

**OCENA ZASOBÓW
POMOCY SPOŁECZNEJ
W KRAKOWIE
ZA ROK 2025**

1	WSTĘP	14
2	ANALIZA LOKALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW	15
2.1	Miasto Kraków – ogólne	15
2.2	Struktura demograficzna ludności Krakowa	15
2.3	Struktura demograficzna krakowskich rodzin i gospodarstw domowych	19
2.4	Sytuacja ekonomiczna krakowskich rodzin i gospodarstw domowych	26
2.5	Beneficjenci świadczeń rodzinnych w Krakowie	33
2.6	Osoby pobierające świadczenia z funduszu alimentacyjnego	37
3	ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW – PRACA SOCJALNA	37
3.1	Praca socjalna prowadzona z osobami i rodzinami oraz działania pomocowe	37
3.2	Organizowanie społeczności lokalnej – rewitalizacja społeczna	38
3.2.1	Ważne inicjatywy zrealizowane w ramach Programów Aktywności Lokalnej	39
3.3	Organizacja i koordynacja wolontariatu w MOPS	41
3.4	Praca socjalna prowadzona w ramach projektów socjalnych	42
3.4.1	Wybrane projekty socjalne realizowane w 2025 r.	43
4	ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ – PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE, TERAPIA RODZIN ORAZ INTERWENCJA KRYZYSOWA	45
4.1	Poradnictwo specjalistyczne, terapia	45
4.1.1	Infrastruktura	45
4.1.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	45
4.1.3	Kadra	45
4.1.4	Osoby i rodziny korzystające ze świadczeń w formie poradnictwa specjalistycznego i terapii	46
4.1.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	46
4.1.6	Wnioski	46
4.2	Poradnictwo specjalistyczne: usługi wzmacniające lub odbudowujące naturalny system wsparcia tj. rodzinę	47
4.2.1	Infrastruktura	47
4.2.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	47
4.2.3	Kadra	47
4.2.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	47
4.2.5	Wnioski	48
4.3	Interwencja kryzysowa	48
4.3.1	Infrastruktura	48
4.3.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	48
4.3.3	Kadra	48
4.3.4	Osoby i rodziny objęte pomocą w ramach interwencji kryzysowej	48

4.3.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	49
4.3.6	Wnioski	50

5 ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW W ZAKRESIE POMOCY OSOBOM STARSZYM 50

5.1 Procesy demograficzne zachodzące w społeczności lokalnej Gminy Miejskiej Kraków 50

5.2 Świadczenia na rzecz osób starszych 62

5.2.1	Praca socjalna z osobami starszymi.....	62
5.2.2	Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	62
5.2.2.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	64
5.2.2.2	Kadra.....	64
5.2.2.3	Osoby korzystające ze świadczeń w formie usług opiekuńczych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	64
5.2.2.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	66
5.2.2.5	Wnioski	66
5.2.3	Ośrodki Wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych	68
5.2.3.1	Infrastruktura	68
5.2.3.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	69
5.2.3.3	Kadra.....	69
5.2.3.4	Osoby korzystające ze świadczeń w formie uczestnictwa w ośrodkach wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy 70	
5.2.3.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	71
5.2.3.6	Wnioski	72
5.2.4	Domy Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych.....	72
5.2.4.1	Infrastruktura	73
5.2.4.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	76
5.2.4.3	Kadra.....	76
5.2.4.4	Osoby skierowane do domów pomocy społecznej przeznaczonych dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób w podeszłym wieku, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	76
5.2.4.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	78
5.2.4.6	Wnioski	79
5.2.5	Mieszkania wspomagane dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych	79
5.2.5.1	Infrastruktura	80
5.2.5.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	80
5.2.5.3	Kadra.....	80
5.2.5.4	Osoby korzystające ze świadczeń w formie pobytu w mieszkaniu wspomagany dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy 80	
5.2.5.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	80
5.2.5.6	Wnioski	81
5.2.6	Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	81
5.2.6.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	81
5.2.6.2	Kadra.....	81
5.2.6.3	Osoby korzystające z dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	81
5.2.6.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	82
5.2.6.5	Wnioski	82

6 ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW W ZAKRESIE POMOCY OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI..... 83

6.1	Osoby cierpiące na zaburzenia psychiczne w społeczności Krakowa	83
6.2	Świadczenia skierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi	87
6.2.1	Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	87
6.2.1.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	88
6.2.1.2	Kadra	88
6.2.1.3	Osoby korzystające ze świadczeń w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	88
6.2.1.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	91
6.2.1.5	Wnioski	91
6.2.2	Mieszkania treningowe oraz mieszkania wspomagane dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od alkoholu	92
6.2.2.1	Infrastruktura	92
6.2.2.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	92
6.2.2.3	Kadra	92
6.2.2.4	Osoby korzystające ze świadczeń w formie pobytu w mieszkaniu treningowym oraz mieszkaniu wspomagającym dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od alkoholu oraz rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	93
6.2.2.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	93
6.2.2.6	Wnioski	93
6.2.3	Środowiskowe Domy Samopomocy	94
6.2.3.1	Infrastruktura	94
6.2.3.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	96
6.2.3.3	Kadra	96
6.2.3.4	Osoby korzystające ze świadczeń w formie uczestnictwa w środowiskowym domu samopomocy, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	96
6.2.3.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	97
6.2.3.6	Wnioski	98
6.2.4	Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	98
6.2.4.1	Infrastruktura	98
6.2.4.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	99
6.2.4.3	Kadra	99
6.2.4.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	99
6.2.4.5	Wnioski	99
6.2.5	Domy Pomocy Społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób uzależnionych od alkoholu	99
6.2.5.1	Infrastruktura	99
6.2.5.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	104
6.2.5.3	Kadra	104
6.2.5.4	Osoby skierowane do domów pomocy społecznej dla osób przewlekłe psychicznie chorych, dla osób uzależnionych od alkoholu, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	104
6.2.5.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	107
6.2.5.6	Wnioski	108
6.2.6	Warsztaty terapii zajęciowej	108
6.2.6.1	Infrastruktura	109
6.2.6.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	109
6.2.6.3	Kadra	110
6.2.6.4	Osoby korzystające z uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej	110
6.2.6.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	111
6.2.6.6	Wnioski	112

7 ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW W ZAKRESIE POMOCY OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ..... 112

7.1	Osoby z niepełnosprawnością w społeczności Miasta Krakowa	112
------------	--	------------

7.2	Świadczenia na rzecz osób z niepełnosprawnością	116
7.2.1	Praca socjalna z osobami z niepełnosprawnością	116
7.2.2	Usługa asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej	116
7.2.2.1	Osoby korzystające ze świadczenia w formie usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	116
7.2.2.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	117
7.2.2.3	Kadra	117
7.2.2.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	117
7.2.2.5	Wnioski	117
7.2.3	Trening kompetencji i umiejętności społecznych dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością	118
7.2.3.1	Osoby korzystające ze świadczenia w formie usługi treningu kompetencji i umiejętności społecznych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	118
7.2.3.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	118
7.2.3.3	Kadra	118
7.2.3.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	119
7.2.3.5	Wnioski	119
7.2.4	Mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi	119
7.2.4.1	Infrastruktura	119
7.2.4.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	119
7.2.4.3	Kadra	119
7.2.4.4	Osoby korzystające ze świadczeń w formie pobytu w mieszkaniu wspomagany dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	120
7.2.4.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	120
7.2.4.6	Wnioski	120
7.2.5	Zasiłek stały	120
7.2.5.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	121
7.2.5.2	Kadra	121
7.2.5.3	Osoby i rodziny korzystające ze świadczenia w formie zasiłku stałego, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	121
7.2.5.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	123
7.2.5.5	Wnioski	123
7.2.6	Turnusy rehabilitacyjne	124
7.2.6.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	124
7.2.6.2	Kadra	124
7.2.6.3	Osoby korzystające z dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	124
7.2.6.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	125
7.2.6.5	Wnioski	125
7.2.7	Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością	126
7.2.7.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	126
7.2.7.2	Kadra	126
7.2.7.3	Osoby korzystające z dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością	127
7.2.7.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	128
7.2.7.5	Wnioski	129
7.2.8	Pozostałe formy pomocy osobom z niepełnosprawnością	129
7.2.8.1	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	129
7.2.8.1.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	129
7.2.8.1.2	Kadra	129
7.2.8.1.3	Osoby korzystające z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	129
7.2.8.1.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	130
7.2.8.1.5	Wnioski	130

7.2.8.2	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej	130
7.2.8.2.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	131
7.2.8.2.2	Kadra	131
7.2.8.2.3	Osoby korzystające z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	131
7.2.8.2.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	131
7.2.8.2.5	Wnioski.....	131
7.2.8.3	Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego – tłumacza przewodnika	131
7.2.8.4	Program „Aktywny Samorząd”	132
7.2.8.4.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	133
7.2.8.4.2	Kadra	133
7.2.8.4.3	Nakłady finansowe	133
7.2.8.4.4	Wnioski.....	133
7.2.8.5	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnością	134
7.2.8.5.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	134
7.2.8.5.2	Kadra	134
7.2.8.5.3	Nakłady finansowe	134
7.2.8.5.4	Wnioski.....	134
7.2.8.6	Inne Programy Rady Nadzorczej PFRON	134
7.2.8.6.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	135
7.2.8.6.2	Kadra	135
7.2.8.6.3	Nakłady finansowe	135
7.2.8.7	System Obsługi Wsparcia	135
7.2.8.8	Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego	136
7.2.8.8.1	Infrastruktura.....	136
7.2.8.8.2	Osoby korzystające z wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	136
7.2.8.8.1	Kadra	136
7.2.8.8.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	136
7.2.8.8.3	Wnioski.....	136

8 ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ 136

8.1	Praca socjalna z rodzinami z dziećmi	136
8.2	Usługa „Pomoc w domu”	137
8.2.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	137
8.2.2	Kadra.....	137
8.2.3	Nakłady finansowe na realizację zadania	137
8.2.4	Wnioski	138
8.3	Usługa asystenta rodziny	138
8.3.1	Rodziny korzystające z usługi asystenta rodziny	138
8.3.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	139
8.3.3	Kadra.....	139
8.3.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	139
8.3.5	Wnioski	139
8.4	Placówki wsparcia dziennego	140
8.4.1	Infrastruktura	140
8.4.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	141
8.4.3	Kadra.....	141
8.4.4	Dzieci i młodzież korzystająca ze świadczeń w formie pobytu w placówkach wsparcia dziennego, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	141
8.4.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	142

8.4.6	Wnioski	142
8.5	Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami	142
8.5.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	143
8.5.2	Kadra.....	143
8.5.3	Rodziny korzystające ze świadczeń w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	143
8.5.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	144
8.5.5	Wnioski	144
8.6	Usługa asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością	144
8.6.1	Rodziny korzystające z usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	145
8.6.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	145
8.6.3	Kadra.....	145
8.6.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	146
8.6.5	Wnioski	146
8.7	Pomoc w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku	146
8.7.1	Wnioski	147
8.8	Kluby Rodziców	147
8.9	Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów: stypendia szkolne, zasiłki szkolne	147
8.9.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	149
8.9.2	Kadra.....	149
8.9.3	Nakłady finansowe na realizację zadania	149
8.9.4	Wnioski	149
8.10	Rządowy program pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2023-2025./W latach ubiegłych program funkcjonował pod nazwą „Wyprawka szkolna”/	150
8.10.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	150
8.10.2	Kadra.....	151
8.10.3	Nakłady finansowe na realizację zadania	151
8.10.4	Wnioski	151
8.11	Prowadzenie na oddziałach ginekologiczno-położniczych oraz w szkołach rodzenia usługi „przewodniczki” dla kobiet w ciąży i rodziców nowo narodzonych dzieci mieszkających w Krakowie.....	151
8.11.1	Osoby objęte usługą „przewodniczki”, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	152
8.11.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	152
8.11.3	Kadra.....	152
8.11.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	152
8.11.5	Wnioski	152
8.12	Rodziny wspierające.....	153
8.12.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	153
8.12.2	Nakłady finansowe na realizację zadania	153
8.12.3	Wnioski	153
8.13	Rodzinna Piecza Zastępcza	153
8.13.1	Rodziny zastępcze niezawodowe i spokrewnione z dzieckiem	155
8.13.1.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	156
8.13.1.2	Kadra.....	157

8.13.1.3	Rodziny korzystające ze świadczeń dla spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	157
8.13.1.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	158
8.13.1.5	Wnioski	159
8.13.2	Rodziny zastępcze zawodowe i rodzinne domy dziecka	160
8.13.2.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	161
8.13.2.2	Kadra	161
8.13.2.3	Dzieci umieszczone w zawodowych rodzinach zastępczych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	161
8.13.2.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	162
8.13.2.5	Wnioski	163
8.14	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	164
8.14.1	Infrastruktura	164
8.14.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	164
8.14.3	Kadra	165
8.14.4	Dzieci i młodzież skierowana do całodobowych placówek opiekuńczo - wychowawczych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	165
8.14.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	166
8.14.6	Wnioski	167
8.15	Pomoc dla osób usamodzielnianych	167
8.15.1	Infrastruktura	168
8.15.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	168
8.15.3	Kadra	168
8.15.4	Osoby objęte pomocą na usamodzielnienie, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	168
8.15.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	171
8.15.6	Wnioski	171
9	ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	171
9.1	Przeciwdziałanie przemocy domowej	171
9.1.1	Infrastruktura	174
9.1.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	174
9.1.3	Kadra	174
9.1.4	Osoby i rodziny objęte pomocą w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	174
9.1.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	176
9.1.6	Wnioski	177
9.2	Działalność Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (SOW)	178
9.2.1	Infrastruktura	178
9.2.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	178
9.2.3	Kadra	178
9.2.4	Osoby i rodziny korzystające ze wsparcia udzielanego przez Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia	178
9.2.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	179
9.2.6	Wnioski	179
9.3	Mieszkania treningowe dla kobiet i kobiet z dziećmi	179
9.3.1	Infrastruktura	180
9.3.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	180
9.3.3	Kadra	180

9.3.4	Osoby i rodziny korzystające z mieszkań treningowych dla kobiet i kobiet z dziećmi	180
9.3.5	Nakłady finansowe	180
9.3.6	Wnioski	181
9.4	Interdyscyplinarne usługi wsparcia świadczone w Centrach dla Rodzin i Centrum Pomocy Dzieciom jako działania w obszarze profilaktyki przemocy domowej oraz pomocy dzieciom doświadczającym przemocy domowej lub pokrzywdzonych przestępstwem	181
9.4.1	Centrum dla Rodzin ul Wodna 2b w Krakowie	181
9.4.1.1	Infrastruktura	182
9.4.1.2	Organizacje realizujące zadanie publiczne w Centrum dla Rodzin	182
9.4.1.3	Kadra	182
9.4.1.4	Osoby i rodziny korzystające ze wsparcia udzielanego przez Centrum dla Rodzin	182
9.4.1.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	183
9.4.1.6	Wnioski	183
9.4.2	Centrum dla Rodzin, os. Krakowiaków 2 w Krakowie	183
9.4.3	Centrum Pomocy Dzieciom ul. Wadowicka 8W w Krakowie	183
9.5	Krakowska Rzeczniczka ds. Przeciwdziałania Przemocy	184
10	ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW W ZAKRESIE POMOCY OSOBOM BEZROBOTNYM	185
10.1	Bezrobocie w Krakowie	185
10.2	Świadczenia na rzecz osób bezrobotnych	189
10.2.1	Praca socjalna z osobami bezrobotnymi	189
10.2.2	Zatrudnienie socjalne	189
10.2.2.1	Kluby Integracji Społecznej (KIS)	190
10.2.2.1.1	Infrastruktura	190
10.2.2.1.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	190
10.2.2.1.3	Kadra	190
10.2.2.1.4	Osoby objęte pomocą w ramach reintegracji zawodowej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	190
10.2.2.1.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	193
10.2.2.2	Działania realizowane przez Centra Integracji Społecznej	193
10.2.2.2.1	Infrastruktura	194
10.2.2.2.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	194
10.2.2.2.3	Kadra	194
10.2.2.2.4	Osoby objęte pomocą w ramach reintegracji zawodowej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	194
10.2.2.2.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	196
10.2.2.2.6	Wnioski	196
11	ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW W ZAKRESIE POMOCY OSOBOM I RODZINOM O NISKICH DOCHODACH ...	197
11.1	Ubóstwo	197
11.2	Świadczenia dla osób i rodzin o niskich dochodach	197
11.2.1	Zasiłek okresowy	197
11.2.1.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	197
11.2.1.2	Kadra	197
11.2.1.3	Osoby i rodziny korzystające ze świadczenia w formie zasiłku okresowego, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	197
11.2.1.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	201

11.2.1.5	Wnioski	202
11.2.2	Zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy	203
11.2.2.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	203
11.2.2.2	Kadra	203
11.2.2.3	Osoby i rodziny korzystające ze świadczenia w formie zasiłku celowego oraz specjalnego zasiłku celowego, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	203
11.2.2.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	206
11.2.2.5	Wnioski	206
11.2.3	Pomoc w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku	207
11.2.3.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	208
11.2.3.2	Kadra	208
11.2.3.3	Osoby i rodziny korzystające z posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	208
11.2.3.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	211
11.2.3.5	Wnioski	212
11.2.4	Współpraca z organizacjami dystrybuującymi żywność w Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (FEPŻ) dla osób najbardziej potrzebujących w Unii Europejskiej	212
11.2.4.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	212
11.2.4.2	Kadra	213
11.2.4.3	Nakłady finansowe na realizację zadania	213
11.2.5	Sklep socjalny „Dobry sklep”	213
11.2.5.1	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	213
11.2.5.2	Kadra	214
11.2.5.3	Osoby i rodziny korzystające ze sklepu socjalnego	214
11.2.5.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	214
11.2.5.5	Wnioski	214
11.2.6	Lokalny Program Ośłony dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych	214
11.2.6.1	Organizacje pozarządowe realizujące projekt	215
11.2.6.2	Kadra	215
11.2.6.3	Osoby i rodziny korzystające z lokalnego programu ośłonowego rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	215
11.2.6.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	217
11.2.6.5	Wnioski	217

12 ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW W ZAKRESIE POMOCY OSOBOM W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI.....218

12.1	Osoby w kryzysie bezdomności w społeczności Miasta Krakowa	218
12.2	Świadczenia na rzecz osób bezdomnych	226
12.2.1	Zapewnienie usług związanych z zabezpieczaniem schronienia i noclegu osobom bezdomnym	226
12.2.1.1	Infrastruktura	226
12.2.1.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	229
12.2.1.3	Kadra	229
12.2.1.4	Osoby objęte pomocą w formie schronienia, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	230
12.2.1.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	233
12.2.1.6	Wnioski	233
12.2.2	Mieszkania treningowe dla osób bezdomnych	234
12.2.2.1	Infrastruktura	234
12.2.2.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	235
12.2.2.3	Kadra	235

12.2.2.4	Osoby korzystające ze świadczeń w formie pobytu w mieszkaniu treningowym dla bezdomnych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy	235
12.2.2.5	Nakłady finansowe na realizację zadania	235
12.2.2.6	Wnioski	236
12.2.3	Praca socjalna z osobami bezdomnymi metodą streetworkingu	236
12.2.3.1	Organizacje pozarządowe	237
12.2.3.2	Kadra	237
12.2.3.3	Wnioski	237
12.2.4	Usługa Asystenta Osoby Bezdomnej	237
12.2.4.1	Infrastruktura	237
12.2.4.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	237
12.2.4.3	Kadra	238
12.2.4.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	238
12.2.4.5	Wnioski	238
12.2.5	Pomoc w formie gorącego posiłku	238
12.2.5.1	Infrastruktura	238
12.2.5.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	239
12.2.5.3	Kadra	239
12.2.5.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	239
12.2.5.5	Wnioski	239
12.2.6	Łaźnia dla osób bezdomnych	239
12.2.6.1	Infrastruktura	240
12.2.6.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	240
12.2.6.3	Kadra	240
12.2.6.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	240
12.2.6.5	Wnioski	240
12.2.1	Zapewnienie doraźnej pomocy medycznej i zaopatrzenia w leki dla osób bezdomnych 241	
12.2.1.1	Infrastruktura	241
12.2.1.2	Organizacje pozarządowe realizujące zadanie	241
12.2.1.3	Kadra	242
12.2.1.4	Nakłady finansowe na realizację zadania	242
12.2.1.5	Wnioski	242
12.2.2	Wigilia dla osób bezdomnych i samotnych	242
12.2.2.1	Infrastruktura i organizacje pozarządowe realizujące zadanie	242
12.2.2.2	Kadra	243
12.2.2.3	Nakłady finansowe na realizację zadania	243
12.2.2.4	Wnioski	243
12.2.3	Streetbus dla osób bezdomnych	243
12.2.3.1	Infrastruktura i organizacje pozarządowe realizujące zadanie	243
12.2.3.2	Kadra	243
12.2.3.3	Nakłady finansowe na realizację zadania	244
12.2.3.4	Wnioski	244
12.2.4	Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych – Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością , bez pracy	244
13	PROJEKT „KRAKOWSKI SZLAK INTEGRACJI”	244
13.1	Organizacje współrealizujące projekt	245
13.2	Kadra	245
13.3	Beneficjenci projektu	245
13.4	Nakłady finansowe w ramach projektu „Krakowski Szlak Integracji”	246
13.5	Wnioski	246

14	PROJEKT „WYGRANE RODZINY W KRAKOWIE”	246
14.1	Organizacje współrealizujące projekt	247
14.2	Kadra	247
14.3	Beneficjenci projektu	247
14.4	Nakłady finansowe w ramach Projektu „Wygrane Rodziny w Krakowie”	247
14.5	Wnioski.....	247
15	PROJEKT „ROZWÓJ USŁUG W GMINIE MIEJSKIEJ KRAKÓW W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI USŁUG KIEROWANYCH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY – USAMODZIELNIAJĄCYCH SIĘ WYCHOWANKÓW OPUSZCZAJĄCYCH PIECZĘ ZASTĘPCZĄ”	247
15.1	Organizacje współrealizujące projekt	248
15.2	Kadra	248
15.3	Beneficjenci projektu	248
15.4	Nakłady finansowe w ramach projektu	249
15.5	Wnioski.....	249
16	PROJEKT „UTWORZENIE CENTRUM POMOCY DLA DZIECI”	249
16.1	Organizacje współrealizujące projekt	250
16.2	Kadra	250
16.3	Beneficjenci projektu	250
16.4	Nakłady finansowe w ramach projektu „Utworzenie Centrum Pomocy dla Dzieci”	250
16.5	Wnioski.....	250
17	PROJEKT „UTWORZENIE CENTRUM DLA RODZIN”	251
17.1	Organizacje współrealizujące projekt:	251
17.2	Kadra	251
17.3	Beneficjenci projektu	251
17.4	Nakłady finansowe w ramach projektu „Utworzenie Centrum dla Rodzin”	252
17.5	Wnioski.....	252
18	TRWAŁOŚĆ PROJEKTU „ZAWSZE RODZINA”	252
19	POMOC UCHODŹCOM Z UKRAINY	253

20	MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KRAKOWIE.....	255
20.1	Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie	256
20.2	Plan wydatków w Systemie Pomocy Społecznej w latach 2023-2025	258
20.3	Infrastruktura lokalowa w zarządzie MOPS oraz zadania inwestycyjne	264

1 Wstęp

Art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej nakłada na gminy, powiaty i województwa obowiązek przygotowywania corocznie oceny zasobów pomocy społecznej i przedstawienia jej odpowiednio: radzie gminy, radzie powiatu oraz sejmikowi województwa. Ocena zasobów wraz z rekomendacjami stanowi podstawę do planowania budżetu na rok następny.

Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Kraków za rok 2025 powstała w oparciu o dane i materiały, które były dostępne w momencie przygotowania niniejszego dokumentu. Dla zobrazowania stanu i trendów zmian w strukturze społeczności lokalnej Krakowa przywołano dane liczbowe uzyskane: z banku danych lokalnych GUS, w wyniku Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań w 2011 r. i w 2021 r. przeprowadzanych przez Główny Urząd Statystyczny, danych sprawozdawczych Grodzkiego Urzędu Pracy, jak również z danych wydziałów Urzędu Miasta Krakowa, miejskich jednostek organizacyjnych oraz instytucji i firm działających na terenie Krakowa, zawartych w raportach i dokumentach statystycznych.

Zgodnie z intencją ustawodawcy, dokonując oceny uwzględniono infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej. Sporządzona ocena obejmuje ponadto osoby i rodziny korzystające w 2025 r. z pomocy społecznej, rodzaje występujących problemów oraz ich rozkład ilościowy.

W rozdziale 2 dokonano analizy sytuacji społeczno-demograficznej Gminy Miejskiej Kraków, z perspektywy potrzeb pomocy społecznej. Przedstawiono podstawowe cechy demograficzne społeczności Krakowa, strukturę rodzin krakowskich i ich zasobność oraz dostępne prognozy w tym zakresie.

Rozdziały 3 i 4 charakteryzują świadczenia pomocy społecznej wspólne dla wszystkich grup osób i rodzin, korzystających z pomocy. Tematem rozdziału 3 jest praca socjalna jako istotne świadczenie pomocy społecznej, w rozdziale 4 skupiono się na poradnictwie specjalistycznym, terapii rodzin i interwencji kryzysowej.

W rozdziałach 5-12 dokonano oceny zasobów pomocy społecznej wg świadczeń charakterystycznych dla poszczególnych kategorii klientów: osób starszych, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi, osób dotkniętych przemocą w rodzinie, osób bezrobotnych, osób i rodzin o niskich dochodach oraz osób bezdomnych.

W rozdziale 13 opisano działania w ramach projektu pn.: „Krakowski Szlak Integracji”, w rozdziale 14 działania w ramach projektu pn.: „Wygrane rodziny w Krakowie”, w rozdziale 15 działania w ramach projektu: pn.: „Rozwój usług w Gminie Miejskiej Kraków w zakresie dostępności usług kierowanych dla dzieci i młodzieży – usamodzielniających się wychowanków opuszczających pieczę zastępczą”, w rozdziale 16 działania w ramach projektu pn.: „Utworzenie Centrum Pomocy dla Dzieci” w rozdziale 17 działania w ramach projektu pn.: „Utworzenie Centrum dla Rodzin”, w rozdziale 18 informacje związane z trwałością projektu pn.: „Zawsze rodzina”. W związku z wybuchem, w dniu 24 lutego 2022 r., wojny w Ukrainie i nagłym napływem uchodźców wojennych do Krakowa, rozdział 19 poświęcono zorganizowaniu systemowej pomocy dla uchodźców.

W ostatnim rozdziale przedstawiono najważniejsze informacje dotyczące kadry, infrastruktury oraz planów wydatków Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

2 Analiza lokalnej sytuacji społeczno-demograficznej Gminy Miejskiej Kraków

2.1 Miasto Kraków – ogólne

Kraków jest drugim co do wielkości miastem w Polsce, zarówno pod względem ludności jak i powierzchni. Zajmuje obszar 327 km² i jest podzielony na 18 pomocniczych dzielnic (I–XVIII). Jest stolicą województwa małopolskiego, z siedzibą Wojewody Małopolskiego oraz Marszałka Województwa Małopolskiego, Starosty Krakowskiego.

Miasto Kraków jest jednym z najważniejszych ośrodków miejskich w kraju. Pełni rolę regionalnego i międzynarodowego centrum życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego.

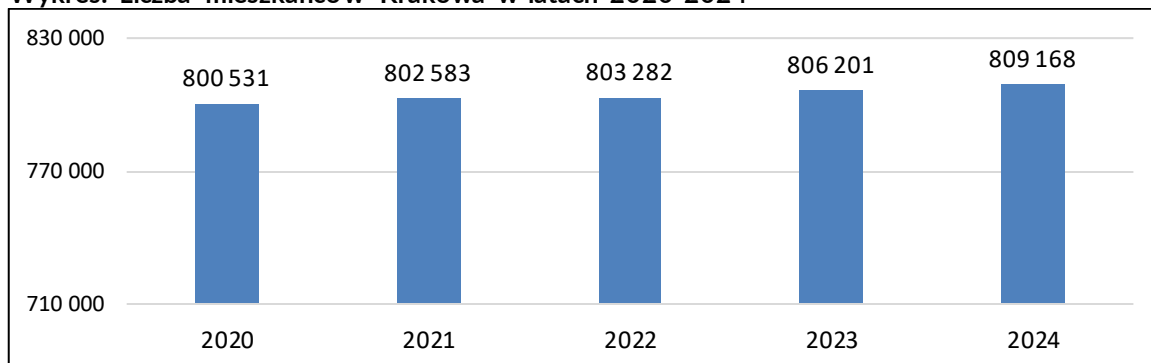
Mieszkańcy Miasta Krakowa tworzą wspólnotę samorządową – gminę miejską. Kraków jest miastem na prawach powiatu. Gmina wykonuje zadania publiczne własne gminy i powiatu oraz zadania zlecone gminie i powiatowi z zakresu administracji rządowej. Organami Gminy Miejskiej Kraków są: Rada Miasta, która sprawuje władzę uchwałodawczą i kontrolną oraz Prezydent Miasta sprawujący władzę wykonawczą. O ustroju gminy stanowi jej statut. Prezydent wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Miasta Krakowa oraz miejskich jednostek organizacyjnych i powiatowych służb, inspekcji i straży.

2.2 Struktura demograficzna ludności Krakowa

Podstawowe cechy demograficzne społeczności lokalnej Krakowa takie, jak: wykształcenie, struktura rodzin i gospodarstw domowych, sytuacja ekonomiczna zostały określone na podstawie danych spisowych z 2011 r. oraz z 2021 r., interpolacji tychże danych oraz w sytuacji dostępności, danych z lat 2012-2025.

Według stanu na koniec 2024 r. populacja Krakowa wyniosła 809 168¹ i wzrosła o 2967 osób, w stosunku do 2023 r. i o 8637 osób, w stosunku do roku 2020 tj. o 1,07%.

Wykres: Liczba mieszkańców Krakowa w latach 2020-2024

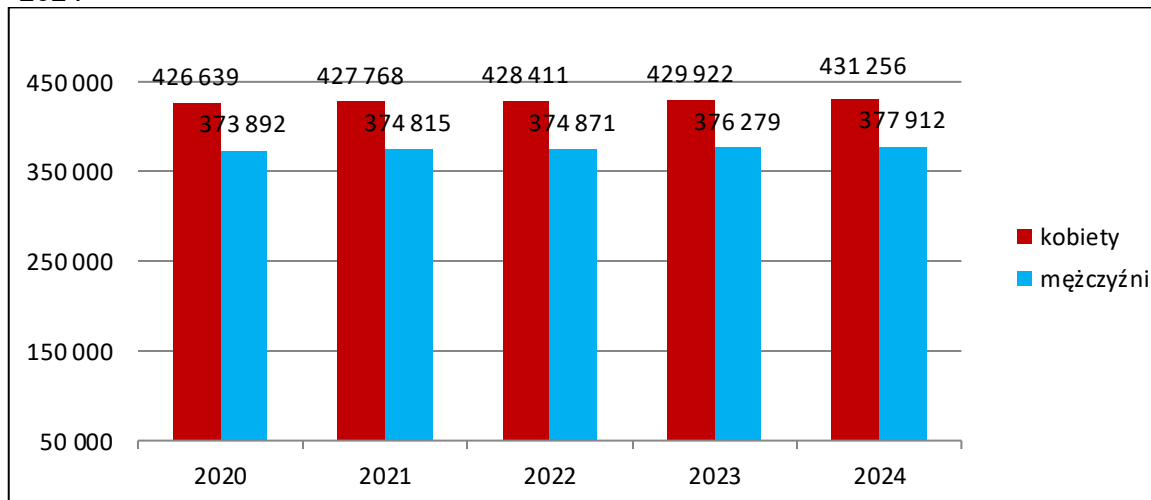
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, Ludność, Stan Ludności – Ludność w gminach bez miast na prawach powiatu i w miastach na prawach powiatu wg płci), ostatnia aktualizacja 22.05.2025 r.

Według danych z rejestru mieszkańców Krakowa, w 2024 r. liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały wynosiła 701 258 i zmalała w stosunku do roku 2023 o 629 osób (2023 – 701 887. Najwięcej 73 104 mieszkańców zameldowanych było w Dzielnicy IV – Prądnik Biały, najmniej 15 206 mieszkańców zameldowanych było w Dzielnicy IX – Łagiewniki-Borek Fałęcki.

¹ Kraków w liczbach 2024 UMK, Kraków, 2025 r.

W 2024 r. mieszkańcy Krakowa stanowili 2,1% ludności Polski i 23,6% mieszkańców województwa małopolskiego². Średnia gęstość zaludnienia w roku 2024 wynosiła 2476 mieszkańców na 1 km². Dla porównania średnia gęstość zaludnienia dla województwa w tym samym okresie wyniosła 226³. Kobiety stanowiły 53,2% populacji Krakowa, w województwie małopolskim 51,5%, w kraju 51,7%.

Wykres: Rozkład populacji mieszkańców Krakowa ze względu na płeć w latach 2020-2024

Źródło: Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, Ludność, Stan Ludności – Ludność w gminach bez miast na prawach powiatu i w miastach na prawach powiatu wg płci), ostatnia aktualizacja 22.05.2025r.

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań⁴ przeprowadzonego w roku 2021 wskazują na wzrost poziomu wykształcenia ludności w skali całego kraju. Odsetek osób z wykształceniem co najmniej średnim wyniósł w Polsce 58,8% (w 2011 r.⁵ – 48,6%) tj. wzrost o 10 p. proc. Wzrost został odnotowany również w odniesieniu do osób o wykształceniu wyższym, których udział zwiększył się z 17% w 2011 r. do 24,5% w 2021 r. (wzrost o 7,5 p. proc.) wśród ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej. Absolwenci szkół średnich (łącznie z policealnymi) zajmują nadal dominującą pozycję w strukturze ludności według poziomu wykształcenia – odsetek takich osób wyniósł w 2021 r. 34,3% (w 2011 r. – 31,6%). Wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe nadal zajmuje znaczące miejsce w strukturze ludności według poziomu wykształcenia – w 2021 r. udział osób o tym poziomie wykształcenia wyniósł 21,3%, w 2011 r. kształtował się podobnie 21,7%. W okresie międzyspisowym znacząco obniżył się udział osób z wykształceniem podstawowym z 18,3% w 2011 r. do poziomu 11,8% w 2021 r. oraz osób z wykształceniem gimnazjalnym – z 4,9% do poziomu 2,8%. Dla 2,4% nie ustalono poziomu wykształcenia.

Poziom wykształcenia mieszkańców Małopolski niewiele różni się od średniej krajowej.

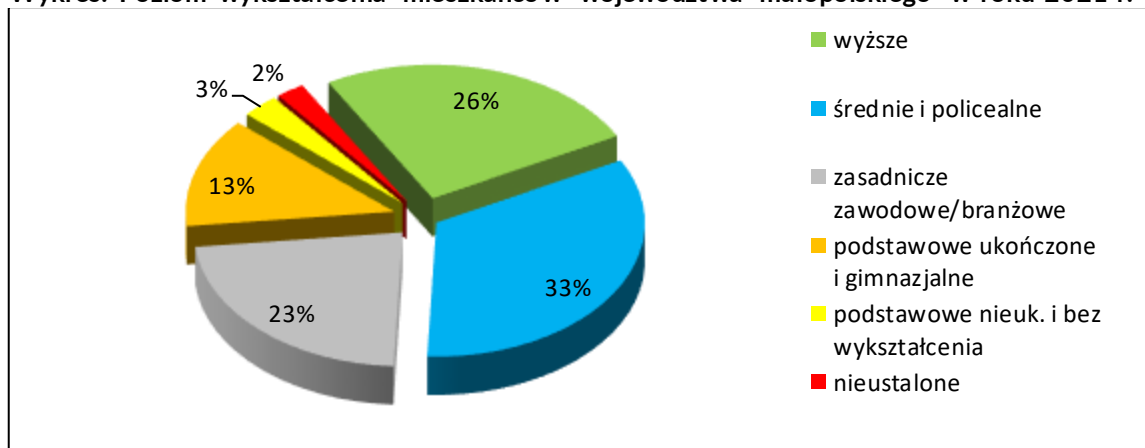
² Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego w 2024, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2025, strona 16.

³ Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego w 2024..., op. cit., strona 20.

⁴ GUS, BDL, NSP 2021, Ludność, Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i płci, ostatnia aktualizacja 21.09.2023 r.

⁵ GUS, BDL, NSP 2011, Ludność, Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i płci, ostatnia aktualizacja 10.01.2015 r. (Nie podano informacji o osobach z nieustalonym poziomem wykształcenia).

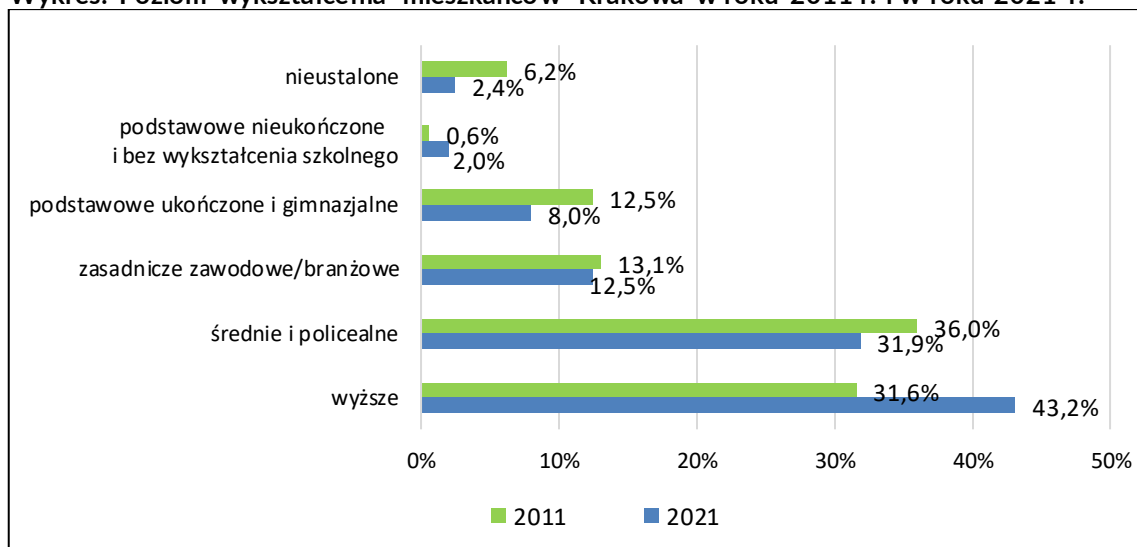
Wykres: Poziom wykształcenia mieszkańców województwa małopolskiego w roku 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Ludność, Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i płci), aktualizacja 21.09.2023 r.

Porównanie aktualnych wyników NSP 2021 z danymi pochodzącymi z NSP 2011 wykazało, iż podobnie jak to miało miejsce w województwie małopolskim i Polsce, także w Krakowie nastąpił istotny wzrost odsetka osób z wykształceniem wyższym – o 11,6 p. proc., co wskazuje poniższy wykres. Z badań wynika, że ponad 75% mieszkańców Krakowa (w wieku 13 lat i więcej) posiada co najmniej średnie wykształcenie. W 2011 r. liczba ta wynosiła ponad 67%.

Wykres: Poziom wykształcenia mieszkańców Krakowa w roku 2011 r. i w roku 2021 r.

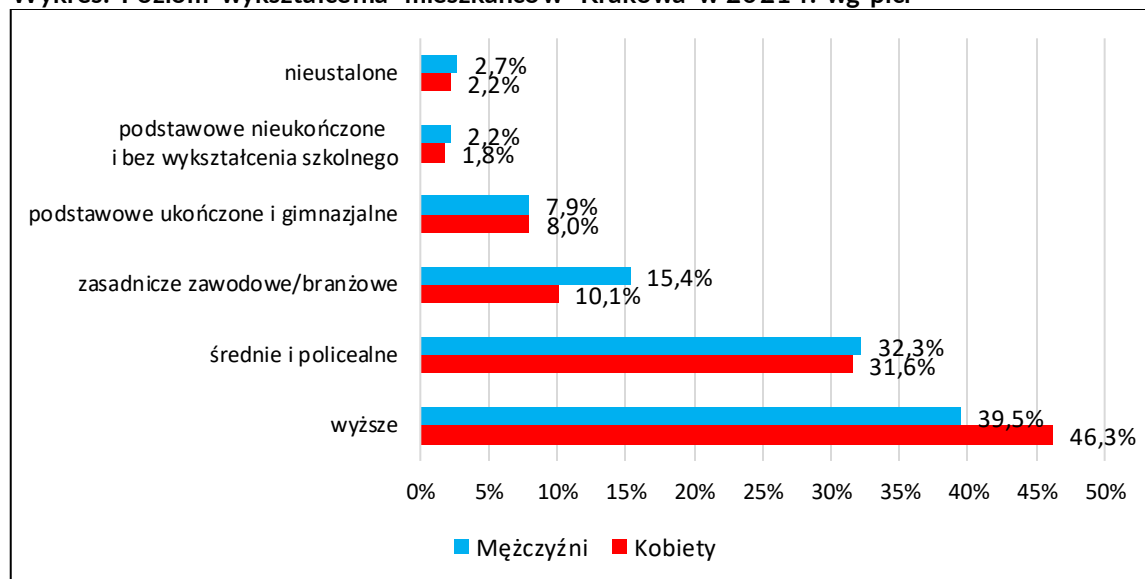
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Ludność, Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i wg płci, aktualizacja 21.09.2023 r. oraz GUS, BDL, NSP 2011 – Ludność, Ludność w wieku 13 lat i więcej wg płci i poziomu wykształcenia, ostatnia aktualizacja 10.01.2015 r.).

Struktura ludności według poziomu wykształcenia różni się w zależności od płci. W 2021 r. w Polsce wśród ogółu mężczyzn 20,3% ukończyło szkoły wyższe, a wśród ogółu kobiet 28,3% było absolwentkami szkół wyższych. W 2011 r. udziały dla obu płci o tym poziomie wykształcenia były niższe i wynosiły odpowiednio: 14,8% dla mężczyzn, 19,2% dla kobiet⁶.

⁶ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023, strona 78.

W Krakowie pod względem płci można również zaobserwować większy odsetek kobiet z wyższym wykształceniem 46,3% niż mężczyzn 39,5% oraz większy odsetek mężczyzn z wykształceniem zawodowym 15,4% niż kobiet 10,1%.

Wykres: Poziom wykształcenia mieszkańców Krakowa w 2021 r. wg płci

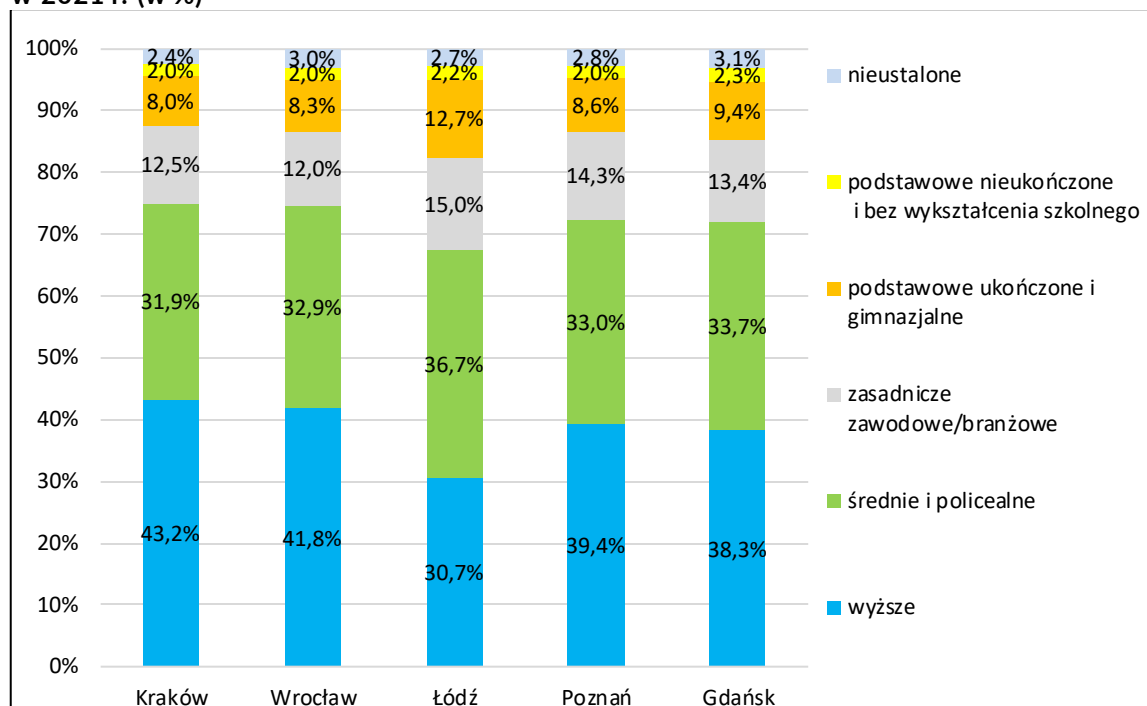
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Ludność, Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i płci), ostatnia aktualizacja 21.09.2023 r.

Wyniki NSP 2021 wskazują zróżnicowanie regionalne poziomu wykształcenia ludności. Najwyższy odsetek osób z wykształceniem wyższym odnotowano w województwie mazowieckim – 32,4% i był on wyższy od średniego wskaźnika dla Polski aż o 7,9 p. proc. Kolejnymi województwami o stosunkowo wysokim udziale osób o tym wykształceniu są województwa: małopolskie – 25,6% i pomorskie – 25,4%. Dla porównania najniższymi odsetkami osób posiadających wykształcenie wyższe charakteryzowały się województwa: lubuskie, opolskie i warmińsko-mazurskie z około 20% udziałem.

W porównaniu z wybranymi miastami wojewódzkimi, Kraków charakteryzuje się najwyższym odsetkiem osób z wykształceniem wyższym, które stanowią 43,2% populacji osób wykształconych⁷. Najbardziej zbliżona do krakowskiej struktura wykształcenia występuje we Wrocławiu. Biorąc pod uwagę stopień wykształcenia mieszkańców Krakowa należy stwierdzić, iż Kraków jest jedną z najlepiej wykształconych społeczności miejskich w Polsce.

⁷ GUS, BDL, NSP 2021 – Ludność, Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i płci.

Wykres: Poziom wykształcenia mieszkańców Krakowa, Wrocławia, Łodzi, Poznania i Gdańska w 2021 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Ludność, Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i płci), aktualizacja 21.09.2023 r.

2.3 Struktura demograficzna krakowskich rodzin i gospodarstw domowych

Poniższe informacje opisują strukturę demograficzną krakowskich rodzin i gospodarstw domowych na podstawie dostępnych w tym zakresie danych. Większość danych pochodzi z Narodowego Spisu Powszechny Ludności i Mieszkań w 2021 r. oraz z 2011 r.

W NSP 2021 przy wyodrębnianiu gospodarstw domowych zastosowano kryterium mieszkaniowe, oznacza to, że wszystkie osoby mieszkające w jednym mieszkaniu są uważane za członków tego samego gospodarstwa domowego. Natomiast w spisie z 2011 r. dla wyodrębniania gospodarstw domowych w mieszkaniach stosowane było kryterium ekonomiczne, tj. wspólnego utrzymywania się osób zamieszkujących. Jednak dla celów porównań wyników obu spisów dane o liczbie gospodarstw domowych z 2011 r. przeliczono w oparciu o koncepcję mieszkaniową.

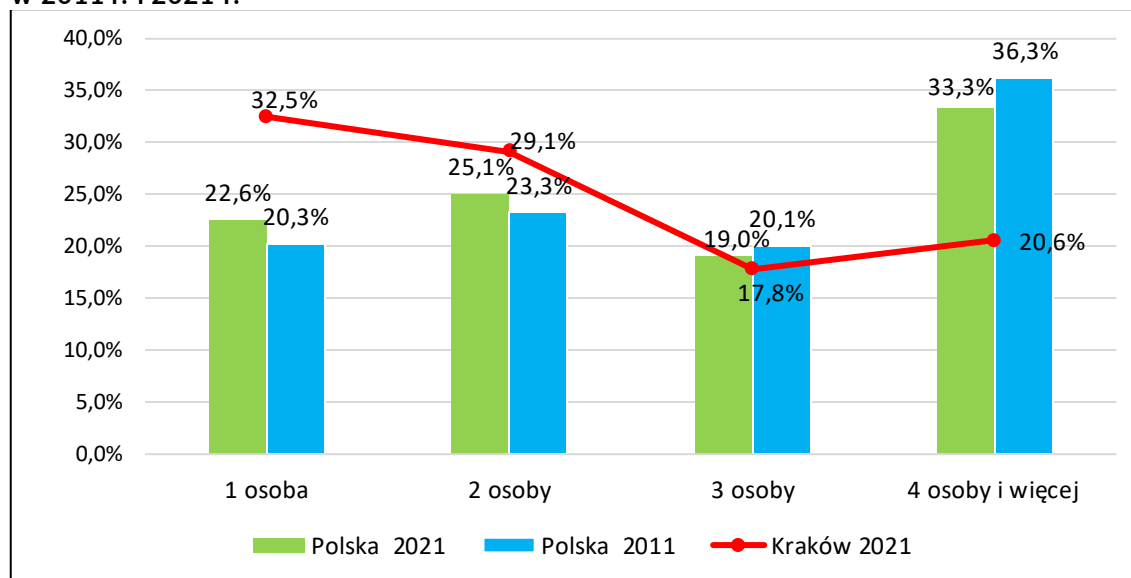
Według wyników NSP 2021⁸ było 12 516 459 gospodarstw domowych tj. o 1125 mniej niż w 2011 r. Zmniejszeniu uległa również średnia liczba osób w gospodarstwach domowych z 3,05 w roku 2011 do 2,99 w roku 2021. Zmniejszenie się przeciętnej liczby osób w gospodarstwie domowym wpływa również na wielkość gospodarstwa domowego. W latach 2011-2021 zwiększyła się liczba najmniejszych, a zmniejszyła się liczba największych gospodarstw domowych. W 2021 r. udział gospodarstw jednoosobowych wynosił 22,6% wśród ogółu gospodarstw domowych (w 2011 r. – 20,3%), a składających się z cztero i więcej osób 33,3% (w 2011 r. – 36,3%).

Dostępne informacje wskazują⁹, że w Krakowie liczba gospodarstw domowych wynosiła w roku 2021 ponad 320 tys. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wynosiła 2,43 przy średniej dla województwa małopolskiego wynoszącej 3,29 (dla kraju, jak wyżej wskazano 2,99).

⁸ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Rodziny w Polsce w świetle wyników NSP 2021 Rodziny w Polsce 2021, GUS, Warszawa 2023, strona 27.

⁹ GUS, BDL, NSP 2021 – Gospodarstwa domowe i rodziny, Gospodarstwa domowe wg liczby osób, ostatnia aktualizacja 15.06.2023 r.

Wykres: Struktura gospodarstw domowych wg liczby osób dla Krakowa w 2021 r. i dla Polski w 2011 r. i 2021 r.

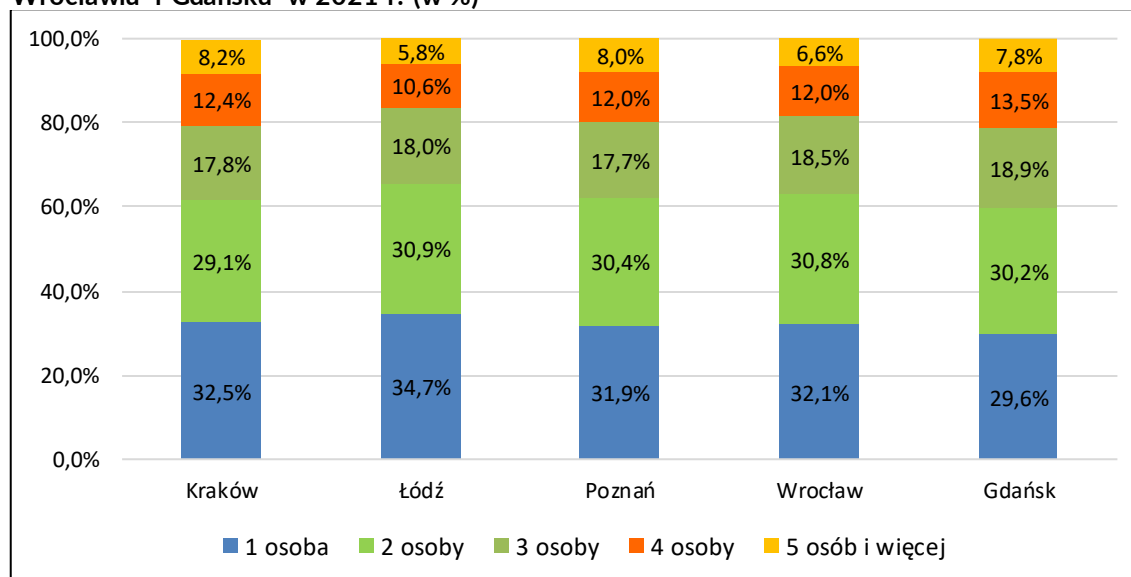

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Gospodarstwa domowe i rodziny, Gospodarstwa domowe wg liczby osób), ostatnia aktualizacja 15.06.2023 r.

Jak wskazuje powyższy wykres, w Krakowie dominują jednoosobowe gospodarstwa domowe, które stanowią ponad 32% ogółu oraz gospodarstwa tworzone przez dwie osoby, których jest ponad 29%. W porównaniu do danych krajowych, na uwagę zwraca dużo wyższy odsetek gospodarstw jedno i dwuosobowych w Krakowie – 61,6% w stosunku do średniej krajowej – 47,7%. Jednocześnie można zauważyć w Krakowie dużo mniejszy odsetek gospodarstw domowych 4 i więcej osobowych – 20,6% w stosunku do danych w Polsce – 33,3%. Wynika to między innymi z faktu, iż w Krakowie występuje duża liczba osób owdowiałych, w podeszłym wieku, mieszkających samotnie. Natomiast powstawaniu gospodarstw dwuosobowych sprzyja przede wszystkim odkładanie przez młodych ludzi decyzji o posiadaniu potomstwa.

Poniższy wykres obrazuje strukturę gospodarstw domowych wg liczby osób dla Krakowa, Łodzi, Poznania, Wrocławia i Gdańska.

Wykres: Struktura gospodarstw domowych wg liczby osób w Krakowie, Łodzi, Poznaniu, Wrocławiu i Gdańsku w 2021 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Gospodarstwa domowe i rodziny, Gospodarstwa domowe wg liczby osób), ostatnia aktualizacja 15.06.2023 r.

Z wykresu wynika, iż struktura gospodarstw domowych Krakowa nie odbiega znacząco od tej występującej w pozostałych poddanych analizie miastach. Najwięcej 1 – osobowych gospodarstw domowych występuje w Łodzi – 34,7%, najmniej w Gdańsku – 29,6%. Gdańsk przoduje pod względem liczby gospodarstw 3 i więcej osobowych, gdzie łącznie stanowią one 40,2% wszystkich gospodarstw domowych.

Według wyników NSP 2021 liczba rodzin w Polsce liczyła 10 618 535, w porównaniu z wynikami spisu w 2011 r. była niższa o 354 012. tj. 3,2%¹⁰.

Wyniki spisu w 2021 r. pokazują zmiany, jakie zaszły w strukturze ludności według stanu cywilnego w stosunku do spisu 2011. Najbardziej liczną grupą wśród osób w wieku 15 lat i więcej są nadal osoby pozostające w związku małżeńskim, które stanowią nieco ponad połowę tej populacji. Spadek odsetka osób pozostających w małżeństwie zarówno dla mężczyzn jak i kobiet, spowodowany jest niską liczbą corocznie zawieranych małżeństw. Kolejną grupą są kawalerowie i panny, a strukturę dopełniają osoby owdowiałe oraz osoby rozwiedzione, przy czym w przypadku tej ostatniej grupy odnotowano znaczny wzrost, tj. o ponad 800 tys.¹¹.

W porównaniu z danymi spisu z 2011 r., w 2021 znacznie obniżyła się liczba małżeństw (zarówno z dziećmi, jak i bez dzieci) – w 2021 r. było ich 7 156 193., tj. ponad 67% ogółu rodzin (w 2011 r. odpowiednio 8 153 180 tys. co stanowiło 74,3% ogółu rodzin). Pomimo znacznego spadku liczby małżeństw z dziećmi, niezmiennie ta grupa pozostawała najczęstszym typem rodziny. W 2021 r. rodzin takich było 4 663 677 i stanowiły prawie 44% ogółu rodzin. W porównaniu z 2011 r. liczba małżeństw z dziećmi zmniejszyła się o 793,1 tys. tj. o 14,5%.

Natomiast dynamicznie (3 – krotnie) wzrosła liczba par pozostających w związkach niesformalizowanych – w 2021 r. odnotowano ich 895 443 (w 2011 r. – odpowiednio 316 505). Jednakże w strukturze rodzin według typów stanowiły one nadal niewielki udział ponad 8%.

W omawianym okresie zwiększyła się o ponad 64 tys. w odniesieniu do wyników z 2011 r. liczba rodzin niepełnych (matki z dziećmi i ojcowie z dziećmi). W 2021 r. wyodrębniono 2 566 899 tego typu rodzin, co oznacza, że prawie co czwarta rodzina była tworzona przez samotnego rodzica z dziećmi, a samotne matki stanowiły ponad 85% ogółu rodzin niepełnych. Należy zwrócić uwagę na wzrost liczby ojców samodzielnie wychowujących dzieci. W 2021 r. ich liczba wyniosła 371 370 (wzrost o 13% w odniesieniu do 2011 r.); jakkolwiek w dalszym ciągu jest to najmniej liczny – stanowiący 3,5% udział w strukturze rodzin – typ rodziny w Polsce.

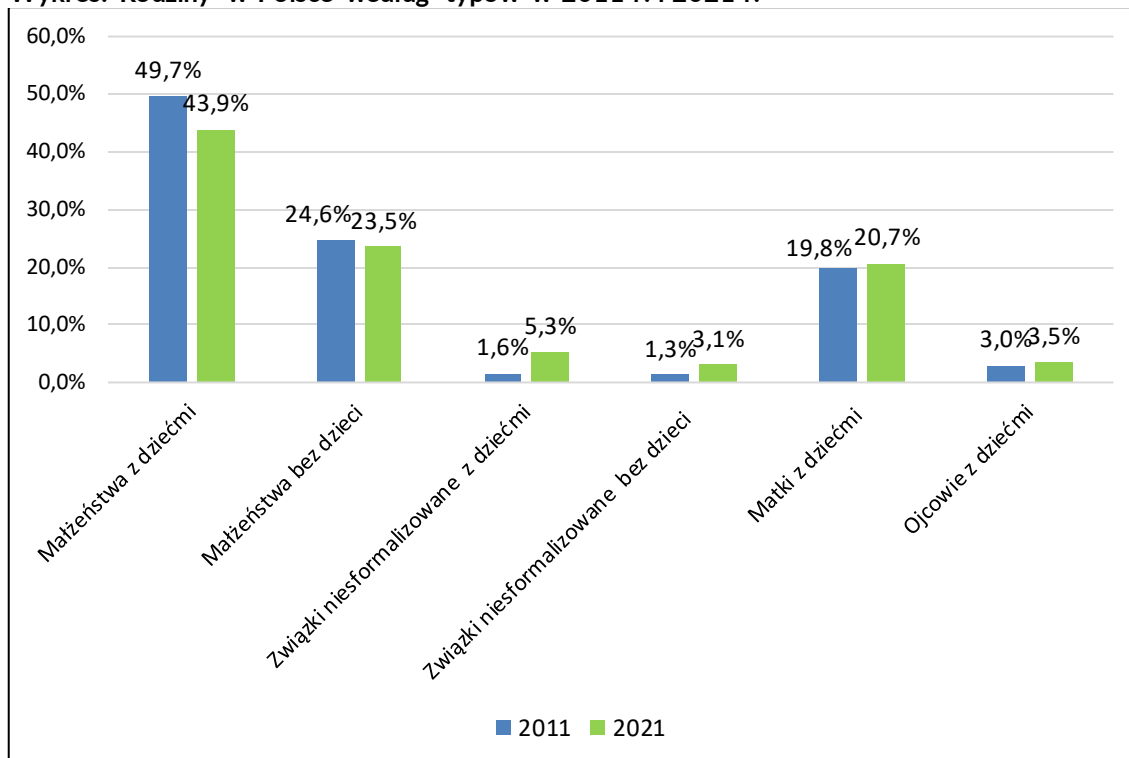
Obserwowane w okresie międzyspisowym zmiany w strukturze rodzin mogą wynikać m.in. z malejącej liczby zawieranych małżeństw na korzyść pozostawania w związkach niesformalizowanych oraz rosnącej dość dynamicznie w okresie międzyspisowym liczby rozwodów¹².

¹⁰ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Rodziny w Polsce w świetle wyników NSP 2021, GUS, Warszawa 2023, strona 43, 44.

¹¹ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021, Starzenie się ludności Polski w świetle wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań 2021, Warszawa 2023 r., strona 14.

¹² Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Rodziny w Polsce w świetle wyników NSP 2021, GUS, Warszawa 2023, strona 43, 44, 45.

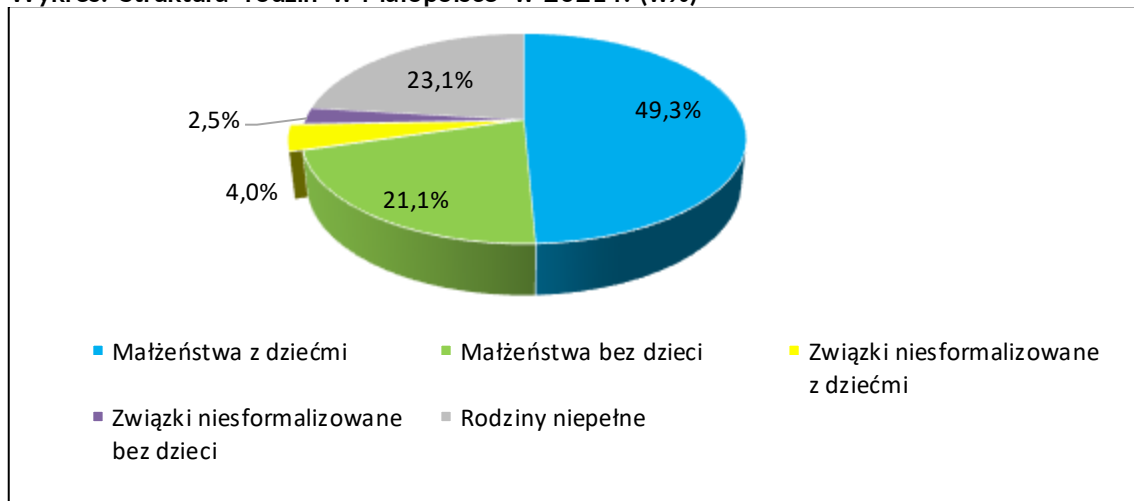
Wykres: Rodziny w Polsce według typów w 2011 r. i 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Rodziny w Polsce w świetle wyników NSP 2021, Warszawa 2023)

Według wyników spisu 2021 r. największy udział rodzin z dziećmi (par małżeńskich i związków niesformalizowanych) odnotowano w województwach: podkarpackim 54,3%, małopolskim 53,3% i wielkopolskim 51,7% przy ogólnym wskaźniku dla kraju 49,2%. Natomiast najniższy udział odnotowano w woj. dolnośląskim 45,5%, łódzkim 46,4% i zachodniopomorskim 45,8%¹³.

Wykres: Struktura rodzin w Małopolsce w 2021 r. (w%)

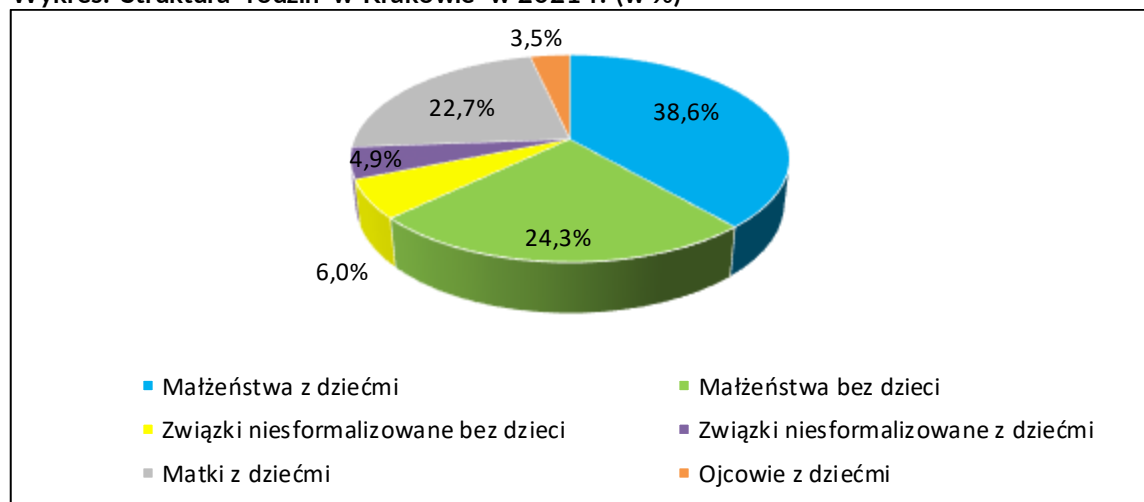
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Gospodarstwa domowe i rodziny – Rodziny według typów, 04.01.2024 r.)

W Krakowie, w roku 2021, liczba rodzin wyniosła 206 225 i w stosunku do roku 2011 zmniejszyła się o 2419 rodzin.

¹³ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Rodziny w Polsce ..., op. cit., strona 45, 46.

W skład rodziny pełnej wchodzi małżonkowie z dziećmi lub bez dzieci oraz osoby tworzące związek partnerski z dziećmi lub bez dzieci i mieszkające w tym samym gospodarstwie domowym. Pod względem struktury dominują rodziny pełne, w tym małżeństwa z dziećmi 38,6%. Ponad 26% stanowią rodziny niepełne, w tym 3,5% to ojcowie wychowujący samotnie dzieci. W porównaniu do wyniku spisu liczby rodzin w 2011 r., znacznie zwiększyła się liczba związków niesformalizowanych o ponad 170%, z ponad 8 tysięcy do ponad 22 tysięcy.

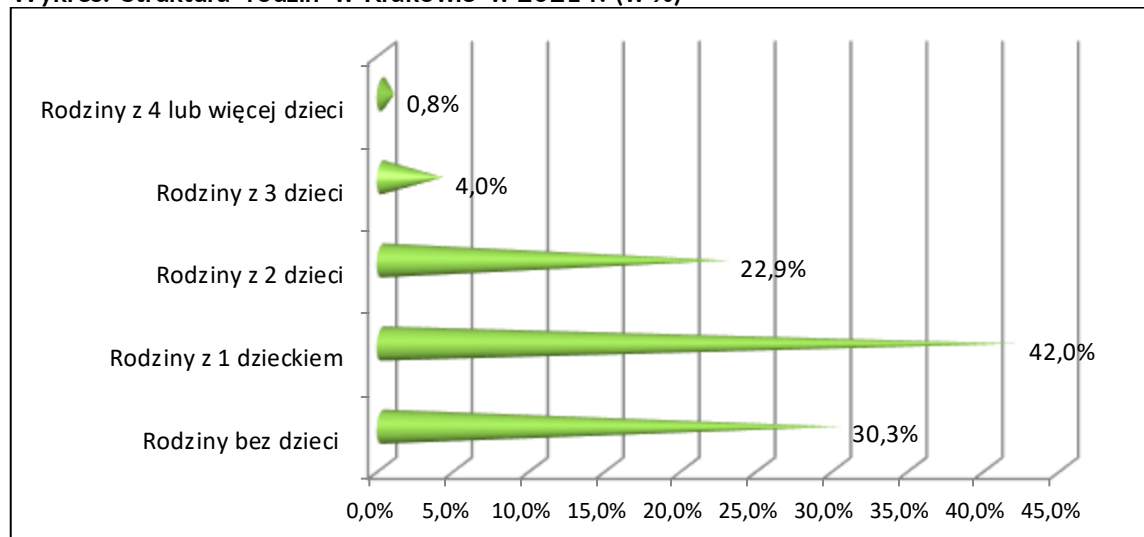
Wykres: Struktura rodzin w Krakowie w 2021 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Gospodarstwa domowe i rodziny – Rodziny według typów, 04.01.2024 r.)

Informacje demograficzne wskazują, że ponad 143 tysięcy rodzin w Krakowie (69,7% ogółu rodzin) to rodziny z dziećmi. Łączna liczba dzieci w rodzinach¹⁴ to ponad 212,5 tys. Przeciętna liczba dzieci w krakowskich rodzinach wynosi 1,48 (w województwie małopolskim 1,69, w Polsce 1,60).

Wykres: Struktura rodzin w Krakowie w 2021 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Gospodarstwa domowe i rodziny – Rodziny według liczby dzieci, 04.01.2024 r.)

¹⁴ GUS – definicja dziecka w rodzinie: osoba w każdym wieku, która pozostaje w gospodarstwie domowym (lub przebywa w gospodarstwie zbiorowym) wraz z obojgiem lub jednym z rodziców i nie tworzy odrębnej rodziny. Do dzieci zalicza się również pasierbów oraz dzieci przysposobione.

W 2021 r. w Krakowie dominowały rodziny z jednym dzieckiem, które stanowiły 42% wszystkich krakowskich rodzin. Odsetek rodzin z dwójką dzieci wyniósł 22,9%, natomiast rodziny wielodzietne (troje i więcej dzieci) stanowiły zaledwie 4,8% omawianej populacji.

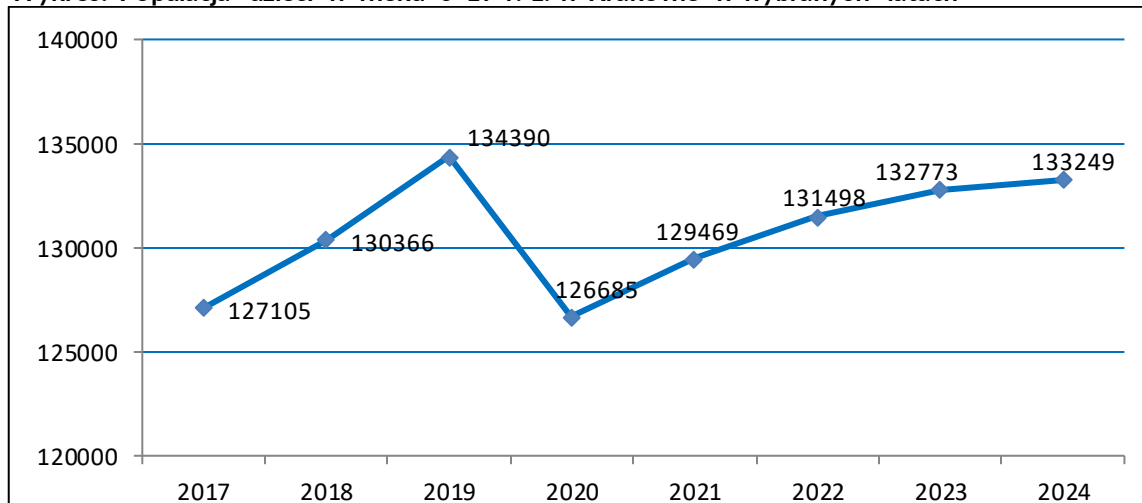
Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2021 wskazują na duże zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. W wyniku niekorzystnych trendów demograficznych zmniejszył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym.

W spisie z 2021 r. udział w osób w wieku 0-17 lat wynosił w ogólnej liczbie ludności w kraju 18,4% (wobec 18,7% w 2011 r.).

Podstawowy wpływ na zmniejszenie liczby grupy osób w wieku przedprodukcyjnym miała niska liczba urodzeń żywych, która oscylowała od 386 tys. urodzeń w 2012 r. do 355 tys. w 2020 r.¹⁵

Dane statystyczne udostępniane przez GUS wskazują, że w Krakowie populacja dzieci w przedziale wiekowym 0-17 lat systematycznie malała w okresie 2002-2011 (ubytek o około 16 tys. osób), począwszy jednak od 2012 r. nastąpiła zmiana trendu i lekki wzrost liczby dzieci. Związane jest to zapewne z częstszym podejmowaniem decyzji o posiadaniu potomstwa przez osoby z wyżu demograficznego z początku lat osiemdziesiątych. W 2020 r. odnotowujemy spadek liczby dzieci w Krakowie, natomiast od 2021 r. następuje stopniowy ich wzrost.

Wykres: Populacja dzieci w wieku 0-17 r. ż. w Krakowie w wybranych latach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, Ludność, Stan Ludności – Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci), ostatnia aktualizacja 22.05.2025 r.

W 2023 r. Główny Urząd Statystyczny opublikował „Prognozę ludności na lata 2023-2060”¹⁶, gdzie zawarto analizę i założenia dotyczące przewidywanych trendów zmian w przebiegu procesów demograficznych. Nowością w prezentowanej prognozie jest znacznie szersze zaprezentowanie alternatywnych scenariuszy, które mogą obrazować inne możliwe ścieżki rozwoju demograficznego. Prognoza ma charakter deterministyczny. W związku z tym zostały przygotowane trzy scenariusze przewidywanych zmian ludności Polski w latach 2023-2060. Ze względu na wykorzystanie prognozy w oficjalnych analizach, scenariusz średni, uznany przez ekspertów z Rządowej Rady Ludnościowej za najbardziej prawdopodobny, został wskazany jako główny. Pozostałe scenariusze mają natomiast pokazywać alternatywne ścieżki rozwoju demograficznego, jakie mogą być obserwowane w przyszłości. Wyniki „Prognozy ludności na lata 2023-2060”¹⁷ wskazują na wyraźny ubytek ludności do 2060 r. W scenariuszu głównym przewiduje się spadek do

¹⁵ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023, strona 42,43.

¹⁶ Prognoza ludności na lata 2023-2060, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023, strona 3,11.

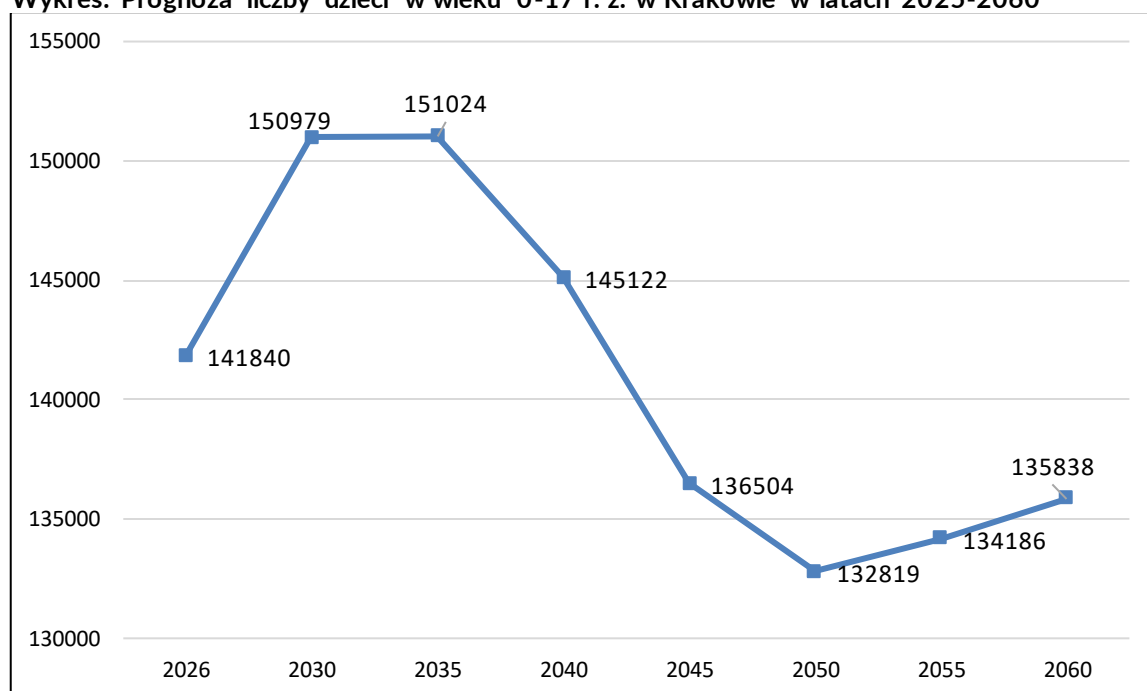
¹⁷ Prognoza ludności..., op. cit. strona 13.

30,4 mln osób (natomiast w scenariuszach alternatywnych odpowiednio do 26,7 mln w niskim oraz do 34,8 mln w wysokim). Będzie postępował proces starzenia się ludności Polski, co oznacza wzrost odsetka osób w wieku 65 lat i więcej. Kurczyć będą się zasoby ludności w wieku produkcyjnym. Prognozowany jest (oprócz scenariusza wysokiego) wyraźny spadek liczby urodzeń, co związane będzie przede wszystkim ze spadkiem liczby kobiet w wieku prokreacyjnym. Przewiduje się, że pomiędzy 2022 r. a 2060 r. ich liczba spadnie z 8,7 do 6,3 mln w scenariuszu wysokim i do 4,8 mln w niskim.

Ww. prognozie dla Polski obserwujemy duży spadek liczby dzieci i młodzieży (0-17 lat) z 6 950 826 w roku 2022 do 5 273 239 w roku 2040 tj. o ponad 24%, a do 4 829 307 w roku 2060 tj. o 30,5%. Jedynie w scenariuszu wysokim przewiduje się utrzymanie liczby osób poniżej 18 lat na poziomie zbliżonym do 2022 r.¹⁸

W Krakowie liczba dzieci w wieku 0-17 będzie rosła do roku 2033 i wyniesie 152 814, a później zacznie spadać, aby w roku 2050 osiągnąć wartość 132 819. W kolejnych latach prognozuje się wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres: Prognoza liczby dzieci w wieku 0-17 r. ż. w Krakowie w latach 2025-2060

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060, GUS, Tablice w formacie XLSX, Warszawa, aktualizacja 18.07.2024 r.

¹⁸ Ibid.

2.4 Sytuacja ekonomiczna krakowskich rodzin i gospodarstw domowych

Istotne znaczenie dla analizy ekonomicznych aspektów funkcjonowania gospodarstw domowych ma określenie źródeł ich utrzymania. Źródła utrzymania gospodarstwa domowego wynikają z indywidualnych źródeł dochodów uzyskiwanych przez poszczególnych członków gospodarstwa domowego. Jako główne źródło utrzymania przyjmuje się to źródło, z którego pochodzi przeważająca część środków w budżecie domowym, przeznaczana na potrzeby wszystkich członków gospodarstwa.

Poniższe informacje opisują sytuację ekonomiczną krakowskich rodzin i gospodarstw domowych na podstawie dostępnych danych.

Z dostępnych badań budżetów gospodarstw domowych przeprowadzanych przez Główny Urząd Statystyczny¹⁹ wynika, że w roku 2024 sytuacja materialna gospodarstw domowych w Polsce wyraźnie poprawiła się w stosunku do roku 2023. Przeciętne miesięczne dochody oraz wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wzrosły zarówno w ujęciu nominalnym, jak i realnym.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę ukształtował się w 2024 r. na poziomie 3167 zł i był nominalnie wyższy o 18,3%, a realnie o 14,1 % od dochodu z 2023 r.

Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobę w 2024 r. wyniosły 1878 zł, a wydatki na towary i usługi konsumpcyjne - 1814 zł. W obu przypadkach wartości te były wyższe w skali roku – nominalnie o 14,8%, a realnie – o 10,8%. Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym zmalał z 61,1% w 2023 r. do 59,3% w 2024 r.

Należy jednocześnie zaznaczyć, że przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta był wyższy o 25% niż na wsi. Różnice te wynikały z wysokości dochodów uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe, jak również związane były z większą liczbą osób wchodzących w skład gospodarstw domowych zamieszkujących wieś. Przeciętne miesięczne wydatki na osobę w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta były o 36,6% wyższe niż na wsi.

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2024 r. poprawiła się we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych w 2024 r. (z wyjątkiem rolników). Jednak we wszystkich tych grupach przeważały oceny dobre lub raczej dobre nad złymi lub raczej złymi. W 2024 r. nastąpił wzrost odsetka gospodarstw oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą (57,7% wobec 54% w 2023 r.) oraz spadek odsetka gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą (4,3% wobec 4,9% w 2023 r.). Najlepiej swoją sytuację materialną, podobnie jak to miało miejsce w latach poprzednich, postrzegały gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym (76,2% ocen pozytywnych, wobec 76% w 2023 r.), najgorzej zaś gospodarstwa domowe rencistów (24,6% ocen pozytywnych wobec 23,9% w 2023 r.).

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w dużym stopniu zależy od miejsca zamieszkania gospodarstwa domowego. Członkowie gospodarstw domowych mieszkających na wsi, podobnie jak w latach poprzednich, gorzej oceniali swoją sytuację materialną niż mieszkańcy miast, zwłaszcza tych największych o liczbie mieszkańców 500 tys. lub więcej.

Podstawowe wskaźniki służące do opisywania poziomu ubóstwa w społeczeństwie to: granica zagrożenia ubóstwem skrajnym, relatywnym oraz ustawowym.

Po odnotowanym w 2023 r. wzroście, w 2024 r. nastąpiło zmniejszenie zasięgu zagrożenia ubóstwem skrajnym o 1,4 p. proc. z 6,6% do 5,2% osób w gospodarstwach domowych. Jednocześnie w 2024 r. zwiększył się zasięg zagrożenia ubóstwem relatywnym o 1,1 p. proc. do 13,3%, a zmniejszył zasięg zagrożenia ubóstwem ustawowym o 1,5 p.

¹⁹ Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja gospodarstw domowych w 2024 r. w świetle wyników badań budżetów gospodarstw domowych*, Informacje sygnałowe, 29.05.2025 r., strona 13,17.

proc. z 4,1% do 2,6% (przy niezmiennych od 2022 r. progach zagrożenia tym rodzajem ubóstwa)²⁰.

Podstawę wyznaczania granicy zagrożenia ubóstwem skrajnym (wcześniej granicy ubóstwa skrajnego) stanowi minimum egzystencji, które jest szacowane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS). Kategoria ta wyznacza bardzo niski poziom zaspokojenia potrzeb. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi istotne zagrożenie dla psychofizycznego rozwoju człowieka. Dla jednoosobowego gospodarstwa wskaźnik ten wyniósł w 2024 r. 972 zł, a dla gospodarstwa 4-osobowego (średnio w miesiącu w IV kwartale 2024 r. – dwie osoby dorosłe + dwoje dzieci do lat 14) – 2624 zł.

Od 2016 r. stopa ubóstwa skrajnego pozostaje na podobnym poziomie 4-5%. W 2023 r. wzrósł on do 6,6%, w 2024 r. wskaźnik ten obniżył się o 1,4 p. proc. i wyniósł 5,2%²¹.

Wskaźnik granicy zagrożenia ubóstwem relatywnym (wcześniej granicy ubóstwa relatywnego) określa się na poziomie 50% średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych. Wskaźnik ten w roku 2024 wyniósł 1266 zł dla gospodarstwa jednoosobowego oraz 3417 zł dla gospodarstwa 4-osobowego (średnio w miesiącu w IV kwartale 2023 r. – dwie osoby dorosłe + dwoje dzieci do lat 14).

W 2024 r. zasięg zagrożenia ubóstwem relatywnym wyniósł 13,3%, co stanowiło wzrost w porównaniu z 2023 r. o ok. 1 p. proc.²²

Poziom granicy zagrożenia ubóstwem ustawowym (wcześniej granicy ubóstwa ustawowego) odpowiada kwotom, które zgodnie z obowiązującymi przepisami uprawniają do ubiegania się o świadczenie pieniężne z pomocy społecznej. W 2024 r. kwota kryteriów dochodowych uprawniających do ubiegania się o pomoc wynosiła 776 zł dla gospodarstwa jednoosobowego i 600 zł na osobę w rodzinie, tj. 2 400 zł dla gospodarstwa 4-osobowego. W 2024 r. zasięg ubóstwa ustawowego wyniósł 2,6% czyli o 1,5 p. proc. mniej niż rok wcześniej.²³

Ubóstwo w zróżnicowany sposób dotyka różne grupy społeczne, jednak od wielu lat układ społeczny i przestrzenny zagrożenia ubóstwem w Polsce pozostaje w dużej mierze niezmienny. W 2024 r. na ubóstwo skrajne najbardziej narażone były gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie ze świadczeń społecznych (z wyłączeniem emerytur i rent), gospodarstwa rolnicze, rodziny wielodzietne oraz gospodarstwa, w których żyją osoby z niepełnosprawnościami. Istotnym czynnikiem zwiększającym ryzyko znalezienia się w skrajnym ubóstwie był również brak wykształcenia lub niski poziom jego ukończenia.

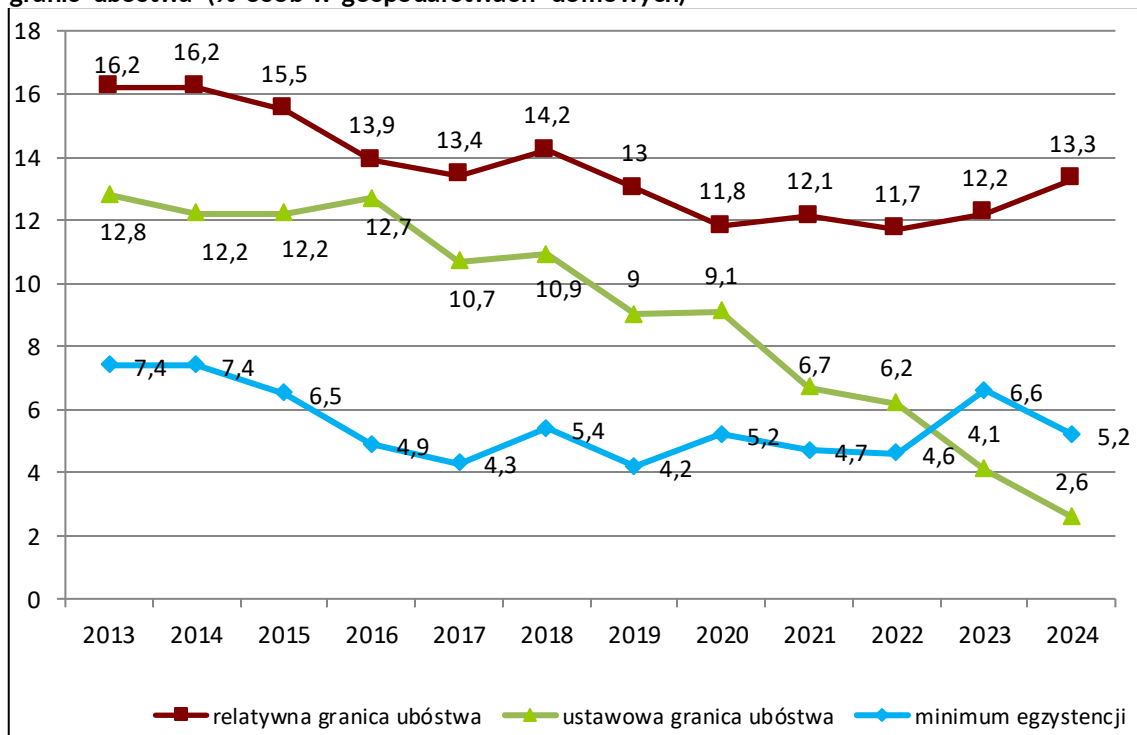
²⁰ Zasięg zagrożenia ubóstwem ekonomicznym w Polsce w 2024 r., GUS, Informacje sygnałowe, 27.06.2025 r., strona 1.

²¹ Zasięg zagrożenia ubóstwem ekonomicznym w Polsce w 2024 r., GUS, Informacje sygnałowe, 27.06.2025 r., strona 1,3,4.

²² Ibid.

²³ Ibid.

Wykres: Zasięg ubóstwa w Polsce w latach 2013-2024 według przyjętych w danym roku granic ubóstwa (% osób w gospodarstwach domowych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najnowsze dostępne badania budżetów gospodarstw domowych w województwie małopolskim przeprowadzone w 2024 r. objęły 2 064 gospodarstw domowych w województwie (7,3% wielkości krajowej)²⁴. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wyniosła 2,6 (w kraju – 2,4). Statystycznie na każde gospodarstwo domowe przypadała jedna osoba pracująca.

W strukturze dochodu gospodarstwa domowego dominowały dochody z pracy najemnej. W 2024 r. stanowiły one 60,7% ogółu (dla kraju – 54,7%). Drugim co do wielkości źródłem dochodów gospodarstw domowych były dochody ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych, w tym ze świadczenia wychowawczego „Rodzina 800+”.

Sytuacja materialna badanych gospodarstw domowych w województwie małopolskim w ujęciu rocznym w 2024 r. poprawiła się. Na przestrzeni roku nastąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych. Wydatki również wzrosły.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę wyniósł 3254,27 zł i był wyższy o 16,6% niż przed rokiem.

Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobę wyniosły 1659,01 zł tj. więcej o 15,5% w ujęciu rocznym.

Sytuację finansową gospodarstw domowych mieszkańców Krakowa obrazują raporty z badań zleczanych od 1999 r. przez Krakowski Holding Komunalny S.A.²⁵ Badania są przeprowadzane wśród mieszkańców Krakowa i dotyczą oceny jakości wykonywanych usług komunalnych oraz stopnia obciążenia budżetów domowych wydatkami na te usługi, stąd dane dotyczące budżetów gospodarstw domowych krakowian nie są pełne.

W 2025 r. badaniem objęto 1304 losowo wyłonionych gospodarstw domowych z obszaru Krakowa. Badaną populację stanowili dorośli mieszkańcy Krakowa,

²⁴ *Budżety gospodarstw domowych w województwie małopolskim w 2024 r.*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Informacje sygnałowe, 9.10.2025 r., strona 1,

²⁵ *Usługi komunalne w opiniach i budżetach mieszkańców Krakowa – podsumowanie wyników 2025*, Krakowski Holding Komunalny S.A., Obserwator Biuro Badań Społecznych, prezentacja opublikowana na stronie: <https://khk.krakow.pl/pl/o-nas/badania-spoeczne/>.

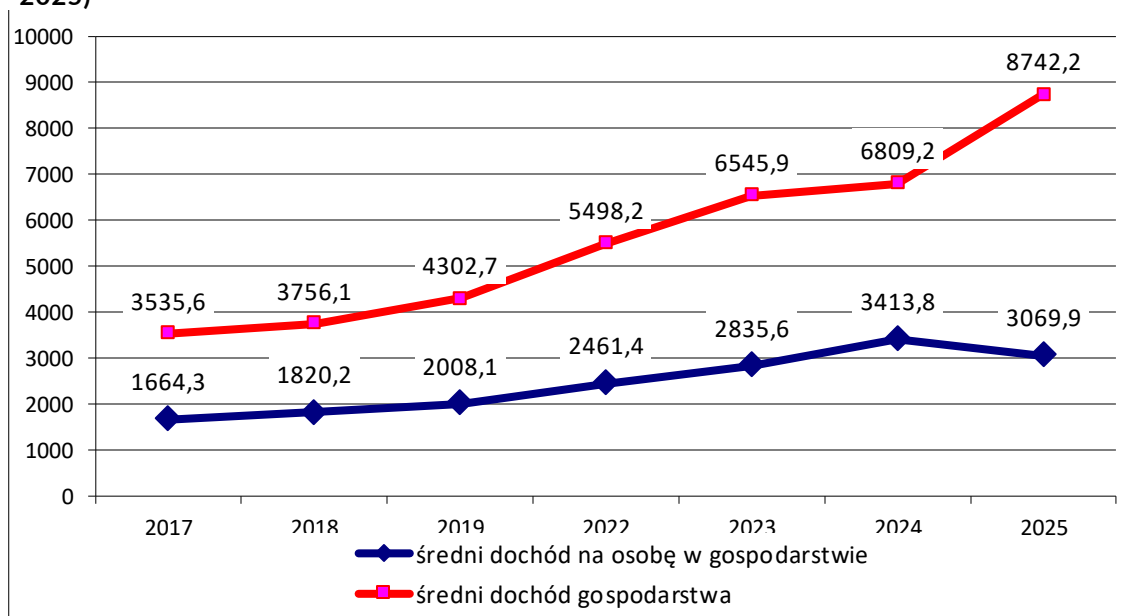
reprezentujący proporcjonalnie każdą z osiemnastu dzielnic. W badaniu uczestniczyło 49,4% mężczyzn i 50,6% kobiet. Najwięcej badanych – 22% to osoby w wieku 35-44 lata oraz 45-54 lat. Średnia liczba osób w badanych gospodarstwach domowych wynosiła 2,82. 48% respondentów posiadało wykształcenie wyższe, 41% wykształcenie średnie. Najliczniejszą grupę respondentów 57% stanowiły osoby nie mające na utrzymaniu dzieci, 20% stanowiły osoby posiadające 1 dziecko, 19% – 2 dzieci, 4% – 3 dzieci i więcej. 65% pracuje zawodowo.

Ankietowani zostali poproszeni m.in. o oszacowanie łącznych dochodów wszystkich członków ich gospodarstwa domowego. Średnia wartość dochodu miesięcznego na osobę, obliczona dla wszystkich gospodarstw domowych ogółem, wyniosła w 2025 r. 3069,9 zł. W badaniach z roku 2024 analogiczna średnia wyniosła 3413,8 zł, zaś w roku 2023 r. 2835,6 zł.

Analizując poniższy wykres, po raz pierwszy od wielu lat odnotowano w Krakowie spadek średniego dochodu na osobę w gospodarstwie domowym (o 343,9 zł), przy jednoczesnym wzroście średniego dochodu przypadającego na gospodarstwo (o 1933 zł). Rozbieżność ta sugeruje zmianę struktury gospodarstw domowych, polegającą na wzroście liczby osób przypadających na jedno gospodarstwo. W efekcie rosnące łączne dochody nie przekładają się na poprawę sytuacji materialnej przeciętnego mieszkańca, lecz są dzielone pomiędzy większą liczbę domowników, co może świadczyć o presji kosztów życia i nasileniu wspólnego zamieszkiwania.

Należy podkreślić, że w badaniach za dochód przyjęto miesięczne przychody gospodarstwa domowego, po odliczeniu należnego podatku i składek. Uzyskane wartości można jednak uznać za porównywalne z wartościami dochodu rozporządzalnego, którymi posługuje się Główny Urząd Statystyczny.

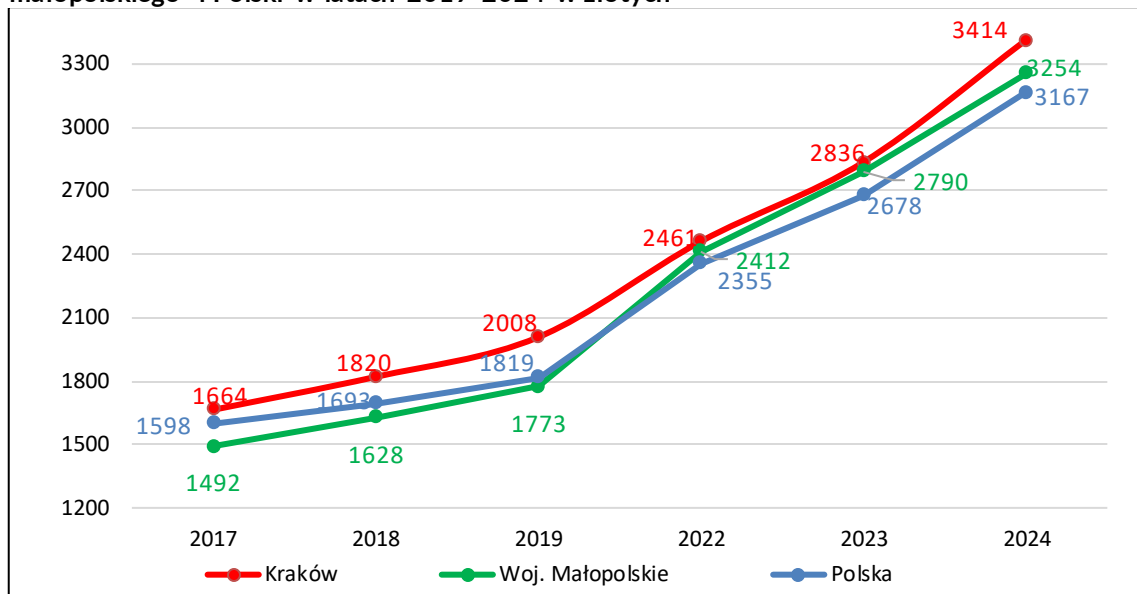
Wykres: Średni dochód w gospodarstwie i na osobę w gospodarstwie w zł (Kraków, lata 2017-2025)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Usługi komunalne w opiniach i budżetach mieszkańców Krakowa – podsumowanie wyników 2025, Krakowski Holding Komunalny S.A., Obserwator Biuro Badań Społecznych, prezentacja opublikowana na stronie: <https://khk.krakow.pl/pl/o-nas/badania-spooleczne/>

Zestawienie danych za rok 2024 wskazuje, że średnie miesięczne dochody krakowskich gospodarstw domowych przewyższają średnie miesięczne dochody gospodarstw domowych w Polsce i Małopolsce. Średnie miesięczne dochody 1 mieszkańca Krakowa (wg danych KHK za 2024 r.) są o 247 zł wyższe niż w Polsce i o 160 zł wyższe niż średnia wojewódzka.

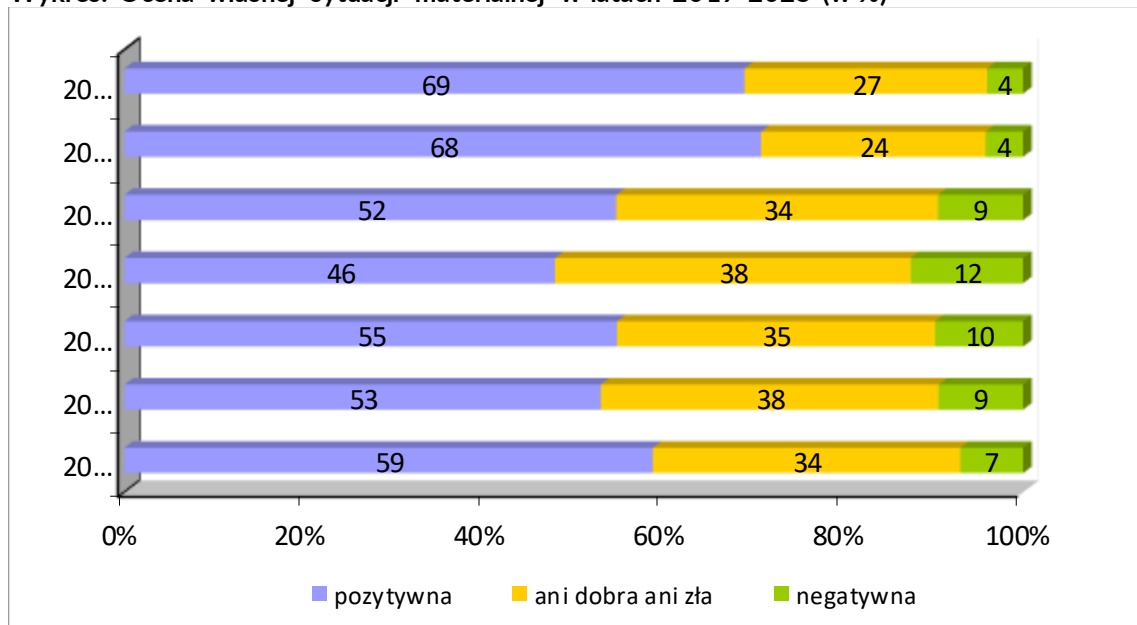
Wykres: Średni miesięczny dochód na osobę w gospodarstwie dla Krakowa, dla województwa małopolskiego i Polski w latach 2017-2024 w złotych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Usługi komunalne w opiniach i budżetach mieszkańców Krakowa – podsumowanie wyników 2024, Krakowski Holding Komunalny S.A., Obserwator Biuro Badań Społecznych, prezentacja opublikowana na stronie: <https://khk.krakow.pl/pl/o-nas/badania-spoeczne/>

Fakt, że większość krakowian nieźle ocenia swoją sytuację ekonomiczną potwierdzają wyniki subiektywnej oceny sytuacji materialnej. W 2025 r. 69% respondentów oceniło swoją sytuację materialną pozytywnie. Osoby oceniające negatywnie swoją sytuację materialną stanowiły 4% badanych.

Wykres: Ocena własnej sytuacji materialnej w latach 2017-2025 (w %)

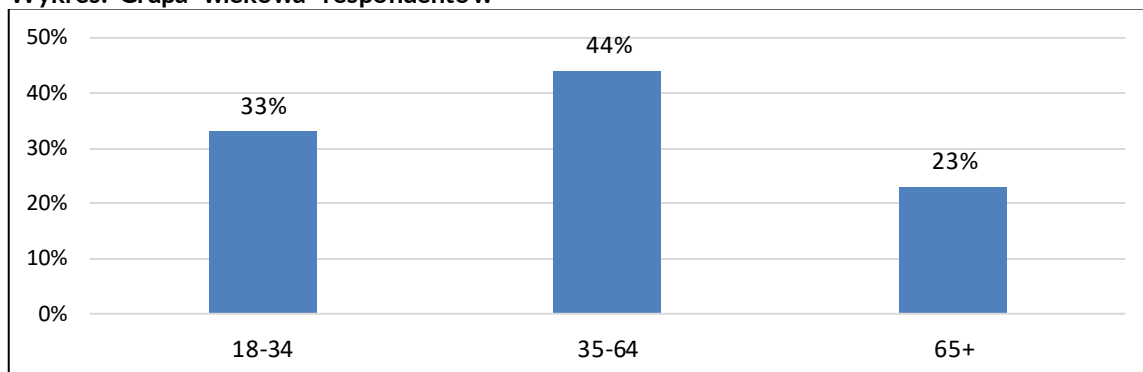
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Usługi komunalne w opiniach i budżetach mieszkańców Krakowa – podsumowanie wyników 2025, Krakowski Holding Komunalny S.A., Obserwator Biuro Badań Społecznych, prezentacja opublikowana na stronie: <https://khk.krakow.pl/pl/o-nas/badania-spoeczne/>

Informacje dotyczące zadowolenia z życia mieszkańców Krakowa można znaleźć w raportach pt. „Barometr Krakowski”. Badania przeprowadzane są cyklicznie, co dwa lata. Ich celem jest poznanie opinii mieszkańców na temat ważnych aspektów funkcjonowania

miasta oraz oczekiwań odnośnie do dalszego rozwoju Krakowa. Ostatni „Barometr Krakowski 2024”²⁶ został przeprowadzony na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa między 15 kwietnia, a 10 czerwca 2024. Raport został opracowany na podstawie badań wśród mieszkańców Krakowa w wieku powyżej 18 lat. Założono, że dobór uczestników badania miał charakter doboru losowego, zapewniającego reprezentatywność wyników badania dla opinii i postaw mieszkańców całego miasta. Łącznie przeprowadzono 1130 wywiadów.

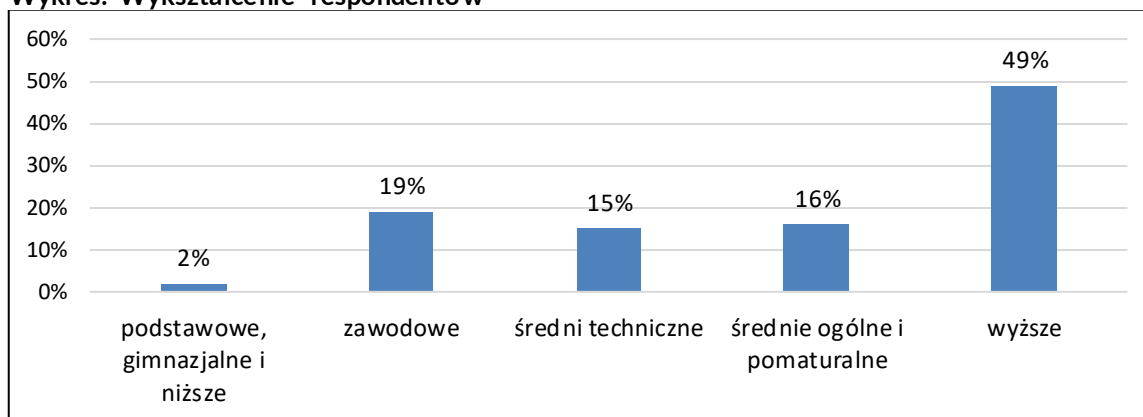
Poniżej znajduje się charakterystyka respondentów biorących udział w badaniu:

Wykres: Grupa wiekowa respondentów

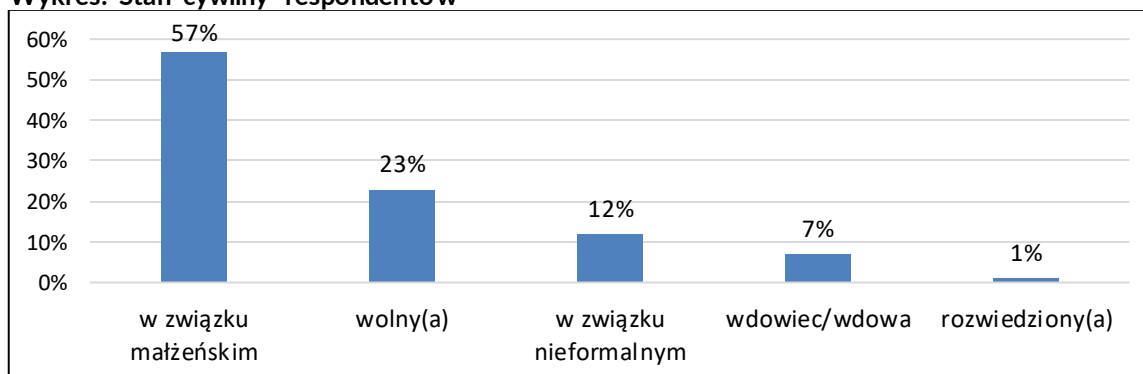
Źródło: „Barometr Krakowski 2024” UMK, strona 11.

Wykres: Wykształcenie respondentów

Źródło: „Barometr Krakowski 2024” UMK, strona 12.

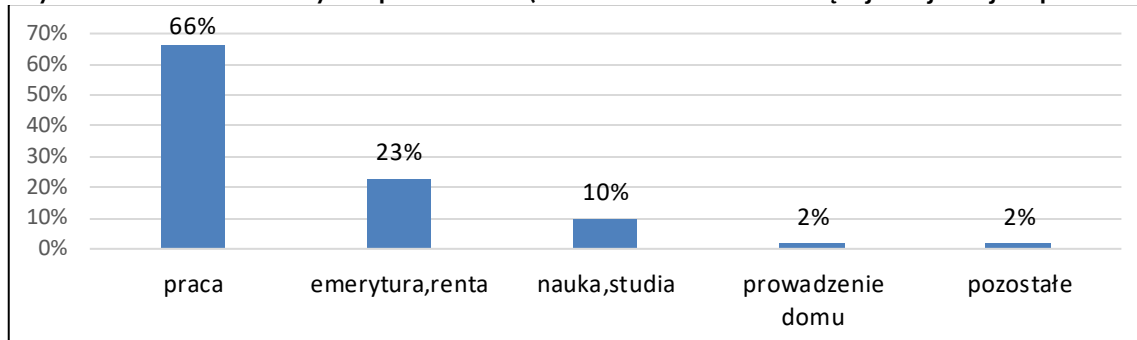
Wykres: Stan cywilny respondentów

Źródło: „Barometr Krakowski 2024” UMK, strona 11.

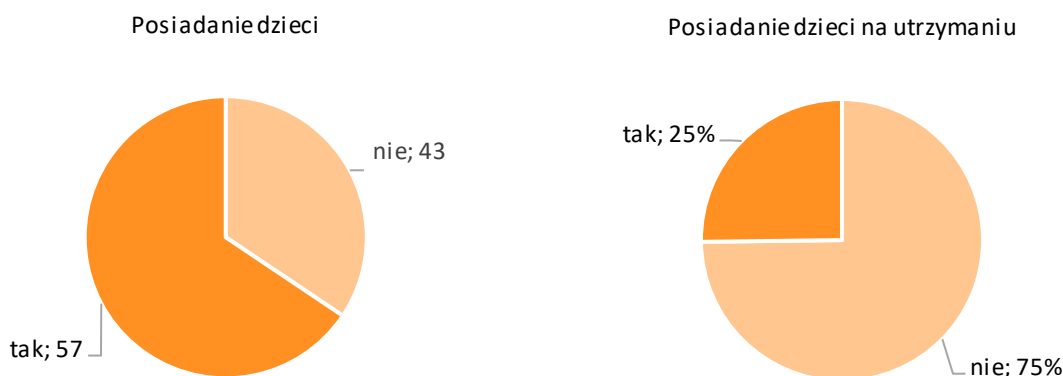
²⁶ Raport badawczy: „Barometr Krakowski 2024” badanie społeczne jakości życia oraz jakości usług publicznych w Krakowie, edycja 2024, Opracowanie wyników: Michał Chrzanowski INQUISIO, Urząd Miasta Krakowa, Kraków, lipiec 2024.

Wykres: Status zawodowy respondentów (możliwe zaznaczenie więcej niż jednej odpowiedzi)

Źródło: „Barometr Krakowski 2024” UMK, strona 12.

Wykres: Posiadanie przez respondentów dzieci i dzieci na utrzymaniu

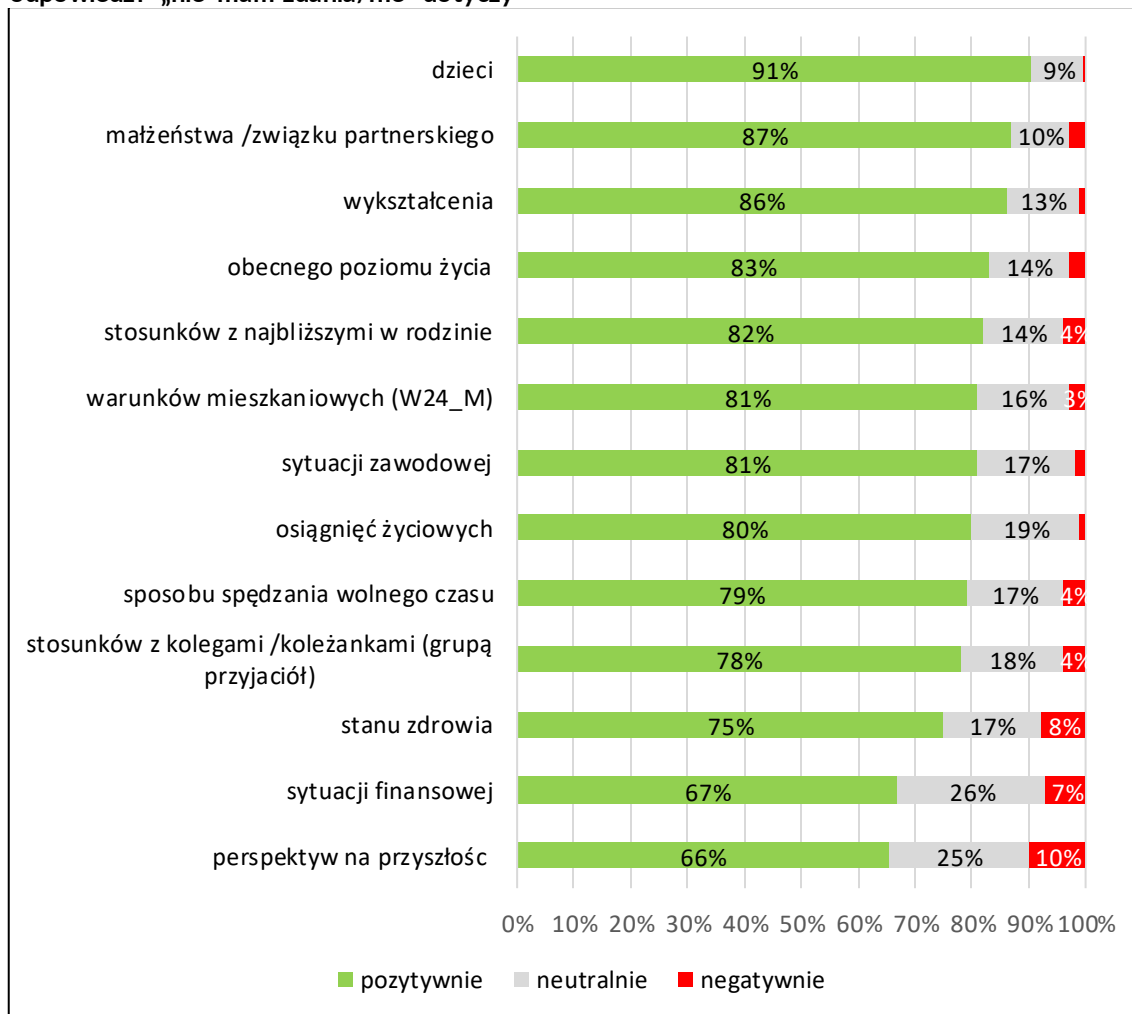
Źródło: „Barometr Krakowski 2024” UMK, strona 11.

Podczas przeprowadzania badań zadano mieszkańcom pytanie: *biorąc wszystko pod uwagę, w jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony(a) ze swojej(ego/ich)...*

Według badań²⁷ największy odsetek respondentów jest zadowolony z dzieci 91%, małżeństwa lub związku partnerskiego 87% oraz z wykształcenia 86%. Najmniejszy odsetek mieszkańców wskazał zadowolenie ze swych perspektyw na przyszłość 66%, sytuacji finansowej 67% oraz stanu zdrowia 75%. Prezentowane wyniki nie uwzględniają odpowiedzi „nie mam zdania/nie dotyczy” (np. 91% zadowolonych z dzieci to odsetek osób, które wskazały, że ta kategoria ich dotyczy).

²⁷ Raport badawczy: „Barometr Krakowski 2024” badanie społeczne jakości życia oraz jakości usług publicznych w Krakowie, edycja 2024, Opracowanie wyników: Michał Chrzanowski INQUISIO, Urząd Miasta Krakowa, Kraków, lipiec 2024, strona 16.

Wykres: Zadowolenia mieszkańców Krakowa z życia oraz różnych jego aspektów (bez odpowiedzi „nie mam zdania/nie dotyczy”)

Źródło: „Barometr Krakowski 2024” UMK, strona 16

2.5 Beneficjenci świadczeń rodzinnych w Krakowie

Informacji na temat krakowskich rodzin, w tym również odnoszących się do ich sytuacji ekonomicznej, dostarczają także dane dotyczące świadczeniobiorców świadczeń rodzinnych.

W 2024 r. świadczenia rodzinne w Krakowie otrzymało 16 048 rodzin. Ze świadczeń skorzystało 20 644 dzieci. W porównaniu z rokiem 2023 liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne zmniejszyła się o 8%, a liczba dzieci zmniejszyła się o 11%.

Rodziny z dziećmi na utrzymaniu, w których dochód w przeliczeniu na członka rodziny nie przekracza kwoty 674 zł, a w przypadku rodzin, w skład których wchodzi dziecko z niepełnosprawnością kwoty 764 zł²⁸, otrzymywały świadczenia rodzinne uzależnione od dochodu, czyli zasiłki rodzinne z dodatkami²⁹. Z zasiłku rodzinnego mogą korzystać wszystkie dzieci do ukończenia 18 lat oraz starsza młodzież ucząca się w szkole lub w szkole wyższej. Górna granica wieku określona jest na „nie dłużej niż do ukończenia 21

²⁸ Dziennik Ustaw RP Warszawa, dnia 14 sierpnia 2024 r. poz. 1238 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2024 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna.

²⁹ W przypadku przekroczenia kwoty uprawniającej daną rodzinę do zasiłku rodzinnego, o której mowa w ust. 3, zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego przysługują w wysokości różnicy między łączną kwotą zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, o której mowa w ust. 3, a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny – Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208).

roku życia, albo 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności”³⁰.

Według stanu na koniec grudnia 2024 r. zasiłek rodzinny wypłacono 2527 rodzinom dla 5218 dzieci.

W przypadku dodatków do zasiłku rodzinnego, z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej wypłacono świadczenie dla 795 rodzin (1232 dzieci), z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 503 rodzin (662) oraz z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością zarówno do jak i powyżej 5 lat dla 596 rodzin (668 dzieci).

Bardziej szczegółową analizę świadczeniobiorców zasiłków rodzinnych przeprowadzono na podstawie danych za miesiąc październik 2025 r. (jest to najbardziej reprezentatywny miesiąc w roku, jeżeli chodzi o liczbę świadczeniobiorców zasiłków rodzinnych).

Tabela: Rodziny pobierające zasiłki rodzinne wg stanu – październik 2025r.

Wyszczególnienie	Wykonanie miesięczne				
	Liczba rodzin				
	z 1 dzieckiem	z 2 dzieci	z 3 dzieci	z 4 i więcej dzieci	Suma
Liczba rodzin pełnych bez dziecka niepełnosprawnego, pobierających zasiłki rodzinne z dodatkami, z tego o dochodzie rodziny w przeliczeniu na osobę	135	239	177	89	640
bez dochodu	29	25	15	5	74
do 400 zł	65	104	74	47	290
od 400,01 do 574 zł	30	39	45	13	127
od 574,01 do 674 zł	11	39	29	17	96
od 674,01 do 754 zł	0	25	10	6	41
od 754,01 do 1 100 zł	0	3	4	1	8
od 1 100,01 do 1500 zł	0	3	0	0	3
od 1500,01 do 1922 zł	0	0	0	0	0
pow. 1922 zł	0	1	0	0	1
Liczba rodzin pełnych z dzieckiem niepełnosprawnym, pobierających zasiłki rodzinne z dodatkami, z tego o dochodzie rodziny w przeliczeniu na osobę	38	55	31	24	148
bez dochodu	6	8	1	0	15

³⁰ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208).

do 400 zł	13	17	16	11	57
od 400,01 do 664 zł	14	17	9	10	50
od 664,01 do 764 zł	4	10	3	2	19
od 764,01 do 844 zł	1	1	2	1	5
od 844,01 do 1 100 zł	0	1	0	0	1
od 1 100,01 do 1500 zł	0	0	0	0	0
od 1500,01 do 1922 zł	0	1	0	0	1
pow. 1922 zł	0	0	0	0	0
Liczba rodzin niepełnych bez dziecka niepełnosprawnego, pobierających zasiłki rodzinne z dodatkami, z tego o dochodzie rodziny w przeliczeniu na osobę	415	398	180	115	1 108
bez dochodu	79	33	15	3	130
do 400 zł	210	185	84	59	538
od 400,01 do 574 zł	77	85	40	28	230
od 574,01 do 674 zł	33	56	25	16	130
od 674,01 do 754 zł	9	30	9	6	54
od 754,01 do 1 100 zł	5	5	6	3	19
od 1 100,01 do 1500 zł	1	3	0	0	4
od 1500,01 do 1922 zł	1	1	0	0	2
pow. 1922 zł	0	0	1	0	1
Liczba rodzin niepełnych z dzieckiem niepełnosprawnym, pobierających zasiłki rodzinne z dodatkami, z tego o dochodzie rodziny w przeliczeniu na osobę	91	102	47	29	269
bez dochodu	26	15	4	2	47
do 400 zł	39	41	15	11	106
od 400,01 do 664 zł	14	28	14	10	66
od 664,01 do 764 zł	9	6	7	4	26

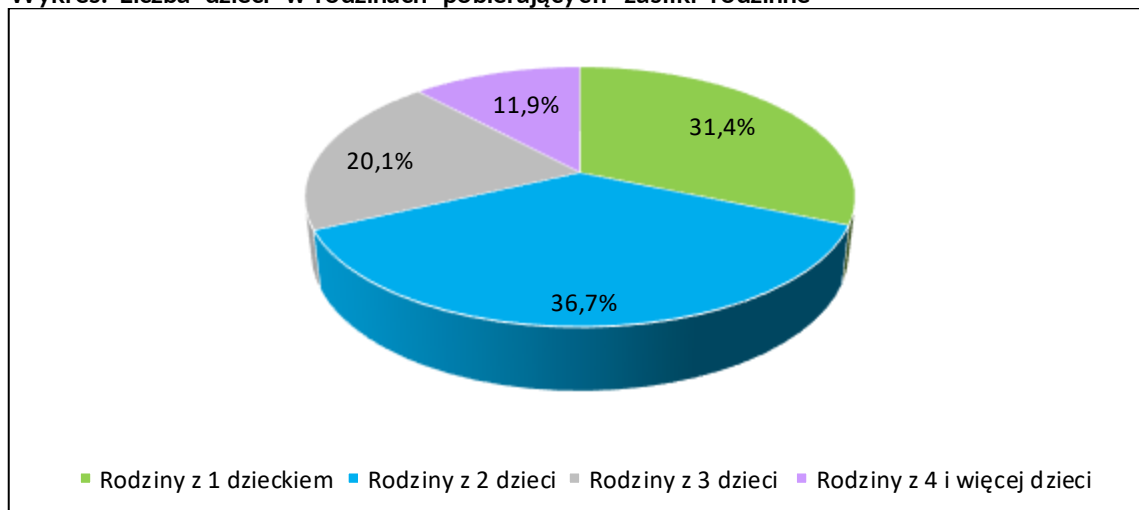
od 764,01 do 844 zł	1	6	5	2	14
od 844,01 do 1 100 zł	1	3	1	0	5
od 1 100,01 do 1500 zł	1	3	0	0	4
od 1500,01 do 1922 zł	0	0	1	0	1
pow. 1922 zł	0	0	0	0	0

Źródło: Krakowskie Centrum Świadczeń UMK

W rodzinach pobierających zasiłki rodzinne ponad 63% stanowią rodziny niepełne. Wśród ogółu rodzin największy odsetek stanowią rodziny z jednym lub dwójką dzieci – odpowiednio po 31,4% i 36,7%. Rodziny z trojgiem dzieci stanowią 20,1%, a rodziny z czworgiem i więcej dzieci 11,9%. Ogółem rodzin wychowujących dziecko z niepełnosprawnością pobierających zasiłki rodzinne jest 19,3%.

W zbiorowości rodzin pełnych, w kontekście liczby dzieci, najwyższy jest odsetek rodzin z dwójką dzieci, natomiast w przypadku rodzin niepełnych najczęściej jest rodziców wychowujących jedno dziecko.

Wykres: Liczba dzieci w rodzinach pobierających zasiłki rodzinne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krakowskiego Centrum Świadczeń UMK

Analiza sytuacji dochodowej rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne wskazuje, że największy odsetek rodzin – 45,8% wykazuje dochód do 400 zł, 41,2% dochód między 400,01 zł, a 1100 zł. Rodziny w najtrudniejszej sytuacji finansowej, tj. bez dochodu stanowią 12,3%.

W porównaniu z rokiem 2024 widoczny jest spadek świadczeniobiorców zasiłków rodzinnych – o 25% zmniejszyła się liczba rodzin pobierających zasiłki rodzinne, a liczba dzieci zmalała – o 24%.

Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne dla Krakowa dotyczące liczby dzieci, zgodnie z którymi w najbliższych latach będzie się zwiększać ich liczba, mając jednocześnie na uwadze poprawiającą się sytuację ekonomiczną mieszkańców Krakowa, można przypuszczać, że liczba rodzin spełniających kryteria dochodowe uprawniające do pobierania zasiłków rodzinnych będzie się utrzymywać na zbliżonym poziomie.

2.6 Osoby pobierające świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznawane są na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów³¹. Do świadczenia z funduszu alimentacyjnego ma prawo osoba uprawniona do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 1209 zł.

W 2025 r. odnotowano wyraźny spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego o 10,2% w porównaniu z rokiem 2024 – do poziomu 1214 rodzin. Jednocześnie liczba osób uprawnionych zmniejszyła się o 9,6% i wyniosła 1648.

Analizę świadczeniobiorców otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego przeprowadzono na podstawie danych za miesiąc wrzesień 2024 r. (jest to najbardziej reprezentatywny miesiąc w roku, jeżeli chodzi o liczbę świadczeniobiorców pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego).

Wśród rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego 603 to rodziny z jedną osobą uprawnioną, natomiast 265 rodzin korzysta ze świadczeń przysługujących dwóm osobom. Rodziny wielodzietne, tj. z trojgiem i większą liczbą osób uprawnionych, stanowiły 92 przypadki.

Analiza sytuacji dochodowej rodzin wskazuje, że najliczniejszą grupę stanowią rodziny osiągające dochód powyżej 900,01 zł – 20,8%. Z kolei rodziny pozostające bez dochodu stanowiły 18% ogółu.

Pomimo spadku liczby świadczeniobiorców, fundusz alimentacyjny pozostaje istotnym elementem systemu wsparcia społecznego, szczególnie dla rodzin o niskich lub zerowych dochodach oraz dla samotnych opiekunów dzieci.

3 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków – praca socjalna

3.1 Praca socjalna prowadzona z osobami i rodzinami oraz działania pomocowe

Misją pracy socjalnej jest tworzenie warunków, które sprzyjają pozytywnej zmianie sytuacji życiowej osoby/rodziny lub zapobiegają obniżaniu się poziomu jej funkcjonowania. Charakterystyczny element pracy socjalnej stanowi nawiązywanie i podtrzymywanie relacji pomocowej. Bazując na wzajemnej interakcji i maksymalnym dostosowaniu do specyfiki potrzeb odbiorców usługi, planowane są rozwiązania umożliwiające przezwyciężanie doświadczanych trudności. Praca socjalna, oferując różnorodny katalog działań, przyczynia się do wzmocnienia potencjału osób i rodzin objętych tego rodzaju wsparciem oraz zwiększenia stopnia ich zdolności do samodzielnego pokonywania życiowych problemów i kryzysów. Pracownicy socjalni realizują również działania pomocowe o doraźnym charakterze, w ramach których, adekwatnie do identyfikowanych potrzeb i oczekiwań odbiorców, udzielają informacji, wskazówek, porad i pomocy, w zakresie rozwiązywania spraw życiowych, pomagają w uzyskaniu specjalistycznego poradnictwa, terapii lub innych form pomocy, podejmują współpracę z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania problemów oraz skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzeniu konsekwencji ubóstwa. Ponadto, pracownicy Zespołów ds. pracy socjalnej szczególną uwagę poświęcają takim obszarom problemowym, jak przeciwdziałanie przemocy

³¹ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2025 r. poz. 438.620).

domowej i ochrona osób jej doznających, monitorowanie sytuacji życiowej dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych na rzecz osób chorujących psychicznie oraz ich rodzin, organizowanie wszechstronnego wsparcia dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami, diagnozowanie sytuacji i wdrażanie rozwiązań adekwatnych do potrzeb rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W takim przypadku, celem rozpoznania specyfiki problemów, identyfikacji przyczyn i źródeł ich występowania, pracownicy socjalni wykorzystują wywiad środowiskowy jako narzędzie służące zebraniu niezbędnych informacji oraz dokonaniu na ich podstawie analizy sytuacji rodziny, poziomu kompetencji rodzicielskich, obszarów wymagających wzmocnienia lub uzasadniających wdrożenie oddziaływań korekcyjnych i naprawczych.

W 2025 r., w związku z sygnałami o przeżywaniu przez rodziny trudności w procesie opieki i wychowania dzieci, zostało przeprowadzonych 1368 wywiadów środowiskowych, a zatem obserwowalny jest znaczący wzrost w stosunku do roku ubiegłego (1125 wywiadów).

W ramach działań pomocowych oraz procesów pracy socjalnej świadczonych na rzecz osób/rodzin zaewidencjonowano 3949 pozytywnych rezultatów, z czego 185 sytuacji pozytywnego zakończenia procesu pracy socjalnej, w tym z powodu usamodzielnienia się oraz osiągnięcie ustalonych celów współpracy przez osoby/rodziny.

Reasumując, praca socjalna oraz działania pomocowe, dzięki dostosowania do indywidualnych potrzeb osób/rodzin stanowią sprawdzony i efektywny rodzaj pomocy w przewyżczeniu trudności życiowych o różnorodnym charakterze.

3.2 Organizowanie społeczności lokalnej – rewitalizacja społeczna

Organizowanie społeczności lokalnej (OSL), czyli praca socjalna ze społecznością lokalną, w swoich założeniach zawiera elementy organizowania się społeczności, a więc działania oddolne, co najwyżej inicjowane przez organizatora, który raczej animuje i koordynuje proces zmiany społecznej niż nim zarządza na zasadzie władztwa administracyjnego. Model OSL opiera się bowiem na aktywizacji i integracji społeczności lokalnych przede wszystkim w oparciu o sieci i więzi poziome, a nie relacje hierarchiczne. W modelu tym osoby i grupy w systemie pomocy społecznej traktowani są jako partnerzy, którzy mają swój potencjał. OSL kładzie nacisk na aspekt samopomocy, którego idea polega na wyzwoleniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych.

W Gminie Miejskiej Kraków prowadzenie pracy socjalnej metodą środowiskową realizowane jest w formie Programów Aktywności Lokalnej (PAL), których cele szczegółowe są dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb konkretnej społeczności. Część z nich jest wspólna dla wszystkich, m.in. zwiększenie kompetencji społecznych mieszkańców oraz motywacji do działania głównie na rzecz społeczności lokalnej, wzrost poczucia sprawczości oraz odpowiedzialności za miejsce zamieszkania, wzmocnienie więzi międzypokoleniowych, zbudowanie i konsolidacja współpracy między partnerami lokalnymi, działania o charakterze edukacyjnym, integracyjnym, aktywizującym, informacyjnym, wzrost kompetencji rodzicielskich i wychowawczych.

W 2025 r. w Krakowie funkcjonowało 11 Programów Aktywności Lokalnej:

- PAL „Ugorek” dla mieszkańców os. Ugorek oraz osiedli sąsiadujących – Dz. III,
- PAL „Stare Podgórze - Zabłocie” dla mieszkańców wyodrębnionego fragmentu Dz. XIII,
- PAL „Na Olszy” dla mieszkańców Dz. III,
- PAL „Zesławice i Kantorowice” dla mieszkańców Dz. XVII,
- PAL „Na Skarpie” dla mieszkańców Dz. XVIII,
- PAL „Żabinec” dla mieszkańców Dz. IV,
- PAL „Prokocim” dla mieszkańców Dz. XII,
- PAL „Mistrzejowice” dla mieszkańców Dz. XV oraz Dz. XVI,
- PAL „Wróżeńice” dla mieszkańców Dz. XVII,

- PAL „Streetwork” dla młodzieży do 25 roku życia, zagrożonej wykluczeniem społecznym z terenu Dz. III, IV i XVIII Gminy Miejskiej Kraków,
- PAL „Znaczenie Rodziny” dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin.

Zrealizowano 9585 godzin animacji lokalnej, 13 645 godzin treningów kompetencji społecznych (m.in. warsztaty, wyjścia grupowe), 1255 godzin wsparcia w postaci konsultacji psychologicznych. Liczba nowych uczestników objętych wsparciem w ramach PAL wyniosła 1552 osoby.

W poszczególnych PAL-ach założone cele na rok 2025 zostały zrealizowane poprzez działania takie jak: prowadzenie animacji lokalnej na rzecz osób uczestniczących, spotkania ze społecznością, organizacja i prowadzenie zajęć oraz warsztatów, współpraca z wolontariuszami, diagnoza środowiska lokalnego, wspomaganie grup inicjatywnych, współpraca z instytucjami, organizacjami, konsultacje psychologiczne czy udzielanie informacji i wskazówek.

W ramach Działu Rewitalizacji Społecznej MOPS zatrudnionych było 28 osób w wymiarze 27 etatów (stan na 31. XII. 2025 r.).

W 2025 r. funkcjonowanie wszystkich Programów Aktywności Lokalnej finansowane było z budżetu Gminy Miejskiej Kraków. Kwota środków wydatkowanych na realizację oferty PAL wyniosła 242 150,91 zł, w tym 112 761,33 zł w ramach realizacji inicjatyw lokalnych.

3.2.1 Ważne inicjatywy zrealizowane w ramach Programów Aktywności Lokalnej

- „Wakacyjne rękodzieło na Mistrzejowicach dla najmłodszych 2025”, w ramach Inicjatywy Lokalnej, skierowane do dzieci przedszkolnych i wczesnoszkolnych; zajęcia trwały 2 tygodnie i zakończyły się wspólną wycieczką integracyjną dla rodzin do Kopalni Guido,
- Inicjatywa Lokalna „Letnia Magia we Wróźenicach”. Zorganizowano plenerową imprezę integracyjną skierowaną do mieszkańców Krakowa, ze szczególnym uwzględnieniem osiedli peryferyjnych Dzielnicy XVIII Nowa Huta. Program wydarzenia obejmował atrakcje dla wszystkich grup wiekowych i osób o różnym poziomie sprawności. W organizację zaangażowani byli mieszkańcy oraz członkowie lokalnego Stowarzyszenia,
- Warsztaty historyczne i spacer tematyczny. W ramach działań edukacyjno-kulturalnych zrealizowano warsztaty historyczne oraz spacer tematyczny odbywające się w okolicy osiedla Wróźenice,
- Międzypokoleniowe warsztaty szydełkowania dla dzieci i dorosłych, prowadzone przez mieszkankę osiedla we Wróźenicach,
- Spotkania w ramach Klubu Młodych w PAL Na Olszy,
- Zbiórki charytatywne – prowadzona była zbiórka nakrętek w ramach akcji „Nakręć się na pomoc” dla Hospicjum św. Łazarza oraz zbiórka darów dla podopiecznych schroniska KTOZ dla Bezdomnych Zwierząt w Krakowie, we współpracy z radnymi Dzielnicy III,
- Inicjatywa Lokalna „Dzień Kobiet – siła, piękno, inspiracja” integrująca mieszkanki Wadowa i okolicznych osiedli peryferyjnych z dzielnic XVII i XVIII, zakładała organizację wydarzenia lokalnego w ramach obchodu Dnia Kobiet,
- Inicjatywa Lokalna „Zesławickie Bobry”, w ramach której zorganizowano wydarzenie lokalne – piknik rodzinny, którego celem była aktywizacja i integracja mieszkańców Zesławic i okolic,
- Inicjatywa Lokalna „Lato dla dzieci w Zesławicach – rodzinnie, aktywnie, plenerowo” skierowana do dzieci i młodzieży zamieszkałych na terenie dzielnicy XVII ze szczególnym uwzględnieniem osiedla Zesławice. Zakładała realizację zajęć w okresie wakacyjnym oraz organizację wydarzenia plenerowego „Dzień Sportu”,

- Inicjatywa „Ogrodowe Rewolucje” skierowana do mieszkańców Zestawic. Celem była aktywizacja do zaangażowania się w działania na terenie ogrodu sąsiedzkiego, wymiana podłoża w skrzyniach i warsztaty edukacyjne, pielęgnacja i nasadzenia roślin oraz warsztaty ekologiczne,
- Spotkania kulturowe i językowe z uczniami z wymiany międzykulturowej młodzieży z całego świata, w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Międzykulturowym AFS Polska,
- Pomoc w formie paczek żywnościowych oraz środków czystości dla 13 rodzin – uczestników PAL (Święta Wielkanocne oraz Bożego Narodzenia), wspólnie z Wolontariatem św. Eliasza,
- spotkania „Ucho w ucho z winylem” – wspólne słuchanie płyt na Żabińcu, zainicjowane i poprowadzone przez jednego z mieszkańców osiedla, spotkania grupy muzycznej Wolne Muzykowanie,
- Spotkania podróżnicze „PALcem po mapie – dookoła świata”,
- Cykliczne seanse filmowe w ramach przedsięwzięcia „Kino Na Skarpie”,
- Zajęcia sportowo-ruchowe z gry w siatkówkę, zajęcia z Jogi i Qigong,
- Zajęcia z gry w brydża na Mistrzejowicach,
- Zajęcia z gimnastyki słowiańskiej na os. Zestawice,
- Warsztaty z higienistką stomatologiczną dla dzieci i rodziców, poświęcone profilaktyce higieny jamy ustnej,
- Cykl spotkań filozoficznych w ramach powołanego w PAL Na Skarpie „Klubu Inteligentnego Człowieka”,
- Wyjścia na Wawel wraz z przewodnikiem w ramach integracji międzypokoleniowej, we współpracy z Dyrektorem Zamku Królewskiego na Wawelu,
- Remont pokoju dziecięcego oraz mieszkania rodziny z niepełnosprawnością w ramach przedsięwzięcia „Trzy Kolory”, we współpracy z Zespołem Szkół Zawodowych na os. Złotej Jesieni oraz anonimowym lokalnym przedsiębiorcą,
- Współpraca z Prezesem Towarzystwa Krzewienia Kultury i Tradycji Romskiej – spotkania muzyczne w siedzibie PAL Na Skarpie, koncerty muzyki romskiej w Nowohuckim Centrum Kultury i w Teatrze Ludowym,
- Współpraca z Klubem Sportowym Wanda Kraków – możliwość korzystania z obiektów basenu „Wandzianka” dla 20 dzieci z rodzicami,
- Cykliczne spotkania coachingowe – grupowe i indywidualne dla kobiet, prowadzone przez Sylwię Grochał z Fundacji „Zaurocz się Życiem”, w tym spotkanie ze stylistką, wizażystką oraz trenerem personalnym,
- Przedsięwzięcie „Wszystkiego Dobrego” – dzięki współpracy z lokalnym anonimowym przedsiębiorcą 25 rodzin wielodzietnych, niepełnych i z niepełnosprawnością, otrzymało paczki żywnościowe przed świętami wielkanocnymi,
- Cykliczne zajęcia instrumentalno-wokalne dla dzieci oraz osób dorosłych organizowane przez PAL Na Skarpie,
- Spotkania z grami planszowymi dla różnych grup wiekowych: rodzinne, dla seniorów, dla młodzieży organizowane przez PAL „Stare Podgórze”,
- Wyprzedaż garażowa – cykliczne wydarzenia o charakterze społecznym, skierowanym do mieszkańców lokalnej społeczności Wróżeńic,
- „Rodzina w równowadze” – projekt realizowany w kwietniu i maju we współpracy z pracownikami PAL, MOPS Filia nr 8, Komisariat Policji VI, Szkoła Podstawowa nr 61 dedykowany rodzinom. Obejmował cykl warsztatów podnoszących kompetencje rodzicielskie (postawy, konstruktywne reagowanie na trudne zachowania i złość, budowanie relacji bez przemocy, komunikowanie się z dzieckiem adekwatnie do jego wieku), spotkanie informacyjno-edukacyjne dla wszystkich rodziców i opiekunów dzieci z Dzielnicy XII Bieżanów-Prokocim dotyczące uzyskania wsparcia w środowisku lokalnym.

- ze środków Budżetu Obywatelskiego w PAL „Na Olszy” zrealizowano projekt „Zrób coś dla siebie – zajęcia ruchowe dla seniorów”. Celem projektu było promowanie zdrowego stylu życia poprzez organizację regularnych zajęć ruchowych, które wspierają kondycję fizyczną i integrację wśród mieszkańców Dzielnicy III. W ramach projektu odbyło się 35 godzin zajęć „Taniec w kręgu i taniec liniowy” oraz 20 godzin zajęć „Zdrowy kręgosłup”,
- ze środków Budżetu Obywatelskiego w PAL „Na Żabińcu” zorganizowany został projekt „Robotyka – kreatywne warsztaty dla dzieci”. Projekt zakładał przeprowadzenie bezpłatnych, ogólnodostępnych warsztatów z robotyki dla dzieci oraz druku 3d. Zajęcia miały na celu rozwijanie kompetencji cyfrowych, kreatywności oraz umiejętności technicznych u najmłodszych mieszkańców Dzielnicy IV.

Szczególne miejsce wśród przedsięwzięć realizowanych w ramach rewitalizacji społecznej zajmuje PAL Znaczenie Rodziny, skierowany do osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, którego głównym celem jest podniesienie aktywności i wzrost integracji społecznej.

W 2025 r. z oferty PAL skorzystało 60 osób. Uczestnicy wzięli udział w różnorodnych zajęciach umożliwiających rozwój osobisty i podnoszenie własnych kompetencji. Oferta stała PAL Znaczenie Rodziny to: trening pamięci i koncentracji, spotkania edukacyjne, warsztaty ceramiczne, warsztaty plastyczne, warsztaty szycia na maszynie, warsztaty ogrodnicze, warsztaty funkcjonowania w grupie - wyjścia do instytucji kultury. W 2025 r. na szczególną uwagę zasługuje zaangażowanie uczestników PAL w przygotowanie na zajęciach z rękodziela pięknych prac z ceramiki, które zostały przekazane na Świąteczny Kiermasz organizowany przez Fundację Przyjaciele Konia Petrusa w ramach wsparcia dla podopiecznych Fundacji.

Wnioski

Przeprowadzona analiza działań realizowanych w ramach pracy socjalnej metodą środowiskową, z wykorzystaniem Programów Aktywności Lokalnej w 2025 roku, jednoznacznie wskazuje na zasadność kontynuowania oraz dalszego rozwijania tych działań. Na terenie Krakowa identyfikowane są kolejne społeczności lokalne, w których zachodzi potrzeba podejmowania działań środowiskowych oraz tworzenia trwałych przestrzeni sprzyjających integracji mieszkanki i mieszkańców, co potwierdza istotną rolę programów aktywności lokalnej w procesie wzmacniania spójności społecznej.

3.3 Organizacja i koordynacja wolontariatu w MOPS

W 2025 r. MOPS kontynuował prowadzenie organizacji wolontariatu na rzecz podopiecznych Ośrodka. Wspólne działania podjęto z 79 wolontariuszami i wolontariuszkami. Podobnie jak w latach ubiegłych podtrzymywana była współpraca ze środowiskami studenckimi, szkolnymi i Uniwersytetem III Wieku, Związkiem Harcerstwa Polskiego Hufcem Kraków-Śródmieście. Wolontariat podejmowali uczniowie i uczennice liceów, studenci, osoby pracujące, emeryci i emerytki. W 2025 r. łączna liczba osób objętych pomocą wolontariacką wyniosła 897.

W obszarze pomocy osobom z niepełnosprawnością, starszym i samotnym, korzystającym ze wsparcia indywidualnego angażowało się 11 wolontariuszy i wolontariuszek, którzy pomagali 13 osobom. Z kolei ze wsparcia wolontariatu grupowego skorzystały 72 osoby z niepełnosprawnością. Działania obejmowały m.in. wsparcie emocjonalne, towarzyszenie, zakupy, wspólne spacery, czytanie prasy i książek, pomoc w drobnych czynnościach domowych, których ze względu na schorzenie lub wiek osoby objęte wolontariatem nie mogły wykonać samodzielnie.

W obszarze pomocy dzieciom w nauce (prowadzonej również zdalnie) angażowało się 26 wolontariuszy i wolontariuszek.

W ramach działań środowiskowych 45 wolontariuszy i wolontariuszek angażowało się w pomoc animatorom i animatorkom lokalnym PAL poprzez prowadzenie m.in. zajęć językowych dla młodzieży i dorosłych, zajęć taneczno-ruchowych, plastycznych, rękodzieła, współprowadzenie zajęć w grupach wsparcia i warsztatach, pomoc w wydarzeniach środowiskowych, pomoc przy organizacji Wigilii dla osób ubogich. Swoim wsparciem objęli 797 uczestników i uczestniczek PAL, w tym 61 osób z niepełnosprawnościami oraz 144 dzieci.

1 wolontariuszka wspierała Klub Rodziców poprzez prowadzenie zajęć z bobojogi. Pracę Działu Pomocy Bezdomnym wsparł 1 wolontariusz. W Klubie Integracji Społecznej 1 wolontariusz pomagał przy realizacji Warsztatów Integracji Społecznej, z których skorzystało 38 osób.

Ze wsparcia wolontariuszy, zarówno indywidualnego jak i grupowego, skorzystało 78 osób z niepełnosprawnością.

W 2025 r. nadal prowadzono współpracę ze Stowarzyszeniem Mali Bracia Ubogich, które realizowało wolontariat towarzyszący, dedykowany 21 osobom powyżej 60 roku życia, stanowiący wsparcie dla osób samotnych.

3.4 Praca socjalna prowadzona w ramach projektów socjalnych

W ramach wsparcia osób i rodzin, obok pracy socjalnej prowadzonej metodą indywidualnego przypadku, w MOPS realizowane są projekty socjalne oparte na oddziaływaniach grupowych.

Pracownicy socjalni na podstawie rozeznaczonych potrzeb osób objętych pomocą społeczną opracowywali i wdrażali działania mające na celu integrację, reintegrację społeczną i tworzenie sieci współpracy. Projekty służyły przełamywaniu stereotypu osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, a poprzez angażowanie grup odbiorców niebędących klientami Ośrodka, także poprawę wizerunku instytucji pomocy społecznej i zwiększenie wiedzy na temat jej roli i zadań. Projekty socjalne tworzone były z myślą o poszczególnych grupach odbiorców i kierowane do dzieci i młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych, rodzin (w tym niepełnych i wielodzietnych), a także lokalnych społeczności. Celem podejmowanych działań było zaktywizowanie osób i rodzin oraz zachęcanie ich do udziału w życiu społecznym.

Projekty socjalne realizowane w celu reintegracji społecznej dotyczyły w szczególności kształtowania i wzmacniania kompetencji społecznych, osobistych i komunikacyjnych osób korzystających z pomocy. Realizacja niektórych projektów w latach ubiegłych odbywała się w formie spotkań okolicznościowych, wycieczek oraz udziału w wydarzeniach o charakterze kulturalnym lub społecznym.

Rady Dzielnic przeznaczyły, zgodnie z podjętymi uchwałami na realizację zadań przez MOPS w 2025 r., w tym na dofinansowanie realizacji projektów socjalnych oraz przyznanie pomocy finansowej na wypłatę zasiłków celowych i celowych specjalnych, łączną kwotę 518 299,49 zł.

W 2025 r. zrealizowano łącznie 33 projekty socjalne, które miały na celu reintegrację społeczną klientów MOPS i ich rodzin, tworzenie sieci współpracy z podmiotami działającymi w środowisku lokalnym, integrację ze środowiskiem, przeciwdziałanie przemocy oraz tworzenie grupy wsparcia. Łącznie wsparciem w ramach projektów socjalnych zostało objętych 812 osób.

3.4.1 Wybrane projekty socjalne realizowane w 2025 r.

Projekt socjalny „Rozruch”

Projekt skierowany był do osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności bądź orzeczenie o niezdolności do pracy, zamieszkujących na terenie Dz. XVII. Beneficjenci mieli możliwość skorzystania z zajęć rekreacyjno-sportowych oraz uczestniczenia w wyjeździe integracyjnym do Solca Zdrój. W projekcie wzięło udział 10 osób. Na realizację zadania przeznaczono 4000 zł.

Projekt socjalny „Wigilia zbliża ludzi”

W ramach projektu socjalnego pt. „Wigilia zbliża ludzi”, 17 grudnia 2025 r., została zorganizowana wigilia dla 44 osób. Odbiorcami projektu były osoby starsze i z niepełnosprawnością, rodziny wielodzietne i niepełne – mieszkańcy Dzielnicy VIII Dębni. Podczas spotkania, które odbyło się w Pensjonacie i Restauracji u Pana Cogito, prowadzonym przez Stowarzyszenie Rodzin Zdrowie Psychiczne przy ul. Bałuckiego 6, uczestnicy mieli zorganizowany poczęstunek. Dodatkowo każdy z uczestników wigilii otrzymał paczkę żywnościową. Na realizację zadania przeznaczono 12 000 zł.

Projekt socjalny „Międzypokoleniowa integracja – Być Aniołem... każdy może”

W ramach projektu zorganizowano międzypokoleniowe, rodzinne warsztaty twórczości dla mieszkańców Dzielnicy XVII. Uczestnicy stworzyli ceramiczne ozdoby świąteczne, a także stroiki świąteczne. Zadanie zostało sfinansowane ze środków Rady Dzielnicy XVII Wzgórza Krzesławickie. Na realizację zadania przeznaczono 8966,39 zł.

Projekt socjalny „Przyjaciele”

W 2025 w ramach realizacji projektu socjalnego „Przyjaciele 2025” zorganizowano 31 spotkań grupy samopomocowej. 20 spotkań odbyło się w siedzibie PAL Na Skarpie, os. Na Skarpie 35. Na kilku spotkaniach zorganizowano warsztaty rękodzielnicze, podczas których uczestnicy wytwarzali ozdoby wielkanocne, a także ozdoby bożonarodzeniowe. W ciągu roku odbyły się 3 grille integracyjne, w których brali udział również uczestnicy PAL. Ponadto zorganizowano: 5 wyjść do kina, wycieczkę do Łańcuta oraz kilka wyjść integracyjnych m.in. do Ogrodu Botanicznego oraz 2 wyjścia na Wawel i Dni Romskie. W marcu odbyło się spotkanie Wielkanocne, na którym Uczestnicy otrzymali paczki świąteczne.

W grudniu odbyło się spotkanie wigilijne dla uczestników projektu „Przyjaciele 2025” podczas którego uczestnicy otrzymali paczki świąteczne. W projekcie wzięły udział 34 osoby, mieszkańców dzielnicy XIV, XV, XVI, XVII, XVIII.

Projekt socjalny „Kaligrafia dla każdego – zajęcia integracyjne dla mieszkańców Dzielnicy III”

W ramach projektu zorganizowano 6 warsztatów kaligrafii, skierowanych do osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. Głównym celem projektu było rozwijanie umiejętności manualnych, pobudzanie kreatywności oraz integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami i osób starszych z terenu dzielnicy. W warsztatach wzięło udział łącznie 17 osób.

Projekt socjalny „Nakręcamy Bieńczyce i Mistrzejowice 2025”

Projekt skierowany do mieszkańców Dzielnicy XVI Bieńczyce i Dzielnicy XV Mistrzejowice, w ramach którego odbyły się warsztaty z rękodzieła dla dorosłych, integracyjna wycieczka do Ośrodka „Zaczarowane Wzgórze dla małych i dużych”, zajęcia ruchowo-relaksacyjne w klubie fitness dla mieszkańców obu dzielnic.

Projekt socjalny „zaPALeni do aktywności 2025”

W ramach projektu przeprowadzono warsztaty międzypokoleniowe z rękodzieła, warsztaty kreatywne dla dzieci, zakupiono rośliny do Ogrodu Społecznego, które zasadzono wspólnie z mieszkańcami. Zrealizowano 15 warsztatów międzypokoleniowych z rękodzieła dla dorosłych i młodzieży, w których uczestniczyło 28 osób oraz 17 warsztatów kreatywnych dla dzieci, w których wzięło udział 41 dzieci. Projekt finansowany był ze środków Rady Dzielnicy IV Prądnik Biały.

Projekt socjalny „Pozytywnie PALnięci”

W ramach realizowanego ze środków Rady Dzielnicy XIII projektu przeprowadzono cykl warsztatów ceramicznych, w których udział wzięło 39 osób oraz wyjazd integracyjny ze spływem kajakowym na trasie Kolonowskie–Krasiejów, połączony ze zwiedzaniem Fabryki Robotów oraz zamku w Mosznie.

Projekt socjalny „Międzypokoleniowa Integracja Mieszkańców Łuczanowic”

W Dzielnicy XVII, w ramach projektu, zorganizowano wyjście do instytucji kultury, a także wydarzenie plenerowe „Spotkanie z Mikołajem”. Projekt finansowany był ze środków Rady Dzielnicy XVII Wzgórze Krzesławickie.

Projekt socjalny „Gdy przemoc zabiera głos – milczeć czy mówić”

W ramach projektu, realizowanego w Dzielnicy XVII, zorganizowano cykl 4 spotkań edukacyjnych dla dzieci w wieku 9–12 lat. Spotkania miały na celu zapoznanie z różnymi zjawiskami przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy oraz edukację dzieci, jak reagować i przeciwdziałać przemocy oraz wzmacniać poczucie własnej wartości i promować postawy prospołeczne. Projekt finansowany był ze środków MOPS.

Projekt „Jesteśmy – działamy”

Celem projektu realizowanego w Osiedlu Wróżeńice było rozwijanie kreatywności, ekspresji twórczej i umiejętności manualnych uczestników oraz wzmacnianie kompetencji psychospołecznych, takich jak współpraca, komunikacja i rozwiązywanie problemów.

Kwota środków finansowych wydatkowanych na realizację projektów socjalnych współfinansowanych z Rad Dzielnic wyniosła 195 823,29 zł.

4 Zasoby pomocy społecznej – poradnictwo specjalistyczne, terapia rodzin oraz interwencja kryzysowa

4.1 Poradnictwo specjalistyczne, terapia

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Poradnictwo jest ogólnodostępne, świadczone bez względu na dochód oraz bez rejonizacji. Poradnictwo psychologiczne realizowane jest poprzez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Poradnictwo rodzinne obejmuje zaś szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną i grupową.

4.1.1 Infrastruktura

W 2025 r. zadanie to było realizowane przez 2 ośrodki terapii i poradnictwa prowadzone na zlecenie Gminy Miejskie Kraków prowadzone przez dwie organizacje pozarządowe.

Zakres świadczonych przez ww. ośrodki usług obejmował działania diagnostyczne, terapeutyczne oraz z zakresu poradnictwa specjalistycznego, w szczególności pomocy psychologicznej. Pomoc świadczona przez ośrodki terapii i poradnictwa skoncentrowana była głównie wokół złożonej problematyki wychowawczej, między innymi napotykanych przez rodziców trudności w postępowaniu z dziećmi, nieprawidłowych relacji rodzic – dziecko, problemu rozvodu rodziców, zachowań destruktacyjnych dzieci (wagary, ucieczki, używki, itp.), a także wspieraniu osób znajdujących się w kryzysie psychicznym. Podmioty prowadzące ośrodki terapii i poradnictwa zapewniały funkcjonowanie ośrodków co najmniej 5 dni w tygodniu w wymiarze nie mniejszym niż 40 godzin tygodniowo, w godzinach pomiędzy 08.00 a 20.00.

Tabela: Wykaz ośrodków realizujących usługi poradnictwa i terapii

Nazwa jednostki	Adres jednostki
Krakowski Instytut Psychoterapii	ul. Ptaszyckiego 6
Ośrodek poradnictwa i terapii rodzin „Dobra Nadzieja”	ul. Batorego 5 i ul. Stoczniewców 7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

4.1.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Ośrodki poradnictwa i terapii prowadzone były przez Stowarzyszenie Siemacha oraz Stowarzyszenie Dobrej Nadziei w ramach zlecenia realizacji zadań.

4.1.3 Kadra

Organizacje pozarządowe zatrudniały 65 pracowników.

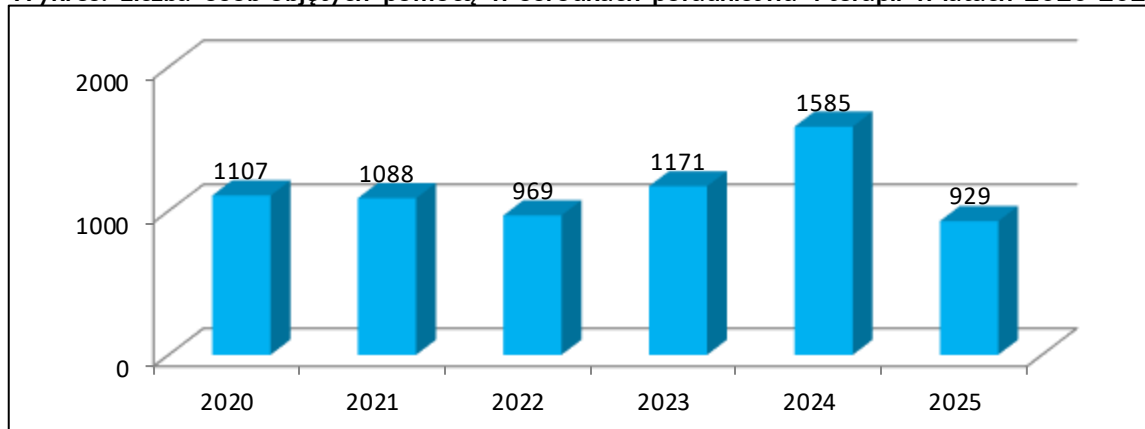
4.1.4 Osoby i rodziny korzystające ze świadczeń w formie poradnictwa specjalistycznego i terapii

Podstawowym celem realizacji poradnictwa specjalistycznego jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja poczynąń związanych z różnymi aspektami funkcjonowania indywidualnego, grupowego, rodzinnego, zawodowego, itp.

Działania ośrodków poradnictwa i terapii obejmują rodziny i osoby zamieszkałe na terenie Gminy Miejskiej Kraków. W ramach prowadzonej działalności ośrodki poradnictwa i terapii udzielają wsparcia rodzinom, w których występują problemy związane z przemocą, przeżywaniem żałoby, chorobą psychiczną, występującymi uzależnieniami w rodzinie, sytuacjami kryzysowymi. Ponadto prowadzone są terapie grupowe mające na celu wspieranie i rozwijanie kompetencji społecznych uczestników. Najczęstszą przyczyną korzystania ze wsparcia udzielanego przez ośrodki były kryzys i konflikt rodzinny, zaburzenia osobowości i zachowania, różnorodne zaburzenia nerwicowe oraz uzależnienia. W ośrodkach znajdują wsparcie również osoby z zaburzeniami lękowymi, zaburzeniami depresyjnymi, stanami po próbach samobójczych, zaburzeniami psychotycznymi.

W 2025 r. z pomocy ośrodków skorzystało 929 osób. W ośrodkach przeprowadzono 677 diagnozy, 6809 spotkań terapeutycznych (indywidualne, rodzinne, grupowe) oraz 1558 usług poradnictwa oraz 1852 zajęć psychoedukacyjnych.

Wykres: Liczba osób objętych pomocą w ośrodkach poradnictwa i terapii w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

4.1.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację zadania polegającego na prowadzeniu ośrodków poradnictwa i terapii przekazano dotację w wysokości:

- w 2020 r.: 1 685 765,20 zł;
- w 2021 r.: 1 839 660,39 zł;
- w 2022 r.: 1 962 000 zł;
- w 2023 r.: 1 962 000 zł;
- w 2024 r.: 2 000 750 zł;
- w 2025 r.: 2 180 200 zł.

4.1.6 Wnioski

W 2025 r. największa liczba osób skorzystała ze spotkań terapeutycznych, co wskazuje na rosnącą potrzebę pogłębionego i długofalowego wsparcia psychologicznego wśród mieszkańców. Świadczy to o tym, że coraz więcej osób mierzy się z trudnościami emocjonalnymi i życiowymi, które wymagają bardziej intensywnej pomocy niż jednorazowe porady specjalistyczne. Zjawisko to może również wskazywać na wzrost świadomości

społecznej w zakresie znaczenia terapii w procesie radzenia sobie z problemami oraz na zwiększające się zaufanie do profesjonalnych form wsparcia psychologicznego.

Utrzymujący się stały poziom zapotrzebowania na pomoc ze strony ośrodków poradnictwa i terapii potwierdza, że mieszkańcy Gminy Miejskiej Kraków w dalszym ciągu potrzebują systematycznego i dostępnego wsparcia psychologicznego oraz terapeutycznego.

Dodatkowo, analiza zgromadzonych danych może wskazywać na potrzebę dalszego rozwijania oferty terapeutycznej, w szczególności poprzez zwiększanie dostępności specjalistów oraz poszerzanie zakresu udzielanego wsparcia. W dłuższej perspektywie działania te mogą przyczynić się do poprawy dobrostanu psychicznego mieszkańców oraz ograniczenia eskalacji problemów wymagających specjalistycznej lub kryzysowej interwencji.

4.2 Poradnictwo specjalistyczne: usługi wzmacniające lub odbudowujące naturalny system wsparcia tj. rodzinę

4.2.1 Infrastruktura

Poradnictwo i terapia prowadzone były również w ramach usług wzmacniających lub odbudowujących naturalny system wsparcia, tj. rodzinę. Usługi te skierowane były do osób i rodzin, które utraciły lub były zagrożone utratą dziecka, przeżywających trudności życiowe, wychowawcze i opiekuńcze, usamodzielnianych wychowanków. Realizacja zadania obejmowała:

- sporządzenie pisemnej diagnozy określającej potrzeby beneficjentów zadania,
- indywidualne poradnictwo psychologiczne,
- grupowe poradnictwo psychologiczne,
- poradnictwo rodzinne,
- terapię indywidualną, rodzinną i grupową,
- mediacje.

W 2025 r. z usług wzmacniających lub odbudowujących naturalny system wsparcia, tj. rodzinę, skorzystało 57 rodzin.

4.2.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków, w 2025 r. zadanie realizowane było przez Stowarzyszenie Dobrej Nadziei.

4.2.3 Kadra

W 2025 r. Stowarzyszenie Dobrej Nadziei zaangażowało do realizacji zadania 24 osoby (w tym 1 wolontariusz).

4.2.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację zadania Stowarzyszenie Dobrej Nadziei wykorzystało dotację w kwocie:

- w 2022 r.: 294 604,39 zł;
- w 2023 r.: 265 860 zł;
- w 2024 r.: 318 660 zł;
- w 2025 r.: 188 800 zł.

4.2.5 Wnioski

Usługi wzmacniające lub odbudowujące naturalny system wsparcia, tj. rodzinę finansowane były ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków. W 2025 r. zrealizowano 957 godzin wsparcia. Zadanie realizowane było do 31 lipca 2025 r.

4.3 Interwencja kryzysowa

W stosunku do osób i rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysu konieczne jest podjęcie szeregu działań interdyscyplinarnych zwanych interwencją kryzysową. Jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb, poradnictwa socjalnego lub prawnego oraz w szczególnych sytuacjach, schronienia do 3 miesięcy³².

4.3.1 Infrastruktura

Zadanie interwencji kryzysowej w Krakowie realizowane jest przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (szerzej zob. podrozdział 9.2).

Ośrodek Interwencji Kryzysowej zapewnia kompleksową pomoc psychologiczną dla osób i rodzin w sytuacji kryzysu, poprzez prowadzenie pomocy w ramach interwencji kryzysowej w siedzibie Ośrodka oraz w miejscu pobytu, prowadzenie interwencji telefonicznych, długoterminową pomoc psychologiczną w sytuacjach skrajnie urazowych, a także poradnictwo prawne i pomoc socjalną. Celem interdyscyplinarnych działań, podejmowanych przez specjalistów ośrodka jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie. W sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa osoby z uwagi na doświadczany kryzys, Ośrodek zapewnia interwencyjne miejsca całodobowego pobytu.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej realizował również zadanie interwencji kryzysowej dla mieszkańców powiatu krakowskiego, na podstawie porozumienia Gminy Miejskiej Kraków z powiatem krakowskim z dnia 15 grudnia 2022 r., na lata 2023-2025.

4.3.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie było realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie prowadzenia Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (szerzej zob. podrozdział 9.2).

4.3.3 Kadra

Zadanie interwencji kryzysowej realizowane było w 2025 r. przez 27 pracowników Ośrodka Interwencji Kryzysowej (w ramach 24,5 etatu).

4.3.4 Osoby i rodziny objęte pomocą w ramach interwencji kryzysowej

W roku 2025 ze wsparcia świadczonego przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej dla mieszkańców Krakowa skorzystało 4028 osób, dla których była to pomoc świadczona po raz pierwszy w okresie sprawozdawczym. W ramach porozumienia pracownicy OIK

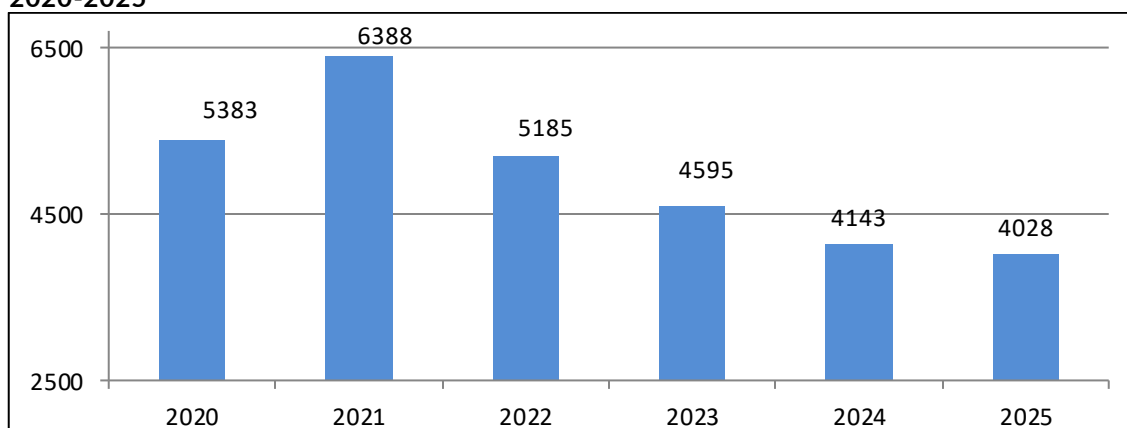
³² Art. 47 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.).

realizowali też zadania na rzecz powiatu krakowskiego. Spośród mieszkańców powiatu krakowskiego z pomocy OIK skorzystały 194 osoby.

Od stycznia 2016 r. Ośrodek Interwencji Kryzysowej realizuje Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie, będący elementem Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Miejskiej Kraków. W 2025 r. zrealizowano 195 spotkań indywidualnych oraz 65 grupowych. Ze 107 skonsultowanych osób do udziału w spotkaniach grup korekcyjno-edukacyjnych zakwalifikowano 51, z czego udział w Programie ukończyły 37. W roku 2025 prowadzonych było 5 grup – 4 dla mężczyzn, 1 dla kobiet.

W 2025 r. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie realizował trwałość projektu pn.: „Rozszerzenie zakresu pomocy psychologicznej dla osób zagrożonych przemocą i doświadczających przemoc” finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Beneficjentami projektu były osoby zagrożone przemocą oraz osoby doznające przemocy w bliskich relacjach rodzinnych i partnerskich, które mieszkały, pracowały lub uczyły się na terenie Krakowa. Pomoc kierowano zarówno do dorosłych, jak i młodzieży i dzieci. W ramach działań projektowych dla uczestników zapewniono wsparcie terapeutyczne indywidualne dla dorosłych i dzieci, dla par lub rodzin, grupowe dla dorosłych, psycho-edukacyjne grupowe dla dzieci, konsultacje psychiatryczne.

Wykres: Liczba osób korzystających ze wsparcia Ośrodka Interwencji Kryzysowej³³ w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

4.3.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Koszty realizacji zadania interwencji kryzysowej przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej wyniosły:

- w 2020 r.: 2 512 006 zł, w tym środki w wysokości 124 351 zł na realizację projektu „Rozszerzenie zakresu pomocy psychologicznej dla osób zagrożonych przemocą i doświadczających przemoc” finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020;
- w 2021 r.: 2 841 568 zł, w tym środki w wysokości 233 357 zł na realizację projektu „Rozszerzenie zakresu pomocy psychologicznej dla osób zagrożonych przemocą i doświadczających przemoc” finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu

³³ Mieszkańcy Krakowa, którzy w danym roku po raz pierwszy skorzystali z pomocy w OIK.

- Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 oraz 69 891 zł na modernizację budynku;
- w 2022 r.: 3 260 354 zł, w tym środki w wysokości 312 353 zł na realizację projektu „Rozszerzenie zakresu pomocy psychologicznej dla osób zagrożonych przemocą i doświadczających przemoc” finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020;
 - w 2023 r.: 3 284 834 zł, w tym środki w wysokości 2 993 062 zł na realizację projektu „Rozszerzenie zakresu pomocy psychologicznej dla osób zagrożonych przemocą i doświadczających przemoc” finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020;
 - w 2024 r.: 3 733 615,13 zł;
 - w 2025 r.: 4 049 407,56 zł.

4.3.6 Wnioski

Analiza dostępnych danych wskazuje, że w 2025 r. liczba osób korzystających z pomocy w obszarze interwencji kryzysowej ukształtowała się na podobnym poziomie co w roku 2024. Potrzeba realizacji tej formy pomocy dla mieszkańców Krakowa jest zasadna, na co odpowiedzią jest realizacja trwałości projektu pn. „Rozszerzenie zakresu pomocy psychologicznej dla osób zagrożonych przemocą i doświadczających przemoc” finansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Dzięki temu możliwe jest rozszerzenie zakresu realizowanego wsparcia poprzez realizację zadań na rzecz rodzin z dziećmi oraz osób starszych.

5 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy osobom starszym

5.1 Procesy demograficzne zachodzące w społeczności lokalnej Gminy Miejskiej Kraków

Proces starzenia się europejskich społeczeństw jest wynikiem wydłużania się długości życia, a także spadającego od lat 70 XX wieku wskaźnika urodzeń. Polska należy do krajów, w których proces ten jest już zaawansowany³⁴.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat struktura wieku ludności uległa wyraźnym przemianom, co w głównej mierze wynika z przesuwania się w czasie kolejnych fal wyżów i niżów demograficznych w poszczególnych grupach wiekowych.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, w Polsce w ciągu 10 lat wyraźnie zwiększył się udział ludności w wieku poprodukcyjnym z 16,9% w 2011 r. do 22,3% w 2021 tj. o ponad 5 p. proc. Oznacza to, że w ciągu dekady przybyło blisko 2 miliony osób w grupie wieku 60-65 i więcej lat, a tym samym już więcej niż co 5 mieszkaniec Polski ma ponad 60 lat³⁵.

Porównując wyniki spisów powszechnych z roku 2011 i z roku 2021 można zauważyć bardzo szybki proces starzenia się ludności, który ma miejsce obecnie w Polsce. Odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w 2011 r. był wyższy niż 20% w zaledwie 51 gminach (tj. około 2%). Gminy te były położone przede wszystkim w województwie lubelskim i podlaskim.

³⁴ Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za rok 2022, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2023 r., strona 1.

³⁵ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021, Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021, GUS, Warszawa 2023, strona 44.

W 2021 r. liczba gmin z udziałem osób starszych przekraczającym 20% wzrosła dziesięciokrotnie, stanowiły one ponad 1/5 wszystkich gmin w Polsce. Warto również zaznaczyć, że w 2011 r. liczba gmin, gdzie udział osób w wieku 65 lat i więcej nie przekraczał 10%, wynosiła aż 221. Dziesięć lat później takich gmin pozostało zaledwie siedem³⁶.

Wyniki spisu 2021 wykazały, że w ciągu dekady liczba ludności Polski zmniejszyła się o 476 tys. Mediana wieku statystycznego mieszkańca Polski to obecnie prawie 42 lat i w ciągu minionych 10 lat polskie społeczeństwo postarzało się średnio o 4 lata. Mieszkańcy miast są starsi od mieszkańców wsi średnio o ponad 3 lata³⁷.

Według danych GUS³⁸ w końcu 2024 r. statystyczny mieszkaniec Polski miał przeciętnie ponad 43 lata (mediana wieku). Dla mężczyzn parametr ten wyniósł prawie 42 lata, kobiety są starsze (w wyniku dłuższego trwania życia) i mają prawie 45 lat.

Niezmiennie rośnie grupa osób w wieku 65 lat i więcej – w 2024 r. zwiększyła się o 175 tys. osób do wielkości ponad 7,7 mln. Udział ludności tej grupy wieku w ogólnej populacji jest określany wskaźnikiem starości, który w 2024 r. wyniósł 20,6% (w 1990 r. o osoby w starszym wieku stanowiły 10% ludności). Natomiast jeśli chodzi o ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety – 60 lat i więcej, mężczyźni – 65 i więcej) to latach 2000-2024 liczebność tej zbiorowości zwiększyła się o ponad 3 mln do wielkości 8,9 mln, a jej odsetek wzrósł w tym okresie z niespełna 15% do prawie 24%. Na zwiększanie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym wpływ ma wzrost liczebności grupy osób w sędziwym wieku (80 i więcej lat). W 2000 r. grupa osób osiągająca taki wiek liczyła 774 tys. (2% ogółu ludności), a w 2024 r. już ponad 1,6 mln i stanowiła 4,3% ogólnej populacji Polski. Ponad dwukrotny wzrost w tym okresie wynika głównie z wydłużania dalszego trwania życia. Mężczyźni żyją znacząco krócej niż kobiety, stąd grupa osób w sędziwym wieku jest silnie zróżnicowana ze względu na płeć. Zbiorowość jest zdominowana przez kobiety, których udział to prawie 70% osób w sędziwym wieku³⁹.

Ludność Krakowa, podobnie jak ludność Polski i Europy, charakteryzuje wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym.

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w Krakowie (powyżej 60 roku życia w przypadku kobiet i powyżej 65 lat dla mężczyzn) w ogólnej populacji mieszkańców Krakowa w 2024 r. wyniósł 22,4% (w roku 2018 – 23,5%, w roku 2019 – 23,6%, w roku 2020 – 22,3%, w roku 2021 – 22,3%, w roku 2022 – 22,4%, w roku 2023 – 22,4%)⁴⁰.

W 2024 r. w Krakowie ludność w wieku poprodukcyjnym wynosiła 181 951 osoby, tj. o 1262 osób więcej niż w roku 2023.

Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Krakowa wzrósł z 19,4% w 2010 r. do poziomu 23,6% w 2019 r. W roku 2020 obserwujemy po raz pierwszy od wielu lat zmniejszenie liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Krakowa. Stan ten wynika niewątpliwie z pandemii wywołanej przez wirusa SARS-CoV-2, która spowodowała ogromne straty w zdrowiu ludności w całej Polsce i przyczyniła się bezpośrednio i pośrednio do dużego wzrostu umieralności i w konsekwencji do skrócenia długości życia ludności Polski, w szczególności osób starszych. Większa liczba zgonów związana była z zachorowaniem na COVID-19, jak również z przeciążeniem systemu ochrony zdrowia, zaburzeniami w jego działaniu, ale także z unikaniem korzystania z niego przez pacjentów.

³⁶ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021, *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021*, GUS, Warszawa 2023, strona 45,46.

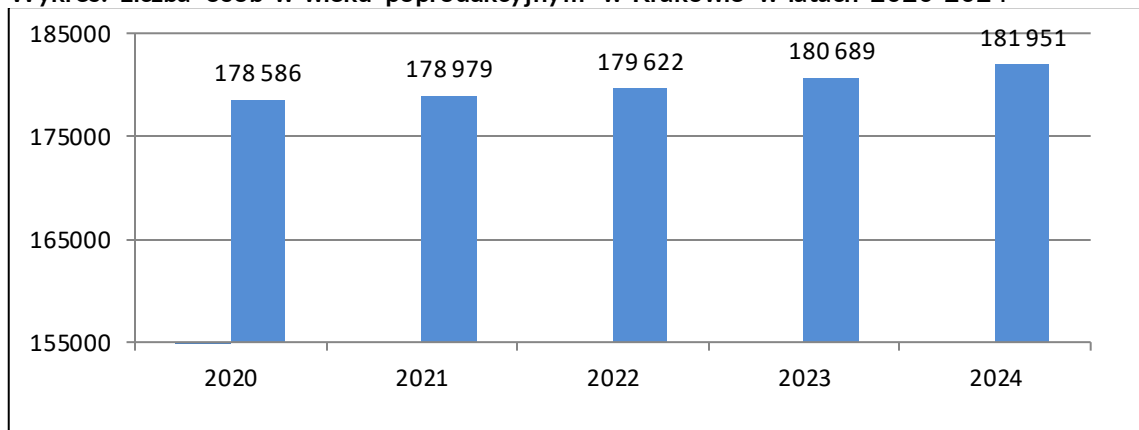
³⁷ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021, *Starzenie się ludności Polski w świetle wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań 2021*, GUS, Warszawa 2023, strona 14

³⁸ *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2024 r. Stan w dniu 31 grudnia, Informacje statystyczne*, GUS, Warszawa, kwiecień 2025, strona 15.

³⁹ *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2024 r. Stan w dniu 31 grudnia*, op. cit., strona 17.

⁴⁰ GUS, Bank Danych Lokalnych, *Ludność, Stan Ludności, Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem*, ostatnia aktualizacja 22.05.2025 r.

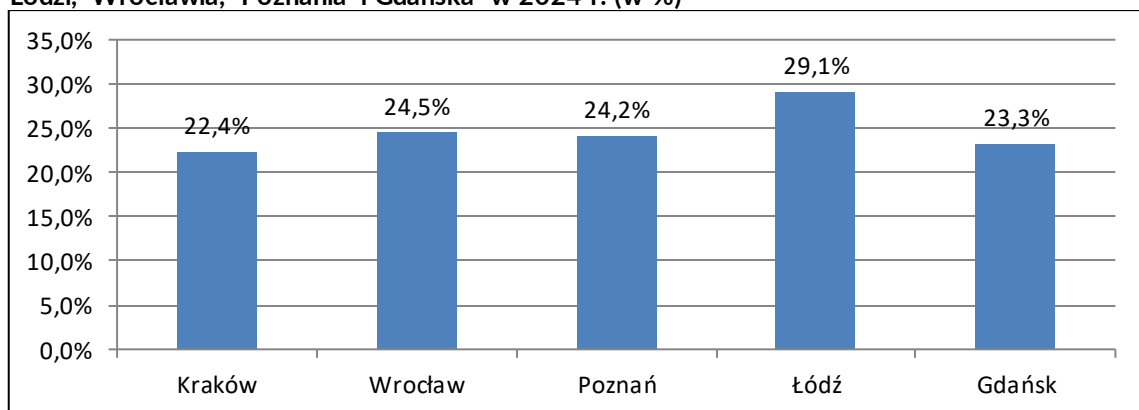
Wykres: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Krakowie w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, Ludność, Stan Ludności, Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci) ostatnia aktualizacja 22.05.2025 r.

Wobec powyższego Kraków już obecnie jest miastem, które znacznie przekracza próg starości zaawansowanej, podobnie jak duże miasta Polski ujęte na wykresie poniżej.

Wykres: Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Krakowa, Łodzi, Wrocławia, Poznania i Gdańska w 2024 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, Ludność, Stan Ludności, Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci), ostatnia aktualizacja 22.05.2025 r.

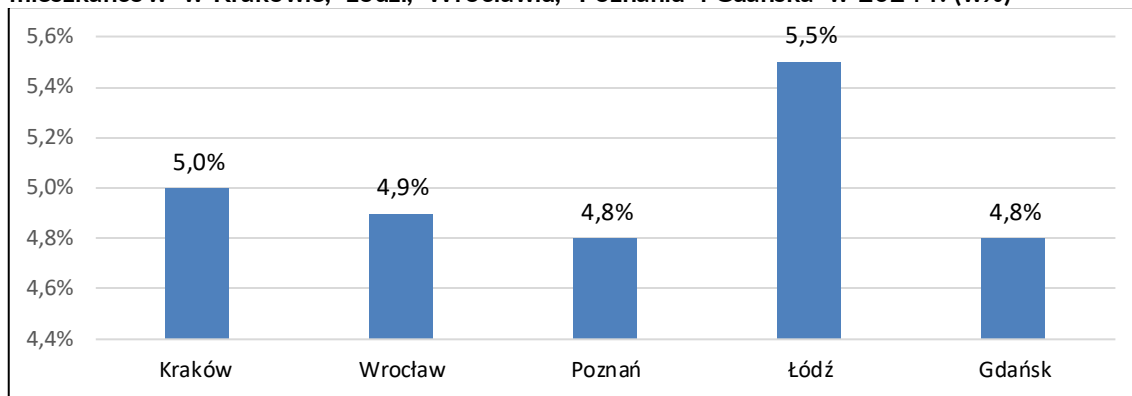
Istotnym wskaźnikiem w diagnozie i ocenie tempa demograficznego starzenia się ludności jest tzw. wskaźnik podwójnego starzenia. Wskaźnik ten pokazuje jaki udział w grupie osób starszych (w wieku 60 lat i więcej) z danej zbiorowości mają najstarsi mieszkańcy, powyżej 80. roku życia. Z jednej strony indeks ten jest miarą dynamiki z jaką zachodzą procesy starzenia się danej ludności, a z drugiej obrazuje on wewnętrzną strukturę populacji osób starszych, może być też wskaźnikiem zapotrzebowania na usługi opiekuńcze czy zdrowotne.

W Krakowie ten wskaźnik wynosił 20,3% i był najwyższy wśród powiatów w Małopolsce⁴¹.

Kraków posiada także podobną jak Wrocław liczbę seniorów powyżej 80 r. ż. w ogólnej liczbie mieszkańców. Największa ich liczba występuje w Łodzi – 5,5%.

⁴¹ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa małopolskiego za 2024 r., Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Kraków, 2025 r., strona 51.

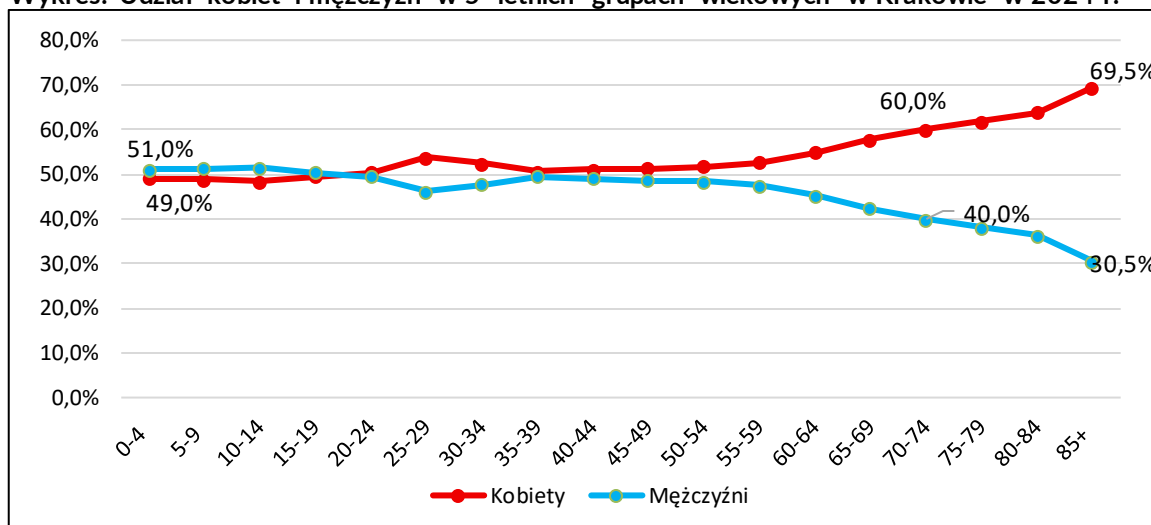
Wykres: Udział seniorów tzw. sędziwych starców (osoby powyżej 80 r. ż.) w ogólnej liczbie mieszkańców w Krakowie, Łodzi, Wrocławiu, Poznaniu i Gdańsku w 2024 r. (w%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, Stan ludności, Ludność wg grup wieku i płci), ostatnia aktualizacja 22.05.2025 r.

Należy podkreślić, że w grupie mieszkańców Krakowa w wieku poprodukcyjnym w 2024 r. 65,8% stanowiły kobiety. Przewagę liczebną kobiet odnotowuje się również we wszystkich rocznikach powyżej 20 roku życia. Wraz z wiekiem ta dysproporcja staje się coraz większa. W grupie wiekowej 65-69 lat populacja kobiet liczyła 26 147 osób, a populacja mężczyzn wynosiła 19 141 osób (nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn wynosiła 7006 osób). Jeszcze większą nadwyżkę kobiet można zaobserwować w grupie wiekowej 70-74 lata. Populacja kobiet liczyła 25 832 a mężczyzn 17 206 (nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn wynosiła 8626 osób).

Wykres: Udział kobiet i mężczyzn w 5-letnich grupach wiekowych w Krakowie w 2024 r.

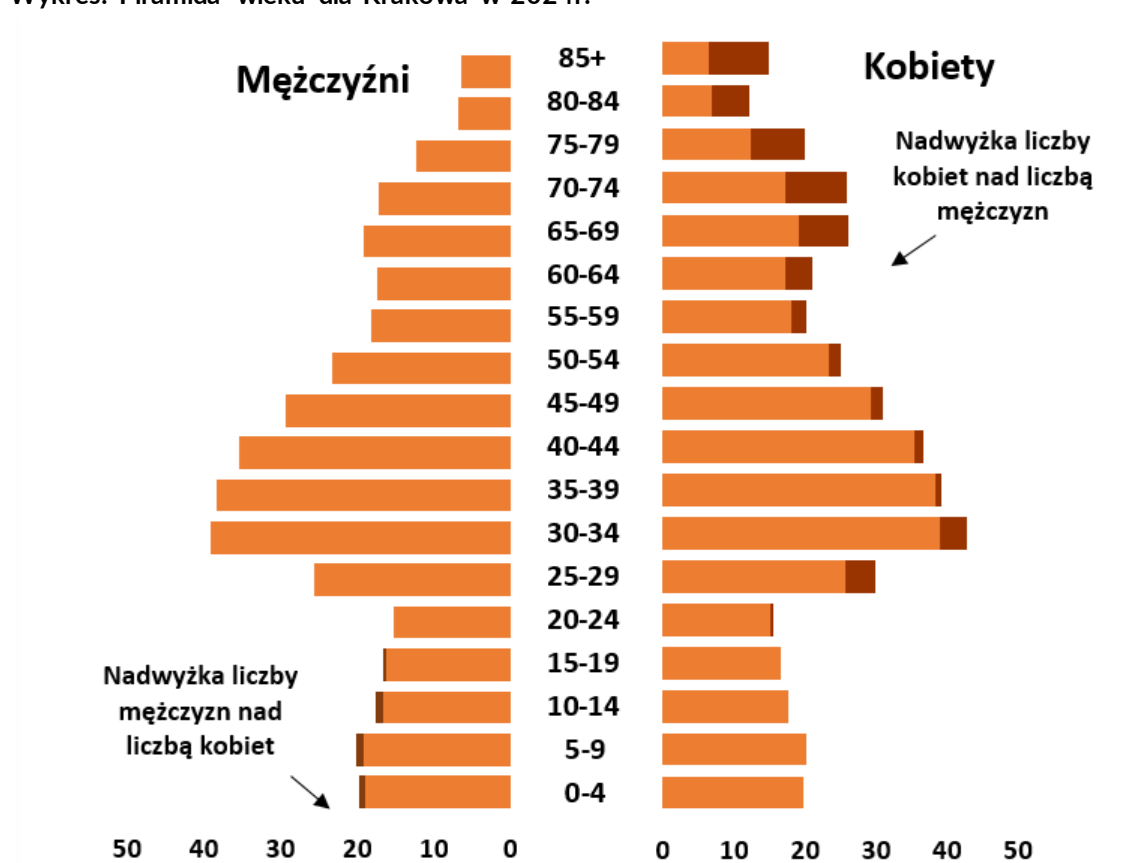

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, Ludność, Stan ludności, Ludność wg grup wieku i płci), ostatnia aktualizacja 22.05.2025 r.

Największa liczba ludności występowała w przedziale wiekowym 30-34 lata i wynosiła 39 047 osób w populacji mężczyzn oraz 42 843 kobiet.

Piramida wieku dla Krakowa w 2024 r. wskazuje ponadto na niski potencjał pielęgnacyjny społeczności, czyli proporcję liczby kobiet w wieku 45-64 do liczby osób w wieku 80 lat i więcej, co może stanowić zagrożenie dla osób wchodzących obecnie i w przyszłości w wiek poprodukcyjny oraz wyzwanie dla polityki społecznej.

Wykres: Piramida wieku dla Krakowa w 2024r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, Stan ludności, Ludność wg grup wieku i płci), ostatnia aktualizacja 22.05.2025 r.

Dokonując analizy wskaźników dotyczących liczby ludności Miasta Krakowa warto odnotować pozytywne zjawisko, jakim jest dodatnie saldo migracji – więcej osób przyjeżdża na pobyt stały do Krakowa z innych rejonów Polski niż się z niego wyprowadza. Za rok 2024 r. saldo migracji wynosiło 3271 osób⁴².

W obliczu prognoz demograficznych istotny jest również fakt, że po raz pierwszy od 13 lat w 2020 r. przyrost naturalny w Krakowie okazał się ujemny – o 65 osób. W latach 2021 w 2022, w 2023 r. przyrost naturalny również był ujemny – odpowiednio o 798 osób, o 367 osób oraz o 414 osób. W 2024 r. wyniósł – 502 osoby.

W Polsce wzrasta systematycznie przeciętny wiek kobiet w chwili rodzenia dzieci. Wskazuje to na ciągle trwające jeszcze procesy modernizacji reprodukcji ludności oraz przesuwania się urodzeń na późniejsze lata życia kobiety⁴³.

Coraz później podejmowane są decyzje o założeniu rodziny i posiadaniu dzieci. Obserwowane po 1990 r. zmiany w Polsce spowodowały przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20-24 lata do grupy 25-29, a obecnie również do grupy 30-34 lata. W latach 1990-2022 udział matek w wieku co najmniej 30 lat podwoił się i stanowią one 55% kobiet, które urodziły dziecko w 2022 r. Zmiany wzorca płodności kształtują średni wiek matek w chwili rodzenia.

W konsekwencji wzrostu płodności w starszych grupach wieku rozrodczego, nastąpiło podwyższenie mediany wieku kobiet rodzących dziecko, która w 2022 r. wyniosła 31 lat wobec około 26 lat w latach 1990-2000. W tym okresie zwiększył się także o 6 lat średni wiek urodzenia pierwszego dziecka – w 2022 r. wyniósł prawie 29 lat⁴⁴.

⁴² Kraków w liczbach 2024, Kraków 2025 r.

⁴³ Sytuacja demograficzna Polski, Raport 2022-2023, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa, 2024 r. strona 8.

⁴⁴ Sytuacja demograficzna Polski do 2022 r. Analizy statystyczne, GUS, Warszawa, 2023 r. strona 12.

Malejący odsetek dzieci i młodzieży oraz starzenie się ludności w wieku produkcyjnym, a także coraz większy udział ludności w wieku emerytalnym stanowią stały, obserwowany od wielu lat trend. Podstawową przyczyną jest niska dzietność, która nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń, co pogłębia proces starzenia się polskiego społeczeństwa⁴⁵.

Obserwowane zmiany demograficzne wskazują, że od kilkunastu lat sytuacja ludnościowa Polski jest nadal trudna. Bardzo niski poziom urodzeń, wysoka liczba zgonów, niższa niż w 2023 r. liczba zawartych małżeństw, pogłębiły obserwowaną od kilkunastu lat niekorzystną sytuację ludnościową Polski. W tej sytuacji w najbliższej perspektywie nie należy oczekiwać znaczących zmian zapewniających stabilny rozwój demograficzny⁴⁶.

Trwający proces starzenia się ludności Polski będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie trwania życia i dalszego trwania życia, jest pogłębiany przez niski poziom dzietności. Obecnie indeks starości wynosi 141, tj. na 100 „wnuczków” (dzieci w wieku 0-14 lat) przypada 141 „dziadków” (osób w wieku 65 i więcej lat), a różnica w wielkości tych populacji wynosi 2,2 mln na niekorzyść dzieci (w miastach sięga 2 mln, a na terenach wiejskich – 229 tys.). Indeks starości wzrasta z roku na rok (w 2023 r. wynosił 133), co w przyszłości będzie skutkowało zmniejszaniem się podaży pracy i utrudnieniami w systemie zabezpieczenia społecznego w wyniku wzrostu liczby i odsetka osób w starszym wieku⁴⁷.

Liczba młodych, mogących zastąpić osoby w wieku reprodukcyjnym będzie maleć, a natomiast liczba starych wymagających wsparcia i opieki – rosnąć. W opinii badaczy Polska jest krajem, w którym ta zmiana będzie szczególnie drastyczna. Obecnie z jednego z najmłodszych krajów Unii Europejskiej już w 2060 r. nasz kraj stanie się najstarszym – a proces ten jest nieuchronny i w najbliższych kilkudziesięciu latach nieodwracalny. W przyszłości będzie powodować to zmniejszanie się podaży pracy i utrudnienia w systemie zabezpieczenia społecznego – w wyniku wzrostu liczby i odsetka ludzi w starszym wieku⁴⁸.

Kraków wyróżnia się pozytywnie na tle innych miast pod względem rozwoju demograficznego. Liczba jego ludności rośnie na skutek relatywnie wysokiej dzietności kobiet w stosunku do innych metropolii, aczkolwiek ciągle jest to dużo poniżej prostej zastępowalności pokoleń. Dzieje się to dzięki atrakcyjności dawnej stolicy Polski, dużej sile przyciągania, a w rezultacie dodatniemu saldu migracji. Należy podkreślić, że znaczny wpływ na ten korzystny rozwój Krakowa ma wysokie trwanie życia kobiet i mężczyzn, jedno z najwyższych w Polsce. Przy tym należy mocno podkreślić, że jest to wynik dobrej koniunktury demograficznej utrzymującej się od dłuższego czasu oraz mocnego oparcia Krakowa w swoim regionie, który również charakteryzuje się wysoką, jak na polskie warunki, płodnością i trwaniem życia⁴⁹.

Wzrost odsetka ludzi starszych w społeczeństwach jest nieuniknioną konsekwencją długookresowych przemian dwóch składowych ruchu naturalnego – rozrodczości i umieralności. Dla pełniejszego obrazu tego procesu należy dodać jeszcze zjawisko systematycznego wydłużania się przeciętnego dalszego trwania życia (tabela poniżej).

Tabela: Przeciętne dalsze trwanie życia mieszkańców Krakowa

Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat					
	0	15	30	45	60

⁴⁵ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021*, GUS, Warszawa 2023, strona 45.

⁴⁶ *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2024 r. Stan w dniu 31 grudnia*, Informacje statystyczne, GUS, Warszawa, kwiecień 2025, strona 10.

⁴⁷ *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2024 r. ...*, op. cit., strona 10.

⁴⁸ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. *Starzenie się ludności Polski w świetle wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań 2021*, GUS, Warszawa 2023, strona 12.

⁴⁹ J. Paradysz, *Hybrydowa prognoza demograficzna dla Krakowa na lata 2020-2050 według 18 pomocniczych Dzielnicy Miasta – etap I*, raport na zlecenie Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji UMK, Kraków 2020, strona 25.

2000					
Kobiety	79,9	65,5	50,8	36,4	23,1
Mężczyźni	73,2	58,8	44,1	30,2	18,3
2019					
Kobiety	83,0	68,2	53,4	38,8	25,0
Mężczyźni	76,5	61,9	47,4	33,3	20,9
2020					
Kobiety	82,0	67,3	52,4	37,8	24,1
Mężczyźni	75,4	60,7	46,1	32,1	19,7
2021					
Kobiety	81,8	67	52,2	37,7	24,1
Mężczyźni	74,8	60	45,5	31,4	19,1
2022					
Kobiety	82,5	67,7	52,9	38,2	24,3
Mężczyźni	75,8	61,1	46,6	32,5	20
2023					
Kobiety	82,8	68,1	53,3	38,7	25
Mężczyźni	77,1	62,5	48	33,8	21
2024					
Kobiety	83,6	69	54,2	39,6	25,7
Mężczyźni	77,4	62,8	48,2	34,1	21,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Trwanie życia w 2024 r., GUS, tablica C, średnie dalsze trwanie życia według podregionów w 2024 r., Warszawa 2025, strona 66)

Korzyści wynikające z rozwoju nowych technologii medycznych i nowoczesnych metod diagnostycznych oraz poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców Polski realizowana przez prozdrowotny styl życia, wpływają na trwający już od ponad dwudziestu lat spadek natężenia zgonów, a tym samym wydłużanie przeciętnego trwania życia. Jednakże analiza danych o długości życia i umieralności mieszkańców Polski w 2020 i 2021 r. wskazuje, że w latach pandemii COVID-19 nastąpiło zasadnicze pogorszenie stanu zdrowia Polaków, w szczególności osób starszych. Pandemia spowodowała także niespotykane w okresie powojennym skrócenie długości życia ludności Polski⁵⁰.

Na skutek pandemii COVID-19 i związanej z nią zwiększonej liczby zgonów, trwanie życia w Polsce latach 2020 i 2021 r., uległo znacznemu skróceniu w porównaniu do 2019 r. o 2,3 roku w przypadku mężczyzn oraz o 2,1 roku w przypadku kobiet. Ta niekorzystna tendencja uległa w 2022 r. odwróceniu i trwanie życia ponownie wzrosło (w porównaniu do 2021 r. o 1,7 roku dla mężczyzn i 1,4 dla kobiet), jednak dla obu płci było wciąż niższe o 0,7 roku niż w 2019 r. W 2023 r. odnotowano kolejny wzrost trwania życia (do 74,65 roku dla mężczyzn i 81,99 roku dla kobiet). Zatem jego wartość była już wyższa niż przed

⁵⁰ Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania 2022, pod redakcją Bogdana Wojtyniaka i Pawła Goryńskiego, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2022, strona 16, 69.

pandemią COVID-19. W 2024 r. tempo wzrostu trwania życia powróciło do poziomu sprzed pandemii COVID-19⁵¹.

W 2024 r. przeciętne trwanie życia mężczyzn w Polsce wyniosło 74,93 roku, natomiast kobiet 82,26 roku. W porównaniu z 2023 r., trwanie życia wydłużyło się o 0,3 roku zarówno dla mężczyzn jak i kobiet. Biorąc pod uwagę rok 1990 trwanie życia było wyższe o odpowiednio 8,7 roku i 7 lat⁵².

W Polsce występuje duże zróżnicowanie przeciętnego trwania życia w przekroju województw. W 2024 r. rozpiętość między skrajnymi wartościami wskaźnika dla mężczyzn wynosiła 2,6 roku. Najkrótsze było oczekiwane trwanie życia mężczyzn w województwie łódzkim (73,61 roku), najdłuższe w małopolskim (76,25 roku). Wśród kobiet zróżnicowanie było niewiele mniejsze i wyniosło około 2,3 roku. Najkrótsze oczekiwane trwanie życia kobiet odnotowano w województwach łódzkim i śląskim (81,42 roku), a najdłuższe w podkarpackim (83,73 roku)⁵³.

W Krakowie przeciętna długość życia (dla osób urodzonych w 2024 r.) dla mężczyzn wynosi 77,4 lat, dla kobiet 83,6 lata.

Tak duża różnica pomiędzy długością trwania życia u mężczyzn i kobiet, jest skutkiem występującej zarówno w Polsce jak i województwie wysokiej nadumieralności mężczyzn. Mimo pozytywnych zmian przeciętnego trwania życia, Polska nadal wypada niekorzystnie na tle czołówki krajów europejskich. Na podstawie danych opublikowanych przez Eurostat w 2023 roku (05.06.2025 r.), pod względem przeciętnego trwania życia mężczyzn, Polska (74,6 roku) zajmowała 27 miejsce spośród 35 krajów europejskich uwzględnionych w analizie, w przypadku kobiet (82,1 roku) 24 miejsce.

Na terenie Europy występuje duże zróżnicowanie przeciętnej długości trwania życia. Najdłuższe trwanie życia mężczyzn odnotowano w Lichtensteinie i Szwajcarii 82,4 lata, najkrótsze w Mołdawii 67,5 lat i na Łotwie 70,5 lat. Wśród kobiet najdłuższe przeciętne trwanie życia odnotowano w Lichtensteinie 86,9 lat, Hiszpanii 86,7 lat, oraz w Szwajcarii 86 lat, a najkrótsze w Mołdawii 76,4 lat i Serbii 78,6 lat⁵⁴.

Przedstawione tendencje wynikają ze zjawiska wyższej umieralności mężczyzn, która w konsekwencji powoduje częstsze owdowienia kobiet. W rezultacie najczęściej starsi mężczyźni do końca życia pozostają żonaci, a starsze kobiety są wdowami.

Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym ma bezpośredni wpływ na stan i strukturę rodzin i gospodarstw domowych.

W 2021 r. zbiorowość gospodarstw, w skład których wchodziły osoby starsze – w tym osoby powyżej 65-tego roku życia, liczyła 5148,8 tys. tj. 41,1% ogółu gospodarstw domowych i wzrosła w porównaniu do 2011 r. o 1 016,3 tys. tj. o 25%. Gospodarstwa domowe tworzone przez jedną osobę w wieku 65 lat i więcej stanowiły w 2021 r. ponad 45%. Z kolei wśród ogółu gospodarstw dwuosobowych, te tworzone wyłącznie przez dwie osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły prawie 25%⁵⁵.

Gospodarstwa domowe wyłącznie osobami starszymi, w porównaniu z gospodarstwami bez osób starszych w roku 2024, rzadziej oceniały swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą (46,3% wobec 65,5%), a częściej jako przeciętną (47% wobec 31,3%). Najgorzej swoją sytuację materialną oceniały osoby w wieku 60 lat i więcej mieszkające samotnie, w szczególności na wsi – 13,3% z nich oceniło swoją sytuację jako raczej złą lub złą⁵⁶.

Czynnikiem istotnie różnicującym poziom, dynamikę i strukturę dochodów oraz wydatków jest miejsce zamieszkania gospodarstwa domowego. Sytuacja dochodowa

⁵¹ Trwanie życia w 2024 r. GUS, Warszawa 2025, strona 11.

⁵² Trwanie życia w 2024 r. ..., op. cit., strona 7.

⁵³ Trwanie życia w 2024 r. ..., op. cit., strona 14.

⁵⁴ Trwanie życia w 2024 r. ..., op. cit., strona 20.

⁵⁵ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Starzenie się ludności Polski w świetle wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań 2021, GUS, Warszawa 2023, strona 14.

⁵⁶ Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za rok 2024, Minister do Spraw Polityki Senioralnej, Warszawa 2025 r., strona 14.

gospodarstw domowych zamieszkujących w miastach jest lepsza niż gospodarstw domowych na wsi.

W miastach gospodarstwa domowe wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej miały dochody o 17,8% wyższe niż gospodarstwa na wsi. Również wydatki gospodarstw domowych wyłącznie osób starszych zamieszkujących w miastach były wyższe o 14,7%, niż gospodarstw na wsi⁵⁷.

Charakteryzując gospodarstwa domowe według pokoleniowych grup wieku osób w nich zamieszkujących zaobserwowano, że największy udział 30,1% stanowiły gospodarstwa domowe, w skład których wchodziła osoba starsza. Należy zwrócić uwagę, że w 2021 r. przeszło co czwarte gospodarstwo domowe składało się wyłącznie z osób starszych⁵⁸.

Zgodnie z wynikami badań GUS⁵⁹ w 2024 r. w Polsce w stosunku do roku poprzedniego gospodarstwa domowe osób starszych (w opracowaniu za osoby starsze przyjęto osoby w wieku 60 lat i więcej) nominalnie miały zarówno wyższe dochody, jak i wydatki.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach domowych, wyłącznie z osobami starszymi wyniósł 3 450,02 zł. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyłącznie z osobami starszymi w 2024 roku wyniosły 2 334,06 zł. W 2024 r. udział przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w dochodzie rozporządzalnym w gospodarstwach domowych składających się wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej ukształtował się na poziomie 67,7%.

Podstawowym źródłem utrzymania gospodarstw domowych składających się wyłącznie z osób w wieku senioralnym są dochody ze świadczeń społecznych. Ze świadczeń społecznych najwyższy udział – 80,1% ogółu dochodu rozporządzalnego miały emerytury i renty.

W 2023 r., w ramach projektu realizowanego przy współpracy między innymi Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Gminy Miejskiej Kraków, Gminy Miejskiej Wrocław oraz partnerów zagranicznych pn.: „Miasto i Współpraca: Starsze osoby współtworzące zrównoważone i przyjazne bez względu na wiek miasto” przeprowadzono badania obejmujące komponent „Miasta przyjazne do życia dla osób starszych: Kraków”. Zrealizowana w Krakowie próba badawcza wyniosła 392 osoby w wieku 65+. Na podstawie charakterystyki próby badawczej możemy szacować, że około 44% osób w wieku 65+ posiada wykształcenie ponadgimnazjalne, blisko 6% studia licencjackie, blisko 24% studia magisterskie, a prawie 5% studia doktoranckie. Zdecydowana większość osób starszych, ponad 87%, posiada mieszkanie własnościowe, a niespełna 5% osób starszych korzysta z mieszkania socjalnego, komunalnego. Wśród zgłaszanych przez seniorów problemów dominują dolegliwości zdrowotne – prawie 73%, przy czym tylko 25% zgłasza trudności z poruszaniem się, a 24% korzysta z pomocy przy sprzątaniu lub wykonywaniu czynności higienicznych.

Zgodnie z raportem, na poziomie całej populacji mieszkańców Krakowa w podeszłym wieku, zdecydowana większość nie spotyka się z dyskryminacją ze względu na podeszły wiek (74%). W wymiarze wsparcie społeczności i usług zdrowotnych, osoby starsze najwyżej cenią to, że pracownicy służby zdrowia i pomocy społecznej odnoszą się do nich z szacunkiem. Tego zdania jest 76% badanych mieszkańców Krakowa w podeszłym wieku. Relatywnie niżej oceniana jest przez seniorów dostępność służby zdrowia i pomocy społecznej. Dostęp do tych usług jest wystarczający wg 65% respondentów⁶⁰.

Badając uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym relatywnie najlepiej wypada kwestia informowania mieszkańców o aktywnościach i wydarzeniach oraz dostępności miejsc, w których organizowane są wydarzenia i aktywności. Odpowiednio 68% i 66% mieszkańców pozytywnie ocenia te aspekty. Relatywnie najłagodniej wypada ocena

⁵⁷ Informacja o sytuacji osób starszych..., op. cit., strona 13

⁵⁸ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Rodziny w Polsce w świetle wyników NSP 2021 Rodziny w Polsce 2021, GUS, Warszawa 2023, strona 41.

⁵⁹ Informacja o sytuacji osób starszych..., op. cit., strona 11,12.

⁶⁰ Raport: „Miasta przyjazne do życia dla osób starszych: Kraków”, Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2023, s. 21.

możliwości poznania nowych ludzi w okolicy. 18% osób starszych, zamieszkałych w Krakowie, nie ma wystarczająco dużo okazji, by nawiązywać nowe znajomości. Jednocześnie należy podkreślić, że dostępność budynków w okolicy mieszkalnej osób starszych jest jednym z trzech najniżej ocenianych aspektów funkcjonowania miasta. 63% osób starszych w Krakowie jest zdania, że okolica zamieszkania jest wystarczająco dostępna dla osób poruszających się przy pomocy chodzika lub wózka inwalidzkiego. Nieco niżej wypada ocena dostępu do sklepów, 19% mieszkańców Krakowa w podeszłym wieku uważa, że nie są one dostosowane dla osób mających trudności w poruszaniu się⁶¹.

Najniżej, pod względem innych aspektów jakości życia, osoby starsze w Krakowie oceniają swoją sytuację finansową. Ponad jedna czwarta populacji osób starszych w Krakowie uważa, że ich dochody nie wystarczają na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych bez żadnych problemów. 36% krakowskich osób starszych uważa, że ich dochód nie umożliwia życia na dobrym poziomie⁶².

Wyniki badań wskazują, że co do zasady Kraków jest miastem przyjaznym osobom starszym. Oceny najważniejszych aspektów życia w mieście dokonywane przez osoby powyżej 65 roku życia zależały m.in. od dzielnicy zamieszkania oraz od cech społeczno-demograficznych badanych takich jak: korzystanie z pomocy w codziennych czynnościach, choroby lub dolegliwości przewlekłe, problemy z codziennym poruszaniem się, poziom wykształcenia, aktywność zawodowa, aktywność charytatywna zaangażowanie w bezinteresowną pomoc innym, sprawowanie opieki się dziećmi lub wnukami⁶³.

Charakterystyczną cechą starzejącego się organizmu ludzkiego jest stopniowy spadek sprawności zarówno fizycznej, jak i psychicznej. Po przekroczeniu 75. roku życia proces starzenia przyspiesza, co w naturalny sposób zwiększa zapotrzebowanie na usługi medyczne i opiekuńcze. W przedziale wiekowym 80–85 lat znacząca część osób wymaga już najczęściej stałej opieki. Liczba seniorów potrzebujących wsparcia będzie systematycznie rosła, podczas gdy liczba potencjalnych opiekunów będzie stopniowo malała.

Proces starzenia się ludności postrzegany w wymiarze jednostkowym i społecznym stawia trudne wyzwania o wielopłaszczyznowym wymiarze, a więc nie tylko w sferze ekonomicznej, lecz również zdrowotnej i socjalnej. Polska, dla której prognozy rozwoju ludności są obecnie niesprzyjające, będzie musiała zmierzyć się ze wszystkimi problemami wynikającymi z niekorzystnych trendów demograficznych. Dotyczy to także regionów i mniejszych jednostek terytorialnych, szczególnie tych o najstarszej strukturze wieku mieszkańców, w których dodatkowo proces starzenia będzie się najbardziej pogłębiał⁶⁴.

Wyniki „Prognozy ludności na lata 2023-2060” przygotowanej przez Główny Urząd Statystyczny wskazują na pogłębianie się procesu starzenia polskiego społeczeństwa. Mimo przewidywanego ubytku ludności o ponad 7 mln do 2060 r. spodziewany jest dalszy postępujący proces starzenia się ludności Polski, co oznacza wzrost odsetka osób w wieku 60 lat i więcej. Populacja osób w tym wieku wzrośnie w końcu horyzontu prognozy do 11,9 miliona i będzie stanowiła prawie 40% ogółu ludności⁶⁵.

Według „Prognozy ludności dla gmin na lata 2023-2060”⁶⁶, liczba ludności Krakowa będzie wolno rosła i wyniesie w 2030 r. 831 474 osoby. Od 2033 r. do 2052 r. liczba mieszkańców Krakowa będzie utrzymywać się na podobnym poziomie tj. około 835 000 osób. Następnie nastąpi spadek liczby mieszkańców do 827 592 w roku 2060.

Wykres poniżej obrazuje prognozę ludności dla Krakowa według grup ekonomicznych. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy

⁶¹ Ibid., s. 25.

⁶² Ibid., s. 28.

⁶³ Ibid., s. 29.

⁶⁴ *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2024 r. Stan w dniu 31 grudnia, Informacje statystyczne*, GUS, Warszawa, kwiecień 2025, strona 10.

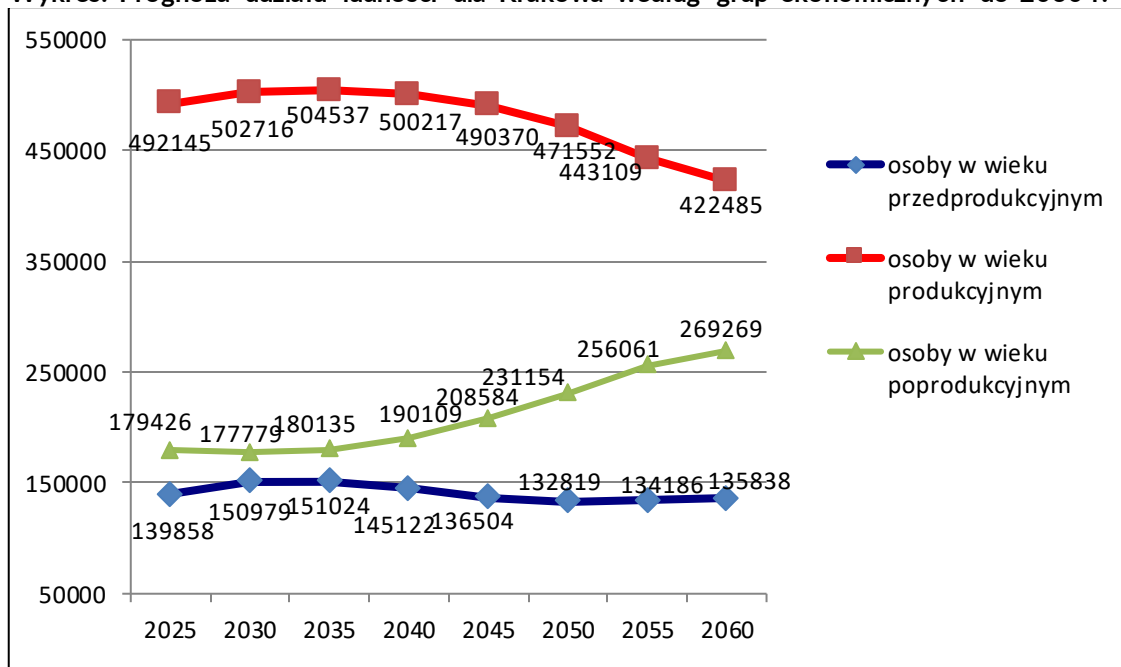
⁶⁵ *Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za rok 2024*, Minister do spraw Polityki Senioralnej, Warszawa 2025 r., strona 9.

⁶⁶ *Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060*, GUS, *Tablice w formacie XLSX*, Warszawa, aktualizacja 18.07.2024 r.

(od 18 r. ż. do wieku emerytalnego). Prognozy według ekonomicznych grup wieku zostały oszacowane zgodnie z obowiązującymi zasadami w momencie opracowania prognozy.

Według prognoz liczba osób w wieku poprodukcyjnym w najbliższych latach będzie oscylować na podobnym poziomie tj. około 180 tys. osób do 2030 r. Następnie zacznie rosnąć by w roku 2060 wynosić 269 269 osób.

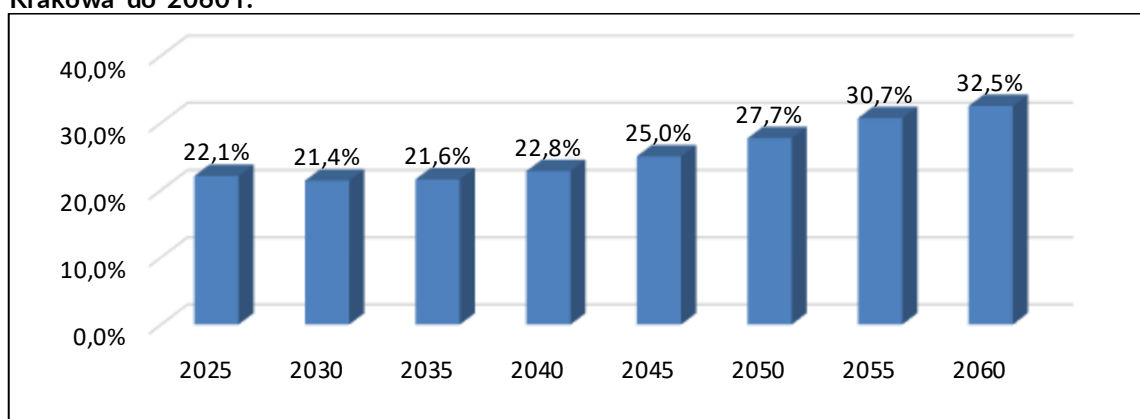
Wykres: Prognoza udziału ludności dla Krakowa według grup ekonomicznych do 2060 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Krakowa będzie na podobnym poziomie w latach 2025-2035 i będzie oscylował w okolicach około 21%-22%. Szacuje się, że w kolejnych latach udział ten będzie wzrastał by w 2060 r. osiągnąć wartość 32,5%.

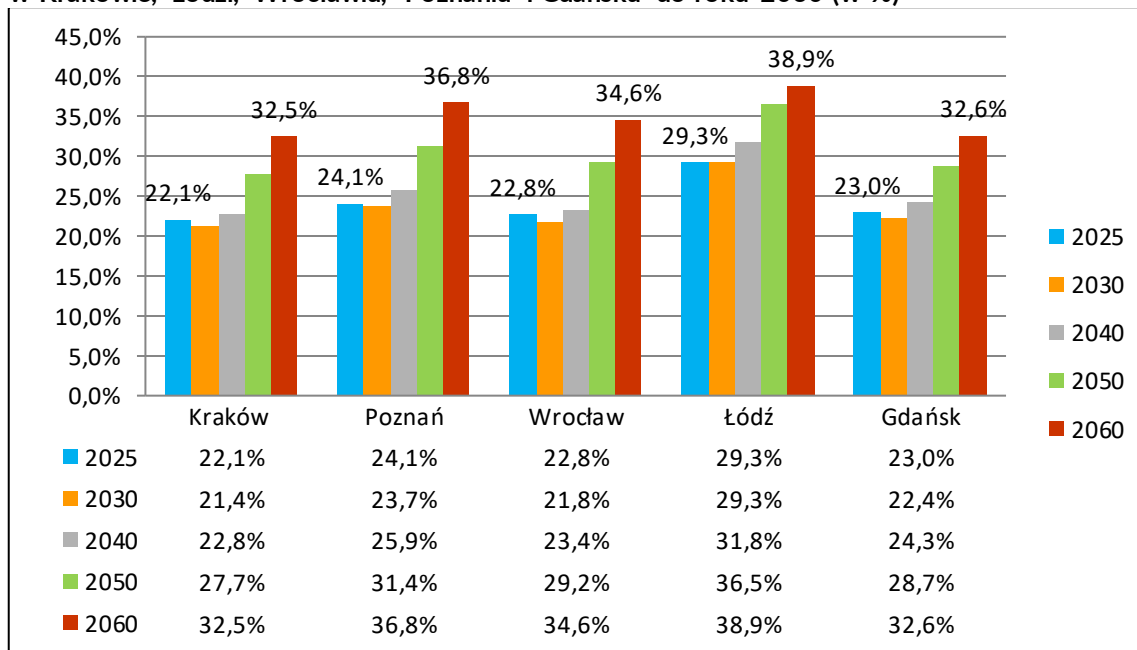
Wykres: Prognoza udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców w Krakowa do 2060 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W dużych miastach Polski obserwujemy również wzrosty udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Szczególnie w Poznaniu i Łodzi można zaobserwować znaczny wzrost ww. ludności do 2060 r.

Wykres: Prognoza udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców w w Krakowie, Łodzi, Wrocławiu, Poznaniu i Gdańsku do roku 2060 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z wnioskami i rekomendacjami znajdującymi się w dokumencie przygotowanym przez Ministra do spraw Polityki Senioralnej pt. „Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za rok 2024”⁶⁷ priorytetem dla polityki senioralnej w najbliższych latach powinna być realizacja działań, inicjatyw, projektów i programów, które będą służyły wsparciu osób starszych we wszystkich sferach życia, a które będą wpływały na polepszanie jakości i warunków ich życia.

Przede wszystkim niezbędne jest się kształcenie zawodowe specjalistów w zakresie leczenia oraz świadczenia usług zdrowotnych osób starszych, promowanie zawodów związanych z opieką nad najstarszymi pacjentami i ich szczególnymi potrzebami. Ważna jest również kontynuacja programów profilaktycznych, akcji promujących zdrowy tryb życia. Kluczowym elementem od lat pozostaje rozwój opieki długoterminowej.

Wydłużanie się średniej długości życia oraz zachowanie dobrej kondycji psychofizycznej organizmu, a także niezależności jest istotnym wyzwaniem dla polityki społecznej wobec osób starszych i wymaga opracowania długofalowych rozwiązań m.in. w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa⁶⁸.

Niezbędne będą także inicjatywy w zakresie szeroko rozumianej edukacji seniorów, m.in. w zakresie regulacji prawnych dotyczących różnych sfer życia, w tym, praw obywatelskich, konsumenckich, informacji na temat przysługujących świadczeń oraz dostępnych formach wsparcia ze strony instytucji społecznych.

Jednym z kluczowych wyzwań w najbliższej przyszłości, biorąc pod uwagę tempo rozwoju nowych technologii, jest włączenie cyfrowe osób starszych.

Analizując stały przyrost liczby osób starszych w społeczeństwie, ważnym obszarem do podjęcia działań w najbliższym czasie będzie poprawa sytuacji mieszkaniowej osób starszych, poprzez zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych.

W nadchodzących latach niezbędny jest dalszy rozwój usług społecznych, a także wspólnych, przyjaznych przestrzeni w środowisku zamieszkania osób starszych, które zapewnią integrację oraz aktywne i bezpieczne formy spędzania czasu. Należy zintensyfikować działania na rzecz rozwoju działań samopomocowych a także zwiększenia zaangażowania seniorów w życie społeczności lokalnych. Dodatkowo, niezbędny jest

⁶⁷ Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za rok 2024, Minister do spraw Polityki Senioralnej, Warszawa 2025 r., strona 71.

⁶⁸ Informacja o sytuacji osób starszych ..., op. cit., strona 72.

rozwój usług transportowych dla osób starszych, które nie są w stanie samodzielnie dotrzeć do docelowego miejsca⁶⁹.

Zgodnie z badaniami prowadzonymi przez Unię Metropolii Polskich⁷⁰ najważniejszym wyzwaniem dla miasta Kraków „...jest zachowanie samodzielności i wydłużanie aktywności osób starszych (profilaktyka zdrowotna, odpowiedzialność za siebie). Ale także przeciwdziałanie «wypychaniu» osób starszych z rynku pracy i działania na rzecz znalezienia pracy osobom starszym”.

Wzrost liczby osób starszych, w tym sędziwych, niesie za sobą różnorodne konsekwencje społeczno-ekonomiczne i tym samym stwarza ogromne wyzwania przed kolejnymi rządami i samorządami. Różne potrzeby wynikające z wieku i specyficznej sytuacji zdrowotnej, rodzinnej i finansowej osób starszych są i będą kluczowe dla tworzenia programów i usług skierowanych do tej grupy wiekowej⁷¹. Skoordynowana i kompleksowa pomoc, obejmująca wsparcie na wielu płaszczyznach życia, może przyczynić się do wyższej jakości życia seniorów i traktowania tej grupy osób jako pełnoprawnych członków lokalnych społeczności, a nie tylko bierne podmioty wymagające opieki.⁷²

5.2 Świadczenia na rzecz osób starszych

Podstawowym założeniem systemu wsparcia osób starszych w Krakowie jest umożliwienie im jak najpełniejszego i najdłuższego funkcjonowania w środowisku rodzinnym, sąsiedzkim, w miejscu zamieszkania. Instytucjonalne, całodobowe formy opieki są formą pomocy, która powinna być stosowana tylko w przypadku niemożności rozwiązywania problemów innymi sposobami. Jednocześnie działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej zmierzają do tego, aby system wsparcia osób starszych był na tyle zróżnicowany, by zapewniał ofertę dostosowaną do stanu zdrowia oraz sytuacji rodzinnej i bytowej każdego mieszkańca Krakowa wymagającego wsparcia.

5.2.1 Praca socjalna z osobami starszymi

Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej podejmują działania w tych obszarach funkcjonowania, w których osoba/rodzina napotyka trudności, których nie jest w stanie samodzielnie pokonać i wymaga wsparcia. Jednym z takich obszarów jest podeszły wiek. Podeszły wiek jest stanem, który nie wynika z zakłócenia funkcjonowania osobistego czy społecznego. Jego nadejście jest naturalne i obszar zmiany nie dotyczy „wyjścia z sytuacji podeszłego wieku”, jak w przypadku innych wyróżnionych obszarów problemowych. Zmiana polegać ma na zmianie podejścia do siebie, postrzeganiu siebie i swojej sytuacji. Praca socjalna w tym obszarze skupia się przede wszystkim na utrzymywaniu, wspieraniu i poszerzaniu niezależności osobistej oraz aktywności poprzez wzmacnianie jej zdolności sprawczej, a także rozwiązywaniu (lub pomocy w rozwiązywaniu) problemów w osobistych związkach z innymi osobami oraz szerszym otoczeniu.

5.2.2 Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

Pomoc w formie usług przyznawana jest osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni, nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych

⁶⁹ Informacja o sytuacji osób starszych ..., op. cit., strona 73.

⁷⁰ „Młodszy nie będziemy. Miasta wobec starzenia się ludności”, Centrum Analiz i Badań, Unia Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza, Warszawa, październik 2022, strona 73.

⁷¹ „Starzejące się miasta. Przemiany demograficzne prognozowane do 2050 r. a wyzwania największych polskich miast”. Centrum Analiz i Badań Unia Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza. Zespół autorski: dr Anita Abramowska-Kmon, Anna Sobestjańska, Alicja Sopińska, Raport Warszawa 2024, strona 102

⁷² Ibid., s. 107.

potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem⁷³.

Kwestie dotyczące szczegółowych zasad przyznawania pomocy w formie usług opiekuńczych w Krakowie, zakresu czynności wchodzących w skład usług opiekuńczych oraz szczegółowych zasad ustalania wysokości odpłatności za usługi opiekuńcze reguluje Uchwała Nr CXXIV/3394/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 6 grudnia 2023 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad przyznawania przez Gminę Miejską Kraków pomocy w formie usług opiekuńczych, zakresu czynności wchodzących w skład usług opiekuńczych oraz szczegółowych zasad ustalania wysokości odpłatności za usługi opiekuńcze. Realizacja zadania odbywa się w oparciu o umowy zlecenia realizacji zadania publicznego zawarte z podmiotami świadczącymi usługi oraz umowy zawarte z domami pomocy społecznej.

Liczba godzin dziennie oraz liczba dni w tygodniu, w których świadczone są usługi jest określana indywidualnie, w zależności od sytuacji i potrzeb danej osoby. Zakres przyznawanych usług wynika z indywidualnej sytuacji: stanu zdrowia, sytuacji rodzinnej, potrzeb zgłaszanych przez samą osobę objętą usługami bądź jej rodzinę.

W przypadku, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej (1010 zł „netto” dla osoby samotnie gospodarującej oraz 823 zł „netto” na osobę w rodzinie), świadczeniobiorcy korzystają z usług nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach stosuje się tabele odpłatności zamieszczone w w/w uchwale. Odpłatność maksymalna (tj. 100%) wynosiła w 2025 r. 45 zł za godzinę, natomiast w przypadku usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich 37,64 zł.

Usługi opiekuńcze mogą być świadczone w dni robocze w godzinach od 7.00 do 20.00, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach w godzinach od 6.00 do 21.00 oraz w soboty, niedziele i święta w uzgodnionych godzinach. W przypadku osób samotnych, w szczególnie uzasadnionych okolicznościach, w tym zwłaszcza w przypadku osób wymagających opieki w większym zakresie ze względu na stan zdrowia, czas świadczenia usług może zostać wydłużony maksymalnie do 10 godzin dziennie. Maksymalny czas świadczenia usług może przekroczyć 10 godzin dziennie tylko w przypadku osób, wobec których wydana została decyzja administracyjna o skierowaniu do domu pomocy społecznej, oczekujących na jej realizację.

Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych w 2025 r. świadczone były przez trzy podmioty niepubliczne oraz przez dwa domy pomocy społecznej. DPS Łanowa 39 i DPS Nowaczyńskiego 1 realizowały usługi opiekuńcze dla osób niebędących mieszkańcami DPS, a wymagających opieki w miejscu ich zamieszkania na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

Ponadto w 2025 r. realizowane było zadanie polegające na organizowaniu i realizacji usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich w ramach programu „Korpus wsparcia seniorów” na rok 2025 (Moduł I). Wsparcie w postaci usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich kierowane było do osób samotnych w wieku 60 lat i więcej, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione, bądź rodzina, a także osoby bliskie, takie jak wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy im zapewnić. Pomocą w formie usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich objęto 14 osób. Usługi opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich były świadczone przez osoby z najbliższego otoczenia, niebędące członkami rodziny.

Realizacja usług sąsiedzkich i ustalenie odpłatności za ich realizację odbywało się na analogicznych zasadach jak w przypadku pozostałych form usług opiekuńczych i były określone w uchwale nr CXXIV/3394/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 6 grudnia 2023 r.

Ze względu na zwiększenie udziału osób starszych w populacji, a tym samym rosnące potrzeby wsparcia w zakresie opieki nad osobami starszymi, obszar ten staje się kluczowy w procesie deinstytucjonalizacji. Szacuje się, że około 20%-25% obecnych mieszkańców

⁷³ Art. 17 ust.1 pkt 11, art. 50 ust. 1-3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.).

placówek całodobowych nie musiałyby do nich trafić gdyby otrzymali wcześniej odpowiednie wsparcie w środowisku⁷⁴.

5.2.2.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Usługi opiekuńcze świadczone były przez podmioty wyłonione w drodze otwartych konkursów ofert, którymi były w 2025 r.: Fundacja na Rzecz Chorych na SM im. Bł. Anieli Salawy, Małopolski Zarząd Wojewódzki Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej oraz Małopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża.

5.2.2.2 Kadra

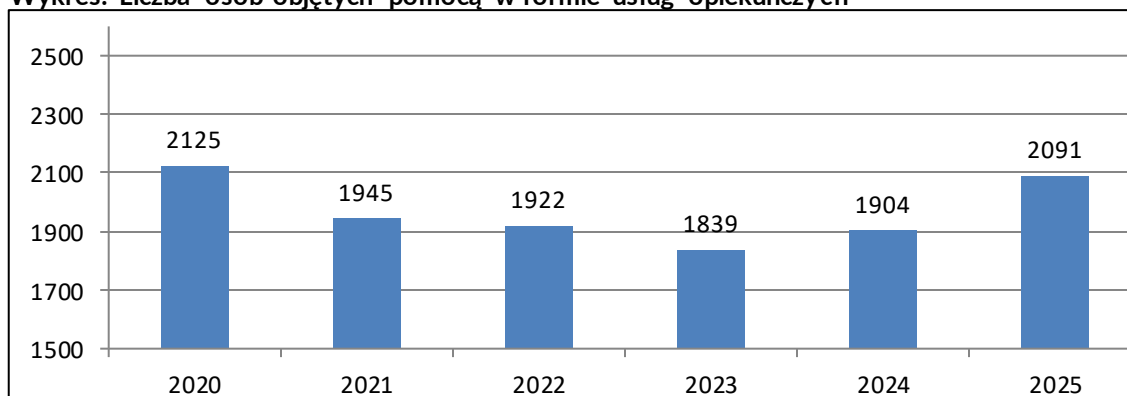
W realizację zadania polegającego na świadczeniu usług opiekuńczych w roku 2025 bezpośrednio zaangażowanych było w organizacjach pozarządowych wskazanych powyżej oraz przez DPS-y: 572 osoby (opiekunów) świadczących usługi opiekuńcze w ramach umowy zlecenia oraz 20 osób (17 etatów) koordynujących realizację usług opiekuńczych. Wykonano 590 514,50 godzin usług opiekuńczych.

Usługi opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich były realizowane przez 16 osób zatrudnionych przez MOPS w oparciu o umowy zlecenie. W 2025 r. wykonano łącznie 1 596,5 godzin usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich.

5.2.2.3 Osoby korzystające ze świadczeń w formie usług opiekuńczych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych w 2025 r. wynosiła 2091 osób i wzrosła w stosunku do roku 2024 o prawie 10%. W latach 2021-2024 liczba osób objętych usługami opiekuńczymi ustabilizowała się na poziomie około 1900 osób. Świadczeniobiorcy usług opiekuńczych to przede wszystkim kobiety, które w 2025 r. stanowiły 74% ogółu.

Wykres: Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych⁷⁵

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania z działalności MOPS w Krakowie

Zdecydowana większość odbiorców usług opiekuńczych stanowiły osoby w starszym wieku tj. 65 lat i więcej. Zbiorowość ta obejmowała blisko 88% ogółu świadczeniobiorców. 92,7% kobiet oraz 74,1% mężczyzn objętych usługami opiekuńczymi stanowiły osoby powyżej 65 roku życia. Kobiety, które korzystały z usług opiekuńczych to przede wszystkim wdowy 56,5% oraz panny 19,1%, natomiast mężczyźni to głównie kawalerowie 31,3%, osoby pozostające w związku małżeńskim 25,7% i rozwiedzeni 23% oraz wdowcy 19,1%. W populacji świadczeniobiorców usług opiekuńczych największą grupę stanowiły

⁷⁴ Grewiński M., Lizut J., Rabiej P. (red)., Ogólnopolska diagnoza deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski, ROPS Toruń / Uczelnia Korczaka, Elipsa, Warszawa 2024, strona 281.

⁷⁵ Źródło: Pomost Std.

osoby z wykształceniem średnim ponad 41% ogółu. Kolejne, co do wielkości grupy stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym 19,9%, podstawowym lub niższym 16,7% oraz zasadniczym zawodowym 15,9%. Odnosząc te dane do płci świadczeniobiorców można stwierdzić, że wykształceniem średnim legitymowało się więcej kobiet niż mężczyzn, natomiast więcej mężczyzn posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe. W porównaniu z rokiem 2024 cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców usług opiekuńczych nie uległy znaczącym zmianom.

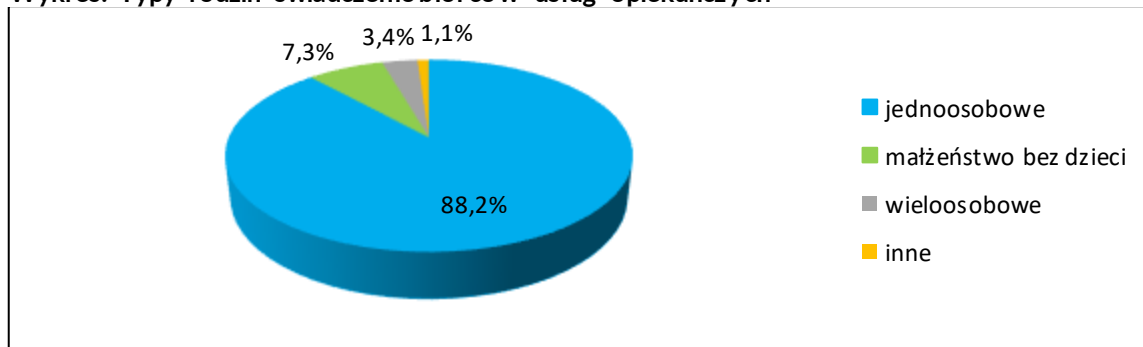
Tabela: Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców usług opiekuńczych

Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców usług opiekuńczych	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
0-34	0,4%	0,2%	0,3%
35-44	0,8%	2,4%	1,2%
45-59	2,5%	10,8%	4,7%
60-64	3,6%	12,5%	5,9%
65 i więcej	92,7%	74,1%	87,9%
stan cywilny			
panna/kawaler	19,1%	31,3%	22,3%
rozwidziona/rozwidziony	13,0%	23,0%	15,6%
separowana/separowany	0,1%	0,9%	0,3%
wdowa/wdowiec	56,5%	19,1%	46,8%
zamężna/żonaty	11,3%	25,7%	15,0%
wykształcenie			
podstawowe i poniżej	16,9%	16,2%	16,7%
zasadnicze zawodowe	12,3%	26,1%	15,9%
średnie ogólne i zawodowe	45,2%	30,5%	41,4%
policealne	2,7%	1,3%	2,3%
wyższe	19,7%	20,2%	19,9%
nieustalony poziom wykształcenia	3,2%	5,7%	3,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Świadczeniobiorcami usług opiekuńczych to przede wszystkim osoby prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe 88,2%. Procent tych gospodarstw w stosunku do roku 2024 spadł o 1,4%.

Wykres: Typy rodzin świadczeniobiorców usług opiekuńczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Osoby korzystające z pomocy w formie usług opiekuńczych funkcjonowały w większości w gospodarstwach domowych, w których głównym źródłem utrzymania była emerytura lub renta prawie 89% ogółu. Generalnie wysokość dochodu na osobę w rodzinie świadczeniobiorców usług opiekuńczych kształtowała się powyżej 3000 zł miesięcznie (ponad 46%), z tego 29,9% rodzin osiągało dochód w przedziale 3001-4000 zł miesięcznie, a 16,2% powyżej 4000 zł miesięcznie. 25,1% rodzin osiągało dochód w przedziale 2501-3000 zł, 14,2% w przedziale 2001-2500 zł miesięcznie, 7% stanowiły rodziny z dochodem poniżej 1501-2000 zł miesięcznie, a 7,6% rodziny z dochodem poniżej 1500 zł.

Tabela: Wysokość dochodu w rodzinie (w zł)

0-800	1,9%
801-1500	5,7%
1501-2000	7,0%
2001-2500	14,2%
2501-3000	25,1%
3001-4000	29,9%
4001 i powyżej	16,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Do najczęstszych problemów występujących w rodzinach świadczeniobiorców usług opiekuńczych należy długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

5.2.2.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Nakłady finansowe w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków na świadczenie usług opiekuńczych wyniosły:

- w 2020 r.: 19 087 803 zł, w tym 388 875 zł to środki pozyskane w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych;
- w 2021 r.: 19 029 160,95 zł;
- w 2022r.: 19 529 303,42 zł;
- w 2023 r.: 20 671 348,01 zł;
- w 2024 r.: 24 189 548,53 zł.

Nakłady finansowe na realizację usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich wyniosły 39 680,63 zł, w tym 29 680,63 zł z otrzymanej dotacji oraz 10 000 zł z wkładu własnego.

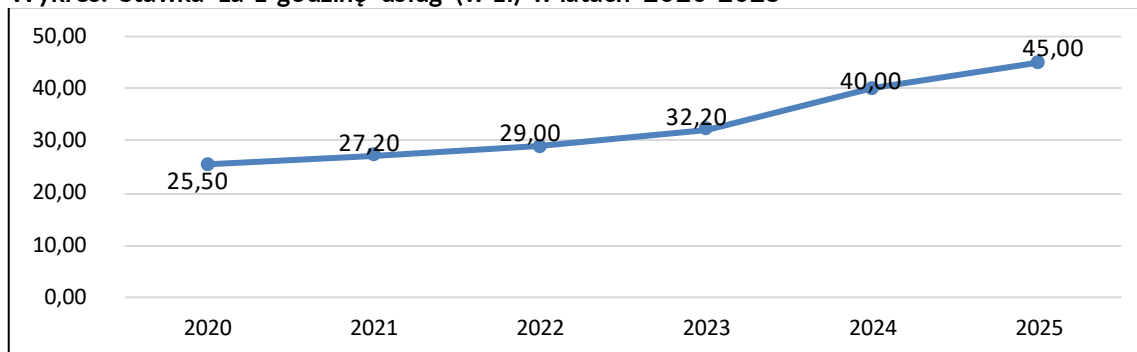
- w 2025 r.: 25 438 905,26 zł.

Nakłady finansowe na realizację usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich wyniosły 75 061,42 zł, w tym 54 026,73 zł z otrzymanej dotacji oraz 21 034,69 zł z wkładu własnego.

5.2.2.5 Wnioski

W związku ze wzrostem kosztów pracy osób świadczących usługi opiekuńcze oraz w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu świadczenia usług opiekuńczych stawka za godzinę usług była sukcesywnie zwiększana, od poziomu 25,50 zł w 2020 r. do 45 zł w 2025 r.

Wykres: Stawka za 1 godzinę usług (w zł) w latach 2020-2025

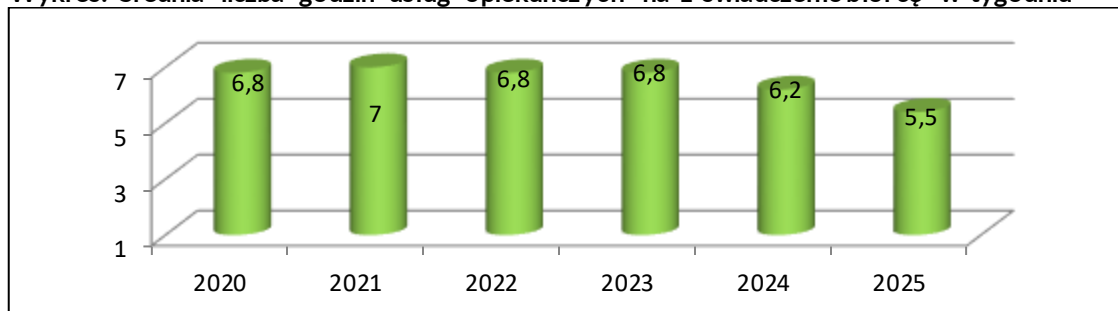

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności MOPS w Krakowie

Średnia liczba godzin usług opiekuńczych na 1 świadczeniobiorcę w tygodniu w okresie ostatnich dziesięciu lat utrzymywała się na stałym poziomie między 6 a 7 godzin. Natomiast w 2025 r. spadła do poziomu poniżej 5,5 godziny. Przyczyn spadku średniej liczby godzin usług opiekuńczych na 1 świadczeniobiorcę w tygodniu można doszukiwać się w jednoczesnym uruchamianiu przez różne podmioty innych świadczeń adresowanych do osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, takich jak usługi asystenckie. Innym powodem ograniczania usług mogła być rosnąca odpłatność, jaką osoby korzystające zobligowane są ponosić za usługi opiekuńcze, co wynika z jednej strony z rosnącej w roku na stawki za godzinę usług, a z drugiej strony z wyższych dochodów osób starszych czy niepełnosprawnych.

Biorąc pod uwagę średnią tygodniową liczbę godzin usług opiekuńczych na 1 świadczeniobiorcę w kontekście cech charakteryzujących grupę adresatów świadczenia (osoby starsze o ograniczonej możliwości funkcjonowania), można postawić tezę, że ogólna liczba godzin usług powinna zostać zwiększona, zwłaszcza uwzględniając ogólnie przyjęty kierunek działań polegający na zapewnieniu możliwości jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku i zapobieganie instytucjonalizacji.

Wykres: Średnia liczba godzin usług opiekuńczych na 1 świadczeniobiorcę w tygodniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności MOPS w Krakowie

W celu poszerzenia diagnozy potrzeb i barier osób objętych usługami zaangażowano przedstawicieli podmiotów realizujących usługi w proces diagnozy sytuacji osób ubiegających się o wsparcie w formie usług opiekuńczych polegający na udziale przedstawiciela zleceniobiorcy w spotkaniu diagnostycznym przeprowadzanym u osoby obejmowanej usługami.

W 2025 r. liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych wyniosła 590 514,50 godzin i była niższa o ponad 30,5 tys. godzin niż w roku 2024. Wpływ na zmniejszenie liczby godzin usług opiekuńczych miały inne formy pomocy realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

W 2025 r. kontynuowano realizację usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich w ramach programu „Korpus wsparcia seniorów” na rok 2025 (Moduł I). Wsparcie w postaci usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich kierowane było do osób samotnych w wieku 60 lat i więcej. Pomocą w formie usług opiekuńczych w formie usług

sąsiedzkich objęto 14 osób. Usługi opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich były świadczone przez osoby z najbliższego otoczenia, niebędące członkami rodziny. Ta forma wsparcia stanowiła jednak nieznaczny udział wśród form pomocy usługowej realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Jak wskazano w podrozdziale 5.1 Procesy demograficzne zachodzące w społeczności lokalnej Gminy Miejskiej Kraków, prognoza ludności dla Krakowa opracowana przez GUS wskazuje na trwałość tendencji związanej ze wzrostem liczebności populacji w wieku poprodukcyjnym, co w konsekwencji spowoduje dalsze zwiększanie się liczby jednoosobowych gospodarstw domowych osób w starszym wieku, głównie kobiet. Już teraz znajduje to odzwierciedlenie w populacji świadczeniobiorców usług opiekuńczych, którymi w zdecydowanej większości są kobiety prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe. Starzenie się przynosi również pogorszenie stanu zdrowia, a w konsekwencji potencjalny wzrost liczby osób wymagających ze względu na wiek zintensyfikowanej opieki. Ze względu na obniżający się potencjał pielęgnacyjny rodziny, w przyszłości można spodziewać się zwiększania liczby osób wymagających przyznania i dofinansowania pomocy w tej formie.

Rozwój środowiskowych form wsparcia oraz realizacja przez Domy Pomocy Społecznej usług opiekuńczych w środowisku pozwoli na skuteczną profilaktykę i jak najpóźniejsze umieszczanie osób starszych w instytucjach opieki całodobowej.

5.2.3 Ośrodki Wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych

Podstawową formą pomocy, dzięki której osoby w podeszłym wieku mogą zaspokajać potrzebę kontaktu i integracji społecznej, bez ostatecznego zerwania więzi z rodziną i środowiskiem lokalnym są ośrodki wsparcia dziennego pobytu. Ich uczestnikami mogą być osoby, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych⁷⁶. Placówki te świadczą szeroką ofertę usług w tym m.in.: terapię zajęciową, porady, organizację czasu wolnego. Wszystkie zajęcia odbywają się pod opieką specjalistów. Prowadzenie i zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki należy do zadań własnych gminy.

5.2.3.1 Infrastruktura

W 2025 r. funkcjonowało Krakowskie Centrum Seniora (KCS) będące jednostką budżetową, w skład, którego wchodziło:

- 15 Domów, w tym 10 Domów Aktywizacyjnych oraz 5 Domów Specjalistycznych (w tym 3 uruchomione w ramach projektu „W sile wieku 3”), które zapewniają wsparcie dla osób z chorobą Alzheimera, zespołem otępiennym i po udarze;
- 5 Klubów Samopomocy, w tym: Klub „Senior+”.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że infrastruktura KCS wykorzystywana była do przygotowywania posiłków dla Domu Pomocy Społecznej Nowa Huta, Domu Pomocy Społecznej ul. Rozrywka 1, klientów Filii MOPS i noclegowni dla osób w kryzysie bezdomności.

Ponadto, Gmina Miejska Kraków zlecała organizacjom pozarządowym prowadzenie 4 ośrodków wsparcia – klubów samopomocy dla osób starszych oraz 1 ośrodka wsparcia – klubu samopomocy przeznaczonego dla 30 osób wymagających częściowej pomocy ze względu na chorobę.

Powyższe ośrodki wsparcia w 2025 r. dysponowały w sumie 887 miejscami. Z pomocy w tej formie skorzystały łącznie 1133 osoby.

⁷⁶ Art. 51 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.).

Tabela: Wykaz ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych, funkcjonujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków w latach 2020-2025 wraz z liczbą miejsc*

Nazwa i adres jednostki	Liczba miejsc 2020	Liczba miejsc 2021	Liczba miejsc 2022	Liczba miejsc 2023	Liczba miejsc 2024	Liczba miejsc 2025
Krakowskie Centrum Seniora	385	385	385	503	503	580
Niepubliczne Ośrodki Wsparcia - Kluby Samopomocy	155	125	125	155	155	145
Kluby Samopomocy znajdujące się w strukturze MDDPS w tym: Klub Senior +, Klub Samopomocy "W sile wieku",	190	320	338	165	165	102
Kluby Samopomocy	100	0	0	0	0	0
Klub Samopomocy – Specjalistyczny „W sile wieku 2” ***	18	18	0	0	0	0
Klub Samopomocy – Specjalistyczny „W sile wieku 3”	18	18	0	0	0	60
Łączna liczba miejsc	830	830	848	823	823	887

*wg danych na 31 grudnia danego roku

**Kluby Samopomocy „W Sile Wiek” w latach 2018-2020 funkcjonowały w strukturach MOPS. Od roku 2021 znajdują się w strukturze KCS

*** Klub Samopomocy „W sile wieku 2” w latach 2020-2021 funkcjonował w strukturach MOPS, natomiast od roku 2022 znajduje się w strukturze KCS.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Tabela: Ośrodki wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych

Adres	Liczba miejsc (wg stanu na 31.12.2025 r.)	Liczba korzystających w 2025 r.
Krakowskie Centrum Seniora os. Szkolne 20, w tym: 15 Domów, 5 Domów specjalistyczne, Klub Senior +	742	889
Ośrodki wsparcia – kluby samopomocy dla osób starszych oraz osób wymagających częściowej pomocy ze względu na chorobę	145	244
Suma	887	1 133

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

5.2.3.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Podmiotami realizującymi zadanie polegające na prowadzeniu niepublicznych ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków wg stanu na 31 grudnia 2025 r. były: Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Zgromadzenie Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej Gaudium et Spes, Stowarzyszenie Unicorn oraz Polski Związek Głuchych Oddział Małopolski.

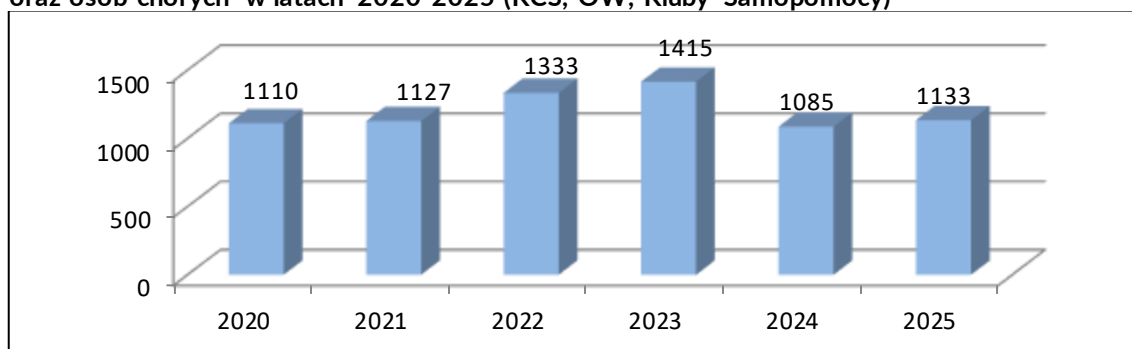
5.2.3.3 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania w roku 2025 zaangażowanych było 10 osób (w wymiarze 5,05 etatu) w organizacjach pozarządowych. Ponadto zadanie realizowało 134 pracowników (w wymiarze 126 etatów) Krakowskiego Centrum Seniora (wg stanu na dzień 31.12.2025 r.).

5.2.3.4 Osoby korzystające ze świadczeń w formie uczestnictwa w ośrodkach wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Ze świadczeń oferowanych przez ośrodki w latach 2020-2025 średniorocznie korzystało około 1200 osób. W roku 2025 ze świadczeń skorzystały 1133 osoby.

Wykres: Liczba uczestników krakowskich ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych w latach 2020-2025 (KCS, OW, Kluby Samopomocy)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności MOPS w Krakowie

Do opisu charakterystyki uczestników ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych w Krakowie wykorzystano informacje z próby 621 osób⁷⁷, które korzystały z tej formy pomocy w roku 2025. Ponad 73% uczestników ośrodków wsparcia stanowią kobiety. Wśród najczęstszych przyczyn wystąpienia z wnioskiem o przyznanie pomocy wymienić można niepełnosprawność i długotrwałą lub ciężką chorobę.

W analizowanej grupie zdecydowana większość uczestników ponad 86% prowadzi jednoosobowe gospodarstwa domowe. Blisko 79% osób korzystających z ośrodka wsparcia dla seniorów znajduje się w przedziale wiekowym od 70 do 89 lat, natomiast osoby w wieku 90 lat i więcej stanowią 9,7% badanej populacji.

Wśród kobiet dominują wdowy 62,6% oraz osoby rozwiedzione 14,5%. Z kolei w grupie mężczyzn najliczniejszą kategorię stanowią wdowcy 40,4%, a 31,3% pozostaje w związkach małżeńskich. Ponad 45% uczestników ośrodków wsparcia posiada wykształcenie średnie ogólne lub zawodowe.

Tabela: Uczestnicy ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych według cech demograficzno-społecznych

Cechy demograficzno-społeczne uczestników ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
poniżej 60 r.ż.	0,6%	6,6%	2,2%
60–69	9,5%	9,0%	9,3%
70–79	37,1%	36,2%	36,9%
80–89	42,0%	41,6%	41,9%
90 i więcej	10,8%	6,6%	9,7%

⁷⁷ Źródło: Pomost Std.

wykształcenie			
gimnazjalne i poniżej	13,8%	6,6%	11,9%
zasadnicze zawodowe	16,5%	25,3%	18,9%
średnie ogólne i zawodowe	46,8%	42,8%	45,8%
policealne	1,8%	0,6%	1,4%
wyższe	15,8%	18,1%	16,4%
nieustalony poziom wykształcenia	5,3%	6,6%	5,6%
stan cywilny			
panna/kawaler	9,8%	15,1%	11,1%
rozwidziona/rozwidziony	14,5%	12,6%	14,0%
separowana/separowany	0,4%	0,6%	0,5%
wdowa/wdowiec	62,6%	40,4%	56,7%
zamężna/żonaty	12,7%	31,3%	17,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Głównym źródłem utrzymania dla 95,5% osób jest świadczenie emerytalno-rentowe. Dla ponad 86,3% uczestników ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych wysokość dochodu na osobę w rodzinach przekracza 2500 zł. U 3,6% uczestników ten dochód nie przekracza kwoty 2000 zł.

Tabela: Miesięczny dochód na osobę w rodzinach uczestników ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych (w zł)

do 499	0,6%
500-1499	1,1%
1500-1999	1,9%
2000-2499	10,1%
2500 i powyżej	86,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

W porównaniu z rokiem 2024 struktura cech demograficzno-społecznych uczestników ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku, chorych i z niepełnosprawnościami pozostaje zasadniczo niezmienną. Jedyną istotną różnicą jest wyraźny wzrost miesięcznego dochodu przypadającego na osobę w rodzinach uczestników ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku i chorych. W 2024 r. dochód na poziomie 2500 zł i więcej deklarowało 68,7% badanych, natomiast w 2025 r. odsetek ten wzrósł do 86,3%.

5.2.3.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wydatki na bieżącą działalność dziennych ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz osób chorych w ostatnich 6 latach wyniosły:

Tabela: Wydatki na bieżącą działalność dziennych ośrodków wsparcia

Rok	Środki GMK	Środki pochodzące z budżetu państwa	Suma
2020 r.	7 692 581,53 zł	54 857,29 zł	7 747 438,82 zł
2021 r.	10 542 037,41 zł	0 zł	10 542 037,41 zł
2022 r.	12 583 687,13 zł	58 281,08 zł	12 641 968,21 zł
2023 r.	14 555 511,09 zł	61 199,47 zł	14 616 710,56 zł
2024 r. *	16 901 139,93 zł	877 211,89 zł	17 778 351,82 zł
2025 r.	16 804 754,47 zł	1 731 356,51 zł	18 536 110,98 zł

* uwzględnione zostały środki z rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027” w wysokości: w roku 2024 - 815 291,89 zł, w roku 2025 - 1 666 556,51 zł

Tabela: Wydatki w ramach projektu „W sile wieku” oraz „W sile wieku 2” w latach 2020-2025

Rok	Środki UE	Środki GMK	Suma
2020 r.	1 003 234,09 zł	1 752 709,56 zł	2 755 943,65 zł
2021 r.	1 662 153,56 zł	174 304,20 zł	1 836 457,76 zł
2022 r.	2 548 947,70 zł	191 968,66 zł	2 740 916,36 zł
2023 r.	978 846,31 zł	84 410,06 zł	1 063 256,37 zł
2024 r.	0 zł	0 zł	0 zł
2025 r.	1 020 848,72 zł	44 948,99 zł	1 065 797,71 zł

5.2.3.6 Wnioski

Na terenie Krakowa funkcjonują dzienne domy oraz kluby samopomocy dla osób starszych i chorych zlokalizowane w różnych dzielnicach Krakowa. Uwzględniając trendy demograficzne i rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi dla seniorów Gmina Miejska Kraków sukcesywnie rozwija infrastrukturę w zakresie tworzenia nowych miejsc w ośrodkach wsparcia, w których znajdują dzienną opiekę i wsparcie osoby starsze wymagające opieki specjalistycznej np. po przebytych udarach, z chorobą Alzheimera lub zespołami otępiennymi.

Dzięki uzyskaniu dofinansowania ze środków programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Priorytet 6 Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego, Działanie 6.33 Wsparcie usług społecznych w regionie – ZIT” Gmina Miejska Kraków od dnia 1 lipca 2025 r. realizuje projekt: „W sile wieku 3-Rozwój usług wsparcia dla osób niesamodzielnych ze względu na stan zdrowia lub wiek.” Celem projektu jest poprawa funkcjonowania w środowisku osób z terenu Krakowa, którzy potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność – w tym cierpiące na chorobę Alzheimera i inne zespoły otępienne oraz po udarach – poprzez uruchomienie 4 Dziennych Domów Pomocy. Do 31 grudnia 2025 r. uruchomiono 3 Dzielne Domy Pomocy zapewniające 20 miejsc każdy:

- Dom Nr 13, Al. Pokoju 62,
- Dom Nr 14, ul. Ujastek 7,
- Dom nr 15, ul. Biskupińska 14.

Uczestnikom zapewniana jest pomoc w codziennych czynnościach, utrzymaniu higieny osobistej, przyjmowaniu leków oraz dowóz do i z placówki. Ponadto w ramach dziennego pobytu seniorzy oprócz ciepłego posiłku korzystają z terapii ruchowej, warsztatów, treningów oraz zajęć dostosowanych do zainteresowań i możliwości. Utworzenie specjalistycznych domów przyczyni się do wydłużenia funkcjonowania osób starszych w ich środowisku, pozwoli na utrzymanie ich optymalnego poziomu sprawności psychofizycznej i zapewni wsparcie opiekunom faktycznym.

Należy jednocześnie podkreślić, że na terenie Krakowa funkcjonują również inne formy wspierania aktywności seniorów, np. Centra Aktywności Seniorów. Na dzień 31 grudnia 2025 r. funkcjonowały w Krakowie 62 Centra Aktywności Seniorów.

5.2.4 Domy Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych

Podstawową formą instytucji zapewniających całodobową opiekę są domy pomocy społecznej. Prawo do uzyskania pomocy w tej formie przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej

samodzielnie funkcjonować w środowisku, której nie można zapewnić takiej opieki w miejscu zamieszkania⁷⁸.

Głównym zadaniem domów pomocy społecznej jest świadczenie usług bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych, na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców. Organizacja domu oraz świadczony zakres usług musi uwzględniać w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności⁷⁹.

Kierowanie do domów pomocy społecznej osób tego wymagających i ponoszenie odpłatności za pobyt należy do zadań własnych gminy, natomiast do zadań własnych powiatu należy prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób⁸⁰. Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny, a obowiązek opłaty za pobyt ciąży w kolejności na mieszkańcu domu, małżonku, zstępnych i wstępnych mieszkańca, gminie kierującej do domu pomocy społecznej, która wnosi opłatę w wysokości różnicy między średnim miesięcznym kosztem utrzymania, a opłatą wnoszoną przez mieszkańca i jego rodzinę⁸¹.

Domy Pomocy Społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone dzielą się na następujące typy:

- dla osób w podeszłym wieku,
- dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla osób uzależnionych od alkoholu,
- dla osób niepełnosprawnych fizycznie⁸².

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonują wszystkie wymienione typy placówek poza jednostkami przeznaczonymi dla osób niepełnosprawnych fizycznie.

W roku 2025 w domach pomocy społecznej wszystkich typów umieszczono 384 osoby, z czego 376 w domach zlokalizowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, a 8 w domach znajdujących się na terenie innych powiatów. W 2025 r. poniesiona została odpłatność za 167 osób umieszczonych w domach pomocy społecznej poza Gminą Miejską Kraków, a wydatki związane z pobytem tych osób wyniosły 9 330 234,27 zł.

5.2.4.1 Infrastruktura

Domy pomocy społecznej są jedyną formą pomocy społecznej świadczącą całodobową opiekę nad osobami niezdolnymi do samodzielnego egzystowania. Są placówkami przeznaczonymi dla osób, które nie kwalifikują się do leczenia szpitalnego, lecz z uwagi na podeszły wiek, schorzenia, warunki rodzinne, niepełnosprawność oraz sytuację życiową wymagają stałej opieki. Aby sprawnie pełnić swoją funkcję, domy pomocy społecznej realizują zadania w oparciu o obowiązujące standardy.

Na terenie Krakowa wg stanu na 31 grudnia 2025 r. funkcjonowało 8 Domów Pomocy Społecznej przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych, które dysponowały 1 103 miejscami. 6 domów to miejskie jednostki organizacyjne, natomiast prowadzenie 2 placówek zlecono organizacjom pozarządowym.

Tabela: Wykaz domów pomocy społecznej przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków w latach 2020-2025 wraz z liczbą miejsc*

⁷⁸ Art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.).

⁷⁹ Art. 55 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.).

⁸⁰ Art. 17 ust. 1 pkt 16 i art. 19 pkt 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, 1572).

⁸¹ Art. 60 i art. 61 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.).

⁸² Art. 56 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.).

	nazwa i adres jednostki	typ Domu	liczba miejsc 2020 r.	liczba miejsc 2021 r.	Liczba miejsc 2022 r.	Liczba miejsc 2023 r.	Liczba miejsc 2024 r.	Liczba miejsc 2025 r.
1	DPS ul. Łanowa 39	dla osób przewlekle somatycznie chorych	140	130	130	130	130	130
2	DPS ul. Praska 27**		79	79	79	79	100	100
3	DPS ul. Helclów 2		387	387	387	387	387	387
4	DPS ul. Nowaczyńskiego 1		175	175	175	175	175	175
5	DPS os. Sportowe 9***		45	45	45	45	45	45
6	DPS ul. Praska 25		81	81	81	80	80	80
7	DPS ul. Kluzeka 6		50	50	50	50	50	50
8	DPS ul. Łanowa 1B****		46	46	46	46	46	46
9	DPS ul. Podgórk Tynieckie 96****		50	50	50	50	50	50
			1053	1043	1043	1042	1 063	1063
10	DPS ul. Kluzeka 6	dla osób w podeszłym wieku	40	40	40	40	40	40
11	DPS ul. Sołtysowska 13d*****		67	67	67	67	0	0
			107	107	107	107	40	40
łączna liczba miejsc			1160	1150	1150	1149	1103	1103

*wg danych na 31 grudnia danego roku

** dawniej DPS ul. Radziwiłłowska 8 dla 79 osób

*** DPS os. Sportowe 9 – w strukturze DPS Nowa Huta

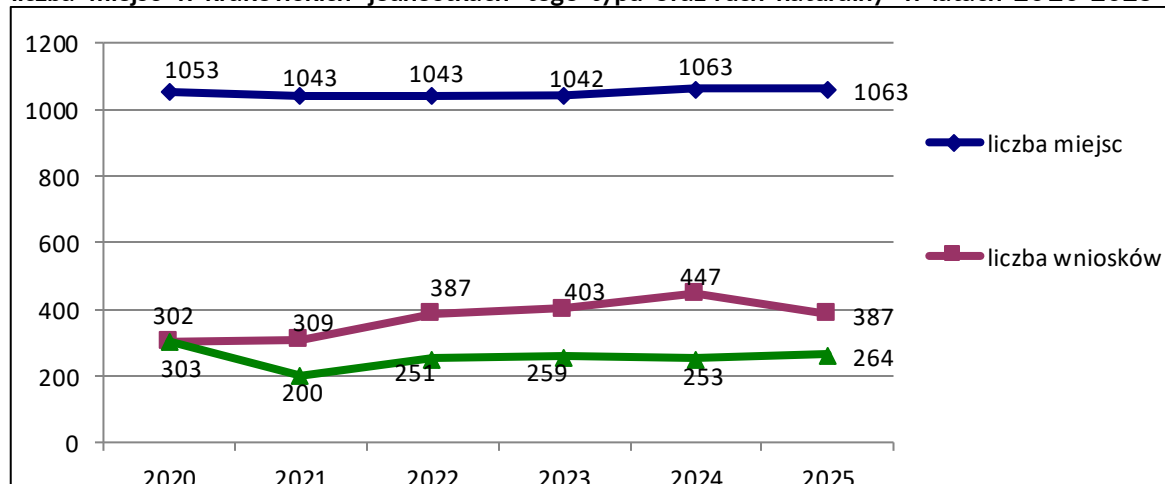
**** jednostki prowadzone na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków

***** jednostka prowadzona na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków do 31.10.2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Liczba wniosków o skierowanie do domów pomocy społecznej przeznaczonych dla osób przewlekle somatycznie chorych w roku 2025 zmniejszyła się w porównaniu do roku 2024. W ogólnej liczbie wniosków o skierowanie do domu pomocy społecznej, zdecydowana większość dotyczy przyznania pomocy w formie pobytu w DPS tego typu. Jest to tendencja utrzymująca się od kilku lat. W latach 2019-2021 wnioski te stanowiły 60% ogólnej liczby zgłoszeń o skierowanie do domu pomocy społecznej, w roku 2022 67%, w latach 2023-2024 ponad 70% natomiast w roku 2025 – 68%.

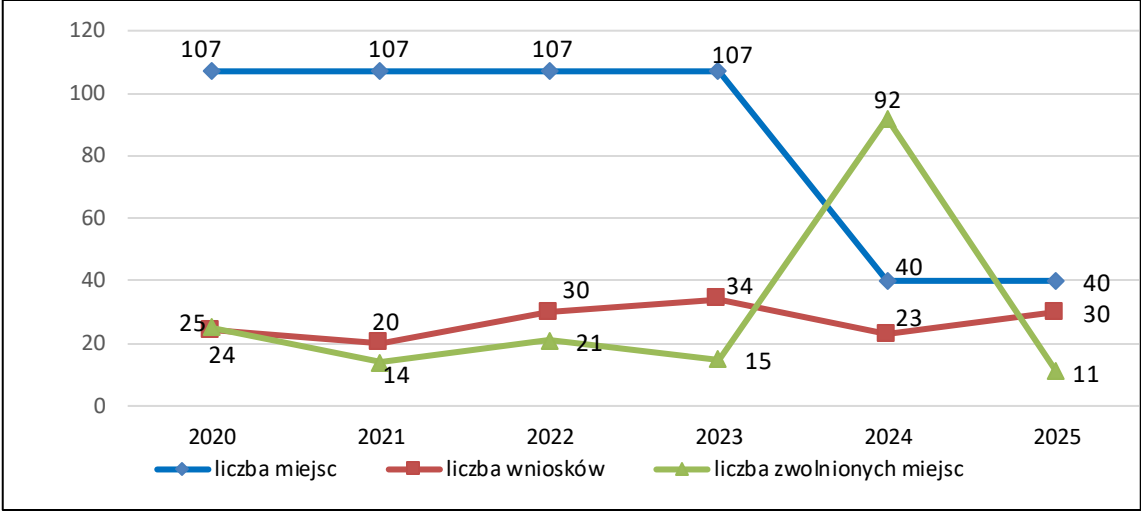
Wykres: Liczba wniosków o umieszczenie w DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych, liczba miejsc w krakowskich jednostkach tego typu oraz ruch naturalny w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Ilość wpływających w roku 2025 wniosków osób kwalifikujących się do skierowania do domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku w porównaniu do roku 2024 zwiększyła się. Wnioski te stanowiły 5% ogółu złożonych w roku 2025.

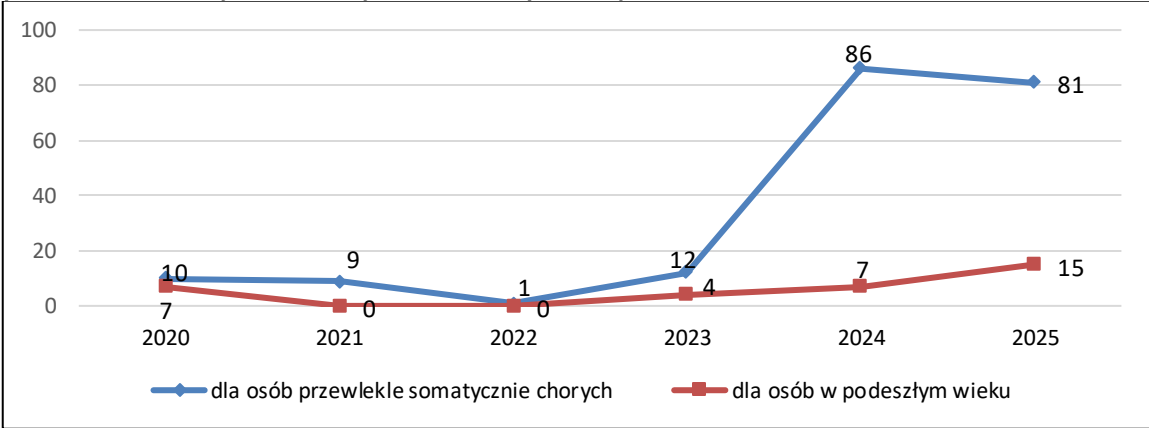
Wykres: Liczba wniosków o umieszczenie w DPS dla osób w podeszłym wieku, liczba miejsc w krakowskich jednostkach tego typu oraz ruch naturalny w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W roku 2020 znacznie spadła liczba osób oczekujących na przyjęcie do domu pomocy społecznej dla osób przewlekle chorych oraz w podeszłym wieku i od tego czasu do roku 2023 liczba osób oczekujących na umieszczenie utrzymywała się na stałym, niskim poziomie. W roku 2024 m.in. w związku ze zwiększeniem liczby wniosków oraz koniecznością przeprowadzenia generalnego remontu w budynku DPS przy ul. Sołtysowskiej 13 d zwiększyła się liczba osób oczekujących na umieszczenie. Wg stanu na 31.12.2025 r. na umieszczenie w DPS tego typu oczekiwało łącznie 96 osób.

Wykres: Liczba osób oczekujących na miejsce w Domach Pomocy Społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych i osób w podeszłym wieku w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Tabela: Średni okres oczekiwania na miejsce w Domach Pomocy Społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych i osób w podeszłym wieku w latach 2020-2025

Typ placówki	Średni okres oczekiwania na miejsce w danym roku											
	2020 r.		2021r.		2022 r.		2023 r.		2024 r.		2025 r.	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni

dla osób w podeszłym wieku	1 miesiąc	1 miesiąc	0 miesiąc	0 miesiąc	0 miesięcy	0 miesięcy	0 miesięcy	0 miesięcy	6 miesięcy	6 miesięcy	7 miesięcy	7 miesięcy
dla osób przewlekle somatycznie chorych	0 miesięcy	0 miesięcy	0 miesięcy	0 miesięcy	0 miesięcy	0 miesięcy	0 miesięcy	0 miesięcy	10 miesięcy	7 miesięcy	3 miesięcy	7 miesięcy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Czas oczekiwania na miejsce w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych i osób w podeszłym wieku (DPS) na przestrzeni ostatnich dwóch lat (2024-2025) znacząco się wydłużył w porównaniu do sytuacji w latach 2020-2023. Brak konieczności oczekiwania na miejsce w DPS w latach 2020-2023 spowodowany był wybuchem pandemii COVID-19 i obawą osób przed zwiększonym ryzykiem zachorowania w placówkach zbiorowego pobytu jakimi są DPS. Należy podkreślić, że w latach 2024-2025 w zakresie czasu oczekiwania na miejsce w DPS w istocie nastąpił powrót do sytuacji z lat poprzedzających rok 2020.

5.2.4.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Podmiotami realizującymi w 2025 r. zadanie polegające na prowadzeniu niepublicznych domów pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków były: Zgromadzenie Sióstr Służebniczek NMP NP Prowincja Krakowska, oraz Zakon Przenajświętszej Trójcy OO. Trynitarzy.

5.2.4.3 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania w roku 2025 zaangażowanych było 931 osób (w ramach 873,91 etatu), w tym 75 osób (w ramach 70,4 etatu) w organizacjach pozarządowych (według stanu na dzień 31.12.2025 r.). Wszystkie jednostki spełniają wymagany wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu opiekuńczo-terapeutycznego, który dla krakowskich DPS przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku (zgodnie z zarządzeniem nr 2252/2024 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 22 sierpnia 2024 r. w sprawie przyjęcia i wprowadzenia do stosowania jednolitych standardów opieki i zatrudnienia w krakowskich domach pomocy społecznej) wynosi nie mniej niż 0,43 na jednego mieszkańca, a w przypadku DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych – 0,53 na jednego mieszkańca domu (zgodnie z rozporządzeniem w sprawie domów pomocy społecznej odpowiednio 0,4 i 0,5).

5.2.4.4 Osoby skierowane do domów pomocy społecznej przeznaczonych dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób w podeszłym wieku, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Dla scharakteryzowania osób przewlekle somatycznie chorych, którym przyznano pomoc w formie skierowania do domu pomocy społecznej tego typu, posłużono się danymi z próby 555 osób⁸³, które zostały skierowane do tego typu jednostek w 2025 r.

W grupie osób, które zostały skierowane do domu pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych, kobiety stanowią 62,3% ogółu. Wśród najczęstszych przyczyn wystąpienia z wnioskiem o przyznanie pomocy wymienić można długotrwałą lub ciężką chorobę i niepełnosprawność.

⁸³ Źródło: Pomost Std.

Ponad 91% analizowanej grupy prowadziło jednoosobowe gospodarstwo domowe. Największą grupę stanowią osoby w wieku powyżej 70 lat – 32,3%. Wśród kobiet dominują osoby w wieku 80-89 lat 36,1%, natomiast wśród mężczyzn – w wieku 70-79 lat 33,5%. W chwili składania wniosku aż 38,7% mężczyzn nie miało ukończonego 70. roku życia, podczas gdy wśród kobiet odsetek ten wynosi 13,9%.

Analiza stanu cywilnego pokazuje, że wśród kobiet największą grupę stanowią wdowy 53,5% oraz panny 25,1% natomiast wśród mężczyzn: kawalerowie 29,2%, rozwiedzeni 25,4% oraz wdowcy 23,9%. Jeśli chodzi o wykształcenie, najwięcej osób posiada wykształcenie średnie i zawodowe 36,8%.

Tabela: Osoby skierowane do domu pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych według cech demograficzno-społecznych

Cechy demograficzno-społeczne osób przewlekle somatycznie chorych skierowanych do domu pomocy społecznej	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
poniżej 60 r. ż.	5,8%	12,4%	8,2%
60-69	8,1%	26,3%	15,0%
70-79	31,5%	33,5%	32,3%
80-89	36,1%	22,5%	31,0%
90 i więcej	18,5%	5,3%	13,5%
wykształcenie			
gimnazjalne i poniżej	17,1%	21,1%	18,6%
zasadnicze zawodowe	12,7%	30,1%	19,3%
średnie ogólne i zawodowe	43,1%	26,3%	36,8%
wyższe	17,1%	15,3%	16,4%
policealne	2,3%	0,0%	1,4%
nieustalony poziom wykształcenia	7,7%	7,2%	7,5%
stan cywilny			
panna/kawaler	25,1%	29,2%	26,7%
rozwiedziona/rozwiedziony	13,6%	25,4%	18,0%
wdowa/wdowiec	53,5%	23,9%	42,3%
zamężna/żonaty	7,5%	20,1%	12,3%
separowana/separowany	0,3%	1,4%	0,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Głównym źródłem dochodu rodziny dla prawie 95% osób są niezarobkowe źródła utrzymania, w tym dla 83,6% stanowi emerytura lub renta.

W porównaniu z rokiem 2025 cechy demograficzno-społeczne osób skierowanych do domu pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych pozostają na podobnym poziomie, jedynie znacznie wzrósł miesięczny dochód na osobę w ich rodzinach. W 2024 r. 44,9% osób skierowanych do domu pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych wykazywało dochód powyżej 2500 zł, a w roku 2024: 66,8%.

Tabela: Miesięczny dochód na osobę w rodzinach osób skierowanych do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (w zł)

0-499	6,2%
500-999	2,3%
1000-1499	5,9%
1500-1999	6,9%
2000-2499	11,9%

2500 i wyżej	66,8%
---------------------	--------------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Dla scharakteryzowania grupy osób skierowanych do DPS dla osób w podeszłym wieku wykorzystano dane z próby 44 osób⁸⁴, które otrzymały decyzję o skierowaniu do tego typu jednostek.

Wśród osób skierowanych do domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku kobiety stanowią 59% ogółu. Najczęstszymi powodami zgłoszenia wniosku o przyznanie pomocy są długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

Ponad 93% analizowanej grupy prowadzi jednoosobowe gospodarstwo domowe. Ponad 54% skierowanych do DPS dla osób w podeszłym wieku to osoby znajdujące się w wieku powyżej 80. roku życia. Największą grupę pod względem stanu cywilnego stanowią wdowy 45,5%. Jeśli chodzi o wykształcenie, najwięcej osób posiada średnie ogólne lub zawodowe 47,7%. W porównaniu z rokiem 2024 cechy demograficzno-społeczne osób kierowanych do domu pomocy społecznej dla seniorów utrzymują się na zbliżonym poziomie.

Tabela: Osoby skierowane do domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku według cech demograficzno-społecznych

Cechy demograficzno-społeczne osób w podeszłym wieku skierowanych do domu pomocy społecznej	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
poniżej 70 r. ż.	0,0%	27,8%	11,4%
70–79	26,9%	44,4%	34,1%
80–89	57,7%	22,2%	43,2%
90 i więcej	15,4%	5,6%	11,3%
wykształcenie			
gimnazjalne i poniżej	15,4%	22,2%	18,2%
zasadnicze zawodowe	19,2%	22,2%	20,5%
średnie ogólne i zawodowe	46,2%	50,0%	47,7%
wyższe	19,2%	5,6%	13,6%
stan cywilny			
panna/kawaler	23,1%	11,1%	18,2%
rozwidziona/rozwidziony	15,4%	27,8%	20,5%
wdowa/wdowiec	57,7%	27,8%	45,5%
zameżna/zonaty	3,8%	27,8%	13,6%
separowana/separowany	0,0%	5,5%	2,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Największy odsetek osób skierowanych do domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku 65,9% wykazuje dochód powyżej 2500 zł i więcej.

Tabela: Miesięczny dochód na osobę w rodzinach osób skierowanych do domów pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku (w zł)

0–1499	18,2%
1500–2499	15,9%
2500 i wyżej	65,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

5.2.4.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

⁸⁴ Źródło: Pomost Std.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest kosztownym świadczeniem z pomocy społecznej. Wydatki na bieżącą działalność domów pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych z roku na rok stopniowo się zwiększają, a w ostatnich 7 latach kształtowały się na następującym poziomie:

Rok	Środki GMK	Środki pochodzące z budżetu państwa	Suma
2020 r.	74 670 270,15 zł	5 797 871,43 zł	80 468 141,58 zł
2021 r.	81 935 686,20 zł	5 409 585,43 zł	87 345 271,63 zł
2022 r.	92 021 046,27 zł	5 030 703,29 zł	97 051 749,56 zł
2023 r.	99 364 919,84 zł	11 652 243,65 zł	111 017 163,49 zł
2024 r.*	118 429 586,07 zł	9 433 318,15 zł	127 862 904,23 zł
2025 r.	121 320 677,59 zł	17 725 845,30 zł	139 046 522,88 zł

* uwzględnione zostały środki z rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027” w wysokości: w roku 2024 - 6 018 158,05 zł, w roku 2025 - 11 877 407,11 zł.
nie uwzględniono środków, które jednostki otrzymały w ramach programów profilaktyki uzależnień (z wyjątkiem DPS Rozrywka 1) oraz środków pochodzących z Funduszu Pomocy.

5.2.4.6 Wnioski

W roku 2025 złożono 417 wniosków o umieszczenie w domach pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku i somatycznie chorych – o 53 wnioski mniej niż w roku 2024. Jednocześnie zmniejszyła się liczba zwolnionych miejsc (z 345 w 2024 r. do 275 w 2025 r.). Średni czas oczekiwania na miejsce w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych wyniósł dla kobiet 3 miesiące, a dla mężczyzn 7 miesięcy natomiast do domu dla osób w podeszłym wieku czas oczekiwania wyniósł 7 miesięcy.

Mając na uwadze procesy demograficzne oraz liczbę osób oczekujących należy wdrożyć działania mające na celu rozbudowę infrastruktury w tym obszarze oraz na bieżąco podejmować działania w zakresie podwyższania standardów, celem poprawy jakości świadczonych usług.

5.2.5 Mieszkania wspomagane dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych

W mieszkaniach wspomaganych świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości. Pobyt w w/w mieszkaniach może zastępować pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Pod opieką specjalistów mieszkańcy otrzymują istotne wsparcie w codziennym życiu.

5.2.5.1 Infrastruktura

Na koniec 2025 r. na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonowało 5 mieszkań przeznaczonych łącznie dla 28 osób w podeszłym wieku prowadzonych przez jednostki organizacyjne oraz na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków i 1 mieszkanie przeznaczone dla 6 osób przewlekle chorych.

Tabela: Liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych w latach 2020-2025

mieszkania wspomagane dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych	Liczba miejsc					
	2020 r.	2021 r.	2022r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
	17	23	30	30	34	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS

5.2.5.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Podmiotem realizującym zadanie prowadzenia mieszkań wspomaganych dla osób w podeszłym wieku było Stowarzyszenie „Być”.

5.2.5.3 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania w roku 2025 zaangażowane były 2 osoby (w ramach 1,26 etatu) z organizacji pozarządowej. Ponadto zadanie realizowało 7 osób (w ramach 2,91 etatu) z jednostek budżetowych (wg stanu na dzień 31 grudnia 2025 r.).

5.2.5.4 Osoby korzystające ze świadczeń w formie pobytu w mieszkaniu wspomagającym dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Ze względu na małą liczbę osób, które korzystają ze świadczenia w formie pobytu w mieszkaniu wspomagającym dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych można przyjąć, że charakterystyki seniorów, kwalifikujących się do przyznania pomocy w formie pobytu w mieszkaniach i ośrodkach wsparcia są zbliżone.

Z pomocy w formie pobytu w mieszkaniu wspomagającym dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle chorych w roku 2025 skorzystało 41 osób.

5.2.5.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Nakłady finansowe w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków wyniosły:

Rok	Środki GMK - bieżące funkcjonowanie	Remont i wyposażenie	Suma
2020 r.	159 734,31 zł	0 zł	159 734,31 zł
2021 r.	230 115,43 zł	0 zł	230 115,43 zł
2022 r.	246 139,42 zł	190 477,31 zł	436 616,73 zł
2023 r.	344 350,10 zł	0 zł	344 350,10 zł
2024 r.	520 137,14 zł	0 zł	520 137,14 zł
2025 r.	596 671,13 zł	0,00 zł	596 671,13 zł

5.2.5.6 Wnioski

Pomoc w formie mieszkań wspomaganych wpisuje się w proces deinstytucjonalizacji wsparcia mający na celu zapewnienie opieki osobom starszym w warunkach zbliżonych do domowych. Mieszkania wspomagane dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych są alternatywą dla instytucjonalnych form pomocy dla osób mniej samodzielnych, którzy w codziennym funkcjonowaniu wymagają wsparcia innych osób. Tworzenie nowych mieszkań przyczynia się do zmiany statusu społecznego, poprawy trudnej sytuacji osób w podeszłym wieku, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa wyrównania ich szans życiowych, nabycia umiejętności dbania o drugiego człowieka i budowania prawidłowych relacji międzyludzkich oraz utrzymania i poprawy stanu psychofizycznego. Powstawanie nowych mieszkań w sposób istotny przyczynia się do deinstytucjonalizacji usług w odniesieniu do wsparcia realizowanego na rzecz osób starszych, a trwający od kilku lat sukcesywny rozwój infrastruktury, wpływa pozytywnie na zabezpieczenie potrzeb w tym zakresie.

5.2.6 Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze objęte dofinansowaniem ujęte są w katalogu, który jest załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie⁸⁵.

Osoby z niepełnosprawnością, które otrzymały dofinansowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia (dalej: NFZ) mogą starać się również o dofinansowanie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej: PFRON), w przypadku, gdy otrzymane z NFZ dofinansowanie nie pokryło całkowitego kosztu zakupu. Wysokość dofinansowania dla osób z niepełnosprawnością wynosi do 150% limitu przyznanego w ramach NFZ oraz udziału własnego osoby z niepełnosprawnością, jeżeli taki udział był wymagany.

5.2.6.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

5.2.6.2 Kadra

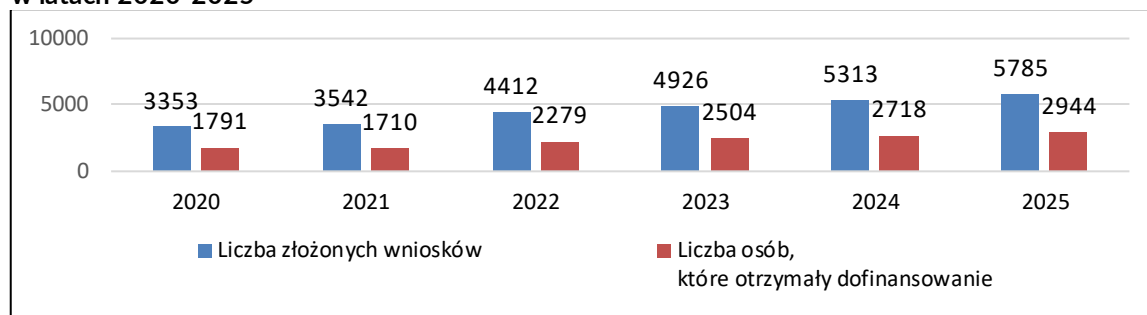
Zadanie było realizowane przez 3 pracowników MOPS (w ramach 2,25 etatu).

5.2.6.3 Osoby korzystające z dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W 2025 r. złożonych zostało 5 785 wniosków o dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Dofinansowanie otrzymało 2 944 osób z niepełnosprawnością, w tym 2 750 osób dorosłych i 194 dzieci i młodzieży. Średnia wartość dofinansowania wyniosła 2 193 zł na osobę i była niższa o 122 zł od roku poprzedniego. Dofinansowano zakupy między innymi: wózków inwalidzkich, protez, ortez, pieluchomajtek, cewników, pionizatorów, aparatów słuchowych oraz systemów wspomagania słyszenie.

⁸⁵ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie.

Wykres: Wnioski na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Duża różnica między liczbą złożonych wniosków, a liczbą osób objętych dofinansowaniem wynika z faktu, że jedna osoba z niepełnosprawnością ubiegała się o dofinansowanie kilka razy (najczęstszą formą wsparcia w tym przypadku są pieluchomajtki).

5.2.6.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wyniosła:

- w 2020 r.: 2 859 161 zł,
- w 2021 r.: 3 470 197 zł;
- w 2022 r.: 5 262 064 zł;
- w 2023 r.: 5 846 857 zł;
- w 2024 r.: 6 290 863 zł;
- w 2025 r.: 6 454 732 zł.

5.2.6.5 Wnioski

Począwszy od 2021 r. zwiększa się roczna kwota dofinansowania do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. W 2025 r. wydatkowano w ramach zadania kwotę wyższą o 163 869 zł w porównaniu do roku poprzedzającego.

Pomimo, iż zadanie traktowane jest jako priorytetowe, pod koniec każdego roku brakuje środków finansowych, aby wszystkie złożone wnioski mogły być objęte dofinansowaniem. Aby zapewnić jak największej liczbie osób z niepełnosprawnościami pomoc finansową przy zakupie podstawowych środków ułatwiających codzienne funkcjonowanie, w 2025 r. ustalono kwoty dofinansowania do poszczególnych przedmiotów [w przypadku dofinansowania do zakupu aparatu słuchowego: - do 800 zł (dla dwóch aparatów słuchowych do 1 600 zł) dla osób, które nie mają wskazanego w orzeczeniu o niepełnosprawności symbolu przyczyny niepełnosprawności „03-L” (tj. zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu), - do 2 000 zł (dla dwóch aparatów słuchowych do 4 000 zł) dla osób, które w orzeczeniu o niepełnosprawności mają wskazany symbol przyczyny niepełnosprawności „03-L” oraz w przypadku dzieci niepełnosprawnych do 18 roku ich życia, w przypadku dofinansowania do materiałów chłonnych (pieluchomajtki i zamienniki): - do 100% limitu NFZ oraz udziału własnego, jeżeli taki udział jest wymagany a cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit, - w przypadku pozostałych przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych: - do 150% limitu NFZ oraz udziału własnego, jeżeli taki udział jest wymagany, a cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit, w przypadku gdy cena zakupu jest niższa niż ustalony limit, dofinansowanie przedmiotów wskazanych wyżej ustala się w wysokości do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej].

Ponadto przeznaczenie dodatkowych środków przez PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej, pozwoliło objąć dofinansowaniem więcej osób z niepełnosprawnościami.

6 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi

6.1 Osoby cierpiące na zaburzenia psychiczne w społeczności Krakowa

„Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) zdrowie psychiczne to dobrostan fizyczny, psychiczny i społeczny człowieka, a także zdolność do rozwoju i samorealizacji. Pojęcia użyte w tej definicji mają szerokie znaczenia. Ich rozumienie jest subiektywne, uwarunkowane kulturowo i środowiskowo. Zdrowie psychiczne nie oznacza zatem jedynie braku chorób. Przejawia się również w: poczuciu własnej wartości, zdolności do własnego rozwoju, odpowiedzialności za swoje życie (decyzje, trudności, sukcesy), zaangażowaniu w życie społeczne, pracę, związek”⁸⁶.

W Polsce podstawowym aktem prawnym regulującym problematykę ochrony zdrowia psychicznego jest ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego⁸⁷, która mówi, że zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa.

Zgodnie z tą ustawą, pojęcie „osoba z zaburzeniami psychicznymi” odnosi się do osób, które są:

- chore psychiczne (wykazujące zaburzenia psychotyczne);
- upośledzone umysłowo;
- wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoby te wymagają świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym⁸⁸.

Według art. 1. pkt. 1. ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane oraz art. 1. pkt. 2 w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Zgodnie z przepisami ustawy ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

- promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Zgodnie z opracowanym w 2024 r. przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego „Małopolskim Programie Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030”: „Dostępne dane epidemiologiczne wskazują, że różnego rodzaju zaburzenia dotyczące zdrowia psychicznego są poważnym i narastającym problemem o zasięgu światowym. Na pierwszy plan wysuwa się depresja oraz zaburzenia związane z nadużywaniem alkoholu jako dwa najczęściej występujące zaburzenia psychiczne. Depresja dotyczy 120 milionów ludzi na świecie i należy do 20 najważniejszych przyczyn niepełnosprawności. Światowa Organizacja Zdrowia prognozuje, że w 2030 r. będzie czynnikiem w największym stopniu

⁸⁶ Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030, Kraków, marzec 2024 roku, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Zdrowia, Rodziny, Równego Traktowania i Polityki Społecznej, (do uchwały nr 728/24 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 2 kwietnia 2024 roku) strona 8.

⁸⁷ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (j.t.: Dz. U. z 2024 r. poz. 917 z późn. zm.).

⁸⁸ Art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (j.t.: Dz. U. z 2024 r. poz. 917 z późn. zm.).

odpowiedzialnym za wzrost odsetka globalnego obciążenia chorobą (ang. Global Burden of Disease, GBD)⁸⁹.

Zaburzenia w sferze zdrowia psychicznego stanowią poważny problem także w Polsce zarówno w wymiarze jednostkowym i populacyjnym.

„Zmiany społeczne i demograficzne dokonujące się w kraju i regionie mają duży wpływ na zwiększenie się liczby zaburzeń lękowych, depresji, zaburzeń spowodowanych nadużywaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz na występowanie zachowań samobójczych. Lista potencjalnych i realnych zagrożeń dla zdrowia psychicznego z perspektywy socjologicznej jest obszerna i obejmuje również rosnącą gwałtownie skalę emigracji zarobkowej, zaburzenia więzi społecznych, zjawisko wykluczenia społecznego w połączeniu z rosnącymi różnicowaniami społeczno-ekonomicznymi, czy znaczne rozmiary przestępczości. Zmiany stylu życia, pracy, budowania więzi rodzinnych i społecznych sprawiają, że psychika człowieka wystawiana jest na różnego rodzaju trudne doświadczenia prowadzące do powstawania zaburzeń”⁹⁰.

„Kompleksowe badania w obszarze zdrowia psychicznego (EZOP II, 2021) wskazują, że w Polsce nawet około 26,4% populacji dorosłych oraz ponad 13% dzieci i młodzieży niepełnoletniej może w swoim życiu doświadczyć różnych zaburzeń psychicznych. Oznacza to, że wiele rodzin może być bezpośrednio dotkniętych kryzysem zdrowia psychicznego najbliższych. Sytuację będą pogarszały trendy, m.in. starzenie się populacji i związane z nim problemy (m.in. choroby otępienne), a także nasilanie się negatywnych zjawisk w obszarze zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i dorosłych”⁹¹. Do najbardziej licznej grupy stwierdzonych zaburzeń w Polsce należą obecnie zaburzenia lękowe (ponad 1,6 tys. pacjentów na 100 tys. mieszkańców). W kolejnej grupie znajdują się: zaburzenia nastroju, uzależnienia, zaburzenia organiczne i schizofrenia⁹².

Opieka nad osobami z zaburzeniami psychicznymi jest sprawowana głównie w ramach podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej, zwłaszcza psychiatrycznej opieki zdrowotnej – w formie opieki doraźnej, ambulatoryjnej, dziennej, szpitalnej oraz w ramach świadczeń pomocy społecznej poprzez: m.in.: pracę socjalną, specjalistyczne usługi opiekuńcze, uczestnictwo w środowiskowych domach samopomocy, pobyt w mieszkaniach treningowych, w mieszkaniach wspomaganych czy, w ostateczności, w domach pomocy społecznej.

Działania zapobiegawcze w zakresie ochrony zdrowia psychicznego powinny być podejmowane przede wszystkim wobec dzieci, młodzieży, osób starszych oraz wobec osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego.

Z danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy⁹³ wynika, że liczba pacjentów psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej leczonych ogółem w Polsce wynosi ponad 1,6 mln osób. Liczba leczonych w okresie 2017-2020 charakteryzowała się niewielkimi zmianami, choć daje się zaobserwować pewien wzrost, w tym wśród pacjentów leczonych po raz pierwszy. Od wielu lat utrzymują się tendencje polegające na tym, że kobiety leczą się o ponad jedną piątą częściej niż mężczyźni, a w samych poradniach zdrowia psychicznego aż o 50% częściej. Mieszkańcy miast są leczeni zdecydowanie częściej niż mieszkańcy wsi – w psychiatrycznej opiece ambulatoryjnej w 2020 r. nadwyżka ta wynosiła aż 128%. Różnica ta wskazuje na

⁸⁹ *Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030*, Kraków, marzec 2024 roku, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Zdrowia, Rodziny, Równego Traktowania i Polityki Społecznej, (do uchwały nr 728/24 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 2 kwietnia 2024 roku) strona 7.

⁹⁰ *Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030...*, op. cit., strony: 12,13.

⁹¹ Grewiński M., Lizut J., Rabiej P. (red.), *Ogólnopolska diagnoza deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski*, ROPS Toruń / Uczelnia Korczaka, Elipsa, Warszawa 2024, strona 256.

⁹² Ibid.

⁹³ *Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania 2022*, pod redakcją Bogdana Wojtyniaka i Pawła Goryńskiego, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy Warszawa 2022, strony 23, 24, 313.

niejednakowe zaspokojenie potrzeb zdrowotnych populacji miast i wsi. Do najczęstszych problemów zdrowotnych wśród osób leczonych w ramach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej należą, niezmiennie od kilku lat, zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne oraz zaburzenia nastroju (afektywne). W latach 2011-2020 liczba mieszkańców Polski leczonych w oddziałach psychiatrycznej opieki całodobowej wzrastała, wyjątkiem jest tu 2020 r., w którym z powodu pandemii ograniczono przyjęcia. W 2020 r. z powodu zaburzeń psychicznych leczono 142 tys. osób. Mężczyźni byli aż o 103% częściej leczeni niż kobiety, a mieszkańcy miast byli leczeni częściej niż mieszkańcy wsi o 28%. Różnica ta była znacznie mniejsza niż w przypadku leczenia ambulatoryjnego, jednak powiększyła się w ostatnich 10 latach prawie dwukrotnie. Zdecydowanie najczęstszym rozpoznaniem wśród osób leczonych w oddziałach całodobowych były zaburzenia psychiczne spowodowane używaniem alkoholu. Liczba leczonych w pierwszym roku pandemii była niższa o około jedną trzecią niż rok wcześniej.

Brak aktualnych, wyczerpujących danych statystycznych dotyczących liczby osób chorujących psychicznie będących mieszkańcami Krakowa wynika z faktu, iż w zakresie lecznictwa psychiatrycznego Kraków nie jest poddawany odrębnym, pełnym analizom lub też niektóre dane w tym zakresie nie są gromadzone systematycznie, a jedynie na potrzeby jednorazowych opracowań, a niektóre z gromadzonych informacji prezentowane są ze znacznym opóźnieniem.

Dane dotyczące województwa małopolskiego oraz Krakowa pochodzą z publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie⁹⁴.

Opieka psychiatryczna świadczona jest w warunkach stacjonarnych, jak i w formie pomocy doraźnej, ambulatoryjnej, środowiskowej czy dziennej⁹⁵.

W 2022 r. w województwie małopolskim w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych 143 251 osób stanowili leczeni z powodu zaburzeń psychicznych (bez uzależnień), co stanowi 4,2% całej ludności zamieszkującej Małopolskę. Liczba pacjentów leczonych po raz pierwszy w życiu wynosiła 43 789. W porównaniu z rokiem 2021 ogólna liczba leczonych z powodu zaburzeń psychicznych (bez uzależnień) w 2022 r. była większa o 19 039 osób, a liczba leczonych po raz pierwszy w życiu – o 17 945.

Wśród leczonych z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) 12,5% pacjentów stanowiły osoby w wieku 0 do 18 lat. Leczeni po raz pierwszy stanowili ponad 30% ogółu leczonych. Mężczyźni stanowili ponad 38% leczonych.

Wśród tej grupy najwięcej osób leczyło się z powodu: zaburzeń nerwicowych związanych ze stresem i somatoformicznych – 35,7% tj. 51 170 osób, depresji nawracających i zaburzeń dwubiegunowych – 11,9% tj. 17 067 osób, zaburzeń organicznych 15 682 osób oraz schizofrenii 13 726 osób.

Ze względu na zaburzenia spowodowane używaniem środków psychoaktywnych w 2022 roku leczyły się ambulatoryjnie 3 844 osoby (w tym 1581 osób po raz pierwszy w życiu). W porównaniu z 2021 r., w 2022 r. ogólna liczba leczonych z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych była większa o 100 osób, natomiast liczba leczonych po raz pierwszy w życiu – o 331 osób.

Z powodu zaburzeń psychicznych spowodowanych używaniem alkoholu leczyło się w 2022 r. 9 806 pacjentów, w tym po raz pierwszy – 3382. W porównaniu z 2021 r., ogólna liczba leczonych z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu w 2022 r. była większa o 182 osoby, w tym liczba leczonych po raz pierwszy o 534 osoby⁹⁶.

W Krakowie liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych (bez uzależnień) w roku 2022 r. wynosiła 79 538 osób (w 2021 r.: 68 631 osób ogółem), w tym 37% stanowili mężczyźni. Najczęstszymi rozpoznaniem były: zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne – 40%, epizody afektywne, depresje, zaburzenia

⁹⁴ *Biuletyn statystyczny ochrony zdrowia województwa małopolskiego za 2022 roku*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2023 r., strona 153.

⁹⁵ *Biuletyn statystyczny ochrony zdrowia województwa małopolskiego ...*, op. cit., strony 152.

⁹⁶ *Biuletyn statystyczny ochrony zdrowia województwa małopolskiego ...*, op. cit., strony 153, 160.

dwubiegunowe i inne zaburzenia nastroju – 21%, zaburzenia organiczne – 8%, schizofrenia – 7% oraz zaburzenia schizoafektywne i urojeniowe – 1,5%⁹⁷.

Ze względu na zaburzenia spowodowane używaniem środków psychoaktywnych w 2022 roku w Krakowie leczyło się 3078 osób (w roku 2021: 2921 osób), w tym 64,5% stanowili mężczyźni.

Z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu w Krakowie w 2022 r. leczyło się 3793 pacjentów (w roku 2021: 3426 pacjentów), w tym 71% stanowili mężczyźni⁹⁸.

W 2022 r. liczba pacjentów objętych leczeniem w zespołach (oddziałach) leczenia środowiskowego w województwie małopolskim wyniosła 7482 osoby, co wskazuje na wzrost liczby leczonych o 294 pacjentów w stosunku do 2021 r. (7188 pacjentów). Liczba leczonych po raz pierwszy wyniosła 1237 osób tj. 16,5% ogółu pacjentów. Wśród leczonych mężczyźni stanowili 41,8% tj. 3126.

Najczęstszym powodem leczenia były organiczne zaburzenia psychiczne włącznie z zespołami objawowymi – 2247 osoby tj. 30,0% wszystkich leczonych, w dalszej kolejności znalazło się leczenie z powodu schizofrenii – 2095 pacjentów tj. 28,0% ogółu leczonych, a także zaburzenia nastroju – afektywne – 1118 pacjentów tj. 14,9% wszystkich leczonych pacjentów⁹⁹.

W 2022 r. w systemie dziennym w województwie małopolskim leczonych było 2689 pacjentów. Najwięcej pacjentów skorzystało ze świadczeń dziennych psychiatrycznych dla dorosłych – 1671 tj. 62,3% wszystkich leczonych dziennie. Na oddziałach dziennych psychiatrycznych rehabilitacyjnych dla dorosłych leczyło się 536 pacjentów (19,9% wszystkich leczonych dziennie), 257 pacjentów leczyło się na oddziałach dziennych leczenia zaburzeń nerwicowych (tj. 9,6% wszystkich leczonych), 79 osób leczyło się na oddziałach dziennych psychiatrycznych rehabilitacyjnych dla dzieci i młodzieży (tj. 2,9% wszystkich pacjentów), 146 pacjentów leczyło się na oddziałach dziennych rehabilitacyjnych dla osób z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi (tj. 5,4% wszystkich leczonych). W 2022 r. najwięcej pacjentów w systemie dziennym było leczonych z terenu miasta Krakowa – 986 pacjentów¹⁰⁰.

W 2022 r. leczonych w systemie stacjonarnym w województwie małopolskim było 12 672 pacjentów. Najwięcej leczonych było w Szpitalu Specjalistycznym im. dr. J. Babińskiego SPZOZ w Krakowie, 5142 pacjentów, co stanowi 40,58% wszystkich osób leczonych stacjonarnie. Wynika to z faktu, że szpital zaliczany jest do jednostek jednoprofilowych i jest największą, a zarazem wiodącą jednostką w zakresie leczenia psychiatrycznego na terenie województwa małopolskiego, dodatkowo posiada największą liczbę łóżek. W dalszej kolejności pod względem liczby leczonych był Wojewódzki Szpital Psychiatryczny w Andrychowie, w którym leczonych stacjonarnie było 1214 pacjentów. Wojewódzki Szpital Psychiatryczny w Andrychowie zaliczany jest do jednostek jednoprofilowych i jest drugą, po Szpitalu Specjalistycznym im. dr. J. Babińskiego, jednostką pod względem udzielanych świadczeń w zakresie leczenia psychiatrycznego oraz ilości posiadanych łóżek na terenie województwa małopolskiego¹⁰¹.

„Staby stan zdrowia psychicznego, zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania występują w każdym wieku, u obu płci, w różnych kulturach i grupach ludności. Od kilku lat rośnie w województwie liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, co nie jest wyraźnie widoczne w statystyce publicznej, gdyż wiele osób leczy się w podmiotach niepublicznych. O pogarszającym się stanie zdrowia psychicznego mieszkańców województwa, świadczy wzrost zachorowań na różnego rodzaju zaburzenia psychiczne oraz zaburzenia zachowania, spowodowane różnorodnymi czynnikami, m.in. uzależnieniem od alkoholu

⁹⁷ *Biuletyn statystyczny ochrony zdrowia województwa małopolskiego* ..., op. cit., strona 162.

⁹⁸ *Biuletyn statystyczny ochrony zdrowia województwa małopolskiego* ..., op. cit., strona 166.

⁹⁹ *Biuletyn statystyczny ochrony zdrowia województwa małopolskiego* ..., op. cit., strona 169.

¹⁰⁰ *Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030*, Kraków, marzec 2024 roku, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Zdrowia, Rodziny, Równego Traktowania i Polityki Społeczne, (do uchwały nr 728/24 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 2 kwietnia 2024 r.) strona 20, 21.

¹⁰¹ *Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030*..., op. cit., strona 22.

i innych substancji psychoaktywnych, a także wzrastający współczynnik samobójstw. Ekonomiczne i społeczne koszty zaburzeń psychicznych są wysokie i długofalowe, dotyczą zarówno osób chorych, ich rodzin oraz całego społeczeństwa. Do mierzalnych kosztów należą potrzeby ochrony zdrowia i pomocy społecznej, koszty utraconego zatrudnienia i zmniejszonej produktywności, przestępczości i bezpieczeństwa publicznego, a także negatywnych skutków przedwczesnej śmiertelności”¹⁰².

U części chorych głębokość zaburzenia wymaga trwałego bądź okresowego wsparcia, nie tylko służb psychiatrycznych, ale również zróżnicowanych służb społecznych. Ta grupa osób powinna zostać objęta świadczeniami pomocy społecznej ze względu na narastające zagrożenie trwałym społecznym wykluczeniem.

Ponadto na uwagę zasługuje fakt, iż w problem niepełnej sprawności psychicznej jednej osoby, niejednokrotnie uwikłana jest cała rodzina, którą choroba dotyka, zniekształcając podstawowe jej funkcje we wszystkich wymiarach egzystencji. W związku z powyższym, wsparciem w postaci pracy socjalnej, ułatwiającej radzenie sobie z trudnościami, powinny zostać objęte całe rodziny, dotknięte problemem choroby psychicznej jednego z członków.

6.2 Świadczenia skierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi

6.2.1 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym¹⁰³. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi obejmują czynności polegające na:

- 1) uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia:
 - a) kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych, wspieranie w codziennych czynnościach życiowych,
 - b) interwencje i pomoc w życiu w rodzinie,
 - c) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
 - d) wspieranie i pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
 - e) pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi,
- 2) pielęgnacji jako wspierania procesu leczenia:
 - a) pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych,
 - b) uzgadnianie i pilnowanie wizyt lekarskich, badań diagnostycznych, kontakt z lekarzem w sprawach dotyczących zdrowia osoby objętej opieką,
 - c) pomoc w wykupywaniu lub zamawianiu leków oraz obserwowanie ewentualnych skutków ubocznych ich stosowania,
 - d) w szczególnie uzasadnionych przypadkach zmiana opatrunków, pomoc w użyciu środków pomocniczych i materiałów medycznych, przedmiotów ortopedycznych, a także w utrzymaniu higieny,
 - e) pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia,
 - f) pomoc w dotarciu do placówek rehabilitacyjnych,
- 3) pomocy mieszkaniowej:

¹⁰² Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030, Kraków, marzec 2024 roku, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Zdrowia, Rodziny, Równego Traktowania i Polityki Społeczne, (do uchwały nr 728/24 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 2 kwietnia 2024 roku) strona 14.

¹⁰³ Art. 18 ust.1 pkt 3, art. 50 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn.zm.).

- a) w uzyskaniu mieszkania, negocjowaniu i wnoszeniu opłat,
- b) w organizacji drobnych remontów, adaptacji, napraw, likwidacji barier architektonicznych,
- c) kształtowanie właściwych relacji osoby uzyskującej pomoc z sąsiadami i gospodarzem domu.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być świadczone przez 7 dni w tygodniu. Liczba godzin dziennie oraz liczba dni w tygodniu, w których świadczone są usługi, jest określona indywidualnie, zależnie od sytuacji i potrzeb danej osoby.

Szczegółowe zasady realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym również zasady ustalania wysokości odpłatności za usługi, określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. (z późn. zm.) w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych¹⁰⁴. W przypadku, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego, określonego w ustawie o pomocy społecznej (art. 8 ust. 1 pkt. 1 ustawy) specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach wysokość odpłatności ustalana jest na podstawie tabeli zawartej w rozporządzeniu. Odpłatność maksymalna (tj. 100%) wynosiła w 2025 r. 55 zł za godzinę.

6.2.1.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone były przez podmioty wyłonione w drodze otwartego konkursu ofert. W 2025 r. zadanie realizowane było przez:

- Fundację na Rzecz Chorych na SM im. Bł. Anieli Salawy – w okresie od 1 stycznia do 30 września 2025 r.
- Małopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża – w okresie od 1 października do 31 grudnia 2025 r.

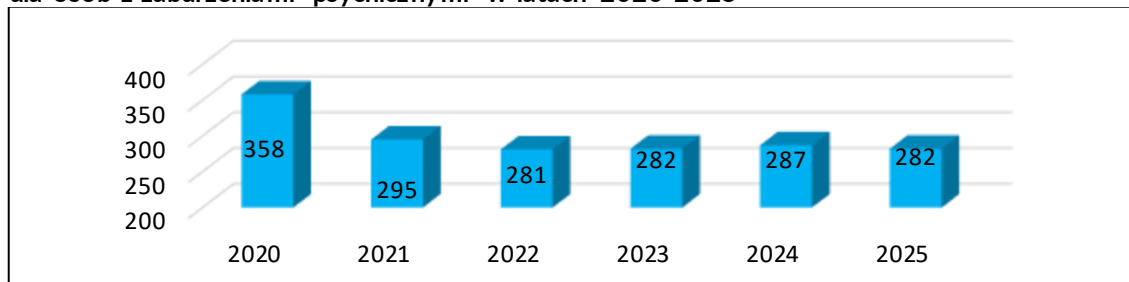
6.2.1.2 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania polegającego na świadczeniu specjalistycznych usług opiekuńczych w roku 2025 zaangażowanych było 113 opiekunów oraz 4 koordynatorów.

6.2.1.3 Osoby korzystające ze świadczeń w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Liczba osób objętych pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2020-2025 kształtowała się na względnie stałym poziomie około 300 osób w skali roku. W roku 2025 wykonano 68 095 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Wykres: Liczba świadczeniobiorców pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania z działalności MOPS w Krakowie

¹⁰⁴ Dz. U. Nr 189 poz. 1598 z późn. zm.

Do opisu charakterystyki osób korzystających ze świadczeń w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Krakowie wykorzystano informacje dotyczące próby 276 osób, które korzystały z tej formy pomocy w roku 2025¹⁰⁵. Wśród świadczeniobiorców 55% stanowiły kobiety.

Tabela: Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
0–24	0,0%	4,1%	1,8%
25–34	3,9%	7,4%	5,4%
35–44	7,1%	17,2%	11,6%
45–54	20,2%	29,5%	24,3%
55–64	14,3%	13,1%	13,8%
65 i więcej	54,5%	28,7%	43,1%
wykształcenie			
gimnazjalne i niższe	13,6%	27,9%	19,9%
zasadnicze zawodowe	22,1%	23,8%	22,8%
średnie ogólne i zawodowe	33,8%	27,9%	31,2%
policealne	3,2%	1,6%	2,5%
wyższe	16,9%	12,3%	14,9%
nieustalony poziom wykształcenia	10,4%	6,5%	8,7%
stan cywilny			
konkubinat	0,0%	0,8%	0,4%
panna/kawaler	45,5%	76,2%	59,1%
rozwidziona/rozwidziony	22,7%	12,3%	18,1%
separowana/separowany	0,0%	0,8%	0,4%
wdowiec/wdowa	21,4%	3,3%	13,3%
zamężna/żonaty	10,4%	6,6%	8,7%
pozycja na rynku pracy			
bezrobotni	5,2%	5,7%	5,4%
bierni zawodowo	94,2%	91,0%	92,8%
pracujący	0,6%	3,3%	1,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Najliczniejszą grupę odbiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi stanowią osoby w wieku 65 lat i więcej 43,1%. Stosunkowo wysoki odsetek świadczeniobiorców tworzą również osoby w przedziale wiekowym 45–64 lata 38,1%.

Analiza struktury wieku z uwzględnieniem płci wskazuje, że wśród kobiet dominują osoby w wieku 65 lat i więcej, które stanowią 54,5% tej grupy. Natomiast wśród mężczyzn najliczniejszą kategorię stanowią osoby w wieku 45–54 lata 24,3%.

Kobiety korzystające ze specjalistycznych usług opiekuńczych to najczęściej panny 45,5%, natomiast wśród mężczyzn zdecydowanie przeważają kawalerowie 76,2%.

¹⁰⁵ Źródło: Pomost Std.

W populacji świadczeniobiorców największą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim ogólnym lub zawodowym 31,2%. Zdecydowana większość korzystających z tej formy wsparcia pozostaje bierna zawodowo 92,8%.

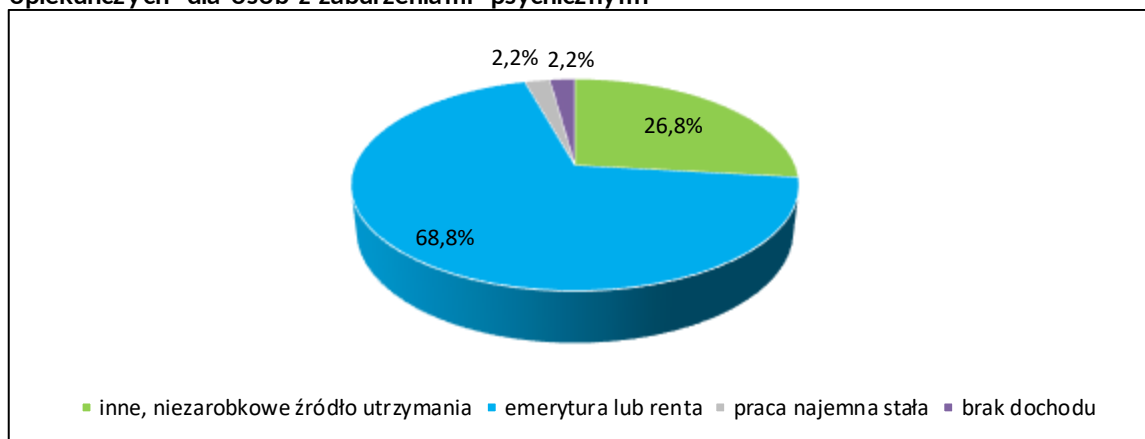
Tabela: Typy rodzin świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Jednoosobowe	84,8%
Małżeństwa	4,3%
Matki z dziećmi	4,7%
Konkubinat	0,7%
Pozostałe	5,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Większość osób korzystających z pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzi jednoosobowe gospodarstwa domowe 84,8%. Świadczeniobiorcy specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi żyją w większości w gospodarstwach domowych, w których głównym źródłem utrzymania jest emerytura lub renta 68,8% ogółu.

Wykres: Główne źródło utrzymania rodzin świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Prawie 50% świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi osiąga dochód powyżej 2000 miesięcznie.

Tabela: Wysokość dochodu w rodzinie (w zł)

0 *	2,2%
0,1-499 zł	2,9%
500-999 zł	3,6%
1000-1499 zł	22,1%
1500-1999 zł	14,4%
2000-2499 zł	14,9%
2500-2999 zł	12%
3000 zł i więcej	27,9%

*obliczonego na podstawie Ustawy o pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

6.2.1.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość dotacji przekazanej podmiotom świadczącym specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach środków z budżetu państwa kształtuje się następująco:

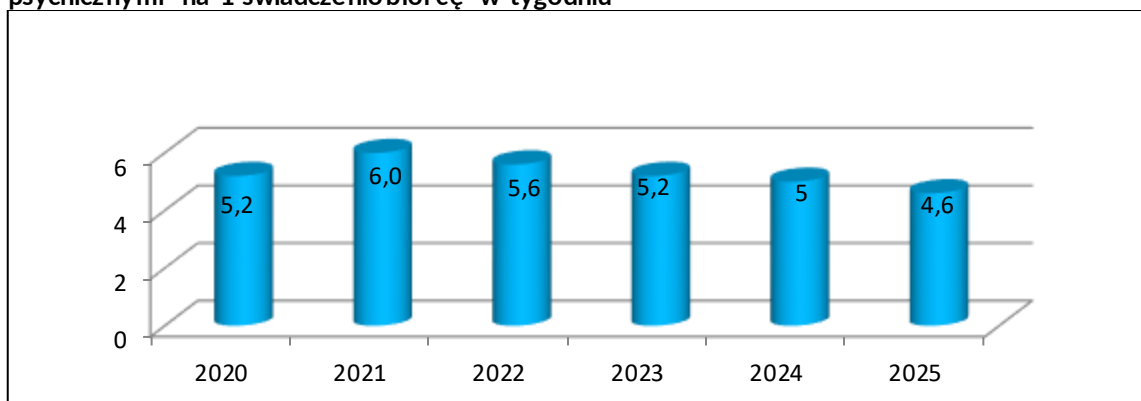
- w 2020 r.: 2 904 582,95 zł;
- w 2021 r.: 2 930 249,93 zł;
- w 2022 r.: 2 874 304,09 zł;
- w 2023 r.: 2 909 068,93 zł;
- w 2024 r.: 3 375 694,86 zł;
- w 2025 r.: 3 532 934,63 zł.

6.2.1.5 Wnioski

Liczba osób objętych pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi do 2020 r. utrzymywała się na względnie stałym poziomie (średnia liczba osób korzystających z pomocy w tej formie 300).

Podobnie jak w przypadku usług opiekuńczych, przy ustalaniu wartości wynagrodzenia za 1 godzinę specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi założono, że powinno być ono adekwatne do poziomu wynagrodzeń oczekiwanych przez osoby wykwalifikowane, stosownie do specyfiki usług. W związku z powyższym, z roku na rok stawka za godzinę usług jest konsekwentnie podnoszona. Koszt za godzinę specjalistycznych usług w 2020 r. wyniósł 30 zł, w roku 2021 – 32 zł, w 2022 r. – 34 zł, w 2023 r. – 39 zł, w 2024 r. – 46 zł, a w 2025 r. – 55 zł. Wzrost kosztu jednej godziny usług ma na celu zapewnienie stabilizacji w sferze zatrudnienia osób świadczących specjalistyczne usługi opiekuńcze, gwarantując tym samym zatrudnienie osób z odpowiednim doświadczeniem i kwalifikacjami.

Wykres: Średnia liczba godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 1 świadczeniobiorcę w tygodniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności MOPS w Krakowie

Średnia liczba godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 1 świadczeniobiorcę w tygodniu w okresie ostatnich czterech lat utrzymuje się w granicach 5 godzin.

Na realizację świadczenia w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi mają wpływ oprócz specyfiki przyznawania i realizacji pomocy, również czynniki niezależne od Gminy. Możliwość faktycznej realizacji przez zleceniobiorcę godziny usług osobie z zaburzeniami psychicznymi zależy także od indywidualnej sytuacji osób objętych pomocą. Brak realizacji usług najczęściej wynika z odwołania spowodowanego krótkotrwałym pobytem poza miejscem zamieszkania osoby np. pobyt w szpitalu, sanatorium, u rodziny; złym samopoczuciem czy chociażby terminem wizyty u lekarza. W 2025 r. częstym powodem rezygnacji z tej formy wsparcia było

umieszczenie w DPS oraz brak zgody świadczeniobiorcy na realizację usług w ramach zastępstwa przez innego specjalistę.

Zadanie polegające na świadczeniu specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków jest zlecane do realizacji w trybie otwartego konkursu ofert organizacji pozarządowej. Wartość umowy równa jest kwocie środków z dotacji otrzymanej przez Wojewodę.

Wsparcie w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyczynia się do osiągnięcia poprawy jakości życia, wzrostu samodzielności i aktywności świadczeniobiorców, co jednoznacznie wskazuje na poprawę funkcjonowania w społeczeństwie osób objętych pomocą w formie usług.

6.2.2 Mieszkania treningowe oraz mieszkania wspomagane dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od alkoholu

W mieszkaniu treningowym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia. W mieszkaniu wspomaganim świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości.

Mieszkania treningowe oraz mieszkania wspomagane dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób uzależnionych od alkoholu są uzupełnieniem form wsparcia skierowanych do tej grupy osób, których celem nadrzędnym jest zapobieganie utrwalaniu zależności klientów od instytucji pomocowych. W trakcie pobytu w mieszkaniu treningowym osobom z zaburzeniami psychicznymi udziela się wsparcia w zakresie poprawy kontaktów społecznych, przywrócenia możliwości pełnienia satysfakcjonujących ról społecznych, zapewnienia bezpiecznego, całodobowego zakwaterowania. Wsparcie w wykonywaniu codziennych obowiązków połączone z treningiem umiejętności społecznych może pozwolić na częściowe lub całkowite usamodzielnienie.

6.2.2.1 Infrastruktura

Według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r., na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonowało 5 mieszkań treningowych oraz 6 mieszkań wspomaganych przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od alkoholu, które zapewniały 59 miejsc. Prowadzenie 4 mieszkań Gmina Miejska Kraków zlecała organizacjom pozarządowym, 7 mieszkań prowadzonych było przez jednostki budżetowe – domy pomocy społecznej.

6.2.2.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

W roku 2025 mieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od alkoholu prowadzone były na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez podmioty niepubliczne: Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne”, Stowarzyszenie „Być” oraz Fundację Pomocy Chorym Psychiczenie im. Tomasza Deca.

6.2.2.3 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania w roku 2025 zaangażowane były 22 osoby (w ramach 5,92 etatu), w tym 10 osób w organizacjach pozarządowych (w ramach 2,34 etatu).

6.2.2.4 Osoby korzystające ze świadczeń w formie pobytu w mieszkaniu treningowym oraz mieszkaniu wspomagającym dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od alkoholu oraz rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Z pomocy w formie pobytu w mieszkaniu treningowym oraz mieszkaniu wspomagającym dla osób przewlekłe psychicznie chorych i uzależnionych od alkoholu korzystało w latach 2019–2024 średniorocznie 69 osoby. W roku 2025 z tej formy pomocy skorzystało 68 osób.

Tabela: Liczba miejsc w mieszkaniach treningowych oraz mieszkaniach wspomaganych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2020-2025

mieszkania treningowe i wspomagane dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od alkoholu	Liczba miejsc					
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
	60	57	73	66	59	59

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS

6.2.2.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Nakłady finansowe w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków oraz z budżetu państwa w latach 2020-2025 wynosiły:

Rok	Środki GMK - bieżące funkcjonowanie oraz remont i wyposażenie	Środki pochodzące z budżetu państwa w ramach Programu Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin "Za życiem"	Suma
2020 r.	570 338,06 zł	0 zł	570 338,06 zł
2021 r.	589 370,75 zł	0 zł	589 370,75 zł
2022 r.	824 555,36 zł	121 600 zł	946 155,36 zł
2023 r.	725 757,37 zł	0 zł	725 757,37 zł
2024 r.	866 415,41 zł	0 zł	866 415,41 zł
2025 r.	907 071,32 zł	0,00 zł	907 071,32 zł

6.2.2.6 Wnioski

Z dostępnych danych wynika, że odsetek osób z zaburzeniami psychicznymi, którym udzielane są specjalistyczne usługi opiekuńcze w Krakowie, w ogólnej liczbie osób objętych pomocą utrzymuje tendencję wzrostową. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, można spodziewać się wzrostu zapotrzebowania na wsparcie środowiskowe dla tej grupy. Poza usługami opiekuńczymi, innymi formami wsparcia środowiskowego są m.in. mieszkania wspomagane i treningowe. Z analizy infrastruktury w zakresie mieszkań wspomaganych i treningowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od alkoholu wynika, że liczba miejsc w tych mieszkaniach sukcesywnie się zwiększała.

W związku z systematycznym rozwojem infrastruktury w zakresie mieszkań dla osób z zaburzeniami psychicznymi i tworzeniem nowych miejsc, można stwierdzić, że na dzień dzisiejszy potrzeby w tym zakresie są zabezpieczone.

6.2.3 Środowiskowe Domy Samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy to ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi różnego typu, w tym przewlekłe psychicznie chorych oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną, działające w ramach zleconych gminie zadań z zakresu administracji rządowej¹⁰⁶. ŚDS to jednostki organizacyjne pomocy społecznej zapewniające w systemie dziennym różnorodne formy pomocy, do których należą:

- trening umiejętności życia codziennego (np. pranie i higiena, przygotowywanie posiłków, gospodarowanie pieniędzmi),
- trening umiejętności społecznych i interpersonalnych (kontakty społeczne, aktywność, odpowiedzialność),
- terapia zajęciowa (rzeźbienie, malowanie, itp.),
- poradnictwo psychologiczne i socjalne, psychoedukacja.

Pomoc ta ma na celu utrzymanie osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji, czyli umieszczaniu osoby w placówce całodobowej opieki. Specyfika środowiskowych domów samopomocy polega m.in. na tym, że uczestnictwo w oferowanych zajęciach może stanowić oparcie dla rehabilitacji psychiatrycznej w środowisku poprzez konkretne programy rehabilitacyjne. Usługi w środowiskowym domu samopomocy mogą też pomagać w utrzymaniu się osób w środowisku poprzez kształtowanie akceptowanych przez otoczenie zachowań, wyrabianie nawyków celowej aktywności, treningu w samodzielnym funkcjonowaniu, itp.

Wysokość miesięcznej kwoty dotacji na jednego uczestnika środowiskowego domu samopomocy ustala Małopolski Urząd Wojewódzki, z tym, że dotacja nie może być niższa niż 250% kryterium dochodowego dla osoby samotnie gospodarującej.

W roku 2025 dotacja ze środków budżetu państwa na jednego uczestnika środowiskowego domu samopomocy wynosiła 2 929 zł. Oprócz kwoty podstawowej, w ramach Programu Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin „Za życiem” dla 159 osób z niepełnosprawnością sprzężoną lub spektrum autyzmu została podwyższona dotacja na 1 uczestnika o kwotę 878,70 zł.

6.2.3.1 Infrastruktura

Według stanu na 31.12.2025 r. w Krakowie funkcjonowało 11 środowiskowych domów samopomocy: jeden działający w formie jednostki budżetowej (z dwoma Filiami) oraz 10 (z 2 Filiami) prowadzonych przez podmioty niepubliczne na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków. Łącznie placówki dysponowały 455 miejscami.

Wśród środowiskowych domów samopomocy:

- 5 dysponowało 180 miejscami dla osób z niepełnosprawnością intelektualną;
- 3 dysponowały 128 miejscami dla osób chorujących psychicznie;
- 2 dysponowały 44 miejscami dla osób z innymi rodzajami zaburzeń psychicznych;
- 3 domy łączące różne typy dysponowały 103 miejscami.

Ze świadczeń oferowanych przez ŚDS w latach 2019–2024 korzystało średniorocznie 528 osób, w roku 2025 skorzystało 511 osób.

Tabela: Wykaz środowiskowych domów samopomocy, funkcjonujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków w latach 2020-2025 wraz z liczbą miejsc*

lp	nazwa i adres jednostki	typ ŚDS	Liczba miejsc 2020 r.	Liczba miejsc 2021 r.	Liczba miejsc 2022 r.	Liczba miejsc 2023 r.	Liczba miejsc 2024 r.	Liczba miejsc 2024 r
1	ŚDS "Vita", os. Młodości 9**, z filią os. Słoneczne 15***	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	57	80	80	80	102	102

¹⁰⁶ Art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.).

	oraz ul. Grottgera 3****							
2	ŚDS, ul. Józefa 1	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	22	22	22	22	22	22
3	ŚDS, ul. Olszańska	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	47	47	47	47	49	49
4	ŚDS, ul. Pasteura 1 z filią ul. Komandosów 18	dla osób z upośledzeniem umysłowym i przewlekłe psychicznie chorych	58	58	58	58	58	58
5	ŚDS, ul. Piekarska 3	dla osób z upośledzeniem umysłowym	48	48	48	48	48	48
6	ŚDS, os. Szkolne 30	dla osób z upośledzeniem umysłowym oraz dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych	30	30	30	30	30	30
7	ŚDS, os. Tysiąclecia 86	dla osób z upośledzeniem umysłowym	29	29	29	29	29	29
8	ŚDS, ul. Aleksandry 1 z filią ul. Teligi 26 b	dla osób z upośledzeniem umysłowym	60	60	60	60	60	60
9	ŚDS, al. Pokoju 7	dla osób z upośledzeniem umysłowym	21	21	21	21	21	21
10	ŚDS, ul. Grottgera 3	dla osób z upośledzeniem umysłowym, w tym cierpiących na autyzm	22	22	22	22	0	0
11	ŚDS, os. Stoneczne 15	dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (choroba Alzheimera)	23	0	0	0	0	0
12	ŚDS, ul. Żywiecka 16	dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (choroba Alzheimera)	22	22	21	21	21	21
13	ŚDS, os. Wandy 23	dla osób z upośledzeniem umysłowym, w tym cierpiących na autyzm lub schorzenia pokrewne oraz dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych	15	15	15	15	15	15
Łączna liczba miejsc			454	454	453	453	455	455

*wg danych na 31 grudnia danego roku

**jednostka budżetowa Gminy Miejskiej Kraków

*** dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (choroba Alzheimera)

**** dla osób z upośledzeniem umysłowym, w tym cierpiących na autyzm

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

6.2.3.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Podmiotami realizującymi zadanie polegające na prowadzeniu niepublicznych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków w 2025 r. były: Krakowska Fundacja „Hamlet”, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przystanek Betlejem”, Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonardo” oraz Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Tęcza”.

6.2.3.3 Kadra

Według stanu na 31.12.2025 r. w bezpośrednią realizację zadania zaangażowanych było 113 osób (w ramach 95,95 etatu) w organizacjach pozarządowych. Ponadto zadanie realizowało 28 pracowników (w ramach 27,5 etatu) jednostki budżetowej – ŚDS „VITA”.

6.2.3.4 Osoby korzystające ze świadczeń w formie uczestnictwa w środowiskowym domu samopomocy, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Do omówienia charakterystyki uczestników środowiskowych domów samopomocy w Krakowie wykorzystano informacje z próby 427 osób¹⁰⁷, którym zostały wydane decyzje w roku 2025 przyznające i zmieniające pomoc w formie pobytu w środowiskowych domach samopomocy.

W grupie osób korzystających z Środowiskowych Domów Samopomocy 49% stanowiły kobiety. Najczęstszą przyczyną przyznania pomocy była niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Uczestnikami środowiskowych domów samopomocy są w większości osoby młode oraz w wieku średnim. Osoby do 39. roku życia stanowią 34,2% badanej grupy, natomiast osoby w wieku od 40 do 59 lat – 42,4%.

Zdecydowana większość uczestników nie założyła własnej rodziny, co można wiązać z występowaniem chorób psychicznych lub niepełnosprawności intelektualnej. Wśród kobiet korzystających z tej formy wsparcia 73,6% stanowią panny, natomiast w grupie mężczyzn aż 91,2% to kawalerowie.

Podstawowym źródłem utrzymania uczestników są świadczenia emerytalno-rentowe. Najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym 29,3%, przy czym w przypadku 20,8% uczestników poziom wykształcenia nie został ustalony.

W porównaniu z rokiem 2024 cechy demograficzno-społeczne uczestników środowiskowych domów samopomocy pozostają na podobnym poziomie.

Tabela: Uczestnicy środowiskowych domów samopomocy według cech demograficzno-społecznych

Cechy demograficzno-społeczne uczestników środowiskowych domów samopomocy	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
do 29	9,0%	18,1%	13,6%
30–39	19,3%	21,9%	20,6%
40–49	29,2%	26,5%	27,9%
50–59	13,2%	15,8%	14,5%
60–69	8,0%	10,2%	9,1%

¹⁰⁷ Źródło: Pomost Std.

70–79	11,4%	4,2%	7,7%
80 i więcej	9,9%	3,3%	6,6%
wykształcenie			
gimnazjalne i poniżej	25,9%	32,6%	29,3%
nieustalony poziom wykształcenia	17,9%	23,7%	20,8%
policealne	0,9%	0,0%	0,5%
średnie ogólne i zawodowe	24,5%	15,8%	20,1%
wyższe	9,9%	5,1%	7,5%
zasadnicze zawodowe	20,9%	22,8%	21,8%
poziom niepełnosprawności			
brak orzeczenia	16,5%	11,6%	14,1%
znaczny	48,1%	49,8%	48,9%
umiarkowany	33,5%	35,3%	34,4%
lekki	1,4%	2,4%	1,9%
dziecko niepełnosprawne	0,5%	0,9%	0,7%
stan cywilny			
panna/kawaler	73,6%	91,2%	82,4%
rozwidziona/rozwidziony	4,2%	0,9%	2,6%
separowana/separowany	0,5%	0,0%	0,2%
wdowiec/wdowa	14,6%	1,4%	8,0%
żonaty/zamężna	7,1%	6,5%	6,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Wśród świadczeniobiorców tej formy pomocy przeważają osoby posiadające pełną zdolność do czynności prawnych, jednak 18% osób jest ubezwłasnowolnionych całkowicie. 38% gospodarstw domowych uczestników środowiskowych domów samopomocy osiąga dochód na osobę powyżej 2000 zł miesięcznie.

Tabela: Wysokość dochodu na osobę w rodzinach uczestników środowiskowych domów samopomocy (w zł)

Nieustalony dochód	26,2%
0–499	16,4%
500–999	0,9%
1000–1499	7,7%
1500–1999	10,8%
2000–2499	6,4%
2500 i powyżej	31,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

6.2.3.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na działalność środowiskowych domów samopomocy wydatkowano środki z budżetu państwa w wysokości:

Rok	Środki pochodzące z budżetu państwa
2020 r.	10 325 815 zł
2021 r.	10 248 785,26 zł
2022 r.	11 709 473,59 zł
2023 r.	13 387 292,04 zł

2024 r.*	14 778 630,37 zł
2025 r.	19 252 064,22 zł

* uwzględnione zostały środki z rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027” w wysokości: w roku 2024 - 818 151,75 zł, w roku 2025 - 1 685 684,58 zł

6.2.3.6 Wnioski

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonowało w 2025 r. 11 środowiskowych domów samopomocy przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dla łącznej liczby 455 osób. Wg stanu na 31.12.2025 r. na liście osób oczekujących na przyznanie pomocy w formie ŚDS znajdowało się 70 osób. Jednocześnie na przyznanie pomocy w formie uczestnictwa w WTZ na dzień 31.12.2025 r. oczekiwały 64 osoby. Analizując liczbę wniosków osób ubiegających się o możliwość uczestnictwa w zajęciach ŚDS czy WTZ oraz czas uczestnictwa osób z zaburzeniami psychicznymi w warsztatach terapii zajęciowej konieczne jest utworzenie nowych miejsc w ŚDS dla osób, które podczas dokonanej oceny kompleksowej w WTZ uzyskały opinię, iż wymagają skierowania do ośrodków wsparcia ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania, co do możliwości osiągnięcia postępów. Ponadto obserwuje się zapotrzebowanie na udział w zajęciach ŚDS wśród osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną, którymi opiekują się starzejący rodzice oraz osób spoza Gminy Kraków, które nie są w stanie otrzymać odpowiedniego wsparcia w miejscu swojego zamieszkania lub w obawie o stygmatyzację preferują leczenie i opiekę poza lokalną społecznością.

W roku 2025 z pomocy środowiskowych domów samopomocy skorzystało 136 osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz 23 osoby ze spektrum autyzmu, co stanowi ponad 31% korzystających z w/w placówek. Z uwagi na brak środowiskowych domów samopomocy typu D wskazane osoby muszą korzystać z pomocy ośrodków innych typów. Korzystając z możliwości jaką dał ustawodawca wprowadzając do przepisów prawa środowiskowe domy samopomocy typu D, a także wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców i ich rodzin, zasadny jest sukcesywny rozwój infrastruktury w zakresie tworzenia placówek, w których wsparcie i specjalistyczną opiekę (również całodobową) znajdują osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze spektrum autyzmu.

Utworzenie specjalistycznego środowiskowego domu samopomocy z miejscami typu D oraz uruchomienie miejsc całodobowych, zapewniającego opiekę adekwatną do specyficznych potrzeb tej grupy, przyczyni się do poprawy funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze spektrum autyzmu w środowisku zamieszkania i pozwoli na utrzymanie ich optymalnego poziomu psychofizycznego oraz zapewni wsparcie opiekunom faktycznym.

6.2.4 Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi działa w oparciu o aktywność własną uczestników, wspieranych przez pracowników. W klubie można skorzystać z warsztatów kulinarnych, tanecznych, plastycznych, kulturalnych oraz komputerowych. Świadczone jest także poradnictwo psychologiczne. Z pomocy mogą skorzystać osoby, które ukończyły 18 lat, mają problem ze zdrowiem psychicznym i pozostają w stałym leczeniu.

6.2.4.1 Infrastruktura

Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi funkcjonuje od 2017 r. Przeznaczony jest dla 20 osób. W roku 2025 z oferty Klubu skorzystały 24 osoby.

6.2.4.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie realizowane było w 2025 r. na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Krakowską Fundację „Hamlet”.

6.2.4.3 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania w roku 2025 zaangażowana była 1 osoba zatrudniona na 0,5 etatu.

6.2.4.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na działalność klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi zostały przekazane środki z budżetu państwa w wysokości:

Rok	Środki pochodzące z budżetu państwa
2020 r.	134 592 zł
2021 r.	134 592 zł
2022 r.	148 992 zł
2023 r.	154 075,68 zł
2024 r*.	189 821,40 zł
2025 r.	249 025,02 zł

*uwzględnione zostały środki z rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027” w wysokości: w roku 2024 - 3581,40 zł, w roku 2025 - 6626,02 zł

6.2.4.5 Wnioski

Tego rodzaju placówka jest alternatywą dla osób z zaburzeniami psychicznymi w stosunku do pomocy w formie skierowania do środowiskowego domu samopomocy.

6.2.5 Domy Pomocy Społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób uzależnionych od alkoholu

Szczegółową charakterystykę domu pomocy społecznej jako instytucjonalnej formy pomocy dla osób wymagających całodobowej opieki osób drugih, przedstawiono w podrozdziale 5.2.4 „Domy Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych”. W niniejszym rozdziale skupiono się na placówkach przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi: przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla osób uzależnionych od alkoholu.

6.2.5.1 Infrastruktura

W roku 2025 krakowski system domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi tworzyło 5 domów pomocy społecznej. Wszystkie funkcjonujące w formie jednostek budżetowych. Ponadto na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonuje dom pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu.

Tabela: Wykaz domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób uzależnionych od alkoholu prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków w latach 2020 -2025 wraz z liczbą miejsc*

2025 Wzrost i liczba miejsc								
	nazwa i adres jednostki	typ Domu	Liczba miejsc 2020 r.	Liczba miejsc 2021 r.	Liczba miejsc 2022 r.	Liczba miejsc 2023 r.	Liczba miejsc 2024 r.	Liczba miejsc 2025 r.
1	DPS ul. Łanowa 43	dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	165	165	165	165	165	165
2	DPS ul. Modrzewiowa 25**					20	20	20
			165	165	165	185	185	185
3	DPS ul. Krakowska 55	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	260	260	260	260	260	260
4	DPS ul. Łanowa 41		378	378	378	378	378	378
5	DPS os. Szkolne 28***		55	55	55	55	55	55
			693	693	693	693	693	693
6	DPS ul. Babińskiego 25	dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	87	87	87	87	87	87
7	DPS os. Hutnicze 5****		40	40	40	40	40	40
			127	127	127	127	127	127
8	DPS ul. Rozrywka 1	dla osób uzależnionych od alkoholu	60	55	55	55	55	50
			60	55	55	55	55	50
łączna liczba miejsc			1045	1040	1040	1060	1060	1055

*wg danych na 31 grudnia danego roku

** 20 miejsc w budynku al. Modrzewiowa 25 w strukturze DPS Praska 25

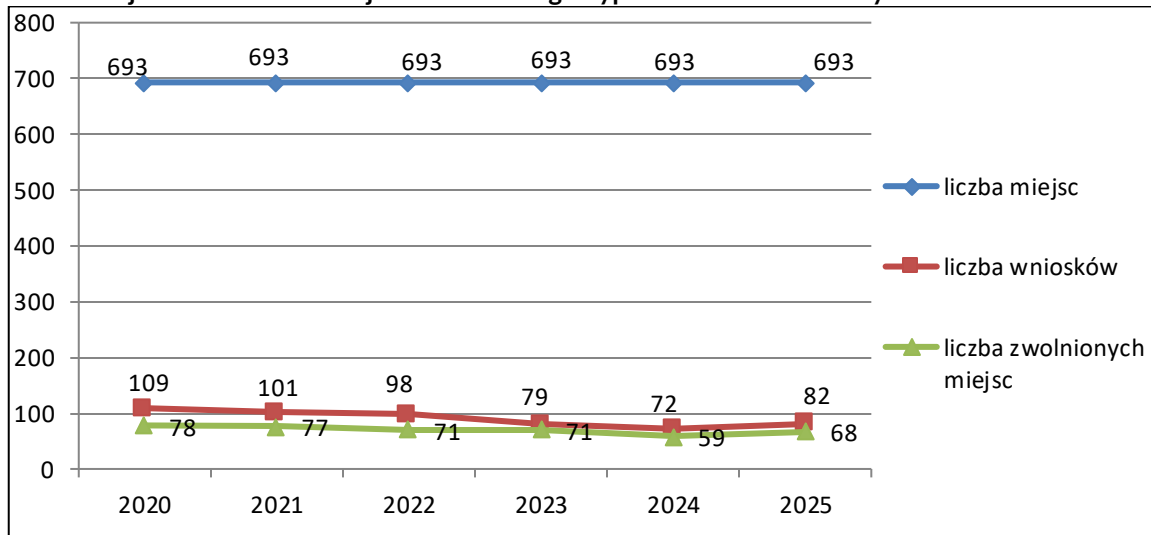
*** 55 miejsc w budynku os. Szkolne 28 w strukturze DPS Nowa Huta, os. Hutnicze 5

**** 40 miejsc w budynku os. Hutnicze 5 w strukturze DPS Nowa Huta, os. Hutnicze 5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

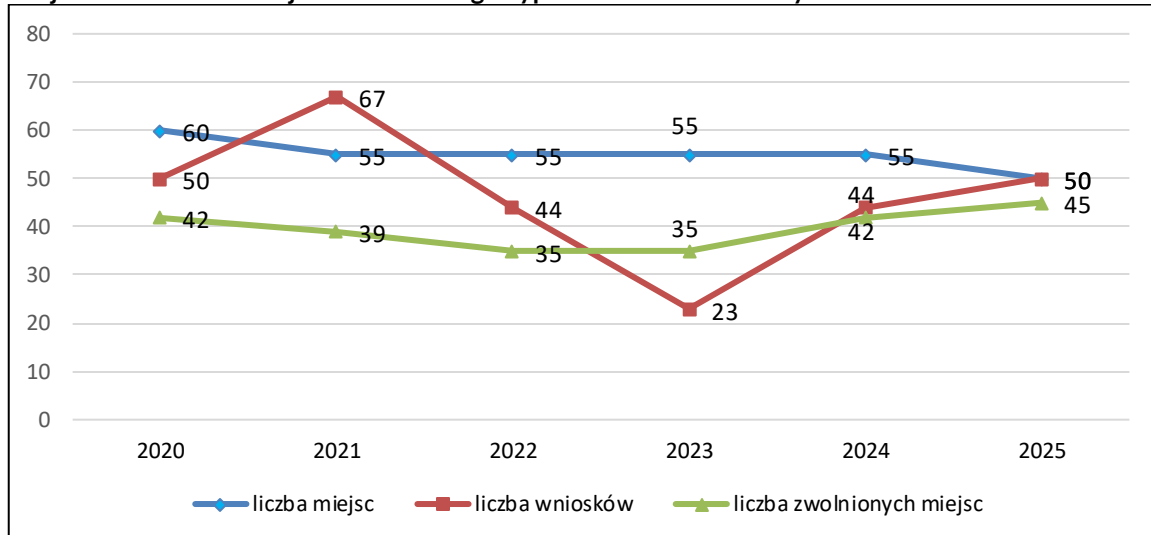
W roku 2025 pozytywnie rozpatrzono 82 wnioski w sprawie umieszczenia w domu pomocy społecznej osób przewlekłe psychicznie chorych, co stanowi 14% wszystkich wniosków osób ubiegających się o umieszczenie w domach pomocy społecznej. Kolejną grupą są osoby uzależnione od alkoholu. W roku 2025 wpłynęło 50 wniosków o skierowanie do DPS ul. Rozrywka 1, co stanowi 9% wniosków osób wymagających wsparcia w formie umieszczenia w domu pomocy społecznej. W roku 2025 dps dla osób przewlekłe psychicznie chorych opuściło 68 osób, natomiast dla osób uzależnionych od alkoholu – 45 osób. Na jedno zwolnione miejsce w domach pomocy społecznej dla osób przewlekłe psychicznie chorych w roku 2025 przypadało 0,8 nowych wniosków. Natomiast dla osób uzależnionych od alkoholu 0,9. Osoby przyjęte do domu pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu stanowiły w 2025 r. 8 % ogółu osób przyjętych do domów pomocy społecznej.

Wykres: Liczba wniosków o umieszczenie w DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych, liczba miejsc w krakowskich jednostkach tego typu oraz ruch naturalny w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

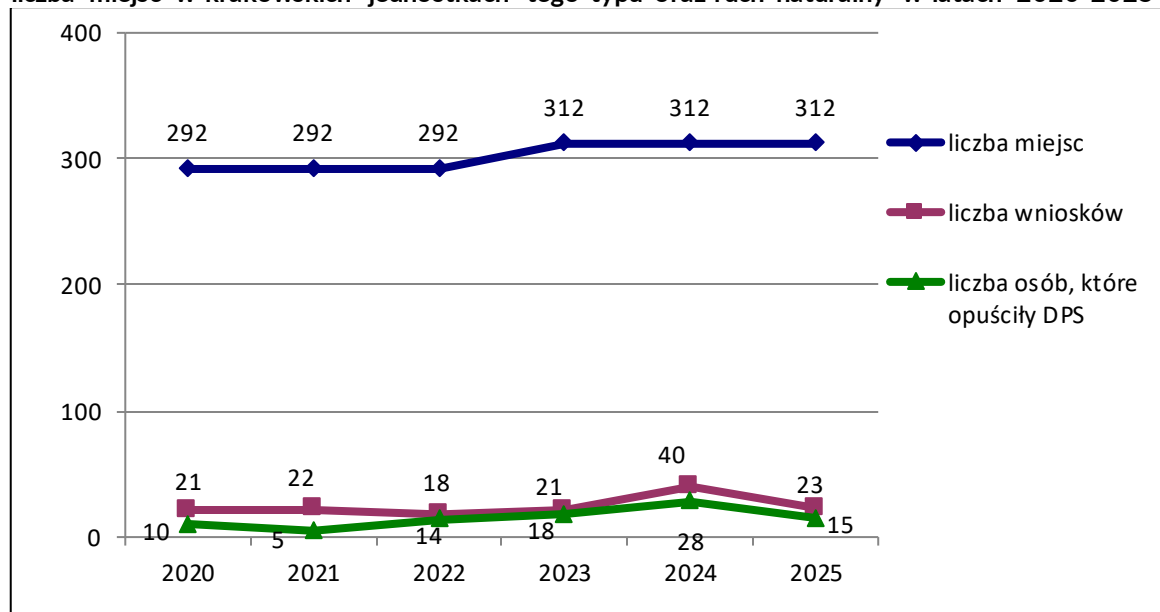
Wykres: Liczba wniosków o umieszczenie w DPS dla osób uzależnionych od alkoholu, liczba miejsc w krakowskich jednostkach tego typu oraz ruch naturalny w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Osoby przyjęte do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (dzieci, młodzieży i dorosłych) stanowiły w 2025 r. 5% ogółu osób przyjętych do domów pomocy społecznej.

Wykres: Liczba wniosków o umieszczenie w DPS dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, liczba miejsc w krakowskich jednostkach tego typu oraz ruch naturalny w latach 2020-2025

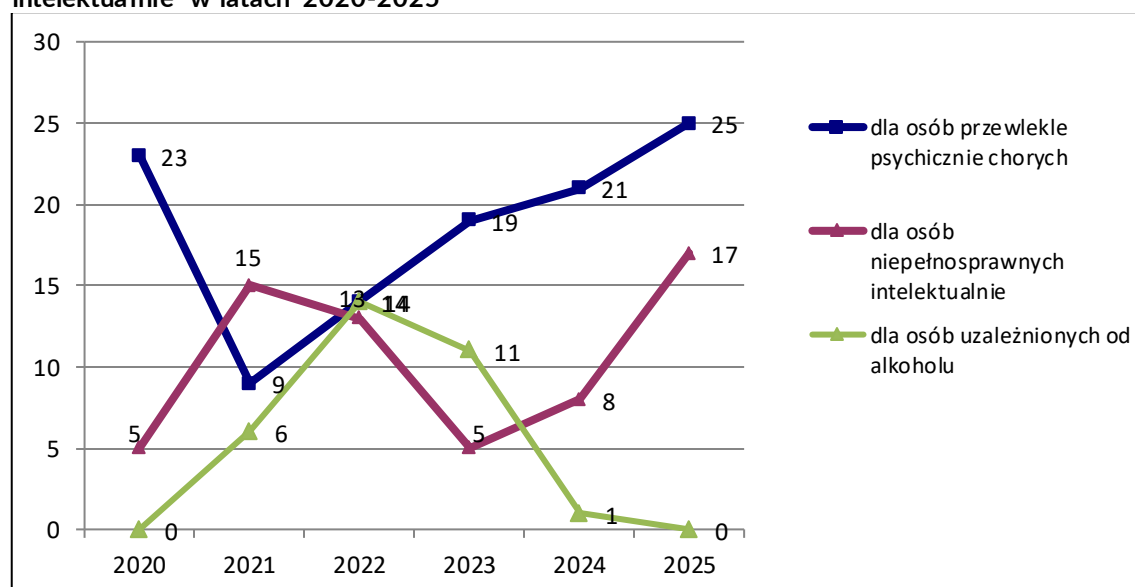
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W roku 2019 na umieszczenie w domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych czekały 52 osoby. W latach 2020-2021 liczba osób oczekujących spadła, natomiast od roku 2022 ponownie wzrastała. W roku 2022 na umieszczenie czekało 14 osób natomiast wg stanu na 31.12.2025 r. – 25 osób.

Liczba osób niepełnosprawnych intelektualnie oczekujących na umieszczenie w latach 2019-2020 utrzymywała się na podobnym poziomie. W roku 2021 nastąpił znaczny wzrost liczby osób oczekujących i ta tendencja utrzymała się również w roku 2022 wówczas na umieszczenie oczekiwało 13 osób. W roku 2023 dzięki utworzeniu nowych miejsc liczba oczekujących spadła do 5, natomiast w roku 2025 w związku ze zwiększeniem się liczby wniosków osób ubiegających się o umieszczenie w dps i spadkiem liczby zwolnionych miejsc wzrosła liczba osób oczekujących. Wg stanu na 31.12.2025 r. na liście oczekujących znajdowało się 17 osób.

W latach 2021-2023 odnotowano wzrost liczby osób oczekujących do dps dla osób uzależnionych od alkoholu. W roku 2022 na umieszczenie oczekiwało 14 osób a w roku 2023 – 11. W lata 2024-2025 na liście oczekujących nastąpił spadek i wg stanu na 31.12.2025 r. nie było osób w kolejce.

Wykres: Liczba osób oczekujących na miejsce w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych, uzależnionych od alkoholu i niepełnosprawnych intelektualnie w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Średni czas oczekiwania na miejsce w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych wyniósł 5 miesięcy, dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie ponad 10 miesięcy, natomiast w domu dla osób uzależnionych od alkoholu osoby umieszczane są na bieżąco.

Tabela: Średni okres oczekiwania na miejsce w Domach Pomocy Społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2020-2025 wg typów

Typ placówki	Średni okres oczekiwania na miejsce w danym roku											
	2020 r.		2021 r.		2022 r.		2023 r.		2024 r.		2025 r.	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
dla osób przewlekle psychicznie chorych	0 miesięcy	0 miesięcy	3 miesiące	3 miesiące	6 miesięcy	6 miesięcy	6 miesięcy	6 miesięcy	1 miesiąc	12 miesięcy	5 miesięcy	5 miesięcy
dla dorosłych niepełnosprawnych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	6 miesięcy	6 miesięcy	12 miesięcy	12 miesięcy	12 miesięcy	12 miesięcy	12 miesięcy	12 miesięcy	4 miesiące	4 miesiące	10 miesięcy	10 miesięcy
dla osób uzależnionych od alkoholu	na bieżąco	na bieżąco	na bieżąco	na bieżąco	4 miesiące	4 miesiące	4 miesiące	4 miesiące	na bieżąco	na bieżąco	na bieżąco	na bieżąco

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

6.2.5.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

W roku 2025 zadanie realizowały wyłącznie jednostki publiczne.

6.2.5.3 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania w roku 2025 zaangażowanych było 857 pracowników (w ramach 812,84 etatu) jednostek budżetowych (wg stanu na dzień 31.12.2025 r.). Wszystkie jednostki spełniają wymagany standardem wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu opiekuńczo – terapeutycznego, który (zgodnie z zarządzeniem nr 2252/2024 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 22 sierpnia 2024 r. w sprawie przyjęcia i wprowadzenia do stosowania jednolitych standardów opieki i zatrudnienia w krakowskich domach pomocy społecznej) dla DPS przeznaczonych dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz uzależnionych od alkoholu wynosi 0,53. Natomiast dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie wynosi on nie mniej niż 0,55 na jednego mieszkańca (zgodnie z rozporządzeniem w sprawie domów pomocy społecznej – 0,5).

6.2.5.4 Osoby skierowane do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych, dla osób uzależnionych od alkoholu, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Dla scharakteryzowania osób przewlekle psychicznie chorych, którym przyznano pomoc w formie skierowania do domu pomocy społecznej posłużono się danymi z próby 122 osób¹⁰⁸, które zostały skierowane do tego typu jednostek w 2025 r.

Wśród osób skierowanych do domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych mężczyźni stanowią 52% ogółu. Najczęstszymi przyczynami złożenia wniosku o przyznanie pomocy są niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Najliczniejszą grupę wiekową stanowią osoby powyżej 60. roku życia, które obejmują 48,4% skierowanych do DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych.

Wśród kobiet dominują panny 49,2% oraz wdowy 23,7%, natomiast wśród mężczyzn zdecydowaną większość stanowią kawalerowie 74,6%. Brak zaplecza rodzinnego powoduje, że główny ciężar opieki nad osobami przewlekle psychicznie chorymi, szczególnie w poprodukcyjnym okresie życia, spoczywa na gminie.

Analiza poziomu wykształcenia kobiet i mężczyzn wskazuje, że najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim ogólnym oraz zawodowym 25,4%. Głównym źródłem utrzymania dla ponad 68% rodzin jest emerytura lub renta.

Tabela: Osoby skierowane do domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych według cech demograficzno-społecznych

Cechy demograficzno-społeczne osób przewlekle psychicznie chorych skierowanych do domu pomocy społecznej	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
poniżej 30 r. ż.	3,5%	7,9%	5,7%
30–39	6,8%	14,3%	10,7%
40–49	18,6%	17,5%	18,0%
50–59	16,9%	17,5%	17,2%
60–69	25,4%	25,3%	25,4%
70–79	16,9%	12,7%	14,8%

¹⁰⁸ Źródło: Pomost Std.

80 i więcej	11,9%	4,8%	8,2%
wykształcenie			
gimnazjalne i poniżej	15,3%	22,2%	18,9%
zasadnicze zawodowe	18,6%	30,3%	24,6%
średnie ogólne i zawodowe	32,2%	19,0%	25,4%
policealne	1,7%	1,6%	1,6%
wyższe	23,7%	19,0%	21,3%
nieustalony poziom wykształcenia	8,5%	7,9%	8,2%
stan cywilny			
panna/kawaler	49,2%	74,6%	62,3%
rozwidziona/rozwidziony	20,3%	11,1%	15,6%
wdowa/wdowiec	23,7%	4,8%	13,9%
zamężna/żonaty	6,8%	9,5%	8,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

W przypadku 69,7% badanych miesięczny dochód na osobę przekracza 1500 zł, natomiast 13,1% osób nie osiąga żadnych dochodów.

Tabela: Miesięczny dochód na osobę w rodzinach osób skierowanych do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych (w zł)

brak dochodu*	13,1%
0-999	4,1%
1000-1499	13,1%
1500 i powyżej	69,7%

*obliczonego na podstawie Ustawy o pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Dla scharakteryzowania osób uzależnionych od alkoholu, którym przyznano pomoc w formie skierowania do domu pomocy społecznej, posłużono się danymi z próby 50 osób¹⁰⁹, które zostały skierowane do tego typu jednostek w 2025 r.

W grupie osób, które zostały skierowane do domu pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu, przeważali mężczyźni 84%. Najczęstszą przyczyną wystąpienia z wnioskiem o przyznanie pomocy jest tu długotrwała lub ciężka choroba oraz alkoholizm i niepełnosprawność.

96% analizowanej grupy prowadziło jednoosobowe gospodarstwa domowe. Najliczniejszą grupę osób skierowanych do domu pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu stanowią osoby powyżej 60. roku życia 66%.

Wśród kobiet najwięcej jest osób rozwiedzionych 50% oraz panien 37,5%, natomiast wśród mężczyzn dominują osoby rozwiedzione 36% oraz kawalerowie 34%.

Analiza poziomu wykształcenia kobiet i mężczyzn wskazuje, że największą grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym 32%. Głównym źródłem utrzymania dla 54% badanych jest emerytura lub renta.

Tabela: Osoby skierowane do domu pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu według cech demograficzno-społecznych

Cechy demograficzno-społeczne osób uzależnionych od alkoholu skierowanych do domu pomocy społecznej	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
poniżej 40	25,0%	4,8%	8,0%
40-49	25,0%	7,1%	10,0%

¹⁰⁹ Źródło: Pomost Std.

50–59	25,0%	14,3%	16,0%
60–69	0,0%	38,1%	32,0%
70–79	25,0%	31,0%	30,0%
80 i więcej	0,0%	4,7%	4,0%
wykształcenie			
gimnazjalne i poniżej	25,0%	33,3%	32,0%
zasadnicze zawodowe	12,5%	33,3%	30,0%
średnie ogólne i zawodowe	50,0%	23,8%	28,0%
wyższe	0,0%	2,4%	2,0%
policealne	0,0%	2,4%	2,0%
nieustalony poziom wykształcenia	12,5%	4,8%	6,0%
stan cywilny			
panna/kawaler	37,5%	33,3%	34,0%
rozwidziona/rozwidziony	50,0%	33,3%	36,0%
seperowana/seperowany	0,0%	4,8%	4,0%
wdowa/wdowiec	12,5%	14,3%	14,0%
zamężna/żonaty	0,0%	14,3%	12,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Miesięczny dochód na osobę w przypadku 26% badanych mieści się w przedziale 1000 -1499 zł, 62% przekracza dochód 1500 zł.

Tabela: Miesięczny dochód na osobę w rodzinach osób skierowanych do domów pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu (w zł)

brak dochodu*	8,0%
0,1–999	4,0%
1000–1499	26,0%
1500 i powyżej	62,0%

*obliczonego na podstawie Ustawy o pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Dla scharakteryzowania grupy osób: dzieci, młodzieży i dorosłych skierowanych do domów pomocy społecznej przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, posłużono się danymi z próby 44 osób¹¹⁰, które zostały skierowane do tego typu jednostek w 2025 r.

W grupie osób, które zostały skierowane do domu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, przeważali mężczyźni 73%. Najczęstszą przyczyną wystąpienia z wnioskiem o przyznanie pomocy jest tu długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

Największą liczbę osób skierowanych do domów pomocy społecznej przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych intelektualnie stanowiły osoby młode poniżej 30 roku życia 36,4%. Cała analizowana grupa była stanu wolnego. Ponad 63% osób posiada wykształcenie gimnazjalne i poniżej, a utrzymują się głównie z emerytur lub rent.

¹¹⁰ Źródło: Pomost Std.

Tabela: Osoby skierowane do domu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie według cech demograficzno-społecznych

Cechy demograficzno-społeczne osób niepełnosprawnych intelektualnie skierowanych do domu pomocy społecznej	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
poniżej 30	25,0%	40,6%	36,4%
30–39	8,3%	15,6%	13,6%
40–49	0,0%	21,9%	15,9%
50–59	58,3%	18,8%	29,5%
60–69	8,4%	3,1%	4,6%
wykształcenie			
gimnazjalne i poniżej	58,3%	65,6%	63,6%
zasadnicze zawodowe	8,4%	3,1%	4,5%
średnie ogólne i zawodowe	0,0%	3,1%	2,4%
nieustalony poziom wykształcenia	33,3%	28,2%	29,5%
stan cywilny			
panna/kawaler	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Miesięczny dochód na osobę w przypadku 84,1% przekracza dochód 1500 zł, natomiast 6,9% osób nie wykazuje żadnego dochodu.

Tabela: Miesięczny dochód na osobę w rodzinach osób skierowanych do domów pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu (w zł)

brak dochodu*	6,9%
0,1–999	4,5%
1000–1499	4,5%
1500 i powyżej	84,1%

*obliczonego na podstawie Ustawy o pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

6.2.5.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wydatki na bieżącą działalność domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób uzależnionych od alkoholu wyniosły:

Rok	Środki GMK	Środki pochodzące z budżetu państwa	Suma
2020 r.	55 631 093,31 zł	13 684 500,57 zł	69 315 593,88 zł
2021 r.	64 576 358,95 zł	13 655 233,57 zł	78 231 592,52 zł
2022 r.	74 694 100,74 zł	14 553 344,71 zł	89 247 445,45 zł
2023 r.	82 195 871,98 zł	19 500 739,90 zł	101 696 611,88 zł
2024 r.*	101 785 437,25 zł	19 684 555,14 zł	121 469 992,38 zł
2025 r.	106 142 338,76 zł	28 415 947,49 zł	134 558 286,26 zł

* uwzględnione zostały środki z rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027” w wysokości: w roku 2024 - 5 536 918,66 zł, w roku 2025 - 10 980 169,15 zł.

nie uwzględniono środków, które jednostki otrzymały w ramach programów profilaktyki uzależnień (z wyjątkiem DPS Rozrywka 1) oraz środków pochodzących z Funduszu Pomocy.

6.2.5.6 Wnioski

Osoby przewlekłe psychicznie chore stanowią drugą, co do wielkości grupę, wymagającą zapewnienia całodobowej opieki w warunkach domu pomocy społecznej. Fakt ten wpływa bezpośrednio na liczbę osób oczekujących oraz czas oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej. W związku z powyższym, koniecznym staje się rozszerzanie infrastruktury domów pomocy społecznej osób przewlekłe psychicznie chorych.

Ponadto, ze względu na rosnące potrzeby w zakresie zapewnienia specjalistycznej opieki dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, w tym osób ze spektrum autyzmu, wymagających całodobowej opieki oraz ich opiekunów, postawiono na rozwój infrastruktury w tym zakresie.

6.2.6 Warsztaty terapii zajęciowej

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością jest uczestnictwo tych osób w warsztatach terapii zajęciowej. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej należy do zadań powiatu. WTZ oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom z niepełnosprawnością niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Uczestnikami Warsztatów mogą być osoby z niepełnosprawnością, ze wskazaniem do terapii zajęciowej. Celem funkcjonowania WTZ jest zdobycie samodzielności, umiejętności i kwalifikacji umożliwiających w efekcie podjęcie pracy przez korzystających z terapii uczestników.

W 2025 r. 5 WTZ oprócz ww. terapii w warsztatach prowadziły program „Zajęcia klubowe w okresie od 1 lutego 2025 r. do 31 stycznia 2026 r. Celem zajęć klubowych jest wsparcie osób z niepełnosprawnością w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym poprzez prowadzenie przez warsztaty terapii zajęciowej dodatkowych zajęć klubowych jako zorganizowanej formy rehabilitacji dla osób, które opuściły Warsztat i weszły na rynek pracy oraz osób z niepełnosprawnością przed rozpoczęciem procesu rehabilitacji w WTZ.

W ramach programu objęte wsparciem zostało 36 osób z niepełnosprawnościami: 5 z WTZ ul. Królowej Jadwigi 81; 14 z WTZ ul. Podchorążych 3; 4 z WTZ ul. Rondo Mogiłskie 1; 10 z WTZ ul. Wandy 18 oraz 3 osoby z WTZ ul. Truskawkowa 4, które objęte były wsparciem w okresie od 1 sierpnia 2025 r. do 31 stycznia 2026 r.

Miesięczna stawka na jednego uczestnika wynosiła 580 zł. Łączna kwota środków finansowych przeznaczona na realizację programu w 2025 r. wynosiła 240 120,00 zł. W październiku 2025 roku ogłoszony był nabór na kontynuację programu w 2026 roku. Do MOPS wpłynęło 6 wniosków złożonych przez podmioty prowadzące warsztaty. 5 wniosków dotyczyło kontynuacji programu na podstawie umów zawartych w 2019 r., 2020 r., 2022 r. (2 WTZ), 2025 r.

W 2025 r. Miasto Kraków przeznaczyło kwotę 31 159,00 zł na pokrywanie kosztów rehabilitacji w WTZ dla osób z niepełnosprawnością, mieszkańców Krakowa poza GMK w części nieobjętej dofinansowaniem ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W tym zakresie zostało podpisane porozumienie z Powiatem Krakowskim w sprawie pokrywania kosztów rehabilitacji uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Konarach, Rzozowie oraz Radwanowicach z filią w Czernichowie. Ze wsparcia skorzystało w sumie 9 osób.

6.2.6.1 Infrastruktura

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków w roku 2025 funkcjonowało 12 WTZ: 2 publiczne oraz 10 niepublicznych prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

Łączna liczba miejsc przeznaczonych dla osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, posiadających wskazanie do uczestnictwa w WTZ w 2025 r. wynosiła 563, w tym 120 miejsc w podmiotach publicznych.

Z rehabilitacji społecznej i zawodowej w warsztatach terapii zajęciowej w 2025 r. skorzystało 611 osób z niepełnosprawnościami.

Tabela: Wykaz warsztatów terapii zajęciowej funkcjonujących w Gminie Miejskiej Kraków w latach 2020-2025

Lp.	Adres Warsztatu Terapii Zajęciowej	Liczba miejsc w poszczególnych latach:					
		2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
1	WTZ ul. Miodowa 9	75	75	75	75	75	75
2	WTZ os. Górali 19	70	70	70	70	70	70
3	WTZ ul. Basztowa 3	40	40	40	40	40	40
4	WTZ ul. Babińskiego 29*	40	40	40	40	40	40
5	WTZ os. Wandy 18	38	38	38	38	38	38
6	WTZ ul. Królowej Jadwigi 81	35	35	35	35	35	35
7	WTZ ul. Rondo Mogiłskie 1	35	35	35	35	35	35
8	WTZ os. Dywizjonu 303 nr 65	35	35	35	35	35	35
9	WTZ os. Centrum C 7	35	35	35	35	35	35
10	WTZ ul. Cechowa 142**	35	35/87	87/80	80	80	80
11	WTZ ul. Za Torem 22***	28	28/0	0	0	0	0
12	WTZ ul. Truskawkowa 4	25	25	25	25	25	25
13	WTZ ul. Łanowa 43****	24	24/0	0	0	0	0
14	WTZ ul. Podchorążych*****	48	48	48/55	55	55	55
Łączna liczba miejsc		563	563	563	563	563	563

*WTZ przy Szpitalu Klinicznym im. dr Józefa Babińskiego

**WTZ przy Domu Pomocy Społecznej ul. Łanowa 41, zmniejszenie liczby miejsc od 01.07.2022 r.

***WTZ przy Domu Pomocy Społecznej ul. Łanowa 43, WTZ funkcjonował do 21.09.2021 r.

**** WTZ funkcjonował do 21.09.2021 r.

***** WTZ przy ul. Podchorążych 3, zwiększenie liczby miejsc od 01.07.2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

6.2.6.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

W 2025 r. Gmina Miejska Kraków dofinansowała prowadzenie WTZ, które były prowadzone przez następujące organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Oddział Miejski Krakowski Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, Stowarzyszenie Integracji oraz Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób z Niepełnosprawnością

„EMAUS”, Fundacja im. Brata Alberta, Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „KLIKA”.

6.2.6.3 Kadra

W realizację zadania zaangażowanych było 188 pracowników (w ramach 154,84 etatów), w tym 154 pracowników (w ramach 122,84 etatów) w WTZ prowadzonych przez organizacje pozarządowe, a 34 pracowników (w ramach 32 etatów) zatrudnionych w jednostkach publicznych (Szpital Kliniczny im. dr Józefa Babińskiego i Domy Pomocy Społecznej przy ul. Łanowej 41) - stan na 31.12.2025 r.

Koordinacją zadania z ramienia MOPS zajmowało się dwóch pracowników (w ramach 2 etatów).

W zależności od profilu warsztatu bezpośrednią opiekę nad uczestnikami sprawuje kadra WTZ, której rodzaj kwalifikacji zawodowych jest zgodny z danym profilem. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej, na jedną osobę pracującą bezpośrednio z uczestnikami nie może przypadać więcej niż pięciu uczestników warsztatu.

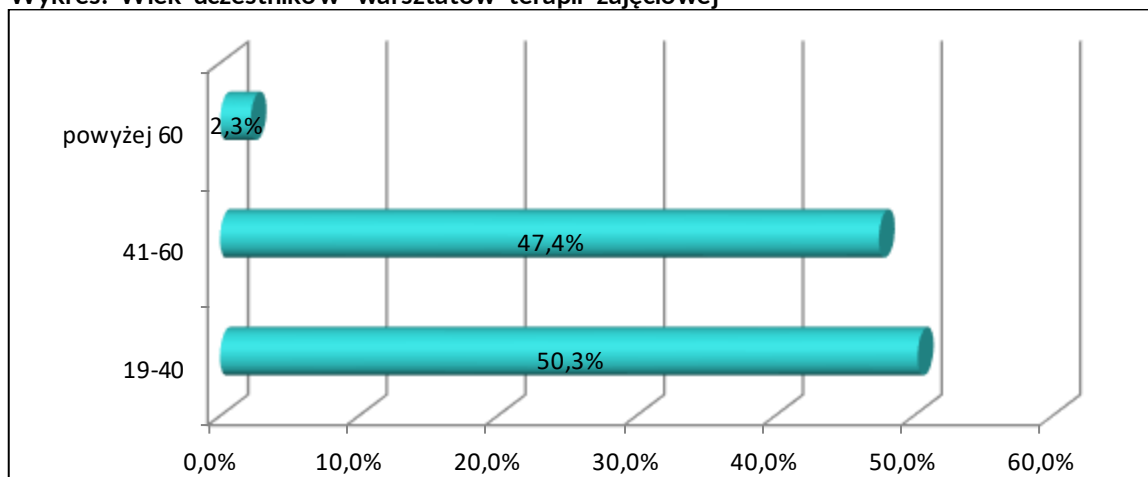
W warsztatach muszą znaleźć zatrudnienie kierownik warsztatu, specjaliści do spraw rehabilitacji lub rewalidacji, instruktorzy terapii zajęciowej oraz psycholog.

6.2.6.4 Osoby korzystające z uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej

Łączna liczba miejsc przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnością, posiadających wskazanie do uczestnictwa w WTZ w GMK w 2025 r. wynosiła 563. Z rehabilitacji społecznej i zawodowej w warsztatach terapii zajęciowej w 2025 r. skorzystało 611 osób z niepełnosprawnościami.

Największy odsetek uczestników warsztatów terapii zajęciowej 50,3% stanowią osoby w wieku 19-40 lat. Drugą co do wielkości grupą są osoby w wieku od 41 do 60 roku życia, stanowią oni 47,4% uczestników warsztatów. Osoby powyżej 60 roku życia stanowią 2,3% uczestników.

Wykres: Wiek uczestników w warsztatach terapii zajęciowej

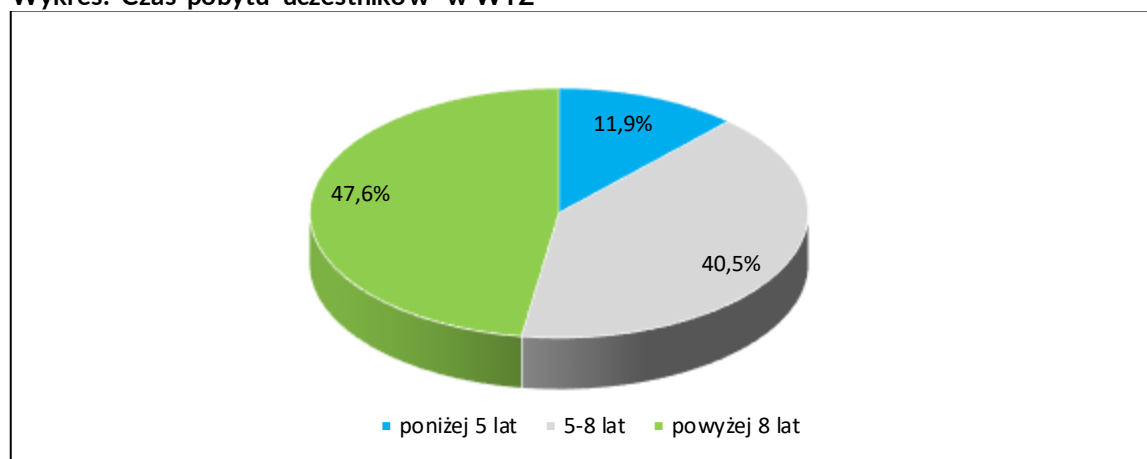
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Największą grupę 47,6% uczestników stanowią osoby uczestniczące w zajęciach WTZ – powyżej 8 lat. Z jednej strony zjawisko to może być odbierane negatywnie jako sprzeczne z ideą funkcjonowania Warsztatów Terapii Zajęciowej jako narzędzia aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością. Z drugiej jednak strony pokazuje, jak ważne jest to miejsce dla osoby z niepełnosprawnością oraz jej najbliższego otoczenia. Terapia, która

jest realizowana w pracowniach warsztatów wpływa na poczucie podniesienia ich własnej wartości, a w konsekwencji jest czynnikiem zapobiegającym wykluczeniu społecznemu.

Równie duża grupa 40,5% uczestników to osoby korzystające z terapii zajęciowej poniżej 5 lat, co wskazuje na rotację uczestnictwa w WTZ. Rotacja spowodowana jest zmianą WTZ, rezygnacją z terapii, celem skorzystania z innej formy wsparcia środowiskowego lub co jest celem WTZ tj. wejściem lub powrotem na rynek pracy.

Wykres: Czas pobytu uczestników w WTZ

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

6.2.6.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Środki finansowe przyznane przez PFRON i GMK na działalność warsztatów w danym roku wynosiły:

Rok	Środki PFRON przyznane wg algorytmu	Środki należne PFRON (uwzględniają pomniejszenie dofinansowania ze względu na § 17 Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej)	Środki należne GMK	Razem PFRON i GMK
2020 r.	11 539 248 zł	11 482 882 zł	1 853 676 zł	13 336 558 zł
2021 r.	12 214 848 zł	12 171 559 zł	2 095 095 zł	14 266 654 zł
2022 r.	14 579 448 zł	14 579 448 zł	2 160 622 zł	16 740 070 zł
2023 r.	16 606 248 zł	16 606 248 zł	2 599 036 zł	19 205 284 zł
2024 r.	18 970 848 zł	18 970 848 zł	2 771 525 zł	21 742 373 zł
2025 r.	19 815 348 zł	19 814 094 zł	2 701 455 zł	22 515 549 zł

Kwota dofinansowania ze środków PFRON rocznego pobytu uczestników w Warsztatach Terapii Zajęciowej obliczana jest na podstawie iloczynu liczby uczestników w WTZ według stanu na 31 grudnia roku poprzedniego oraz kwoty wskazanej w Rozporządzeniu w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym. Kwota dofinansowania Gminy musi stanowić co najmniej 10% łącznych kosztów działalności WTZ w danym roku.

W 2025 r. kwota ta stanowiła średnio 11,98% łącznych kosztów działalności WTZ (publicznych 11,94% i 12,36% oraz niepublicznych 11,94%).

6.2.6.6 Wnioski

Warto zwrócić uwagę na potrzebę zmian legislacyjnych umożliwiających zwiększenie dostępności do Warsztatów Terapii Zajęciowej, poprzez kierowanie nowych osób na miejsca uczestników długotrwale nieobecnych w WTZ.

Alternatywne rozwiązanie zostało wprowadzone w umowach z jednostkami, celem uzyskania przez podmiot mechanizmu umożliwiającego wykreślenie z listy uczestników osób długotrwale nieobecnych. Dzięki temu następuje większa rotacja uczestników w WTZ i umożliwia się innym osobom z niepełnosprawnością korzystanie z terapii. W 2025 r. przyjęto do warsztatów 70 nowych uczestników.

Analiza danych z lat 2014-2025 pokazuje wzrost liczby osób, które są zainteresowane uczestnictwem w terapii w warsztatach. W 2025 r. 17 uczestników warsztatów podjęło zatrudnienie, natomiast w 2024 r. było to 11 uczestników. Główny cel warsztatów w stosunku do ww. osób został osiągnięty.

7 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnością

7.1 Osoby z niepełnosprawnością w społeczności Miasta Krakowa

Termin „niepełnosprawność” jest różnorodnie rozumiany i definiowany ze względu na fakt, iż do grupy osób z niepełnosprawnościami zalicza się jednostki o bardzo różnych zaburzeniach i różnym stopniu upośledzenia funkcji bio-psychospołecznych.

W definiowaniu niepełnosprawności wyróżnia się model medyczny i społeczny. W modelu medycznym (obecnie przemijającym) uznaje się niepełnosprawność za bezpośrednią konsekwencję choroby czy uszkodzenia, natomiast zgodnie z modelem społecznym oznacza niemożność pełnego i skutecznego udziału w różnych sferach życia, na zasadzie równości z innymi osobami, z powodu wielorakich barier, której doświadczają osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność organizmu¹¹¹. „W szczególności do osób z niepełnosprawnościami można zaliczyć osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także osoby z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego”¹¹².

Ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, który odnosi się kompleksowo do osób z niepełnosprawnościami. Konwencja (w art. 1)¹¹³ zawiera definicję osób z niepełnosprawnościami (zgodnie z modelem społecznym): „Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”. Ze względu na porządek prawny (wyższość ratyfikowanych umów międzynarodowych nad ustawami i aktami wykonawczymi) jest to definicja powszechnie obowiązująca w polskim systemie prawnym. Niezależnie od tego szczególne akty prawne

¹¹¹ Załącznik do Uchwały NR CXII/3043/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 14 czerwca 2023 r. w sprawie przyjęcia *Powiatowego Programu Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2023 – 2026*, Zespół Fundacji na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami (Fronia) oraz Inwestrada Sp. z o.o., Urząd Miasta Krakowa, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia – Referat do spraw Problematyki Osób z Niepełnosprawnościami, Kraków, listopad 2022 r., strona 17.

¹¹² Załącznik do Uchwały NR CXII/3043/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 14 czerwca 2023 r....op. cit., strona 7.

¹¹³ Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., art.1 akapit 2 (Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, dnia 25 października 2012 r., poz. 1169).

mogą zawierać inne definicje jak Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Sytuację komplikuje równoległe funkcjonowanie różnych systemów orzecznich (o niepełnosprawności, o niezdolności do pracy, oświatowy, o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, tak zwany mundurowy itp.), które nie w pełni wdrażają społeczny model niepełnosprawności¹¹⁴.

Zgodnie z przyjętą w spisach powszechnych definicją za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz jej sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, czy też naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych. W NSP 2021 dane o osobach z niepełnosprawnościami były gromadzone na podstawie informacji o posiadaniu aktualnego prawnego orzeczenia o niepełnosprawności oraz subiektywnej oceny respondenta dotyczącej ograniczenia sprawności, przy czym dotyczyło to stanów długotrwałych, tj. takich, które trwały lub przewidywano, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej¹¹⁵.

Dane uzyskane w trakcie Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 r.¹¹⁶ wykazały, że osoby z niepełnosprawnością stanowiły 14,3% ludności kraju (5447,5 tys. osób z niepełnosprawnością). W porównaniu do przeprowadzonego w 2011 r. spisu – liczba osób z niepełnosprawnością zwiększyła się o 750,5 tys. tj. o 16,0% (w 2011 r. – 4697 048)¹¹⁷.

Według wyników spisu w 2021 r. wśród ogółu osób z niepełnosprawnością nadal przeważały kobiety – 54,9% wobec 45,1% mężczyzn, natomiast w 2011 r. udział kobiet z niepełnosprawnością był nieco niższy – 53,9%¹¹⁸.

Istotne zmiany można zauważyć analizując poszczególne kategorie osób z niepełnosprawnością. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w 2021 r. wyniosła w Polsce 3471,2 tys. i zwiększyła się w stosunku do 2011 r. o 339,7 tys. osób. Zwiększyła się też liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie z 1565,6 tys. w 2011 r. do 1976,3 tys. w 2021 r.¹¹⁹.

Należy podkreślić, że zgodnie z przepisami ustawy o NSP 2021 informacja o stopniu posiadanych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu oraz rodzaju schorzeń gromadzona była na zasadzie dobrowolności (deklaracja i subiektywna ocena respondenta). W związku z dobrowolnym charakterem pytań o samoocenę dotyczącą ograniczenia zdolności wykonywania codziennych czynności spowodowaną problemami zdrowotnymi trwającymi 6 miesięcy lub dłużej oraz na pytania o grupy schorzeń powodujących te ograniczenia – 1 955,1 tys. osób odmówiło udzielenia odpowiedzi¹²⁰.

Ze względu na zastosowanie dokładnych wag przy uogólnianiu wyników z badania reprezentacyjnego w NSP 2011 mogły wystąpić rozbieżności w sumowaniu danych za 2011 r. na wyższe poziomy agregacji¹²¹.

W NSP 2021 liczba gospodarstw domowych, w których zamieszkiwała przynajmniej jedna osoba niepełnosprawna wyniosła 4140,3 tys. co stanowiło 33% ogółu gospodarstw domowych, natomiast liczba gospodarstw domowych z przynajmniej jedną osobą

¹¹⁴ Załącznik do Uchwały NR CXII/3043/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 14 czerwca 2023 r....op. cit., strona 17.

¹¹⁵ *Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023, strona 86.

¹¹⁶ GUS, BDL, NSP 2021 – Ludność – osoby niepełnosprawne wg płci i kategorii niepełnosprawności (aktualizacja 13.07.2023 r.).

¹¹⁷ *Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021*. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023, strona 87.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ *Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna ...op. cit.*, strona 86

¹²¹ Ibid.

niepełnosprawną w wieku 65 lat i więcej wyniosła 2358,2 tys. i ich udział stanowił 18,8% ogółu gospodarstw domowych¹²².

W 2021 r. osoby z niepełnosprawnością w województwie małopolskim stanowili 13,7% z ogółu Małopolan z czego 55,4% stanowiły kobiety z niepełnosprawnością.

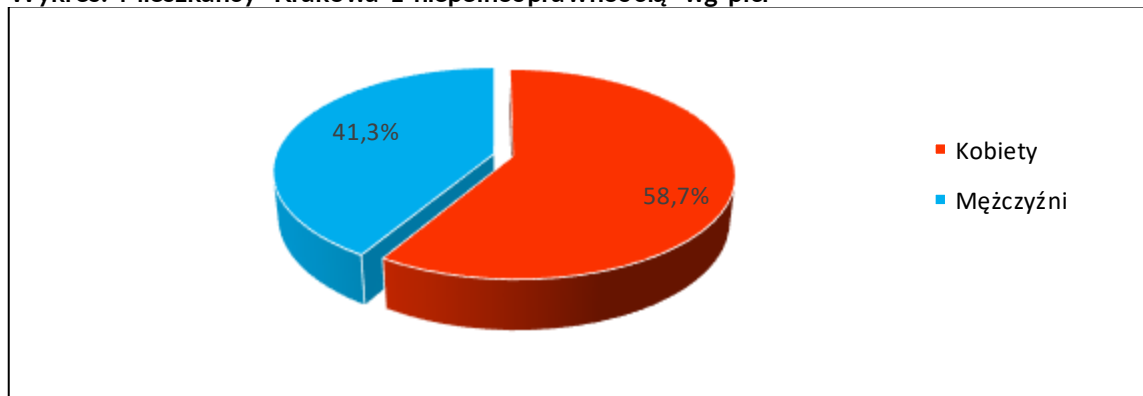
Zgodnie z danymi prezentowanymi przez Główny Urząd Statystyczny¹²³ w 2023 r. w Polsce było 4 mln osób, które posiadały ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niezdolności do pracy wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Struktura osób niepełnosprawnych prawnie prezentowała się następująca: 41,3% ze stopniem umiarkowanym, 27,4% ze stopniem znacznym oraz 25,2% ze stopniem lekkim. Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności bez określonego stopnia ze względu na wiek (do 16 roku życia) stanowiły 5,8% (w pozostałych przypadkach nie udało się określić stopnia niepełnosprawności). W badanej populacji osób niepełnosprawnych prawnie kobiety stanowiły 53,1%. Najwięcej kobiet było w przedziale wiekowym 70-74 lata (292 tys.), natomiast mężczyzn najwięcej było w przedziale wiekowym 65-69 lat (275,2 tys.).

Według danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 r. populacja osób z niepełnosprawnością w Krakowie liczyła 111 tys. osób tj. 13,87% ogólnej liczby mieszkańców Krakowa. W porównaniu z wynikami z Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2011, liczba osób z niepełnosprawnością w Krakowie wzrosła z 107 460 osób do 111 014, choć w stosunku do ogółu ludności nieznacznie zmalała (w 2011 r. – 14%).

Sytuacja ta, może mieć wpływ na wysokość środków przeznaczonych przez PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Środki te wyliczane są na podstawie algorytmu, który obejmuje między innymi liczebność populacji osób z niepełnosprawnością w powiecie.

Wśród mieszkańców Krakowa z niepełnosprawnością kobiety stanowią 58,7%.

Wykres: Mieszkańcy Krakowa z niepełnosprawnością wg płci

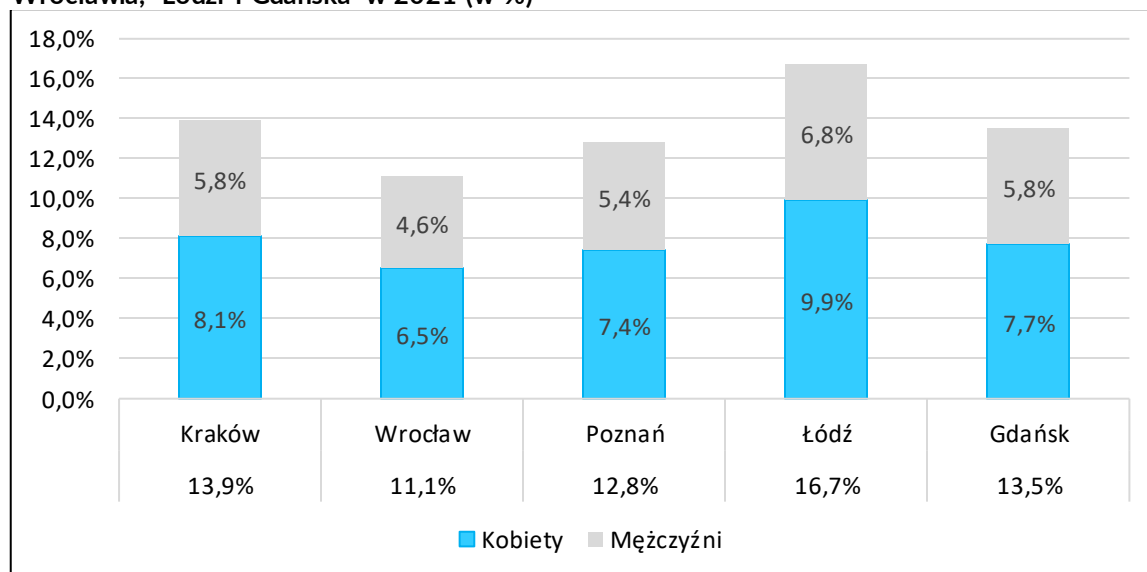
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Ludność – Osoby niepełnosprawne wg płci i kategorii niepełnosprawności) – aktualizacja 13.07.2023 r.

Biorąc pod uwagę wskaźnik liczby osób z niepełnosprawnością w stosunku do ogólnej liczby ludności, Kraków plasuje się na drugim miejscu (po Łodzi) wśród największych miast w Polsce.

¹²² Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Starzenie się ludności Polski w świetle wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań 2021, Warszawa 2023, strona 14.

¹²³ Główny Urząd Statystyczny, Osoby niepełnosprawne w 2023 r. Informacje sygnałowe, 15.10.2024 r.

Wykres: Liczba osób z niepełnosprawnością w populacji mieszkańców Krakowa, Poznania, Wrocławia, Łodzi i Gdańska w 2021 (w %)

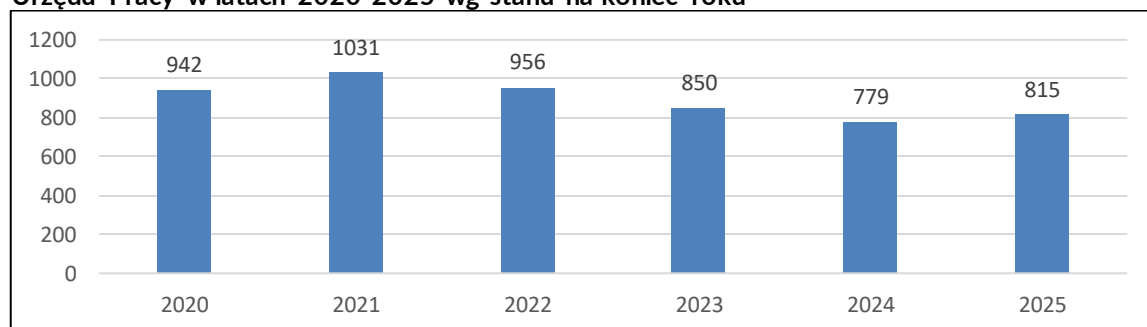
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, NSP 2021 – Ludność – Osoby niepełnosprawne wg płci i kategorii niepełnosprawności) – aktualizacja 13.07.2023 r.

Na podstawie sprawozdań Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie za 2025 r. można zaobserwować spadek liczby wydanych orzeczeń w stosunku do roku 2024 o 6,5%. W 2025 r. wydano 8044 orzeczeń (w 2024 r. – 8608), w tym: 1561 o zaliczeniu do stopnia lekkiego, 4430 do stopnia umiarkowanego, 2053 do stopnia znacznego (osoby powyżej 16 roku życia).

W 2025 r. wydano 1269 orzeczeń o zaliczeniu do osób z niepełnosprawnością (dot. osób, które nie ukończyły 16. roku życia). Jest to o ponad 7 orzeczeń więcej niż w roku 2024.

Znaczącym problemem osób z niepełnosprawnością jest pozostawanie bez pracy. Na dzień 31 grudnia 2025 r., liczba osób z niepełnosprawnością pozostających w rejestrach Grodzkiego Urzędu Pracy uległa zmniejszeniu o ponad 4% tj. o 36 osób w stosunku do roku 2024.

Wykres: Liczebność osób z niepełnosprawnością pozostających w rejestrach Grodzkiego Urzędu Pracy w latach 2020-2025 wg stanu na koniec roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUP

Problemy zdrowotne i niepełnosprawność to naturalna konsekwencja postępującego procesu starzenia się. Wraz z wiekiem nasilają się wśród osób starszych procesy degeneracyjne i chorobowe, które skutkują coraz większym ograniczeniem funkcji organizmu.

Postępujący proces starzenia się społeczności Krakowa, przy uwzględnieniu towarzyszących tej fazie życia deficytów różnego typu, pozwala postawić tezę, że odsetek mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków z niepełnosprawnością w najbliższych latach będzie wzrastał. Należy liczyć się z poważnym narastaniem problemu samodzielnej egzystencji

wśród osób starszych, a szczególnie wśród seniorów wymagających pomocy – opieki, leczenia i rehabilitacji.

7.2 Świadczenia na rzecz osób z niepełnosprawnością

7.2.1 Praca socjalna z osobami z niepełnosprawnością

Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej podejmują działania w tych obszarach funkcjonowania, w których osoba/rodzina napotyka trudności, których nie jest w stanie samodzielnie pokonać i wymaga wsparcia. Jednym z takich obszarów jest niepełnosprawność. Celem działań w tym obszarze jest dążenie do stanu, w którym osoba z niepełnosprawnością jest zdolna do samodzielnej egzystencji. Dotyczy to funkcjonowania w warunkach domowych, społecznych i w dziedzinach składających się na całokształt ludzkiego działania.

7.2.2 Usługa asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej

W 2025 r. Gmina Miejska Kraków realizowała Program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2025. Program ma na celu zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami. Zakres realizacji usługi jest ściśle dostosowany do potrzeb osób korzystających z asystencji – podejmowanie przez uczestników Programu decyzji precyzujących zakres i sposób realizowanych usług umożliwi osobie z niepełnosprawnością kierowanie asystencją oraz maksymalne dopasowanie wykonywanych czynności do jej oczekiwań. Adresatami usług są pełnoletnie osoby z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu znacznym lub umiarkowanym oraz dzieci w wieku od 2 do 16 r.ż. z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

7.2.2.1 Osoby korzystające ze świadczenia w formie usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

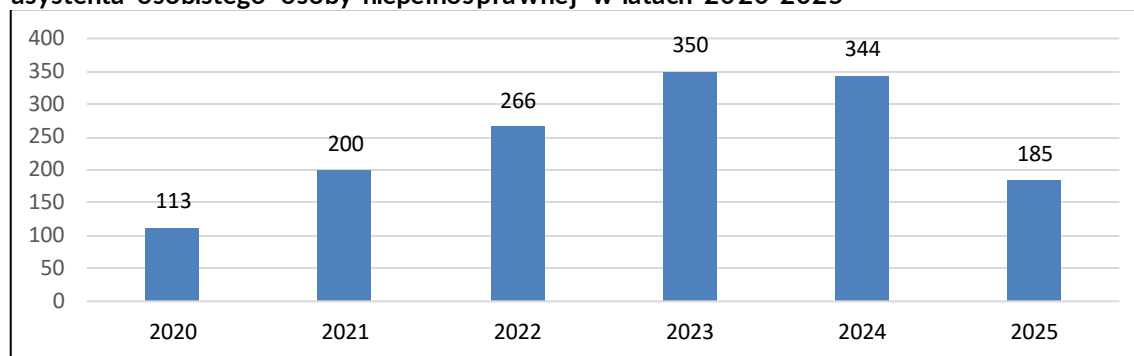
W 2025 r. usługą objęto 185 osób z niepełnosprawnościami, realizując 34 566 godzin usługi. W stosunku do roku 2024 liczba osób korzystających z usługi znacznie zmalała – o 159 osób, co wynika ze znacznie niższej wartości środków finansowych z Funduszu Solidarnościowego przekazanych Gminie Miejskiej Kraków na realizację zadania. Usługa była realizowana przez 148 asystentów osobistych.

Osoby z niepełnosprawnością nie ponosiły żadnych kosztów w związku z realizacją usługi.

Usługa asystencji osobistej w 2025 r. polegała na wspieraniu przez asystenta osoby z niepełnosprawnością w różnych sferach życia, w szczególności:

- wsparciu uczestnika w czynnościach samoobsługowych, w tym utrzymaniu higieny osobistej;
- wsparciu uczestnika w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu ról w rodzinie;
- wsparciu uczestnika w przemieszczaniu się poza miejscem zamieszkania;
- wsparciu uczestnika w podejmowaniu aktywności życiowej i komunikowaniu się z otoczeniem.

Wykres: Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia w formie usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania z działalności MOPS w Krakowie

7.2.2.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków, w 2025 r. zadanie realizowane było przez Galicyjską Fundację „Wsparcie, Integracja, Rozwój”.

7.2.2.3 Kadra

Zadanie realizowane było przez kadrę zatrudnioną przez Galicyjską Fundację „Wsparcie, Integracja, Rozwój” – w 2025 r. usługę świadczyło 148 asystentów osobistych.

7.2.2.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację usługi wydatkowano:

- w 2020 r.: łącznie 259 073,30 zł ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych;
- w 2021 r.: łącznie 1 231 001,01 zł, w tym ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych 1 146 001,01 zł;
- w 2022 r.: łącznie 2 173 183,92 zł, w tym ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych 1 946 183,92 zł;
- w 2023 r.: 1 863 519,01 zł ze środków Funduszu Solidarnościowego oraz 351 027,82 zł ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków;
- w 2024 r.: 2 699 905,63 zł ze środków Funduszu Solidarnościowego oraz 397 959,99 zł ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków;
- w 2025 r. 1 689 658,56 zł ze środków Funduszu Solidarnościowego oraz 346 970,41 zł ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

7.2.2.5 Wnioski

Liczba osób zainteresowanych usługą asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością w kolejnych edycjach Programu nadal utrzymuje się na wysokim poziomie, co obrazuje liczba złożonych wniosków – w 2025 r. wpłynęło 579 kart zgłoszenia do Programu. Dla porównania, w 2024 r. wpłynęły 664 wnioski osób zainteresowanych asystencją osobistą. Wskazuje to na potrzebę rozwijania tej formy wsparcia, która dzięki maksymalnemu dopasowaniu do potrzeb odbiorców, indywidualnemu podejściu wpływa na poprawę funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w ich środowisku, zwiększa możliwości zaspokajania ich potrzeb oraz włącza w życie społeczne. Asystowanie w codziennych czynnościach, kształtowanie właściwych relacji z otoczeniem, tworzenie warunków sprzyjających korzystaniu przez osoby z niepełnosprawnościami z różnorodnych usług świadczonych na poziomie lokalnej społeczności (wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych, programów zdrowotnych, rehabilitacji medycznej) z uwzględnieniem

szczególnych wymagań i potrzeb wynikających ze specyfiki stanu zdrowia efektywnie przyczynia się do przywrócenia możliwości funkcjonowania społecznego osoby z niepełnosprawnością i wskazuje na potrzebę rozwijania pomocy w tej formie

7.2.3 Trening kompetencji i umiejętności społecznych dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością

Trening kompetencji i umiejętności społecznych skierowany jest do osób z orzeczoną niepełnosprawnością znajdujących się w wieku aktywności zawodowej. Realizowany jest w formie indywidualnej i grupowej. Usługi w formie indywidualnej polegają na bezpośrednich spotkaniach trenerów z odbiorcami zadania, podczas których prowadzony jest trening z zakresu:

- prowadzenia gospodarstwa domowego,
- dbałości o podstawowe potrzeby osoby korzystającej z treningu,
- organizacji i przestrzegania planu dnia,
- załatwiania spraw urzędowych,
- poszukiwania i utrzymania zatrudnienia,
- kształtowania i utrzymywania właściwych relacji osoby korzystającej z treningu z otoczeniem,
- pokonywania barier związanych z niepełnosprawnością,
- poszukiwania, pozyskiwania i korzystania ze wsparcia w obszarach, w których osoba korzystająca z treningu nie jest w stanie poradzić sobie samodzielnie i/lub chciałaby rozwinąć swoją wiedzę i kompetencje i/lub mogłaby nabyć uprawnienia.

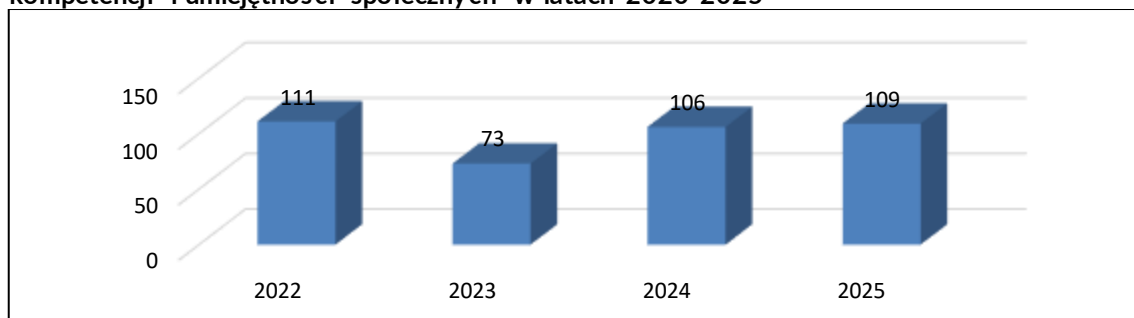
Trening w formie grupowej stanowi działanie uzupełniające, mające na celu wzmocnienie wiedzy i kompetencji społecznych oraz poczucia własnej wartości osób korzystających z usługi i dotyczy tematyki, w zakresie której osoby te jako grupa wymagają wsparcia.

W roku 2025 r. z usługi treningu kompetencji i umiejętności społecznych skorzystało 109 osób.

7.2.3.1 Osoby korzystające ze świadczenia w formie usługi treningu kompetencji i umiejętności społecznych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W latach 2022-2024 średnio z usługi indywidualnego treningu kompetencji i umiejętności społecznych korzystało 96 osób rocznie. W 2025 r. z tej formy wsparcia skorzystało 109 osób.

Wykres: Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających ze świadczenia w formie treningu kompetencji i umiejętności społecznych w latach 2020-2025

7.2.3.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków, zadanie realizowane jest przez Fundację ARISE.

7.2.3.3 Kadra

W 2025 r. zadanie realizowane było przez kadrę zatrudnioną przez Fundację ARISE, składającą się z 16 osób.

7.2.3.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację zadania wydatkowano łącznie:

- w 2022 r. 282 326,83 zł;
- w 2023 r. 524 734,55 zł;
- w 2024 r. 501 951,53 zł;
- w 2025 r.: 423 392,90 zł.

7.2.3.5 Wnioski

Trening kompetencji i umiejętności społecznych dla osób z niepełnosprawnością, w zakresie w jakim jest świadczony, stanowi istotne wsparcie dla odbiorców, do których jest skierowany. Usługa wzmacnia beneficjentów w zakresie ich samodzielności i podejmowanej aktywności, jak i pozwala na minimalizowanie barier psychospołecznych. Ten rodzaj wsparcia stanowi jedną z form wzmacniania pozycji osób z orzeczoną niepełnosprawnością w życiu społeczno-zawodowym. W drugiej połowie 2025 r. stwierdzono około 40% spadek liczby godzin zrealizowanych usług w stosunku do pierwszego półrocza. Przyczyny zaistniałego stanu rzeczy Zleceniobiorca upatruje w zbyt małej liczbie osób zainteresowanych wsparciem, jak i odwoływaniu usług przez beneficjentów (np. z powodu stanu zdrowia, wyjazdów).

7.2.4 Mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi

Mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi skierowane są do następującej grupy osób: osób z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną, głuchoniewidomych, niewidomych z niepełnosprawnością fizyczną, chorujących psychicznie z niepełnosprawnością fizyczną, które ze względu na swoje ograniczenia wymagają pomocy w codziennym życiu. Pobyt w mieszkaniu ma na celu stworzenie warunków, które umożliwią im niezależne funkcjonowanie w społeczności lokalnej.

W mieszkaniach tego typu świadczone są usługi o charakterze społecznym, opiekuńczo – wspierającym, zawodowym oraz pomoc psychologiczna.

7.2.4.1 Infrastruktura

Według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r., na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonowały 3 mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, które zapewniały 16 miejsc, w tym:

- przy ul. Ludwisarzy 12 przeznaczone dla 5 osób;
- przy ul. Tokarskiej 16 przeznaczone dla 5 osób;
- przy ul. Ludwisarzy 22 przeznaczone dla 6 osób.

7.2.4.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

W roku 2025 zadanie realizowane było przez Dom Pomocy Społecznej ul. Praska 25.

7.2.4.3 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania w roku 2025 zaangażowane były 4 osoby (w ramach 3,92 etatu).

7.2.4.4 Osoby korzystające ze świadczeń w formie pobytu w mieszkaniu wspomagającym dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Z pomocy w formie pobytu w mieszkaniach wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonym w 2025 r. skorzystało 16 osób

Tabela: Liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi w latach 2023-2025.

mieszkania treningowe dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi	Liczba miejsc		
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
	16	16	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS

7.2.4.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Nakłady finansowe w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków wynosiły:

Rok	Środki GMK - bieżące funkcjonowanie	Remont i wyposażenie	Suma
2023 r.	352 362,03 zł	0 zł	352 362,03 zł
2024 r.	329 545,18 zł	0 zł	329 545,18 zł
2025 r.	346 259,39 zł	0,00 zł	346 259,39 zł

7.2.4.6 Wnioski

Funkcjonujące obecnie mieszkania wspomagane przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, są rezultatem realizowanego w latach 2019-2023 projektu pn. „Sami–Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. Dzięki projektowi udało się opracować i przetestować standardy funkcjonowania mieszkań dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym: z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną, głuchoniewidomych, niewidomych z niepełnosprawnością fizyczną, chorujących psychicznie z niepełnosprawnością fizyczną, dzięki czemu osoby te ze względu na swoje ograniczenia mają zapewnioną pomocy w codziennym życiu oraz odpowiednie warunki, które umożliwią im niezależne funkcjonowanie w społeczności lokalnej.

7.2.5 Zasiłek stały

Wypłacanie zasiłków stałych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały w 2025 r. ustalało się w wysokości:

- 1) w przypadku osoby samotnie gospodarującej - różnicy między kwotą stanowiącą 130 % kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej t. 1313 zł a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 1229 zł miesięcznie
- 2) w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kwotą stanowiącą 130 % kryterium dochodowego na osobę w rodzinie tj. 823 zł a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 100 zł miesięcznie. W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, zasiłek stały nie przysługuje¹²⁴.

7.2.5.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.2.5.2 Kadra

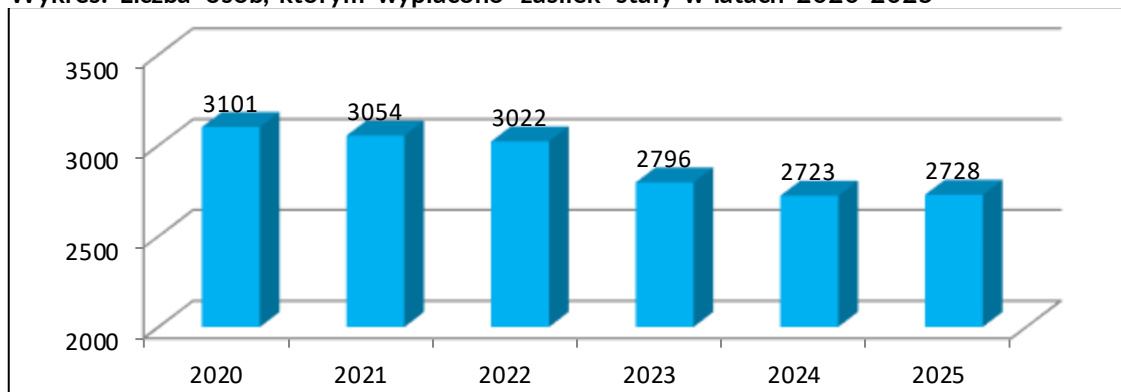
Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

7.2.5.3 Osoby i rodziny korzystające ze świadczenia w formie zasiłku stałego, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W perspektywie wieloletniej, liczbę świadczeniobiorców zasiłku stałego cechuje tendencja spadkowa.

W 2025 r. nastąpiło zatrzymanie spadku liczby świadczeniobiorców w stosunku do roku poprzedniego, gdzie liczba osób była na poziomie z 2024 r. (z pomocy skorzystało pięć osób więcej niż w roku poprzednim)

Wykres: Liczba osób, którym wypłacono zasiłek stały w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Cechy demograficzno-społeczne tej grupy biorców rok do roku nie ulegają znaczącym zmianom, co wynika bezpośrednio ze specyfiki świadczenia (długiego okresu korzystania z tej formy pomocy).

¹²⁴Art. 17 ust. 1 pkt 19, art. 37 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.).

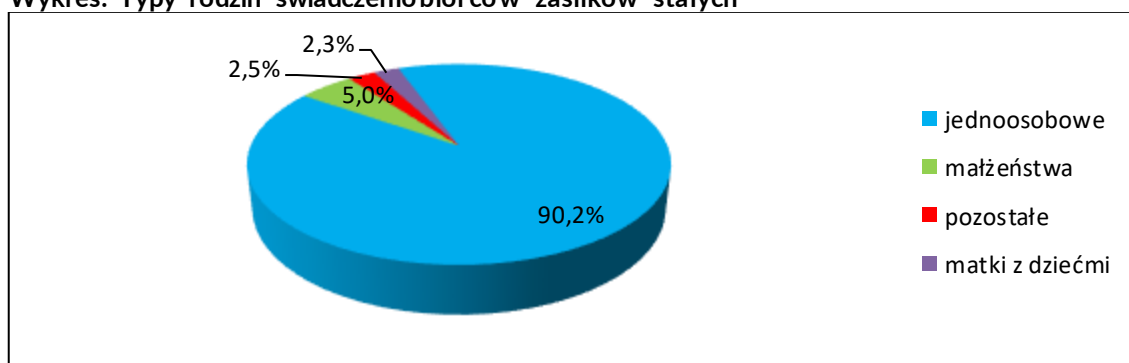
Tabela: Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków stałych

Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków stałych	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
0-24	0,9%	0,6%	0,7%
25-34	3,5%	4,3%	4,0%
35-44	7,0%	11,6%	9,8%
45-59	27,1%	32,6%	30,5%
60-64	15,7%	18,8%	17,6%
65 i więcej	45,8%	32,1%	37,4%
wykształcenie			
nieustalony poziom wykształcenia	6,5%	5,2%	5,7%
gimnazjalne i poniżej	20,8%	28,5%	25,5%
zasadnicze zawodowe	17,7%	33,2%	27,1%
średnie ogólne i zawodowe	34,8%	24,3%	28,4%
policealne	1,7%	0,6%	1,0%
wyższe	18,5%	8,2%	12,3%
stan cywilny			
panna/kawaler	28,9%	53,1%	43,6%
konkubina/konkubent	0,2%	0,2%	0,2%
rozwidziona/rozwidziony	29,0%	30,2%	29,8%
separowana/separowany	0,8%	2,1%	1,5%
wdowa/wdowiec	24,1%	3,7%	11,7%
zamężna/żonaty	17,0%	10,7%	13,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Świadczeniobiorcy zasiłków stałych to przede wszystkim mężczyźni stanowiący ponad 60% ogółu osób. Najlicniejszą grupę odbiorców, reprezentują osoby w wieku powyżej 65 lat 37,4% oraz osoby w wieku 45-59 lat: 30,5%. Wśród ogółu świadczeniobiorców ponad 28,4 % posiada wykształcenie średnie ogólne i zawodowe, a 27,1% zasadnicze zawodowe. Pod względem stanu cywilnego wśród kobiet dominują: osoby po rozwodzie 29% oraz panny 28,9%. W przypadku mężczyzn: kawalerowie 53,1% oraz osoby po rozwodzie 30,2%.

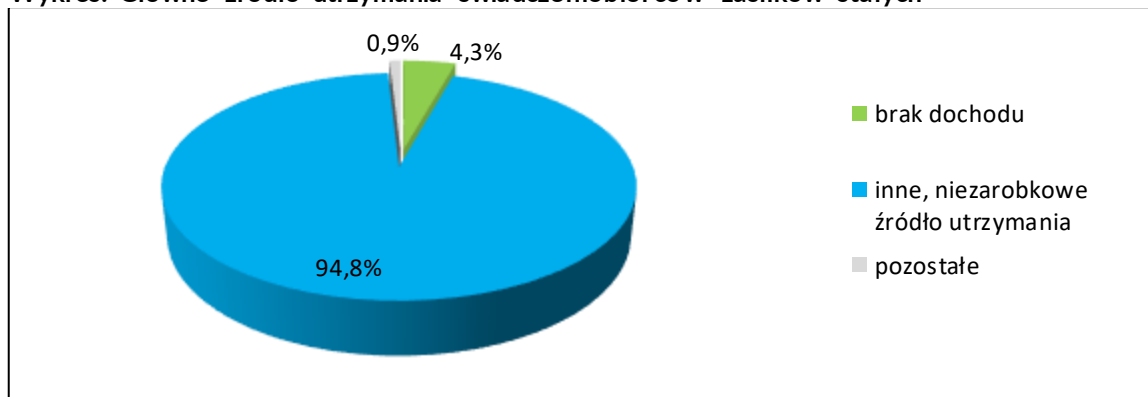
Wykres: Typy rodzin świadczeniobiorców zasiłków stałych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Świadczeniobiorcy zasiłków stałych to przede wszystkim osoby prowadzące samodzielne, jednoosobowe gospodarstwa domowe – 90,2% ogółu świadczeniobiorców.

Wykres: Główne źródło utrzymania świadczeniobiorców zasiłków stałych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Świadczeniobiorcy zasiłków stałych utrzymują się najczęściej z innych, niezarobkowych źródeł utrzymania 94,8%. 83,5% osób osiąga dochód powyżej 500 zł.

Poza niepełnosprawnością i długotrwałą ciężko chorobą, głównymi problemami występującymi w gospodarstwach domowych świadczeniobiorców zasiłków stałych są kolejno: ubóstwo, bezdomność, bezrobocie i alkoholizm.

W porównaniu z rokiem 2024 cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków stałych pozostają na podobnym poziomie.

7.2.5.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację zadania wydatkowano następujące środki z budżetu państwa:

- w 2020 r.: 16 902 190,29 zł. Średnia miesięczna wysokość świadczenia na osobę wyniosła 524 zł;
- w 2021 r. – 16 372 331,41 zł. Średnia miesięczna wysokość świadczenia na osobę wyniosła 526 zł;
- w 2022 r. – 17 401 228,08 zł. Średnia miesięczna wysokość świadczenia na osobę wyniosła 584 zł;
- w 2023 r. – 16 479 951,95 zł. Średnia miesięczna wysokość świadczenia na osobę wyniosła 580 zł;
- w 2024 r. – 23 122 414,21. Średnia miesięczna wysokość świadczenia na osobę wyniosła 827 zł;
- w 2025 r. – 29 567 659,61,21. Średnia miesięczna wysokość świadczenia na osobę wyniosła 1 052 zł.

7.2.5.5 Wnioski

W Gminie Miejskiej Kraków notowana jest tendencja spadkowa liczby osób objętych pomocą w formie zasiłku stałego, natomiast rok 2025 był pierwszym w ostatnich ośmiu latach, w którym liczba osób objętych pomocą była na poziomie z poprzedniego roku.

Szacuje się, że na liczbę świadczeniobiorców zasiłków stałych w kolejnych latach będą wpływać następujące czynniki:

- skala uzyskiwania przez świadczeniobiorców kontynuacji uprawnień wynikających z posiadanych orzeczeń o niepełnosprawności w zakresie stopnia niepełnosprawności. W grupie osób pobierających zasiłek stały mniej niż połowa świadczeniobiorców legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym na czas nieokreślony.
- sytuacja demograficzna Gminy Miejskiej Kraków, głównie znaczący wzrost odsetka gospodarstw jednoosobowych w skali zbiorowości oraz wydłużanie się średniej długości życia. Prognoza ludności dla Krakowa opracowana przez GUS wskazuje na trwałość tendencji związanej ze wzrostem liczebności populacji w wieku poprodukcyjnym, co w konsekwencji spowoduje dalsze zwiększanie się liczby jednoosobowych gospodarstw domowych osób w starszym wieku. Znajduje to odzwierciedlenie w populacji

świadczeniobiorców zasiłków stałych, którymi w zdecydowanej większości są osoby prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe. Ponadto wydłuża się przeciętne dalsze trwanie życia w związku z czym liczba osób starszych, niepełnosprawnych w populacji będzie wzrastać;

– skala aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, rozumiana jako odpływ świadczeniobiorców, zaktywizowanych zawodowo z powodu uzyskania własnego źródła dochodu z tytułu pracy zarobkowej.

Koszty udzielania świadczeń w formie zasiłków stałych w roku 2025 były na poziomie wyższym niż w 2024 r. w związku z wzrostem kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń, a co za tym idzie wzrostem wysokości zasiłków stałych.

7.2.6 Turnusy rehabilitacyjne

Formą wsparcia adresowaną do osób z niepełnosprawnością jest udział w turnusie rehabilitacyjnym. Turnus oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także poprzez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu. Czas trwania turnusów wynosi co najmniej 14 dni. Osoba z niepełnosprawnością, której przyznano dofinansowanie, dokonuje wyboru turnusu sama, zgodnie z zaleceniami lekarza zawartymi we wniosku lekarskim, biorąc pod uwagę wskazane w orzeczeniu lub we wniosku lekarskim dysfunkcje lub schorzenia.

7.2.6.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.2.6.2 Kadra

Zadanie realizowane było przez 3 pracowników MOPS (w ramach 1,625 etatów).

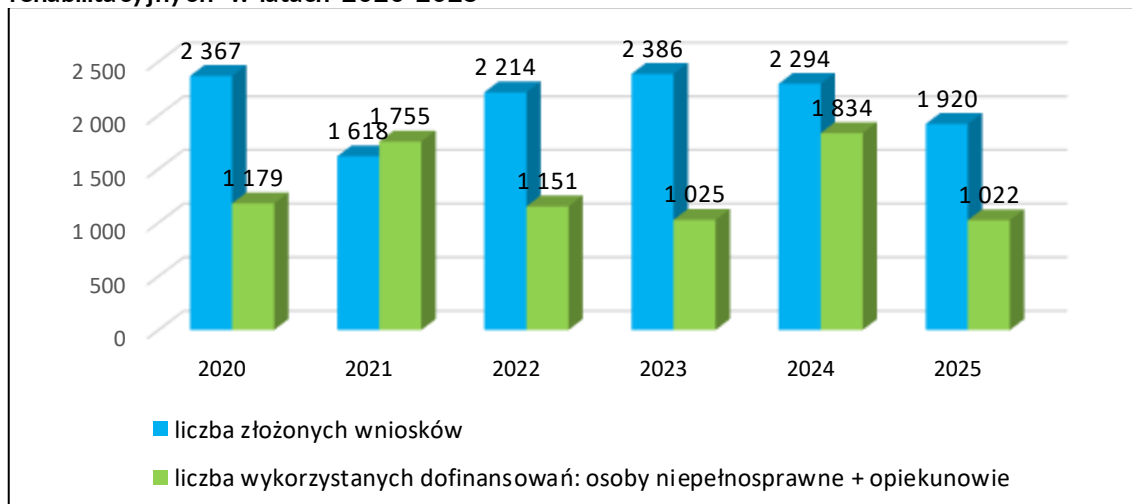
7.2.6.3 Osoby korzystające z dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych

Analiza danych z lat 2020-2025 pokazuje zróżnicowaną liczbę osób ubiegających się o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym.

W 2024 r. wpłynęło 2 294 wniosków, natomiast w 2025 r. 1 920 wniosków tj. 374 mniej niż w roku 2024 (spadek o 16%).

W związku z limitem środków na realizację zadania, dofinansowanie do udziału w turnusie rehabilitacyjnym otrzymało łącznie 1 022 osób z niepełnosprawnością w tym 140 dzieci i młodzieży (plus 429 opiekunów).

Wykres: Wnioski osób z niepełnosprawnością o dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

7.2.6.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych wyniosła:

Rok	Kwota
2020 r.	1 349 161 zł
2021 r.	2 385 022 zł
2022 r.	1 700 000 zł
2023 r.	1 700 000 zł
2024 r.	3 382 193 zł
2025 r.	3 011 986 zł

Średnie dofinansowanie na osobę z niepełnosprawnością wyniosło 2 947 zł i było większe o 440 zł od poprzedniego roku. Limit środków przeznaczonych na realizację zadania wynosił 3 011 986 zł i został zrealizowany w 100%.

7.2.6.5 Wnioski

W 2025 r. wydatkowano w ramach zadania niższą kwotę o 370 207 zł niż w ubiegłym roku. Aby zapewnić możliwość udziału w turnusie co roku innej grupie osób, Ośrodek określa szczegółowe zasady przyznawania dofinansowania wg hierarchii dotyczącej stopnia niepełnosprawności uwzględniając przy tym ostatni rok przyznanego dofinansowania ze środków PFRON, przy czym dzieci i młodzież w wieku do 16 lat oraz osoby w wieku do 24 lat uczące się i nie pracujące dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych mogą otrzymać co roku. Liczba przyznanych dofinansowań do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym uzależniona jest od wysokości środków przekazanych na realizację zadania przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W roku 2025 z turnusów rehabilitacyjnych skorzystało 53,23% osób, które złożyły wnioski.

7.2.7 Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością

Bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i jego elementach zewnętrznych, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub zmniejszają swobodę ruchu osobom z niepełnosprawnością. Likwidacja barier w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością ma na celu umożliwienie jej lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania podstawowych, codziennych czynności, a przede wszystkim poruszania się w miejscu zamieszkania.

W ramach tego zadania Ośrodek najczęściej przyznaje dofinansowanie do:

- dostosowania łazienki i innych pomieszczeń zgodnie z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością, m.in. wolna przestrzeń kąpielowa, uchwyty, siedzisko prysznicowe, dostosowana umywalka, toaleta;
- likwidacji progów i ułożenia powierzchni antypoślizgowej;
- zakupu i montażu podnośników ściennych i sufitowych;
- zakupu i montażu krzeseł i platform schodowych oraz
- budowy pochylni umożliwiającej samodzielne poruszanie się.

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie z niepełnosprawnością swobodne porozumiewanie się lub przekazywanie informacji.

Bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności przedmiotów lub urządzeń.

Likwidacja barier w komunikowaniu się i technicznych ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie z niepełnosprawnością wykonywania podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

W ramach tych 2 zadań najczęściej Ośrodek przyznaje dofinansowanie do:

- oprogramowania do komunikacji wspomagającej i alternatywnej;
- programów logopedycznych;
- specjalistycznych myszek;
- oprogramowania do komunikacji za pomocą wzroku;
- sprzętu elektronicznego typu: komputery stacjonarne, laptopy, tablet;
- krzeseł toaletowych;
- wózków toaletowych;
- schodołazów;
- podnośników wannowo kąpielowych;
- uchwytów wspomagających;
- słuchawek wzmacniających słuch.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów zakupu sprzętu poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

7.2.7.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.2.7.2 Kadra

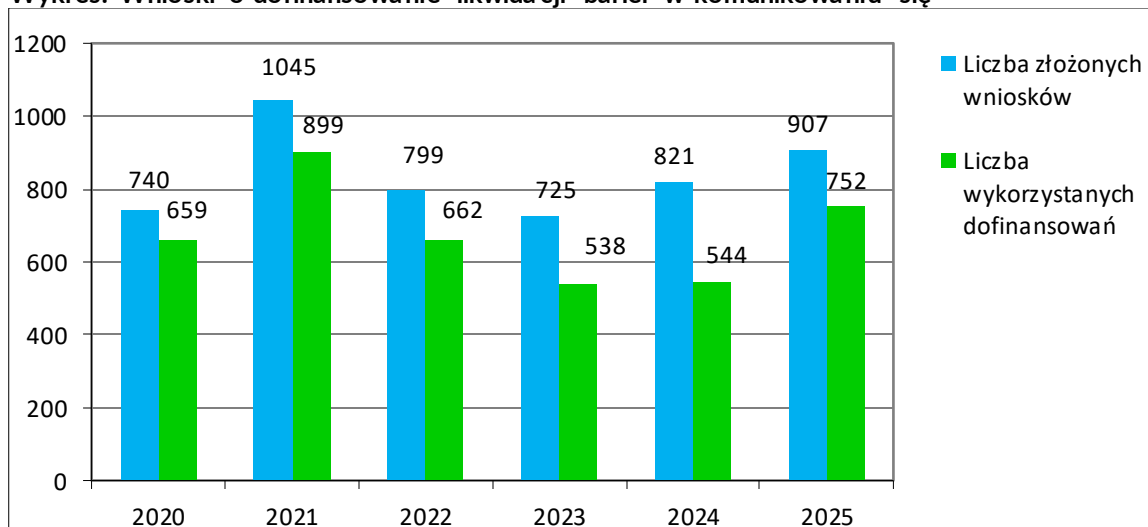
Zadanie realizowało 5 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (w ramach 3,25 etatów).

7.2.7.3 Osoby korzystające z dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością

W roku 2025 liczba złożonych wniosków w ramach dofinansowania likwidacji barier architektonicznych wyniosła 181, w komunikowaniu się wyniosła 907, technicznych wyniosła 292. W związku z ograniczonymi środkami na realizację zadania dofinansowanie otrzymało 1043 osoby, w tym 62 osoby do likwidacji barier architektonicznych, 752 osoby do likwidacji barier w komunikowaniu się i 229 osób do likwidacji barier technicznych.

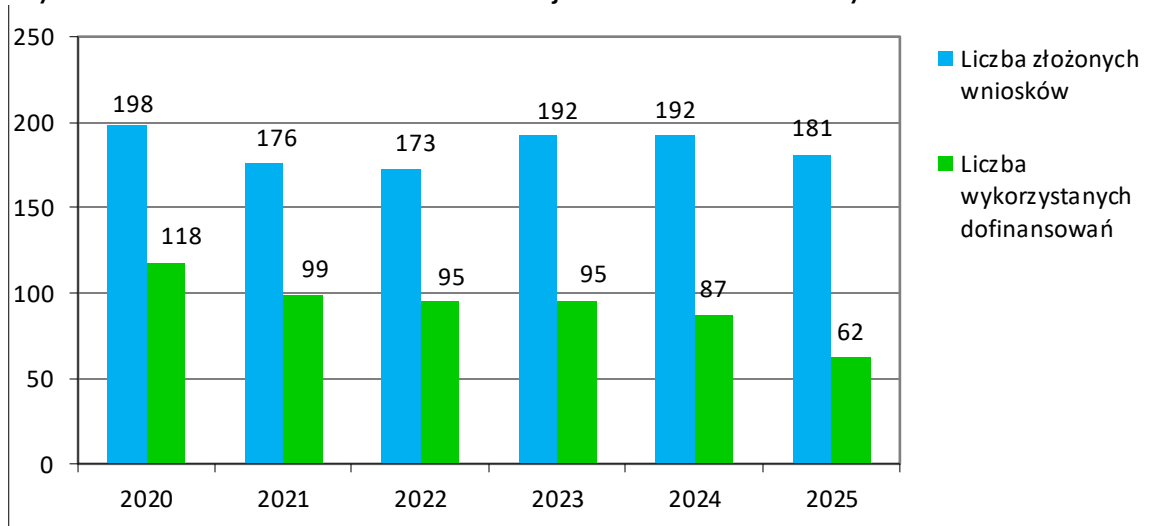
Najwięcej składanych wniosków z zakresu likwidacji barier dotyczyło barier w komunikowaniu się. Ponadto dofinansowanie do likwidacji barier dostało 219 osób więcej w porównaniu z rokiem 2024 w związku z przeznaczeniem przez PFRON dodatkowych środków na realizację zadań.

Wykres: Wnioski o dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się

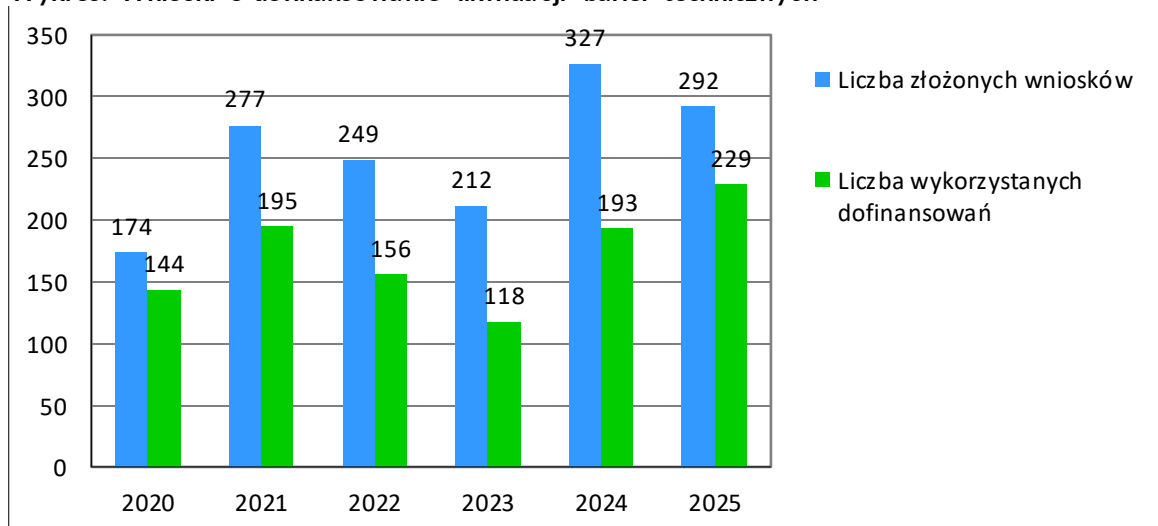
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres: Wnioski o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres: Wnioski o dofinansowanie likwidacji barier technicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

7.2.7.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość przeznaczonych środków na dofinansowania do likwidacji barier wyniosła:

Rok	likwidacja barier architektonicznych	likwidacja barier w komunikowaniu się	likwidacja barier technicznych	Razem
2020 r.	1 612 749 zł	1 284 485 zł	768 766 zł	3 666 000 zł
2021 r.	1 629 430 zł	2 545 854 zł	752 329 zł	4 927 613 zł
2022 r.	1 648 565 zł	1 894 464 zł	755 841 zł	4 298 870 zł
2023 r.	1 673 894 zł	1 559 187 zł	1 066 919 zł	4 300 000 zł
2024 r.	1 678 396 zł	1 588 259 zł	1 633 201 zł	4 899 856 zł
2025 r.	1417 749,00 zł	2 254 648,00 zł	1 694 603,00 zł	5 367 000,00 zł

7.2.7.5 Wnioski

Dofinansowanie w zakresie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych realizowane jest na wniosek osób zainteresowanych tą formą pomocy. W 2019 r. przeznaczone środki stanowiły 2 miliony złotych. Od 2021 r. środki przeznaczone wzrosły ponad dwukrotnie. W 2025 r. kwota wydatkowana na likwidację barier była wyższa o 467 144,00 zł niż w roku poprzednim. Z uwagi na analizę procesów demograficznych można wnioskować, że grupa osób z niepełnosprawnością i starszych, wymagających przyznania tej formy pomocy będzie systematycznie wzrastać.

7.2.8 Pozostałe formy pomocy osobom z niepełnosprawnością

7.2.8.1 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny

Osoba z niepełnosprawnością może ubiegać się o dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, stosownie do potrzeb wynikających z jej niepełnosprawności, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 65% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – w przypadku osoby samotnej;
- 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym oraz zachodzi potrzeba prowadzenia rehabilitacji w warunkach domowych przy użyciu danego sprzętu.

Wysokość dofinansowania wynosiła do 80% kosztów zakupu sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Minimum 20% kosztów ponosił sam zainteresowany.

Z uwagi na ograniczone środki finansowe MOPS przyznawał dofinansowanie do 80% wnioskowanego sprzętu, jednak nie więcej niż 5 000 zł. Osoba niepełnosprawna mogła ubiegać się o dofinansowanie raz w roku. Dofinansowanie nie mogło obejmować kosztów zakupu sprzętu poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

7.2.8.1.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.2.8.1.2 Kadra

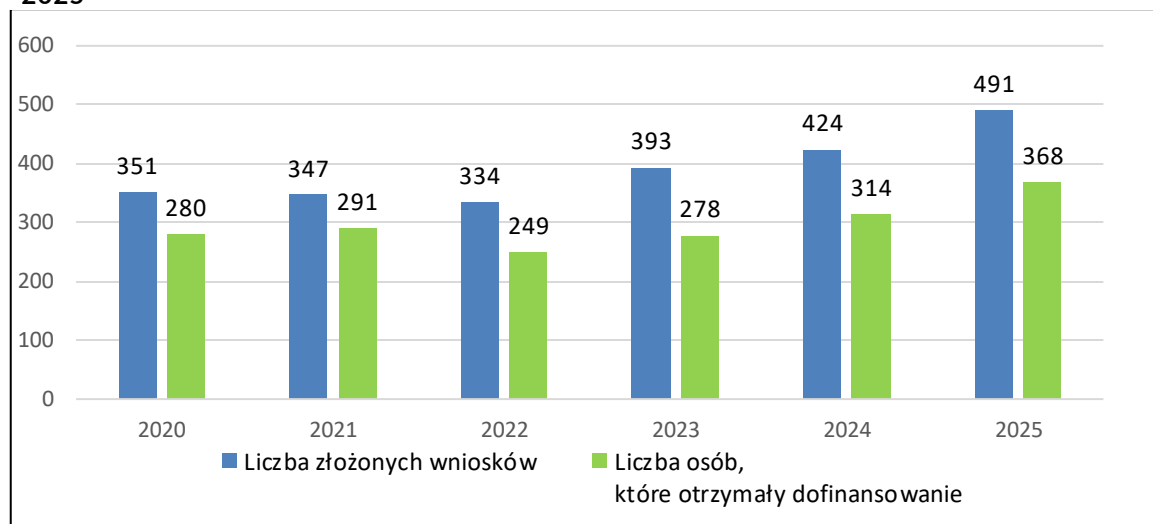
Zadanie realizowało 2 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (w ramach 0,625 etatu).

7.2.8.1.3 Osoby korzystające z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny

W 2025 r. złożono 491 wnioski. Dofinansowanie otrzymało 368 osób, w tym 332 to dorosłe osoby z niepełnosprawnością, a 36 dzieci i młodzież.

Osoby z niepełnosprawnościami w ramach zadania otrzymały między innymi dofinansowanie do zakupu: łóżek rehabilitacyjnych wraz z wyposażeniem, rowerów rehabilitacyjnych, rotorów, urządzenia typu orbitrek, drobnego sprzętu do wykonywania ćwiczeń i rehabilitacji w warunkach domowych (poduszki, linki, taśmy, kliny, piłki rehabilitacyjne itp.).

Wykres: Wnioski o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

7.2.8.1.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON wyniosła:

Rok	Kwota
2020 r.	585 830 zł
2021 r.	729 314 zł
2022 r.	706 016 zł
2023 r.	763 880 zł
2024 r.	911 999 zł
2025 r.	1 104 210 zł

Kwota dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny w 2025 r. wyniosła 1 104 210 zł. Średnia wartość dofinansowania wynosiła 3 000 zł na osobę z niepełnosprawnością.

7.2.8.1.5 Wnioski

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny realizowane jest na wniosek osób zainteresowanych tą formą pomocy. W 2025 r. kwota wydatkowana na zadanie jest wyższa o 192 211 zł w porównaniu z rokiem 2024. Biorąc pod uwagę występujące procesy demograficzne zauważa się, że grupa osób z niepełnosprawnością i starszych, wymagających przyznania pomocy w formie dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny systematycznie wzrasta.

7.2.8.2 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej

W 2025 r. wyodrębniono zadanie w Uchwale: dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej. W ramach tego zadania

osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej np. przedsiębiorcy, spółki cywilne, spółki prawa handlowego mogą ubiegać się o dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego wykorzystywanego w prowadzonej na rzecz osób z niepełnosprawnościami działalności rehabilitacyjnej.

Wysokość dofinansowania wynosiła do 80% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż 5 000 zł dla jednego wnioskodawcy. Wnioskodawca mógł ubiegać się o dofinansowanie raz w roku. Dofinansowanie nie mogło obejmować kosztów zakupu sprzętu poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

7.2.8.2.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.2.8.2.2 Kadra

Zadanie realizował 1 pracownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (w ramach 0,25 etatu).

7.2.8.2.3 Osoby korzystające z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny

W ramach dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny – instytucje złożyły 7 wniosków i 5 uzyskało dofinansowanie.

Instytucje w ramach zadania otrzymały dofinansowanie do: platformy wibracyjnej, aparatu do fizjoterapii prądem, pedobarografu, elektrycznego stołu rehabilitacyjnego, aparatu do drenażu limfatycznego.

7.2.8.2.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Rok	Kwota
2025 r.	15 320 zł

Kwota dofinansowania zaopatrzenia instytucji w sprzęt rehabilitacyjny w 2025 r. wyniosła 15 320 zł.

7.2.8.2.5 Wnioski

Z uwagi na złożoność procesów rehabilitacyjnych, instytucje wnioskują o zaawansowany sprzęt rehabilitacyjny, który zostanie wykorzystany w prowadzonej na rzecz osób z niepełnosprawnościami działalności. Biorąc pod uwagę występujące procesy demograficzne zauważa się, że grupa osób z niepełnosprawnościami i starszych, wymagających rehabilitacji będzie systematycznie wzrastać, co spowoduje wzrost liczby przyznanych dofinansowań w zadaniu.

7.2.8.3 Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego – tłumacza przewodnika

Zadanie realizowane jest od kwietnia 2012 r. W roku 2025 dofinansowanie otrzymało 12 osób (w roku 2020 – 1 osoba, w latach 2021-2022 – 0 osób, w roku 2023 – 1 osoba, w 2024 roku – 3 osoby).

W 2025 r. u dofinansowanie dotyczyło usług tłumacza języka migowego, które były świadczone przez cały rok przez tłumaczy posiadających wpis do rejestru Wojewody. Stawka godzinowa za usługę wyniosła 100 zł.

7.2.8.4 Program „Aktywny Samorząd”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2025 r. kontynuował realizację programu pn. „Aktywny Samorząd”, finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji poprzez:

- przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu, słuchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych, umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego,
- przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych,
- umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie,
- poprawa szans beneficjentów programu w rywalizacji o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji.

Lp.	Zadanie	Kwota wydatkowana	Liczba osób objętych wsparciem
1.	pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	195 948,50 zł	26
2.	pomoc w uzyskaniu prawa jazdy	51 042,20 zł	19
3.	pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	1 349 991,91 zł	177
4.	dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach Programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	6 830,00 zł	3
5.	pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach Programu	4 774,00 zł	4
6.	pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	334 977,00 zł	18
7.	pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	24 870,00 zł	9
8.	pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości	394 343,00 zł	16
9.	pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości	10 476,00 zł	2
10.	pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego	146 951,00 zł	18
11.	opieka nad dzieckiem (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem)	125 363,24 zł	51
12.	pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej	204 000,00 zł	472
13.	uzyskanie wykształcenia na poziomie wyższym	1 147 770,75 zł	311
Suma		3 997 337,60 zł	1 126*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Kraków

* w ramach 1126 dofinansowań wsparcia udzielono 840 osobom

Wykonanie na dzień 31 grudnia 2025 r. Nabór wniosków rozpoczął się 1 marca 2025 r. Ostateczne rozliczenie Programu „Aktywny Samorząd” nastąpi po zakończeniu programu, tj. do 15 kwietnia 2026 r.

W 2025 r. złożono łącznie 1 469 wniosków w ramach, których zawarto 788 umowy i przyznano 472 świadczenia (pismo). Dofinansowaniem objęto w ramach programu 840 osób. Na realizację wydatkowano łącznie kwotę: 3 997 337,60 zł¹²⁵.

Od 28 października 2024 r. realizowany jest nowy obszar E, który przeznaczony jest dla osób posiadających ustalony stopień niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne albo orzeczenie o niepełnosprawności (w przypadku osób do 16 roku życia), które korzystają ze świadczenia zdrowotnego udzielanego przez:

- zespół długoterminowej opieki domowej dla pacjentów wentylowanych mechanicznie,
- zespół długoterminowej opieki domowej dla dzieci wentylowanych mechanicznie,
- poradnię/ośrodek/zespół domowego leczenia tlenem.

7.2.8.4.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.2.8.4.2 Kadra

Zadanie realizuje 5 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (w ramach 3,25 etatów).

7.2.8.4.3 Nakłady finansowe

Na realizację programu „Aktywny Samorząd” MOPS wykorzystał dotację PFRON w następujących wysokościach:

Rok	Kwota
2020 r.	2 374 892 zł
2021 r.	2 438 898 zł
2022 r.	1 991 517 zł
2023 r.	2 483 257 zł
2024 r.	3 434 544 zł
2025 r.	3 997 337,60*

*stan na 31.12.2025 r.

7.2.8.4.4 Wnioski

Program Aktywny Samorząd realizowany jest od 2012 r. Realizacja programu „Aktywny Samorząd” przyczynia się do ograniczania skutków niepełnosprawności poprzez aktywizację osób z niepełnosprawnością. Konsekwentnie prowadzi do zmniejszenia się liczby osób, które z powodu wielu barier mają trudności: z pozyskaniem pracy, osiągnięciem życiowej samodzielności oraz z dostępem do edukacji.

Co roku najliczniejsze grono beneficjentów miał Moduł II programu tj. dofinansowanie do uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym. W 2025 r. znaczącą grupę w ramach programu „Aktywny Samorząd” stanowiły osoby z niepełnosprawnościami korzystające z koncentratora tlenu lub respiratora. W ramach środków PFRON ww. Osoby mogą ubiegać się o dofinansowanie do energii elektrycznej.

¹²⁵ Wykonanie na dzień 31.12.2025 r. Ostateczne zakończenie programu 15.04.2026 r.

7.2.8.5 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnością

W 2025 r. podpisano 25 umów na dofinansowanie ze środków PFRON przedsięwzięć organizowanych przez organizacje pozarządowe oraz 1 umowę na organizację przedsięwzięcia przez organizację publiczną. W dofinansowanych przedsięwzięciach wzięły udział 1475 osoby z niepełnosprawnością i ich opiekunowie.

Wnioski na realizację powyższych przedsięwzięć zostały złożone w MOPS do 30 listopada 2024 r.

Natomiast na realizację zadania w 2025 r. organizacje pozarządowe złożyły 28 wniosków, które będą realizowane w 2026 r.

7.2.8.5.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.2.8.5.2 Kadra

Zadanie realizuje jeden pracownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w ramach etatu obsługującego również inne zadania m.in. program „Aktywny Samorząd”.

7.2.8.5.3 Nakłady finansowe

Wysokość środków finansowych PFRON przeznaczonych na dofinansowanie wynosiła:

Rok	Kwota
2020 r.	81 513 zł
2021 r.	162 844 zł
2022 r.	201 973 zł
2023 r.	229 266 zł
2024 r.	223 246 zł
2025 r.	199 906 zł

7.2.8.5.4 Wnioski

W 2025 r. kwota wydatkowana na zadanie jest niższa o 23 340 zł w porównaniu z rokiem 2024.

7.2.8.6 Inne Programy Rady Nadzorczej PFRON

W ramach podpisanych umów z PFRON w 2025 r. MOPS realizował 2 inne Programy Rady Nadzorczej PFRON tj.:

- Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mieszkanie dla absolwenta. W grudniu 2022 r. MOPS zawarł umowę z PFRON na realizację programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mieszkanie dla absolwenta. Celem programu jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez pokrycie kosztów wynajęcia lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego beneficjenta w celu zwiększenia jego niezależności oraz ułatwienia mu aktywności zawodowej i społecznej poprzez zapewnienie samodzielnego mieszkania spełniającego jego indywidualne kryterium dostępności. W 2025 r. w ramach programu 17 osób otrzymało dofinansowane w łącznej kwocie 311 519 zł.
- Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Dostępne mieszkanie. W grudniu 2022 r. MOPS zawarł umowę z PFRON na realizację programu

„Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Dostępne mieszkanie. Celem programu jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez dofinansowanie kosztów zamiany lub zakupu mieszkania pozbawionego barier architektonicznych, umożliwiającego samodzielne opuszczanie budynku do poziomu zero przed budynkiem. W 2025 r. wypłacono dofinansowanie w wysokości 377 420 zł.

7.2.8.6.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.2.8.6.2 Kadra

Zadanie realizowane było przez 2 pracowników MOPS (w ramach 0,625 etatu).

7.2.8.6.3 Nakłady finansowe

Wysokość środków finansowych PFRON przeznaczonych na dofinansowanie wynosiła:

Program "Samodzielność - Aktywność-Mobilność!" Mieszkanie dla absolwenta

Rok	Kwota
2023 r.	0 zł
2024 r.	77 084 zł
2025 r.	311 519 zł

Program "Samodzielność - Aktywność-Mobilność!" Dostępne mieszkanie

Rok	Kwota
2023 r.	109 530 z
2024 r.	110 000 zł
2025 r.	377 420 zł

7.2.8.7 System Obsługi Wsparcia

System Obsługi Wsparcia (dalej: SOW) przygotowany przez PFRON to platforma, za pomocą, której osoby z niepełnosprawnością mogą elektronicznie składać wnioski o wsparcie finansowane ze środków PFRON za pośrednictwem jednostki samorządu terytorialnego.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2025 r. przyjmował przez SOW wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, technicznych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, tłumacza języka migowego, a także w ramach programu „Aktywny Samorząd”. Ponadto w 2025 r. uruchomiono możliwość składania sprawozdań kwartalnych z działalności WTZ na platformie SOW.

Pracownicy MOPS zaangażowani w prace związane z obsługą systemu przesyłali szereg uwag do PFRON dotyczących prawidłowego działania systemu.

7.2.8.8 Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego

7.2.8.8.1 Infrastruktura

W dniu 16 lutego 2024 r. została uruchomiona wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Wypożyczalnia działa w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, została zlokalizowana na os. Zielonym 15. Wypożyczalnia funkcjonuje trzy dni w tygodniu, od poniedziałku do środy w godzinach od 8. do 15.

7.2.8.8.2 Osoby korzystające z wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego

Z oferty wypożyczalni mogą korzystać mieszkańcy Krakowa. Sprzęt wypożyczany jest nieodpłatnie, przy czym pobierana jest kaucja zwrotna w wysokości 5 proc. jego wartości. Sprzęt wypożyczany jest, w miarę jego dostępności, według kolejności zgłoszeń. Zapotrzebowanie na wypożyczenie sprzętu składa się za pośrednictwem formularza znajdującego się na stronie internetowej: wypozyczalnia.mops.krakow.pl.

W 2025 r. zawarto 186 umów na wypożyczenie sprzętu. W ramach ww. umów wypożyczano najczęściej: łóżka rehabilitacyjne, schodołazy (gąsienicowe i kroczące, chętniej gąsienicowe), podnośniki transportowe, przenośne koncentratory tlenu, podpórki cztero kołowe (chodziki), balkoniki, wózki inwalidzkie, wózki toaletowe, materace przeciwoślizgowe, podnośniki wannowo-elektryczne.

7.2.8.8.1 Kadra

Zadanie realizowane było przez jednego pracownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (w ramach 1 etatu).

7.2.8.8.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.2.8.8.3 Wnioski

Celem działania wypożyczalni jest wsparcie w codziennym funkcjonowaniu rodzin i osób z niepełnosprawnościami, które doświadczają trudności wynikających z ograniczonej sprawności.

8 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej

8.1 Praca socjalna z rodzinami z dziećmi

W ramach pracy socjalnej podejmowane są działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Pracownicy socjalni inicjują działania ukierunkowane na wzmacnianie lub odzyskanie zdolności rodziny do zapewniania dzieciom prawidłowych warunków rozwojowych, dążą do uzyskania przez rodzinę wsparcia adekwatnego do identyfikowanych potrzeb.

Informację na temat pracy socjalnej zawiera rozdział 3: „Zasoby Pomocy Społecznej Gminy Miejskiej Kraków – praca socjalna”.

8.2 Usługa „Pomoc w domu”

Usługa „Pomoc w domu” dedykowana jest opiekunom osób z orzeczoną znacznym stopniem niepełnosprawności oraz rodzinom, w których wychowywane jest dziecko z niepełnosprawnością charakteryzującą się wskazaniami dotyczącymi konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Realizacja usługi wynika z Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, a jej celem, obok udzielania wsparcia rodzicom i opiekunom osób z niepełnosprawnością w realizacji codziennych obowiązków domowych, jest aktywizacja osób bezrobotnych wykonujących usługę w ramach prac społecznie użytecznych.

W 2025 r. usługa została zrealizowana w łącznym wymiarze 391 godzin. Z pomocy skorzystały 3 rodziny – jedna wychowująca dziecko z niepełnosprawnością oraz dwie, w których sprawowana jest opieka nad dorosłym członkiem rodziny.

8.2.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie jest realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

8.2.2 Kadra

Usługę wykonywało 5 uczestniczek Klubu Integracji Społecznej w ramach prac społecznie użytecznych.

8.2.3 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację usługi wydatkowano:

- w 2020 r.: 2193,50 zł – wydatki w całości były refundowane przez GUP na mocy Porozumienia o współpracy z dnia 4 września 2017 r. dotyczącego określenia zasad współpracy w związku z realizacją priorytetu 3.4 uchwały nr 160 Rady Ministrów w sprawie Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”;
- w 2021 r.: 5691 zł. – wydatki w całości były refundowane przez GUP na mocy Porozumienia o współpracy z dnia 4 września 2017 r. dotyczącego określenia zasad współpracy w związku z realizacją priorytetu 3.4 uchwały nr 160 Rady Ministrów w sprawie Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”;
- w 2022 r.: 4252,50 zł – wydatki w całości były refundowane przez GUP na mocy Porozumienia o współpracy z dnia 4 września 2017 r. dotyczącego określenia zasad współpracy w związku z realizacją priorytetu 3.4 uchwały nr 160 Rady Ministrów w sprawie Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”;
- w 2023 r.: 902,50 zł - wydatki w całości były refundowane przez GUP na mocy Porozumienia o współpracy z dnia 4 września 2017 r. dotyczącego określenia zasad współpracy w związku z realizacją priorytetu 3.4 uchwały nr 160 Rady Ministrów w sprawie Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”;
- w 2024 r.: 1854,40 zł - wydatki w całości były refundowane przez GUP na mocy Porozumienia o współpracy z dnia 4 września 2017 r. dotyczącego określenia zasad współpracy w związku z realizacją priorytetu 3.4 uchwały nr 160 Rady Ministrów w sprawie Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”;
- w 2025 r.: 9107,30 zł - wydatki w całości były refundowane przez GUP na mocy Porozumienia o współpracy z dnia 4 września 2017 r. dotyczącego określenia zasad współpracy w związku z realizacją priorytetu 3.4 uchwały nr 160 Rady Ministrów w sprawie Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”.
-

8.2.4 Wnioski

Usługa „Pomoc w domu” poprzez ułatwianie radzenia sobie z codziennymi obowiązkami domowymi pełni uzupełniającą rolę oferty pomocowej. Wymiar jej realizacji w 2025 r. wzrósł w stosunku do 2024 r.- dostrzegalne jest zainteresowanie tą formą pomocy ze strony opiekunów/rodziców osób z niepełnosprawnościami.

8.3 Usługa asystenta rodziny

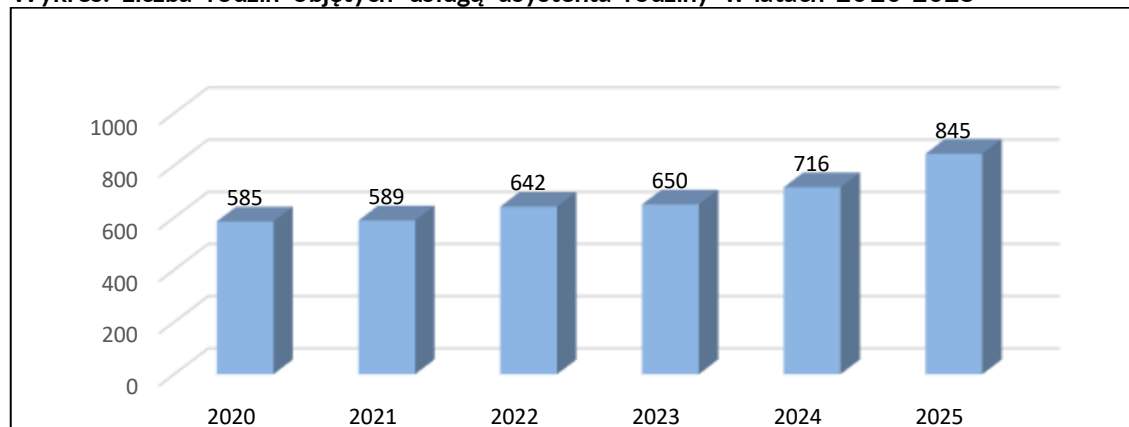
Asystentura rodziny stanowi cenną pomoc dla całej rodziny w procesie przezwyciężania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Asystenci rodziny realizują zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Pomagają także tym rodzicom, którzy dążą do powrotu swoich dzieci pod ich bezpośrednią opiekę. Wspierają i koordynują różnorodne usługi kierowane do kobiet w ciąży, szczególnie w przypadku ciąży powikłanej, rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie, nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą ich zdrowiu i życiu, powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka albo w czasie porodu.

8.3.1 Rodziny korzystające z usługi asystenta rodziny

W 2025 r. z asystenturą rodziny zostały objętych 845 rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze i różnorodne kryzysy życia rodzinnego, w tym 9 rodzin skorzystało z tej formy pomocy w ramach ustawy „Za Życiem”.

Asystenci rodziny zatrudniani są wyłącznie na podstawie umowy o pracę. W 2025 r. usługę świadczyło ogółem 45 asystentów, a jej realizacja była współfinansowana w ramach: projektów dofinansowanych ze środków europejskich pn.: „Krakowski Szlak Integracji” oraz „Wygrane rodziny w Krakowie”, a także programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny na rok 2025”.

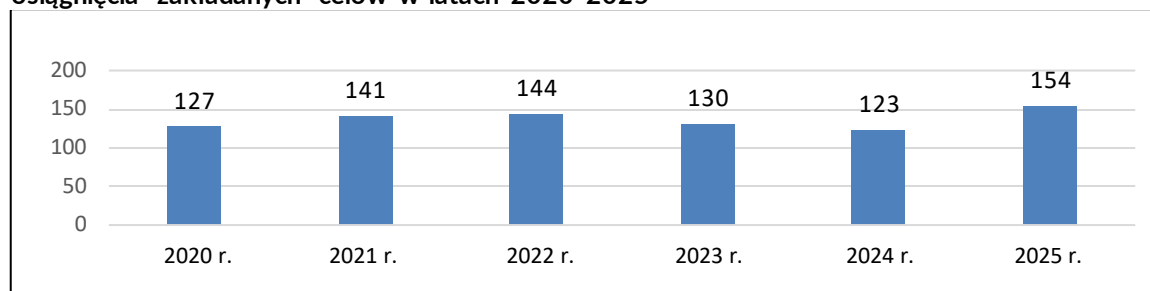
Wykres: Liczba rodzin objętych usługą asystenta rodziny w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W 2025 r. zaobserwowano wzrost w stosunku do roku ubiegłego w zakresie liczby sytuacji, w przypadku których usługa asystenta rodziny została zakończona ze względu na osiągnięcie zakładanych celów, a także stały wzrost ogólnej liczby rodzin objętych asystenturą. Poniższy wykres prezentuje porównanie przywołanych wskaźników ilościowych na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres: Liczba rodzin, w których usługa asystenta rodziny została zakończona z powodu osiągnięcia zakładanych celów w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

8.3.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie jest realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

8.3.3 Kadra

Usługa realizowana jest przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

8.3.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację usługi wydatkowano:

- w 2020 r. łącznie 1 965 871,23 zł w tym. dotacja MUW w ramach programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny 2020” 37 586,28 zł, ze środków Gminy Miejskiej Kraków 1 772 048,60 zł, ze środków Unii Europejskiej 156 236,35 zł;
- w 2021 r. usługa była współfinansowana w ramach: projektu współfinansowanego ze środków europejskich pn. „Zawsze Rodzina”, programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny na rok 2021”. Łącznie wydatkowano na ten cel 2 291 277,94 zł;
- w 2022 r. 2 687 622,07 zł, w tym dotacja MUW w ramach programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny na rok 2022” 76 425 zł, ze środków Gminy Miejskiej Kraków 1 490 212,76 zł, ze środków Unii Europejskiej 1 120 984,31 zł;
- w 2023 r. łącznie 2 864 043,22 zł, w tym dotacja w ramach programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny na rok 2023” 277 451,77 zł, ze środków Gminy Miejskiej Kraków 1 693 971,46 zł, ze środków Unii Europejskiej 892 619,77 zł;
- w 2024 r. łącznie 3 934 985,31 zł, realizacja usługi była współfinansowana w ramach: projektu dofinansowanego ze środków europejskich pn. „Krakowski Szlak Integracji” oraz programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny na rok 2024”;
- w 2025 r. łącznie 5 164 846,19 zł, realizacja usługi była współfinansowana w ramach: projektów dofinansowanych ze środków europejskich pn.: „Krakowski Szlak Integracji” oraz „Wygrane rodziny w Krakowie”, a także programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny na rok 2025.

8.3.5 Wnioski

Widoczne jest rosnące zapotrzebowanie na tego rodzaju pomoc. W 2025 r. wyraźnie zwiększyła się liczba rodzin korzystających z asystentury, a także odnotowano wzrost

przypadków zakończenia realizacji usługi ze względu na osiągnięcie zakładanych celów, co pozwala pozytywnie ocenić skuteczność usługi.

8.4 Placówki wsparcia dziennego

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte nieodpłatną opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego, prowadzonej w formie:

- opiekuńczej;
- specjalistycznej;
- pracy podwórkowej.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej oprócz zapewnienia opieki i wychowania organizuje również zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne i logopedyczne oraz realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychoedukacyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię. Natomiast placówka prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne. W zakresie realizowanych zadań, placówki wsparcia dziennego są zobowiązane do współpracy z rodzicami lub opiekunami dziecka oraz placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Pobyt w placówkach jest dobrowolny, z wyłączeniem przypadków, gdy dziecko zostanie skierowane do placówki przez sąd rodzinny¹²⁶.

Podstawowym zadaniem realizowanym przez placówki wsparcia dziennego jest zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Placówki wsparcia dziennego zaspokajają niezbędne potrzeby dziecka: bytowe, rozwojowe, emocjonalne, społeczne. Proponując i ukazując właściwe postawy i wartości, których niejednokrotnie brakuje w rodzinie biologicznej dziecka, placówka zapobiega powielaniu negatywnych wzorców i tworzeniu pokoleniowej patologii. Zadaniem placówek jest nie tylko bezpośrednia praca z dzieckiem, ale również praca z rodzinami wychowanków. Dzieci uczestniczą w zajęciach edukacyjnych, specjalistycznych i rekreacyjnych, mają również zapewniony posiłek w formie poczęstunku. Placówki organizowały swoim wychowankom również wypoczynek letni oraz zimowy w formie np. wyjazdów kolonijnych, obozów sportowych czy językowych. Placówki funkcjonują przez cały rok, we wszystkie dni robocze.

8.4.1 Infrastruktura

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2025 r. funkcjonowało 26 placówek, w których liczba miejsc wyniosła łącznie 1840 w tym: 18 placówek w formie opiekuńczej zapewniające 770 miejsc, 5 w formie specjalistycznej zapewniające 950 miejsc oraz 3 w formie pracy podwórkowej zapewniające 120 miejsc. Placówki prowadzone były przez organizacje pozarządowe na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków.

Ponadto w 2025 r., zgodnie z art. 19 oraz art. 20 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Krakowa funkcjonowało 19 placówek wsparcia dziennego. Jedna organizacja pozarządowa prowadziła, do końca stycznia 2025 r., 18 placówek wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej, które łącznie zapewniały 270 miejsc (po 15 miejsc w każdej placówce). Ponadto jedna organizacja prowadziła placówkę wsparcia dziennego w formie opiekuńczo-specjalistycznej, oferującą 30 miejsc.

¹²⁶Art. 18 ust. 1, art. 23, art. 24 ust. 1–4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.).

Tabela: Charakterystyka placówek wsparcia dziennego prowadzonych na zlecenie GMK

Lp.	Typ placówki	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Środki finansowe wydatkowane na realizację zadania
1	Placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczej	18	770	1278	4 069 358,34 zł
2	Placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej	5	950	1395	6 327 000,00 zł
3	Placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej	3	120	582	705 600,00 zł
Suma		26	1840	3255	11 101 958,34 zł

8.4.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Podmiotami realizującymi zadanie polegające na prowadzeniu niepublicznych placówek wsparcia dziennego na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków były: Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski Krakowski, Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka, Stowarzyszenie Na Rzecz Integracji, Zgromadzenie SS św. Michała Archanioła, Salezjański Ruch Troski o Młodzież, Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Stowarzyszenie Siemacha, Parafia pw. św. Maksymiliana Kolbe, Centrum Profilaktyki i Edukacji Społecznej Parasol, Fundacja Nowe Centrum, Fundacja Ukryte Skrzydła.

8.4.3 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania w roku 2025 zaangażowanych było ponad 223 osób w organizacjach pozarządowych posiadających kwalifikacje, o których mowa w art. 25 – 27 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dodatkowo przy zapewnieniu opieki nad dziećmi oraz w wykonywaniu innych czynności w placówce pracę zatrudnionych pracowników wspierali wolontariusze.

8.4.4 Dzieci i młodzież korzystająca ze świadczeń w formie pobytu w placówkach wsparcia dziennego, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Liczba dzieci i młodzieży, które w 2025 r. skorzystały ze świadczeń oferowanych przez placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczej i specjalistycznej wynosiła 2673. Około 7% uczestników placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie specjalistycznej to dzieci i młodzież z rodzin z problemem alkoholowym. Analogiczny odsetek dla placówek prowadzonych w formie opiekuńczej wynosi około 6%. Adresatami działań realizowanych przez placówki wsparcia dziennego w formie podwórkowej są dzieci i młodzież do 18 roku życia – osoby spędzające czas w przestrzeni publicznej (podwórko, ulica, środowisko wirtualne – Internet). Przyczyną takiego trybu życia są często problemy w rodzinie, takie jak trudności mieszkaniowe, uzależnienia, przemoc, bezrobocie czy brak wsparcia ze strony rodziców lub opiekunów. Opisywana grupa dzieci i młodzieży często alienuje się z otoczenia, doświadcza problemów szkolnych i emocjonalnych, jest zagrożona uzależnieniami oraz wchodzi w konflikt z prawem. W 2025 r. placówki podwórkowe objęły swoimi działaniami 582 dzieci.

Analiza objętej wsparciem populacji wskazuje na zasadność kontynuowania działań placówek wsparcia dziennego w różnych formach, zarówno opiekuńczej, specjalistycznej, jak i podwórkowej. Działania te pozwalają na wczesną identyfikację problemów, zapewnienie wsparcia dzieciom i młodzieży w sytuacjach kryzysowych oraz przeciwdziałanie pogłębianiu się trudności rodzinnych i społecznych. Wsparcie oferowane w placówkach przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa dzieci, ograniczenia ryzyka występowania zachowań problemowych oraz wspomagania rozwoju emocjonalnego, społecznego i edukacyjnego uczestników.

8.4.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wydatki na bieżącą działalność placówek wsparcia dziennego w ramach środków Gminy Miejskie Kraków wyniosły:

- w 2020 r.: 9 208 163,04 zł;
- w 2021 r.: 9 873 514,99 zł;
- w 2022 r.: 10 194 221,67 zł;
- w 2023 r.: 10 321 158,52 zł;
- w 2024 r.: 11 190 169,66 zł;
- w 2025 r.: 11 103 266,19 zł.

8.4.6 Wnioski

Placówki wsparcia dziennego dla dzieci stanowią istotny element systemu wspierania rodziny, w szczególności rodzin doświadczających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Placówki realizują swoje zadania w sposób prawidłowy, a podejmowane działania przynoszą wymierne, pozytywne efekty w zakresie rozwoju osobowości dzieci, poprawy wyników edukacyjnych oraz kształtowania umiejętności społecznych, opartych na współpracy, wzajemnej pomocy i solidarności.

Placówki zapewniają wychowankom wszechstronne wsparcie, obejmujące zaspokajanie podstawowych potrzeb, takich jak opieka, bezpieczeństwo oraz wyżywienie, a także pomoc w nauce, wsparcie emocjonalne w sytuacjach trudnych oraz udział w zajęciach o charakterze rozwojowym i edukacyjnym.

Analiza realizowanych działań wskazuje na zasadność dalszego funkcjonowania i rozwijania placówek wsparcia dziennego, wynikającą z utrzymującego się zapotrzebowania na tego rodzaju formy pomocy oraz złożoności problemów, z jakimi mierzą się dzieci i ich rodziny. Placówki te odgrywają istotną rolę w procesie wspierania rozwoju dzieci, wzmacniania kompetencji wychowawczych rodzin oraz przeciwdziałania pogłębianiu się trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Jednocześnie istotne jest podejmowanie działań informacyjnych służących upowszechnieniu wiedzy o ofercie placówek wśród mieszkańców, co może przyczynić się do skuteczniejszego docierania z pomocą do rodzin wymagających wsparcia.

8.5 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi¹²⁷. Zadanie to jest realizowane z zakresu pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób.

Ponadto na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej realizowane jest również zadanie w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w ramach trwałości

¹²⁷ Art. 17 ust.1 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz.1214 z późn.zm.).

projektu unijnego „Zawsze Rodzina” pn. Specjalistyczne usługi dla rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością.

Pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością przeznaczona jest dla rodzin zamieszkałych w Krakowie, w których wychowywane jest przynajmniej jedno dziecko niepełnosprawne i które w związku z niepełnosprawnością dziecka wymagają specjalistycznego wsparcia. Celem przyznania tej formy pomocy jest ograniczenie negatywnego wpływu niepełnosprawności dziecka na kształtowanie wzajemnych relacji pomiędzy członkami rodziny oraz na funkcjonowanie rodziny w otoczeniu społecznym.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone na terenie Gminy Miejskiej Kraków polegają w szczególności na:

- wspieraniu rodziny w uczeniu i rozwijaniu u dziecka niepełnosprawnego umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia
- interwencji i pomocy w życiu w środowisku i rodzinie
- wspieraniu i treningu rodziny w zakresie wspomagania procesu leczenia.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością mogą być również świadczone poprzez przejęcie czasowej opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością w celu umożliwienia rodzicom załatwienia spraw związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, spraw urzędowych, dbania o własne zdrowie, a także celem umożliwienia rodzicom dzieci z niepełnosprawnością odpoczynku. Osoba świadcząca specjalistyczne usługi może również przejąć czasową opiekę nad dzieckiem z niepełnosprawnością celem odprowadzenia bądź przyprowadzenia dziecka do/z przedszkola lub szkoły.

Za świadczone specjalistyczne usługi opiekuńcze rodzina ponosi odpłatność, której wysokość zależna jest od posiadanego dochodu. Szczegółowe zasady ustalania wysokości odpłatności za specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz tryb ich pobierania, a także zasady częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat określa Załącznik Nr 2 do uchwały Nr LXXIV/941/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 czerwca 2009 r. W przypadku rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym, w których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, usługi świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach stosuje się tabelę odpłatności zamieszczoną w ww. uchwale.

W 2025 r. zrealizowano 401 godzin usług dla 2 rodzin.

8.5.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

W roku 2025 zadanie realizowane było przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

8.5.2 Kadra

W 2025 r. specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością świadczyło 2 specjalistów.

8.5.3 Rodziny korzystające ze świadczeń w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Pomoc w powyższej formie adresowana jest do rodzin. W latach 2024-2025 wsparciem objęto 2 rodziny rocznie. W 2021 r. specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone były dla 8 rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością, w 2022 r. wsparcia udzielono 4 rodzinom, w 2023 r. z ww. pomocy skorzystało 5 rodzin. Należy zaznaczyć, że od 2021 r. rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością do 18 roku życia, które miały problemy opiekuńczo-wychowawcze mogą również skorzystać ze wsparcia MOPS w formie specjalistycznych

usług realizowanych w ramach projektu „Zawsze Rodzina”. Z tej formy pomocy w 2024 r. skorzystało aż 137 rodzin, a w 2025 r. 112 rodzin.

Z uwagi na małą liczebność próby, nie dokonano szczegółowej charakterystyki świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością.

8.5.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość dotacji w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków przekazanej na realizację zadania wynosiła:

- w 2020 r.: 275 092,26 zł;
- w 2021 r.: 57 455,04 zł;
- w 2022 r.: 63 796,78 zł;
- w 2023 r.: 71 351 zł;
- w 2024 r.: 41 314,14 zł;
- w 2025 r.: 24 214,42 zł.

8.5.5 Wnioski

Świadczone specjalistyczne usługi opiekuńcze wpływają znacząco na poprawę jakości życia dzieci niepełnosprawnych w rodzinach. Pozwalają na kształtowanie pozytywnych relacji pomiędzy członkami rodziny, odciążają rodziców/opiekunów dzieci z niepełnosprawnością, zwiększają samodzielność dzieci i pobudzają do aktywności, ponadto usprawniając funkcjonowanie w otoczeniu społecznym.

8.6 Usługa asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością

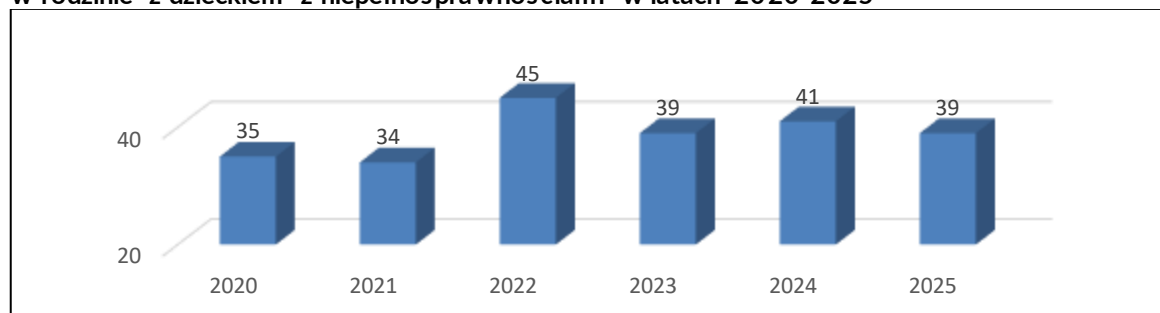
Realizacja zadania polegającego na świadczeniu usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością obejmuje w szczególności:

- 1) sprawowanie opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością na czas nieobecności rodzica, obejmujące:
 - a) wykonywanie czynności opiekuńczych, tj. pomoc dziecku w skorzystaniu z posiłku, toalecie, przemieszczaniu się w obrębie miejsca zamieszkania, pomoc dziecku w dotarciu do podmiotów realizujących na jego rzecz działania w zakresie zdrowotnym, rehabilitacyjnym, edukacyjnym, opiekuńczym, aktywizującym, itp.,
 - b) towarzyszenie dziecku w kontaktach z rówieśnikami,
 - c) towarzyszenie dziecku w trakcie zajęć edukacyjnych, rehabilitacyjnych w zastępstwie rodzica, który w tym czasie realizuje własne potrzeby zdrowotne, zawodowe, edukacyjne lub podejmuje sprawy urzędowe;
- 2) pomoc dziecku w nauce i/lub przyswojeniu podstawowych umiejętności życiowych i społecznych;
- 3) towarzyszenie rodzicowi w czynnościach opiekuńczych, w kontaktach ze służbą zdrowia, czy też innymi podmiotami istotnymi dla rozwoju dziecka, o ile stan dziecka wymaga pomocy rodzica i drugiej osoby, lub rodzic jest w sytuacji zdrowotnej uzasadniającej pomoc osoby trzeciej;
- 4) udzielanie informacji rodzicom w zakresie pozyskiwania wiedzy o formach i podmiotach mogących udzielić pomocy dziecku, np. zajęciach specjalistycznych, ośrodkach świadczących pomoc, itp.;
- 5) udzielanie informacji rodzicom w zakresie możliwości samopomocy;
- 6) realizację działań na rzecz rodziny takich, jak np. reprezentowanie ich interesów w instytucjach, działania związane z uzyskaniem dostępu do usług, z których rodziny mogłyby dodatkowo skorzystać.

8.6.1 Rodziny korzystające z usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W 2025 r. ze wsparcia asystentów skorzystało 39 rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami. Usługa świadczona jest w godzinach 7-19, siedem dni w tygodniu. Za świadczone usługi rodzina nie ponosi odpłatności.

Wykres: Liczba rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami korzystająca z usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnościami w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wsparcie jakie zapewniał asystent przynosi wymierne korzyści zarówno dla członków rodzin objętych wsparciem, jak i społeczności lokalnej. Odciążenie rodziców dzieci z niepełnosprawnościami daje bowiem możliwość wygospodarowania dodatkowych zasobów czasowych, a tym samym pozwala rodzicom na zwiększenie zakresu ich aktywności społecznej. Kształtowanie w rodzicach pozytywnych postaw aktywności społecznej pozwala z kolei na to, aby dzieci z niepełnosprawnościami objęte wsparciem asystenta miały większą możliwość budowania własnej przestrzeni poza środowiskiem rodzinnym (nowe hobby, wyjścia do kina, wyjazdy na wycieczki bez rodzica) oraz nabywania umiejętności niezbędnych w życiu codziennym (np. samodzielne zakupy, gotowanie).

Dzięki zwiększeniu aktywności społecznej rodzin dzieci z niepełnosprawnościami, a co za tym idzie również wzroście stopnia udziału w aktywnościach społecznych (również samych dzieci z niepełnosprawnościami), wzrasta świadomość w zakresie niepełnosprawności i możliwości aktywnego współuczestniczenia osób z niepełnosprawnościami w życiu społeczeństwa.

8.6.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

W 2025 r. zadanie realizowane było przez Fundację Sustinae. Podmiot wyłoniony został w ramach otwartego konkursu ofert.

8.6.3 Kadra

W 2025 r. na stanowisku asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością fundacja Sustinae zatrudniała 22 osoby (19 osób w oparciu o umowę zlecenie i 2 osoby na umowę o świadczenie usług). Ponadto w realizację zadania zaangażowany był 1 wolontariusz. Koordynator zadania zatrudniony był na 1/3 etatu.

8.6.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację zadania dotyczącego świadczenia usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością wydatkowano:

- w 2020 r.: 168 081,13 zł w ramach środków własnych Gminy Miejskiej Kraków;
- w 2021 r.: 179 804,81 zł w ramach środków własnych Gminy Miejskiej Kraków;
- w 2022 r.: 180 739,30 zł w ramach środków własnych Gminy Miejskiej Kraków;
- w 2023 r.: 170 756,05 zł w ramach środków własnych Gminy Miejskiej Kraków;
- w 2024 r.: 208 984,95 zł w ramach środków własnych Gminy Miejskiej Kraków;
- w 2025 r.: 242 856,36 zł w ramach środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

8.6.5 Wnioski

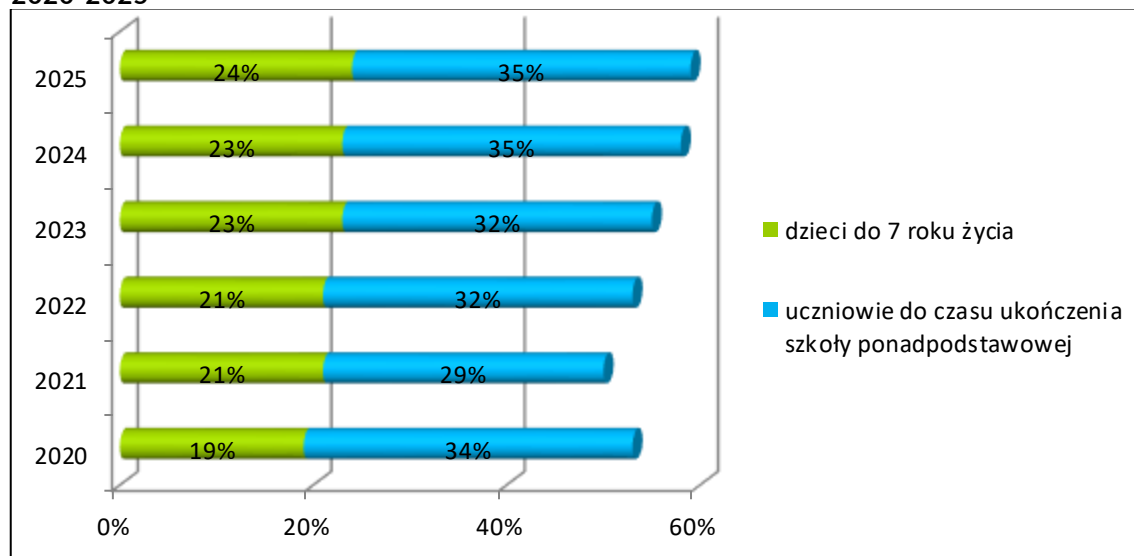
Dotychczasowe doświadczenia związane z realizacją usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością wskazują na potrzebę kontynuacji realizacji zadania. Jest to uzasadnione zarówno zainteresowaniem rodzin możliwością korzystania ze tej formy wsparcia, jak również dalszą potrzebą utrwalania pozytywnych wzorców i przełamywania barier w świadomości społecznej.

8.7 Pomoc w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku

Wskazana forma pomocy została opisana w rozdziale 11 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy osobom i rodzinom o niskich dochodach, podrozdział 11.2.

Należy podkreślić, że szczególną grupą odbiorców Programu dożywiania są dzieci i młodzież¹²⁸. Udział dzieci i uczniów w ogólnej liczbie osób otrzymujących pomoc w formie posiłku wyniósł 59% w skali roku (1579 osób). Dzieci do 7 r.ż. stanowiły 24% świadczeniobiorców, natomiast odsetek uczniów w wieku od lat 7 do ukończenia szkoły ponadpodstawowej w ogólnej liczbie świadczeniobiorców wyniósł około 35%. W 2025 r. udział dzieci i uczniów w ogólnej liczbie osób objętych pomocą w formie posiłków był nieznacznie wyższy niż w roku poprzednim.

Wykres: Udział dzieci w ogólnej liczbie osób objętych pomocą w formie posiłków latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

¹²⁸Dzieci do 7 roku życia oraz uczniowie do ukończenia szkoły ponadpodstawowej stanowią blisko 30% wszystkich osób korzystających z Programu.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko korzystające z zajęć w ramach rocznego przygotowania przedszkolnego w szkole lub przedszkolu wyrażało chęć zjedzenia posiłku, dyrektor szkoły lub przedszkola udzielał pomocy w formie posiłku, informując jednocześnie ośrodek pomocy społecznej, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka, o udzieleniu pomocy. Przyznanie pomocy, o której mowa powyżej, nie wymagała ustalania sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania przez ośrodek pomocy społecznej decyzji administracyjnej. Środki na zakup posiłku, były przekazywane przez ośrodek pomocy społecznej na podstawie sporządzonej listy uczniów lub dzieci oraz liczby spożytych posiłków w przyjętym okresie rozliczeniowym. W 2025 r. z posiłków przyznawanych na podstawie decyzji dyrektora szkoły skorzystało 494 dzieci i uczniów.

8.7.1 Wnioski

Analiza danych dotyczących realizacji programu ośtonowego dotyczącego udzielania mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków pomocy w zakresie dożywiania za lata 2016-2025 wskazuje, że dzieci do 7 roku życia oraz uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej stanowią znaczącą grupę odbiorców Programu. Pomoc w postaci dożywiania dzieci i uczniów w placówkach oświatowych jest ważnym elementem przeciwdziałania niedożywienia wśród dzieci oraz wsparcia finansowego rodzin z dziećmi.

8.8 Kluby Rodziców

W 2025 r. w ramach Działu Rewitalizacji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonowały cztery Kluby Rodziców: „Na Skarpie”, „Stare Podgórze”, „Na Żabińcu” oraz od grudnia we Wróźenicach.

Są to miejsca spotkań i integracji rodziców z dziećmi, w szczególności do lat 3 oraz osób oczekujących na potomstwo. W ramach Klubów organizowano m.in. zajęcia logorytmiczne, edukacyjno-rozwojowe dla dzieci, odbywały się warsztaty z Pozytywnej Dyscypliny, „Bajkoterapia dla dzieci”, Rodzicielstwo przez zabawę, „Biblioteczka dla maluszka”, działała grupa wsparcia dla rodziców, prowadzone były konsultacje indywidualne z psychologiem. W 2025 r. zrealizowano 252 godziny zajęć, w których wzięło udział 176 dzieci oraz 161 rodziców.

Łączny koszt funkcjonowania Klubów Rodzica w 2025 to 31 965,14 zł.

8.9 Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów: stypendia szkolne, zasiłki szkolne

W 2025 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie realizował zadanie polegające na przyznawaniu pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zgodnie z Uchwałą Nr LVIII/1238/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 2016 r. poz. 7695). Pomoc materialna o charakterze socjalnym przyznawana jest w formie stypendium szkolnego oraz zasiłku szkolnego.

Pomoc w formie stypendium szkolnego adresowana była do uczniów z rodzin, w których miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie nie przekraczała kwoty, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W 2025 r. wysokość tego kryterium wynosiła: 823 zł.

W 2025 r. wypłacono łącznie 390 świadczeń w formie stypendiów szkolnych.

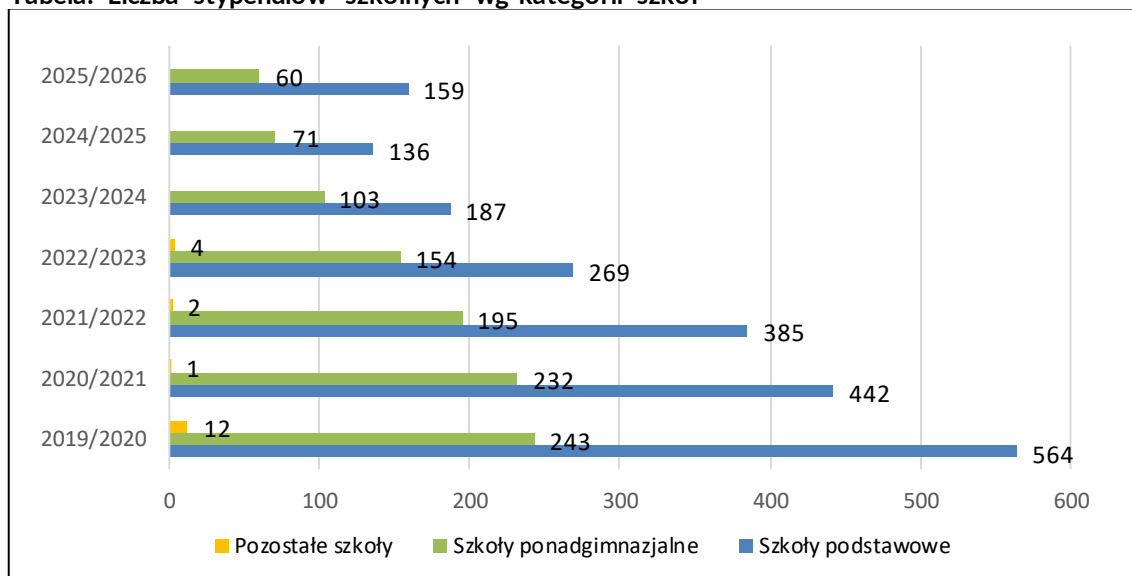
Tabela: Liczba uczniów, którym udzielono stypendia szkolne w I semestrze roku szkolnego, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026

I semestr roku szkolnego	Szkoły Podstawowe	Szkoły ponadgimnazjalne	Pozostałe szkoły	Suma
2019/2020	564	243	12	819
2020/2021	442	232	1	675
2021/2022	385	195	2	582
2022/2023	269	154	4	427
2023/2024	187	103	0	290
2024/2025	136	71	0	207
2025/2026	159	60	0	219

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Z zebranych danych wynika, że w 2025 r. (I semestr roku szkolnego 2025/2026) nastąpił niewielki wzrost liczby uczniów, którym wypłacono świadczenie w formie stypendium szkolnego, w stosunku do roku 2024. Największą grupę osób objętych tą formą wsparcia w 2025 r. stanowili uczniowie szkół podstawowych (72 % ogólnej liczby uczniów).

Tabela: Liczba stypendiów szkolnych wg kategorii szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Drugim ze świadczeń w formie pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów jest zasiłek szkolny. Może on zostać przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego, tj. zdarzenia nagłego, nieprzewidywalnego, niezależnego od wnioskodawcy, które wywoła przynajmniej przejściową trudną sytuację materialną rodziny ucznia.

W 2025 r. wypłacono łącznie 37 świadczeń w postaci zasiłku szkolnego.

Szczegółowe dane w podziale na rodzaje szkół, do których uczęszczali osoby objęte pomocą w formie zasiłku szkolnego, przedstawia poniższa tabela oraz poniższy wykres.

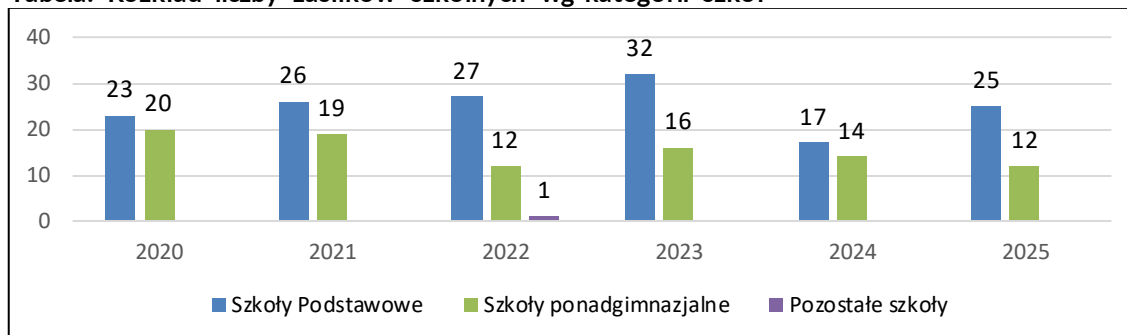
Tabela: Liczba uczniów, którym udzielono zasiłki szkolne w latach 2020-2025

Rok	Szkoły Podstawowe	Szkoły ponadgimnazjalne	Pozostałe szkoły	Suma
2020 r.	23	20	0	43
2021 r.	26	19	0	45

2022 r.	27	12	1	40
2023 r.	32	16	0	48
2024 r.	17	14	0	31
2025 r.	25	12	0	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Tabela: Rozkład liczby zasiłków szkolnych wg kategorii szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

8.9.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie jest realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

8.9.2 Kadra

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

8.9.3 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację zadania przeznaczono:

- w 2020 r.: 946 786,20 zł, w tym w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 200 784,65 zł, w ramach dotacji z budżetu państwa 746 001,55 zł.;
- w 2021 r.: 817 498,67 zł, w tym w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 173 287,62 zł, w ramach dotacji z budżetu państwa 644 211,05 zł;
- 2022 r. 693 839,78 zł w tym w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 140 230 zł, w ramach dotacji z budżetu państwa 553 609,78 zł;
- 2023 r. 491 697,10 zł w tym w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 106 959,99 zł, w ramach dotacji z budżetu państwa 384 737,11 zł;
- 2024 r. 309 864,17 zł w tym w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 82 264,17 zł, w ramach dotacji z budżetu państwa 227 600 zł;
- 2025 r. 315 288,38 zł w tym w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 77 288,38 zł, w ramach dotacji z budżetu państwa 238 000 zł.

8.9.4 Wnioski

Dokonując analizy ilości wypłaconych świadczeń w postaci stypendium szkolnego w ostatnich latach wnioskować można, iż tendencja spadkowa może utrzymać się w kolejnych latach. Może być to powiązane ze zmieniającą się sytuacją społeczną, na którą wpływ mają takie czynniki, jak np. zmiana poziomu życia rodzin z dziećmi po uzyskaniu świadczenia wychowawczego, wprowadzenie jednorazowego świadczenia „300+” oraz przede wszystkim niskie kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń.

Zakres udzielanej pomocy w kolejnych latach w formie zasiłku szkolnego jest również trudny do oszacowania. Wynika to z faktu uwarunkowania wypłaty świadczenia wystąpieniem zdarzenia losowego, co jest niemożliwe do przewidzenia.

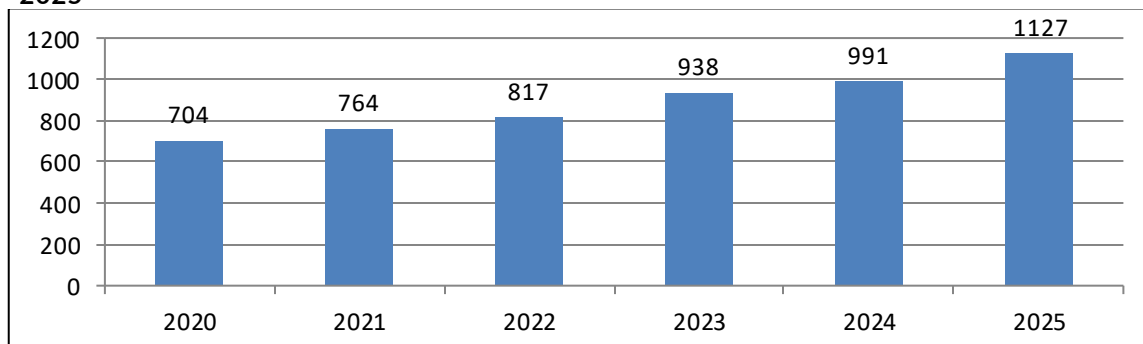
8.10 Rządowy program pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2023-2025./W latach ubiegłych program funkcjonował pod nazwą „Wyprawka szkolna”

W ramach Rządowego programu pomocy uczniom niepełnosprawnym w 2025 r. udzielano pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników oraz materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych do kształcenia ogólnego, w tym do kształcenia specjalnego lub do kształcenia w zawodach wyłącznie dla uczniów niepełnosprawnych, którzy posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i uczęszczali w roku szkolnym 2025/2026 do szkół ponadpodstawowych.

Wnioski o przyznanie pomocy na zakup podręczników i materiałów składane były w szkołach przez rodziców, opiekunów prawnych ucznia lub pełnoletnich uczniów. Po weryfikacji wniosków, Dyrektorzy szkół przekazali do MOPS listy uczniów zakwalifikowanych do objęcia pomocą w ramach programu. Na podstawie tych list MOPS przekazał środki finansowe szkołom z przeznaczeniem na wypłatę świadczeń. W przypadku szkół prowadzonych przez inne podmioty niż GMK wypłaty pomocy dokonywał, na podstawie posiadanego pełnomocnictwa PMK, bezpośrednio MOPS. W ramach programu uczniowie mogli ubiegać się o dofinansowanie wahające się w zależności od typu szkoły i typu niepełnosprawności pomiędzy 225,00 zł a 445,00 zł. Ostateczna kwota dofinansowania była uzależniona od przedłożonych dokumentów potwierdzających poniesione wydatki za zakup podręczników i materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych.

Pomoc finansową w ramach programu przyznano łącznie dla 1127 uczniów uczęszczających do 80 szkół na terenie Krakowa, w łącznej wysokości 403 589,19 zł.

Tabela: Liczba uczniów, którzy otrzymali pomoc w ramach programu rządowego w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Liczba świadczeń w stosunku do roku nieznacznie wzrosła. Jest to związane z określeniem tej samej grupy uczniów, która była uprawniona do otrzymania pomocy w ramach Rządowego programu pomocy uczniom niepełnosprawnym w ubiegłym roku. W 2025 r. udzielano pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników oraz materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych wyłącznie uczniom posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i uczęszczającym do szkół ponadpodstawowych.

8.10.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie jest realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

8.10.2 Kadra

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

8.10.3 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację programu przeznaczono w ramach środków z budżetu państwa:

- w 2020 r. kwotę: 201 376,93 zł;
- w 2021 r. kwotę 227 517,58 zł;
- w 2022 r. kwotę 264 751,92 zł;
- w 2023 r. kwotę 317 837,64 zł;
- w 2024 r. kwotę 336 140,34 zł;
- w 2025 r. kwotę 403 589,19 zł.

8.10.4 Wnioski

Pomoc na zakup podręczników oraz materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych dla uczniów realizowana jest w oparciu o program rządowy. W 2025 r. możliwość otrzymania pomocy na dofinansowanie podręczników i materiałów edukacyjnych mieli wyłącznie uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, uczęszczający do szkół ponadpodstawowych. Na podstawie aktualnie procedowanego projektu rozporządza Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2026-2028, w następnych latach pomoc w zakresie rządowego programu pomocy uczniom – „Wyprawka szkolna” będzie dotyczyła nadal wyłącznie dzieci, które posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i uczęszczają do szkół ponadpodstawowych.

8.11 Prowadzenie na oddziałach ginekologiczno-położniczych oraz w szkołach rodzenia usługi „przewodniczki” dla kobiet w ciąży i rodziców nowo narodzonych dzieci mieszkających w Krakowie

Prowadzenie na oddziałach ginekologiczno-położniczych oraz w szkołach rodzenia usługi „przewodniczki” dla kobiet w ciąży i rodziców nowonarodzonych dzieci obejmuje w szczególności:

- informowanie o przysługujących uprawnieniach, formach pomocy finansowej i pozafinansowej, usługach społecznych i zdrowotnych;
- udzielanie indywidualnego poradnictwa dostosowanego do potrzeb Uczestników zadania;
- udzielanie wsparcia emocjonalnego;
- doradztwo formalno-prawne w zakresie procedur niezbędnych do spełnienia przez młodych rodziców i wsparcie w załatwieniu formalności związanych z narodzinami dziecka;
- propagowanie właściwych postaw zdrowotnych, zmiany postaw wobec badań profilaktycznych z biernej na czynną, kontroli stanu zdrowia matki po porodzie i zdrowia dziecka w okresie niemowlęcym.

Usługa „przewodniczki” świadczona jest w szpitalach i szkołach rodzenia, z którymi Gmina Miejska Kraków zawarła porozumienie o współpracy.

Zadanie realizowane jest w oparciu o założenia zawarte w publikacji pn. „Rodzicu, nie jesteś sam – wdrażanie programu wsparcia dla kobiet w ciąży i rodziców dzieci w wieku do 12 miesięcy” oraz publikacji pn. „Instrukcja wdrożenia modelu wsparcia kobiet w ciąży i rodziców dzieci w wieku do 12 miesięcy dla jednostek administracji publicznej, organizacji pozarządowych, szpitali z oddziałami ginekologiczno-położniczymi”, opracowanych

w ramach projektu pn. „Rodzicu, nie jesteś sam”, który był realizowany w okresie od 1 października 2017 r. do 30 września 2020 r. ze środków Unii Europejskiej.

8.11.1 Osoby objęte usługą „przewodniczki”, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Odbiorcami usługi są wszystkie kobiety w ciąży, matki i ojcowie przeżywający kryzys w związku z narodzinami dziecka, rodziny z dziećmi do ukończenia przez nie 1 roku życia, w których występują lub mogą wystąpić problemy ekonomiczne, zawodowe, emocjonalne i inne, mające wpływ na funkcjonowanie rodziny, w szczególności:

- kobiety w ciąży fizjologicznej i przebiegającej z powikłaniami, które przebywają na oddziałach ginekologiczno-położniczych lub uczęszczają do szkoły rodzenia;
- rodzice dziecka w wieku 0-12 miesięcy z niepełnosprawnością lub zagrożonego niepełnosprawnością, w tym również rodzice z niepełnosprawnością;
- ojcowie dzieci w wieku do 12 miesięcy;
- rodzice doświadczający krytycznych wydarzeń związanych w prokreacją, tj. niepowodzeń położniczych, wad rozwojowych płodu, śmierci dziecka po urodzeniu.

Wsparcie udzielane jest niezależnie od sytuacji materialnej.

W 2025 r. z usługi skorzystało 302 uczestników (w roku 2024 z usługi skorzystało 888, w roku 2023: 1232 uczestników, a w roku 2022: 466 uczestników). Usługa realizowana była przez wykwalifikowaną kadrę na oddziałach szpitali, w szkołach rodzenia, w miejscu zamieszkania uczestników oraz w razie konieczności również telefonicznie.

8.11.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

W 2025 r. zadanie polegające na prowadzeniu na oddziałach ginekologiczno-położniczych oraz w szkołach rodzenia usługi „przewodniczki” dla kobiet w ciąży i rodziców nowonarodzonych dzieci realizowane było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego.

8.11.3 Kadra

W 2025 r. usługi „przewodniczki” świadczyło 3 specjalistów.

8.11.4 Nakłady finansowe na realizację zadania.

Wysokość dotacji w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków

- w 2022 r. wyniosła 172 141 zł;
- w 2023 r. wyniosła 243 169,56 zł;
- w 2024 r. wyniosła 384 000 zł;
- w 2025 r. wyniosła 145 000 zł.

8.11.5 Wnioski

Realizacja usługi „przewodniczki” dla kobiet w ciąży i rodziców nowonarodzonych dzieci, miała pozytywny wpływ na wzrost kompetencji rodzicielskich uczestników oraz wzrost ich wiedzy na temat dostępnych form pomocy dedykowanych kobietom w ciąży i rodzinom z małym dzieckiem. Dzięki realizacji ww. usługi rodziny otrzymały również wsparcie w przewidywaniu trudności przeżywanych w okresie ciąży i porodu.

Usługi stanowiły formę wsparcia krótkoterminowego lub długoterminowego, w zależności do indywidualnej sytuacji uczestnika.

8.12 Rodziny wspierające

Pomoc ze strony rodzin wspierających stanowi jedną z form wsparcia na rzecz rodzin przeżywających trudności związane z opieką i wychowaniem, także w przypadku dzieci z niepełnosprawnością, prowadzeniem gospodarstwa domowego. Do ich zadań należy również pomaganie dzieciom w nauce, a także wsparcie w organizowaniu czasu wolnego. Rodziny wspierające wyłaniane są z bezpośredniego otoczenia dziecka z rodziny wspieranej. W 2025 r. ustanowiono dwie rodziny wspierające.

8.12.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie jest realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

8.12.2 Nakłady finansowe na realizację zadania

Kwota wydatkowana na realizację tego zadania

- w 2022 r. wyniosła 1 827,20 zł;
- w 2023 r. wyniosła 3 982,12 zł;
- w 2024 r. wyniosła 4 171,93 zł;
- w 2025 r. wyniosła 5 405,64 zł.

8.12.3 Wnioski

Mając na uwadze skuteczność oddziaływania opierającego się bezpośrednich interakcjach pomiędzy rodziną wspierającą a wspieraną, kontynuowane będą działania promujące tego rodzaju pomoc w przezwyciężaniu trudności w opiece i wychowaniu. Znaczenie pozytywnych, niesformalizowanych relacji, bazujących na autorytecie i zaufaniu do rodziny wspieranej wskazują na potrzebę dalszego rozwijania tej formy pomocy.

8.13 Rodzinna Piecza Zastępcza

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Gminy Miejskiej Kraków jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Rodzinna piecza zastępcza sprawowana jest w sytuacji, gdy rodzice biologiczni z różnych przyczyn nie są w stanie zapewnić dziecku właściwej opieki i wychowania. Ma ona charakter czasowy i stanowi formę wsparcia dziecka do momentu powrotu do rodziny naturalnej lub uregulowania jego sytuacji prawnej w inny sposób.

Do rodzinnej pieczy zastępczej kierowane są dzieci, których rodzicom, zawieszono, ograniczono lub zabrano prawa rodzicielskie. Celem takiej formy opieki jest zapewnienie dziecku bezpiecznego, stabilnego środowiska wychowawczego oraz zaspokojenie jego podstawowych potrzeb emocjonalnych i rozwojowych.

Rodzinna piecza zastępcza może być realizowana w następujących formach:

- rodziny zastępcze spokrewnione,
- rodziny zastępcze niezawodowe,
- zawodowe rodziny zastępcze, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodziny zastępcze typu specjalistycznego,
- rodzinne domy dziecka.

Tabela: Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej realizowane przez MOPS w 2025 r.

Wybrane działania o charakterze indywidualnym		
Udzielanie rodzinom zastępczym pomocy w wypełnianiu ich funkcji	Liczba rodzin zastępczych objętych pomocą koordynatorów	317
	Liczba rodzin zastępczych objętych pomocą pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	139
	Liczba konsultacji ze specjalistami	2799
	Liczba wizyt u rodzin zastępczych	4060
	Liczba posiedzeń ds. oceny sytuacji dziecka	797
	Liczba pism do sądów rodzinnych w sprawie dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej	1631
	Liczba opracowanych planów i modyfikacji planów pomocy dziecku	505
	Liczba rodzin pomocowych	21
	Liczba dzieci objętych pomocą wolontariuszy	25
Zapewnienie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zapewnienie badań psychologicznych osobom sprawującym pieczę	Liczba dzieci objętych indywidualnym poradnictwem psychologicznym	501
	Liczba rodzin objętych indywidualnym poradnictwem psychologicznym	346
	Liczba porad psychologicznych	3571
	Liczba testów psychologicznych	68
	Liczba rodzin, które skorzystały z pomocy prawnej w MOPS	89
Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba indywidualnych planów usamodzielnienia oraz ich modyfikacji	83
	Liczba wizyt u wychowanków	321
	Liczba działań mających na celu motywowanie wychowanków do kontynuowania nauki	197
	Liczba działań mających na celu poprawę sytuacji mieszkaniowej	34
Kwalifikowanie kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba przeprowadzonych procedur kwalifikacyjnych	90
Wybrane działania o charakterze grupowym		
Organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych	Liczba grup wsparcia/liczba spotkań grup wsparcia	2/16
	Liczba rodzin uczestniczących w grupach wsparcia	30
Szkolenia dla kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba zrealizowanych godzin szkoleniowych w roku	135

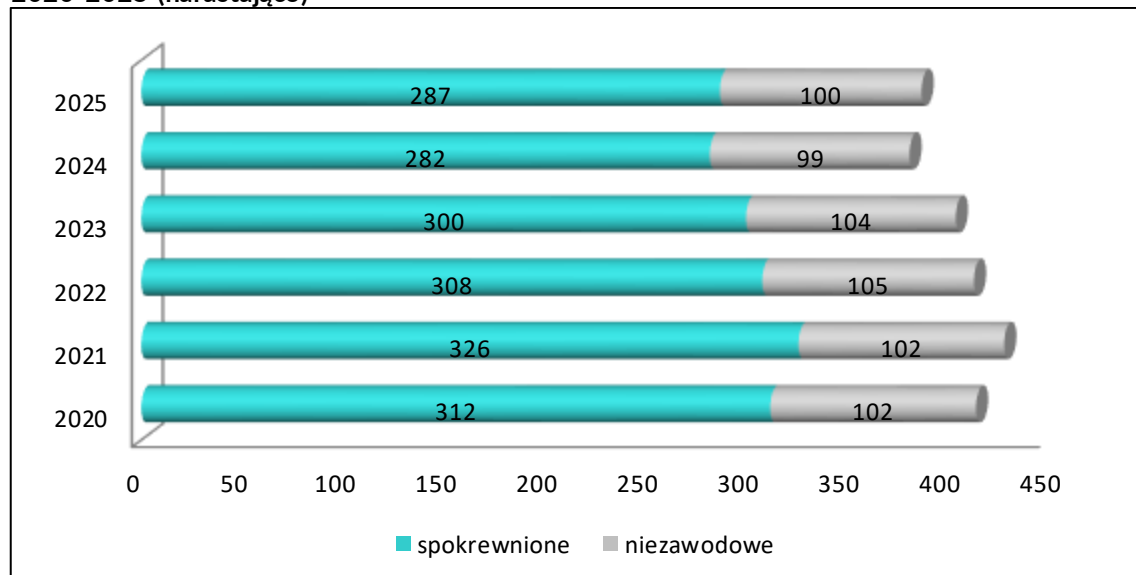
Wybrane działania skierowane do społeczności lokalnej		
Nabór osób do sprawowania funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, promocja rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba przedsięwzięć promujących idee rodzicielstwa zastępczego	25
	Liczba rozpropagowanych ulotek	1950
	Liczba publikacji prasowych/ internetowych/materiałów radiowych/ telewizyjnych/spotkań	755

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

8.13.1 Rodziny zastępcze niezawodowe i spokrewnione z dzieckiem

Rodziny zastępcze spokrewnione, tworzą wyłącznie wstępni lub rodzeństwo dziecka, natomiast w rodzinach zastępczych niezawodowych opiekunami są dalsi krewni lub osoby niespokrewnione z dzieckiem¹²⁹.

Wykres: Spokrewnione i niezawodowe rodziny zastępcze objęte pomocą ośrodka w latach 2020-2025 (narastająco)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W 2025 r. 488 (372 w spokrewnionych i 116 w niezawodowych – narastająco) małoletnich dzieci i osób, które ukończyły pełnoletność, przebywało pod opieką spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych, zamieszkujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków (jedno dziecko było w rodzinie spokrewnionej i niezawodowej). W 2025 r. 49 dzieci zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych, a 29 w rodzinach zastępczych niezawodowych.

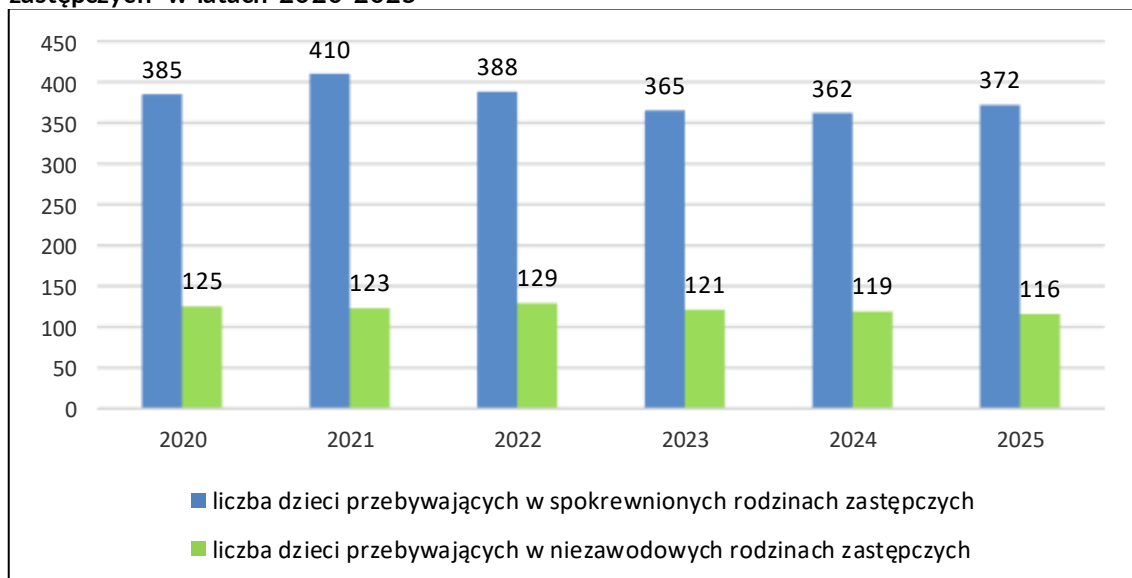
Na mocy obowiązujących przepisów dziecko może pozostawać w rodzinie zastępczej do 18 roku życia. Natomiast pełnoletni wychowanek może pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej nie dłużej niż do 25. roku życia w przypadku, gdy uczy się bądź posiada umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności. Liczba dotychczasowych rodzin

¹²⁹ Art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz.447 z późn.zm.).

zastępczych zawarta jest we wskaźniku rodzin zastępczych. Powody opuszczenia przez dziecko rodziny zastępczej przed osiągnięciem pełnoletności to: powrót do rodziny biologicznej, umieszczenie w rodzinie adopcyjnej lub w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

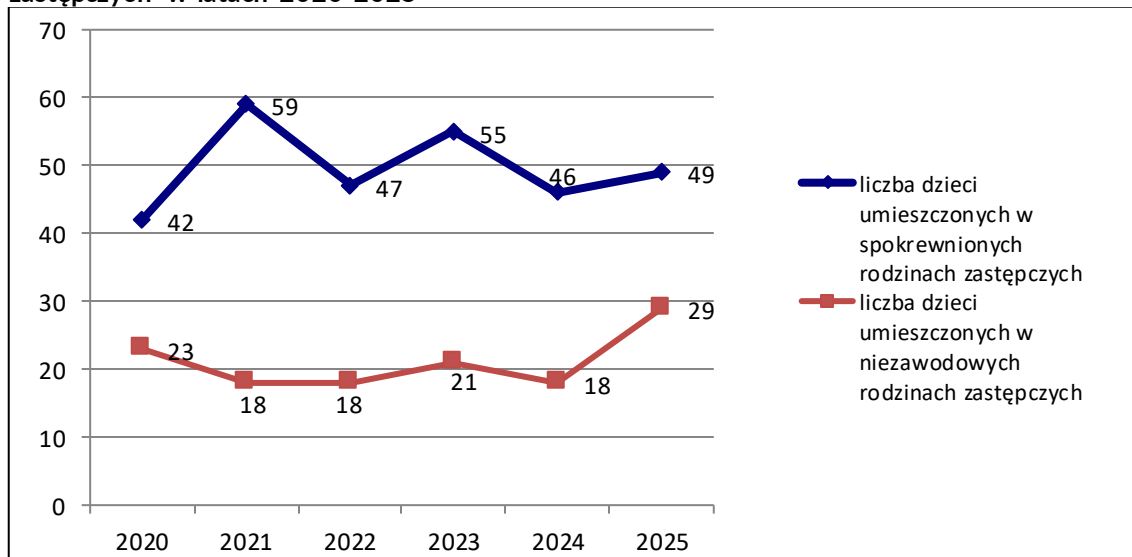
W okresie od 2011 r. do 2025 r. 55 rodzin zastępczych wyprowadziło się z Krakowa co było podyktowane poprawą warunków mieszkaniowych. W samym 2025 r. 4 rodziny zastępcze wyprowadziły się z Krakowa.

Wykres: Liczba dzieci przebywających w spokrewnionych i niezawodowych rodzinach zastępczych w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres: Liczba dzieci umieszczanych w spokrewnionych i niezawodowych rodzinach zastępczych w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wszystkie rodziny zastępcze objęte są wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, który na mocy Zarządzenia z dnia 6 grudnia 2011 r. Nr 2918/2011 Prezydenta Miasta Krakowa, został wyznaczony na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

8.13.1.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

MOPS w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pieczy zastępczej realizował w 2025 r. umowy z:

- Fundacją Nowe Centrum o wsparcie realizacji zadania publicznego pn. „Zapewnienie pomocy specjalistycznej i wsparcia rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka oraz dzieciom w nich umieszczonym, w stosunku do których Gmina Miejska Kraków jest organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej”,
- Stowarzyszeniem Siemacha o powierzenie realizacji zadania pn. „Usługi wzmacniające rodzinę – piecza zastępcza” w ramach projektu „Krakowski Szlak Integracji”.

Dodatkowo w 2025 r. w ramach wsparcia dla rodzin zastępczych nawiązana została współpraca z:

- Fundacją Robinson Crusoe w ramach projektu „Wehikuł Usamodzielnienia”,
- Fundacją Jacka i Piotra Michalskich w zakresie szkoleń dla rodzin zastępczych,
- SOS Wioskami Dziecięcymi w zakresie wsparcia specjalistycznego dla rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych,
- Fundacją One Day w ramach wakacyjnych staży dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

8.13.1.2 Kadra

W 2025 r. 36 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (36,60 etatów) realizowało zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, mające na celu zapewnienie warunków sprzyjających funkcjonowaniu istniejących i tworzeniu nowych rodzin zastępczych. Przy czym wsparcie dla rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych realizowane było przez 17 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 4 konsultantów - pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz 7 psychologów. Dodatkowo do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich zatrudniono 1 osobę.

8.13.1.3 Rodziny korzystające ze świadczeń dla spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Z opracowań własnych MOPS wynika, że wiek wychowanków w rodzinach zastępczych spokrewnionych wg. stanu na dzień 31 grudnia 2025 r. przedstawia się następująco: dzieci do 13 roku życia stanowiły 48% ogółu dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych, w wieku 14-17 lat stanowiły 27%, a 25% stanowiły dzieci w wieku 18 lat i powyżej. Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych niezawodowych kształtował się następująco: dzieci w wieku do 13 roku życia stanowiły 45% dzieci przebywających na dzień 31 grudnia 2024 r. w niezawodowych rodzinach zastępczych, 32% dzieci było w wieku 14-17 lat, a dzieci w wieku 18 lat i więcej stanowiły 23%.

Tabela: Osoby pozostające w rodzinach zastępczych, a świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania w latach 2020-2025

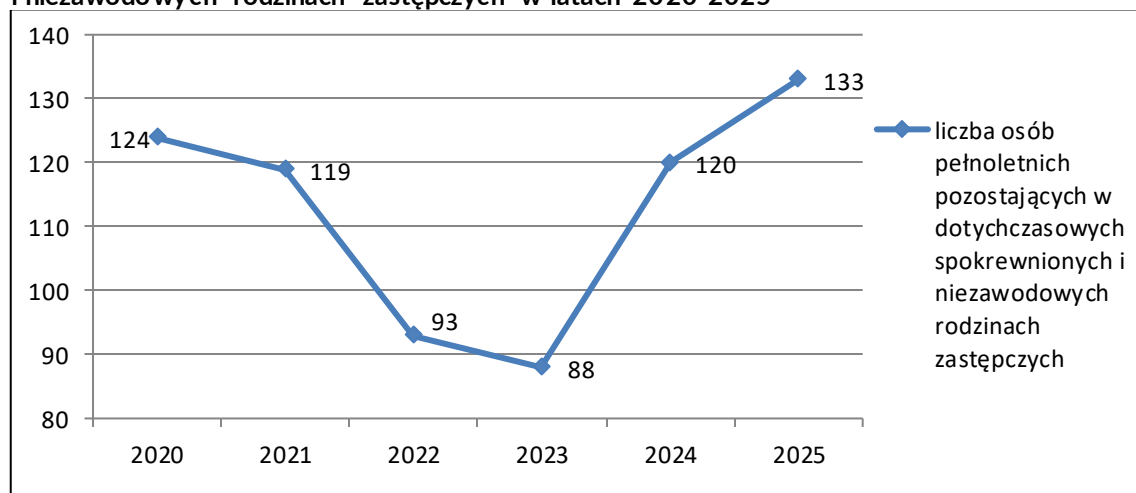
Rok		2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Dzieci w rodzinach zastępczych -razem	Liczba dzieci	640	663	671	637	628	654
	Świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci	5769509,15 zł	5969757 zł	6291950,28 zł	6830157,27 zł	7509728,37 zł	8113565,89 zł

Pełnoletni pozostający w dotychczasowych rodzinach zastępczych	Liczba osób pełnoletnich	124	119	93	88	120	133
	Świadczenia na pokrycie utrzymania osób pełnoletnich	1123317,66 zł	1075217,91 zł	882752,3009 zł	1043125,81 zł	1 202 239,83 zł	1 441 288,15 zł
Osoby usamodzielniające się z rodzin zastępczych	Liczba osób usamodzielniających się	110	89	97	99	91	96
	Pomoc na kontynuowa- nie nauki	358 306,76 zł	347 282 zł	372 535 zł	419 331 zł	460 465,26 zł	456 339,71 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W roku 2025 liczba pełnoletnich wychowanków, pozostających w dotychczasowych rodzinach zastępczych, zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o ponad 10%.

Wykres: Liczba osób pełnoletnich pozostających w dotychczasowych spokrewnionych i niezawodowych rodzinach zastępczych w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

8.13.1.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Całkowity koszt świadczeń przyznanych spokrewnionym i niezawodowym rodzinom zastępczym wyniósł:

- w 2020 r. w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 4 567 768,53 zł oraz w ramach dotacji z budżetu państwa na dodatek wychowawczy: 2 038 081,78 zł, w ramach dotacji z budżetu państwa na świadczenie „Dobry start”: 98 700 zł.

Przyznano:

- świadczenie „Dobry start” dla 68 dzieci umieszczonych w niezawodowych rodzinach zastępczych;
- świadczenie „Dobry start” dla 261 dzieci umieszczonych w spokrewnionych rodzinach zastępczych.

Ponadto w ramach projektu pn. „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19” przekazano 190 sztuk sprzętu komputerowego o wartości 510 215,70 zł dla 336 rodzin zastępczych oraz do 2 rodzinnych domów dziecka.

- w 2021 r.: w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 4 610 537,40 zł oraz w ramach dotacji z budżetu państwa 2 019 542,56 zł, w tym na dodatek wychowawczy: 1 989 023,09 zł.
- w 2022 r.: w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 4 666 932,98 zł oraz w ramach dotacji z budżetu państwa 843 654,45 zł, w tym na dodatek wychowawczy: 788 304,45 zł, w ramach Funduszy Pomocy 11 966,70 zł.
- w 2023 r.: w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 4 921 062,74 zł oraz w ramach dotacji z budżetu państwa 61 308 zł, w ramach Funduszy Pomocy 86 340,25 zł.
- w 2024 r.: w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 5 308 518,31 zł oraz w ramach dotacji z budżetu państwa 71 204 zł, w ramach Funduszu Pomocy Ukrainie 28 454,73 zł.
- w 2025 r.: w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków: 6 034 737,02 zł oraz w ramach dotacji z budżetu państwa 60 120,00 zł, w ramach Funduszu Pomocy Ukrainie 17 326,18 zł.

8.13.1.5 Wnioski

Charakteryzując rodzinną pieczę zastępczą w zakresie pieczy sprawowanej przez rodziny spokrewnione i niezawodowe należy przeanalizować wiele czynników. Jednym z nich jest aspekt związany z powodami umieszczenia dzieci w pieczy rodzinnej. Z reguły dzieci umieszczane są w pieczy w sytuacji wystąpienia nie jednego, a kilku powodów. Przyczyny są ze sobą powiązane i nieraz wynikają jedna z drugiej. Najczęstszą przyczyną umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej jest bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych oraz uzależnienie rodziców.

Analizując rodzinną pieczę zastępczą należy również uwzględnić trudności występujące w związku ze sprawowaną opieką. Na podstawie danych własnych MOPS można stwierdzić, iż trudności uzależnione są od typu rodziny zastępczej.

W rodzinach zastępczych spokrewnionych, w których opiekę nad dzieckiem przejmują dziadkowie, najczęściej pojawiają się trudności związane z różnicą pokoleń. Często towarzyszą im również problemy zdrowotne, niepełnosprawność, ograniczona sprawność fizyczna oraz obniżona kondycja psychiczna wynikająca z wieku opiekunów, co może wpływać na codzienne funkcjonowanie rodziny i jakość sprawowanej opieki.

Odmienne charakter mają wyzwania występujące w sytuacjach, gdy rolę rodziny zastępczej spokrewnionej pełni rodzeństwo dziecka. Niewielka różnica wieku pomiędzy opiekunem a podopiecznym sprawia, że osoby te są często bardzo młode i nie zawsze dysponują odpowiednim doświadczeniem życiowym oraz wychowawczym, które pozwalałoby im w pełni pełnić funkcję opiekuna i budować naturalny autorytet wobec młodszego rodzeństwa.

Natomiast rodziny zastępcze zawodowe napotykają problemy w komunikacji z rodzicami biologicznymi, będące skutkiem występujących u tych rodziców deficytów. Kolejnym problemem w grupie rodzinnej pieczy zastępczej jest przedłużający się czas pobytu dziecka w zawodowych rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnych. Przyczyną są:

- przedłużające się postępowania sądowe,
- brak rodzin adopcyjnych, do których mogłyby być przekierowywane dzieci z uregulowaną sytuacją prawną.

Uwzględniając powyższą charakterystykę rodzinnych form pieczy zastępczej, można wskazać, że dla zapewnienia ich prawidłowego funkcjonowania oraz jak najlepszego zaspokojenia potrzeb dzieci konieczne jest istnienie spójnego i skutecznego systemu wsparcia. System ten powinien obejmować zarówno dzieci przebywające w pieczy zastępczej, jak i osoby podejmujące się sprawowania nad nimi opieki, oferując im pomoc adekwatną do pojawiających się wyzwań i potrzeb.

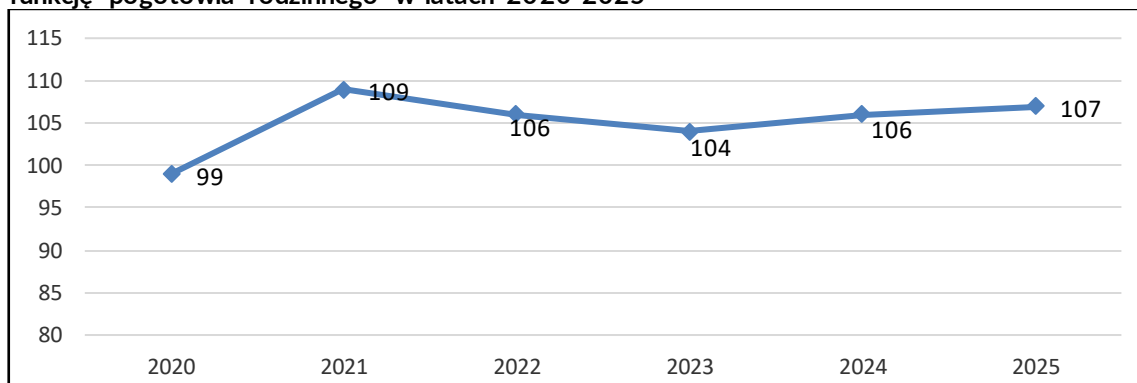
8.13.2 Rodziny zastępcze zawodowe i rodzinne domy dziecka

Rodzinne formy zawodowej pieczy zastępczej tworzą osoby niebędące krewnymi dziecka, z którymi została zawarta umowa o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka. W ramach tych form wyróżniamy:

- rodziny zastępcze zawodowe tzw. „zwykłe”,
- rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne, w których umieszcza się w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, małoletnie matki z dziećmi,
- rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego; w tej formie dzieci przebywają do czasu unormowania ich sytuacji prawnej, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy, w szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego,
- rodzinne domy dziecka, w których sprawowana jest opieka nad łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osobami, które osiągnęły pełnoletność, przebywając w pieczy zastępczej.

W roku 2025 w Krakowie funkcjonowało łącznie 36 zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r. – 34), dysponujących 76 miejscami. Według stanu na ostatni dzień okresu sprawozdawczego przebywało w nich 67 dzieci, z tego 12 rodzin zapewniało miejsce dla 1 dziecka, 13 rodzin – dla 2 dzieci oraz 4 rodziny dla 3 dzieci, oraz 4 rodziny dla 4 dzieci. Ponadto 1 rodzina pozostawała w gotowości do przyjęcia dziecka. W roku 2025 z tej formy rodzinnej pieczy zastępczej skorzystało łącznie 107 dzieci.

Wykres: Liczba dzieci przebywających w zawodowych rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zawodowa specjalistyczna rodzina zastępcza to forma rodzinnej pieczy zastępczej, której zadaniem jest zapewnienie opieki szczególnej grupie dzieci. Umieszcza się w nich dzieci z różnego typu problemami, w tym:

- dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- dzieci na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich;
- małoletnie matki z dziećmi¹³⁰.

W roku 2025 funkcjonowało 16 zawodowych specjalistycznych rodzin zastępczych (stan na dzień 31 grudnia 2025 r.: 16 rodzin) zapewniających 25 miejsc. Spośród zawodowych specjalistycznych rodzin zastępczych 9 rodzin sprawuje opiekę nad 1 dzieckiem, 5 rodzin ma pod opieką 2 dzieci oraz 2 rodziny mają pod opieką 3 dzieci. W powyższej formie pieczy

¹³⁰ Art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn zm.).

zastępczej przebywały dzieci z problemami zdrowotnymi, wymagające szczególnej opieki i pielęgnacji (m. in. Dzieci zespołem Downa, Zespołem Alkoholowym Płodu). W roku 2025 z tej formy rodzinnej pieczy zastępczej skorzystało łącznie 27 dzieci.

Liczba dzieci z niepełnosprawnością jest niedoszacowana. Wynika to z faktu nie wliczania do grupy dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością dzieci z FAS. Dokumentacja medyczna (lekarza pediatry i psychologa), która pozwala stwierdzić FAS nie daje prawa do uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności (w tym o kształceniu specjalnym). Dzieci te mając problemy neurorozwojowe z powodu prenatalnej ekspozycji na alkohol nie posiadają odpowiedniego wsparcia przebywając w innej formie pieczy niż specjalistyczna.

W roku 2025 funkcjonowały 6 rodzin zastępczych zawodowych (stan na dzień 31 grudnia 2025 r.: 5 rodziny zapewniająca opiekę dla 6 dzieci), zapewniających 8 miejsc. W roku 2025 z tej formy rodzinnej pieczy zastępczej skorzystało łącznie 10 dzieci.

W roku 2025 funkcjonowało 5 rodzinnych domów dziecka, w których przebywało łącznie 37 dzieci (stan na dzień 13 grudnia 2025 r.: 23 dzieci).

8.13.2.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie jest realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia dla rodzin zastępczych. Szczegółowe informacje znajdują się w podrozdziale 8.13.1.1.

8.13.2.2 Kadra

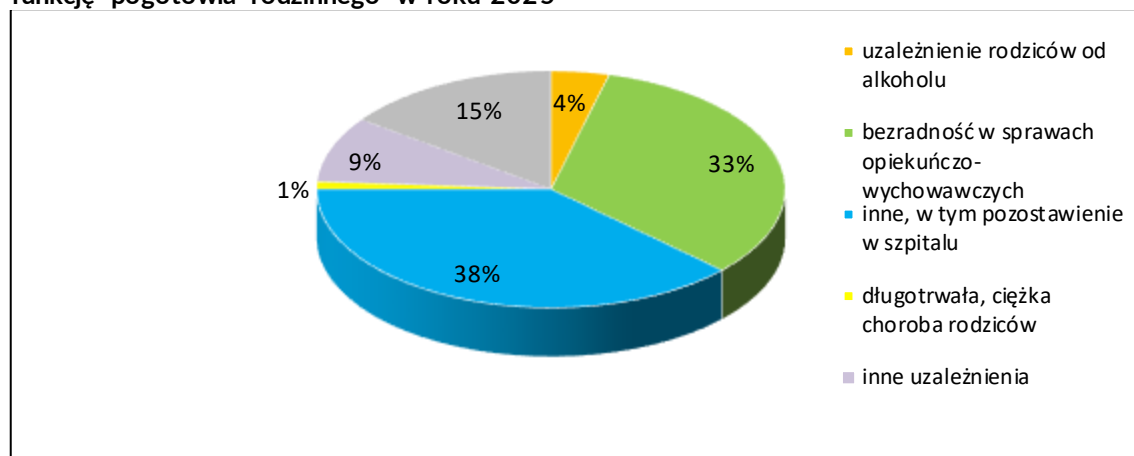
Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w ramach Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej realizuje 36 (36,60 etatów) pracowników zatrudnionych w MOPS. Przy czym wsparcie dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka realizowane jest przez 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 1 konsultanta - pracownika organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz 5 psychologów. Do dodatkowo do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich zatrudniono 13 osób.

8.13.2.3 Dzieci umieszczone w zawodowych rodzinach zastępczych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r. 57% dzieci przebywających w pogotowiach rodzinnych stanowiły dzieci w wieku od 0 do 3 lat. Kolejne 37% obejmowało grupę wiekową 4-6 lat, natomiast 6% stanowiły dzieci w wieku 7-13 lat. W badanym okresie nie odnotowano dzieci w przedziałach wiekowych 14-17 oraz 18-24 lata.

Umieszczenie dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej, pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, spowodowane jest głównie: bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych skutkującą zaistnieniem sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu dziecka, pozostawieniem noworodka przez matkę w szpitalu, uzależnieniem rodziców od alkoholu oraz ciężką i długotrwałą chorobą rodziców uniemożliwiającą sprawowanie opieki nad dzieckiem.

Wykres: Przyczyny umieszczenia dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego w roku 2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy skierowań wydanych w roku 2025

Wśród dzieci przebywających w dniu 31 grudnia 2025 r. w zawodowych specjalistycznych rodzinach zastępczych, 16% było w wieku od 0-3 lat, 8% było w wieku od 4-6 lat, 48% stanowiły dzieci w wieku 7-13 lat, 16% stanowiły dzieci w przedziale wiekowym 14-17, 12% stanowiły dzieci w przedziale wiekowym 18 lat i powyżej.

Wśród dzieci przebywających w dniu 31 grudnia 2025 r. w zawodowych rodzinach zastępczych 43% było w wieku od 0-3 lat, 30% było w wieku 4-6 lat, 19% stanowiły dzieci w wieku 7-13 lat, oraz 4% stanowiły dzieci w przedziale wiekowym 14-17 lat oraz 4% stanowiły dzieci w przedziale wiekowym 18 lat i powyżej.

8.13.2.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość środków wydatkowanych przez Gminę Miejską Kraków na funkcjonowanie zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnego domu dziecka wyniosła łącznie:

- w 2020 r.: 2 485 378,40 zł w tym: w ramach dotacji na dodatek wychowawczy: 549 103,92 zł (nie uwzględniono wydatków na dzieci przebywające w rodzinie pomocowej nie będącej jednocześnie rodziną zawodową) oraz w ramach świadczenia „Dobry start”: 5100 zł.

W przypadku zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej dodatek wychowawczy został przyznany dla 132 dzieci, w tym w przypadku rodzin specjalistycznych – dla 24 dzieci, natomiast w odniesieniu do rodzinnych domów dziecka – dla 14 dzieci.

Świadczenie „Dobry start” przyznano dla 17 dzieci umieszczonych w zawodowych rodzinach zastępczych oraz rodzinnych domach dziecka.

- w 2021 r.: 2 687 786,10 zł w tym: w ramach dotacji na dodatek wychowawczy: 601 355,20 zł.

W przypadku zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej dodatek wychowawczy został przyznany dla 147 dzieci, w tym: w przypadku rodzin specjalistycznych dla 23, w przypadku rodzin zastępczych, pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, dla 108 dzieci, w przypadku zawodowych rodzin zastępczych dla 8 dzieci, natomiast w odniesieniu do rodzinnych domów dziecka dla 12 dzieci.

Na wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka, osób do pomocy oraz rodzin pomocowych 3 582 215,83 zł, w tym: w ramach dotacji 21 657,08 zł.

- w 2022 r.: 6 637 003,49 zł w tym w ramach dotacji z budżetu państwa na dodatek wychowawczy: 214 176 zł.

W przypadku zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej dodatek wychowawczy został przyznany dla 100 dzieci, w tym: w przypadku rodzin specjalistycznych dla 23, w przypadku rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego dla 65 dzieci,

w przypadku zawodowych rodzin zastępczych dla 3 dzieci, natomiast w odniesieniu do rodzinnych domów dziecka dla 9 dzieci.

Na wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka, osób do pomocy oraz rodzin pomocowych 4 007 052,65 zł, w tym: w ramach dotacji 31 455,20 zł.

- w 2023 r.: 7 923 506,36 zł. Na świadczenia dla zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin pomocowych wydano: 3 393 906,64 zł, w tym w ramach dotacji: 21 582,25 zł.

Na wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka, osób do pomocy oraz rodzin pomocowych: 4 529 599,72 zł, w tym w ramach dotacji: 32 903,21 zł, w ramach Funduszu Pracy: 686 300 zł.

- w 2024 r.: 9 238 739,48 zł. Na świadczenia dla zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin pomocowych wydano: 3 287 777,44 zł, w tym w ramach realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej: 7 324,81 zł.

Na wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka, osób do pomocy oraz rodzin pomocowych: 5 922 738,05, w tym w ramach realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej: 1 075 375,17 zł.

- w 2025 r.: 10 814 846,92 zł. Na świadczenia dla zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin pomocowych wydano: 3 785 671,23 zł, Na wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka, osób do pomocy oraz rodzin pomocowych: 7 029 175,69, w tym w ramach realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej: 1 503 809,49 zł.

8.13.2.5 Wnioski

Obowiązujące przepisy prawa jednoznacznie wskazują na konieczność systematycznego rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej jako priorytetowej alternatywy dla opieki instytucjonalnej. Zgodnie z przyjętymi założeniami, wszystkie dzieci do 10. roku życia, które z różnych przyczyn nie mogą pozostawać w swoich rodzinach biologicznych, powinny być objęte rodzinną pieczą zastępczą. Kierunek ten wynika z przekonania, że środowisko rodzinne w największym stopniu sprzyja prawidłowemu rozwojowi emocjonalnemu, społecznemu i psychologicznemu dziecka.

Realizacja tych celów wymaga jednak konsekwentnego i długofalowego prowadzenia działań promujących ideę rodzicielstwa zastępczego oraz aktywnego pozyskiwania nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i prowadzenia rodzinnych domów dziecka. Choć podejmowane inicjatywy informacyjne i promocyjne przynoszą efekty, zapotrzebowanie na nowe rodziny pozostaje na stałym, wysokim poziomie. Wynika to m.in. z naturalnej rotacji wśród funkcjonujących rodzin zastępczych – część z nich, osiągając wiek emerytalny lub ze względu na pogarszający się stan zdrowia, decyduje się na zakończenie współpracy z Gminą Miejską Kraków.

Jednocześnie każdego roku do systemu pieczy zastępczej trafiają nowe dzieci, które wymagają natychmiastowego zapewnienia opieki w warunkach rodzinnych. Ta stała dynamika potrzeb sprawia, że działania na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej nie mogą mieć charakteru jednorazowego, lecz muszą być prowadzone w sposób ciągły i systematyczny. Konieczne jest nie tylko pozyskiwanie nowych kandydatów, ale także wzmacnianie stabilności istniejących rodzin poprzez odpowiednie wsparcie, tak aby możliwe było utrzymanie i stopniowe zwiększanie liczby miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

W 2025 r. podpisano umowy z 5 rodzinami zastępczymi zawodowymi łącznie dla 8 dzieci, w tym z 1 pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego dla 2 dzieci, 2 specjalistycznych dla 3 dzieci, a także z 2 osobami na prowadzenie dwóch rodzinnych domów dziecka dla 16 dzieci.

8.14 Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej, po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej, może zostać umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu:

- interwencyjnego,
- rodzinnego,
- socjalizacyjnego,
- specjalistyczno-terapeutycznego.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze zobowiązane są do zapewnienia dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajania niezbędnych potrzeb w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych¹³¹.

8.14.1 Infrastruktura

Według stanu na 31 grudnia 2025 r. w Krakowie funkcjonowało łącznie 35 placówek opiekuńczo-wychowawczych, zapewniających 401 miejsc. 14 placówek prowadzonych było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez organizacje pozarządowe, a 21 placówek funkcjonowało jako jednostki publiczne.

W roku 2025 krakowski system instytucjonalnej pieczy zastępczej tworzyło 38 placówek:

- 3 placówki typu interwencyjnego, zapewniające doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki – do czasu wydania przez sąd postanowienia o umieszczeniu dziecka w placówce, rodzinie zastępczej, adopcyjnej lub powrocie do rodziny biologicznej. W placówkach tego typu w roku 2025 przebywało łącznie 187 dzieci;
- 13 placówek typu socjalizacyjnego, zapewniające opiekę łącznie 153 dzieciom;
- 4 placówek typu rodzinnego, w których w 2025 r. przebywało łącznie 34 dzieci;
- 18 placówek typu specjalistyczno-terapeutycznego zapewniających opiekę nad dziećmi o indywidualnych potrzebach w tym: legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności lub umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności wymagających stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii oraz wymagających wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. W placówkach tego typu w roku 2024 przebywało łącznie 250 dzieci.

W roku 2025 placówki opiekuńczo-wychowawcze łącznie zapewniły opiekę i wychowanie 624 dzieciom.

Zgodnie z Ustawą o pomocy dla obywateli Ukrainy, którzy przekroczyli granice Rzeczypospolitej Polskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa w okresie po 24 lutego 2022 r., za zgodą Starosty i Wojewody Małopolskiego, w placówkach opiekuńczo-wychowawczych mogą przebywać małoletni obywatele Ukrainy, przebywający na terytorium RP, których pobyt na terytorium RP jest uznany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 specustawy. W roku 2025 w 16 placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywali małoletni obywatele Ukrainy ponad limit.

8.14.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Podmiotami realizującymi w 2025 r. zadanie polegające na prowadzeniu niepublicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków były: Towarzystwo „Nasz Dom”, Stowarzyszenie „SIEMACHA”, Caritas Archidiecezji

¹³¹ Art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn zm.).

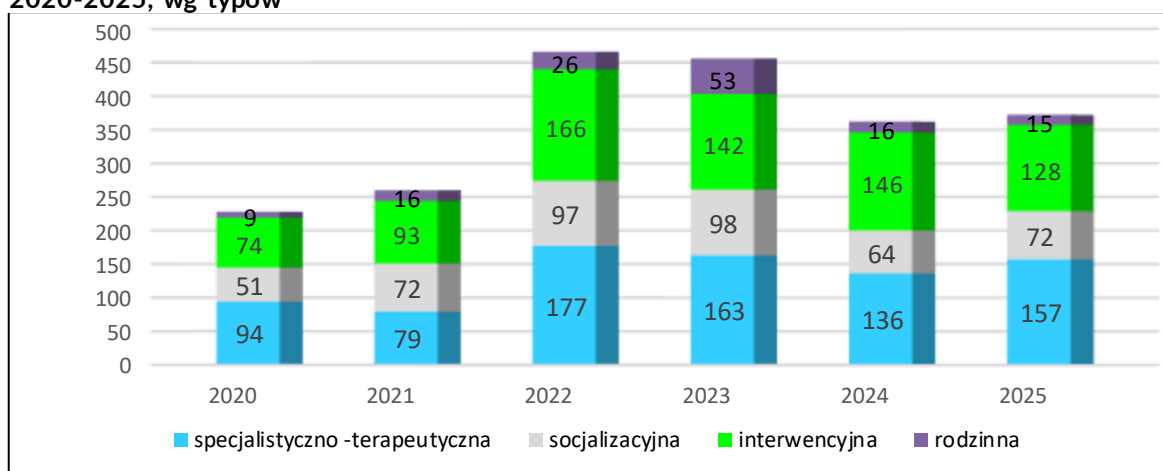
8.14.3 Kadra

W bezpośrednią realizację zadania (praca z dzieckiem), na dzień 31 grudnia 2025 r., zaangażowane było 159 osób w organizacjach pozarządowych i 222 pracowników jednostek budżetowych.

8.14.4 Dzieci i młodzież skierowana do całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W roku 2025 liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej wynosiła 624 i zwiększyła się w stosunku do roku 2024 o 14 osób.

Wykres: Liczba skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych wydanych w latach 2020-2025, wg typów

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych

Spośród wszystkich dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na dzień 31 grudnia 2025 r.: 46% stanowiły dzieci w wieku 14-17 lat, 35% w wieku 7-13 lat, 6% to dzieci w wieku 4-6 lat, 5% stanowiły dzieci poniżej 3 roku życia, dzieci powyżej 18 lat stanowiły prawie 8%.

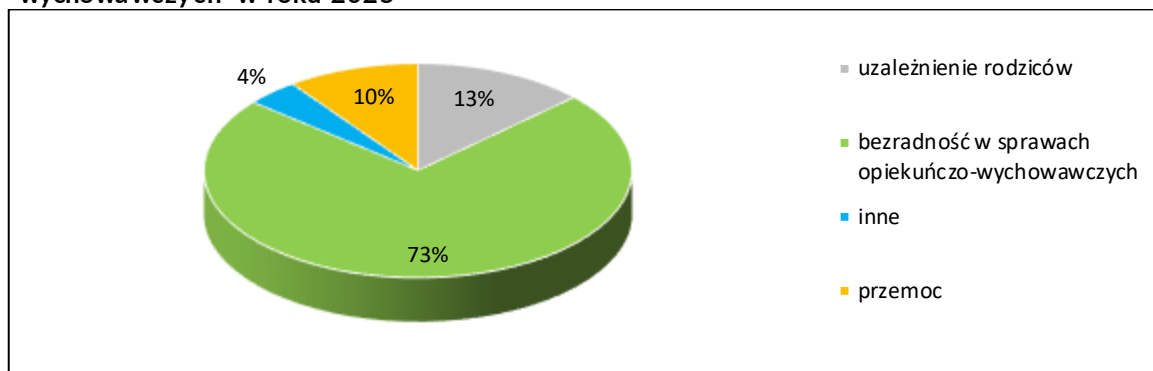
Tabela: Wiek dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na dzień 31 grudnia 2025 r.

Wyszczególnienie	w placówkach opiekuńczo-wychowawczych				
	ogółem	typu socjalizacyjnego	typu interwencyjnego	typu specjalistyczno-terapeutycznego	typu rodzinnego
Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	426	115	51	237	23
poniżej 1 roku	4	0	0	4	0
od 1 roku – 3 lat	18	0	3	15	0
4 – 6 lat	24	2	7	14	1
7 – 13 lat	151	43	20	75	13
14 – 17 lat	194	52	20	115	7
18 – 24 lat	35	18	1	14	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych

Na podstawie analizy przyczyn, z powodu których małoletni przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, należy stwierdzić, że największą grupę 73% stanowią dzieci i młodzież z rodzin, które wykazują bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, skutkującą często nierealizowaniem obowiązku szkolnego. Kolejne pod względem liczebności są dzieci z rodzin z problemem uzależnień 13%. W przypadku 10% dzieci i młodzieży przemoc w rodzinie jest powodem umieszczenia w pieczy.

Wykres: Przyczyny umieszczenia dzieci w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych w roku 2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy skierowań do całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych wydanych w roku 2025

8.14.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wydatki na utrzymanie placówek opiekuńczo-wychowawczych wyniosły:

- w 2020 r.: 30 434 450,85 zł, z czego 17 148 700,86 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego pomocą, w formie dodatku do zryczałtowanej kwoty, objęto 48 wychowanków. Wyplacono 491 świadczeń na kwotę 229 897,09 zł.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego oraz socjalizacyjnego pomocą, w formie dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego, objęto 443 wychowanków. Przyznano 3605 świadczeń na kwotę 1 709 574,49 zł.

Przyznano świadczenie „Dobry start” dla 315 dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej na kwotę 94 500 zł.

Ponadto w roku 2020 placówki opiekuńczo-wychowawcze skorzystały z możliwości dofinansowania działań, mających na celu niwelowanie skutków stanu epidemii i pozyskały środki zewnętrzne w ramach projektu pn. „Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Społeczny. Bezpieczny dom”. Kwota dofinansowania wyniosła 159 578,13 zł oraz 23 936,87 zł z budżetu Gminy Miejskiej Kraków, stanowiące wkład własny do projektu. Łącznie na przeciwdziałanie skutkom epidemii placówki opiekuńczo-wychowawcze przeznaczyły 236 201,72 zł.

- w 2021 r.: 30 191 772,33 zł, z czego 18 934 547,90 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego pomocą, w formie dodatku do zryczałtowanej kwoty, objęto 38 wychowanków. Wyplacono 389 świadczeń na kwotę 183 744 zł.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego oraz socjalizacyjnego pomocą w formie dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego, objęto 360 wychowanków. Przyznano 3265 świadczeń na kwotę 1 433 725 zł.

- w 2022 r.: 33 115 356,30 zł, z czego 22 495 196,13 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych. W tym za pobyt 41 małoletnich obywateli Ukrainy, którzy przybyli

na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa wykorzystano środki z funduszu pomocy na kwotę 1 418 002,98 zł.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego pomocą, w formie dodatku do zryczałtowanej kwoty, objęto 29 wychowanków. Wypłacono 149 świadczeń na kwotę 70 101 zł.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego oraz socjalizacyjnego pomocą, w formie dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego, objęto 244 wychowanków. Przyznano 1142 świadczeń na kwotę 542 381 zł.

- w 2023 r.: 35 848 509,45 zł, z czego 24 869 911,83 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych. W tym za pobyt 35 małoletnich obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa wykorzystano środki z funduszu Pomocy na kwotę 1 947 825,88 zł.
- w 2024 r.: 47 573 098,65 zł, z czego 33 974 796,18 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych. W tym za pobyt 40 obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa wykorzystano środki z Funduszu Pomocy na kwotę 2 372 257,60 zł. Rzecznik Praw Dziecka pozytywnie zaopiniował wniosek o zwiększenie o 28 liczby miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków. W związku z tym, 15 listopada utworzona została nowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego zapewniająca 14 miejsc.
- w 2025 r.: 52 731 686,04 zł, z czego 36 915 828,83 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych. W tym za pobyt 45 obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa wykorzystano środki z Funduszu Pomocy na kwotę 2 444 302,19 zł. (Wydatki na funkcjonowanie instytucjonalnych form pieczy zastępczej po odjęciu środków UKR i dofinansowania rządowego 1000+ wyniosły łącznie 46 158 954,41 zł, z czego 32 055 687,07 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych).

8.14.6 Wnioski

Mając na uwadze założenia ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, główne działania w zakresie zapewniania dzieciom i młodzieży opieki w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej powinny skupiać się na sukcesywnym zmniejszaniu liczby dzieci poniżej 10 roku życia umieszczanych w pieczy instytucjonalnej. Ponadto przekształcenia systemu powinny zostać ukierunkowane na zwiększanie liczby placówek typu specjalistyczno-terapeutycznego, aby możliwe było zapewnienie opieki i wychowania rosnącej liczbie dzieci, wykazujących szerokie spektrum zaburzeń.

8.15 Pomoc dla osób usamodzielnianych

Osoby opuszczające, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą, a także m.in. młodzieżowe ośrodki socjoterapii, młodzieżowe ośrodki wychowawcze lub zakłady poprawcze, obejmuje się pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie. Osoby usamodzielniane wymagają pomocy w przewyższeniu trudnych sytuacji życiowych, w szczególności w obszarze kwalifikacji zawodowych i wykształcenia, sytuacji mieszkaniowej i bytowej (w tym uzyskania uprawnień do przysługujących świadczeń). Szczegółowe cele i działania służące ich realizacji, są określone w indywidualnym programie usamodzielnienia opracowywanym przez osobę usamodzielnianą, opiekuna usamodzielnienia oraz pracownika socjalnego lub koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Działania prowadzone przez pracowników MOPS w obszarze edukacji i zdobycia kwalifikacji zawodowych przez osoby usamodzielniane to m.in.

motywowanie do kontynuowania nauki, weryfikacja frekwencji na zajęciach szkolnych, osobiste rozmowy z pracownikami szkół (rzecznictwo), skierowanie do doradcy zawodowego lub na warsztaty autoprezentacji.

Pomoc w zakresie poprawy sytuacji mieszkaniowej osób usamodzielnianych jest realizowana m.in. poprzez: pomoc w sporządzeniu wniosku o najem lokalu z zasobów gminy i zgromadzeniu wymaganej dokumentacji, pisma popierające wniosek do UMK, rzecznictwo w sprawach o spłatę zaległości mieszkaniowych, skierowanie po poradę prawną.

Jedną z form pomocy dla usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych jest mieszkanie treningowe. Głównym celem pobytu w mieszkaniach treningowym jest doprowadzenie do pełnej samodzielności wychowanków we wszystkich sferach dotyczących życia społecznego, rodzinnego i zawodowego. Wsparcie dla mieszkańców stanowią prowadzone treningi psychoedukacyjne, mające na celu rozwijanie umiejętności społecznych i przygotowanie do samodzielnego, dorosłego życia. Poprzez treningi wychowankowie uczą się m. in. jak prowadzić gospodarstwo domowe i gospodarować budżetem domowym.

Z pomocy w formie pobytu w mieszkaniu treningowym korzysta średniorocznie 17 usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.

Osoby usamodzielniane otrzymują comiesięczną pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, która w przypadku osób usamodzielnianych na mocy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jest niezależna od dochodu osiąganego przez świadczeniobiorcę oraz pomoc na zagospodarowanie i po zakończeniu nauki – pomoc na usamodzielnienie.

8.15.1 Infrastruktura

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonowały w 2025r. dwa mieszkania treningowe dla 11 usamodzielniających się wychowanków. Z tej formy pomocy w roku 2025 skorzystało 17 osób.

8.15.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Pomoc w formie pobytu w mieszkaniu treningowe dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej realizowana była we współpracy z Fundacją „Ukryte Skrzydła”.

8.15.3 Kadra

W zakresie pomocy finansowej i rzeczowej dla osób usamodzielnianych zadanie realizowali pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W realizację zadania w roku 2025 zaangażowanych było 3 pracowników (w ramach 3 etatów). W realizację pomocy w formie pobytu w mieszkaniu treningowym zaangażowany był personel zatrudniony w organizacjach pozarządowych (1 osoba zatrudniona).

8.15.4 Osoby objęte pomocą na usamodzielnienie, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W roku 2025 udzielono pomocy finansowej i rzeczowej związanej z usamodzielnieniem dla 208 wychowanków rodzin zastępczych oraz osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, a także młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz zakład poprawczy.

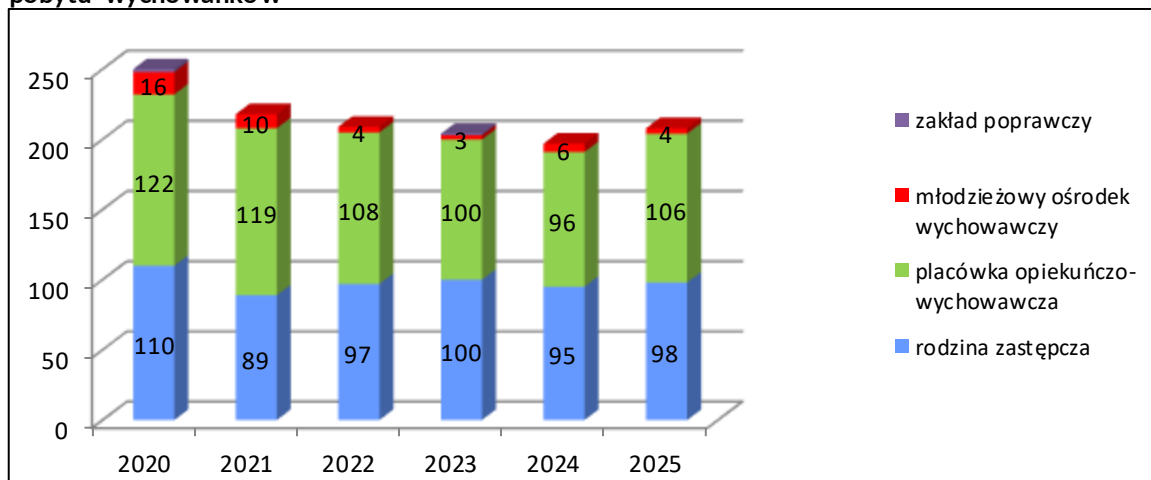
Tabela: Usamodzielnianie wychowanków rodzin zastępczych i placówek

Lp.	Podstawa przyznawania pomocy	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2025 r.
1.	rodziny i systemie pieczy zastępczej	204
2.	Na zasadach ustawy o pomocy społecznej (przepisy przejściowe z ustawy o wspieraniu rodziny)	0
3.	Ustawy o pomocy społecznej	4
Suma		208
	Miejsce pobytu osoby usamodzielnianej przed usamodzielnieniem	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2025r.
1.	Rodziny zastępcze	98
2.	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	106
3.	Młodzieżowe ośrodki wychowawcze	4
4.	Specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy	0
5.	Schronisko dla nieletnich i zakład poprawczy	0
6.	Zakłady poprawcze	0
Suma		208

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Kraków

Osoby usamodzielniane to przede wszystkim wychowankowie rodzin zastępczych, którzy stanowią 47% ogółu oraz wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych, którzy stanowią 51% ogółu. Najmniejszy odsetek wychowanków objętych pomocą na usamodzielnienie to osoby opuszczające młodzieżowe ośrodki wychowawcze i zakłady poprawcze – 2%.

Wykres: Liczba osób usamodzielnionych w latach 2020-2025 wg miejsca poprzedniego pobytu wychowanków

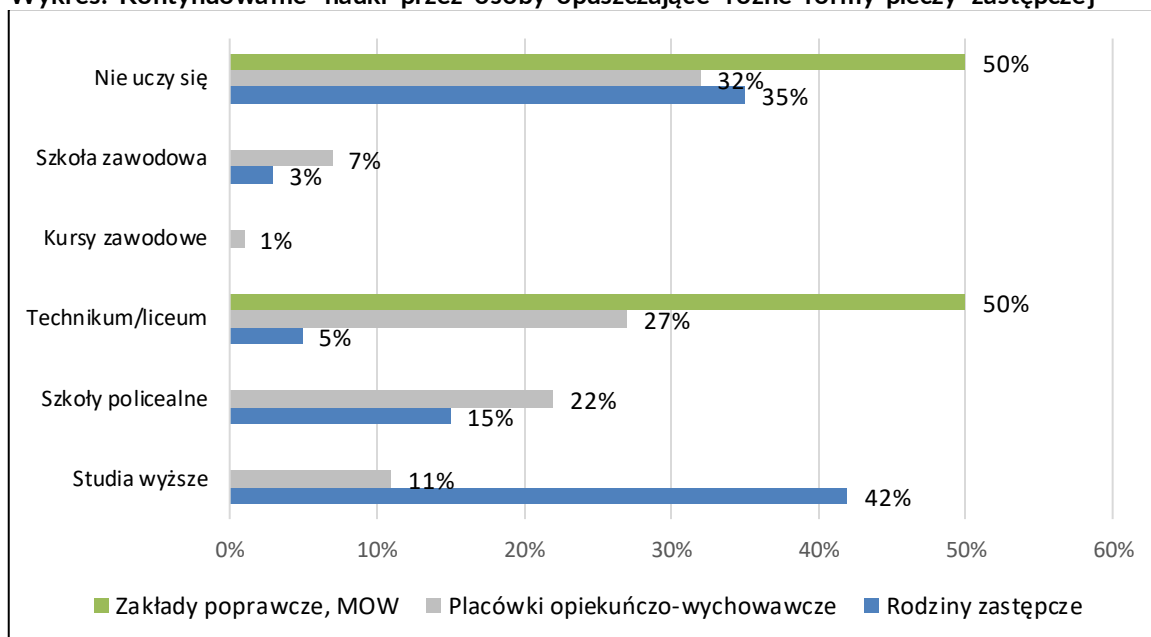

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Aspiracje edukacyjne osób usamodzielnianych z rodzin zastępczych są znacznie wyższe niż opuszczających instytucjonalne formy pieczy zastępczej, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze oraz schroniska dla nieletnich. 42% wychowanków rodzin zastępczych kontynuuje naukę na studiach. Natomiast spośród osób, które opuściły instytucjonalne formy pieczy zastępczej zaledwie 11% jest słuchaczami wyższych uczelni. 50% z pośród osób opuszczające zakłady poprawcze i młodzieżowe ośrodki wychowawcze uczy się w liceum/technikum. Należy jednocześnie zauważyć, że 32% osób opuszczających placówki opiekuńcze i 50% osób opuszczających rodziny zastępcze zaprzestało kontynuacji nauki.

Poziom edukacji, na którym kontynuują naukę osoby usamodzielniane jest zróżnicowany ze względu na formy pieczy zastępczej, w której osoby te przebywały – ilustruje to poniższy wykres.

Wykres: Kontynuowanie nauki przez osoby opuszczające różne formy pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Sytuacja osób opuszczających różne formy pieczy zastępczej różni się również pod względem posiadanych przez te osoby zasobów mieszkaniowych. 34% wychowanków, którzy opuścili rodziny zastępcze ma uregulowaną sytuację mieszkaniową, to znaczy są najemcami lub właścicielami mieszkania lub figurują w umowie najmu jako osoby uprawnione do zamieszkiwania w lokalu. W takiej sytuacji jest 25% wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych. 38% opuszczających rodziny zastępcze wynajmuje lokal na wolnym rynku oraz 30% osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze jest w takiej samej sytuacji. 19% wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej mieszka nadal u rodziny, natomiast 31% wychowanków po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej zamieszkuje u rodzin biologicznych. Spośród osób usamodzielnianych 5% wychowanków rodzin zastępczych i 2% osób opuszczających placówki mieszka w internacie, mieszkaniu treningowym, lokalu zajmowanym bez tytułu prawnego lub po wyroku eksmisyjnym. 4% wychowanków, którzy opuścili rodziny zastępcze decyduje się zamieszkać w mieszkaniu treningowym, oraz 12% wychowanków, którzy opuścili placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Tabela: Sytuacja mieszkaniowa osób opuszczających różne formy pieczy zastępczej

Sytuacja mieszkaniowa	Osoby, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze. Udział procentowy w stosunku do wszystkich opuszczających daną formę pieczy zastępczej.	Osoby, które opuściły rodziny zastępcze. Udział procentowy w stosunku do wszystkich opuszczających daną formę pieczy zastępczej.
Zamieszkiwanie u rodziny (biologicznej lub dotychczasowej rodziny zastępczej)	31%	19%
Wynajmowanie mieszkania /pokoju na wolnym rynku	30%	38%
Uregulowana sytuacja mieszkaniowa – posiadające własny lokal/zamieszkujące w lokalu, którego są najemcą	25%	34%
Inne w tym: Internat, bursa, lokal komunalny bez tytułu prawnego, lokal komunalny po wyroku eksmisyjnym	2%	5%

Przebywające w mieszkaniu treningowym	12%	4%
---------------------------------------	-----	----

Źródło: opracowanie własne MOPS na podstawie danych za 2025 r. Dane dotyczą wychowanków, którzy po opuszczeniu pieczy zastępczej oraz MOW pozostają w kontakcie z pracownikami MOPS.

8.15.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Całkowite koszty pomocy na rzecz usamodzielniających się wychowanków wynosiły:

- w 2020 r. łącznie 1 421 178,08 zł (w tym: 128 199,51 zł wydatkowano na utrzymanie mieszkań chronionych).
Przyznano: świadczenie „Dobry start” dla 33 usamodzielnianych wychowanków. Wypłacono kwotę 9 900 zł.
- w 2021 r. łącznie 1 236 258,40 zł (w tym: 137 589,40 zł wydatkowano na utrzymanie mieszkań chronionych).
Przyznano: świadczenie „Dobry start” dla 1 usamodzielnianego wychowanka. Wypłacono kwotę 300 zł.
- w 2022 r. łącznie 1 359 829,20 zł (w tym: 183 326,49 zł wydatkowano na utrzymanie mieszkań chronionych).
- W 2023 r. łącznie 1 303 829,19 zł (w tym: 160 020,42 zł wydatkowano na utrzymanie mieszkań chronionych).
- W 2024 r. łącznie 1 501 726,61 zł (w tym: 145 200 zł wydatkowano na utrzymanie mieszkań treningowych).
- W 2025 r. łącznie 1 493 957,10 zł (w tym: 154 400 zł wydatkowano na utrzymanie mieszkań treningowych).

8.15.6 Wnioski

Analiza dotycząca sytuacji osób usamodzielnianych pozwala na wskazanie dwóch najważniejszych obszarów, w których osoby te wymagają wsparcia: jest to pomoc w uzyskaniu wykształcenia i kwalifikacji pozwalających na podjęcie pracy zawodowej oraz w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

9 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

9.1 Przeciwdziałanie przemocy domowej

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane w oparciu o ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz formularzy Niebieska Karta, a także w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Miejskiej Kraków.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2024-2030 został przyjęty uchwałą nr CXXV/23426/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 grudnia 2023 r. W realizację Programu zaangażowani zostali członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz przedstawiciele instytucji reprezentowanych w zespole.

Zarządzeniem nr 2634/2023 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 12 września 2023 r. na 3 letnią kadencję został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Wszczęcie procedury Niebieskie Karty następuje przez wypełnienie formularza Niebieska Karta w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub

zawodowych podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Do wszczęcia procedury uprawnione są osoby będące przedstawicielami podmiotów wymienionych w art. 9a ust. 11–11d ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w szczególności są to przedstawiciele policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia lub komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Działania w ramach procedury mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej i zatrzymanie przemocy domowej. Działania te realizują członkowie grup diagnostyczno-pomocowych, w skład których wchodzi przedstawiciele instytucji będący w bezpośrednim kontakcie z rodziną, m.in. przedstawiciele MOPS, policji, oświaty, ochrony zdrowia, a także kuratorzy i psycholodzy. Grupa diagnostyczno-pomocowa powoływana jest również do rozeznania oraz zdiagnozowania sytuacji rodziny, której dotyczy zgłoszenie o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej.

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w 2025 r. odbywała się poprzez:

- zapewnienie wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową, w tym zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy domowej,
- prowadzenie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej,
- udzielanie poradnictwa psychologicznego i prawnego dla osób dotkniętych przemocą domową,
- podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
- prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową,
- organizację szkoleń oraz superwizji dla pracowników instytucji zobowiązanych do przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Miejskiej Kraków.

Osoby dotknięte przemocą domową miały możliwość korzystania z dostępnych na terenie Krakowa form wsparcia, terapii i poradnictwa.

W stosunku do osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie podejmowane oddziaływania polegały m.in. na wizytach pracowników socjalnych w miejscu zamieszkania rodziny, motywowaniu osób stosujących przemoc w rodzinie do zmiany zachowania wobec najbliższych oraz do uczestnictwa w spotkaniach grupy korekcyjno-edukacyjnej lub psychologiczno-terapeutycznej. W sytuacjach przemocy domowej, gdzie dochodziło do zachowań noszących znamiona przestępstwa, składane były zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Rodzinom, w których wystąpił problem przemocy, udzielono również pomocy finansowej i rzeczowej (Interwencja kryzysowa zob. podrozdział 4.3).

W 2025 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie realizował projekt „Po Twojej Stronie” w ramach Programu Oświatowego „Wpieranie jednostek samorządu terytorialnego w przeciwdziałaniu przemocy domowej jako przemocy ze względu na płeć”. Projekt był adresowany do kobiet doznających przemocy domowej lub nią zagrożonych. Szczególną grupę odbiorców stanowiły kobiety znajdujące się w sytuacji wielokrotnego wykluczenia, w tym kobiety z niepełnosprawnościami, kobiety starszych, kobiety LGBTI, kobiety wykonujących pracę seksualną, migrantek, uchodźczyń, kobiet romskich oraz kobiet z terenów wiejskich, zamieszkujących Gminę Miejską Kraków.

Celem projektu było wypracowanie i przetestowanie modelu asystencji towarzyszącej jako nowej formy wsparcia instytucjonalnego dla kobiet doświadczających przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy seksualnej, a także wzmocnienie lokalnego systemu pomocy poprzez rozwój kompetencji kadr i współpracy międzyinstytucjonalnej.

W ramach realizacji projektu opracowano 40-godzinny program szkoleniowy dla asystentek towarzyszących, obejmujący zagadnienia prawne, funkcjonowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, charakterystykę zjawiska przemocy domowej oraz formy wsparcia dostosowane do potrzeb kobiet z grup szczególnie narażonych na

marginalizację. Następnie przeprowadzono rekrutację 12 kandydatek spełniających wymagania formalne i merytoryczne, które ukończyły szkolenie i zostały zatrudnione do realizacji usług asystenckich.

Wsparciem objęto 36 kobiet doświadczających przemocy domowej lub zagrożonych jej wystąpieniem. Usługi asystencji towarzyszącej realizowane były w okresie od listopada do grudnia 2025 r. Zakres wsparcia był dostosowany do indywidualnych potrzeb i obejmował m.in. pomoc informacyjną i edukacyjną, wsparcie emocjonalne, pomoc w planowaniu działań oraz towarzyszenie w kontaktach z instytucjami, takimi jak Policja, prokuratura, sądy, placówki ochrony zdrowia, MOPS oraz organizacje pozarządowe. Łącznie zrealizowano 1620 godzin indywidualnego wsparcia asystenckiego.

Asystentki towarzyszące korzystały również z konsultacji merytorycznych prowadzonych przez specjalistów ds. przeciwdziałania przemocy domowej – członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Zrealizowano ewaluację projektu z udziałem uczestniczek i asystentek, która potwierdziła adekwatność i skuteczność zastosowanego modelu wsparcia, w tym wzrost poczucia bezpieczeństwa i sprawczości kobiet objętych pomocą. Realizacja projektu przyczyniła się do rozszerzenia lokalnego katalogu usług pomocowych.

W okresie od 1 maja 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. zrealizowano dwa zadania publiczne polegające na świadczeniu usług wzmacniających i wspierających osoby doznające przemocy domowej oraz osoby zagrożone przemocą domową, w tym dzieci doznające przemocy oraz dzieci będące jej świadkami, zamieszkujące na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Realizacja każdego z zadań została zlecona w trybie otwartego konkursu ofert następującym podmiotom: Stowarzyszenie Dobrej Nadziei (w okresie maj-grudzień 2025 r.), Centrum Praw Kobiety (w okresie lipiec-grudzień 2025 r.). Zakres świadczonych usług odpowiadał na potrzeby uczestników w zakresie zwiększenia poczucia bezpieczeństwa, wzmocnienia sprawczości, poszerzenia wiedzy o mechanizmach przemocy oraz nabycia umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, w tym stawiania granic i kształtowania postawy asertywnej. Usługi miały charakter kompleksowy i obejmowały zarówno wsparcie grupowe, jak i indywidualne poradnictwo specjalistyczne, co umożliwiło udzielenie pomocy dostosowanej do sytuacji i możliwości uczestników.

W ramach zadań prowadzono grupy wsparcia dla osób dorosłych doznających przemocy lub zagrożonych przemocą. Równolegle realizowano grupy socjoterapeutyczne lub psychoedukacyjne dla dzieci doznających przemocy oraz będących świadkami przemocy domowej. W sytuacjach, gdy było to możliwe organizacyjnie, podejmowano działania służące koordynacji godzin zajęć dzieci z innymi grupowymi formami wsparcia realizowanymi dla opiekunów, tak aby ułatwić rodzinom korzystanie z pomocy. Z wyżej opisanych form wsparcia skorzystało łącznie 22 kobiety oraz 13 dzieci.

Istotnym elementem działań była realizacja „Szkół dla Rodziców i Wychowawców” jako formy profilaktyki przeciwdziałania przemocy domowej. Realizowano również warsztaty asertywności i samoobrony Wen-Do dla kobiet i dziewcząt. Warsztaty miały formę dwudniową (dwa spotkania), przy założeniu, że każde spotkanie trwało co najmniej 6 godzin, a liczebność grup nie przekraczała 8 uczestniczek. Ta forma wsparcia wzmacniała poczucie sprawczości oraz kompetencje w zakresie rozpoznawania zagrożeń i reagowania w sytuacjach naruszenia granic.

W obu zadaniach zapewniono również dostęp do poradnictwa specjalistycznego, obejmującego poradnictwo psychologiczne, prawne oraz rodzinne. Łączna liczba godzin poradnictwa specjalistycznego wyniosła 1310 godziny (w tym 576 godzin poradnictwa psychologicznego, 411 godzin poradnictwa prawnego oraz 323 godzin poradnictwa rodzinnego), a liczba osób objętych wsparciem w tej formie wyniosła 296 uczestników.

Realizacja zadań przyczyniła się do zwiększenia dostępności specjalistycznej pomocy dla osób i rodzin doświadczających przemocy domowej lub zagrożonych przemocą na terenie Krakowa. Zastosowanie zróżnicowanych form wsparcia – od pracy grupowej, poprzez psychoedukację i socjoterapię dzieci, działania profilaktyczne dla rodziców, warsztaty wzmacniające kompetencje obrony własnych granic, aż po poradnictwo psychologiczne,

prawne i rodzinne – pozwoliło na udzielanie pomocy adekwatnej do zdiagnozowanych potrzeb uczestników i realizację celu zadania, jakim było wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa, sprawczości oraz umiejętności konstruktywnego radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

9.1.1 Infrastruktura

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Miejskiej Kraków w zakresie realizacji przez MOPS odbywa się we własnych zasobach lokalowych Ośrodka.

9.1.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie jest realizowane we współpracy z instytucjami działającymi na terenie Krakowa oraz z organizacjami pozarządowymi w zakresie przewidzianym ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieskie Karty.

9.1.3 Kadra

Pracownicy MOPS oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających na terenie Krakowa.

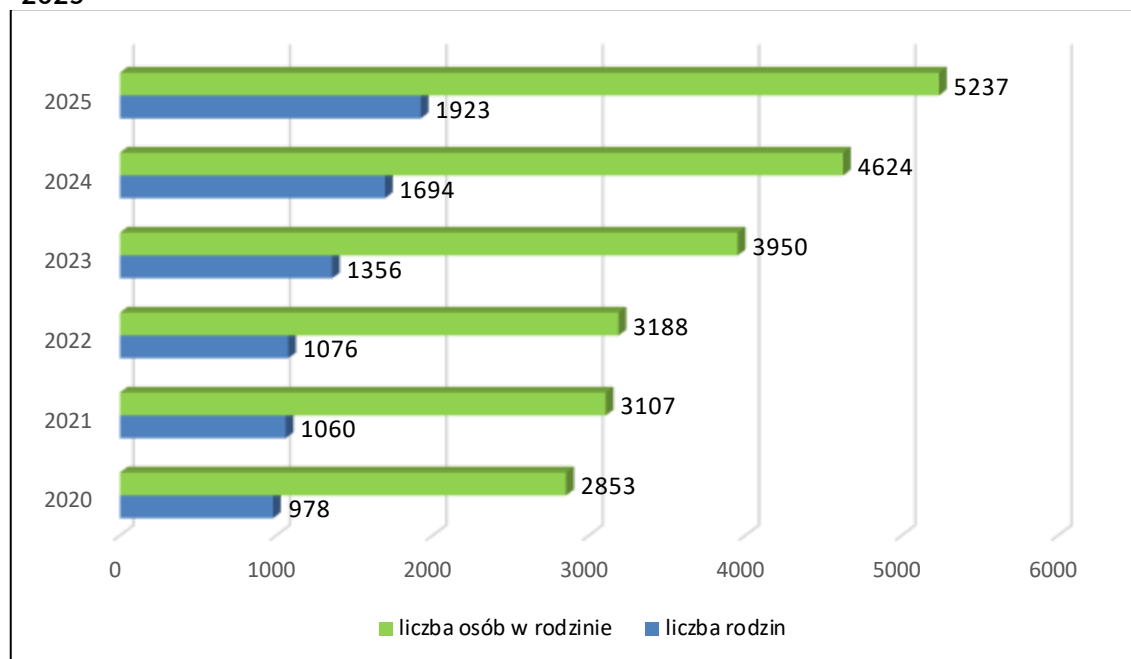
9.1.4 Osoby i rodziny objęte pomocą w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

Formularze Niebieska Karta – A po wszczęciu procedury przez uprawnione do tego instytucje (m.in. policja, jednostki pomocy społecznej, oświata, ochrona zdrowia, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych) są przekazywane do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Procedurę wszczyna się w sytuacji powzięcia podejrzenia o zaistnieniu przemocy w rodzinie, a następnie działania realizują członkowie grup diagnostyczno-pomocowych powoływanych w przypadku poszczególnych sytuacji przemocy w rodzinie. Grupa diagnostyczno-pomocowa powoływana jest również w przypadku wpłynięcia zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej. W pierwszych latach od wejścia w życie Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieskie Karty (2013-2015) skala wszczynanych procedur corocznie zwiększała się. W latach (2016-2020) zauważamy spadek liczby wszczynanych procedur, co obrazują poniższe dane: 2013 r. – 697 wszczętych procedur Niebieskie Karty, 2014 r. – 883, 2015 r. – 940, 2016 r. – 880, 2017 r. – 850, 2018 r. – 831, 2019 r. – 809, 2020 r. – 732. Od 2021 r. zauważalny jest ponowny wzrost wszczynanych procedur. W 2021 r. było ich 813, w 2022 r. 841, w 2023 r. już 1 181, w 2024 r. 1 391, a w 2025 r. 1 420.

W związku z zaistnieniem podejrzenia przemocy w rodzinie oraz realizacją procedury Niebieskie Karty, w 2025 r. pomocą objęto 1 923 rodziny, w tym 5 237 osób.

Część z rodzin, w których doszło do zaistnienia przemocy, oprócz pomocy prawnej i psychologicznej otrzymała również pomoc finansową.

Wykres: Liczba rodzin i osób objętych pomocą w sytuacji przemocy domowej w latach 2020-2025

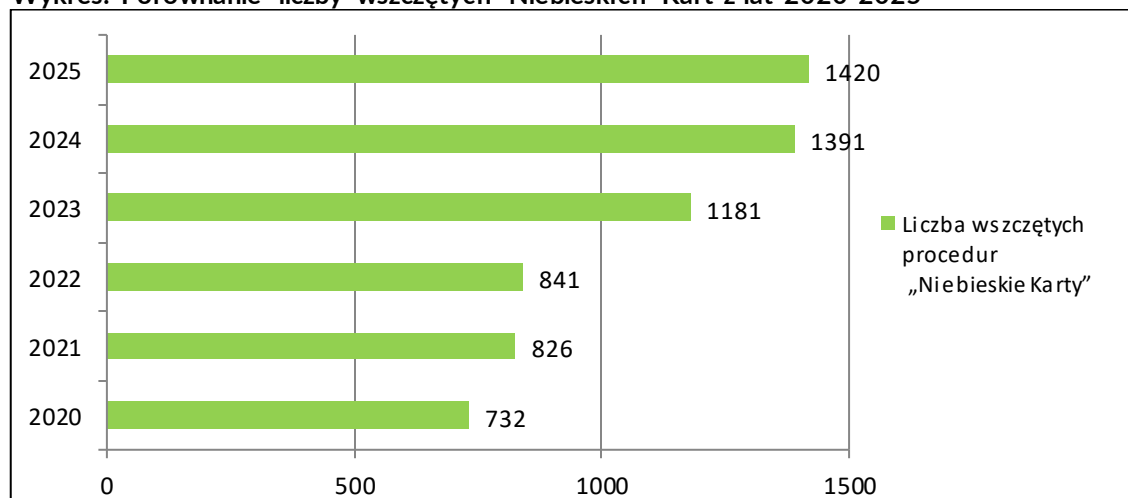
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W 2025 r. pracownicy socjalni wszczęli 457 procedur Niebieskie Karty, a z innych instytucji zobowiązanych do wszczęcia procedury do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej wpłynęły 963 Niebieskie Karty, w tym: 705 – Policja, 187 – oświata, 64 – ochrona zdrowia, 7 – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 20 – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, co łącznie stanowi liczbę 1420 procedur Niebieskie Karty.

W 2025 r. realizowanych było 2 141 procedur Niebieskie Karty, obejmujących procedury wszczęte w 2025 r. oraz kontynuowane z lat poprzednich. Zakończono 1403 procedury Niebieskie Karty.

Poniższy wykres obrazuje liczbę wszczętych Niebieskich Kart, w oparciu, o które udzielana była pomoc osobom doznającym przemocy domowej w 2025 r. i w latach ubiegłych.

Wykres: Porównanie liczby wszczętych Niebieskich Kart z lat 2020-2025

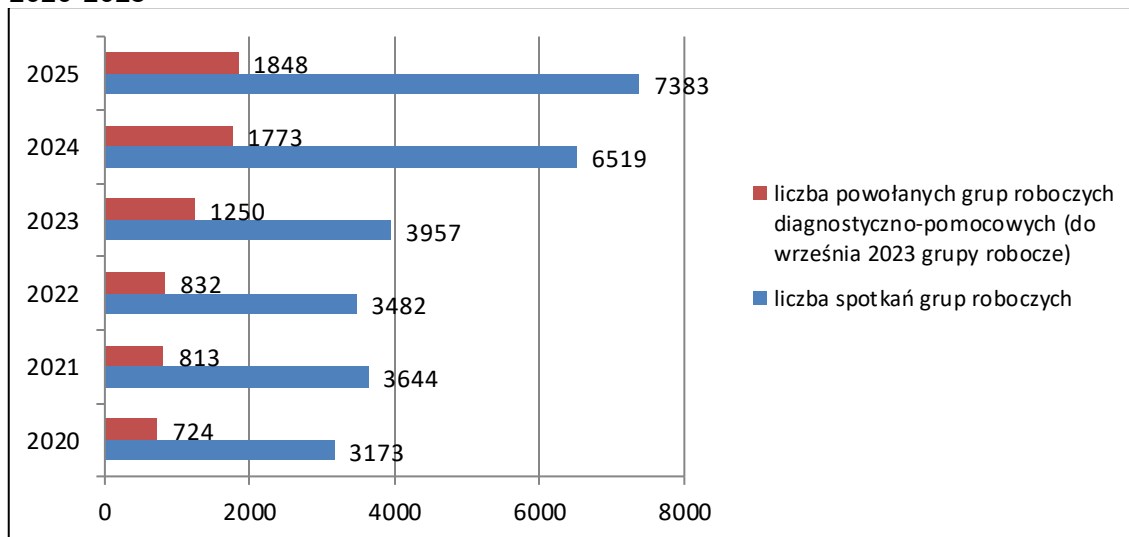

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W 2025 r. powołano 1848 nowych grup diagnostyczno-pomocowych, które realizowały działania w ramach procedury Niebieskie Karty lub diagnozowały sytuacje rodzin, których

dotyczyło zgłoszenie o podejrzeniu występowania przemocy domowej. Łączna liczba grup diagnostyczno-pomocowych realizujących swoje działania w 2025 r. wyniosła 4079, z czego 2231 powołano w latach poprzednich. Członkowie grup diagnostyczno-pomocowych spotykali się 7383 razy na posiedzeniach w ramach realizacji swoich zadań

Wykres: Liczba powołanych grup roboczych oraz liczba zrealizowanych spotkań w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

9.1.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

- w 2020 r. koszt realizacji zadań w zakresie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przez MOPS wyniósł 1 852 880,30 zł, w tym: 46 745,70 zł – środki Gminy Miejskiej Kraków, obejmujące środki przekazane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani. Ponadto na zadanie realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, będącego elementem PPPwR, z budżetu wojewody została przyznana dotacja w wys. 18 989,34 zł. Część kosztów realizacji programu w tym supervizja dla prowadzących grupę korekcyjno-edukacyjną została zrealizowana ze środków w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na kwotę 20 470 zł;
- w 2021 r. koszt realizacji zadań w zakresie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przez MOPS wyniósł 2 101 194,50 zł, w tym: 141 000 zł – środki Gminy Miejskiej Kraków obejmujące dodatkowe środki przekazane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani. Ponadto na zadanie realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, będącego elementem PPPwR, z budżetu wojewody została przyznana dotacja w wys. 12 000 zł (od 1 stycznia 2016 r. program korekcyjno-edukacyjny jest realizowany przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie);
- w 2022 r. koszt realizacji zadań w zakresie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przez MOPS wyniósł 1 950 207 zł, w tym: 114 726 zł – środki Gminy Miejskiej Kraków, obejmujące dodatkowe środki przekazane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani. Ponadto na zadanie realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, będącego elementem PPPwR wydatkowano

- 65 097 zł (z budżetu Wojewody została przyznana dotacja w wys. 35 684 zł, 18 500 zł przekazane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani, 10 913 zł środki własne OIK (od 1 stycznia 2016 r. program korekcyjno-edukacyjny jest realizowany przez ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie);
- w 2023 r. koszt realizacji zadań w zakresie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przez MOPS wyniósł 3 597 134 zł, w tym: 54 652 zł – środki Gminy Miejskiej Kraków. Ponadto na zadanie realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, będącego elementem PPPwR wydatkowano 71 588 zł (z budżetu Wojewody została przyznana dotacja w wys. 41 685 zł, 29 953 środki własne OIK). Od 1 stycznia 2016 r. program korekcyjno-edukacyjny jest realizowany przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie;
 - w 2024 r. koszt realizacji zadań w zakresie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przez MOPS wyniósł 4 609 937 zł, w tym: 97 926 zł – środki Gminy Miejskiej Kraków. Ponadto na zadanie realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, będącego elementem PPD wydatkowano 70 381 zł. Od 1 stycznia 2016 r. program korekcyjno-edukacyjny jest realizowany przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie;
 - w 2025 r. koszt realizacji zadań w zakresie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przez MOPS wyniósł 5 791 248 zł w tym: 664 885,21 zł – środki Gminy Miejskiej Kraków. Ponadto na zadanie realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, będącego elementem PPD wydatkowano 50 000 zł. Od 1 stycznia 2016 r. program korekcyjno-edukacyjny jest realizowany przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie.

9.1.6 Wnioski

Dane za lata 2019-2025, w tym 1 420 wszczętych procedur Niebieskie Karty w 2025 r., potwierdzają narastającą skalę ujawnianych przypadków przemocy domowej oraz rosnące obciążenie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.

Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych stanowi kluczowy element skutecznej reakcji na przemoc domową. Duża liczba grup i spotkań potwierdza zasadność interdyscyplinarnego modelu pracy oraz potrzebę dalszego wzmacniania zasobów kadrowych.

Zakres form wsparcia oferowanych osobom doznającym przemocy, w tym dorosłym i dzieciom, należy ocenić jako adekwatny do zdiagnozowanych potrzeb i skutecznie wzmacniający poczucie bezpieczeństwa oraz sprawczości beneficjentów.

Projekt „Po Twojej Stronie” potwierdził skuteczność asystencji towarzyszącej jako nowej formy wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy domowej, szczególnie z grup narażonych na wielokrotne wykluczenie, oraz przyczynił się do rozszerzenia lokalnego systemu pomocy.

Działania profilaktyczne i edukacyjne, w tym „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”, stanowią istotne uzupełnienie działań interwencyjnych i sprzyjają ograniczaniu ryzyka występowania przemocy w rodzinie.

Wzrost nakładów finansowych na realizację zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej należy uznać za uzasadniony w kontekście rosnącej skali problemu; utrzymanie stabilnego finansowania pozostaje warunkiem zapewnienia ciągłości i jakości działań.

Skala i złożoność problemu przemocy domowej potwierdzają konieczność dalszej, ścisłej współpracy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, przy zachowaniu wiodącej roli MOPS w koordynacji systemu wsparcia.

9.2 Działalność Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (SOW).

Od 1 grudnia 2018 r. w miejsce dotychczas prowadzonego Ośrodka dla Osób Dotkniętych Przemocą, os. Krakowiaków 46 został uruchomiony Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (wcześniej Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie).

Ośrodek jest całodobową placówką udzielającą specjalistycznej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, w tym zapewnia 25 miejsc schronienia na okres do 3 miesięcy, z możliwością przedłużenia w uzasadnionych przypadkach. W Ośrodku zapewniona jest pomoc psychologiczna, prawna, pedagogiczna oraz pomoc pracownika socjalnego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Prowadzone są grupy wsparcia, grupy terapeutyczne, wsparcie grupowe dla dzieci, a także terapia indywidualna ukierunkowana na wsparcie osoby doznającej przemocy domowej oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc w rodzinie.

Do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej mogą zgłaszać się osoby doznające przemocy z terenu całego kraju. Nie jest wymagane skierowanie, nie są w tym zakresie wydawane decyzje administracyjne. Pomoc jest udzielana bezpłatnie. Zadanie jest finansowane z budżetu Państwa. Prowadzenie Ośrodka przez podmiot niepubliczny zlecone zostało po przeprowadzonym otwartym konkursie ofert, w okresie od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2028 r.

9.2.1 Infrastruktura

W Gminie Miejskiej Kraków funkcjonuje jedna placówka udzielająca schronienia osobom doświadczającym przemocy prowadzona na zlecenie gminy przez organizację pozarządową.

Tabela: Liczba miejsc w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia*

Nazwa i adres jednostki	liczba miejsc 2020 r.	liczba miejsc 2021r.	liczba miejsc 2022 r.	liczba miejsc 2023r.	liczba miejsc 2024 r.	liczba miejsc 2025 r.
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia ** os. Krakowiaków 46	25	25	25	25	25	25

*wg danych na 31 grudnia danego roku

**Od 1 grudnia 2018 r. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS

9.2.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia był prowadzony na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej.

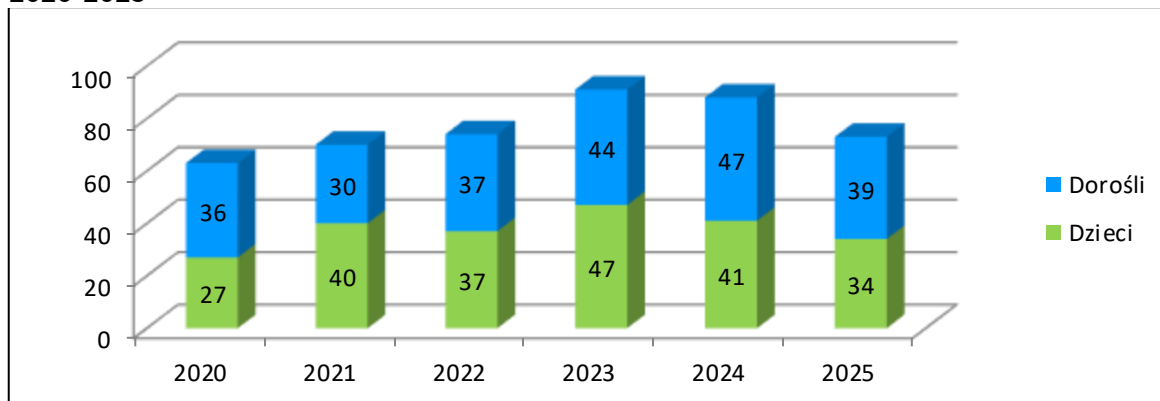
9.2.3 Kadra

W realizację zadania w 2025 r. zaangażowane były 4 osoby.

9.2.4 Osoby i rodziny korzystające ze wsparcia udzielanego przez Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia

W roku 2025 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia udzielił schronienia 73 osobom, w tym 39 dorosłym i 34 dzieciom. Z pomocy w formie ambulatoryjnej skorzystało 447 osób.

Wykres: Liczba osób objętych schronieniem w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

9.2.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

- w 2020 r. wysokość dotacji z budżetu państwa przekazanej na realizację zadania prowadzenia Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie wynosiła łącznie 490 000 zł;
- w 2021 r. wysokość dotacji z budżetu państwa przekazanej na realizację zadania prowadzenia Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie wynosiła łącznie 480 000 zł. Dodatkowo ze środków Gminy Miejskiej Kraków wydatkowano 41 582,61 zł na doposażenie ośrodka;
- w 2022 r. wysokość dotacji z budżetu państwa przekazanej na realizację zadania prowadzenia Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie wynosiła łącznie 555 000 zł;
- w 2023 r. wysokość dotacji z budżetu państwa przekazanej na realizację zadania prowadzenia Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej wynosiła łącznie 731 000 zł;
- w 2024 r. wysokość dotacji z budżetu państwa przekazanej na realizację zadania prowadzenia Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej wynosiła łącznie 781 000 zł;
- w 2025 r. wysokość dotacji z budżetu państwa przekazanej na realizację zadania prowadzenia Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej wynosiła łącznie 855 000 zł.

9.2.6 Wnioski

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej stanowi kluczowy element lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, zapewniając całodobową, kompleksową i nieodpłatną pomoc osobom doznającym przemocy, w tym schronienie, wsparcie psychologiczne, prawne, pedagogiczne oraz pomoc socjalną.

Stała liczba 25 miejsc schronienia utrzymywana w latach 2020-2025 należy ocenić jako wystarczającą w odniesieniu do aktualnych potrzeb Gminy Miejskiej Kraków.

Obecne zasoby kadrowe oraz infrastrukturalne Ośrodka pozwalają na realizację zadań na wymaganym poziomie, jednak utrzymująca się skala zjawiska przemocy domowej uzasadnia potrzebę dalszego monitorowania zapotrzebowania na miejsca schronienia oraz formy wsparcia ambulatoryjnego.

9.3 Mieszkania treningowe dla kobiet i kobiet z dziećmi

W 2025 r. zadanie pod nazwą mieszkania treningowe dla kobiet i kobiet z dziećmi (wcześniej mieszkania chronione dla kobiet i kobiet z dziećmi) realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Mieszkanie treningowe przeznaczone jest w szczególności dla osób

opuszczających Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia, które po wykorzystaniu trzymiesięcznego okresu schronienia w ramach interwencji kryzysowej potrzebują dalszego wsparcia, pomocy i wzmocnienia w powrocie do funkcjonowania w środowisku bez przemocy.

9.3.1 Infrastruktura

W Gminie Miejskiej Kraków funkcjonują 4 mieszkania treningowe dla kobiet i kobiet z dziećmi zapewniające 27 miejsc.

9.3.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Mieszkania treningowe dla kobiet i kobiet z dziećmi w 2025 r. były prowadzone przez pracowników MOPS.

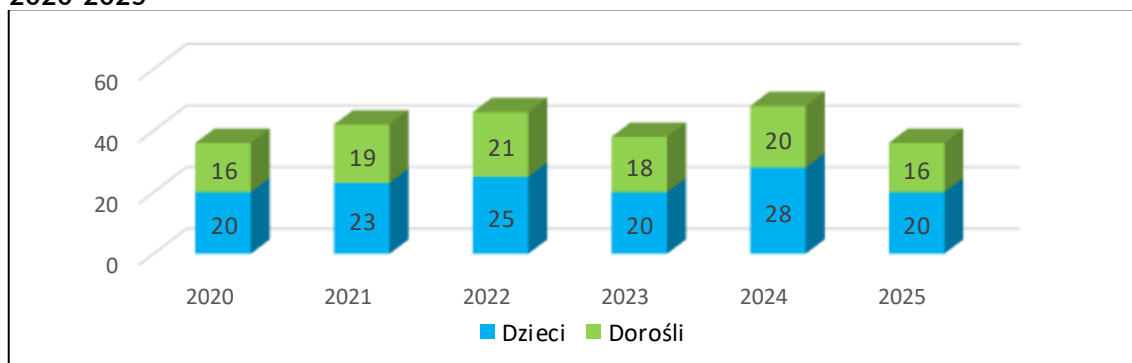
9.3.3 Kadra

W realizacji zadania w 2025 r. zaangażowani byli pracownicy MOPS.

9.3.4 Osoby i rodziny korzystające z mieszkań treningowych dla kobiet i kobiet z dziećmi

W roku 2025 z mieszkań treningowych dla kobiet i kobiet z dziećmi skorzystało 36 osób, w tym 16 osób dorosłych i 20 dzieci (bez uwzględnienia 2 osób ze statusem UKR).

Wykres: Liczba osób objętych schronieniem w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

9.3.5 Nakłady finansowe

Na realizację zadania polegającego na prowadzeniu mieszkania chronionego dla kobiet i kobiet z dziećmi wydatkowano:

- w 2020 r.: 158 335,99 zł;
- w 2021 r.: 219 098,47 zł;
- w 2022 r.: 154 073 zł.

Na realizację zadania polegającego na prowadzeniu mieszkania treningowego dla kobiet i kobiet z dziećmi wydatkowano:

- w 2023 r.: 138 000 zł;
- w 2024 r.: 224 333,32 zł;
- w 2025 r.: 142 671,84 zł.

9.3.6 Wnioski

Mieszkania treningowe dla kobiet i kobiet z dziećmi stanowią istotny element systemu wsparcia osób doświadczających przemocy domowej, w szczególności jako forma pomocy następczej po zakończeniu interwencji kryzysowej oraz pobytu w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia, umożliwiając stopniowe i bezpieczne usamodzielnianie się w środowisku wolnym od przemocy.

Funkcjonowanie czterech mieszkań treningowych zapewniających łącznie 27 miejsc należy ocenić jako adekwatne do aktualnych potrzeb Gminy Miejskiej Kraków. Dane za lata 2020–2025 wskazują na względnie stabilny poziom wykorzystania tej formy wsparcia, potwierdzający zasadność utrzymania zadania w obecnym zakresie.

Aktualna liczba miejsc w mieszkaniach treningowych zabezpiecza potrzeby mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków, a dotychczasowe doświadczenia uzasadniają dalszą realizację zadania w obecnym kształcie, przy jednoczesnym monitorowaniu zapotrzebowania w kolejnych latach.

9.4 Interdyscyplinarne usługi wsparcia świadczone w Centrach dla Rodzin i Centrum Pomocy Dzieciom jako działania w obszarze profilaktyki przemocy domowej oraz pomocy dzieciom doświadczającym przemocy domowej lub pokrzywdzonym przestępstwem

Uwzględniając potrzebę systemowego, kompleksowego podejścia do problemu przemocy domowej, opartego na wzmacnianiu jakości relacji partnerskich i rodzinnych jako kluczowego czynnika ochronnego, Gmina Miejska Kraków - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej od I 2023 r. realizuje i rozwija zintegrowany model profilaktyki przemocy w ramach działających na terenie miasta dwóch Centrów dla Rodzin.

Model opiera się na założeniu, że wzmacnianie jakości relacji partnerskich i rodzinnych stanowi kluczowy czynnik ochronny przed przemocą domową, dlatego oferuje kompleksowe, procesowe i interdyscyplinarne wsparcie skoncentrowane na pracy nad relacją, komunikacją, rozwiązywaniem konfliktów oraz wzmacnianiem kompetencji rodzicielskich.

Wsparcie w Centrum dla Rodzin ma charakter planowy i etapowy, jest koordynowane przez Case Managera i dostosowane do indywidualnych potrzeb rodzin. Podstawą doboru form pomocy jest diagnoza prowadzona z wykorzystaniem Narzędzia Oceny Ryzyka Relacyjnego (NORR), umożliwiającego identyfikację czynników zwiększających ryzyko przemocy i precyzyjne dopasowanie oddziaływań. Istotnym elementem modelu jest również interdyscyplinarna współpraca instytucji, zapewniająca spójność działań, sprawny przepływ informacji oraz bieżące reagowanie na pojawiające się trudności.

Model zintegrowanej profilaktyki przemocy został wdrożony w ramach pilotażowego projektu pn. „Moc Relacji – wdrożenie zintegrowanego modelu profilaktyki przemocy domowej”, realizowanego w okresie od stycznia 2023 r. do marca 2024 r. w partnerstwie z Miejskim Centrum Profilaktyki Uzależnień oraz Krakowską Fundacją Psychoterapii i Rozwoju „Dom Terapii”. Projekt realizowano w ramach Programu „Sprawiedliwość”, współfinansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021.

Kluczowym efektem realizacji projektu było utworzenie Centrum dla Rodzin (ul. Wodna 2b), które po zakończeniu projektu nadal realizuje zadania w oparciu o zaimplementowany z powodzeniem model zintegrowanej profilaktyki przemocy domowej.

9.4.1 Centrum dla Rodzin ul Wodna 2b w Krakowie

W 2025 r. kontynuowano ofertę wsparcia w Centrum dla Rodzin przy ul. Wodnej 2b. Zakres usług świadczonych w ramach działalności Centrum koncentruje się na wzmocnieniu jakości relacji w związkach - jako czynnika chroniącego przed wystąpieniem

przemocy domowej. Celem oddziaływań jest wzmocnienie kompetencji w zakresie budowania bliskości, rozwiązywania konfliktów, kształtowaniu umiejętności komunikacyjnych i wychowawczych, co ma stanowić czynnik chroniący przed wystąpieniem przemocy domowej.

Wsparcie w ramach Centrum dla Rodzin świadczone jest przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we współpracy z Krakowską Fundacją Psychoterapii i Rozwoju „Dom Terapii” oraz Miejskim Centrum Profilaktyki Uzależnień. Fundacja Dom Terapii, wyłoniona w drodze otwartego konkursu ofert, realizuje zadanie publiczne polegającego na świadczeniu poradnictwa specjalistycznego dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków w okresie od kwietnia 2024 r. do 31 marca 2027 r.

9.4.1.1 Infrastruktura

Centrum dla Rodzin funkcjonuje w modelu „pod jednym dachem”, co oznacza, że klienci mogą skorzystać z bezpłatnego specjalistycznego wsparcia relacyjnego w jednym miejscu. Rodziny i pary mogą zgłaszać się z własnej inicjatywy lub mogą zostać skierowani do Centrum. Placówka świadczy pomoc od poniedziałku do piątku od godziny 9:00-19:00, niektóre zajęcia grupowe odbywają się także w soboty. Od kwietnia 2024 r. lokal Centrum dla Rodzin o powierzchni 166 m² znajduje się przy ul. Wodna 2b w Krakowie.

9.4.1.2 Organizacje realizujące zadanie publiczne w Centrum dla Rodzin

Fundacja Dom Terapii, wyłoniona w drodze otwartego konkursu ofert, realizuje zadanie publiczne polegającego na świadczeniu poradnictwa specjalistycznego w Centrum dla Rodzin dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków w okresie od kwietnia 2024 r. do 31 marca 2027 r.

9.4.1.3 Kadra

Usługi w Centrum dla Rodzin realizowane są przez 4 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, 13 specjalistów zatrudnionych przez Fundację „Dom Terapii”: psycholog, psychoterapeuta, trenerzy grupowi oraz 4 specjalistów psycholog/terapeuta uzależnień z ramienia Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie.

9.4.1.4 Osoby i rodziny korzystające ze wsparcia udzielanego przez Centrum dla Rodzin

Wsparcie świadczone w Centrum dla Rodzin kierowane jest do rodzin i par. Głównym celem jest koncentracja na działaniach związanych z podniesieniem jakości relacji w związku, kształtowaniem umiejętności komunikacyjnych, rozwiązywaniem konfliktów i wzmocnienia kompetencji wychowawczych, co w konsekwencji zmniejsza ryzyko występowania przemocy domowej.

W Centrum dla Rodzin klienci w jednym miejscu mogli skorzystać z różnych usług z obszaru wsparcia relacyjnego, takich jak:

- poradnictwo psychologiczne MOPS (28 osób),
- poradnictwo rodzinne MOPS (32 osoby),
- poradnictwo socjalne MOPS (16 osób),
- terapia par/małżeńska FDT (81 osób),
- terapia rodzinna FDT (47 osób),
- terapia indywidualna FDT (48 osób),
- poradnictwo rodzinne FDT (224 osób),
- poradnictwo psychologiczne FDT (10 osób)
- konsultacje z seksuologiem FDT (20 osób)
- indywidualne konsultacje z obszaru profilaktyki uzależnień MCPU (32 osoby).

W Centrum organizowane były również grupowe formy wsparcia:

- Szkoła dla rodziców” oraz Warsztaty dla rodziców nastolatków wzmacniające kompetencje rodzicielskie FDT (62 osoby)
- grupa psychoedukacyjna dla rodziców MOPS/MCPU (12 osób),
- terapia grupowa dla ojców FDT (17 osób),
- Grupa terapeutyczna dla rodziców w kryzysie rozstania FDT (11 osób).
- Grupa terapeutyczna (dla osób, które w przeszłości doświadczyły kryzysów/traum/ przemocy/uzależnienia) FDT (15 osób),
- Trening pracy z ciałem FDT (5 osób).

W 2025 r. wsparciem w ramach działającego centrum objęto łącznie 553 osoby.

9.4.1.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

W 2025 r. na realizację zadania publicznego polegającego na świadczeniu poradnictwa specjalistycznego w Centrum dla Rodzin przekazano środki w wysokości 748 800 zł.

9.4.1.6 Wnioski

Realizacja zadania polegającego na prowadzeniu Centrum dla Rodzin istotnie poszerzyła ofertę Gminy Miejskiej Kraków w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w relacjach partnerskich/mażeńskich oraz rodzinnych. W ramach funkcjonowania Centrum, dzięki zastosowaniu dedykowanego narzędzia diagnostycznego oraz szerokiego wachlarza form wsparcia, pary doświadczające trudności w relacji mają możliwość uzyskania wstępnej diagnozy oraz dostępu do specjalistycznej pomocy. Podejmowane działania o charakterze profilaktycznym umożliwiają wczesne reagowanie na pojawiające się problemy, co sprzyja zapobieganiu eskalacji konfliktów i występowaniu zachowań przemocowych. O wysokiej przydatności funkcjonowania Centrum świadczy duże zainteresowanie klientów oferowanymi formami wsparcia. Dodatkowo miejsce to jest rekomendowane zarówno przez osoby korzystające z pomocy Centrum, jak i przez inne instytucje pomocowe działające na terenie miasta Krakowa.

9.4.2 Centrum dla Rodzin, os. Krakowiaków 2 w Krakowie

Kontynuacją oraz rozwinięciem wypracowanego modelu zintegrowanej profilaktyki przemocy jest realizacja przez Gminę Miejską Kraków – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej projektu „Utworzenie Centrum dla Rodzin”. Projekt realizowany jest w okresie od 1 sierpnia 2025 r. do 30 czerwca 2029 r. W ramach projektu powstało kolejne Centrum dla Rodzin, Projekt realizowany jest w partnerstwie z Miejskim Centrum Profilaktyki Uzależnień oraz Krakowską Fundacją Psychoterapii i Rozwoju „Dom Terapii”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 (szerzej zob. rozdział 17 „Projekt Utworzenie Centrum dla Rodzin”).

9.4.3 Centrum Pomocy Dzieciom ul. Wadowicka 8W w Krakowie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie w partnerstwie z Krakowską Fundacją Psychoterapii i Rozwoju "DOM TERAPII" realizuje w terminie od 1 kwietnia 2025 r. do 30 czerwca 2029 r. projekt pn.: „Utworzenie Centrum Pomocy dla Dzieci”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027. Celem projektu jest utworzenie na terenie miasta Krakowa Centrum Pomocy dla Dzieci działającego zgodnie z modelem zintegrowanej pomocy dziecku pokrzywdzonemu przestępstwem lub doświadczającemu przemocy, zapewniające kompleksowe i specjalistyczne wsparcie. Zakłada się, że w wyniku specjalistycznej pracy z dzieckiem oraz poprawie zdolności do radzenia sobie w sytuacji kryzysowej jego dorosłych opiekunów uzyska się jakościową zmianę w funkcjonowaniu rodziny i zapobiegnie długotrwałym skutkom krzywdzenia. Kraków jako pierwszy w Polsce, wdraża nowoczesne, publiczne Centrum Pomocy Dzieciom, oparte na sprawdzonym europejskim modelu łączącym interdyscyplinarność, empatię i skuteczność. Model ten

został zaadaptowany w Polsce przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę i realizowany w Centrach Pomocy Dzieciom, prowadzonych przez organizacje pozarządowe (szerzej zob. rozdział 16 „Projekt Utworzenie Centrum Pomocy dla Dzieci”).

9.5 Krakowska Rzeczniczka ds. Przeciwdziałania Przemocy

Zarządzeniem Prezydenta Miasta Krakowa nr 111/2025 z dnia 21 stycznia 2025 r. utworzono stanowisko Krakowskiej Rzeczniczki ds. Przeciwdziałania Przemocy. Funkcjonuje ono od 5 maja 2025 przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. Do zakresu obowiązków rzeczniczki należy m.in.:

- kreowanie polityki przeciwdziałania przemocy w Mieście Kraków oraz działań promujących podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy
- monitorowanie stosowania, przeglądu i aktualizacji standardów ochrony małoletnich, o których mowa w ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1802);
- współpraca z instytucjami wdrażającymi programy i fundusze krajowe oraz unijne, Radami i Zarządami Dzielnic Krakowa, organami administracji samorządowej, rządowej, parlamentarzystami i środowiskami społeczno-gospodarczymi w obszarze przeciwdziałania przemocy.

Krakowska Rzeczniczka ds. Przeciwdziałania Przemocy w okresie od maja do grudnia 2025 roku:

- przyjęła 15 zgłoszeń i próśb o interwencję
- przygotowała 11 odpowiedzi, pism i zaświadczeń dotyczących ww. zgłoszeń,
- odbyła 146 spotkań z komórkami organizacyjnymi UMK, MJO, NGO, służbami oraz przedstawicielami administracji rządowej w celu omówienia działań dotyczących przeciwdziałania przemocy na terenie Krakowa
- poprowadziła/wzięła udział w 25 spotkaniach zespołów i innych gremiów
- odbyła 5 delegacji
- uczestniczyła w 10 wydarzeniach edukacyjnych związanych z przeciwdziałaniem przemocy (konferencje, szkolenia itp.)
- zorganizowała dla jednej z krakowskich szkół średnich działania mające na celu opanowanie sytuacji kryzysowej związanej z przemocą.

Ponadto przeprowadziła działania na terenie Miasta Krakowa w ramach kampanii społecznych:

- „Dzieciństwo bez przemocy” – koordynowała działania jednostek i organizacji podczas kampanii; współorganizowała konferencję „Dzieciństwo bez przemocy – chronimy dzieci” (liczba uczestników: 200 osób); zorganizowała konkurs artystyczny dla dzieci pn. „Świat, w którym czuję się bezpiecznie” (196 nadesłanych prac); zorganizowała krakowski finał kampanii „Dzieciństwo bez przemocy” – przemarsz dzieci ulicami centrum Krakowa (uczestnicy: ok. 650 osób) oraz koordynowała rozświetlenie budynków instytucji UMK oraz innych współpracujących z Miastem Kraków w dniu finału kampanii;
- „16 dni bez przemocy ze względu na płeć” – współkoordynowała wydarzenia w ramach kampanii w Krakowie; zorganizowała serię warsztatów dla kobiet „Bądźmy dla siebie szczodre dobrem” (liczba uczestniczek: 26 osób); zorganizowała dwudniowe warsztaty z samoobrony dla kobiet WenDo (liczba uczestniczek: 13 osób); zorganizowała w ramach kampanii szkolenie z reagowania na molestowanie w miejscach publicznych 5D we współpracy z fundacją „Feminoteka” oraz AGH w Krakowie (liczba uczestniczek i uczestników: 58 osób).

10 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy osobom bezrobotnym

10.1 Bezrobocie w Krakowie

Stan aktywności ekonomicznej według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. oraz porównanie z wynikami z 2011 r. pokazują rozwój, jaki nastąpił w okresie dziesięciu lat na rynku pracy w Polsce. Przeobrażenia, jakie miały miejsce w tym okresie, były korzystne dla społeczeństwa. Wśród pozytywnych zmian należy wymienić m.in.: znaczne zmniejszenie poziomu bezrobocia, zarówno liczby bezrobotnych, jak i stopy bezrobocia, wzrost liczby pracujących i ich odsetka, a także zmniejszenie odsetka osób biernych zawodowo.

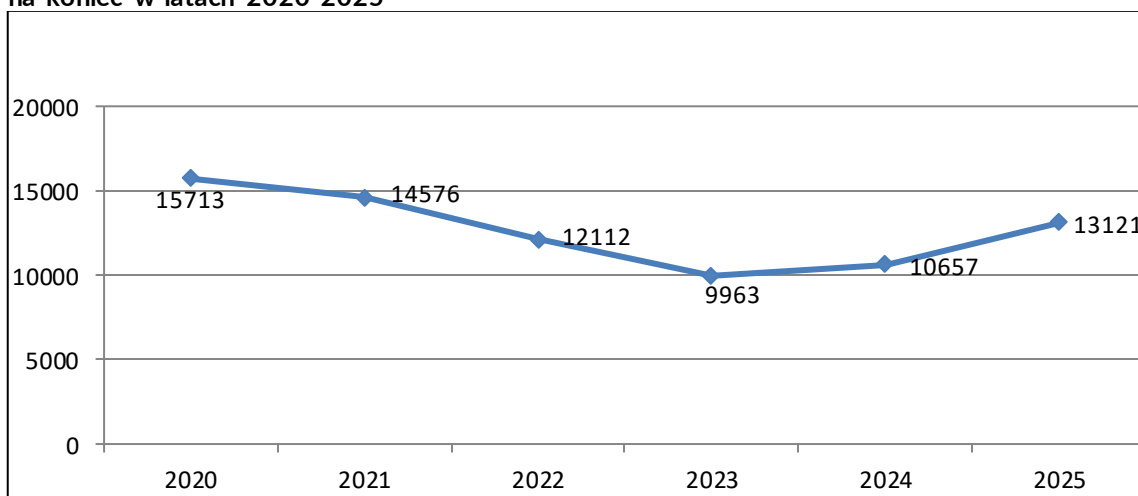
Liczba bezrobotnych w Polsce między 2011 r. a 2021 r. zmniejszyła się o 1310,4 tys. osób (tj. o 63,9%), do 739,7 tys. osób. Podstawowym miernikiem wielkości bezrobocia jest stopa bezrobocia, która w skali kraju zmniejszyła się o 7,9 p. proc. i wyniosła 4,1% w 2021 r.¹³².

W Małopolsce liczba bezrobotnych w 2021 r. wyniosła 59,7 tys. osób i zmniejszyła się o 93,8 tys. (tj. o 61,1%) w porównaniu z 2011 r. Stopa bezrobocia wyniosła 3,6% i była o 6,7 p. proc. niższa w 2011 r.¹³³.

W 2025 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Grodzkim Urzędzie Pracy wyniosła 13 121 osób. Stopa bezrobocia w Krakowie wynosiła na dzień 31 grudnia 2025 r. – 2,5%, dla Małopolski – 4,6%¹³⁴, dla Polski – 5,7%¹³⁵.

W porównaniu z rokiem poprzednim liczba osób bezrobotnych w Krakowie wzrosła o 2 464 osoby. Oznacza to wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych o ponad 23%.

Wykres: Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Grodzkim Urzędzie Pracy wg danych na koniec w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUP

Biorąc pod uwagę strukturę osób bezrobotnych wg wieku, podobnie jak w roku ubiegłym największy odsetek osób bezrobotnych stanowią osoby w wieku 35-44 lat, w stosunku do ogółu bezrobotnych to 27%. Jednak należy zaznaczyć, że 3856 osób tj. ponad 29% to osoby powyżej 50 roku życia.

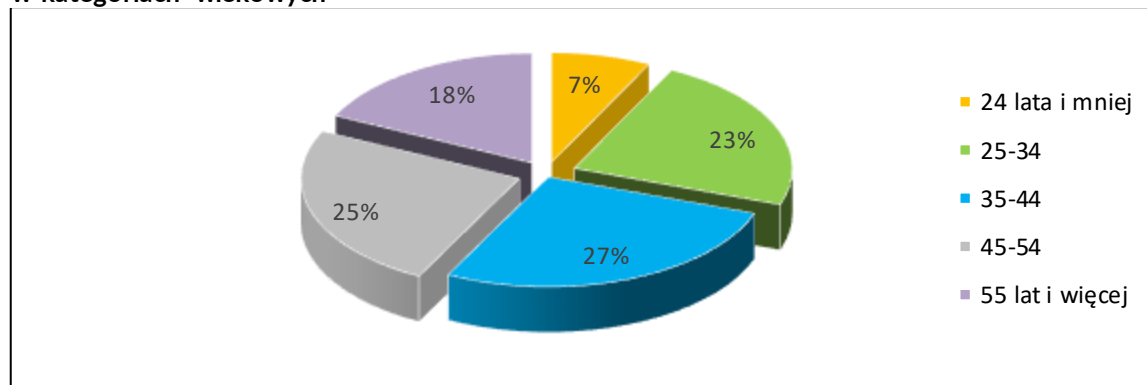
¹³² Ludność na rynku pracy w świetle wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 - wersja uaktualniona, GUS, Warszawa 2024 r., strona 15, 16

¹³³ Ludność na rynku pracy w województwie małopolskim w świetle wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2024, strona 8.

¹³⁴ <https://krakow.stat.gov.pl/>

¹³⁵ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2025,4,1.html>

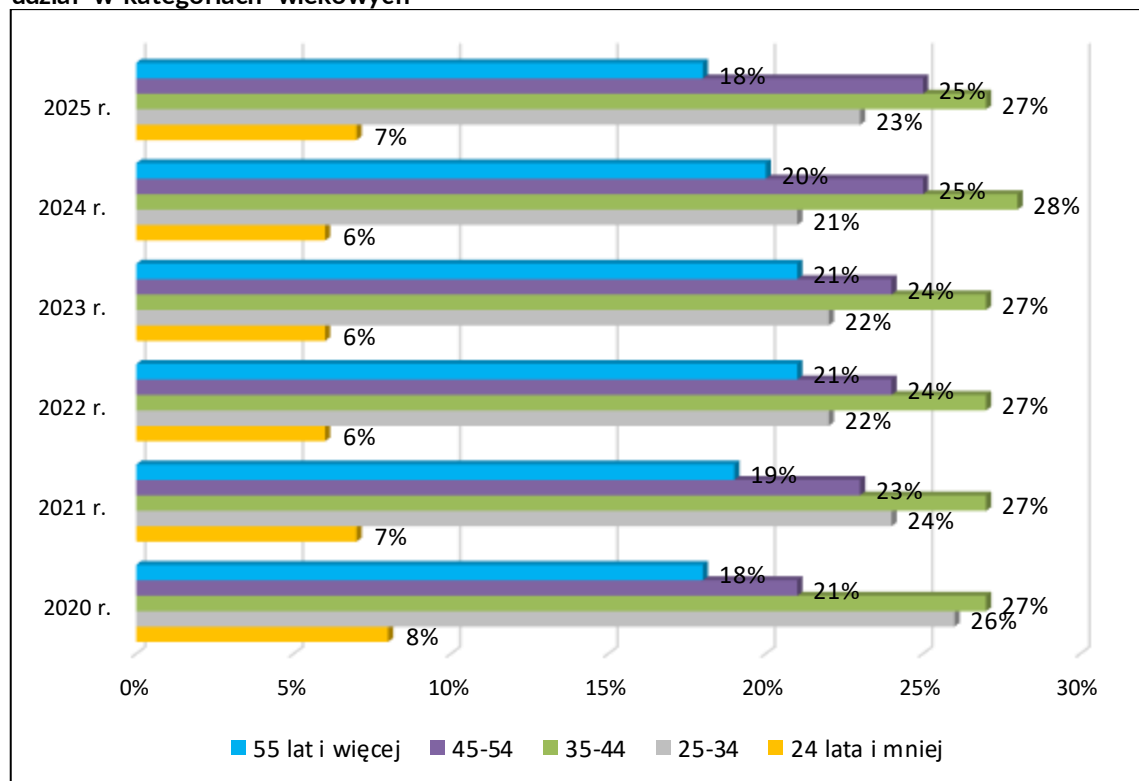
Wykres: Osoby bezrobotne zarejestrowane w Krakowie w roku 2025 – procentowy udział w kategoriach wiekowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUP

Analiza struktury wiekowej osób bezrobotnych w latach 2020-2025 wskazuje na względną stabilność w tym zakresie, bez wyraźnych, gwałtownych zmian. Bezrobocie w największym stopniu dotyczy osób w wieku produkcyjnym 25-44 lata, przy jednoczesnym stopniowym wzroście znaczenia grupy wiekowej 55+. Najmniej narażeni na ryzyko bezrobocia pozostają ludzie młodzi do 24. roku życia.

Wykres: Osoby bezrobotne zarejestrowane w Krakowie w latach 2020- 2025 – procentowy udział w kategoriach wiekowych

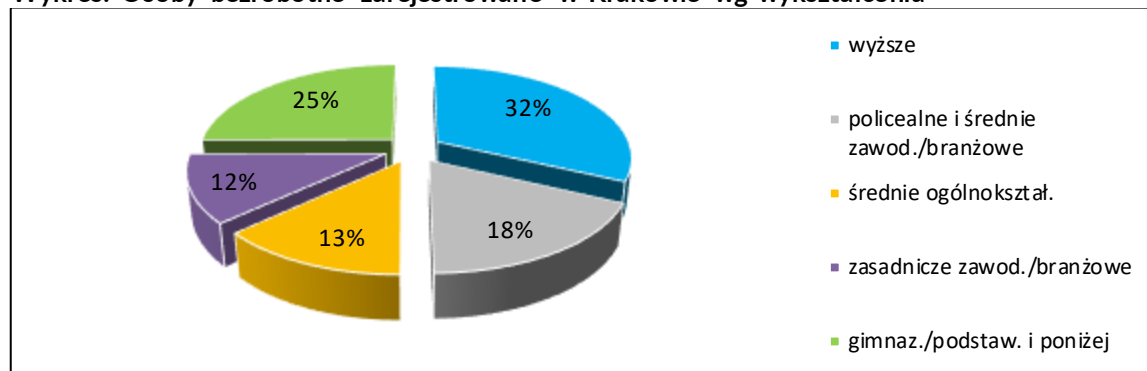

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUP

Znaczącym zmianom podlega struktura osób bezrobotnych wg wykształcenia. W roku 2000 największy odsetek bezrobotnych legitymował się wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym - łącznie 56,7%. Bezrobotni z wykształceniem wyższym stanowili jedynie 9,1% ogółu. Jednak już dziesięć lat później wśród krakowskich bezrobotnych dominowały osoby najlepiej wykształcone – z wykształceniem wyższym 23,7% i policealnym oraz średnim zawodowym 23,8%.

W 2025 r. osoby z wykształceniem wyższym i policealnym oraz średnim zawodowym/branżowym stanowiły łącznie połowę ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Najmniej liczną grupę tworzyły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe. W porównaniu z rokiem 2024 struktura wykształcenia osób bezrobotnych pozostała zasadniczo niezmienną – nie odnotowano istotnych różnic w tym zakresie.

Wykres: Osoby bezrobotne zarejestrowane w Krakowie wg wykształcenia

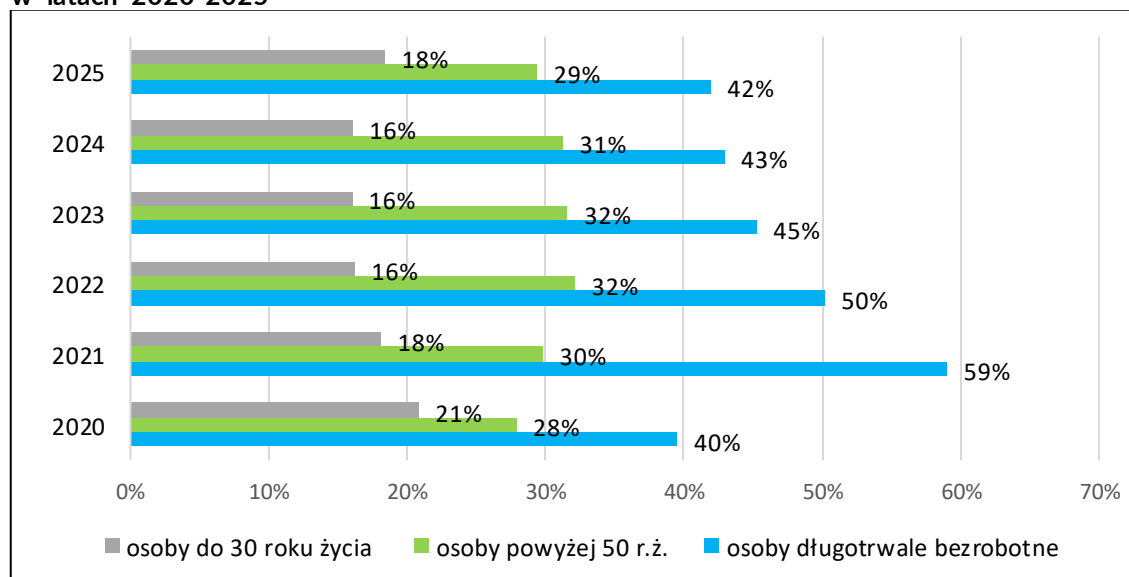

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUP

Dla zobrazowania struktury osób bezrobotnych należy także dodać charakterystykę osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, do których zaliczają się: osoby do 30. roku życia, osoby długotrwale bezrobotne, osoby powyżej 50. roku życia, osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej, osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia lub co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnością do 18. roku życia oraz osoby z niepełnosprawnością. Niska aktywność zawodowa tych osób rodzi szereg negatywnych konsekwencji, zarówno dla nich samych, jak i dla społeczeństwa.

Wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy największy odsetek stanowią: osoby długotrwale bezrobotne, osoby do 30. roku życia, osoby powyżej 50. roku życia.

Wykres: Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUP

Jak wskazuje powyższy wykres, poza osobami długotrwale bezrobotnymi, duży odsetek bezrobotnych stanowią osoby powyżej 50. roku życia. Osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy, szczególnie te będące już w wieku produkcyjnym niemobilnym, mają

najmniejsze szanse na znalezienie zatrudnienia. Jedną z przyczyn przedłużania się okresu pozostawania bez pracy większości osób długotrwale bezrobotnych, jest także brak kwalifikacji zawodowych, doświadczenia zawodowego lub wykształcenia średniego.

Na podstawie danych GUP można wnioskować, że bezrobocie w Krakowie w 2025 r. w znacznym stopniu ma charakter długotrwały, gdyż osoby pozostające bez pracy przez dłuższy czas stanowiły 42% zarejestrowanych bezrobotnych. Jednocześnie istotny udział osób powyżej 50. roku życia wskazuje na szczególną wrażliwość tej grupy na trudności w powrocie na rynek pracy, co może wymagać ukierunkowanych działań aktywizacyjnych.

Wśród osób bezrobotnych, znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, należy zwrócić uwagę na grupę osób z niepełnosprawnością. Kategorię bezrobotnych z niepełnosprawnością opisano w podrozdziale 7.1: Osoby z niepełnosprawnością w społeczności Miasta Krakowa. Grupa ta wymaga szczególnej uwagi – bezrobotni z niepełnosprawnością bardzo silnie odczuwają trudności związane z pozyskaniem, wykonywaniem i utrzymaniem pracy.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 populacja pracujących liczyła 17 164,2 tys. i była o 14% (czyli o 2 113,5 tys.) większa niż w 2011 r. Na rynku pracy w okresie dekady liczba pracujących wzrosła wśród mężczyzn o 889,4 tys., a kobiet o 1 224,2 tys. (odpowiednio o 10,8% i 18%)¹³⁶.

W porównaniu z wynikami narodowego spisu powszechnego z 2011 r. odnotowano znaczący wzrost liczby pracujących, wynoszący 2,1 mln osób, na co wpływ miało przede wszystkim szeregi czynników zaistniałych w okresie międzyspisowym. Zwiększenie liczby pracujących odnotowano zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet. Istotną zmianą wartą podkreślenia jest ponad dwukrotny wzrost odsetka pracujących w wieku poprodukcyjnym, co jest wynikiem z jednej strony starzenia się ludności w Polsce, a co za tym idzie także zasobów pracy, ale też zmian w prawie, umożliwiających wydłużanie aktywności zawodowej, m.in. poprzez łączenie pracy zawodowej z pobieraniem świadczeń emerytalnych¹³⁷.

Aktualne tendencje demograficzne, na czele z postępującym starzeniem się społeczeństwa będą stopniowo wymuszać zmianę dotychczasowych postaw zarówno władz jak i obywateli, obejmujących m.in. kwestię roli i pozycji osób starszych na rynku pracy przyszłości. Dane bowiem wskazuje, że będą oni na nim istotnymi podmiotami.

Na przestrzeni lat ulega zmianie profil osób wymagających wsparcia w procesie poszukiwania zatrudnienia. Choć poziom bezrobocia rejestrowego od kilku lat utrzymuje się na relatywnie niskim poziomie, grupa osób potrzebujących pomocy w wejściu lub powrocie na rynek pracy pozostaje liczna i bardzo zróżnicowana. Długotrwałe wykluczenie zawodowe najczęściej jest konsekwencją współwystępowania wielu barier – społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych czy prawnych.

Do grup szczególnie zagrożonych należą osoby długotrwale bezrobotne, często dysponujące niskimi lub nieaktualnymi kwalifikacjami zawodowymi, osoby w wieku 50+ oraz młodzi do 30. roku życia, a także osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym intelektualnej. Wsparcia wymagają również osoby doświadczające kryzysu bezdomności, uzależnień, opuszczające zakłady karne oraz osoby chorujące przewlekłe, w tym zmagające się z problemami zdrowia psychicznego.

W ostatnich latach do grona beneficjentów coraz częściej dołączają migranci i uchodźcy, w tym także osoby o wysokich kwalifikacjach, które napotykają trudności na rynku pracy z powodu barier językowych i kulturowych. Wspólnym elementem dla wielu osób z tych grup jest obniżona wiara we własne możliwości, niska motywacja do podjęcia zatrudnienia,

¹³⁶ Ludność na rynku pracy w świetle wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 – wersja uaktualniona, GUS, Warszawa 2024 r., strona 15.

¹³⁷ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Raport z wstępnych wyników, Główny Urząd Statystyczny Warszawa 2022, strona 13.

doświadczenie negatywnych postaw społecznych, a w przypadku osób korzystających z pomocy systemowej – także obawa przed utratą świadczeń¹³⁸.

Rozwój systemu reintegracji społeczno-zawodowej odgrywa kluczową rolę w budowaniu spójnego, inkluzywnego i odpornego społecznie miasta. W obliczu współczesnych wyzwań, takich jak starzenie się społeczeństwa, narastające problemy adaptacyjne i kryzysy zdrowia psychicznego, długotrwałe bezrobocie czy wykluczenie osób z niepełnosprawnościami, konieczne jest wdrażanie skutecznych, kompleksowych i trwałych form wsparcia.

Sprawnie funkcjonujący system reintegracji stwarza realne możliwości włączenia osób z grup szczególnie wrażliwych w życie społeczne i zawodowe. Jego istotą nie jest jedynie doraźna pomoc, lecz przede wszystkim budowanie warunków sprzyjających samodzielności, aktywności oraz długofalowej integracji z rynkiem pracy i lokalną wspólnotą¹³⁹.

10.2 Świadczenia na rzecz osób bezrobotnych

10.2.1 Praca socjalna z osobami bezrobotnymi

Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej podejmują działania w tych obszarach funkcjonowania, w których osoba/rodzina napotyka trudności, których nie jest w stanie samodzielnie pokonać i wymaga wsparcia. Jednym z takich obszarów jest praca, przy czym obejmuje on także działania związane z faktem pozostawania bez zatrudnienia.

10.2.2 Zatrudnienie socjalne

W odniesieniu do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej poza zadaniami wynikającymi z przepisów zawartych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej realizuje również zadania z zakresu integracji i reintegracji zawodowej i społecznej wynikające z ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Zadania określone w ustawie realizowane są poprzez zatrudnienie socjalne, przez co należy rozumieć zapewnienie osobom wymienionym poniżej możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej oraz zatrudnieniu wspieranym. Zadania te adresowane są w szczególności do osób:

- 1) bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;
- 2) uzależnionych od alkoholu,
- 3) uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających,
- 4) chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego;
- 5) długotrwale bezrobotnych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- 6) zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;
- 7) uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;
- 8) niepełnosprawnych, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

¹³⁸ *Rekomendacje do polityki miejskiej w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej mieszkańców Krakowa*. Oprac. Przestrzeń Rozwoju Krakowa, Kraków 2025, strona 3,4.

¹³⁹ *Ibid.*, s. 6.

MOPS realizuje zadania z zakresu integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, w ramach klubów integracji społecznej oraz centrów integracji społecznej.

10.2.2.1 Kluby Integracji Społecznej (KIS)

Klub Integracji Społecznej może być prowadzony m.in. przez gminę lub organizację pozarządową. W klubach można organizować w szczególności:

- 1) działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej;
- 2) prace społecznie użyteczne;
- 3) roboty publiczne;
- 4) poradnictwo prawne;
- 5) działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych;
- 6) staże, o których mowa w przepisach o rynku pracy i służbach zatrudnienia.

10.2.2.1.1 Infrastruktura

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2025 r. funkcjonował:

- Klub Integracji Społecznej będący w strukturze organizacyjnej MOPS
- Klub Integracji Społecznej dla niepracujących mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków z orzeczoną niepełnosprawnością, prowadzony przez organizację pozarządową.

10.2.2.1.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Klub Integracji Społecznej dla niepracujących mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków z orzeczoną niepełnosprawnością prowadzony był w 2025 r. przez Fundację Sustinae.

10.2.2.1.3 Kadra

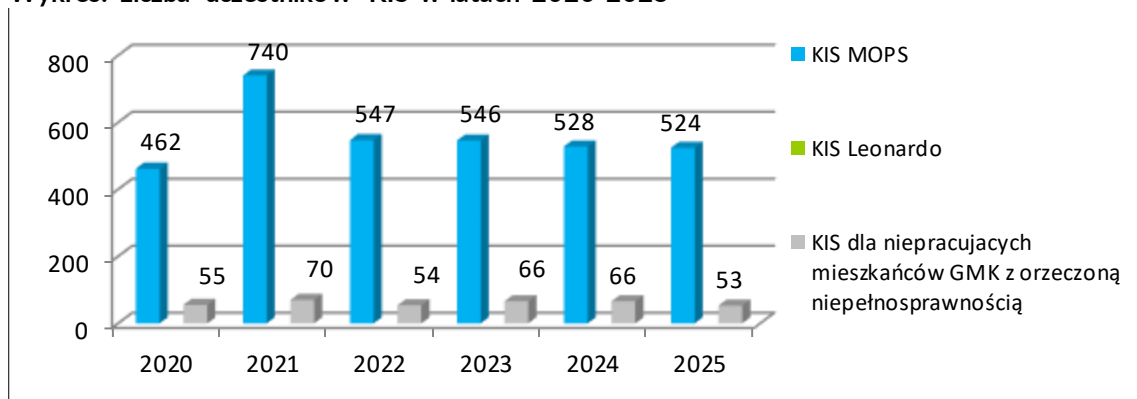
W KIS działającym w strukturze MOPS w 2025 r. zadania na rzecz mieszkańców Miasta Krakowa realizowało 25 pracowników. W KIS dla niepracujących mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków z orzeczoną niepełnosprawnością zadania realizowało 12 osób (w tym 2 wolontariuszki).

10.2.2.1.4 Osoby objęte pomocą w ramach reintegracji zawodowej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W 2025 r. w zajęciach Klubu Integracji Społecznej działającego w strukturze MOPS uczestniczyły 524 osoby. W porównaniu z rokiem 2024 liczba uczestników korzystających ze wsparcia była nieznacznie niższa – zmniejszyła się o 4 osoby. Dzięki udzielonemu wsparciu zatrudnienie podjęło łącznie 85 uczestników, co stanowi 16% ogółu osób objętych działaniami KIS MOPS w 2025 r.

W zajęciach KIS dla niepracujących mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków z orzeczoną niepełnosprawnością w 2025 r. wzięło udział 53 uczestników, spośród których 10 osób podjęło zatrudnienie na otwartym rynku pracy. W stosunku do roku 2024 liczba uczestników spadła o 19,6%.

Wykres: Liczba uczestników KIS w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

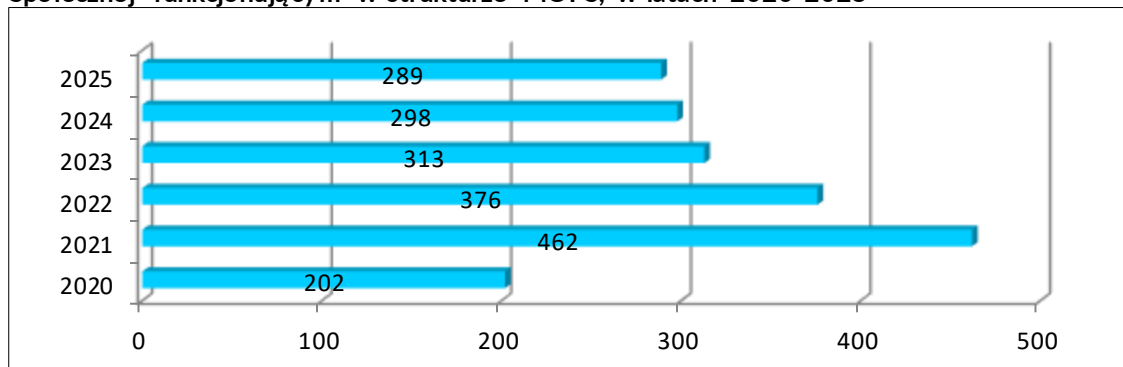
Uczestnicy KIS byli objęci działaniami na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej realizowanymi przez pracowników socjalnych, specjalistów (psycholog, prawnik, doradca zawodowy) i pracowników na zasadach trenera zatrudnienia wspieranego:

1. Wsparcie i poradnictwo indywidualne: wszyscy uczestnicy byli objęci wsparciem indywidualnym pracowników socjalnych KIS oraz poradnictwem specjalistycznym, w ramach którego psycholog oraz terapeuta uzależnień udzielili 505 porad.
2. Wsparcie grupowe z którego skorzystało 406 uczestników KIS. Zajęcia prowadzone były w formie grup: wsparcia i samopomocy oraz warsztatów. Łączna liczba spotkań w ramach w/w działań wyniosła 692. Każde spotkanie trwało od 2 do 3 godzin.

Uczestnicy KIS MOPS wykonywali również prace społecznie użyteczne. Prace te wykonywane są przez osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku korzystające z pomocy społecznej. Prace są organizowane przez Gminę Miejską Kraków w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej. Czas pracy w ciągu tygodnia nie może przekroczyć 10 godzin. Świadczenie dla osób wykonujących prace społecznie użyteczne wypłacane jest ze środków Gminy Miejskiej Kraków w 2025 r. w pierwszym półroczu w kwocie 12,20 zł, natomiast w drugim półroczu w kwocie 30,50 zł za godzinę, świadczenia refundowane są z Funduszu Pracy. MOPS proponuje osoby, które mogłyby być skierowane do poszczególnych rodzajów prac oraz wypłaca im świadczenia.

W 2025 r. w 43 podmiotach w tym m.in. w Urzędzie Miasta Krakowa, domach pomocy społecznej, szkołach, przedszkolach oraz stowarzyszeniach (m.in. Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Bank Żywności, Graal, Gaudium et Spes, TKKF) prace społecznie użyteczne realizowało łącznie 289 osób. Liczba ta w porównaniu do roku 2024 zmniejszyła się o 9 osób.

Wykres: Liczba osób wykonujących prace społecznie użyteczne w Klubie Integracji Społecznej funkcjonującym w strukturze MOPS, w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

1. Program Oddłużenie

Program realizowany jest od 2013 r. w oparciu o porozumienie zawarte w dniu 8 lutego 2013 r. pomiędzy Zarządem Budynków Komunalnych, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Grodzkim Urzędem Pracy.

Program realizowany jest poprzez wsparcie udzielane uczestnikom przez pracowników MOPS KIS ukierunkowane na reintegrację społeczną i zawodową. Uczestnicy otrzymują możliwość wykonywania prostych prac na terenie nieruchomości fortecznych, dzięki którym z zarobionych pieniędzy, pozyskanych świadczeń spłacają istniejące zobowiązania wobec ZBK.

Kwota spłaconego na rzecz gminy zadłużenia wyniosła 61 586,97 zł, w tym spłacona przez: 13 osób wykonujących prace społecznie użyteczne 13 035,68 zł oraz 8 osób, które pracowały w ramach umowy o pracę 48 551,29 zł.

Dla Gminy Miejskiej Kraków realizacja Programu poza efektami ekonomicznymi, przynosi efekty społeczne w postaci zmian postaw osób zadłużonych, które stają się aktywne w dążeniu do poprawy swojej sytuacji. Osobom kończącym udział w Programie przekazywane są oferty pracy na wolnym rynku.

2. Usługa „Pomoc w domu”

Usługa realizowana jest w ramach programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W 2025 r. w ramach w/w programu z usług realizowanych w ramach prac społecznie użytecznych skorzystały 3 rodziny, w tym 1 z dziećmi do lat 18 oraz 2 z osobą niepełnosprawną. Pracę „Pomoc w domu” wykonywało 5 uczestniczek MOPS KIS, wypracowując łącznie 391 godzin usług.

Łączna wysokość kosztów poniesionych na realizację usługi – 9107,30 zł (szerzej zob. podrozdział 8.2).

3. Realizacja programu „Złota Rączka”

Program „Złota Rączka” realizowany jest od 18 czerwca 2018 r. przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie oraz Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa. Celem programu jest zapewnienie nieodpłatnej pomocy seniorom w drobnych domowych naprawach. Program dedykowany jest osobom w wieku powyżej 60 r.ż., w pierwszej kolejności samotnym i niepełnosprawnym, prowadzącym jednoosobowe gospodarstwo domowe, zamieszkującym na terenie miasta Krakowa.

Zakres pomocy obejmuje drobne naprawy, niewymagające natychmiastowej interwencji, specjalistycznej wiedzy i uprawnień. Prace realizowane są wyłącznie w lokalu zamieszkiwanym przez osobę ubiegającą się o pomoc. Materiały potrzebne do wykonania prac, np. uszczelki, nowy zawias/zamek, farbę, gniazdko zapewnia osoba ubiegająca się o pomoc. Narzędzia do wykonania prac zapewnia MOPS. W szczególnych przypadkach osoby skierowane do wykonania rzeczonych usług towarzyszą seniorom w zakupie niezbędnych materiałów.

W 2025 r. z usług skorzystało 516 seniorów, a łączna liczba wykonanych świadczeń wyniosła 1733. Obejmowały one m.in. prace elektryczne, hydrauliczne, ślusarskie, stolarskie i malarskie, a także inne drobne usługi, takie jak wymiana karniszy, wieszanie obrazów i pótek oraz uszczelnianie okien i drzwi.

Wymienione prace realizowały dwie osoby zatrudnione na podstawie umowy zlecenia, które łącznie przepracowały 2 884 godziny.

4. Prace realizowane na terenie miejskich cmentarzy

Uczestnicy KIS realizują zadania związane z utrzymaniem należytej estetyki i porządku grobów osób pochowanych na koszt Gminy Miejskiej Kraków. Prace te prowadzone są na terenie cmentarza Prądnik Czerwony (tzw. cmentarz Batowice) – obejmującego ok. 1 500 grobów, cmentarza Podgórki Tynieckie – ok. 330 grobów, oraz cmentarza Maki Czerwone – 14 grobów.

W 2025 r. pracami naprawczymi objęto łącznie 990 grobów, w tym 760 na cmentarzu Batowice, 221 na cmentarzu Podgórki Tynieckie oraz 9 na cmentarzu Maki Czerwone. Zakres prac obejmował regularne nadsypywanie ziemi, odchwaszczanie oraz odtwarzanie pierwotnych kształtów mogił ziemnych. Na terenie cmentarza Batowice naprawiono 184

drewniane krzyże oraz wymieniono 72 krzyże na nowe, natomiast na cmentarzu Podgórk Tynieckie przeprowadzono naprawę 31 krzyży. Równolegle prowadzono bieżące porządkowanie wszystkich mogił, polegające na usuwaniu nawiewanych liści i odpadów.

Przez cały rok zadania te realizowało 29 uczestników KIS, pracujących pod stałym wsparciem pracownika MOPS, w tym 13 osób w ramach prac społecznie użytecznych oraz 16 osób w ramach zatrudnienia wspieranego.

5. Projekt „Krakowski Szlak Integracji”

Projekt realizowany jest w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021 - 2027, w ramach Priorytetu 6 Fundusze Europejskie dla rynku pracy, edukacji i wyłączenia społecznego, Działania 6.26 integracja społeczna osób w trudnej sytuacji życiowej, Typ projektu A działania mające na celu integrację osób w szczególnej sytuacji realizowane przez gminy i powiaty.

Projekt kierowany jest do mieszkańców Krakowa, którzy zamieszkują na terenie Gminy Miejskiej Kraków, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. Projekt skierowany jest przede wszystkim do osób mających trudności życiowe wśród których wyróżnia się między innymi: brak pracy, objęcie pomocą socjalną lub w kryzysie bezdomności (szczegółowe informacje o projekcie znajdują się w rozdziale 13).

KIS w ramach projektu realizuje usługi o charakterze zawodowym: tj. poradnictwo zawodowe – pomoc w odnalezieniu właściwej ścieżki zawodowej, opieka trenera zatrudnienia wspieranego w aktywizacji zawodowej, adaptacji na stanowisku pracy oraz w kontaktach z pracodawcą; zatrudnienie wspierane.

W roku 2025 w ramach zatrudnienia wspieranego pracę realizowały 37 osoby na stanowisku robotnik prac prostych. 5 osób ukończyło kurs zawodowy operator wózka widłowego.

Klub Integracji Społecznej dla niepracujących mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków z orzeczoną niepełnosprawnością zapewnia uczestnikom możliwość korzystania ze wsparcia w postaci usługi pracy socjalnej, doradztwa zawodowego, poradnictwa specjalistycznego (np. prawnego, psychologicznego), treningów umiejętności psychospołecznych, treningów pracy, szkoleń zawodowych i budujących kompetencje zawodowe oraz praktyk zawodowych.

10.2.2.1.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację powyższego zadania w ramach środków własnych Gminy Miejskiej Kraków wydatkowano:

- w 2020 r.: 359 844,37 zł;
- w 2021 r.: 366 883,29 zł;
- w 2022 r.: 424 475,63 zł;
- w 2023 r.: 463 962,98 zł;
- w 2024 r.: 417 560,38 zł;
- w 2025 r.: 524 031,97 zł.

10.2.2.2 Działania realizowane przez Centra Integracji Społecznej

Centra Integracji Społecznej realizują reintegrację zawodową i społeczną przez następujące usługi:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych, dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,

- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

10.2.2.2.1 Infrastruktura

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2025 r. funkcjonowało:

- Centrum Integracji Społecznej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków
- Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością, bez pracy

10.2.2.2.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Centrum Integracji Społecznej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków było prowadzone przez Fundację „Przestrzeń Rozwoju”.

Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością było prowadzone przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio.

10.2.2.2.3 Kadra

Do realizacji zadania polegającego na prowadzeniu Centrum Integracji Społecznej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków zaangażowanych zostało 15 pracowników Fundacji Przestrzeń Rozwoju.

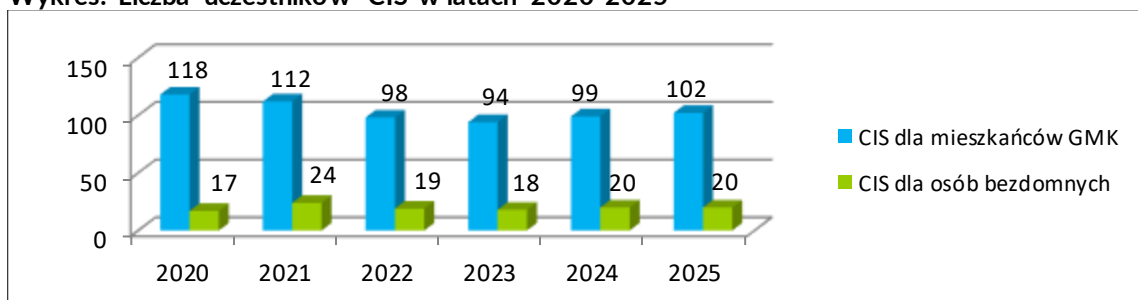
W Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością zadanie realizowało 11 osób (średnio 3,5 etatu) oraz 5 współpracujących wolontariuszy.

10.2.2.2.4 Osoby objęte pomocą w ramach reintegracji zawodowej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Ze wsparcia Centrum Integracji Społecznej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków, prowadzonego przez Fundację Przestrzeń Rozwoju w 2025 r. skorzystały 102 osoby, spośród których 20 podjęło zatrudnienie.

W 2025 r. w zajęciach Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością uczestniczyło 20 osób, z których 1 osoba podjęła zatrudnienie.

Wykres: Liczba uczestników CIS w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Przedstawione powyżej dane wskazują, że liczba uczestników Centrów Integracji Społecznej w analizowanym okresie utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie. W latach 2021-2023 odnotowano niewielki spadek liczby uczestników, natomiast w 2025 r. widoczny jest ponowny, nieznaczny wzrost liczby osób korzystających z oferty CIS. Uczestnicy Centrum Integracji Społecznej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków korzystali z indywidualnego wsparcia specjalistycznego prowadzonego przez doradcę zawodowego, trenera zatrudnienia, psychologa i pracownika socjalnego.

Tabela: Liczba porad udzielonych uczestnikom CIS dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków w roku 2025

Indywidualne konsultacje, w tym:	Liczba godzin konsultacji
poradnictwo psychologiczne	51
praca socjalna	236
doradztwo zawodowe	52
Wsparcie trenera zatrudnienia	567

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W ramach reintegracji społecznej uczestnicy CIS brali również udział w spotkaniach grupowych o charakterze warsztatów reintegracyjnych-uspoleczniających z elementami psychoedukacji, treningu budżetowego oraz warsztatów rozwojowych kompetencji miękkich. Oprócz możliwości nabycia wiedzy i umiejętności uczestnicy mogli podczas tych zajęć doświadczyć sytuacji poszerzających świadomość funkcjonowania w grupie i przyjmowania roli grupowej, umiejętności wyrażania własnych myśli i poglądów, wzmacniających poczucie akceptacji. Spotkania grupowe obejmowały również dodatkowe elementy dotyczące m.in. treningu umiejętności społecznych, organizacji czasu wolnego oraz zarządzania sobą w czasie. Uczestnicy Centrum skorzystali również z wyjść integracyjnych i kulturalno-oświatowych (np. wycieczka do Kopalni Soli w Krakowie, wyjścia do muzeów, spotkanie świąteczne) oraz wzięli udział w targach pracy.

W ramach reintegracji zawodowej, uczestnicy Centrum mieli możliwość nabywania i podnoszenia kompetencji zawodowych w środowisku pracy, niezbędnych i adekwatnych do ich możliwości oraz potrzeb rynku pracy. Uczestnicy zdobywali doświadczenie zawodowe na stanowiskach pracy dostosowanych do ich potrzeb i możliwości, na terenie zakładów pracy współpracujących z CIS. Zajęcia praktyczne odbywały się na terenach 20 zakładów pracy, które zawarły porozumienia o współpracy z Centrum – były to m.in. Biblioteka Kraków, Stowarzyszenie Rodzin Zdrowie Psychiczne, KOMTEK Konrad Wajda, Przedsiębiorstwo Produkcyjne OknoPlus Sp. z o.o., domy pomocy społecznej, Spółdzielnia Socjalna „Ognisko”. Uczestnicy realizowali zajęcia praktyczne m.in. na takich stanowiskach jak: pracownik porządkowy, gospodarczy, administracyjno-biurowy, monter instalacji /serwisant, portier-konserwator, młodszy bibliotekarz, asystent personelu zespołu terapii i pomocy specjalistycznej, pracownik pralni.

Dodatkowo część uczestników zarejestrowanych w Grodzkim Urzędzie Pracy jako osoby poszukujące pracy, przy wsparciu pracowników Centrum oraz dzięki współpracy CIS z GUP, uzyskało możliwość podnoszenia kompetencji w ramach szkoleń zawodowych (np. kurs prawo jazdy kat B, kurs opiekuna osoby niepełnosprawnej, kurs magazyniera z uprawnieniami UTP, kurs kroju i szycia).

Centrum Integracji Społecznej prowadzone przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio zapewniło w 2025 r. 10 miejsc dla osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością, bez pracy. W ramach zadania prowadzone były usługi z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej. Celem podejmowanych działań było odbudowanie i podtrzymanie u uczestników Centrum zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku pracy m.in. poprzez przyuczenie do wykonywania zawodu, podwyższanie kwalifikacji oraz prowadzenie zajęć praktycznych u pracodawców. Uczestnicy realizujący Indywidualne Programy Zatrudnienia Socjalnego 4 razy w tygodniu biorą udział w zajęciach reintegracji zawodowej realizowanych w zakładach pracy współpracujących z CIS oraz raz w tygodniu w zajęciach reintegracji społecznej realizowanych bezpośrednio w siedzibie CIS.

W ciągu roku 2025 z uczestnikami CIS zrealizowano 424 godzin konsultacji indywidualnych, w tym:

- 98 konsultacji socjalnych,
- 282 konsultacji zawodowych,
- 44 konsultacji psychologicznych.

W ramach zajęć reintegracji społecznej zrealizowano 188 spotkań grupowych, które

łącznie trwały 377 godzin.

10.2.2.2.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość środków Gminy Miejskiej Kraków przeznaczonych na realizację zadania publicznego polegającego na prowadzeniu Centrum Integracji Społecznej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków wynosiła:

- w 2020 r. przekazano dotację w kwocie 496 625 zł w ramach środków własnych Gminy Miejskiej Kraków;
- w 2021 r.: 485 700,97 zł;
- w 2022 r.: 548 506,08 zł;
- w 2023 r.: 675 180 zł;
- w 2024 r.: 812 900,30 zł;
- w 2025 r.: 838 036,70 zł.

Natomiast na zadania w postaci Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością ze środków Gminy Miejskiej Kraków wydatkowano:

- w 2020 r. z dotacji 93 160 zł (roczny koszt to 94 530 zł, w tym 8220 zł za grudzień 2020 r. wypłacone w styczniu 2021 r.);
- w 2021 r.: 97 365,79 zł;
- w 2022 r.: 89 600 zł;
- w 2023 r.: 125 730 zł;
- w 2024 r.: 154 640 zł.
- w 2025 r.: 139 150 zł.

10.2.2.2.6 Wnioski

Celem realizacji zadania polegającego na prowadzeniu Klubu Integracji Społecznej dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością jest wzrost aktywności beneficjentów, wzmocnienie umiejętności radzenia sobie z problemami oraz wzmocnienie ich kompetencji społecznych i zawodowych, zwiększających szansę na podjęcie zatrudnienia.

Celem działalności Centrum Integracji Społecznej jest odbudowanie i podtrzymanie u uczestników umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu i/lub zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Działalność KIS i CIS stanowi szansę na wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdujących się w sytuacji uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. W 2025 r. odnotowano stale utrzymujące się zainteresowanie udziałem w zajęciach CIS prowadzonym przez Fundację Przestrzeń Rozwoju i KIS prowadzonym przez Fundację Sustinae. Liczba Uczestników CIS oscyluje w granicach 50 osób miesięcznie, liczba uczestników KIS to średnio 27 osób w miesiącu.

W przypadku osób bezdomnych analiza wskazuje, że mając na uwadze niski poziom bezrobocia i łatwość znalezienia zatrudnienia w okresie ostatnich kilku lat, z drugiej strony pojawiające się problemy zdrowotne, szczególnie u osób bezdomnych powyżej 45 roku życia, które uniemożliwiają aktywność zawodową, zmniejsza się liczba chętnych do udziału w CIS. W związku z tym od 1 maja 2019 r. zlecono kontynuację usługi, ale w mniejszym zakresie, tj. CIS dla osób bezdomnych na 10 zamiast 20 miejsc. Analizując przebieg rekrutacji i podpisywania nowych IPZS w latach 2021-2025 uznać należy, że taka liczba miejsc jest wystarczająca. W 2025 r. liczba uczestników w porównaniu latami 2021-2024 pozostała bez większych zmian, a zwalniane w Centrum miejsca są zajmowane przez kandydatów przygotowywanych wcześniej w ramach Centrum do podjęcia zajęć. Śladem ubiegłych lat, celem na 2026 r. jest utrzymanie na wysokim poziomie standardu realizowanych usług.

11 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy osobom i rodzinom o niskich dochodach

11.1 Ubóstwo

Ubóstwem określamy sytuację, w której gospodarstwo domowe nie dysponuje wystarczającymi środkami pieniężnymi pozwalającymi na zaspokojenie swoich podstawowych potrzeb. Ubóstwo jest złożonym zjawiskiem społecznym, uwarunkowanym przez czynniki społeczno-ekonomiczne i demograficzne, a w szczególności przez problem bezrobocia, liczbę rodzin wielodzietnych i niepełnych, wskaźnik rodzin żyjących z osobą niepełnosprawną lub długotrwale chorą, podeszły wiek oraz bezdomność. Ubóstwo jest więc wspólnym problemem, który w całej swej rozciągłości dotyka praktycznie wszystkie grupy społeczne oraz większość kategorii osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Dla potrzeb niniejszego opracowania w części tej omówiono wyłącznie pomoc w formie świadczeń finansowych i w naturze.

11.2 Świadczenia dla osób i rodzin o niskich dochodach

11.2.1 Zasiłek okresowy

Wypłacanie zasiłków okresowych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy jest świadczeniem obowiązkowym i podstawowym narzędziem pomocy społecznej ograniczającym zakres i głębokość ubóstwa.

11.2.1.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

11.2.1.2 Kadra

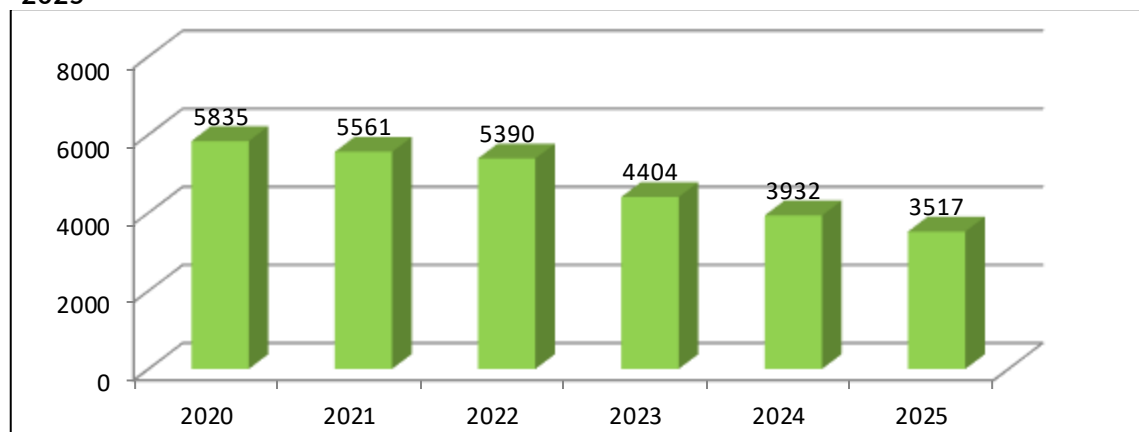
Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

11.2.1.3 Osoby i rodziny korzystające ze świadczenia w formie zasiłku okresowego, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Na liczbę gospodarstw domowych (rozumianych jako osoby samotnie gospodarujące oraz rodziny) otrzymujących pomoc w formie zasiłku okresowego wpływa przede wszystkim wysokość kryteriów dochodowych obowiązujących w danym roku kalendarzowym, a następnie pozostałe czynniki wpływu jak np. sytuacja na rynku pracy, wysokość minimalnego wynagrodzenia czy wysokość kwot z innych świadczeń wypłacanych w ramach zabezpieczenia społecznego.

W 2025 r. nastąpił znaczący kolejny spadek liczby rodzin objętych pomocą w stosunku do roku 2024 r. W roku 2025 liczba gospodarstw domowych wymagających wsparcia z powodu ubóstwa spadła o 10,5% w stosunku do roku 2024. Wartość ta jest najniższa licząc od 2010 r.

Wykres: Liczba gospodarstw domowych, którym wypłacono zasiłek okresowy w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Analiza powodów przyznawania pomocy w formie zasiłku okresowego do roku 2013 wskazywała tendencję wzrostową liczby gospodarstw domowych, które otrzymały pomoc w związku z występowaniem bezrobocia (z 2 819 w 2009 r. do 4 320 w 2013 r.).

Od roku 2014 w wyniku poprawy sytuacji na rynku pracy i zmniejszenia stopy bezrobocia, liczba gospodarstw domowych objętych zasiłkiem okresowym z tego tytułu spadała o 57,6% (z 4 320 w 2013 r. do 1834 w 2019 r.). W 2021 r. podobnie jak w 2020 r. nie utrzymała się ta tendencja. W 2021 r. nastąpił ponowny wzrost liczby rodzin otrzymujących zasiłek okresowy z powodu bezrobocia w stosunku do 2020 r. o 4 % a w stosunku do 2019 o 30%. Liczba ta wzrosła to poziomu zbliżonego do poziomu z 2018 r. Natomiast od 2022 r. nastąpił ponowny spadek liczby gospodarstw objętych pomocą, a w 2024 r. liczba gospodarstw była najniższa od 2010 r.

W 2025 r. natomiast liczba rodzin objętych pomocą w formie zasiłku okresowego z tytułu bezrobocia była nieznacznie wyższa niż w poprzednim roku (o 27 gospodarstw).

Analiza wykazuje również spadek liczby gospodarstw otrzymujących zasiłek z powodu niepełnosprawności w 2025 r. w stosunku do roku poprzedniego o 37 % z 1231 do 768.

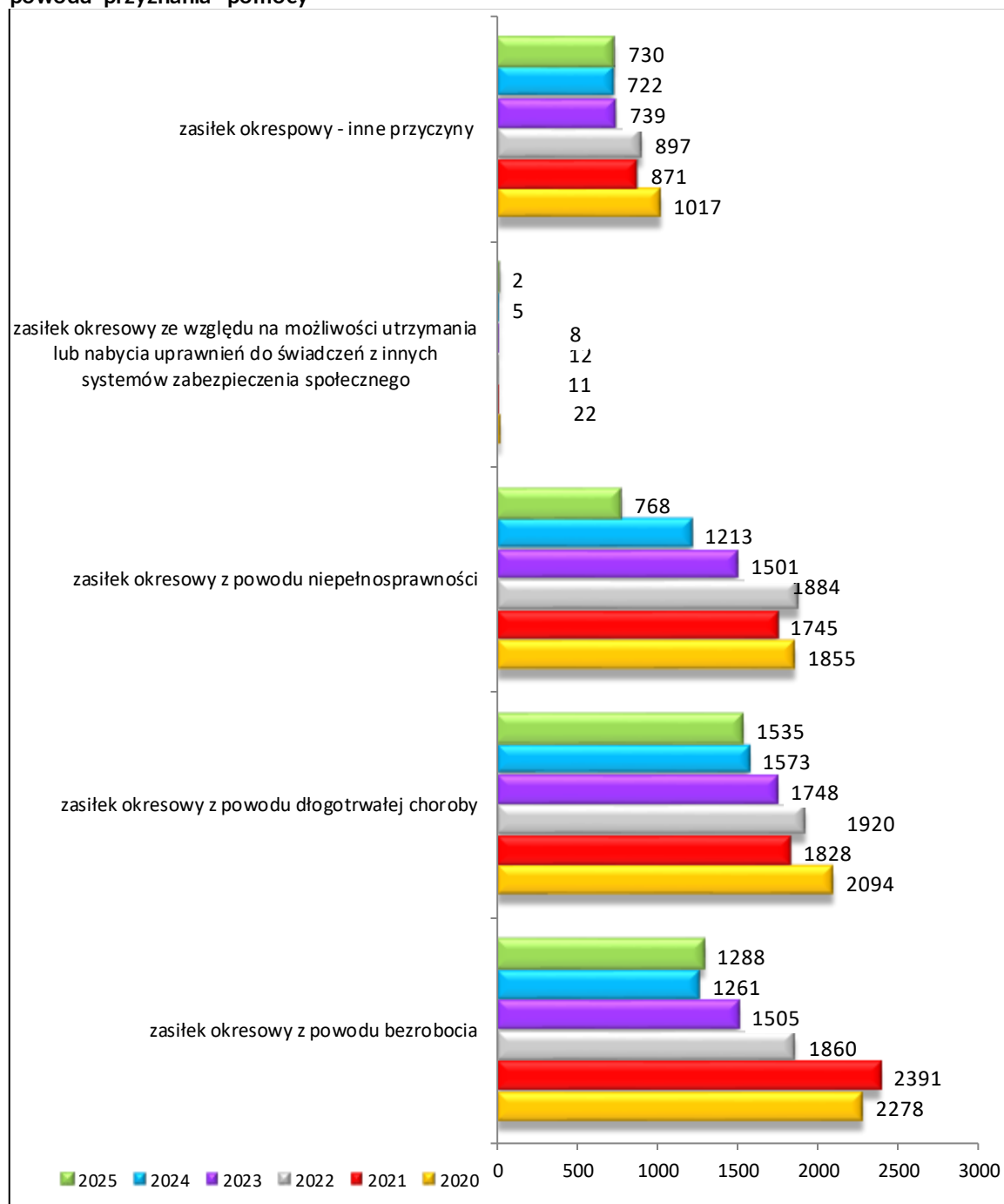
W 2025 r. w stosunku do 2024 r. nastąpił nieznaczny spadek liczby rodzin którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej choroby o 2,4 %. Z tej przyczyny z pomocy zasiłku okresowego w 2025 r. korzystało najwięcej gospodarstw domowych, analogicznie jak w latach 2022-2024.

Znikoma jest liczba gospodarstw, które kwalifikują się do zasiłku okresowego z uwagi na możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego (w latach 2009-2024 od 1 do 22 osób rocznie).

Liczba gospodarstw domowych objętych zasiłkiem okresowym z innych powodów w 2025 r. szacowała się na poziomie z lat 2023-2024 jest drugą najniższą wartością począwszy od 2010 r.

Należy mieć na uwadze, że prezentowane dane liczbowe nie są rozłączne tzn. w trakcie roku jedno gospodarstwo domowe mogło otrzymać zasiłek okresowy z każdego, z wyżej wymienionych powodów.

Wykres: Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały zasiłek okresowy z uwzględnieniem powodu przyznania pomocy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

W 2025 r. spośród podmiotów decyzji (3716 osób), którym przyznano zasiłek okresowy ponad 55% stanowili mężczyźni.

Tabela: Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków okresowych

Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków okresowych	kobiety	mężczyźni	ogółem
Wiek			
0-24	3,3%	1,7%	2,5%
25-34	17,3%	7,4%	11,8%
35-44	29,0%	17,9%	22,8%

45-59	36,0%	43,9%	40,4%
60-64	5,3%	20,5%	13,7%
65 i więcej	9,1%	8,6%	8,8%
Wykształcenie			
nieustalony poziom wykształcenia	3,4%	2,3%	2,8%
gimnazjalne i poniżej	26,2%	30,1%	28,3%
zasadnicze zawodowe	22,4%	35,6%	29,7%
średnie ogólne i zawodowe	32,2%	23,9%	27,6%
policealne	2,6%	0,5%	1,5%
wyższe	13,2%	7,6%	10,1%
Stan cywilny			
panna/kawaler	41,1%	54,9%	48,8%
konkubina/konkubent	0,3%	0,1%	0,2%
rozwidziona/rozwidziony	23,8%	29,8%	27,1%
separowana/separowany	1,3%	1,5%	1,3%
wdowa/wdowiec	8,4%	2,2%	5,0%
zamężna/żonaty	25,1%	11,5%	17,6%

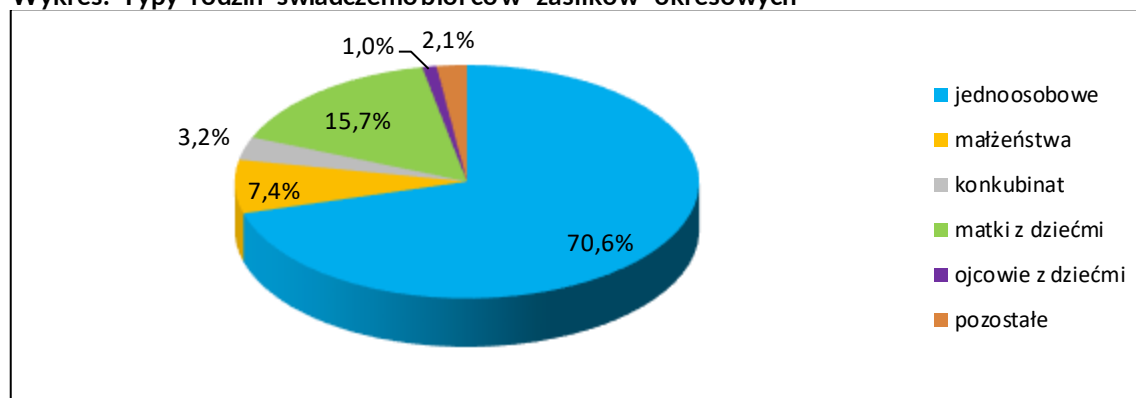
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Największą grupę odbiorców, tj. 40,4%, reprezentują osoby w wieku między 45-59 lat. Kobiety w tym wieku stanowią 36%, natomiast mężczyźni 43,9%.

Wśród ogółu świadczeniobiorców 29,7% legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym, a 28,3% posiada wykształcenie gimnazjalne lub niższe.

Pod względem stanu cywilnego zarówno wśród kobiet i mężczyzn najwięcej jest osób stanu wolnego, kobiet 41,1%, a mężczyzn 54,9%. Znaczny procent stanowią się osoby po rozwodzie 27,1%.

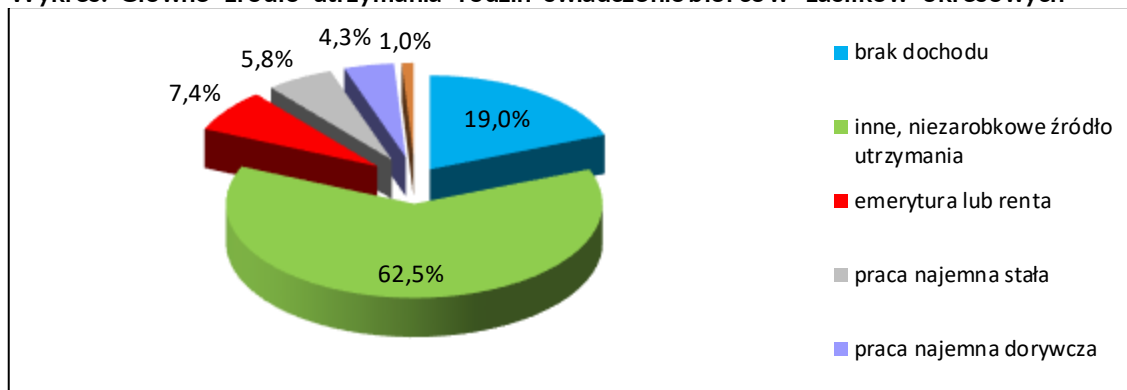
Wykres: Typy rodzin świadczeniobiorców zasiłków okresowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Świadczeniobiorcy korzystający z pomocy w formie zasiłków okresowych to osoby przeważającej części prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe 70,6%. Wśród rodzin korzystających z tych zasiłków małżeństwa stanowią 7,4%, a rodziny matek wychowujących samotnie dzieci 15,7%.

Wykres: Główne źródło utrzymania rodzin świadczeniobiorców zasiłków okresowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Świadczeniobiorcy zasiłków okresowych należą przede wszystkim do rodzin, których dochody pochodzą z niezarobkowych źródeł utrzymania 62,5%.

Tabela: Wysokość dochodu w rodzinach świadczeniobiorców zasiłków okresowych (w zł)

Wysokość dochodu w rodzinach świadczeniobiorców zasiłków okresowych	
bez dochodu*	19%
1-499 zł	9%
500 zł i powyżej	72%

*obliczonego na podstawie Ustawy o pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

28% gospodarstw domowych nie wykazuje żadnych dochodów lub ich dochód nie przekracza 499 zł. 72% osiąga dochód 500 zł i powyżej.

Głównymi problemami występującymi w gospodarstwach domowych świadczeniobiorców zasiłków okresowych są kolejno: długotrwała lub ciężka, choroba ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie. Zaznaczyć należy, że w jednej rodzinie występuje zwykle kilka powodów trudnej sytuacji.

W porównaniu z rokiem 2024 cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków okresowych pozostają na podobnym poziomie.

11.2.1.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Zgodnie z art. 147 pkt. 7 ustawy o pomocy społecznej, gminy otrzymują dotację celową na pokrycie wydatków na zasiłki okresowe w części określonej w art. 38 ust. 3 ustawy, to jest w wysokości 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, a w przypadku rodziny – między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny. Ponieważ finansowanie pozostałej części zasiłku leży w gestii gminy, w celu zapewnienia pełnej skuteczności udzielania pomocy w tej formie, która zgodnie z celem ustawodawcy ma wyrównywać dochody do kryterium dochodowego, konieczne jest współfinansowanie pozostałej części zasiłku.

Na realizację zadania wydatkowano środki finansowe w następującej wysokości:

- w 2020 r.: 13 583 296,96 zł, w tym w części finansowanej z budżetu państwa 9 361 787,61 zł. Średnia wartość świadczenia w części obligatoryjnej wynosiła 213 zł;
- w 2021 r.: 13 417 641,07 zł, w tym w części finansowanej z budżetu państwa 8 991 778,79 zł. Średnia wartość świadczenia w części obligatoryjnej wynosiła 213 zł;

- w 2022 r.: 13 597 078,38 zł, w tym w części finansowanej z budżetu państwa 8 443 611,69 zł. Średnia wartość świadczenia w części obligatoryjnej wynosiła 235 zł;
- w 2023 r.: 11 543 060,78 zł, w tym w części finansowanej z budżetu państwa 7 286 342,75 zł. Średnia wartość świadczenia w części obligatoryjnej wynosiła 227 zł;
- w 2024 r.: 9 246 753,55 zł, w tym w części finansowanej z budżetu państwa 5 941 311,77 zł. Średnia wartość świadczenia w części obligatoryjnej wynosiła 320 zł;
- w 2025 r.: 9 974 714,80 zł w tym w części finansowanej z budżetu państwa 8 592 751,12 zł. Średnia wartość świadczenia w części obligatoryjnej wynosiła 479 zł.

11.2.1.5 Wnioski

Liczba rodzin objętych świadczeniem w formie zasiłku okresowego w danym roku jest w głównej mierze wypadkową:

- obowiązujących wysokości kryteriów dochodowych (art. 8 ustawy o pomocy społecznej), w szczególności ich niskiej wysokości w stosunku do minimalnej wysokości wynagrodzenia za pracę czy minimalnej wysokości emerytury;
- dynamiki zmian stopy bezrobocia (w tym okresowych przyptywów i odpływów osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy);
- dynamiki zmian uprawnień do świadczenia z powodów innych niż bezrobocie (głównie spadku liczby osób legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności oraz wzrostu liczby osób długotrwale lub ciężko chorych).

Szacuje się, że na ogólną liczbę świadczeniobiorców zasiłków okresowych w kolejnych latach będą wpływać:

- stopa bezrobocia i warunki na rynku pracy;
- zmiana struktury wiekowej mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków. Zgodnie z prognozami GUS Kraków za kilka lat osiągnie jeden z najwyższych udziałów mieszkańców powyżej 65 roku życia w województwie. W ostatnich latach systematycznie wzrasta liczba zasiłków przyznawanych z powodu długotrwałej ciężkiej choroby;
- wysokość kryterium dochodowego w stosunku do wynagrodzeń czy kwot emerytur.

Tendencje dotyczące kosztów zasiłków okresowych:

- wzrost nakładów finansowych w części finansowanej z budżetu państwa na realizację zadania w związku z wzrostem kryteriów dochodowych;
- największy jednostkowy koszt świadczenia w części obligatoryjnej dotyczy zasiłków przyznanych z innych powodów określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej w tym bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, przemoc w rodzinie, alkoholizm i bezdomność – w 2025 r. średnia wysokość świadczenia z tego tytułu wynosiła 542 zł (średnio 2,3 osoby w 1 rodzinie). Kolejno średnia wysokość zasiłku, którego powodem przyznania były:
 - bezrobocie wynosiła 523 zł (średnio 1,7 os./rodzinę),
 - długotrwała lub ciężka choroba wynosiła 458 zł (średnio 1,4 os./rodzinę),
 - niepełnosprawność wynosiła 298 zł (średnio 1,4 os./rodzinę).

Z uwagi na skalę udzielanej pomocy, przede wszystkim dynamiczne zmiany w zakresie liczby gospodarstw domowych z problemem bezrobocia, znacząco wpływają na ogólną roczną kwotę przyznanych świadczeń.

11.2.2 Zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy

Wypłacanie zasiłków celowych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Zasiłek celowy przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, m.in. na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu. Zasiłek przyznawany jest osobie lub rodzinie, której dochód nie przekracza kryterium dochodowego. Kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej w 2025 r. wynosiło 1010 zł, natomiast dla osoby w rodzinie wynosi 823 zł (kryterium dochodowe rodziny to iloczyn liczby osób we wspólnym gospodarstwie domowym i kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie).

W szczególnie uzasadnionych przypadkach, osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi¹⁴⁰.

11.2.2.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie może być realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

11.2.2.2 Kadra

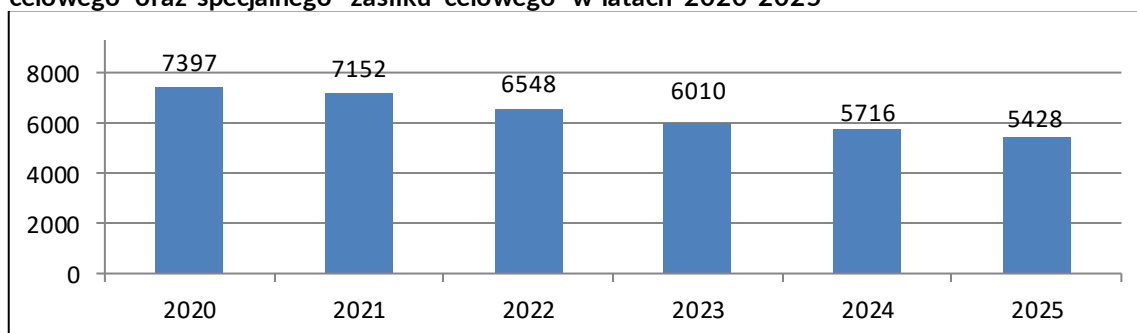
Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

11.2.2.3 Osoby i rodziny korzystające ze świadczenia w formie zasiłku celowego oraz specjalnego zasiłku celowego, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W analizowanym okresie ostatnich 15 lat najwyższą liczbę gospodarstw domowych korzystających z zasiłku celowego oraz specjalnego zasiłku celowego odnotowano w 2010 roku. W ciągu trzech kolejnych lat liczba ta utrzymywała się na nieco niższym, lecz zbliżonym poziomie, po czym – począwszy od 2014 r. – zaczęła systematycznie maleć, osiągając najniższe wartości w 2019 r.

W 2020 r. nastąpiło przejściowe odwrócenie trendu – liczba rodzin objętych wsparciem wzrosła o 5,3% w porównaniu z rokiem 2019 (z 7 021 do 7 397). W następnych latach ponownie obserwowano stopniowy spadek liczby gospodarstw domowych otrzymujących świadczenia w formie zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego. W 2025 r. odnotowano kolejny spadek – o 5% w stosunku do roku 2024.

Wykres: Liczba gospodarstw domowych, którym wypłacono świadczenie w formie zasiłku celowego oraz specjalnego zasiłku celowego w latach 2020-2025

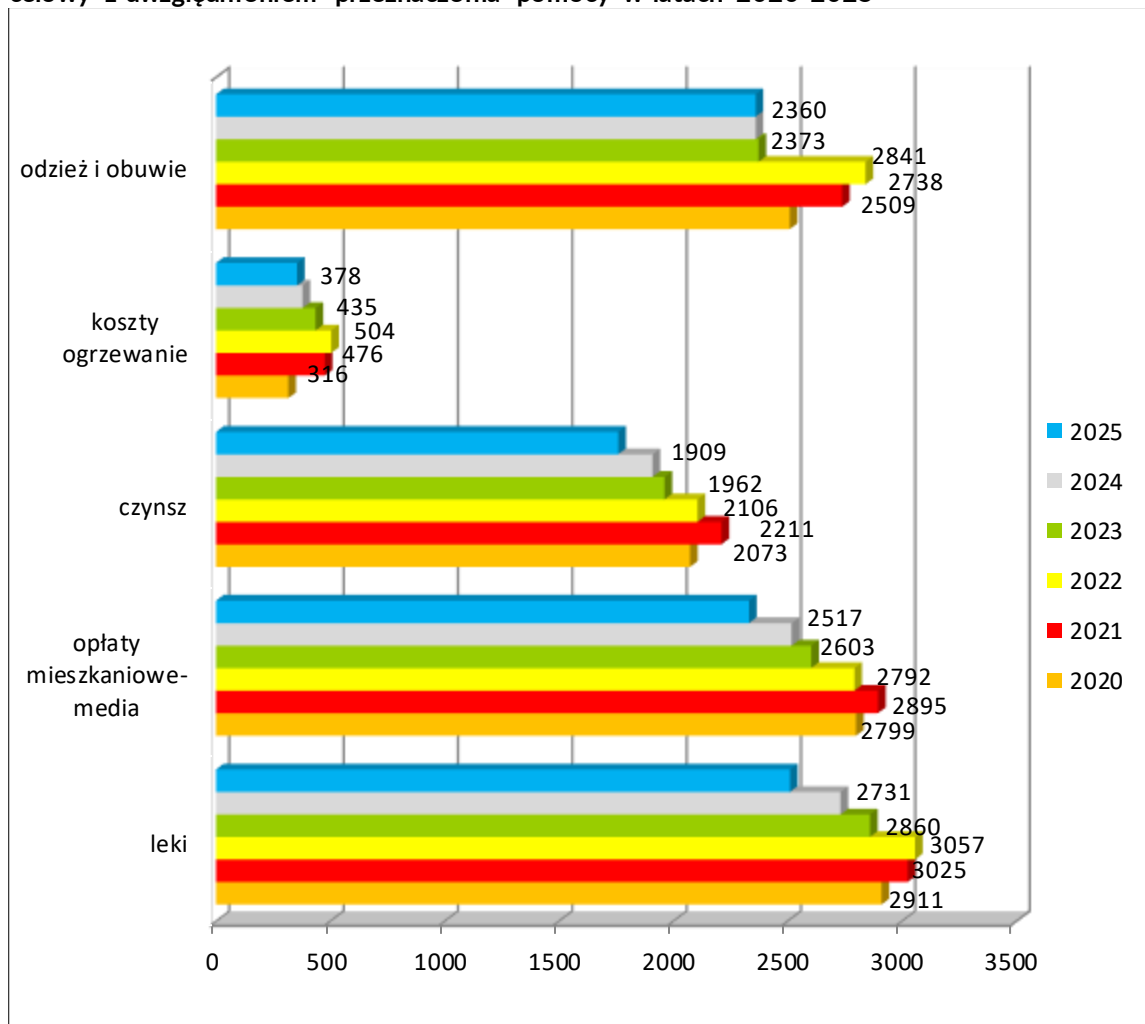

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

¹⁴⁰ Art. 17 ust. 1 pkt 5, art. 39 ust. 1-2, art. 41 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz.1214 z późn.zm.).

Analizując cele, na jakie przyznawane są zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe stwierdzić można, że w latach 2010-2025 najwięcej osób otrzymywało zasiłki z przeznaczeniem na zakup leków. Znaczna część osób korzystała również z pomocy finansowej na czynsz, media, odzież i obuwie. Należy zaznaczyć, że jedna osoba mogła w ciągu roku otrzymać każdy rodzaj zasiłku.

Wykres: Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy z uwzględnieniem przeznaczenia pomocy w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W 2025 r. spośród podmiotów decyzji, którym przyznano pomoc w formie zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego, mężczyźni stanowili 52% odbiorców tych świadczeń.

Tabela: Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych

Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
0-24	3%	2,2%	2,6%
25-34	10,5%	4,6%	7,4%
35-44	20,0%	12,7%	16,1%
45-59	30,4%	37,1%	34,0%
60-64	8,3%	19,5%	14,2%

65 i więcej	27,8%	23,9%	25,7%
wykształcenie			
nieustalony poziom wykształcenia	4,9%	3,8%	4,3%
gimnazjalne i poniżej	25,2%	28,8%	27,0%
zasadnicze zawodowe	23,3%	36,0%	29,9%
średnie ogólne i zawodowe	32,3%	24,0%	27,9%
policealne	2,3%	0,5%	1,5%
wyższe	12,0%	6,9%	9,4%
stan cywilny			
panna/kawaler	36,4%	52,1%	44,6%
konkubina/konkubent	0,3%	0,2%	0,2%
rozwidziona/rozwidziony	26,2%	30,8%	28,7%
separowana/separowany	1,3%	1,7%	1,5%
wdowa/wdowiec	14,7%	3,8%	9,0%
zamężna/żonaty	21,1%	11,4%	16,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

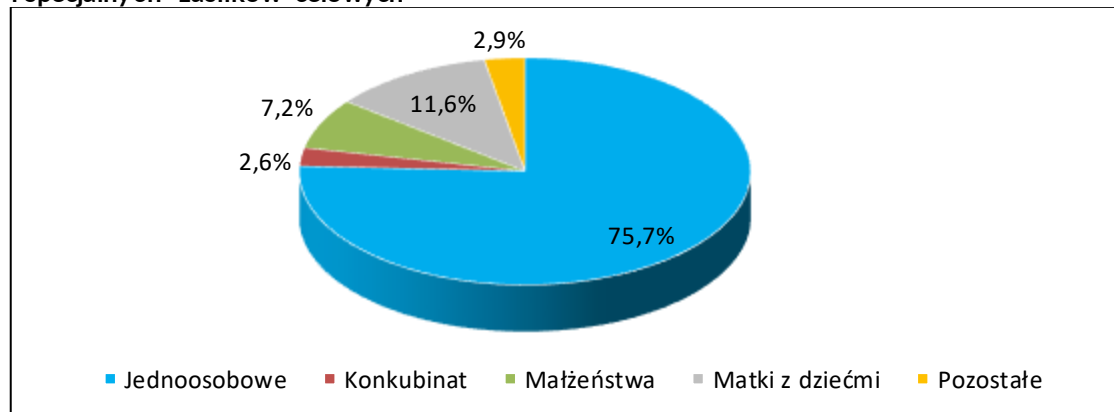
Największą grupę odbiorców 34%, reprezentują osoby w wieku między 45-59 rokiem życia. Kobiety wieku 45-59 lat stanowią 30,4%, natomiast mężczyźni 37,1%.

Wśród ogółu świadczeniobiorców najwięcej jest osób z wykształceniem: zasadniczym zawodowym 29,9% oraz średnim ogólnym i zawodowym 27,9% oraz gimnazjalnym i poniżej 27%.

Pod względem stanu cywilnego, zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn najwięcej jest osób stanu wolnego: panien 36,4%, kawalerów 52,1%. Znaczny procent stanowią osoby rozwiedzione 28,7%.

W porównaniu z rokiem 2024 cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych pozostają na podobnym poziomie.

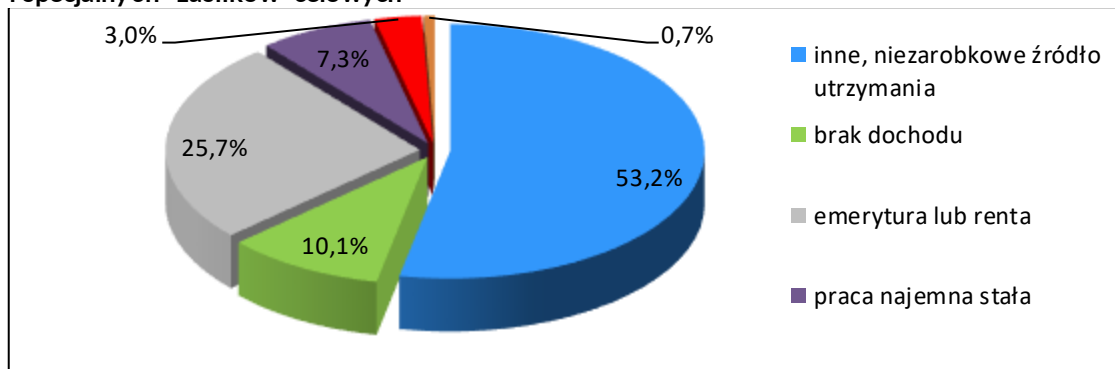
Wykres: Typy gospodarstw domowych świadczeniobiorców zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Wśród gospodarstw domowych, korzystających z pomocy w formie zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych, ponad 75% stanowią gospodarstwa jednoosobowe. Wśród rodzin największą grupę reprezentują matki samotnie wychowujące dzieci 11,6% oraz małżeństwa 7,2%.

Wykres: Główne źródło utrzymania rodzin świadczeniobiorców zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Rodziny korzystające z pomocy w formie zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych najczęściej osiągają głównie dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania 53,2% lub świadczeń emerytalno-rentowych 25,7%.

Tabela: Wysokość dochodu w rodzinach świadczeniobiorców zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych (w zł)

Wysokość dochodu w rodzinie	% z ogólnej liczby świadczeniobiorców
bez dochodu*	10%
1-499	4,8%
500 i powyżej	85,2%

*obliczonego na podstawie Ustawy o pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Ponad 85% gospodarstw domowych, korzystających z pomocy w formie zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych, osiąga dochód na osobę w rodzinie przekraczający kwotę 500 zł. 10% to gospodarstwa bez własnego dochodu.

Do najistotniejszych problemów, występujących w gospodarstwach domowych świadczeniobiorców zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych należą: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo, bezrobocie oraz bezdomność. Należy zaznaczyć, że w jednej rodzinie może równocześnie występować kilka problemów. W porównaniu z rokiem 2024 cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych pozostają na podobnym poziomie.

11.2.2.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na wypłatę zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych w ramach środków Gminy Miejskiej Kraków wydatkowano kwotę:

- w 2020 r.: 7 110 206,71 zł;
- w 2021 r.: 8 003 808,49 zł;
- w 2022 r.: 9 075 116,31 zł;
- w 2023 r.: 9 227 808 zł;
- w 2024 r.: 10 136 213,54 zł;
- w 2025 r.: 8 592 751,12 zł.

11.2.2.5 Wnioski

W roku 2025 wypłacono około 10,8 tys. świadczeń z przeznaczeniem na dofinansowanie do uregulowania opłat mieszkaniowych (mediów), około 11,7 tys. świadczeń na

dofinansowanie do zakupu leków i leczenia, około 11,2 tys. świadczeń na zaspokojenie innych potrzeb (np. zakup środków czystości), około 9,2 tys. świadczeń na dofinansowanie do czynszu, około 4,3 tys. świadczeń na dofinansowanie do zakupu odzieży i obuwia oraz około 0,9 tys. świadczeń na dofinansowanie do ogrzewania.

Szacuje się, że w 2026 r. w ogólnej skali udzielanej pomocy największy udział będą miały, jak dotychczas, wydatki związane z utrzymaniem mieszkania, to jest opłatami za czynsz i media.

Zauważyć należy, że 43% gospodarstw domowych korzystających z tej formy pomocy jest nią objęta z powodu ubóstwa, a więc są to rodziny o szczególnie trudnej sytuacji bytowej. Udzielanie świadczeń w formie zasiłków celowych specjalnych umożliwia natomiast pomoc finansową tej grupie odbiorców, która pomimo przekroczenia kryteriów dochodowych znajduje się w trudnej sytuacji życiowej wynikającej z braku możliwości samodzielnego zaspokojenia potrzeb z powodu ograniczeń związanych najczęściej z niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą i bezrobociem w rodzinie.

11.2.3 Pomoc w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy zapewnienie posiłku¹⁴¹. Zadanie to jest realizowane na podstawie Uchwały nr XCV/1425/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu ośłonowego dotyczącego udzielania mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków pomocy w zakresie dożywiania (tekst jedn. Dz. Urz. Woj. Małop. z 2021 r. poz. 4958 ze zmianami). Uchwała Rady Miasta Krakowa powstała z uwzględnieniem Uchwały Nr 221 Rady Ministrów z 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020, który został zastąpiony przez wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”. W roku 2025 pomoc w zakresie dożywiania realizowana była w oparciu o rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028, który został ustanowiony uchwałą Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. Zakres pomocy przewidziany w krakowskim programie ośłonowym jest szerszy, niż przewiduje to program rządowy.

Uchwała Rady Ministrów od 2023 r. dopuszcza możliwość udzielania pomocy w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku, jeżeli dochód na osobę nie przekracza kwoty 200% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej, tj. dla osoby samotnie gospodarującej 2020 zł, a w przypadku rodziny 1646 zł.

Gmina Miejska Kraków, na podstawie uchwały Rady Miasta Krakowa, zwiększyła dostęp do pomocy w formie posiłków dla dzieci i uczniów poprzez podniesienie górnej granicy kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania wsparcia do 250%, tj. dla osoby samotnie gospodarującej 2525 zł, a dla osoby w rodzinie 2057,50 zł, którzy mogą zostać objęci pomocą w formie posiłku pod warunkiem zwrotu 50% kosztów świadczenia.

Ponadto na podstawie § 8 uchwały RMK, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko korzystające z zajęć w ramach rocznego przygotowania przedszkolnego w szkole lub przedszkolu, wyraża chęć zjedzenia posiłku, dyrektor szkoły lub przedszkola może udzielić pomocy w formie posiłku, informując jednocześnie ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka o udzieleniu pomocy. Pomoc przyznawana jest bez konieczności ustalania sytuacji materialnej rodziny ucznia.

Program ośłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków pomocy w zakresie dożywiania, z uwagi na skalę realizacji, jest ważnym elementem wsparcia finansowego osób i rodzin w środowisku lokalnym.

¹⁴¹Art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz.1283 z późn.zm.).

Gospodarstwom domowym nieobjętym programem osłonowym w ramach dożywiania z powodu przekroczenia kryterium dochodowego oraz gospodarstw objętym programem a wymagającym dodatkowego wsparcia, MOPS udzielał pomocy finansowej w formie zasiłku na zakup żywności lub posiłku poza programem osłonowym. Pomocą objęto 459 gospodarstw domowych na łączną kwotę 189 958,47 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 414 zł.

11.2.3.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie nie jest realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

11.2.3.2 Kadra

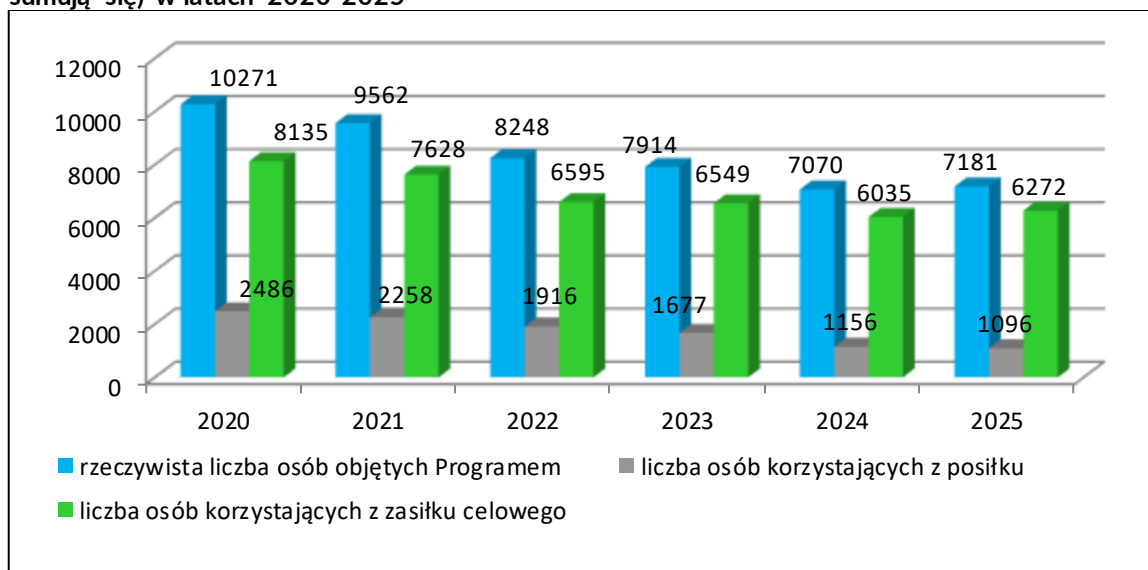
Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

11.2.3.3 Osoby i rodziny korzystające z posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W roku 2025 w stosunku do 2024 liczba osób objętych pomocą w ramach Programu (z wyłączeniem grupy dzieci do 7 roku życia oraz uczniów, którą scharakteryzowano w rozdziale 8.7) wzrosła o ponad 100 osób¹⁴². Wzrost odnotowano wśród osób otrzymujących pomoc finansową w formie zasiłku celowego na żywność, natomiast spadek wśród osób objętych pomocą w formie posiłku.

Obserwując tendencje w zakresie liczby osób objętych pomocą w postaci dożywiania można zauważyć, że od 2015 r. ma miejsce cykliczny spadek beneficjentów programu. Spadek liczebności osób objętych pomocą można powiązać z poprawą sytuacji mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków m. in. zmniejszeniem stopy bezrobocia, wzrostem uzyskiwanych dochodów, w tym wzrostem świadczeń emerytalno-rentowych, a także funkcjonowaniem Programu Rodzina 800 plus. W 2025 r. tendencja ta została zahamowana, co jest efektem waloryzacji kryteriów dochodowych.

Wykres: Liczba osób korzystających z pomocy w ramach Programu z wyłączeniem dzieci do 7. roku życia oraz uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej¹⁴³ (liczby nie sumują się) w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

¹⁴² Osoby objęte pomocą w ramach Programu z wyłączeniem grupy dzieci do 7 roku życia oraz uczniów do ukończenia szkoły ponadpodstawowej stanowią 70% wszystkich osób korzystających z Programu

¹⁴³ Źródło: Pomost Std.

W 2025 r. struktura populacji ze względu na płeć wykazywała na przewagę mężczyzn – 57% w stosunku do kobiet – 43% objętych pomocą w formie dożywiania.

Tabela: Cechy demograficzno-społeczne pełnoletnich świadczeniobiorców pomocy w zakresie dożywiania

Cechy demograficzno-społeczne pełnoletnich świadczeniobiorców pomocy udzielanej w ramach Programu	kobieta	mężczyzna	ogółem
wiek			
18-24	6,1%	3,9%	4,8%
25-34	14,8%	8,1%	11,0%
35-44	23,5%	18,9%	20,9%
45-59	20,9%	23,9%	22,6%
60-64	17,5%	31,2%	25,3%
65 i więcej	17,2%	14,0%	15,4%
stan cywilny			
panna/kawaler	40,2%	51,6%	46,6%
konkubina/konkubent	0,3%	0,2%	0,3%
rozwidzona/rozwidziony	24,2%	27,0%	25,8%
separowana/separowany	1,1%	1,4%	1,3%
wdowa/wdowiec	10,5%	3,2%	6,3%
zamężna/żonaty	23,7%	16,6%	19,7%
wykształcenie			
nieustalony poziom wykształcenia	3,8%	3,5%	3,7%
podstawowe i poniżej	28,0%	30,2%	29,2%
zasadnicze zawodowe	23,8%	36,0%	30,7%
średnie ogólne i zawodowe	31,7%	23,3%	26,9%
policealne	2,7%	0,8%	1,6%
wyższe	10,0%	6,2%	7,9%
pozycja na rynku pracy			
bezrobotny	29,5%	33,1%	31,5%
bierny zawodowo	54,7%	58,5%	56,9%
pracujący	15,8%	8,4%	11,6%

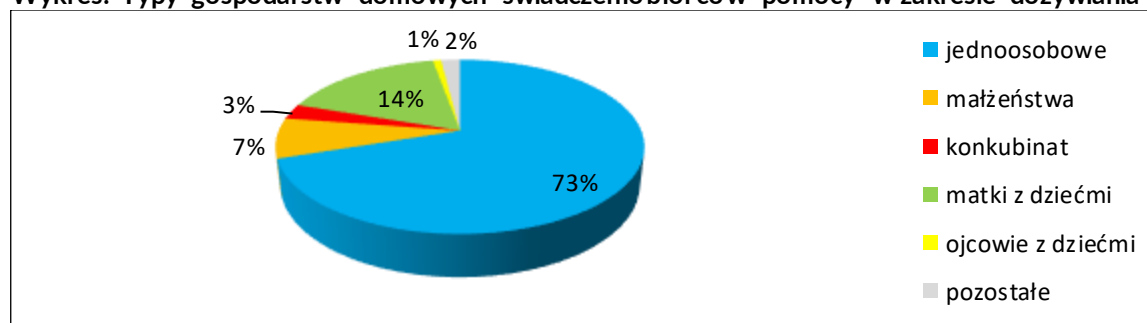
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Wśród pełnoletnich świadczeniobiorców pomocy w zakresie dożywiania największą grupę odbiorców, tj. ponad 25,3% stanowiły osoby w wieku między 60 a 64 lata. W przedziale wiekowym 60-64 lata kobiety stanowiły 17,5%, natomiast mężczyźni 31,2%. Wysoki był również odsetek osób w przedziale wiekowym 18-44 lata, które stanowiły 33,7% ogółu. 30,7% badanej populacji legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym. Wykształcenie podstawowe lub poniżej posiadało 29,2% świadczeniobiorców. Uwzględniając stan cywilny, wśród kobiet panny stanowiły 40,2%, natomiast osoby rozwiedzione 24,2%. Z kolei w przypadku mężczyzn największą grupą otrzymującą pomoc w ramach Programu stanowili kawalerowie 51,6% oraz osoby rozwiedzione 27%. Wśród świadczeniobiorców pomocy w ramach Programu 56,9% to osoby bierne zawodowo. Była to dominująca pozycja na rynku pracy zarówno w odniesieniu do kobiet 54,7% jak i do mężczyzn 58,5%. Kolejną grupą świadczeniobiorców były osoby bezrobotne. Odsetek osób bezrobotnych był wyższy

wśród mężczyzn 33,1% niż wśród kobiet 29,5%. Najmniej liczną grupę stanowią osoby pracujące 11,6%.

W przypadku świadczeniobiorców pomocy udzielanej w zakresie dożywiania, osoby prowadzące samodzielne, jednoosobowe gospodarstwa domowe stanowiły 73% ogółu świadczeniobiorców. Wśród rodzin korzystających z pomocy w ramach Programu dominowały rodziny niepełne, które stanowiły 15% oraz małżeństwa stanowiące 7% ogółu. Rodziny niepełne to najczęściej matki samotnie wychowujące jedno dziecko lub dwoje, natomiast w przypadku małżeństw z dziećmi najczęściej było rodziców z dwojgiem lub z trojgiem dzieci.

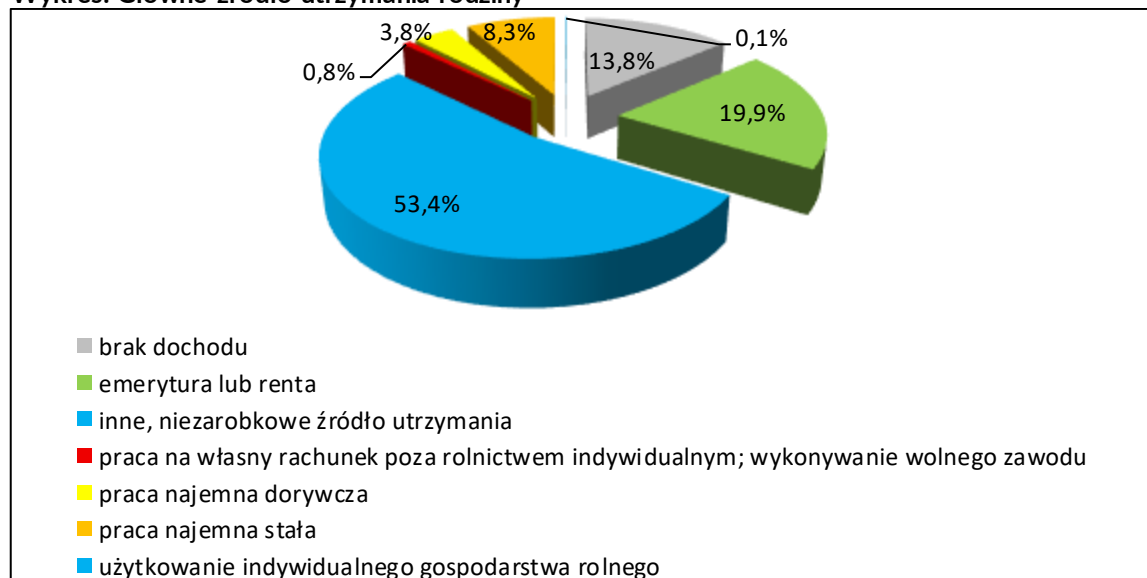
Wykres: Typy gospodarstw domowych świadczeniobiorców pomocy w zakresie dożywiania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

W omawianej zbiorowości największy odsetek świadczeniobiorców pochodziło z rodzin, w których głównym źródłem utrzymania były dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania 53,4%. Rodziny utrzymujące się przede wszystkim z renty lub emerytury stanowiły 19,9% ogółu. Osoby bez dochodu stanowiły 13,8%. Dla 8,3% rodzin głównym źródłem utrzymania była praca najemna stała.

Wykres: Główne źródło utrzymania rodziny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Największy odsetek świadczeniobiorców pomocy udzielanej w ramach Programu rekrutowało się z rodzin wykazujących dochód na osobę w przedziale 801-1500 zł – 45% oraz z rodzin z dochodem z przedziału 1-800 zł – 28,6%. Rodziny bez dochodu stanowiły 13,7% świadczeniobiorców, a osoby z dochodem powyżej 1500 zł – 12,7% ogólnej liczby świadczeniobiorców tej formy pomocy. W stosunku do roku 2024 nastąpił spadek liczby gospodarstw domowych bez dochodów, natomiast wzrost liczby gospodarstw domowych z dochodem na osobę powyżej 1500 zł.

Tabela: Wysokość dochodu w rodzinach świadczeniobiorców pomocy udzielanej w ramach Programu (w zł)

Wysokość dochodu w rodzinie	% z ogólnej liczby świadczeniobiorców
brak dochodu	13,7%
1-800	28,6%
801-1500	45%
1501 i więcej	12,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Do najistotniejszych problemów występujących w rodzinach świadczeniobiorców pomocy w ramach Programu należały długotrwała lub ciężka choroba 71%, ubóstwo 44%, niepełnosprawność 40% oraz bezrobocie 29%. Należy mieć na uwadze, że w jednej rodzinie może wstępować jednocześnie kilka problemów.

Tabela: Główne problemy występujące w rodzinach świadczeniobiorców pomocy w ramach Programu

Główne problemy występujące w rodzinach	
Ubóstwo	44%
Długotrwała lub ciężka choroba	71%
Niepełnosprawność	40%
Bezrobocie	29%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	18%
Uzależnienia	13%
Bezdomność	12%
Wielodzietność	3%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

11.2.3.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Nakłady poniesione na realizację Programu dożywiania w latach 2020-2025 przedstawia poniższa tabela:

Rok	Pomoc w formie zasiłku celowego na zakup żywności lub posiłku	Pomoc w formie posiłku	Łączna wartość udzielonej pomocy		
			Środki własne gminy	Dotacja budżetu państwa	Razem
2020 r.	16 878 548 zł	5 371 411 zł	10 209 959 zł	12 040 000 zł	22 249 959 zł
2021 r.	16 305 283 zł	6 379 809 zł	10 405 092 zł	12 280 000 zł	22 685 092 zł
2022 r.	15 408 323 zł	7 112 845 zł	10 601 077 zł	11 920 000 zł	22 521 077 zł
2023 r.	18 643 774 zł	7 724 308 zł	12 162 108 zł	14 205 974 zł	26 368 082 zł
2024 r.	19 689 340 zł	7 326 291 zł	14 799 785 zł	12 215 846 zł	27 015 631 zł
2025 r.	21 320 440 zł	7 146 267 zł	13 929 182 zł	14 537 525 zł	28 466 707 zł

Ponadto pomoc realizowana była w postaci zasiłków celowych przyznawanych gospodarstwom domowym nieobjętym programem osłonowym, w ramach dożywiania z powodu przekroczenia kryterium dochodowego oraz gospodarstwom objętym programem, a wymagającym dodatkowego wsparcia. Na pomoc poza programem osłonowym wydatkowano:

- w 2020 r.: 674 107,28 zł;
- w 2021 r.: 756 823,92 zł;

- w 2022 r.: 1 051 891,57 zł;
- w 2023 r.: 344 525 zł;
- w 2024 r.: 691 202 zł;
- w 2025 r.: 189 958,47 zł.

11.2.3.5 Wnioski

Dokonując analizy zasobów pomocy społecznej w kontekście realizacji pomocy w formie dożywiania należy mieć na względzie specyfikę realizacji zadania. Możliwość stosowania tej formy pomocy uzależniona jest w znacznej mierze od wysokości środków pozyskiwanych z budżetu państwa.

Pomoc jest udzielana na podstawie uchwały nr XCV/1425/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu ośtonowego dotyczącego udzielania mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków pomocy w zakresie dożywiania powstałej z uwzględnieniem uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu”.

Rok 2025 był rokiem zmiany kryteriów dochodowych, poprzednia waloryzacja miała miejsce w styczniu 2022 r. W latach 2022-2024 obserwowane były takie zjawiska jak wysoka inflacja, wzrost minimalnego wynagrodzenia za pracę czy wzrost świadczeń emerytalno-rentowych, co spowodowało spadek liczby beneficjentów programu. Podniesienie progów dochodowych zwiększyło dostępność świadczeń dla większej liczby osób, dlatego w 2025 r. zaobserwowano wyhamowanie tendencji spadkowych.

11.2.4 Współpraca z organizacjami dystrybuującymi żywność w Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (FEPŻ) dla osób najbardziej potrzebujących w Unii Europejskiej

W 2025 r. MOPS współpracował z Bankiem Żywności, Polskim Komitetem Pomocy Społecznej oraz Caritas Archidiecezji Krakowskiej. Organizacje dystrybuowały żywność w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (FEPŻ), współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Zgodnie z wytycznymi Instytucji Zarządzającej ośrodek kwalifikował osoby i rodziny do uzyskania pomocy biorąc pod uwagę ich sytuację osobistą, a w szczególności posiadany dochód. Pomoc żywnościowa w ramach FEPŻ przyczyniła się do poszerzenia zakresu wsparcia dla osób i rodzin znajdujących w trudnej sytuacji finansowej. Rodziny otrzymywały paczki żywnościowe, w których znajdowały się: artykuły warzywne i owocowe (groszek z marchewką, koncentrat pomidorowy, dżem truskawkowy), artykuły skrobiowe (makaron, mąka pszenna, kasza jęczmienna, płatki owsiane, herbatniki, kawa zbożowa), artykuły mleczne (mleko UHT, ser), artykuły mięsne (konserwy mięsne i rybne, pasztet), a także cukier, miód, olej rzepakowy i dania gotowe typu fasolka po bretońsku. Ponadto osoby uczestniczyły w różnego typu warsztatach kulinarno – żywieniowych dotyczących edukacji ekonomicznej i przeciwdziałaniu marnowania żywności. W 2025 r. realizowany był „Podprogram 2024”. Podmioty dystrybuujące żywność przekazywały również artykuły spożywcze pozyskane z darowizn, w tym żywność z krótkim terminem przydatności do spożycia.

Łącznie w 2025 r. organizacje dystrybuujące żywność przekazały 1 140 816, 06 kg żywności do ponad 14 200 osób.

11.2.4.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie polegające na dystrybucji żywności dla potrzebujących mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków w 2025 r., na podstawie zawartych umów z GMK, było realizowane

przez: Bank Żywności w Krakowie, Polski Komitet Pomocy Społecznej i Caritas Archidiecezji Krakowskiej.

11.2.4.2 Kadra

Łącznie w realizację zadania polegającego na redystrybucji żywności łącznie 31 pracowników. Ponadto Bank Żywności przy realizacji zadań w 2025 r. nawiązał współpracę z 120 wolontariuszami, natomiast Polski Komitet Pomocy Społecznej z 17, zaś Caritas z 4.

11.2.4.3 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację zadania wydatkowano:

- w 2020 r.: 153 500 zł ze środków Gminy Miejskiej Kraków - na realizację zadania dotyczącego redystrybucji żywności. Natomiast na zadanie polegające na dostarczaniu żywności dodatkowo przekazano 5000 zł;
- w 2021 r.: ze środków Gminy Miejskiej Kraków, na podstawie 3 zawartych umów na realizację zadania dotyczącego redystrybucji żywności łącznie 250 000 zł, natomiast na zadanie polegające na dostarczaniu żywności dodatkowo przekazano do Banku Żywności 60 000 zł;
- w 2022 r.: ze środków Gminy Miejskiej Kraków, na podstawie 3 zawartych umów, na realizację zadania dotyczącego redystrybucji żywności łącznie 250 000 zł, natomiast na zadanie polegające na dostarczaniu żywności dodatkowo przekazano do Banku Żywności 60 000 zł;
- w 2023 r.: ze środków Gminy Miejskiej Kraków, na podstawie 6 zawartych umów (od 1.07.2023 r. zostały zawarte trzy nowe umowy), na realizację zadania dotyczącego redystrybucji żywności łącznie 250 000 zł (rozliczono: 242 749,62 zł), natomiast na zadanie polegające na dostarczaniu żywności dodatkowo przekazano do Banku Żywności 30 000 zł;
- w 2024 r.: ze środków Gminy Miejskiej Kraków, na podstawie 3 zawartych umów, na realizację zadania dotyczącego redystrybucji żywności łącznie 265 000 zł,
- w 2025 r.: ze środków Gminy Miejskiej Kraków, na podstawie 3 zawartych umów, na realizację zadania dotyczącego redystrybucji żywności łącznie 264 117 zł.

11.2.5 Sklep socjalny „Dobry sklep”

W ramach działań podejmowanych na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i ekonomicznej w 2025 r. funkcjonował przy ul. Siemaszki 41 w Krakowie sklep socjalny- „Dobry sklep”. Jest to miejsce przeznaczone dla osób wymagających edukacji w zakresie racjonalnego wykorzystywania posiadanych zasobów, planowania i przygotowywania posiłków z posiadanych produktów, zasad prawidłowego żywienia. Dobry sklep jest prowadzony przez Bank Żywności na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków. Zadanie umożliwia osobom skierowanym zdobycie umiejętności i nawyków racjonalnego gospodarowania zasobami pieniężnymi oraz rzeczowymi, zdrowego żywienia oraz przeciwdziałania marnowaniu żywności. Edukowanie w sklepie socjalnym pomaga w lepszym funkcjonowaniu osób/rodzin we własnych środowiskach, gdzie wybór właściwych produktów żywieniowych i odpowiedni sposób żywienia jest ważnym elementem codziennego życia każdego człowieka.

11.2.5.1 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie polegające na prowadzeniu sklepu socjalnego, na podstawie zawartej umowy z GMK, było realizowane w 2025 r. przez Bank Żywności w Krakowie.

11.2.5.2 Kadra

Łącznie w realizację zadania polegającego na prowadzeniu sklepu socjalnego było zaangażowanych 5 pracowników (2,7 etaty), Ponadto Bank Żywności przy realizacji zadania w 2025 r. nawiązał współpracę z 3 wolontariuszami.

11.2.5.3 Osoby i rodziny korzystające ze sklepu socjalnego

W 2025 r. do sklepu zostało skierowanych 368 osób korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Każda z osób/rodzin otrzymała kartę, na której były zapisane przyznane na dany miesiąc punkty, za które można było pozyskiwać produkty żywnościowe. Pracownicy sklepu prowadzili doradztwo przy wyborze produktów, tak aby były one zróżnicowane, pełnowartościowe i ich wybór wiązał się z racjonalnym wykorzystywaniem przyznanych punktów. Bank Żywności na terenie sklepu socjalnego zorganizował w 2025 r. warsztaty żywieniowe z zakresu przygotowywania potraw oraz zapoznania z zasadami zdrowego żywienia. Ponadto prowadzone było doradztwo indywidualne min. dotyczące doboru diet.

11.2.5.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Gmina Miejska Kraków, na podstawie zawartej umowy, na realizację zadania dotyczącego prowadzenia sklepu socjalnego przekazała:

- w 2022 r.: 300 000 zł;
- w 2023 r.: 275 000 zł;
- w 2024 r.: 290 000 zł;
- w 2025 r.: 290 000 zł.

11.2.5.5 Wnioski

Zadanie umożliwia osobom skierowanym zdobycie umiejętności i nawyków racjonalnego gospodarowania zasobami pieniężnymi oraz rzeczowymi, zdrowego żywienia. Ponadto wydawanie żywności z krótkim terminem przydatności przeciwdziała marnowaniu żywności. Edukowanie w tym zakresie w sklepie socjalnym pomoże na lepsze funkcjonowanie osób/rodzin we własnych środowiskach, gdzie wybór właściwych produktów żywieniowych i odpowiedni sposób żywienia jest ważnym elementem codziennego życia każdego człowieka.

11.2.6 Lokalny Program Ośłonowy dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych

W 2025 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kontynuował realizację Lokalnego Programu Ośłonowego dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych. Pomoc w ramach Programu przyznawana była począwszy od 1 stycznia 2014 r., początkowo w oparciu o przepisy uchwały Nr XC/1354/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 listopada 2013 r., a następnie od dnia 14 sierpnia 2015 r. do 31 grudnia 2022 r. na podstawie uchwały Nr XVIII/317/15 Rady Miasta Krakowa z dnia 24 czerwca 2015 r. Od 2023 r. Program jest kontynuowany w oparciu o przepisy uchwały Nr CIV/2833/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie lokalnego programu pomocy społecznej w postaci Lokalnego Programu Ośłonowego dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych, która określa czas jego realizacji do 2026 r.

Realizacja Programu stanowi także wypełnienie zadań wynikających z uchwały w sprawie kierunków działania dla Prezydenta Miasta Krakowa w celu poprawy stanu jakości powietrza (uchwała Nr LXXXIII/1274/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 września 2013 r., która przewiduje m.in. przygotowanie i realizację socjalnego pakietu osłonowego dla osób, które zakaz palenia węglem może dotknąć finansowo).

W ramach Lokalnego Programu Osłonowego na podstawie decyzji administracyjnej przyznaje się świadczenie pieniężne w postaci zasiłku celowego, określające wysokość pomocy i sposób jej realizacji. Pomoc przyznawana jest na dany rok kalendarzowy.

Dopuszczalna jest kontrola w lokalu, dokonywana przez komórkę UMK właściwą ds. PONE, celem ustalenia braku czynnych kotłowni i palenisk węglowych. Jedną z przesłanek do uzyskania pomocy w ramach Programu jest kryterium dochodowe, które w przypadku osoby samotnie gospodarującej nie może przekroczyć 200% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, a w przypadku rodziny 200% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej.

O pomoc mogą ubiegać się osoby i rodziny, które nie wcześniej niż przed dniem 14 września 2011 r. i nie później niż 10 października 2019 r. (w okresie obowiązywania Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Krakowa) dokonały trwałej zmiany systemu ogrzewania z ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie gazowe, elektryczne, olejowe (lekki olej opałowy), bądź polegające na podłączeniu do miejskiej sieci ciepłowniczej. Beneficjenci Programu muszą wykazać zobowiązanie do regulowania opłat na rzecz dostawcy energii cieplnej służącej ogrzaniu lokalu oraz faktycznie zamieszkiwać w lokalu przed i po dokonaniu trwałej zmiany systemu ogrzewania.

11.2.6.1 Organizacje pozarządowe realizujące projekt

Zadanie nie było realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

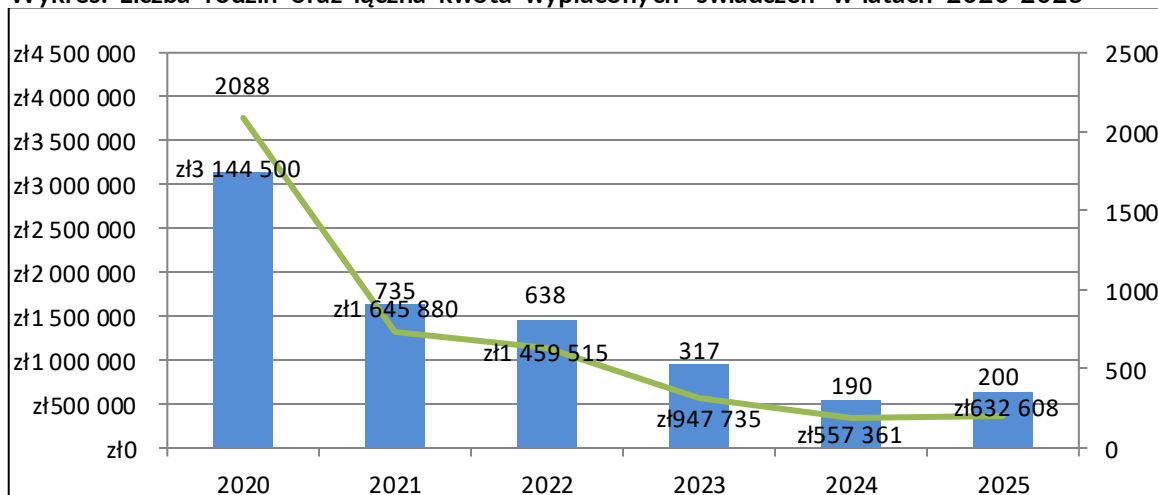
11.2.6.2 Kadra

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

11.2.6.3 Osoby i rodziny korzystające z lokalnego programu osłonowego rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W 2025 r. do MOPS wpłynęły 204 wnioski o przyznanie pomocy w ramach Programu. Świadczenie wypłacono 200 rodzinom na łączną kwotę 632 608,31 zł. Średnia wysokość rocznej pomocy dla jednego gospodarstwa domowego wyniosła 3 163 zł.

Wykres: Liczba rodzin oraz łączna kwota wypłaconych świadczeń w latach 2020-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Do opisu charakterystyki osób korzystających ze świadczeń w ramach lokalnego programu ostonowego wykorzystano 210 osoby¹⁴⁴, które były podmiotami decyzji, a ich świadczenie zostało zrealizowane w 2025 r. Osoby te należą do klientów pomocy społecznej. U pozostałych świadczeniobiorców lokalnego programu ostonowego nie były przeprowadzane wywiady środowiskowe, stąd brak szczegółowych informacji o ich cechach demograficzno-społecznych.

Wśród świadczeniobiorców będących klientami ośrodka, kobiety i mężczyźni stanowili podobny odsetek.

Tabela: Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców lokalnego programu ostonowego

Cechy demograficzno-społeczne świadczeniobiorców programu ostonowego	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
poniżej 24	32,7%	32,0%	32,4%
25-34	1,8%	2,0%	1,9%
35-44	13,7%	9,0%	11,4%
45-59	19,1%	26,0%	22,4%
60- 64	8,2%	11,0%	9,5%
65 i więcej	24,5%	20,0%	22,4%
wykształcenie			
gimnazjalne i niższe	42,7%	46,0%	44,3%
zasadnicze zawodowe	20,0%	28,0%	23,8%
średnie ogólne i zawodowe	21,8%	17,0%	19,5%
policealne	1,8%	0,0%	1,0%
wyższe	8,2%	4,0%	6,2%
nieustalony poziom wykształcenia	5,5%	5,0%	5,2%
stan cywilny			
panna/kawaler	52,7%	65,0%	58,5%
rozwidziona/rozwidziony	14,5%	5,0%	10,0%
separowana/separowany	0,0%	1,0%	0,5%
wdowiec/wdowa	8,3%	0,0%	4,3%
zamężna/żonaty	24,5%	28,0%	26,2%
konkubinat	0,0%	1,0%	0,5%
pozycja na rynku pracy			
bezrobotni	10,9%	18,0%	14,3%
bierni zawodowo	73,6%	67,0%	70,5%
pracujący	15,5%	15,0%	15,2%

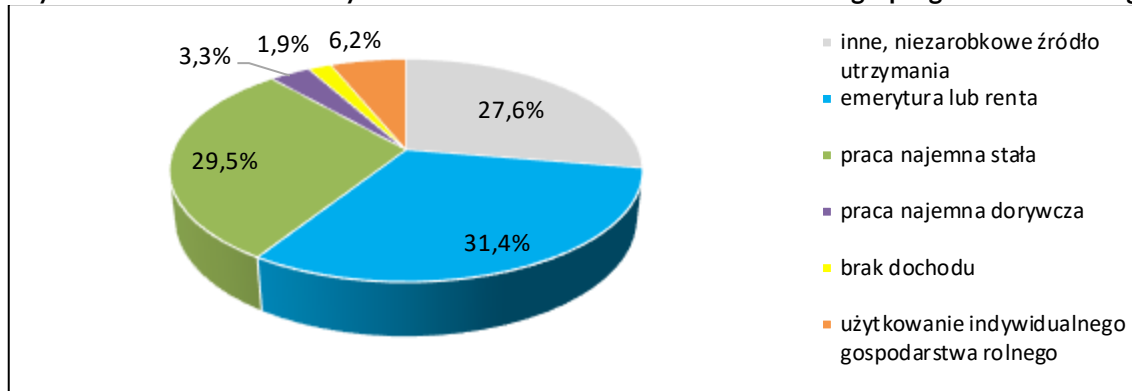
Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Do najliczniejszej grupy świadczeniobiorców należą osoby w wieku poniżej 24 lat: 32,4%. Osoby korzystające ze świadczenia, w ramach lokalnego programu ostonowego, to przede wszystkim panny i kawalerowie 58,5% oraz będące w związkach małżeńskich 26,2%. W populacji świadczeniobiorców największą grupę tworzą osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej 44,3%. Ponad 70% świadczeniobiorców to osoby bierne zawodowo.

Głównym źródłem utrzymania rodzin świadczeniobiorców lokalnego programu ostonowego jest emerytura lub renta 31,4% oraz praca najemna stałą 29,5%.

¹⁴⁴ Źródło: Pomost Std.

Wykres: Główne źródło utrzymania rodzin świadczeniobiorców lokalnego programu ośtonowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Ponad 75% osób korzystających z programu osiąga dochód od 500 do 1499 zł. Do najczęstszych problemów występujących wśród świadczeniobiorców LPO należała długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

Tabela: Wysokość dochodu osób (w zł)

0*	1,9%
0,1-499	9,0%
500-999	30,5%
1000-1499	44,8%
1500 i powyżej	13,8%

*obliczonego na podstawie Ustawy o pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

11.2.6.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

W ramach lokalnego programu ośtonowego dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych wypłacono świadczenie rodzinom na łączną kwotę:

Rok	Koszt programu	Średnia wysokość świadczenia	Liczba osób/rodzin
2020	3 144 500 zł	1506 zł	2088
2021	1 645 880 zł	2239 zł	735
2022	1 459 515 zł	2288 zł	638
2023	947 735 zł	2990 zł	317
2024	557 361 zł	2933 zł	190
2025 r.	632 608,31 zł	3163 zł	200

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Kraków

11.2.6.5 Wnioski

Zapewnianie możliwości otrzymania wsparcia finansowego w ponoszeniu zwiększonych kosztów grzewczych związanych z trwałą zmianą systemu ogrzewania, wpisuje się w działania mające na celu poprawę stanu jakości powietrza na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

12 Zasoby pomocy społecznej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy osobom w kryzysie bezdomności

12.1 Osoby w kryzysie bezdomności w społeczności Miasta Krakowa

Osobą bezdomną, zgodnie z definicją sformułowaną na gruncie ustawy o pomocy społecznej, jest osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania¹⁴⁵.

Według raportu opracowanego przez Zespół Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej pt. „Wykluczenie społeczne w Małopolsce – strategię przeciwdziałania. Osoby bezdomne” na bezdomność mają wpływ „...takie czynniki jak: trudna sytuacja mieszkaniowa, utrudniony dostęp do rynku pracy, w tym długotrwałe bezrobocie, ubóstwo, pozbawienie mieszkania (eksmisja), brak miejsca do mieszkania po opuszczeniu różnego typu instytucji (np. po powrocie z zakładu karnego, opuszczeniu domu dziecka, po powrocie ze szpitala psychiatrycznego) połączony z brakiem lub niewystarczającą integracją społeczną. Do krytycznych sytuacji życiowych, które mogą wpływać na sytuację zagrożenia bezdomnością, zaliczyć należy również rozpad rodziny i patologie życia rodzinnego (często związane z przemocą domową)”¹⁴⁶.

Zgodnie z „Ogólnopolską diagnozą deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski” profil osób w kryzysie bezdomności w ostatnich latach zmienia się. Analiza danych zastanych w regionalnych dokumentach i strategiach społecznych wskazuje, na główne trendy: „...wzrost liczby młodych bezdomnych, między 20 a 40 rokiem życia, w tym wychowanków pieczy zastępczej i osób po opuszczeniu zakładów karnych; pogarszający się stan zdrowia zarówno młodszych, jak i starszych odbiorców wsparcia (m.in. w wyniku pogłębiającego się uzależnienia od alkoholu oraz nowych substancji rujnujących zdrowie), wzrost liczby osób wymagającej wzmożonej i stałej opieki ze względu na stan zdrowia, przy czym duża grupa z nich nie powinna w ogóle trafiać do schronisk, wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi, wchodzenie w bezdomność osób powracających z migracji zarobkowych, starzenie się populacji bezdomnych (Bezdomny Senior+), zwiększanie się liczby wieloletnich pensjonariuszy instytucji stacjonarnych, którzy nie są w stanie funkcjonować samodzielnie poza placówką”¹⁴⁷.

W Narodowym Spisie Powszechnym w 2021 r. podjęta została próba spisania osób bezdomnych. W związku z sytuacją związaną z pandemią wywołaną wirusem SARS-CoV-2 nie było możliwe zrealizowanie – jak to miało miejsce w poprzednich spisach – odrębnego badania osób bezdomnych¹⁴⁸.

Według definicji przyjętej w spisie bezdomny to osoba, która z różnych przyczyn – ekonomicznych, rodzinnych lub administracyjnych – deklaruje brak stałego miejsca zamieszkania. Do osób bezdomnych nie należy zaliczać takich, które są pozbawione dachu nad głową z powodu wypadków losowych (kataklizmów, powodzi, pożarów itp.)¹⁴⁹.

Według wyników NSP 2021 spisało się w samospisie lub zostało spisanych przez rachmistrzów spisowych 27 994 osób bezdomnych. Analiza zbiorowości osób bezdomnych według cech demograficznych wskazuje, że bezdomność w Polsce jest „bezdomnością

¹⁴⁵ Art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.).

¹⁴⁶ „Wykluczenie społeczne w Małopolsce – strategię przeciwdziałania. Osoby bezdomne”, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej, Kraków 2013 r.

¹⁴⁷ Grewiński M., Lizut J., Rabiej P. (red.), Ogólnopolska diagnoza deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski, ROPS Toruń / Uczelnia Korczaka, Elipsa, Warszawa 2024, strona 305,306.

¹⁴⁸ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021, Warszawa 2023 r., strona 173.

¹⁴⁹ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie małopolskim świetle wyników NSP 2021, Urząd Statystyczny w Krakowie, strona 85.

męską". Zdecydowaną większość osób bezdomnych stanowią mężczyźni 82,2%, podczas gdy bezdomne kobiety stanowiły 17,8% badanej zbiorowości. Procesem zachodzącym wśród populacji osób bezdomnych jest jej starzenie się – mediana wieku osoby bezdomnej wyniosła 56,3 lata podczas gdy dla ludności Polski było to 41,7 lat. Dane te odzwierciedlają obserwowane w ostatnich latach zmiany demograficzne w Polsce, tj. wzrost odsetka ludzi w starszym wieku jako efektu zaawansowanego procesu starzenia się polskiego społeczeństwa¹⁵⁰.

O randze bezdomności wśród problemów społecznych decydują nie tylko trudne do uchwycenia parametry ilościowe, ale również dynamika zjawiska i zmiany w strukturze populacji. Jest to grupa bardzo mobilna, częściej niż inne grupy przemieszczająca się po kraju, bądź nie korzystająca z oferowanych oficjalnie form pomocy, co dodatkowo utrudnia ewidencję osób bezdomnych.

W nocy z 28 na 29 lutego 2024 r. przeprowadzono po raz szósty ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych, którego realizacja koordynowana była przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Badania liczby osób bezdomnych odbywają się co dwa lata. Ostatnie ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych przeprowadzono w lutym 2019 r. W roku 2021 oraz 2022 ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych nie zostało przeprowadzone z powodu panującej pandemii Covid-19¹⁵¹. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej czasowo zawiesiło na kolejny rok organizację badania z powodu napaści zbrojnej Rosji na Ukrainę i jej konsekwencje¹⁵².

Na podstawie opublikowanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wyników „Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych – edycja 2024”¹⁵³, w momencie realizacji badania zdiagnozowano 31 042 osób w kryzysie bezdomności, w tym 80% byli to mężczyźni (24 880 osoby), a 20% to kobiety (6162 osoby). Ponadto, osoby poniżej 18 roku życia stanowiły 5% (1 524) ogólnej liczby osób w kryzysie bezdomności i wśród tych młodych osób proporcje wg płci rozkładają się po połowie. W porównaniu z danymi z poprzednich ogólnopolskich badań, na przestrzeni ostatnich siedmiu lat liczba osób w kryzysie bezdomności w Polsce waha się pomiędzy 30 tysiącami (badanie z 2019 r.) a 33 tysiącami (badanie z 2017 r.) i wynosi obecnie 31 tysięcy (badanie z 2024 r.). Nastąpił wzrost liczby kobiet w kryzysie bezdomności, a spadek liczby mężczyzn.

Podobnie jak w poprzednich badaniach wśród przebadanych osób 23 404 (76%) przebywało w placówkach instytucjonalnych, a 6 648 (21%) poza nimi – w przestrzeni publicznej i miejscach niemieszkalnych. Ponad 3% badanych (990 osób) przebywało w mieszkaniach chronionych, treningowych i wspomaganych¹⁵⁴, co pozytywnie świadczy o postępującej deinstytucjonalizacji wsparcia.

90% osób w kryzysie bezdomności zadeklarowało obywatelstwo polskie (27 959 osób), zaś 6% obywatelstwo ukraińskie (1 749 osób). Pozostałe osoby deklarowały inne obywatelstwa lub jego brak.

Z badań wynika, że najwięcej osób w kryzysie bezdomności przebywa w województwie pomorskim – 15% (4 575 osób), śląskim – 13% (4 050 osób) oraz mazowieckim – 11% (3 452 osoby). Najmniej po 2% w województwach podlaskim (638 osób), opolskim (767

¹⁵⁰ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021, Warszawa 2023 r., strona 173

¹⁵¹ *Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym*. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Warszawa, grudzień 2022 r.

¹⁵² „Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz osób bezdomnych w województwach w roku 2022”, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, Wydział do Spraw Pracy Środowiskowej i Programów, Warszawa, sierpień 2023 r., strona 3.

¹⁵³ Wyniki ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych - edycja 2024, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, data publikacji 28.06.2024, <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych---edycja-2024>.

¹⁵⁴ Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej obowiązująca od 1 listopada 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.), wprowadziła rozróżnienie na mieszkania treningowe i wspomagane, do których mogą być kierowane osoby w kryzysie bezdomności, oraz opisano dokładnie funkcje tych mieszkań w art. 53 ustawy. Badanie było prowadzone w czasie tzw. przejściowym, gdzie jeszcze część miejsc posługiwała się nazwą „mieszkania chronione”.

osób) i lubuskim (717 osób). W większości województw liczba osób w kryzysie bezdomności zmniejszyła się, jednakże w czterech województwach odnotowano negatywną tendencję i większe liczby niż w dwóch poprzednich badaniach, dotyczy to województw małopolskiego, podkarpackiego, pomorskiego oraz wielkopolskiego. Większość osób w kryzysie bezdomności przebywa na terenie gmin i miejscowości poniżej 100 tysięcy mieszkańców – 54%, zaś w miejscowościach i gminach powyżej 100 tysięcy mieszkańców znajduje się 46% osób w kryzysie bezdomności.

Jako główne przyczyny swojej sytuacji życiowej osoby bezdomne podają uzależnienie od alkoholu – 19% oraz konflikt rodzinny – 17%. W dalszej kolejności znalazły się: eksmisja/wymeldowanie z mieszkania – 11%, rozpad związku – 8%, bezrobocie/utrata pracy – 7% oraz zły stan zdrowia/niepełnosprawność – 7%.

Najwięcej osób w kryzysie bezdomności zdiagnozowano w przedziale wiekowym 41-60 lat (13 232 osoby, w tym 2 169 kobiet i 11 063 mężczyzn). Kolejną najliczniejszą grupą są osoby najstarsze w przedziale wiekowym 60+ (10 084 osoby, w tym 1 526 kobiet oraz 8 558 mężczyzn).

Osoby w kryzysie bezdomności deklarują w większości, że nie są w związku małżeńskim: kawaler/panna – 45%, lub są rozwiedzeni – 35%. Osoby zamężne/żonate stanowią 8%, podobnie jak osoby, które deklarują, że ich małżonkowie zmarli (wdowiec/wdowa) – 8%.

Większość osób bezdomnych ma wykształcenie zawodowe – 41% oraz wykształcenie podstawowe – 29%. Wykształcenie średnie (w tym techniczne), zadeklarowało 17% badanych. Nastąpił wzrost osób w kryzysie bezdomności z wykształceniem wyższym o 57 punktów % w odniesieniu do badania z 2019 r., i obecnie osoby z wykształceniem wyższym stanowią 4% ogółu osób w kryzysie bezdomności.

Na podstawie informacji uzyskanych podczas badania można zaobserwować, że najliczniejszą grupę stanowią obecnie osoby pozostające w kryzysie bezdomności do 2 lat – 31%. Kolejną grupą to osoby bezdomne od 2 do 5 lat – 25%. Osoby będące w kryzysie bezdomności powyżej 20 lat stanowią 6% populacji badanych.

Najczęściej podawanym źródłem dochodu przez osoby objęte badaniem był zasiłek z pomocy społecznej 33%, w drugiej kolejności wskazywano emeryturę/rentę 16%. Brak dochodu zadeklarowało 15% osób, pracę „na czarno” wskazało 9% badanych, zaś 7% wskazało zbieractwo a u 6% dochód stanowi legalne zatrudnienie.

W województwie małopolskim¹⁵⁵ przebywały 2093 osoby w kryzysie bezdomności (wzrost o 10,5% w porównaniu z badaniem z 2019 r.), w tym 84% stanowili mężczyźni. 1,4% stanowiły osoby poniżej 18 roku życia, a ponad 28% to osoby powyżej 60 lat. Wśród przebadanych osób ponad 70% (1479 osób) przebywało w placówkach instytucjonalnych.

Prawie 98% osób, które odpowiedziały na to pytanie¹⁵⁶ zadeklarowało obywatelstwo polskie, zaś 1,4% obywatelstwo ukraińskie. Pozostałe osoby deklarowały inne obywatelstwa. Najliczniejszą grupę spośród badanych udzielających informacji ponad 23% osoby pozostające w kryzysie bezdomności od 2 do 5 lat – ponad 23% oraz od 5 do 10 lat – ponad 23%. lat. 7,6% to osoby pozostające w kryzysie bezdomności już ponad 20 lat.

Osoby w kryzysie bezdomności w Małopolsce to przede wszystkim osoby nie będące w związku małżeńskim: kawalerowie/panny 47%, rozwiedzeni/rozwiedzione 37%. Żonaci/żonate stanowią 7%, a wdowcy/wdowy 6% udzielających odpowiedzi.

Większość osób bezdomnych ma wykształcenie zawodowe 45% oraz wykształcenie podstawowe 25%. Wykształcenie średnie (w tym techniczne), zadeklarowało 20% badanych. Wykształcenie wyższe zadeklarowało 4% badanych. Na pytanie o źródło

¹⁵⁵ Ogólnopolskie Badanie Liczby Osób Bezdomnych 2024 - sprawozdanie.xls, tabele opublikowane na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, data publikacji 28.06.2024, <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych---edycja-2024>.

¹⁵⁶ Zgodnie z kwestionariuszem badania, jeśli z osobą w kryzysie bezdomności z pewnych względów był utrudniony kontakt (np. wpływ środków psychoaktywnych), bądź odmówiła wzięcia udziału w badaniu, to można było wypełnić kwestionariusz wywiadu wyłącznie z zaznaczeniem miejsca przebywania, płci i szacowanego wieku osoby badanej. Stąd całkowita liczba osób bezdomnych w województwie może nie pokrywać się z ogólną liczbą osób w kryzysie bezdomności odpowiadających na poszczególne pytania, takie jak np. stan cywilny czy wykształcenie.

dochodu osoby bezdomne miały możliwość zaznaczenia dowolnej ilości odpowiedzi. Najczęściej podawanym źródłem dochodu był zasiłek z pomocy społecznej 44%, w drugiej kolejności wskazywano emeryturę/rentę 11%. Pracę „na czarno” wskazało 10% badanych, a brak dochodu zadeklarowało 9%, zaś zbieractwo wskazało 6%, podobnie jak legalne zatrudnienie.

Odpowiadając na pytanie, które wydarzenia były przyczyną bezdomności, badani mieli możliwość a zaznaczyć maksymalnie 3 główne powody. Jako główne przyczyny swojej sytuacji życiowej osoby bezdomne podają konflikt rodzinny oraz uzależnienie od alkoholu. W dalszej kolejności znalazły się: eksmisja/wymeldowanie z mieszkania, rozpad związku, bezrobocie/brak pracy/utrata pracy oraz zadłużenie i zły stan zdrowia/niepełnosprawność.

Z przeprowadzonego w lutym 2024 r. badania liczby osób bezdomnych wynika, że w Krakowie w ciągu jednej nocy przebywało 1241 osób bezdomnych: 222 kobiety, 995 mężczyzn oraz 24 dzieci.

Wśród osób bezdomnych przebywających na terenie GMK 814 osób przebywało w placówkach instytucjonalnych, 427 osób znajdowało się poza placówkami instytucjonalnymi, z czego 260 w miejscach niemieszkalnych (klatki schodowe, dworce PKP i PKS, altany śmietnikowe, piwnice itp.) Z przeprowadzonego badania wynika, że w porównaniu z rokiem 2019 nastąpił wzrost ogólnej liczby osób bezdomnych przebywających na terenie Krakowa o 16,8% (w latach 2015-2017 odnotowano wzrost o 13%, a 2017-2019 spadek o 11,2%). Częściowo to zjawisko wynika z faktu pominięcia w badaniach w 2019 r. osób mieszkających na terenie ogródków działkowych, w miejscach zbliżonych do mieszkalnych, zatem realny wzrost jest niższy.

W 2024 r. w porównaniu z rokiem 2019, odnotowano wzrost liczby osób przebywających w placówkach o 5,8% (2015 r. – 882 osób, 2017 r. – 913 osób, 2019 r. – 769 osób, 2024 r. – 814 osób). Natomiast najbardziej widoczny wzrost ogólnej liczby osób bezdomnych przebywających na terenie Krakowa daje się zauważyć przede wszystkim we wzroście liczby osób przebywających poza placówkami instytucjonalnymi (o 45,7% więcej w porównaniu z rokiem 2019). Tak duży odsetek osób poza placówkami może być związany z temperaturą panującą w Krakowie w noc badania, mianowicie w nocy z 28 na 29 lutego 2024 r., nie spadła ona poniżej 6°C oraz uwzględnieniu w badaniu 2024 r. liczby i osób mieszkających na terenie ogródków działkowych, w miejscach zbliżonych do mieszkalnych.

Jednocześnie należy zauważyć, że bardzo istotnym elementem mającym wpływ na wzrost liczby osób bezdomnych jest wzrost liczby obcokrajowców (z 9 osób w roku 2019 do 39 osób w roku 2024, z czego 25 osób stanowili obywatele Ukrainy) co może być związane z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy.

Szacuje się, że w ciągu roku w Krakowie liczba osób bezdomnych oscyluje wokół około 2,3 tysięcy osób.

W roku 2025 r. MOPS objął pomocą 1765 gospodarstw domowych osób bezdomnych (1834 osoby), w tym ze świadczeń skorzystało 1558 rodzin (1605 osób w rodzinach), natomiast 214 rodzin (225 osób) skorzystało z pomocy wyłącznie w formie pracy socjalnej lub innych zadań pracownika socjalnego, określonych w art. 119 ustawy o pomocy społecznej.

W 2025 r. kwalifikowanie osób do pomocy mieszkaniowej odbywało się w trybie Uchwały nr XXX/794/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 5 grudnia 2019 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków oraz tymczasowych pomieszczeń¹⁵⁷.

Zgodnie z powołaną uchwałą, osoby starające się o pomoc mieszkaniową na zasadach ogólnych uprawnione są do ubiegania się o zawarcie umowy najmu socjalnego lokalu

¹⁵⁷ Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego z 2024 r., poz. 1923 z późn. zm

w przypadku braku tytułu prawnego do lokalu oraz udokumentowania faktu osiągania niskich dochodów¹⁵⁸.

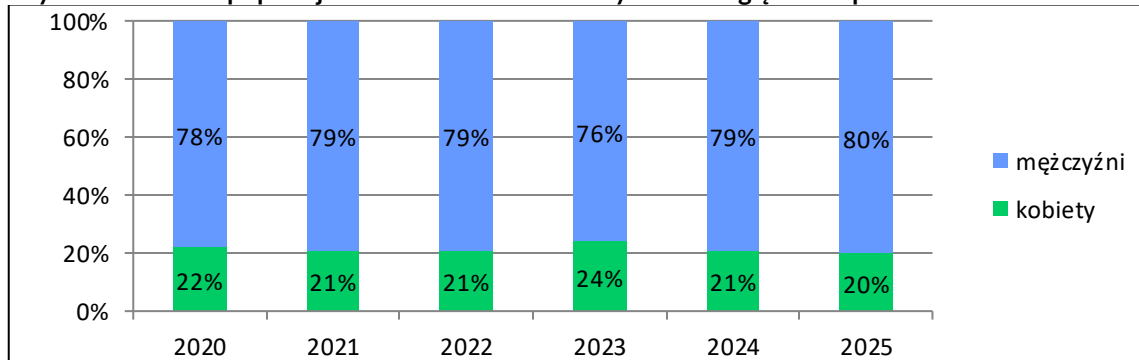
Osoby wnioskujące o pomoc mieszkaniową powinny również wykazać fakt posiadania „centrum życiowego” w gminie, czyli faktyczne zamieszkiwanie na terenie Gminy Miejskiej Kraków¹⁵⁹.

Zgodnie z danymi Wydziału Mieszkalnictwa Urzędu Miasta Krakowa, w wyniku pozytywnej weryfikacji wniosków złożonych w 2025 r. z tytułu niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych (tj. braku tytułu prawnego do lokalu mieszkalnego lub innej nieruchomości) oraz osiągania niskich dochodów wstępnie do ubiegania się o pomoc mieszkaniową zakwalifikowało się 374 osób/rodzin.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r. na propozycję zawarcia umowy najmu w związku z objęciem ostateczną listą mieszkaniową (w 2025 r. i latach ubiegłych) oczekuje 590 osób/rodzin.

Spośród próby 1261 osób bezdomnych¹⁶⁰, objętych pomocą społeczną w 2025 r., zdecydowaną większość stanowią mężczyźni 80%. W porównaniu z rokiem 2024 udział mężczyzn w populacji osób w kryzysie bezdomności utrzymał się na podobnym poziomie.

Wykres: Rozkład populacji krakowskich bezdomnych ze względu na płeć w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

W zbiorowości osób w kryzysie bezdomności obserwuje się wyraźny proces starzenia się. Ponad 75% tej populacji stanowią osoby w wieku powyżej 45 lat, przy czym wśród mężczyzn odsetek ten przekracza 77%. Zjawisko to ma istotne znaczenie prognostyczne - wraz z upływem kolejnych lat w Krakowie należy spodziewać się pogarszania stanu zdrowia osób bezdomnych, a w konsekwencji również spadku ich aktywności zawodowej. Oznacza to, że w najbliższym czasie znaczną część odbiorców wsparcia oferowanego przez ośrodki pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe będą stanowiły osoby w podeszłym wieku oraz osoby o pogarszającym się stanie zdrowia.

Tabela: Cechy demograficzno-społeczne osób bezdomnych w Krakowie

Cechy demograficzno-społeczne osób bezdomnych w Krakowie	kobiety	mężczyźni	ogółem
wiek			
0-17	1,5%	0,4%	0,7%
18-25	0,4%	1,4%	1,2%
26-35	15,1%	5,4%	7,3%
36-45	16,7%	15,1%	15,4%
46-55	27,8%	23,6%	24,4%

¹⁵⁸§ 12 uchwały Nr XXX/794/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 5 grudnia 2019 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków oraz tymczasowych pomieszczeń.

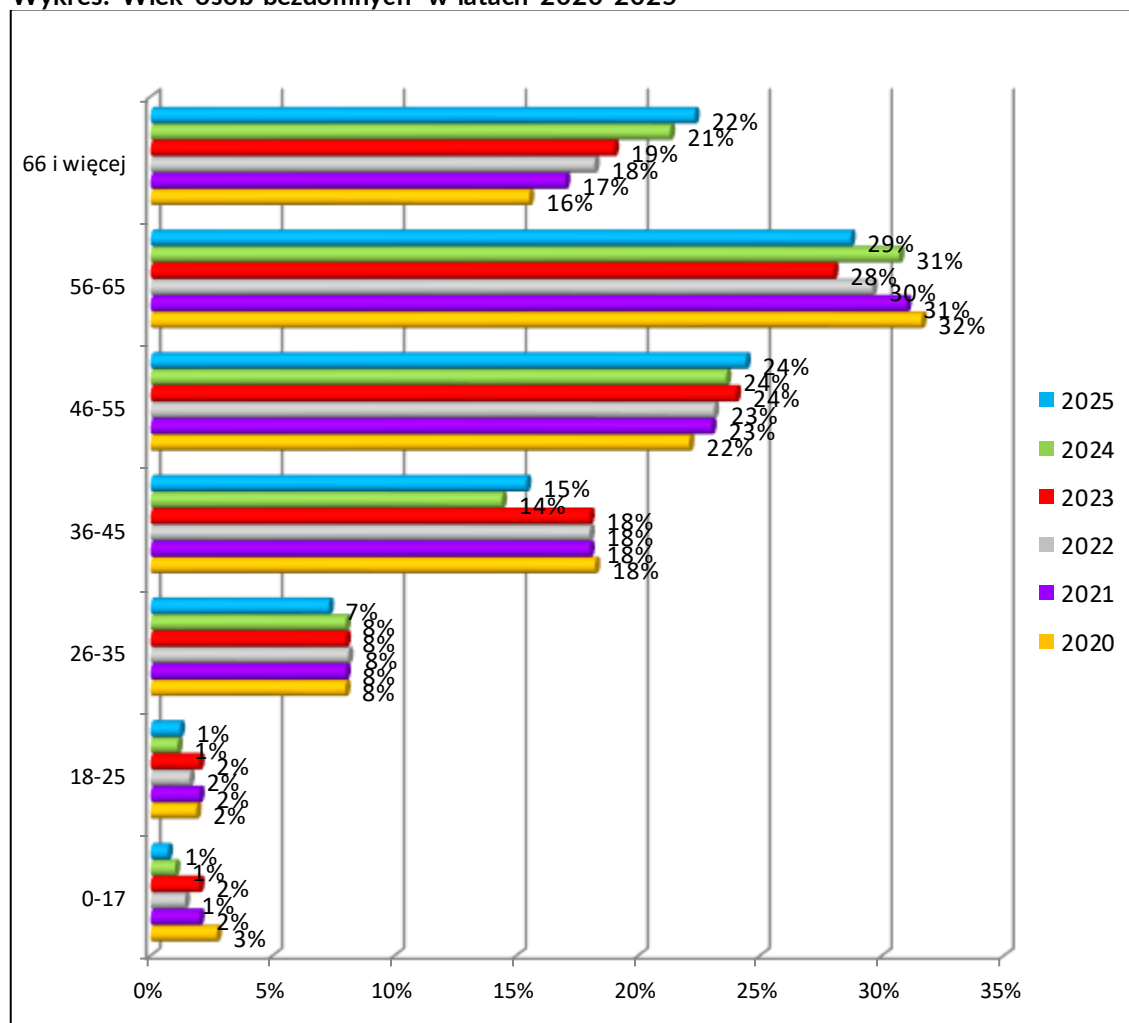
¹⁵⁹§ 13 uchwały Nr XXX/794/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 5 grudnia 2019 r.

¹⁶⁰ Źródło: Pomost Std.

56-65	16,7%	31,7%	28,7%
66 i więcej	21,8%	22,4%	22,3%
wykształcenie			
gimnazjalne i niższe	33,7%	31,8%	32,2%
zasadnicze zawodowe	28,6%	40,7%	38,3%
średnie ogólne i zawodowe	26,2%	21,1%	22,1%
policealne	2,4%	0,3%	0,7%
wyższe	7,5%	4,5%	5,1%
nieustalony poziom wykształcenia	1,6%	1,6%	1,6%
stan cywilny			
panna/kawaler	40,9%	49,3%	47,6%
rozwidziona/rozwidziony	27,8%	36,4%	34,7%
separowana/separowany	0,4%	1,3%	1,1%
wdowiec/wdowa	11,5%	4,0%	5,5%
zamężna/zonaty	19,4%	9,1%	11,2%
pozycja na rynku pracy			
bezrobotni	22,3%	24,5%	24,0%
bierni zawodowo	69,0%	73,1%	72,4%
pracujący	8,7%	2,4%	3,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pomost Std.

Wykres: Wiek osób bezdomnych w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Wśród osób bezdomnych kobiet dominują osoby stanu wolnego - panny stanowią 40,9% ogółu tej grupy. Kolejną liczną kategorię tworzą kobiety rozwiedzione 27,8%, a następnie zamężne 19,4%. W przypadku mężczyzn struktura stanu cywilnego kształtuje się podobnie - najliczniejszą grupę stanowią kawalerowie 49,3% oraz osoby po rozwodzie 36,4%. Analiza danych z lat 2020-2025 wskazuje, że wartości te pozostają na zbliżonym poziomie w całym badanym okresie.

Jednorodność populacji osób w kryzysie bezdomności widoczna jest również w strukturze wykształcenia. Jest to zbiorowość charakteryzująca się niskim poziomem wykształcenia - ponad 70% osób posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i niższe. W 2025 r. najliczniejszą grupę pod względem poziomu wykształcenia stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

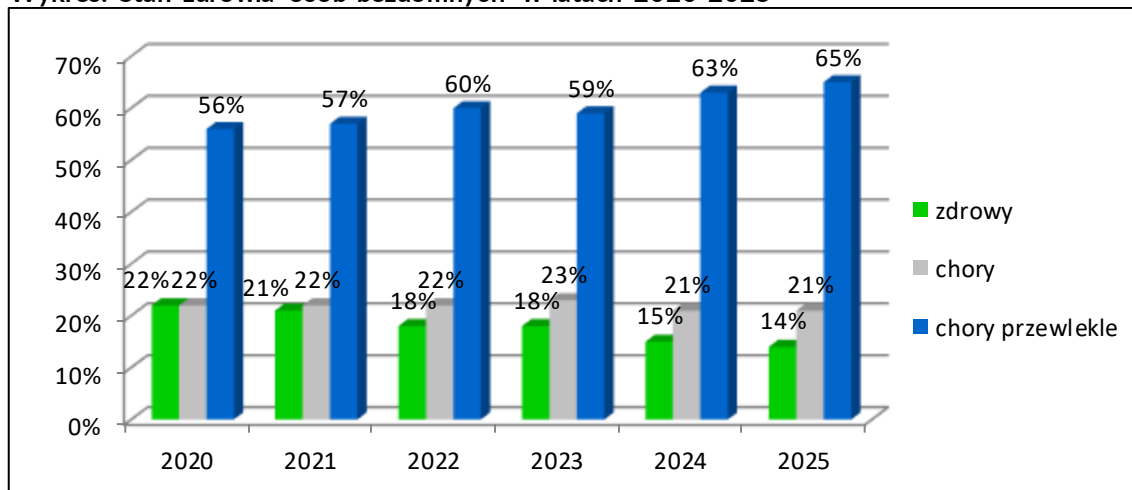
Tabela: Poziom wykształcenia osób bezdomnych w latach 2020-2025

wykształcenie	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
nieustalony poziom wykształcenia	2%	2%	2%	2%	2%	2%
gimnazjalne i poniżej	34%	33%	34%	33%	32%	32%
zasadnicze zawodowe	38%	39%	39%	38%	39%	39%
średnie ogólne i zawodowe	21%	22%	20%	22%	22%	22%
policealne	1%	0%	1%	1%	1%	1%
wyższe	4%	4%	4%	4%	5%	5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Analiza stanu zdrowia osób w kryzysie bezdomności w Krakowie wskazuje na systematyczny wzrost odsetka osób chorujących przewlekle z 56% w 2020 r. do 65% w 2025 r. łącznie osoby chore oraz przewlekle chore stanowiły w 2025 r. aż 86% populacji osób bezdomnych.

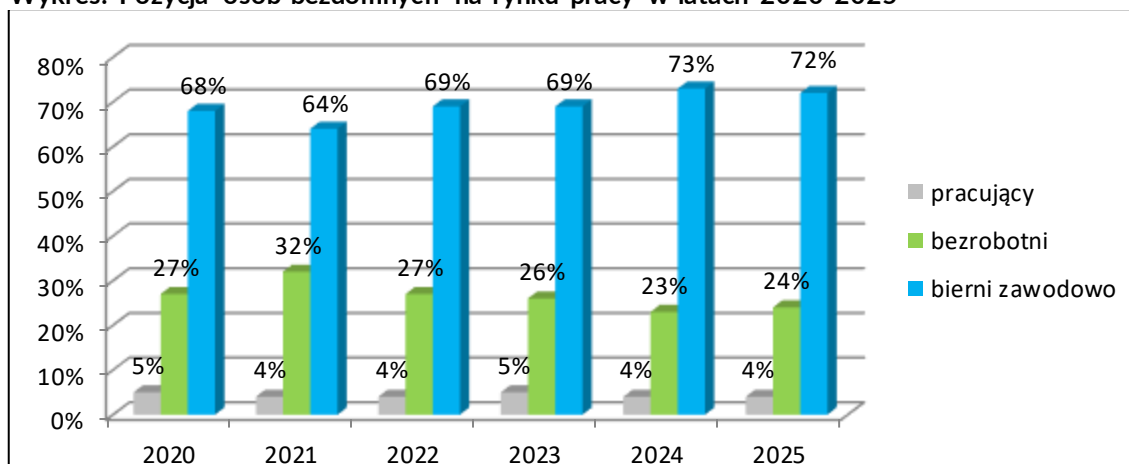
Wykres: Stan zdrowia osób bezdomnych w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

Pogarszający się stan zdrowia osób w kryzysie bezdomności w coraz większym stopniu ogranicza ich możliwości podejmowania pracy. Odsetek osób aktywnych zawodowo w ogólnej populacji osób bezdomnych w Krakowie pozostaje bardzo niski - w 2025 r. wyniósł zaledwie 4%. Najliczniejszą grupę stanowią osoby bierne zawodowo, które w latach 2020-2025 stanowiły średnio 69% ogółu osób bezdomnych.

Wykres: Pozycja osób bezdomnych na rynku pracy w latach 2020-2025

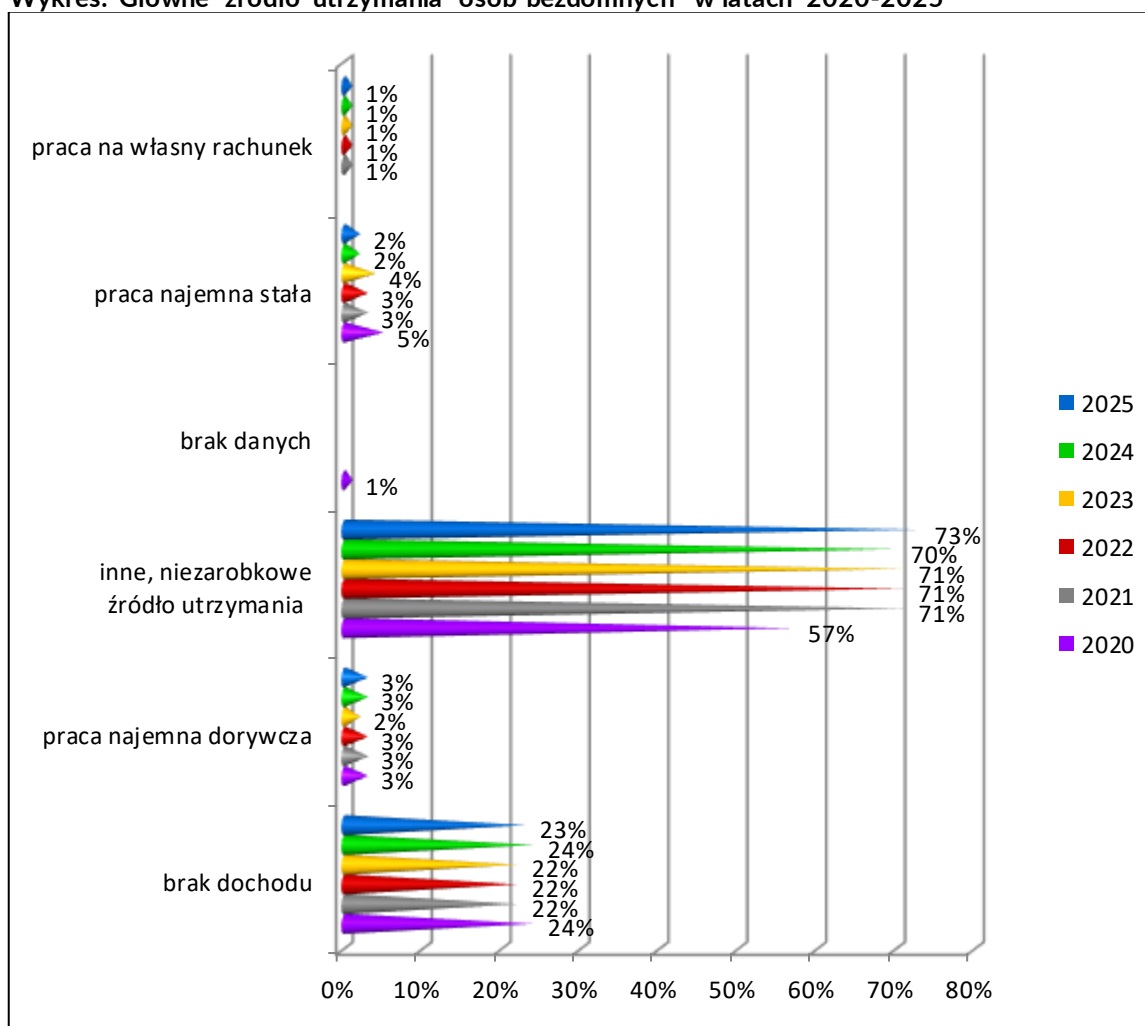

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Osoby w kryzysie bezdomności w zdecydowanej większości prowadzą jednoosobowe gospodarstwa domowe - dotyczy to 92% tej populacji. Z reguły nie dysponują one własnym źródłem dochodu, a podstawę ich utrzymania stanowi pomoc społeczna.

Wśród osób posiadających jakiegokolwiek dochody dominują świadczenia z innych, niezarobkowych źródeł utrzymania 73%, natomiast 23% osób bezdomnych pozostaje całkowicie bez własnego źródła dochodu.

Wykres: Główne źródło utrzymania osób bezdomnych w latach 2020-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomost Std.

W porównaniu z rokiem 2024 cechy demograficzno-społeczne osób w kryzysie bezdomności pozostają na podobnym poziomie.

12.2 Świadczenia na rzecz osób bezdomnych

12.2.1 Zapewnienie usług związanych z zabezpieczaniem schronienia i noclegu osobom bezdomnym

Udzielenie tymczasowego schronienia należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowniach, schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi lub w formie ogrzewalni¹⁶¹.

12.2.1.1 Infrastruktura

Pomoc w formie tymczasowego schronienia realizowana jako zadanie z zakresu pomocy społecznej.

Gmina Miejska Kraków w roku 2025 zlecała podmiotom niepublicznym prowadzenie 2 placówek zapewniających tymczasowe schronienie dla osób bezdomnych:

1. **Noclegownia i Schronisko z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13c w Krakowie** – Placówka dysponuje 52 miejscami, w tym 12 miejscami noclegowymi, 34 miejscami schroniskowymi i 6 miejscami z usługami opiekuńczymi. W 2025 r. ze schronienia w placówce przy ul. Sołtysowskiej skorzystało: 77 osób na części noclegowej oraz 69 osób na części schroniskowej (54 kobiety + 15 dzieci), w tym z usługami opiekuńczymi – 10 kobiet. Na funkcjonowanie placówki w 2025 r. wydatkowano dotację w wysokości 1 520 100 zł.
2. **Noclegownia i Schronisko z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a w Krakowie** – przeznaczone dla pełnoletnich mężczyzn, bezdomnych lub czasowo pozbawionych schronienia. Zapewniające 180 miejsc, w tym 100 miejsc w części noclegowej i 80 miejsc w części schroniskowej, w tym 30 miejsc z usługami opiekuńczymi. W 2025 r. z pomocy schroniska z usługami opiekuńczymi skorzystały łącznie 173 osoby, w tym z miejsc z usługami opiekuńczymi – 75 osób. Z noclegowni skorzystało 439 osób. W sytuacjach kryzysowych, w szczególności w okresie występowania niskich temperatur lub całorocznie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia osoby bezdomnej, placówka przyjmuje osoby bezdomne ponad ustalony limit miejsc. W II półroczu 2025 r. (zgodnie z nową umową) placówka zapewniała około 70 miejsc interwencyjnych dodatkowych (około 20 miejsc schroniskowych i około 50 miejsc noclegowych). Łącznie w 2025 r. placówka udzieliła 3613 dodatkowych osobonoclegów w ramach schroniska oraz 2835 – w ramach noclegowni. Na bieżącą działalność placówki w 2025 r. wydatkowano dotację w wysokości 3 212 362,99 zł.

Dodatkowo Gmina Miejska Kraków wykupiła miejsca dla osób bezdomnych, dla których właściwą do udzielenia pomocy jest Gmina Miejska Kraków, a przebywają poza terenem Krakowa. W roku 2025 wykupiono 1 miejsce w Schronisku dla osób bezdomnych Przemienienia Pańskiego, Jankowice w gminie Ożarów, z którego skorzystała 1 osoba.

Łączne koszty pobytu w Schronisku dla osób bezdomnych Przemienienia Pańskiego wyniosły 25 200 zł.

Ponadto MOPS prowadził w 2025 r. dwie Ogrzewalnie dla Bezdomnych Mężczyzn (budynek A i budynek B) przy ul. Księcia Józefa 52 w Krakowie, zapewniające łącznie 78

¹⁶¹ Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 3, art. 48a ust. 1 i 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.).

miejs. W okresie występowania niskich temperatur uruchamiano również dodatkowe miejsca interwencyjne. W 2025 r. z obu ogrzewalni skorzystało łącznie 438 osób. Koszty prowadzenia placówek w 2025 r. wyniosły 951 045,45 zł.

W ramach zadań z zakresu interwencji kryzysowej w lokalizacji na os. Krakowiaków 46, prowadzonych jest 10 miejsc interwencyjnego schronienia dla kobiet na czas niskich temperatur. W 2025 r. łącznie z tej formy pomocy skorzystało 30 osób.

Tabela: Placówki udzielające pomocy w formie schronienia prowadzone na zlecenie GMK w ramach pomocy społecznej w latach 2020-2025

Placówka	Liczba miejsc w placówce w poszczególnych latach					
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Dom Matki i Dziecka ul. Żywiecka 16*	40	0	0	0	0	0
Noclegownia i Schronisko z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Mężczyzn ul. Makuszyńskiego 19 a	180	180	180	180	180	180
Schronisko z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet ul. Sołtysowska 13c oraz Noclegownia i Schronisko z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet ul. Sołtysowska 13c **	55/50	50	50	50	50/52	52
Schronisko dla osób bezdomnych – starszych i niepełnosprawnych przy ul. Koprowej 4	0	0	0	0	0	0
Schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi „Betsaida” Jankowice 38B, Ożarów oraz Schronisko dla osób bezdomnych "Przemienienia Pańskiego" Jankowice 38, Ożarów ***	5	5	3	3	3/1	1
suma	275/270	235	233	233	233	233

*Dom Matki i Dziecka w Krakowie – Schronisko dla kobiet z dziećmi funkcjonowało do 31.03.2020 r.

**Schronisko dla Bezdomnych Kobiet ul. Sołtysowska 13c funkcjonowało do 31.03.2020 r. zapewniając 55 miejsc, a od 1.04.2020 r. zostało przekształcone w Schronisko z usługami opiekuńczymi dla bezdomnych kobiet zapewniające 50 miejsc, następnie w 2024 r. placówka ponownie została przekształcona i od 1 lipca 2024 r. funkcjonuje jako Noclegownia i Schronisko z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet ul. Sołtysowska 13c, zapewniając 52 miejsca w tym 12 noclegowych, 34 schroniskowe i 6 z usługami opiekuńczymi.

***W 2025 r. zgodnie z potrzebami zostało wykupione 1 miejsce w Schronisku dla osób bezdomnych "Przemienienia Pańskiego", Jankowice w gminie Ożarów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Pomoc w formie schronienia i dziennego pobytu realizowana w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

Gmina Miejska Kraków wspiera organizacje pozarządowe, które w ramach działalności charytatywnej prowadzą placówki zapewniające noclegi osobom bezdomnym oraz miejsca dziennego pobytu. W ramach tej działalności w 2025 r. funkcjonowało 8 placówek (7 zadań zleconych) wspierających osoby bezdomne, które udzieliły schronienia lub dziennego pobytu 808 osobom. Wsparcie w łącznej wysokości 755 420 zł otrzymały:

1) **Chrześcijański Ośrodek Pomocy Bezdomnym „Dom Łazarza” przy ul. Nowogródzkiej 8 w Krakowie** – ośrodek całodobowego pobytu, zapewniający 30 miejsc noclegowych. W 2025 r. placówka udzieliła schronienia 99 osobom bezdomnym. Dodatkowo przy placówce działa **Świetlica dla osób bezdomnych**, która w okresie od 1 stycznia 2025 r. do 31 marca 2025 r. zapewniła 10 miejsc dziennego pobytu (średnio 25 osób dziennie) i dofinansowana była ze środków GMK, a od kwietnia 2025 r. Świetlica funkcjonuje przy Domu Łazarza bez środków GMK na ten cel. Na działalność placówki w 2025 r. wydatkowano dotację w wysokości 105 420 zł.

2) **Dom Św. Brata Alberta przy ul. Saskiej 9a w Krakowie** – placówka w formie mieszkania wspieranego, zapewniająca schronienie dla 47 mężczyzn wychodzących z bezdomności w okresie od 1 stycznia do 31 marca oraz 45 miejsc od kwietnia do grudnia 2025 r.

W 2025 r. placówka udzieliła schronienia 51 osobom bezdomnym. Na funkcjonowanie placówki w 2025 r. wydatkowano dotację w wysokości 60 000 zł.

3) **Przytulisko Św. Brata Alberta dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Malborskiej 64b, w Krakowie** – placówka zapewnia 62 miejsca noclegowe w okresie od 1 stycznia do 31 marca, 30 miejsc od 1 lipca do 9 listopada oraz 35 miejsc od 10 listopada do 31 grudnia 2025r. W 2025 r. placówka udzieliła schronienia 67 bezdomnym kobietom. Na funkcjonowanie placówki w 2025 r. wydatkowano dotację w wysokości 102 000 zł.

4) **Przytulisko dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Skawińskiej 6 w Krakowie** – placówka zapewnia 80 miejsc noclegowych, w tym 10 miejsc dla osób niepełnosprawnych, przewlekłe chorych, niewymagających opieki oraz 6 miejsc dla przyjęć interwencyjnych do dyspozycji dyżuru nocnego policji, straży miejskiej i pogotowia ratunkowego. W 2025 r. placówka udzieliła schronienia 261 bezdomnym mężczyznom. Na funkcjonowanie placówki w 2025 r. wydatkowano dotację w wysokości 448 000 zł.

5) **Mieszkanie Wspierane przy ul. Czarnowiejskiej w Krakowie** – w prowadzonym przez Dziel Pomocy św. Ojca Pio mieszkaniu wspieranym zapewniono 2 miejsca dla bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością kobiet. W 2025 r. udzielono schronienia 3 osobom. Na funkcjonowanie mieszkania wydatkowano dotację w wysokości 20 000 zł.

6) **„Nasz Dom” im. Św. Brata Alberta ul. Nad Fosą 32 w Krakowie** – placówka działająca na podstawie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizująca w okresie od 1 grudnia 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. program pod tytułem „W Naszym Domu wspieramy osoby bezdomne w okresie chłódów jesienno-zimowych 2025”. W ramach zadania zapewniono 20 miejsc całodobowego schronienia dla mężczyzn dotkniętych bezdomnością oraz zabezpieczono podstawowe potrzeby socjalno-bytowe, w tym wyżywienie oraz możliwość dokonywania zabiegów higienicznych. Z programu skorzystało 25 mężczyzn, a na jego realizację w 2025 r. wydatkowano dotację w wysokości 10 000 zł.

7) **„Świetlica dla osób bezdomnych” ul. Woronicza 3b w Krakowie** – placówka działająca na podstawie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w okresie od 3 października 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. W ramach zadania zapewniono 20 miejsc dziennego pobytu, z których skorzystało 277 osób. W ramach zadania zapewniono każdej osobie korzystającej pakiet żywnościowy składający się z kanapki i ciepłego napoju. W 2025 r. na realizację tego zadania wydatkowało dotację w wysokości 10 000 zł.

Tabela: Placówki zlecone przez GMK w ramach działalności charytatywnej udzielające schronienia osobom bezdomnym w latach 2020-2025

Placówka	Liczba miejsc w 2020 r.	Liczba miejsc w 2021 r.	Liczba miejsc w 2022 r.	Liczba miejsc w 2023 r.	Liczba miejsc w 2024 r. *	Liczba miejsc w 2025 r.
Chrześcijański Ośrodek Pomocy Bezdomnym „Dom Łazarza” ul. Nowogródzka 8	35	35	30	30	30	30
Dom Św. Brata Alberta ul. Saska 9a	47	47	47	47	47	45
Przytulisko dla Bezdomnych Mężczyzn ul. Skawińska 4 i 6,	80	80	80	80	80	80
Przytulisko Św. Brata Alberta dla Bezdomnych Kobiet ul. Malborska 64 b	62	62	62	62	62	35
Schronisko dla bezdomnych mężczyzn, ul. Nad Fosą 32 (zadanie realizowane w trybie art.19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	0	0	20	20	20	20
Świetlica Dzienna dla Osób Bezdomnych (od 1 kwietnia 2022 działa przy Chrześcijańskim Ośrodku Pomocy Bezdomnym „Dom Łazarza”)	20	0	10	10	10	0
Prowadzenie mieszkania służącego zapewnieniu warunków w zakresie integracji społecznej osobom w	0	0	0	0	2	2

kryzysie bezdomności zwanego "mieszkaniem wspieranym"						
Świetlica dla osób bezdomnych (od 3 października do 31 grudnia 2025r.) Fundacji Po Pierwsze Człowiek	0	0	0	0	0	20
Centrum Integracji Pro Domo ul. Rzepakowa 4 (zadanie realizowane od 1 lipca do 20 września 2021 r.)	0	10	0	0	0	0
Schronienie dla osób bezdomnych należących do grup mniejszościowych narażonych na dyskryminację – Fundacja „Głos Serca”, os. Wandy 18/U5 (zadanie realizowane od 1 listopada 2019 r.)	12	12	12	0	0	0
suma	256	246	261	249	251	232

*Ogólna liczba miejsc noclegowych nie stanowi sumy miejsc we wszystkich placówkach, ponieważ w niektórych placówkach następowało przekształcenie i zmiana liczby miejsc w ciągu roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

12.2.1.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie polegające na prowadzeniu na zlecenie GMK placówek zapewniających tymczasowe schronienie osobom bezdomnym realizowane było przez Polski Komitet Pomocy Społecznej – Małopolski Zarząd Wojewódzki.

W ramach wspierania działalności charytatywnej polegającej na prowadzeniu placówek zapewniających schronienie, w tym w formie mieszkania wspieranego osobom bezdomnych podmiotami prowadzącymi placówki były następujące Podmioty: Stowarzyszenie Dobroczynne „Betlejem”, Zgromadzenie Braci Albertynów, Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim – Dom Zakonny w Krakowie, Dzieło Pomocy św. Ojca Pio, Krakowska Fundacja Pomocy Potrzebującym „Nasz Dom” im. Św. Brata Alberta oraz Fundacja Po Pierwsze Człowiek.

Ogrzewalnie dla bezdomnych mężczyzn przy ul. Księcia Józefa 52 prowadzone były przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Zadanie z zakresu interwencji kryzysowej (10 miejsc interwencyjnego schronienia dla kobiet na czas niskich temperatur) w okresie styczeń-marzec oraz w okresie listopad - grudzień 2025 r. zostało zlecone przez Gminę Miejską Kraków podmiotowi niepublicznemu, wyłonionemu w trybie otwartego konkursu ofert.

12.2.1.3 Kadra

W realizację zadania polegającego na prowadzeniu na zlecenie GMK placówek zapewniających schronienie dla osób bezdomnych w ciągu roku 2025 zaangażowanych było około 55 pracowników, w tym 25 osób na umowę o pracę w ramach 12,5 etatów oraz około 36 osób na umowy cywilno-prawne. Dodatkowo zaangażowani byli wolontariusze i praktykanci.

W realizację zadania związanego z udzielaniem schronienia osobom bezdomnym w ramach wspierania działalności charytatywnej zaangażowanych było około 50 pracowników (w ramach około 25 etatów), w tym 28 wolontariuszy.

Do pracy w Ogrzewalniach przy ul. Księcia Józefa 52 zaangażowane były 21 osób (w ramach około 10 etatów).

W miejscach interwencyjnego schronienia dla kobiet w okresach niskich temperatur zadanie realizowane było przez 4 osoby.

Pracę socjalną wobec osób przebywających w placówkach prowadzonych w ramach wspierania działalności charytatywnej świadczyli pracownicy socjalni MOPS, natomiast w ośrodkach wsparcia funkcjonujących w ramach zlecenia zadań z zakresu pomocy społecznej, a także w mieszkaniu wspieranym przy ul. Czarnowiejskiej praca socjalna i wsparcie było prowadzone głównie przez pracowników socjalnych zatrudnionych

w placówkach przy współudziale innych specjalistów (np. asystent osoby bezdomnej, psycholog, terapeuta ds. uzależnień, prawnik). Pracownicy socjalni MOPS odpowiadali za przyznanie świadczeń i skierowanie do osób/rodzin bezdomnych odpowiednich usług z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej.

12.2.1.4 Osoby objęte pomocą w formie schronienia, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

W roku 2025 z pomocy w formie schronienia (placówki z zakresu pomocy społecznej ogrzewalnia, noclegownia, schroniska) skorzystało 974 osób (978 gospodarstwa domowe). (Sprawdzić ze sprawozdaniem) W przypadku Noclegowni i Schroniska z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a w sytuacjach kryzysowych, w szczególności w okresie występowania niskich temperatur lub całorocznie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia osoby bezdomnej placówka przyjmuje osoby bezdomne ponad ustalony limit miejsc.

W II półroczu 2025 r. (zgodnie z nową umową) placówka zapewniała około 70 miejsc interwencyjnych dodatkowych (około 20 miejsc schroniskowych i około 50 miejsc noclegowych). Łącznie w 2025 r. placówka udzieliła 3613 dodatkowych osobonoclegów w ramach schroniska oraz 2835 – w ramach noclegowni.

Z placówek prowadzonych w ramach działalności charytatywnej skorzystało w ciągu roku łącznie 808 osób, w tym 277 osób ze schronienia dziennego tj. świetlicy dla osób bezdomnych Fundacji Po Pierwsze Człowiek. Danych osób korzystających ze schronienia w ramach pomocy społecznej i działalności charytatywnej nie można sumować, ponieważ mogą z nich korzystać te same osoby.

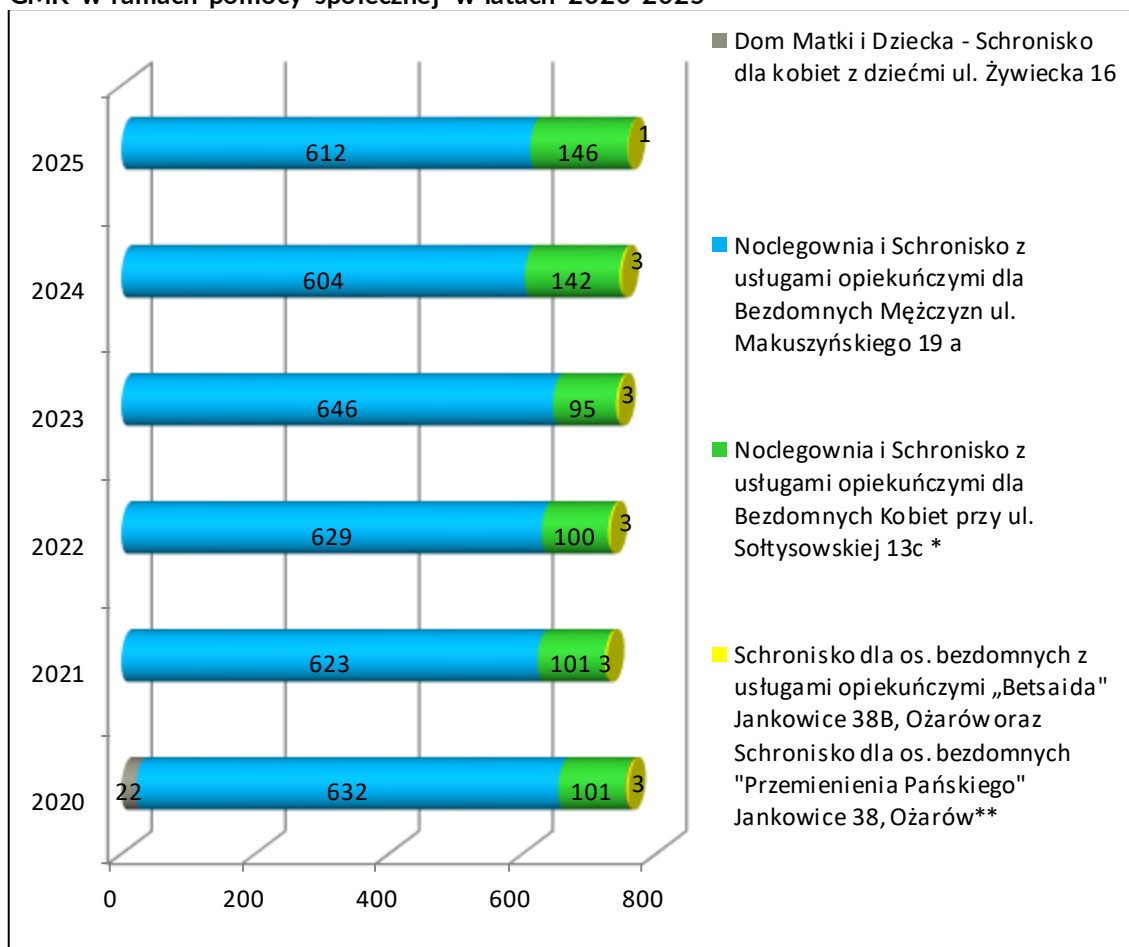
Z Noclegowni i Schroniska z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13c korzystają zarówno samotne kobiety jak i kobiety z dziećmi.

Zauważano, że osoby starsze (mężczyźni i kobiety), mające problemy zdrowotne częściej korzystają z pomocy w formie schronienia w formie schroniskowej i ich okresy pobytu są dłuższe. Nadal wykorzystywane są w pełni miejsca z usługami opiekuńczymi.

W 2025 r. z ogrzewalni skorzystało 438 osób. Osoby bezdomne chętnie korzystają z Ogrzewalni, przede wszystkim osoby przyjeżdżające do Krakowa z całej Polski, a także w przypadku konieczności opuszczenia placówki całonoclegowej lub noclegowni (w związku ze złamaniem regulaminu).

W placówkach niskoprogowych dla mężczyzn (ogrzewalnia, noclegownia) liczba osób zależy w dużej mierze od warunków atmosferycznych.

Wykres: Liczba osób korzystających ze schronienia w placówkach prowadzonych na zlecenie GMK w ramach pomocy społecznej w latach 2020-2025

*Schronisko dla Bezdomnych Kobiet ul. Sołtyśowska 13c funkcjonowało do 31.03.2020 r. a od 1.04.2020 r. zostało przekształcone w Schronisko z usługami opiekuńczymi dla bezdomnych kobiet, a następnie w 2024 r. placówka ponownie została przekształcona i od 1.07.2024 r. funkcjonuje jako Noclegownia i Schronisko z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet.
 **W 2025 r. zgodnie z potrzebami zostało wykupione 1 miejsce w Schronisku dla osób bezdomnych "Przemienienia Pańskiego", Jankowice w gminie Ożarów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

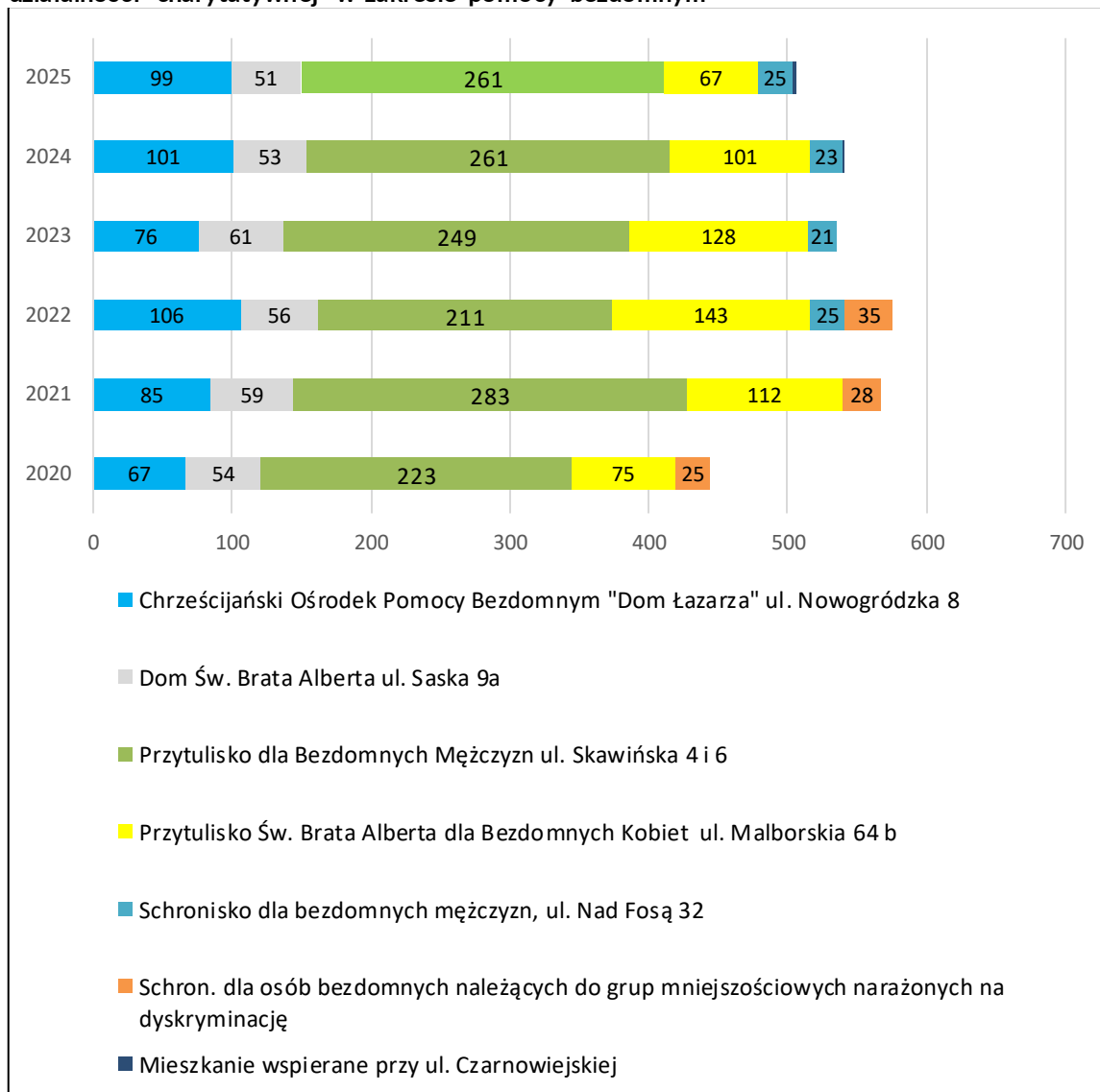
Ze schronisk prowadzonych na zlecenie GMK od lat korzysta podobna liczba osób, co wskazuje, że liczba dotowanych miejsc jest w pełni wykorzystywana.

Pomimo funkcjonujących od kilku lat i cieszących się dużym zainteresowaniem wśród osób pozbawionych schronienia Ogrzewalni, nadal utrzymuje się duża liczba osób korzystających z Noclegowni przy ul. Makuszyńskiego 19 a. Dodatkowo od roku 2023 można zauważyć znaczący wzrost liczby noclegów ponad limit miejsc udzielanych na Noclegowni w okresach, gdy warunki atmosferyczne, szczególnie niskie temperatury mogą zagrażać życiu i zdrowiu osób pozbawionych schronienia (2238 w 2022 r., 6440 w 2023 r., 4825 w 2024 r., 6448 w 2025 r.). Wynika to z jednej strony z wydłużających się okresów niekorzystnych warunków atmosferycznych, jak również zakończeniem okresu pandemii.

Liczba osób korzystających ze schronienia w ramach działalności charytatywnej w latach 2021 do 2025 pozostaje na zbliżonym poziomie. Można natomiast zauważyć, że ze schronienia tego typu w poprzednich latach częściej korzystali cudzoziemcy, w tym osoby z Ukrainy. W roku 2025 liczba ta ustabilizowała się w stosunku do lat poprzednich.

Analizując liczbę osób korzystających z dziennego schronienia w Świetlicy Fundacji Po Pierwsze Człowiek, zasadne będzie kontynuowanie realizacji tego zadania w przyszłości.

Wykres: Liczba osób korzystających ze schronienia w placówkach w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W 2025 r. do MOPS wpłynęły 43 wnioski (dotyczące łącznie 49 osób) w sprawie wskazania noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsce noclegowe dla dłużników, wobec których została orzeczona eksmisja bez prawa do lokalu socjalnego. W 2025 r. z miejsc w proponowanych placówkach, spośród osób eksmitowanych, skorzystało 14 osób.

Populacja osób bezdomnych w Krakowie została szczegółowo scharakteryzowana w podrozdziale 12.1 „Osoby w kryzysie bezdomności w społeczności Miasta Krakowa” na podstawie bazy danych osób bezdomnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, w tym również schronienia w placówkach prowadzonych przez podmioty niepubliczne na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków. W związku z powyższym w niniejszym podrozdziale zostały omówione tylko najbardziej istotne cechy świadczeniobiorców.

Z analizy próby 801¹⁶² osób, które otrzymały świadczenie w formie schroniska i noclegowni, jeśli w ich przypadku został przeprowadzony wywiad środowiskowy wynika, że ponad 86% to mężczyźni. Najliczniejszą grupę tworzyły osoby w wieku powyżej 60 lat 36% oraz w przedziale 50-59 lat 24,2%.

¹⁶² Źródło: Pomost Std

Osoby bezdomne korzystające z tej formy wsparcia to przede wszystkim osoby stanu wolnego - kawalerowie i panny stanowiły 50,7% oraz osoby po rozwodach 33,3%. Pod względem poziomu wykształcenia dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym 35,6% oraz gimnazjalnym i niższym 34,7%.

12.2.1.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadania z zakresu prowadzenia placówek (powierzenie i wspieranie realizacji zadania) udzielających schronienia osobom bezdomnym wynosiła:

- w 2020 r.: 2 635 020,16 zł;
- w 2021 r.: 3 010 954,84 zł;
- w 2022 r.: 3 389 437,47 zł;
- w 2023 r.: 4 085 560 zł;
- w 2024 r.: 4 487 190 zł;
- w 2025 r.: 4 757 662,99 zł.

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadania dotyczącego wspierania działalności charytatywnej polegającej na zapewnieniu schronienia osobom bezdomnym wynosiła:

- w 2020 r.: 638 000 zł;
- w 2021 r.: 542 000 zł;
- w 2022 r.: 634 160 zł;
- w 2023 r.: 739 880 zł;
- w 2024 r.: 827 547 zł;
- w 2025 r.: 755 420 zł.

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na prowadzenie ogrzewalni wyniosła:

- w 2020 r.: 370 329,02 zł;
- w 2021 r.: 605 024,34 zł;
- w 2022 r.: 659 385,29 zł;
- w 2023 r.: 781 708,26 zł;
- w 2024 r.: 775 849,41 zł;
- w 2025 r.: 951 045,45 zł.

Ze środków Gminy Miejskiej Kraków na realizację zadania: miejsca interwencyjnego schronienia dla kobiet w okresach niskich temperatur przeznaczono:

- w 2020 r.: 38 433,78 zł, w okresie listopad – grudzień koszt 8 500 zł;
- w 2021 r.: 29 520 zł;
- w 2022 r.: 31 300 zł;
- w 2023 r.: 32 780 zł;
- w 2024 r.: 34 750 zł;
- w 2025 r.: 36 835 zł.

12.2.1.6 Wnioski

Analiza danych dotyczących populacji osób bezdomnych w Krakowie oraz zakresu świadczonej przez Gminę pomocy w formie schronienia, wraz z liczbą osób korzystających, a także mając na uwadze wprowadzone standardy, określone w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni, wskazuje na deficyty w zakresie zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc noclegowych.

Zauważono (już od 2013 r.), że większość osób bezdomnych chętnie korzysta z pomocy w formie schronienia, przebywa w placówkach dłużej i systematycznie (we wszystkie dni tygodnia) oraz że występuje mniejsza rotacja w placówkach. Przyczyną takiej sytuacji jest to, że z pomocy korzysta więcej osób starszych, chorych, po opuszczeniu szpitali, które

mają trudności nie tylko ze znalezieniem własnego mieszkania na wolnym rynku, ale z samodzielnym funkcjonowaniem. Szczególnie dotyczy to osób pozostających długotrwale w kryzysie bezdomności. Sytuacja ta powoduje, że nawet w okresie letnim zauważamy problemy z zabezpieczeniem schronienia, w szczególności dla mężczyzn w formie całodobowego pobytu.

Podsumowując, aktualnie istotne jest kontynuowanie zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc w ogrzewalniach i noclegowniach dla osób bezdomnych oraz zapewnienie (zwiększenie) odpowiedniej liczby miejsc i pomocy dla osób starszych i chorych w ośrodkach wsparcia – schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, z miejscami schroniskowymi.

System placówek dla osób bezdomnych uzupełniają mieszkania treningowe, o czym mowa w podrozdziale 12.2.2.

Należy jednocześnie podkreślić, że na terenie Krakowa funkcjonują dodatkowo miejsca pomocy dla osób bezdomnych, finansowane ze źródeł innych niż budżet Gminy. Stanowią one istotne uzupełnienie oferty wsparcia dla osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ubóstwem oraz znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

12.2.2 Mieszkania treningowe dla osób bezdomnych

Ogólną charakterystykę pomocy w formie pobytu w mieszkaniu treningowym przedstawiono w podrozdziale 6.2.1: Mieszkania treningowe oraz mieszkania wspomagane dla osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od alkoholu.

Dla osób bezdomnych funkcjonują mieszkania treningowe. Adresatami tej formy wsparcia są osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością, zameldowane ostatnio na pobyt stały na terenie Krakowa, posiadający stałe źródło dochodu i podejmujący działania w kierunku wyjścia z bezdomności i uzależnień oraz uzyskania samodzielnego mieszkania. Grupie osób bezdomnych przebywających w mieszkaniach treningowych, w celu usamodzielnienia, zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie lub utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną. Istotną charakterystyką tej formy pomocy jest fakt, że pobyt w mieszkaniu treningowym przyznawany jest wyłącznie na czas określony.

12.2.2.1 Infrastruktura

W 2025 r. w Krakowie funkcjonowało 6 mieszkań treningowych zapewniających w ciągu roku 27 miejsc dla bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością mężczyzn i 5 miejsc dla bezdomnych kobiet, posiadających ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały na terenie Krakowa. 3 mieszkania treningowe dla bezdomnych mężczyzn prowadzone były przez organizację pozarządową zapewniającą 16 miejsc od 1 stycznia 2025 r. do 30 czerwca 2025 r. oraz 14 miejsc od 1 lipca 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. Kolejne 3 mieszkania treningowe (w tym 2 dla bezdomnych mężczyzn z łączną liczbą 11 miejsc oraz 1 dla 5 bezdomnych kobiet) prowadzone były przez MOPS.

Tabela: Mieszkania treningowe dla osób bezdomnych w latach 2020-2025

Nazwa jednostki	Liczba miejsc w poszczególnych latach wg stanu na 31 grudnia danego roku					
	2020 r.	2021 r.	2022r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Mieszkania treningowe dla bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością mężczyzn	16	16	16	16	16	14
Mieszkania treningowe dla bezdomnych kobiet i mężczyzn prowadzone przez MOPS	16	16	16	16	16	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

12.2.2.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

3 mieszkania treningowe dla bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością mężczyzn prowadzone były na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio.

12.2.2.3 Kadra

W realizację zadania polegającego na prowadzeniu na zlecenie GMK 3 mieszkań treningowych dla bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością mężczyzn zaangażowanych było 5 osób (około 2 etatów) oraz 5 wolontariuszy.

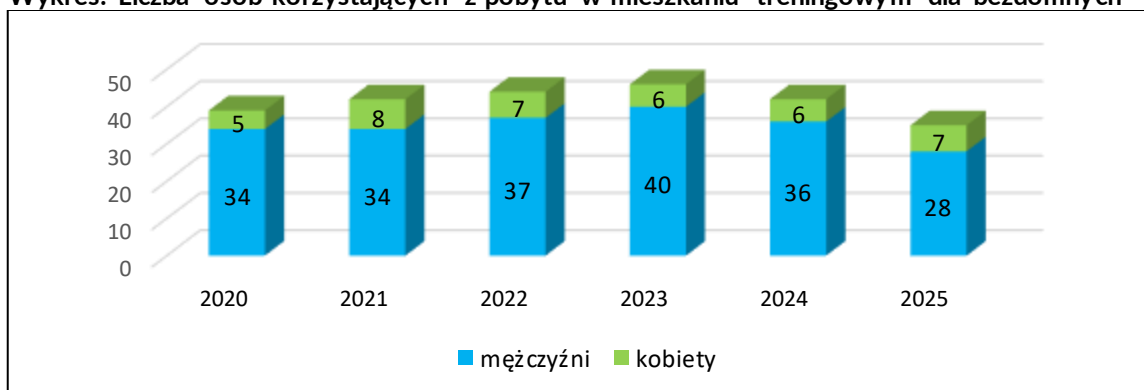
W realizację zadania polegającego na prowadzeniu 3 mieszkań treningowych dla bezdomnych kobiet i mężczyzn przez MOPS zaangażowana była 1 osoba (1 etat).

12.2.2.4 Osoby korzystające ze świadczeń w formie pobytu w mieszkaniu treningowym dla bezdomnych, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy

Szczegółowe informacje dotyczące osób bezdomnych zostały zamieszczone w podrozdziale 12.1 „Osoby w kryzysie bezdomności w społeczności Miasta Krakowa”, gdzie na ich podstawie została scharakteryzowana populacja osób bezdomnych w Krakowie. Zostały one przygotowane na podstawie bazy danych osób korzystających z pomocy społecznej, tym samym są one reprezentatywne również dla osób bezdomnych korzystających z mieszkań treningowych.

W 2025 r. z mieszkań treningowych skorzystało łącznie 35 osób (7 kobiet i 28 mężczyzn).

Wykres: Liczba osób korzystających z pobytu w mieszkaniu treningowym dla bezdomnych¹⁶³

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

12.2.2.5 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację zadania:

- w 2020 r. Gmina Miejska Kraków wydatkowała środki własne w wysokości 93 145,81 zł, natomiast organizacja pozarządowa wydatkowała 98 000 zł z dotacji przekazanej przez Gminę Miejską Kraków;
- w 2021 r. Gmina Miejska Kraków wydatkowała środki własne w wysokości 99 916,33 zł, natomiast organizacja pozarządowa wydatkowała z dotacji przekazanej przez Gminę Miejską Kraków kwotę 100 560 zł;
- w 2022 r. Gmina Miejska Kraków wydatkowała środki własne w wysokości 125 895,12 zł, natomiast organizacja pozarządowa wydatkowała z dotacji przekazanej przez Gminę Miejską Kraków kwotę 135 560 zł;

¹⁶³ W latach 2020-2023 mieszkania chronione dla bezdomnych. W związku z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej od 1 listopada 2023 r. zmianie uległa nazwa mieszkań.

- w 2023 r. Gmina Miejska Kraków wydatkowała środki własne w wysokości 151 615,41 zł, natomiast organizacja pozarządowa wydatkowała z dotacji przekazanej przez Gminę Miejską Kraków kwotę 170 560 zł;
- w 2024 r. Gmina Miejska Kraków wydatkowała środki własne w wysokości 193 647,68 zł, natomiast organizacja pozarządowa wydatkowała z dotacji przekazanej przez Gminę Miejską Kraków kwotę 170 560 zł;
- w 2025 r. Gmina Miejska Kraków wydatkowała środki własne w wysokości 210 307,19 zł, natomiast organizacja pozarządowa wydatkowała z dotacji przekazanej przez Gminę Miejską Kraków kwotę 170 560 zł.

W 2020 r. średniomiesięczny koszt utrzymania w mieszkaniach dotowanych wynosił 510 zł, a w mieszkaniach prowadzonych przez MOPS 485zł.

W 2021 r. średniomiesięczny koszt utrzymania w mieszkaniach dotowanych wynosił 523,75 zł, a w mieszkaniach prowadzonych przez MOPS 520,39 zł.

W 2022 r. średniomiesięczny koszt utrzymania w mieszkaniach dotowanych wynosił 706,04 zł (kwota z rocznej dotacji), a w mieszkaniach prowadzonych przez MOPS 642,17 zł, ustalony na podstawie planu finansowego na rok 2022.

W 2023 r. średniomiesięczny koszt utrzymania w mieszkaniach dotowanych wynosił 888,33 zł, a w mieszkaniach prowadzonych przez MOPS 789,66 zł.

W 2024 r. średniomiesięczny koszt utrzymania w mieszkaniach dotowanych wynosił 888,33 zł, a w mieszkaniach prowadzonych przez MOPS 1008,60 zł.

W 2025 r. średniomiesięczny koszt utrzymania w mieszkaniach dotowanych wynosił 1015,24 zł, a w mieszkaniach prowadzonych przez MOPS 1095,35 zł.

12.2.2.6 Wnioski

Analiza potrzeb osób bezdomnych w Krakowie wskazuje na konieczność prowadzenia usługi wspierającej ich w wychodzeniu z bezdomności. Aktualnie funkcjonuje 6 mieszkań treningowych, które przygotowują osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością do samodzielnego życia. W mieszkaniach prowadzonych przez Dział Pomocy Św. Ojca Pio, w związku z koniecznością dostosowania mieszkań do obowiązujących przepisów zmniejszono liczbę miejsc do 14. Mieszkanie treningowe to forma wsparcia, która stwarza osobom bezdomnym najlepsze warunki do zwiększania własnej aktywności w zakresie zmiany sytuacji życiowej oraz usamodzielnienia się. Planuje się współpracę z organizacjami, które prowadzą mieszkania treningowe, wspierane, readaptacyjne w ramach własnej działalności lub działalności charytatywnej, dofinansowywanej przez gminę.

12.2.3 Praca socjalna z osobami bezdomnymi metodą streetworkingu

Pracownicy socjalni pracujący metodą streetwork obejmują pomocą osoby bezdomne przebywające w przestrzeni publicznej, niekorzystające ze wsparcia instytucjonalnego lub korzystające z niego w sposób nieregularny, z uwagi na swoje wykluczenie społeczne lub brak motywacji do zmiany swojej sytuacji życiowej. W 2025 r. pracownicy socjalni przeprowadzili 361 dyżurów w terenie, których celem było diagnozowanie nowych miejsc pobytu i nawiązywanie kontaktów z osobami bezdomnymi, które nie zostały jeszcze objęte pracą socjalną i udzielenie im informacji lub poradnictwa oraz odbyli 743 wizyty w miejscach pobytu osób bezdomnych w terenie w związku z prowadzeniem indywidualnej pracy socjalnej z osobami bezdomnymi. W ramach podejmowanych działań nawiązano bezpośrednio 1341 kontaktów, obejmując pomocą 182 osoby (dana dotyczy osób znanych z imienia i nazwiska).

Istotnym elementem pracy pracowników socjalnych, pracujących metodą streetwork, były interwencje w sprawie przebywających na terenie Gminy Miejskiej Kraków osób bezdomnych, podejmowane w odpowiedzi na zgłoszenia osób prywatnych, firm i instytucji.

W 2025 r. pracownicy socjalni podjęli 176 interwencji.

Streetworkerzy współpracowali z różnymi podmiotami, instytucjami działającymi w obszarze pomocy osobom bezdomnym, m.in. ze Strażą Miejską, Policją oraz Strażą Ochrony Kolei. W okresie zimowym podejmowano działania, których celem było zmniejszenie ryzyka zamarznięcia osób bezdomnych. Łącznie zrealizowano 33 wspólne dyżury terenowe.

W 2025 r. osoby bezdomne miały możliwość skorzystania z konsultacji w punkcie konsultacyjnym – w siedzibie streetwork przy ul. Rakowickiej 21. Z konsultacji skorzystało 79 osób.

W 2025 r. streetworkerzy odbyli 2 spotkania z kuratorami sądowymi dotyczące określenia zasad współpracy wobec osób bezdomnych objętych kuratelą, a także przeprowadzili szkolenie dla pracowników firmy ochroniarskiej Galerii Krakowskiej oraz podjęli współpracę z Ikea Reatil Poland, czego skutkiem było pozyskanie wyposażenia do punktu konsultacyjnego dla osób bezdomnych.

12.2.3.1 Organizacje pozarządowe

Zadanie nie jest realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

12.2.3.2 Kadra

W 2025 r. w MOPS zatrudnionych było 4 pracowników socjalnych – streetworkerów (4 etaty).

12.2.3.3 Wnioski

Realizowanie pracy socjalnej metodą streetworkingu pozwala na dotarcie i udzielenie odpowiedniej pomocy osobom najbardziej wykluczonych społecznie, które odmawiają lub nie potrafią skorzystać z pomocy. Ważnym elementem pracy streetworkerów jest również współpraca ze Strażą Miejską i Policją oraz Służbą Ochrony Kolei. Zatem zasadne jest kontynuowanie tego typu wsparcia dla osób bezdomnych.

12.2.4 Usługa Asystenta Osoby Bezdomnej

Usługa Asystenta Osoby Bezdomnej polega na indywidualnym, dostosowanym do zdiagnozowanych potrzeb, wsparciu osoby bezdomnej w procesie pokonywania kryzysu bezdomności. Asystent towarzyszy osobie w jej codziennym życiu, motywuje do zmiany, wspiera. Zakres usługi asystenta osoby bezdomnej obejmuje, jedną lub więcej z niżej wymienionych form wsparcia: pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, wsparcie w zakresie poprawy sytuacji finansowej (regulowanie zadłużeń, wyjaśnienie spraw alimentacyjnych), pomoc w aktywizacji zawodowej, wsparcie w próbie odbudowania więzi z najbliższymi, pomoc w dbaniu o zdrowie (doradztwo w kwestiach higieny, motywowanie do leczenia i rehabilitacji, uzyskania stopnia niepełnosprawności lub niezdolności do pracy), motywowanie do podejmowania leczenia uzależnień oraz wytrwania w abstynencji, naukę przestrzegania norm społecznych, dbania o siebie, higienę osobistą oraz miejsce aktualnego pobytu. Współpraca osoby w kryzysie bezdomności oraz wspierającego ją w tym asystenta prowadzić ma do podjęcia przez osobę bezdomną samodzielnego życia.

12.2.4.1 Infrastruktura

W 2025 r. usługa Asystenta Osoby Bezdomnej była realizowana przez MOPS. Wsparciem objęto 18 osób bezdomnych.

12.2.4.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

W 2025 r. zadanie nie było realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

12.2.4.3 Kadra

W 2025 r. Usługę Asystenta Osoby Bezdomnej realizowała w ramach działalności MOPS 1 osoba (w ramach 1 etatu).

12.2.4.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Na realizację zadania:

- w 2020 r. w ramach projektu „Aktywni Zawodowo – Aktywni Społecznie” wydatkowano 48 177,72 zł;
- w 2021 r. w ramach projektu „Aktywni Zawodowo – Aktywni Społecznie” wydatkowano 48 194,28 zł;
- w 2022 r. w ramach projektu „Aktywni Zawodowo – Aktywni Społecznie” wydatkowano 20 570,98 zł;
- w 2023 r. usługa była realizowana w ramach zasobów kadrowych MOPS;
- w 2024 r. usługa nadal była realizowana w ramach zasobów kadrowych MOPS;
- w 2025 r. usługa nadal była realizowana w ramach zasobów kadrowych MOPS.

12.2.4.5 Wnioski

Usługa asystenta osoby bezdomnej stanowi istotne uzupełnienie systemu wsparcia osób bezdomnych i zasadne jest kontynuowanie jej świadczenia na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

12.2.5 Pomoc w formie gorącego posiłku

W ramach wsparcia realizacji zadania z zakresu działalności charytatywnej, polegającego na prowadzeniu kuchni w zasobach lokalowych oferenta na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w 2025 r. gmina dofinansowywała 4 kuchnie, wydające około 700 posiłków dziennie.

W 2025 r. liczba osób, które skorzystały z tego typu pomocy wyniosła 3 837. Łączna liczba wydanych posiłków w 2025 r. wyniosła 222 512. Łączna kwota dotacji przekazana na realizację zadania wyniosła 240 000 zł.

Tabela: Liczba posiłków wydawanych w kuchniach w latach 2020-2025

Dane liczbowe z podziałem na lata	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Liczba osób korzystających z posiłków	3588*	2700*	3800*	3 641	3 350	3 837
Liczba wydanych posiłków	278 327	245 623	229 916	213 452	198 415	222 512

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

*Liczba może być zaniżona. Ze względu na ograniczenie czasu kontaktu z klientami podczas trwania stanu epidemii w części kuchni zawieszono czasowo prowadzenie ewidencji osób, a notowano jedynie liczbę wydanych porcji.

12.2.5.1 Infrastruktura

W roku 2025 realizacja zadania odbywała się w ramach wspierania działalności charytatywnej i obejmowała 4 kuchnie:

Nazwa placówki	Liczba osób korzystających zgodnie z ofertą
Kuchnia św. Brata Alberta – Caritas ul. Dietla 48	około 190 osób dziennie
Kuchnia im. Św. Brata Alberta Stowarzyszenie Przyjaciół im. Św. Brata Alberta ul. Reformacka 3	około 100 osób dziennie

Parafia Rzymskokatolicka pw. Miłosierdzia Bożego Pl. Prezydenta Edwarda Raczyńskiego 1	około 10 osób dziennie
Kuchnia – Fundacja Po Pierwsze Człowiek ul. Woronicza 3B	około 115 osób dziennie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Jeśli jest taka potrzeba i możliwość kuchnie mogą wydawać podwójne porcje zupy.

Pomoc w formie ciepłego posiłku jest realizowana również przez inne podmioty i organizacje, które nie były dofinansowane przez GMK np. kuchnie przyparafialne lub kuchnie prowadzone przez zgromadzenia zakonne.

12.2.5.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie było realizowane przez następujące podmioty: Fundację Po Pierwsze Człowiek, Parafię Rzymskokatolicką pw. Miłosierdzia Bożego, Stowarzyszenie Przyjaciół im. Św. Brata Alberta, Caritas Archidiecezji Krakowskiej.

12.2.5.3 Kadra

Za zasoby kadrowe odpowiedzialne są podmioty prowadzące kuchnie. Do działań w zakresie prowadzenia kuchni są również angażowani wolontariusze. Zgodnie z wymaganiami kadra ma obowiązek posiadać odpowiednie kwalifikacje oraz badania wymagane przepisami. W realizację zadania zaangażowane były 63 osoby (około 9 etatów), w tym 56 wolontariuszy (około 7 etatów).

12.2.5.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Łącznie Gmina Miejska Kraków przekazała na realizację zadania:

- w 2020 r.: 187 520 zł;
- w 2021 r.: 157 600 zł;
- w 2022 r.: 157 600 zł;
- w 2023 r.: 178 200 zł;
- w 2024 r.: 229 159,04 zł;
- w 2025r.: 240 000 zł.

12.2.5.5 Wnioski

Z posiłków w kuchniach społecznych prowadzonych przez ww. organizacje korzystają nie tylko osoby bezdomne, ale również rodziny, osoby bezrobotne oraz inne, które wymagają takiej formy pomocy. Rodzaje wydawanych posiłków są zróżnicowane w zależności od podmiotu prowadzącego kuchnię. Posiłki wydawane przez kuchnie stanowią uzupełnienie świadczeń przyznawanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. w formie jednego gorącego posiłku.

12.2.6 Łaźnia dla osób bezdomnych

W ramach zadania łaźni realizowane są następujące usługi: możliwość wykonania zabiegów higienicznych, pralnia oraz magazyn odzieży. Działania obejmują także strzyżenie, golenie oraz w razie konieczności odwszawianie i wspomaganie leczenia przeciw świerzbowego.

Tabela: Liczba zabiegów w łaźni w latach 2020-2025:

Dane liczbowe z podziałem na lata	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Liczba zabiegów higienicznych	4714	10 062	11 577	12 124	12 570	12 845
Liczba usług w formie pralni	1580	3708	5721	6 678	7 264	5 544
Liczba usług wymiany odzieży	4340	9476	11 397	11 824	12 322	12 292

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

12.2.6.1 Infrastruktura

Od 1 marca 2014 r. funkcjonuje łaźnia dla osób bezdomnych w Centrum Pomocy przy ul. Smoleńsk 4. Od 1 grudnia 2020 r. została uruchomiona druga łaźnia przy ul. Skawińskiej 4.

12.2.6.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie było realizowane przez Dzielę Pomocy św. Ojca Pio oraz Zgromadzenie Braci Albertynów w ramach wsparcia działalności charytatywnej na zlecenie GMK.

12.2.6.3 Kadra

W 2025 r. w realizację powyższego zadania zaangażowanych było 9 osób (około 4,75 etatu) w tym 4 wolontariuszy (około 1,5 etatu).

12.2.6.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość dotacji przeznaczonej na realizację zadania pn. „Zapewnienie możliwości dokonywania zabiegów higienicznych dla osób bezdomnych przebywających w przestrzeni publicznej” wynosiła:

- w 2020 r.: 59 583 zł;
- w 2021 r.: 113 800 zł;
- w 2022 r.: 117 600 zł;
- w 2023 r.: 137 600 zł;
- w 2024 r.: 157 600 zł;
- w 2025 r.: 157 600 zł.

12.2.6.5 Wnioski

W ramach działalności łaźni osoby bezdomne przebywające w przestrzeni publicznej mają możliwość dokonania zabiegów higienicznych, wyprania lub wymiany odzieży. Z usług samej łaźni prowadzonej przez Dzielę Pomocy św. Ojca Pio korzystały średnio 29 osób dziennie, Zgromadzenia Braci Albertynów średnio 20 osób dziennie. Osoby bezdomne chętnie korzystają również z pralni i magazynu odzieżowego. Realizacja tego typu działalności daje możliwość podniesienia higieny osób bezdomnych i obniżenia zagrożenia schorzeniami wynikającymi z niskiego poziomu higieny.

12.2.1 Zapewnienie doraźnej pomocy medycznej i zaopatrzenia w leki dla osób bezdomnych

Gmina dofinansowywała działalność charytatywną w formie Przychodni dla Osób Bezdomnych oraz Punktu Wydawania Leków, w ramach której udzielana jest doraźna pomoc medyczna (lekarska, pielęgniarska) i wydawanie leków. Lekarze w przychodni przyjmowali pacjentów z objawami chorób ostrych, przewlekłych, w tym również zakaźnych. Poprzez udzielenie doraźnej pomocy medycznej udało się również zapobiec niebezpiecznym powikłaniom, szczególnie w przypadku przewlekłych schorzeń dermatologicznych. Wszystkie te działania przyczyniły się także do uświadomienia zasad profilaktyki i higieny osobistej.

Drugim zadaniem dofinansowanym przez Gminę w tej dziedzinie jest działalność Fundacji Przystań Medyczna, polegająca na zapewnieniu doraźnej pomocy medycznej w formie dyżurów, osobom bezdomnym przebywającym w przestrzeni publicznej Gminy Miejskiej Kraków, a także w placówkach dla osób bezdomnych, tj. w Noclegowni i Schronisku z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a, Noclegowni i Schronisku z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13c oraz w Ogrzewalniach dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Księcia Józefa 52.

Tabela: Liczba konsultacji lekarskich, opatrunków i drobnych zabiegów pielęgniarskich oraz wydanych leków i materiałów opatrunkowych w latach 2019-2024

Dane liczbowe z podziałem na lata	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Liczba konsultacji lekarskich	5109	4275	4887	4 715	3 526	3505
Liczba opatrunków i drobnych zabiegów pielęgniarskich	4925	4520	5623	4 882	4 331	3215
Liczba wydanych leków i materiałów opatrunkowych	9940	10 785	21 505	15 121	19 303	16 921

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

12.2.1.1 Infrastruktura

Przychodnia dla Osób Bezdomnych i Apteka Darów prowadzona była przez Stowarzyszenie Lekarzy Nadziei. Przychodnia znajduje się przy ul. Smoleńsk 4, a Apteka Darów na os. Dywizjonu 303, paw. 1.

Dyżury lekarskie zapewnione przez Fundację „Przystań Medyczna” odbywały się jeden/dwa razy w tygodniu w miejscach przebywania osób bezdomnych w przestrzeni publicznej w tym w Ogrzewalniach dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Księcia Józefa 52 oraz stacjonarnie minimum raz w tygodniu terenie placówki Noclegowni i Schroniska z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a i raz w miesiącu na terenie Noclegowni i Schroniska z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13c.

12.2.1.2 Organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadania były realizowane przez Stowarzyszenie Lekarze Nadziei oraz Fundację Przystań Medyczna w ramach wsparcia działalności charytatywnej na zlecenie GMK.

12.2.1.3 Kadra

W 2025 r. w realizację powyższych zadań zaangażowanych było 140 osób w tym 132 wolontariuszy (około 3 etatów), 4 osoby w ramach umowy o pracę (około 1,5 etatu) oraz 5 osób w ramach umów cywilno-prawnych.

12.2.1.4 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość dotacji przeznaczonej na działalność charytatywną polegającą na świadczeniu pomocy przedmedycznej, lekarskiej i wydawaniu leków wynosiła:

- w 2020 r.: 365 000 zł;
- w 2021 r.: 410 000 zł;
- w 2022 r.: 510 000 zł;
- w 2023 r.: 527 000 zł;
- w 2024 r.: 586 500 zł;
- w 2025 r.: 665 500 zł.

12.2.1.5 Wnioski

Realizacja zadania publicznego obejmującego świadczenie doraźnej pomocy medycznej i wydawanie leków zabezpiecza potrzeby osób bezdomnych i ubogich w zakresie uzyskania doraźnej pomocy i poprawy zdrowia, a także jest formą profilaktyki przenoszenia chorób zakaźnych. Pozwala również zaopatrzyć osoby bezdomne oraz instytucje w podstawowe leki i materiały medyczne. Z pomocy w tej formie korzystają nie tylko osoby bezdomne, ale również inne osoby, które z różnych przyczyn nie mają możliwości skorzystania z publicznej służby zdrowia. Przychodnia współpracuje z łaznią Dzieła Pomocy Św. Ojca Pio prowadzoną w tym samym budynku. Uzupełnieniem tej formy były konsultacje lekarskie i pielęgniarskie dla osób bezdomnych, przebywających w przestrzeni publicznej Miasta Krakowa oraz w placówkach, dla osób, które mają trudności w skorzystaniu z pomocy świadczonej przez podmioty lecznicze.

Realizacja zadania na dotychczasowym poziomie jest wystarczająca, ponieważ zgodnie z przepisami, w tym ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, większość osób jest objęta ubezpieczeniem zdrowotnym lub ma przyznane prawo do korzystania z publicznej służby zdrowia. Istotne jest zapewnienie doraźnej pomocy medycznej i pielęgniarskiej osobom, które mają ograniczony dostęp w ramach opieki zdrowotnej.

12.2.2 Wigilia dla osób bezdomnych i samotnych

W roku 2025 po raz kolejny Caritas Archidiecezji Krakowskiej zorganizował Wigilię Świąt Bożego Narodzenia dla osób bezdomnych i samotnych w dniu 24 grudnia na terenie Gminy Miejskiej Kraków. W ramach uroczystości została przygotowana wigilia dla 650 osób w Starej Zajeźdni Kraków by DeSilva oraz 650 paczek świątecznych zawierających produkty żywnościowe, w tym konserwy, pieczywo, słodycze, kawę, herbatę oraz owoce.

12.2.2.1 Infrastruktura i organizacje pozarządowe realizujące zadanie

W roku 2025 zadanie publiczne polegające na zorganizowaniu Wigilii Świąt Bożego Narodzenia dla osób bezdomnych i samotnych w dniu 24 grudnia na terenie Gminy Miejskiej Kraków realizował Caritas Archidiecezji Krakowskiej.

Ponadto na terenie GMK, bez wsparcia finansowego Gminy, inne organizacje przygotowywały spotkania wigilijne oraz paczki świąteczne dla osób bezdomnych.

12.2.2.2 Kadra

W realizację powyższego zadania zaangażowanych było 7 osób zatrudnionych w ramach około 1 etatu oraz 190 wolontariuszy, którzy przepracowali 562 godziny.

12.2.2.3 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość dotacji przeznaczonej na realizację zadania publicznego z zakresu integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, polegającego na zorganizowaniu Wigilii Świąt Bożego Narodzenia dla osób bezdomnych i samotnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków wyniosła:

- w 2020 r.: 30 000 zł;
- w 2021 r.: 40 000 zł;
- w 2022 r.: 30 000 zł;
- w 2023 r.: 30 000 zł;
- w 2024 r.: 30 000 zł;
- W 2025 r.: 38 100 zł.

12.2.2.4 Wnioski

Celem zadania jest reintegracja społeczna osób bezdomnych i samotnych poprzez uczestnictwo w Wigilii Świąt Bożego Narodzenia w dniu 24 grudnia oraz zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych – w formie żywności.

Uczestnikami zadania były osoby bezdomne, samotne przebywające i mieszkające na terenie Krakowa. Realizacja zadania przyczynia się do odbudowywania i wzmocnienia umiejętności uczestniczenia w życiu społecznym oraz pełnienia ról społecznych, dlatego zasadne jest jego kontynuowanie.

12.2.3 Streetbus dla osób bezdomnych

W okresie zimowym na terenie Gminy Miejskiej Kraków realizowana jest usługa skierowana do osób bezdomnych przebywających w przestrzeni publicznej, mająca na celu zapewnienie doraźnej pomocy w formie pakietu żywnościowego i pomocy rzeczowej. W okresie od stycznia do marca oraz w grudniu 2025 r. każdego dnia, w godzinach wieczornych, autobus poruszający się po Krakowie zatrzymywał się na 3 ustalonych przystankach, na których osoby bezdomne i ubogie mogły otrzymać suchy prowiant w postaci kanapek, ciepłą kawę lub herbatę oraz otrzymać odzież, koce i inne przedmioty pomocne w przetrwaniu okresu zimowego, jak np. termosy i śpiwory.

W 2025 r. w ramach usługi wydano 10 204 pakiety żywnościowe, z których skorzystało łącznie 7 638 osób (w tym osoby korzystające wielokrotnie).

W ramach usługi zapewniono również popołudniowy dowóz osób bezdomnych do ogrzewalni oraz poranny przewóz z ogrzewalni do centrum miasta.

12.2.3.1 Infrastruktura i organizacje pozarządowe realizujące zadanie

Zadanie jest realizowane przez MOPS, w autobusie wynajętym w trybie zamówienia publicznego od prywatnej firmy transportowej. Dostawcą pakietu żywnościowego jest również prywatna firma cateringowa, której oferta została wybrana w przetargu.

12.2.3.2 Kadra

W realizację powyższego zadania było zatrudnionych przez MOPS 11 osób (około 2,2 etatu) na umowy zlecenia.

12.2.3.3 Nakłady finansowe na realizację zadania

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadania Streetbus wyniosła:

- w 2020 r.: 68 285,06 zł;
- w 2021 r.: 307 570,50 zł;
- w 2022 r.: 432 505,34 zł;
- w 2023 r.: 583 262,44 zł;
- w 2024 r.: 545 598,41 zł;
- w 2025 r.: 601 068,61 zł.

12.2.3.4 Wnioski

Streetbus jest formą zapewnienia osobom bezdomnym oraz ubogim przebywającym w przestrzeni publicznej podstawowych potrzeb w postaci ciepłego napoju, pomocy żywnościowej i ciepłej odzieży w autobusie poruszającym się na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Świadczony dodatkowo w ramach zadania transport z i do ogrzewalni zapobiega konfliktom osób w kryzysie bezdomności z mieszkańcami korzystającymi ze środków transportu miejskiego w godzinach szczytu komunikacyjnego.

12.2.4 Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych – Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością, bez pracy

Szczegółowe informacje dotyczące Centrum Integracji dla osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością, bez pracy znajdują się w podrozdziale: 10.2.2.2. Zadania realizowane przez Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością, bez pracy.

13 Projekt „Krakowski Szlak Integracji”

Projekt pn. „Krakowski Szlak Integracji” realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie w terminie od 4 listopada 2024 r. do 31 grudnia 2028 r., współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027.

Projekt skierowany jest do osób borykających się z trudnościami życiowymi, w szczególności do osób:

- pozostających bez zatrudnienia,
- doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych,
- mających problemy z integracją społeczną (w tym cudzoziemców),
- doświadczających konsekwencji wychowywania się w rodzinach dysfunkcyjnych,
- wymagających wsparcia w zakresie doskonalenia kompetencji rodzicielskich (w tym rodziców zastępczych).

Celem projektu „Krakowski Szlak Integracji” jest integracja społeczna, osób w szczególnie trudnej sytuacji życiowej mieszkających, uczących się lub pracujących w Krakowie, a w przypadku osób mających szansę na zmianę sytuacji zawodowej, powrót na rynek pracy.

Dla uczestników projektu przewidziane zostały indywidualnie dopasowane usługi, które zostają określone na etapie diagnozy.

W ramach projektu realizowane są m.in.:

- usługi Klubu Integracji Społecznej,
- wsparcie asystenta rodziny oraz asystenta integracji,
- usługi wzmacniające lub odbudowujące naturalne systemy wsparcia,
- poradnictwo psychologiczne i prawne,

- wsparcie specjalistyczne w zakresie logopedii i dietetyki, obejmujące działania diagnostyczne i profilaktyczne,
- inne usługi odpowiadające zdiagnozowanym potrzebom uczestników.

13.1 Organizacje współrealizujące projekt

- Usługi wzmacniające rodzinę – piecza zastępcza, w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej zostały zlecone organizacji pozarządowej w trybie konkursowym, zgodnie z zapisami Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Stowarzyszenie Siemacha).
- Specjalistyczne poradnictwo prawne zostały zlecone organizacji pozarządowej w trybie konkursowym, zgodnie z zapisami Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Fundacja ARISE).

13.2 Kadra

Projekt realizowany jest przez pracowników MOPS oraz pracowników organizacji pozarządowych realizujących zadania zlecone.

13.3 Beneficjenci projektu

Działaniami projektu zostanie objętych łącznie do 2175 uczestników, w 3 podgrupach docelowych:

1. Cudzoziemcy mający trudności z integracją – osoby korzystające bądź kwalifikujące się do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, spełniające warunki określone w art. 7 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (100 uczestników).
2. Osoby niepracujące, spełniające warunki ustawy o zatrudnieniu socjalnym (145 uczestników).
3. Osoby przebywające w pieczy zastępczej wraz z otoczeniem oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych - osoby, o których mowa w ustawie z dnia 9 kwietnia 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:
 - a) Dzieci i młodzież do 18. roku życia umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej (210 uczestników),
 - b) Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej oraz ich otoczenie (224 uczestników),
 - c) Rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych – 1150 uczestników.

W latach 2024-2025 udział w projekcie rozpoczęło 985 uczestników, w tym w 2025 r. 914 osób. Wśród zrekrutowanych uczestników znalazło się 80 osób z niepełnosprawnościami oraz 24 osoby w kryzysie bezdomności.

W latach 2024-2025 zrealizowano m.in.:

- wsparcie asystenta rodziny, z którego skorzystało 139 rodzin (402 uczestników), w tym w 2025 r. 117 rodzin (342 uczestników),
- usługi o charakterze zawodowym (doradca zawodowy, trener zatrudnienia, zatrudnienie wspierane) – 53 uczestników w latach 2024-2025, w tym 45 uczestników w 2025 r.,
- wsparcie asystenta integracji – 98 uczestników w 2025 r.,
- działania skierowane do osób przebywających w pieczy zastępczej – 210 uczestników w 2025 r.,
- wsparcie kierowane do otoczenia grupy C1 (rodziny zastępcze – RDD) – 224 uczestników w 2025 r.,

13.4 Nakłady finansowe w ramach projektu „Krakowski Szlak Integracji”

Całkowita wartość projektu zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie projektu na lata 2024–2028 wynosi 22 627 002,22 zł, z czego na zadania realizowane przez MOPS od stycznia do grudnia 2025 r. wydatkowano 5 394 605,73 zł.

13.5 Wnioski

Projekt wszedł w fazę stabilnej realizacji operacyjnej. W 2025 r. kontynuowano i rozwijano usługi w kluczowych obszarach: wsparcia rodzin, integracji społeczno-zawodowej oraz pieczy zastępczej. Skala wsparcia pozostaje wysoka, a łączna liczba uczestników osiągnęła 985 osób (45,29% wartości docelowej), co potwierdza prawidłowe tempo realizacji. Zapewniono zgodność z zasadami dostępności, równości szans i niedyskryminacji. Dla osiągnięcia wskaźników końcowych kluczowe pozostaje utrzymanie ciągłości rekrutacji oraz dalsze wzmacnianie komponentu rezultatowego.

14 Projekt „Wygrane Rodziny w Krakowie”

Projekt pn. „Wygrane Rodziny w Krakowie” realizowany jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie w okresie od 1 lutego 2025 r. do 31 stycznia 2027 r. w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Projekt stanowi skalowanie innowacji społecznej – modelu „Wygrana Rodzina”, opracowanego i przetestowanego w ramach projektu „Praski Kokon”. Realizacja prowadzona jest w partnerstwie: MOPS w Krakowie (lider) oraz Fundacja Nowe Centrum (partner). Partner, w rozumieniu art. 39 ust. 1 ustawy wdrożeniowej, został wyłoniony w otwartym konkursie ofert.

Celem projektu jest przerwanie procesu dziedziczenia biedy w rodzinach wymagających wzmocnienia kapitału społecznego, zamieszkujących obszar zdegradowany „Stara” Nowa Huta w Krakowie. Na tym terenie zidentyfikowano m.in. wysoki poziom ubóstwa ekonomicznego, będącego odroczoną konsekwencją upadku kluczowego zakładu pracy na terenie Dzielnicy XVIII.

Podstawą pracy z rodzinami jest współpraca oparta na relacji partnerskiej, z zapewnieniem komunikacji dostosowanej do potrzeb odbiorców na każdym etapie wsparcia.

Projekt zakłada pogłębione rozpoznanie zasobów i trudności rodzin już na etapie rekrutacji, kontynuowane następnie w toku diagnozy prowadzonej przy zaangażowaniu specjalistów. Każda rodzina obejmowana jest działaniami tzw. pakietu podstawowego, obejmującego m.in. warsztat wyjazdowy oraz współpracę z asystentem rodziny.

Rodziny, które zrealizują pakiet podstawowy w wymaganym zakresie, uzyskują możliwość – przy wsparciu specjalistów – przygotowania rozszerzonego planu pomocy oraz skorzystania z bonu umożliwiającego sfinansowanie usług lub wyposażenia rozwijającego potencjał rodziny.

W ramach pakietów przewidziano dostęp do usług specjalistycznych, w tym m.in. doradcy zawodowego, pielęgniarki środowiskowej i psychologa, a także udział w warsztatach podnoszących kompetencje całych rodzin oraz rozwijających zainteresowania dzieci. Część działań kierowana jest odrębnie do rodziców i do dzieci, również z uwzględnieniem podziału na grupy wiekowe. Wsparcie uwzględnia indywidualne potrzeby rodziny jako systemu oraz potrzeby poszczególnych jej członków, co zapewnia jego spersonalizowany charakter. Organizacja pomocy zakłada ponadto włączanie w działania projektowe otoczenia uczestników (sąsiadów, instytucji, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych), które pośrednio oddziałuje na ich sytuację i szanse rozwojowe. Ważnym założeniem projektu są działania, które zapewnią wprowadzenie modelu do praktyki w środowisku lokalnym.

14.1 Organizacje współrealizujące projekt

Projekt realizowany jest we współpracy z Fundacją Nowe Centrum.

14.2 Kadra

Projekt realizowany jest przez pracowników MOPS w Krakowie oraz pracowników organizacji pozarządowych realizujących zadania zlecone.

14.3 Beneficjenci projektu

Działania objęły 21 rodzin (76 uczestników) o dziedzicznej formie ubóstwa, w których wychowują się niepełnoletnie dzieci. Rodziny te borykające się z trudnościami, których same nie umiały przezwyciężyć (w większości od wielu lat), wymagają długotrwałego wsparcia z różnych dziedzin pozwalającego przełamać nagromadzone od długiego czasu trudności.

14.4 Nakłady finansowe w ramach Projektu „Wygrane Rodziny w Krakowie”

Całkowita wartość projektu zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie projektu na lata 2025-2027 wynosi 2 921 161,75 zł, z czego na realizowane zadania od maja 2025 r. do grudnia 2025 r. wydatkowano 822 702,27 zł.

14.5 Wnioski

Realizację projektu rozpoczęto z opóźnieniem w stosunku do zakładanego harmonogramu. Projekt zakłada realizację kompleksowych, zindywidualizowanych działań dostosowanych do potrzeb uczestników, które mają na celu poprawę ich sytuacji życiowej. Większość zaplanowanych usług zakłada wsparcie do 18 miesięcy. Projekt utrzymał ciągłość realizacji i pełne obłożenie grupy docelowej –przeprowadzono skuteczną rekrutację uzupełniającą. Postęp rzeczowy w pakiecie podstawowym jest wyraźny i systematyczny – prowadzono intensywną pracę asystentów rodziny (średnio 254 działania w kwartale), kontynuowano pogłębianie diagnozy, aktualizowano plany pracy oraz zrealizowano cykle warsztatowe dla rodziców i dzieci. Wskaźniki produktu zostały osiągnięte lub przekroczone. Widoczne są efekty środowiskowe i instytucjonalne – rozwijano animację pomocy sąsiedzkiej, zrealizowano działania integracyjne oraz podpisano porozumienia w ramach Lokalnego Systemu Wsparcia, wzmacniając współpracę międzyinstytucjonalną. Rozpoczęcie realizacji Pakietu rozszerzonego przesunięto na początek roku 2026.

Realizacja projektu w 2025 r. przebiegała prawidłowo pod względem merytorycznym i wskaźnikowym.

15 Projekt „Rozwój usług w Gminie Miejskiej Kraków w zakresie dostępności usług kierowanych dla dzieci i młodzieży – usamodzielniających się wychowanków opuszczających pieczę zastępczą”.

Projekt pn. „Rozwój usług w Gminie Miejskiej Kraków w zakresie dostępności usług kierowanych dla dzieci i młodzieży – usamodzielniających się wychowanków opuszczających pieczę zastępczą” realizowany jest w okresie od 1 lipca 2025 r. do 30 czerwca 2029 r. w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Priorytet 6, Działanie 6.33 „Wsparcie usług społecznych w regionie – ZIT”, typ projektu A, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Projekt skierowany jest do osób usamodzielnianych opuszczających, po osiągnięciu pełnoletności, pieczę zastępczą rodzinną (rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe

i zawodowe oraz rodzinne domy dziecka) i instytucjonalną (placówki opiekuńczo-wychowawcze), zamieszkujących, uczących się lub pracujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Diagnoza potrzeb tej grupy wskazuje na bariery w obszarze mieszkaniowym, finansowym, emocjonalnym i społecznym, deficyt wsparcia opiekunów usamodzielnienia, niewystarczające kompetencje społeczne, edukacyjne i cyfrowe oraz niską aktywność zawodową po opuszczeniu pieczy.

Celem projektu jest zapewnienie kompleksowego wsparcia procesu usamodzielnienia, obejmującego:

- wsparcie emocjonalne i psychologiczne,
- wsparcie mieszkaniowe,
- poradnictwo w zakresie codziennego funkcjonowania,
- wsparcie aktywizacji zawodowej i rozwoju kompetencji,
- wsparcie informacyjne.

Podstawą pracy z uczestnikami jest diagnoza realizowana przez Koordynatorów Usamodzielnienia, obejmująca rozpoznanie potrzeb, zasobów i barier uczestnika oraz jego sytuacji rodzinnej i edukacyjno-zawodowej. Diagnoza, prowadzona przy udziale specjalistów, stanowi podstawę do opracowania indywidualnej ścieżki wsparcia spójnej z Indywidualnym Programem Usamodzielnienia (IPU).

Uczestnicy korzystają także z usług Asystenta Osoby Usamodzielnianej, który wspiera m.in. w:

- organizacji codziennego funkcjonowania,
- podnoszeniu kwalifikacji i planowaniu ścieżki edukacyjnej/zawodowej,
- aktywizacji zawodowej (m.in. CV, przygotowanie do rozmów kwalifikacyjnych, kontakt z GUP),
- uzyskaniu i utrzymaniu warunków mieszkaniowych,
- prowadzeniu spraw urzędowych,
- integracji społecznej i prawidłowym pełnieniu ról społecznych,
- dostępie do ochrony zdrowia, leczenia i terapii,
- poprawie sytuacji materialnej i gospodarowaniu budżetem domowym.

W projekcie realizowane są również działania z zakresu wsparcia psychologicznego, obejmujące konsultacje indywidualne oraz treningi dotyczące bezpieczeństwa, budowania więzi, relacji i poczucia własnej wartości. Komponent mieszkaniowy obejmuje dofinansowanie kosztów najmu/utrzymania mieszkania na podstawie umów zawieranych z uczestnikami na okres 12 miesięcy.

15.1 Organizacje współrealizujące projekt

Zadania w ramach kompleksowego wsparcia młodzieży w procesie usamodzielnienia w zakresie aktywizacji zawodowej, budowania kompetencji cyfrowych, treningów kompetencji życiowych, treningów kompetencji społecznych i poradnictwa specjalistycznego została również zlecona - Fundacji Jacka i Piotra Michalskich.

15.2 Kadra

Projekt realizowany jest przez pracowników MOPS w Krakowie oraz pracowników organizacji pozarządowych realizujących zadania zlecone.

15.3 Beneficjenci projektu

Działaniami projektu w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej zostanie objętych łącznie 144 osób usamodzielnianych (86 kobiet i 58 mężczyzn).

W ramach projektu w 2025 r. zrealizowano usługi dla 24 uczestników (13 kobiet i 11 mężczyzn).

W ramach zadania realizowane były takie formy wsparcia jak:

- Koordynator usamodzielnienia – (diagnoza i wsparcie) – na podstawie Indywidualnego Planu Usamodzielnienia (IPU) – usługą objęto 24 uczestników projektu.
- Asystent Osoby Usamodzielnianej – 4 Asystentki realizowały zindywidualizowaną ścieżkę wsparcia z 19 uczestnikami.
- Wsparcie mieszkaniowe – w grudniu 2025 r. rozpoczęła się realizacja usługi w formie dofinansowania do wynajmu/utrzymania mieszkania (w tym zakresie zawarto umowy z 7 uczestnikami)
- Wsparcie psychologiczne – 13 uczestników.
- Wsparcie doradcy zawodowego 2 uczestników.
- W ramach treningu kompetencji społecznych/życiowych – odbyły się dwa treningi; trening kompetencji rozwijających motywację wewnętrzną i umiejętność planowania działań – 8 uczestników i trening kompetencji z zakresu finansów osobistych / budżet domowy – 7 uczestników).

15.4 Nakłady finansowe w ramach projektu

Całkowita wartość projektu zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie na okres od 1 lipca 2025 r. – 30 czerwca 2029 r. wynosi 4 651 606,67 zł. W 2025 r. na realizowane zadania od lipca 2025 r. do grudnia 2025 r. wydatkowano 213 618,37 zł.

15.5 Wnioski

Realizacja projektu przebiega zgodnie z założeniami etapu wdrożeniowego uruchomiono kluczowe usługi i zapewniono ciągłość pracy z uczestnikami wspierającej proces usamodzielnienia. Zakres wsparcia ma charakter kompleksowy i zindywidualizowany – uczestnicy objęci są diagnozą, wsparciem koordynatorów usamodzielnienia, pracą asystencką, pomocą psychologiczną oraz instrumentami aktywizacji społeczno-zawodowej. Projekt osiągnął zakładany poziom wejścia uczestników na początkowym etapie realizacji, co potwierdza zasadność przyjętego modelu wsparcia. Wdrożono istotny komponent mieszkaniowy. Projekt został skutecznie uruchomiony i tworzy stabilne podstawy do dalszej realizacji.

16 Projekt „Utworzenie Centrum Pomocy dla Dzieci”

Projekt pn. „Utworzenie Centrum Pomocy dla Dzieci” realizowany jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie w partnerstwie z Krakowską Fundacją Psychoterapii i Rozwoju „Dom Terapii” od 1 kwietnia 2025 r. do 30 czerwca 2029 r. Projekt współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027.

Projekt koncentruje się na wsparciu dzieci pokrzywdzonych przestępstwem i/lub doświadczonych przemocy oraz ich rodziców/opiekunów w zakresie niezbędnym do wsparcia dziecka w powrocie do równowagi psychospołecznej, z wyłączeniem opiekunów, którzy dopuścili się przemocy wobec dziecka.

W ramach projektu utworzono Centrum Pomocy Dzieciom, działające zgodnie z modelem zintegrowanej pomocy „Barnahus”, który zakłada zapewnienie dzieciom i ich opiekunom kompleksowej i interdyscyplinarnej pomocy „pod jednym dachem”, dostosowanej do ich indywidualnych potrzeb. Wsparcie koncentruje się na pomocy w niwelowaniu skutków doznanej krzywdy, ryzyka wtórnej wiktymizacji oraz wsparciu w przezwyciężaniu kryzysów życia rodzinnego.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie jest pierwszą w kraju instytucją publiczną implementującą powyższy model pomocy. Aktualnie w Polsce funkcjonuje dwanaście Centrów Pomocy Dzieciom, prowadzonych wyłącznie przez organizacje pozarządowe. Krakowskie Centrum Pomocy Dzieciom zostało włączone do ogólnopolskiej

sieci centrów realizujących założenia modelu – koordynowanych przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę.

Dla uczestników projektu przewidziane zostały indywidualnie dopasowane usługi, które określone są w uzgodnieniu z uczestnikami projektu na etapie diagnozy przez zespół specjalistów ds. przypadku.

Oferta Centrum Pomocy Dzieciom obejmuje:

- Terapia indywidualna dla dzieci i młodzieży
- Grupy psychoterapeutyczne/socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży
- Terapia grupowa i terapia Trauma Focus CBT dla różnych grup wiekowych
- Terapia rodzinna
- Terapia indywidualna dla rodziców i opiekunów
- Grupa wsparcia dla rodziców i opiekunów:
- Trening pracy z ciałem dla dzieci i rodziców
- Usługi poradnictwa rodzinnego, psychologicznego, socjalnego oraz prawnego
- Dostępność „Przyjaznego Pokoju Rozmów”, przeznaczonego do przesłuchań małoletnich w trakcie postępowań karnych.

16.1 Organizacje współrealizujące projekt

Partnerem projektu jest Krakowska Fundacja Psychoterapii i Rozwoju „Dom Terapii”, która w ramach projektu realizuje oddziaływania o charakterze diagnostyczno-terapeutycznym w formie indywidualnej i grupowej.

16.2 Kadra

Projekt realizowany jest przez pracowników MOPS w Krakowie oraz pracowników organizacji pozarządowych realizujących zadania zlecone.

16.3 Beneficjenci projektu

Działaniami projektu zostanie objętych łącznie 1083 uczestników z 433 rodzin, w tym 650 dzieci do 18 r.ż.

W ramach projektu w 2025 r. realizowano usługi dla 156 uczestników, w tym: 101 dzieci do 18 r. ż. oraz 55 opiekunów/ rodziców.

16.4 Nakłady finansowe w ramach projektu „Utworzenie Centrum Pomocy dla Dzieci”

Całkowita wartość projektu na lata 2025-2029 wynosi 9 131 965,55 PLN, czego na realizowane zadania od kwietnia 2025 r. do grudnia 2025 r. wydatkowano 692 884,36 zł.

16.5 Wnioski

Realizacja projektu miała charakter etapowy i została uruchomiona z opóźnieniem względem pierwotnego harmonogramu, po podpisaniu umowy o dofinansowanie sukcesywnie wdrażano kolejne formy wsparcia.

W okresie sprawozdawczym osiągnięto stabilizację organizacyjną projektu – uruchomiono zasadnicze komponenty merytoryczne i zapewniono ciągłość pracy z uczestnikami. Wdrożenie projektu ujawniło przejściowe ograniczenia operacyjne, w tym kadrowe i organizacyjne, typowe dla fazy początkowej; podejmowano działania korygujące w celu ograniczenia ich wpływu na dostępność usług.

Projekt został skutecznie wdrożony do realizacji, a priorytetem na kolejny okres pozostaje utrzymanie ciągłości usług, dalsza stabilizacja zasobów realizacyjnych oraz monitorowanie efektów.

17 Projekt „Utworzenie Centrum dla Rodzin”

Projekt pn. „Centrum dla Rodzin” realizowany jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie oraz Krakowską Fundację Psychoterapii i Rozwoju „Dom Terapii” w okresie od 1 sierpnia 2025 r. do 30 czerwca 2029 r. Projekt współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027.

Projekt skierowany jest do rodzin z dziećmi do 18. roku życia doświadczających trudności relacyjnych, kryzysów życia rodzinnego, problemów opiekuńczo-wychowawczych.

W ramach projektu utworzono Centrum dla Rodzin, działające w oparciu o zintegrowany model profilaktyki przemocy, który zakłada, że wzmacnianie jakości relacji partnerskich i rodzinnych stanowi kluczowy czynnik ochronny przed przemocą domową, dlatego oferuje kompleksowe i interdyscyplinarne wsparcie skoncentrowane na pracy nad relacją, komunikacją, rozwiązywaniem konfliktów oraz wzmacnianiem kompetencji rodzicielskich. Wsparcie w Centrum dla Rodzin ma charakter planowy i etapowy, usługi są dostosowane do indywidualnych potrzeb rodzin. Podstawą doboru form pomocy jest diagnoza prowadzona z wykorzystaniem Narzędzia Oceny Ryzyka Relacyjnego (NORR), umożliwiającego identyfikację czynników zwiększających ryzyko przemocy i precyzyjne dopasowanie oddziaływań.

Oferta Centrum dla Rodzin obejmuje:

- Terapię rodzinną w tym terapię par/małżeńską
- Terapię indywidualną dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych
- Terapię grupową dla dzieci i młodzieży
- Trening Umiejętności Społecznych dla dzieci i młodzieży (TUS)
- Terapię grupową dla osób dorosłych
- Trening pracy z ciałem dla dzieci i rodziców:
- Szkołę dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym
- Warsztaty dla rodziców nastolatków wzmacniające kompetencje rodzicielskie
- Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne z obszaru profilaktyki uzależnień kierowane do młodzieży i osób dorosłych
- Poradnictwo specjalistyczne w formie grupowej dla rodziców dotyczące opieki i wychowania
- Poradnictwo specjalistyczne psychologiczne i rodzinne, socjalne

17.1 Organizacje współrealizujące projekt:

Partnerem projektu jest Krakowska Fundacja Psychoterapii i Rozwoju „Dom Terapii”, która w ramach projektu realizuje oddziaływania o charakterze terapeutycznym w formie indywidualnej i grupowej.

17.2 Kadra

Projekt realizowany jest przez pracowników MOPS w Krakowie oraz pracowników organizacji pozarządowych realizujących zadania zlecone.

17.3 Beneficjenci projektu

Działaniami projektu zostanie objętych łącznie 600 rodzin, w tym 966 rodziców/opiekunów i 414 dzieci do 18 r.ż. łącznie 1380 uczestników.

W 2025 r. do udziału w projekcie zrekrutowano 182 Uczestników, z 52 rodzin. Udział w projekcie rozpoczęło 65 osób.

17.4 Nakłady finansowe w ramach projektu „Utworzenie Centrum dla Rodzin”

Całkowita wartość projektu: 7 439 069,00 zł, czego na realizowane zadania od listopada 2025 r. do grudnia 2025 r. wydatkowano 480 216,81 zł. w tym koszty remontu lokalu.

17.5 Wnioski

Realizacja projektu weszła w fazę operacyjną – zakończono etap doposażenia i uruchomienia Centrum, w tym domknięto etap lokalu oraz kluczowe elementy wyposażenia lokalu niezbędne do prowadzenia usług. Usługi zostały uruchomione etapowo – rozpoczęto terapię rodzinną i poradnictwo, natomiast część form grupowych przesunięto na kolejny okres, w tym warsztaty dla rodziców i treningi (I kwartał 2026) Projekt został skutecznie wdrożony do realizacji, a priorytetem na kolejny okres pozostaje utrzymanie ciągłości usług, dalsza stabilizacja zasobów realizacyjnych oraz monitorowanie efektów.

18 Trwałość projektu „Zawsze rodzina”

Zgodnie § 15 umowy o dofinansowanie projektu pn.: „Zawsze rodzina” nr RPMP.09.02.01.-12-0682/19, w okresie od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2025 r., w ramach obowiązku zachowania trwałości ww. projektu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie zachowuje trwałość rezultatu w następującym zakresie:

1. Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu – w okresie sprawozdawczym utworzono 15 nowych miejsc, w tym:
 - rodziny spokrewnione i niezawodowe, które były uczestnikami szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze – sprawują opiekę przynajmniej nad jednym dzieckiem – 12,
 - rodziny spokrewnione i niezawodowe, które były uczestnikami szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze – są wpisane do rejestru rodzin zastępczych, ale aktualnie nie sprawują opieki nad dzieckiem – 3,
 - rodziny zawodowe, które były uczestnikami szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze – są wpisane do rejestru rodzin zastępczych, ale aktualnie nie sprawują opieki nad dzieckiem – 0,
 - asystent rodziny – osoby zatrudnione w MOPS realizujące wsparcie – 4.

Jednocześnie, w związku z dużymi potrzebami Gminy Miejskiej Kraków w zakresie tworzenia nowych rodzin zastępczych, pozostajemy w pełnej gotowości instytucjonalnej do uruchomienia zwiększonego wsparcia w przypadku pojawienia się nowych kandydatów na rodziny zastępcze. Równocześnie pozostajemy również w gotowości do zatrudnienia osób przygotowanych do pracy na stanowisku asystenta rodziny.

2. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu – w okresie sprawozdawczym wsparto 674 miejsc, w tym:
 - rodziny spokrewnione i niezawodowe, wpisane do rejestru rodzin zastępczych – 394,
 - kandydaci na rodziny spokrewnione i niezawodowe, którzy uczestniczyli w szkoleniu dla kandydatów na rodziny zastępcze – 18,
 - dzieci przebywające w rodzinach zawodowych, które były uczestnikami szkoleń doskonalących umiejętności rodzin zastępczych – 116,
 - miejsca w rodzinach zawodowych, które zakończyły szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze – 3,
 - asystent rodziny – osoby zatrudnione w MOPS realizujące wsparcie – 45; ze wsparcia asystenta rodziny skorzystało 845 rodzin,

- zadanie zlecone pn. Specjalistycznych usług dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami – osoby udzielające wsparcia – specjaliści – 98; ze wsparcia skorzystało 112 rodzin.

19 Pomoc uchodźcom z Ukrainy

Wybuch wojny, 24 lutego 2022 r. w Ukrainie i nagły napływ dużej grupy uchodźców wojennych do Krakowa, spowodował konieczność zorganizowania systemowej pomocy dla uchodźców, która kontynuowana była w 2025 r. W działania związane z pomocą na rzecz obywateli Ukrainy zaangażowanych było 15 osób w ramach umowy zlecenia. Łączny koszt wydatkowanych w 2025 r. środków na tę pomoc to 9 748 284,04 zł.

Pomoc w formie posiłku dla dzieci w szkołach i przedszkolach

Dzieci i uczniowie – obywatele Ukrainy, uczęszczający do szkół, przedszkoli czy żłobków, zostali objęci pomocą w postaci dożywiania. W 2025 r. pomoc ta udzielana była w postaci posiłków realizowanych w ramach żywienia zbiorowego w szkole lub przedszkolu na podstawie wydanych decyzji administracyjnych. Posiłki przyznawane były, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał 1646 zł oraz jeśli dochód na osobę w rodzinie był wyższy niż 1646 zł, ale nie przekraczał 2057,50 zł, pod warunkiem zwrotu 50% kosztów posiłku.

Łącznie w 2025 r. pomocą w postaci posiłków udzielonych dla dzieci obywateli Ukrainy w szkołach, przedszkolach czy żłobkach objęto 341 osób. Wartość udzielonej pomocy wyniosła 579 083,20 zł, Zadanie to finansowano z środków Funduszu Pomocy Ukrainie.

Nadzór nad wypełnianiem praw i obowiązków opiekuna tymczasowego małoletniego obywatela Ukrainy

Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, ośrodkowi pomocy społecznej powierza zadanie w postaci nadzoru nad realizacją praw i obowiązków opiekunów tymczasowych małoletnich obywateli Ukrainy. Sąd opiekuńczy właściwy ze względu na miejsce pobytu dziecka, zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej, ustanawia opiekuna tymczasowego małoletniego obywatela Ukrainy.

Według stanu na 31 grudnia 2025 r. nadzór nad sposobem wypełniania praw i obowiązków przez opiekunów tymczasowych dla 478 małoletnich obywateli Ukrainy sprawowano wobec 402 osób.

Zadanie było finansowane na podstawie porozumienia zawartego z Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF). W ramach realizacji zadania wykonywanie nadzorów powierzono 10 zleceniobiorcom. Łącznie wydatkowano na ten cel 212 497,58 zł.

Wsparcie finansowe wydatków związane z utrzymaniem dzieci przez opiekunów tymczasowych

Dla opiekunów tymczasowych ustanowionych dla małoletnich, którzy przed przybyciem na terytorium RP byli umieszczeni w pieczy zastępczej na terytorium Ukrainy, nie złożono żadnego wniosku o świadczenia i dofinansowania, o których mowa w art. 26 ust 1 i 2 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej

MOPS przyznawał obywatelom Ukrainy, którzy przekroczyli granicę po 24 lutego 2022 r. i zostali wpisani do rejestru PESEL świadczenia z pomocy społecznej na podstawie art. 29 – 30 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Pomocy udzielono w następujących formach:

- zasiłek stały dla 557 osób na łączną kwotę 4 089 035,97zł;
- zasiłek okresowy dla 543 osób na łączną kwotę 389 797,15 zł;
- zasiłek celowy oraz celowy specjalny dla 197 osób na łączną kwotę 563 144,83 zł;
- składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osób pobierających zasiłek stały dla 496 osób na łączną kwotę 342 629,44 zł.

Łączny koszt realizacji zadania wyniósł 5 384 607,39 zł. Zadanie finansowane było z Funduszu Pomocy Ukrainie w kwocie 5 306 796,70 zł oraz ze środków własnych gminy w kwocie 77 810,69 zł.

Rozszerzenie działalności placówek wsparcia dziennego

W 2025 roku na mocy porozumienia pomiędzy Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF), a Gminą Miejską Kraków 5 organizacji pozarządowych otrzymało środki na rozszerzenie działalności już istniejących placówek wsparcia dziennego. Zgodnie z uzgodnionym z UNICEF planem pracy placówki w ramach otrzymanych środków realizowały zadania ukierunkowane na wsparcie dzieci obywateli Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Łącznie swoją działalność rozszerzyło 22 placówek wsparcia dziennego w tym: 5 w formie specjalistycznej, 15 w formie opiekuńczej oraz 2 w formie pracy podwórkowej. Z pomocy skorzystało łącznie 693 dzieci obywateli Ukrainy.

Przeznaczone środki finansowe na rozszerzenie działalności placówek w 2025 r. w związku z ww. porozumieniem wyniosły łącznie 929 939,42 zł.

Zapewnienie pieczy zastępczej

W 2025 r. w pieczy zastępczej przebywało 49 obywateli Ukrainy, z czego 45 przebywało w 16 placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu interwencyjnego, specjalistyczno – terapeutycznego, rodzinnego oraz socjalizacyjnego, a 4 w rodzinach zastępczych. W celu zapewnienia właściwych warunków opieki i wychowania małoletnich w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, tworzone dodatkowe miejsca.

Ze środków z Funduszu Pomocy Ukrainie wykorzystano środki w wysokości 2 558 528,60 zł, z tego na pobyt 45 obywateli Ukrainy w placówkach wydatkowano 2 444 302,19 zł, a na pobyt 4 w rodzinach zastępczych – 114 226,41 zł. W związku z nieuzyskaniem pełnej wysokości środków z Funduszu Pomocy w roku 2025 niezbędne było sfinansowanie części wydatków ze środków Gminy Miejskiej Kraków, tj. w rodzinnej pieczy zastępczej kwota: 3 045,81 zł oraz w instytucjonalnej pieczy zastępczej kwota: 87 981,72 zł.

W 2025 r. wsparciem w formie pomocy na kontynuowanie nauki objęto 2 obywateli Ukrainy, którzy opuścili pieczę zastępczą po osiągnięciu pełnoletności. Z tego tytułu ze środków z Funduszu Pomocy Ukrainie wypłacono świadczenie w łącznej kwocie 7 810,35 zł.

Zapewnienie opieki w domach pomocy społecznej

Osoby uciekające przed konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy, wymagające całodobowej opieki, otrzymały pomocy w formie skierowania i umieszczenia w domu pomocy społecznej oraz w formie pobytu w mieszkaniu treningowym.

W roku 2025 w DPS na terenie Gminy Miejskiej Kraków przebywało łącznie 15 takich osób. Wydatki związane z utrzymaniem mieszkańców pokrywane są ze środków z Funduszu Pomocy Ukrainie, które w roku 2025 wyniosły 1 197 096,74 zł.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

MOPS przyznawał uczniom – obywatelom Ukrainy, którzy przekroczyli granicę po 24 lutego 2022 r. i zostali wpisani do rejestru PESEL, pomoc materialną o charakterze socjalnym na podstawie art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

W 2025 r. pomocy udzielono w formie stypendium szkolnego dla 75 uczniów na łączną kwotę 82 346,62 zł.

Zadanie finansowane było z Funduszu Pomocy Ukrainie.

Sprawienie pogrzebu obywateli Ukrainy

MOPS organizuje sprawienie pogrzebu osoby zmarłej na terenie Gminy Miejskiej Kraków w sytuacji, gdy brak jest najbliższej rodziny osoby zmarłej lub jeżeli rodzina zmarłego nie ma możliwości zorganizowania pochówku we własnym zakresie.

W 2025 r. MOPS zrealizował 2 pogrzeby obywateli Ukrainy finansowane z budżetu państwa na kwotę 4770,00 zł.

20 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

MOPS działa na podstawie Statutu przyjętego uchwałą Rady Miasta Krakowa nr LVII/1158/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 listopada 2016 r. oraz Regulaminu Organizacyjnego zatwierdzonego zarządzeniem nr 27/2023 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie z dnia 17 marca 2023 r. z późniejszymi zmianami.

MOPS realizuje zadania wynikające z:

- ustawy o pomocy społecznej,
- ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawy o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawy o systemie oświaty,
- ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W 2025 r. wsparciem MOPS zostało objętych około 4% mieszkańców Krakowa. Z pomocy MOPS skorzystało 33 197¹⁶⁴ osób, w tym: 27 703¹⁶⁵ to osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej (w tym 999 osób narodowości ukraińskiej przebywających na terenie Polski w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie oraz 516 pozostałych cudzoziemców), 6279¹⁶⁶ to osoby, które skorzystały z indywidualnego dofinansowania w

¹⁶⁴ Liczby nie sumują się, gdyż dana osoba mogła być objęta wsparciem w więcej niż jednej z wymienionych grup

¹⁶⁵ Źródło: POMOST Std.

¹⁶⁶ Źródło: TYLDA

ramach zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych w sprawie świadczeń w 2025 r. MOPS wydał 116 170¹⁶⁷ decyzji administracyjnych.

W 2025 r. MOPS realizował zadania w ramach działań własnych oraz koordynacji i nadzoru nad 63 placówkami publicznymi i 106 niepublicznymi.

Placówki te to: domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia dla osób starszych, kluby samopomocy, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania treningowe i wspomagane, placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki wsparcia dziennego, placówki specjalistycznego poradnictwa, ośrodek interwencji kryzysowej, specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy domowej, kluby integracji społecznej, centra integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, schroniska, noclegownie i ogrzewalnie dla osób bezdomnych.

Zadania publiczne Gminy Miejskiej Kraków w sferach:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem,
- działalności charytatywnej,

mogą być zlecane przez Gminę Miejską Kraków do realizacji podmiotom niepublicznym (organizacjom pozarządowym i innym podmiotom określonym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Formy zlecania to: powierzenie realizacji zadania wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie jego realizacji oraz wspieranie realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.

W 2025 r. dotacje przekazywane realizatorom zadań ujęte były w planie finansowym MOPS. Dyrektor MOPS, na podstawie pełnomocnictwa Prezydenta Miasta Krakowa, ogłaszał i rozstrzygał konkursy na realizację zadań oraz zawierał umowy na realizację zadań. Do zadań MOPS należał także nadzór nad realizacją umów, w tym kontrola realizowanych przez podmioty niepubliczne zadań oraz ich rozliczanie

20.1 Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie

Według stanu na 31 grudnia 2025 r., w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej było zatrudnionych 765 osób, w wymiarze 756,908 etatu.

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM*					
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Ogółem:	745	711	700	711	703	754
z tego: dyrektor	1	1	1	1	1	1
zastępcy dyrektora	3	3	3	3	3	3
pracownicy socjalni ogółem	392	384	374	371	365	366
z tego: starszy specjalista pracy socjalnej	19	19	20	27	51	66
główny specjalista pracy socjalnej	-	-	-	1	1	1

¹⁶⁷ Źródło: SWP MOPS. Liczba nie zawiera świadczeń finansowanych ze środków PFRON.

specjalista pracy socjalnej	100	94	102	109	109	113
starszy pracownik socjalny	136	161	158	152	142	126
pracownik socjalny	137 (w tym 5 aspirantów)	110	94	82	62	60
pracownicy świadczący pracę w środowisku: w tym: pracownicy socjalni, koordynatorzy rpz** oraz AR**	368 (322+19+27)	355 (308+19+28)	390 (342+19+29)	393 (340+21+32)	356 299+21+36	364 299+22+43
pozostali pracownicy	349	323	322	336	334	384

*wykaz nie uwzględnia pracowników przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych

**koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej

** asystenci rodzin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wśród osób zatrudnionych w MOPS w Krakowie ponad 48% stanowią pracownicy socjalni (bez uwzględnienia pracowników przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych). Pozostałe osoby to przede wszystkim pracownicy działów merytorycznych. Spośród 366 pracowników socjalnych 81,7% świadczyło pracę w środowisku.

Na dzień 31 grudnia 2025 r. wskaźnik zatrudnienia, o którym mowa w art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej wykazuje niedobór 42 pracowników socjalnych w przeliczeniu na pełne etaty (wskaźnik liczby pracowników na pełnych etatach na 2000 mieszkańców, wg liczby mieszkańców Krakowa z dnia 30 czerwca 2025 r. źródło: GUS w Krakowie).

Odsetek pracowników MOPS legitymujących się wyższym wykształceniem (w tym tych przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych) wynosi 83,5%, z czego 15,5% stanowią pracownicy, którzy mają ukończone także studia podyplomowe. Dwie osoby posiadają wykształcenie na poziomie doktora nauk społecznych. Wykształceniem policealnym legitymuje się 10% ogółu pracowników. Wykształceniem średnim legitymuje się 5% pracowników, zawodowym 0,5%, a podstawowym 1% (stan na 31 grudnia 2025 r.).

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Krakowie poziom wykształcenia pracowników Ośrodka pozostaje na podobnym poziomie w stosunku do roku 2024.

W MOPS zatrudnione były 53 osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. Przez cały rok wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosił ponad 6% w stosunku do ogółu zatrudnienia, co zwalania MOPS z ponoszenia obowiązku wpłat na rzecz PFRON.

W roku 2025 w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Krakowie 53 studentów krakowskich uczelni odbyło łącznie 2062,5 godzin praktyk studenckich.

W 2025 r. pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie brali udział w 59 szkoleniach. Środki finansowe z przeznaczeniem na realizację szkoleń wyniosły 31 468 zł.

Dodatkowo w MOPS przeprowadzono superwizje, w których uczestniczyło łącznie 25 osób. Na ten cel przeznaczono łącznie kwotę w wysokości 4680 zł.

20.2 Plan wydatków Sytemu Pomocy Społecznej w latach 2023-2025

2023 r.

Wydatki jednostek publicznych pomocy społecznej i pieczy zastępczej, w tym MOPS

Zadania GMK realizowane przez MOPS i jednostki publiczne	Wykonanie 31.12.2023 r.
wydatki bieżące	537 887 937,42 zł
środki własne	420 920 517,03 zł
dotacja z budżetu państwa	110 257 014,22 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	6 710 406,17 zł
wydatki inwestycyjne	28 335 657,18 zł
środki własne	13 031 757,88 zł
dotacja z budżetu państwa	15 119 999,47 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	183 899,83 zł
Suma	566 223 594,60 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Kraków

Zadania GMK realizowane przez publiczne jednostki pomocy społecznej	Wykonanie 31.12.2023 r.
wydatki bieżące, w tym:	250 106 633,63 zł
środki własne	213 396 012,66 zł
dotacja z budżetu państwa	35 375 370,82 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	1 335 250,15 zł
wydatki inwestycyjne, w tym:	660 871,54 zł
środki własne	476 971,71 zł
dotacja z budżetu państwa	- zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	183 899,83 zł
Suma	250 767 505,17 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Kraków

Zadania GMK realizowane przez MOPS	Wykonanie 31.12.2023 r.
wydatki bieżące, w tym:	287 781 303,79 zł
środki własne	207 524 504,37 zł
dotacja z budżetu państwa	74 881 643,40 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	5 375 156,02 zł
wydatki inwestycyjne, w tym:	27 674 785,64 zł
środki własne	12 554 786,17 zł

dotacja z budżetu państwa	15 119 999,47 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	- zł
Suma	315 456 089,43 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Kraków

Zadania GMK, pozostające w kompetencjach MOPS, realizowane przez NGO

	Wykonanie 31.12.2023 r.
łącznie, w tym:	88 701 273,21 zł
wydatki bieżące	88 701 273,21 zł
środki własne	68 806 649,72 zł
dotacja z budżetu państwa	17 050 091,57 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE	504 231,92 zł
dotacja z Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF)	2 340 300 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania realizowane przez MOPS ze środków PFRON (środki PFRON nie są ujmowane w budżecie miasta ani w planach finansowych jednostek budżetowych)

Zadania GMK realizowane przez MOPS ze środków PFRON		Wykonanie na 31.12.2023 r.
Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej*		1 070 705,19 zł
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym:		29 454 353,81 zł
1	dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej	16 606 248 zł
2	dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	1 700 000 zł
3	dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	229 266,29 zł
4	dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	6 614 339,52 zł
5	dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	4 300 000 zł
6	dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza - przewodnika	4 500 zł
Programy PFRON, w tym:		2 799 817,40 zł
7	„Aktywny Samorząd”***	2 483 257,40 zł
8	„Zajęcia klubowe w WTZ”***	207 030 zł
9	„Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Mieszkanie dla absolwenta”****	0 zł
10	„Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Dostępne Mieszkanie”****	109 530 zł
Suma dla zadań z zakresu rehabilitacji społecznej oraz programów PFRON		32 254 171,21 zł
Suma dla wszystkich zadań i programów PFRON		33 324 876,40 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Kraków

*zadanie realizowane przez Grodzki Urząd Pracy

**ostateczne rozliczenie programu „Aktywny samorząd” nastąpi po zakończeniu programu tj. do 15.04.2024 r.

***ostateczne rozliczenie programu „Zajęcia klubowe w WTZ” nastąpi po zakończeniu programu tj. 15.02.2024 r.

**** ostateczne rozliczenie Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Mieszkanie dla Absolwenta” nastąpi po zakończeniu realizacji programu tj. po wyczerpaniu środków

**** ostateczne rozliczenie Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Dostępne Mieszkanie” nastąpi po zakończeniu realizacji programu tj. 31.12.2026 r.

2024 r.

Wydatki jednostek publicznych pomocy społecznej i pieczy zastępczej, w tym MOPS

Zadania GMK realizowane przez MOPS i jednostki publiczne	Wykonanie 31.12.2024 r.
wydatki bieżące	621 681 064,51 zł
środki własne	502 607 372,03 zł
dotacja z budżetu państwa	117 886 063,26 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	1 187 629,22 zł
wydatki inwestycyjne	22 496 089,88 zł
środki własne	7 696 978,45 zł
dotacja z budżetu państwa	14 799 111,43 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	– zł
Suma	644 177 154,39 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania GMK realizowane przez publiczne jednostki pomocy społecznej	Wykonanie 31.12.2024 r.
wydatki bieżące, w tym:	303 230 362,07 zł
środki własne	265 058 063,90 zł
dotacja z budżetu państwa	38 172 298,17 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	– zł
wydatki inwestycyjne, w tym:	1 388 999,91 zł
środki własne	1 381 680,11 zł
dotacja z budżetu państwa	7 319,80 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	– zł
Suma	304 619 361,98 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania GMK realizowane przez MOPS	Wykonanie 31.12.2024 r.
wydatki bieżące, w tym:	318 450 702,44 zł
środki własne	237 549 308,13 zł
dotacja z budżetu państwa	74 881 643,40 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	1 187 629,22 zł
wydatki inwestycyjne, w tym:	21 107,089,97

środki własne	6 315 298,34 zł
dotacja z budżetu państwa	14 791 791,63
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	- zł
Suma	339 557 792,41 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania GMK, pozostające w kompetencjach MOPS, realizowane przez NGO

	Wykonanie 31.12.2024 r.
łącznie, w tym:	95 865 702,33 zł
wydatki bieżące	95 865 702,33 zł
środki własne	76 743 313,68 zł
dotacja z budżetu państwa	18 826 720,65 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE	0,00 zł
dotacja z Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF)	295 668 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania realizowane przez MOPS ze środków PFRON (środki PFRON nie są ujmowane w budżecie miasta ani w planach finansowych jednostek budżetowych)

Zadania GMK realizowane przez MOPS ze środków PFRON		Wykonanie na 31.12.2024 r.
Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej*		1 459 101,17 zł
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym:		34 716 861,51 zł
1	dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej	18 970 848 zł
2	dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	3 382 192,79 zł
3	dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	223 246 zł
4	dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	7 230 818,90 zł
5	dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	4 899 855,82 zł
6	dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika	9900 zł
Programy PFRON, w tym:		3 849 327,45 zł
7	„Aktywny Samorząd”***	3 434 543,64 zł
8	„Zajęcia klubowe w WTZ”****	227 700 zł
9	„Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Mieszkanie dla absolwenta”****	77 083,81 zł
10	„Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Dostępne Mieszkanie”****	110 000 zł
Suma dla zadań z zakresu rehabilitacji społecznej oraz programów PFRON		38 566 188,96 zł
Suma dla wszystkich zadań i programów PFRON		40 025 290,13 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

*zadanie realizowane przez Grodzki Urząd Pracy

**ostateczne rozliczenie programu „Aktywny samorząd” nastąpi po zakończeniu programu tj. do 15.04.2025 r.
 ***ostateczne rozliczenie programu „Zajęcia klubowe w WTZ” nastąpi po zakończeniu programu tj. 15.02.2025 r.
 **** ostateczne rozliczenie Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Mieszkanie dla Absolwenta” nastąpi po zakończeniu realizacji programu tj. po wyczerpaniu środków
 *****ostateczne rozliczenie Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Dostępne Mieszkanie” nastąpi po zakończeniu realizacji programu tj. 31.12.2026 r.

Wydatki jednostek publicznych pomocy społecznej i pieczy zastępczej, w tym MOPS

Zadania GMK realizowane przez MOPS i jednostki publiczne	Wykonanie 31.12.2025 r.
wydatki bieżące	689 752 089,90 zł
środki własne	517 965 083,94 zł
dotacja z budżetu państwa	163 061 176,54 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	8 725 829,42 zł
wydatki inwestycyjne	5 189 514,31 zł
środki własne	3 110 314,31 zł
dotacja z budżetu państwa	2 079 200,00 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	- zł
Suma	694 941 604,21 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania GMK realizowane przez publiczne jednostki pomocy społecznej	Wykonanie 31.12.2025 r.
wydatki bieżące, w tym:	335 489 607,22 zł
środki własne	276 221 446,88 zł
dotacja z budżetu państwa	58 247 311,62 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	1 020 848,72 zł
wydatki inwestycyjne, w tym:	1 087 195,58 zł
środki własne	1 007 995,58 zł
dotacja z budżetu państwa	79 200,00 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	- zł
Suma	336 576 802,80 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania GMK realizowane przez MOPS	Wykonanie 31.12.2025 r.
wydatki bieżące, w tym:	354 262 482,68 zł
środki własne	241 743 637,06 zł
dotacja z budżetu państwa	104 813 864,92 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	7 704 980,70 zł
wydatki inwestycyjne, w tym:	4 102 318,73 zł
środki własne	2 102 318,73 zł
dotacja z budżetu państwa	2 000 000,00 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE i innych źródeł zagranicznych	- zł
Suma	358 364 801,41 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania GMK, pozostające w kompetencjach MOPS, realizowane przez NGO:

	Wykonanie 31.12.2025 r.
Łącznie, w tym:	103 867 491,30 zł
wydatki bieżące	103 867 491,30 zł
środki własne	77 173 806,37 zł
dotacja z budżetu państwa	24 141 139,37 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE	1 622 606,18 zł
dotacja z Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF)	929 939,42 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Zadania realizowane przez MOPS ze środków PFRON (środki PFRON nie są ujmowane w budżecie miasta ani w planach finansowych jednostek budżetowych)

Zadania GMK realizowane przez MOPS ze środków PFRON		Wykonanie na 31.12.2025 r.
Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej*		1 420 933,49 zł
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym:		35 976 248,44 zł
1	dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej	19 814 094,44 zł
2	dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	3 011 986 zł
3	dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	199 906 zł
4	dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla indywidualnych osób niepełnosprawnych oraz dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	7 558 942 zł
5	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób fizycznych prowadzących działalność	15 320 zł

	gospodarczą, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej	
6	dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	5 367 000 zł
7	dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika	9000 zł
Programy PFRON, w tym:		4 926 396,95 zł
8	„Aktywny Samorząd”***	3 997 337,60 zł
9	„Zajęcia klubowe w WTZ”	240 120 zł
10	„Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Mieszkanie dla absolwenta”***	311 519,35 zł
11	„Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Dostępne Mieszkanie”****	377 420 zł
Suma dla zadań z zakresu rehabilitacji społecznej oraz programów PFRON		40 902 645,39 zł
Suma dla wszystkich zadań i programów PFRON		42 323 578,88 zł

*zadanie realizowane przez Grodzki Urząd Pracy

**Otrzymane środki na rok 2025 w ramach programu „Aktywny Samorząd” są to środki, na realizację programu od 1.03.2025 r. do 15.04.2026 r. W ramach tych środków podpisane są umowy z beneficjentami z terminem ich rozliczenia przypadającym w 2026 roku. Środki zaangażowane (podpisane umowy) na realizację programu stanowią 95,12% przyznanych umową

otrzymane środki na 2025 r.	zaangażowanie na 23.02.2026 r.	planowany % realizacji na podstawie zaangażowania
5 709 056,36 zł	5 430 401,50 zł	95,12%

*** Otrzymane środki na rok 2025 w ramach Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Mieszkanie dla Absolwenta” są to środki, na realizację programu w roku 2025, przy czym umowy zawierane są z beneficjentami

na okres 5 lat. Dofinansowania są wypłacane miesięcznie, dotyczą kosztów czynszu oraz opłat eksploatacyjnych. Wykonanie zwiększa się z każdym miesiącem. Ostatnie środki zostaną wypłacone we wrześniu 2030.

otrzymane środki na 2025 r.	zaangażowanie na 23.02.2026 r.	planowany % realizacji na podstawie zaangażowania
1 136 858,40 zł	1 136 858,40 zł	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Działania związane z aplikowaniem o środki w ramach konkursów zewnętrznych

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2025 r. aplikowano o środki w naborach:

- w ramach otwartego konkursu ofert, ogłoszonego w ramach Programu Ostonowego „Wspieranie jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy Domowej jako Przemocy ze Względem na Płeć”, złożono wniosek o udzielenie dotacji na realizację projektu pn. „Po Twojej Stronie”.

Projekt zakłada realizację asystencji towarzyszącej na rzecz osób doświadczających przemocy domowej lub zagrożonych jej wystąpieniem.

20.3 Infrastruktura lokalowa w zarządzie MOPS oraz zadania inwestycyjne

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej pozyskuje lokale i nieruchomości w celu realizacji własnych zadań oraz zadań powierzanych innym podmiotom do realizacji.

Na koniec 2025 r. MOPS dysponował 95 lokalami i budynkami o łącznej powierzchni 31 250,33 m², w tym:

- 1) Lokal na os. Słonecznym 15 o łącznej powierzchni 187,46 m² – na prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy,
- 2) 15 lokali o łącznej powierzchni 1 460,06 m² przeznaczonych na mieszkania treningowe, w tym:
 - a) 6 mieszkań – os. Centrum D, os. Stalowe, os. Zielone, ul. Rostworowskiego oraz ul. Sławka (2 mieszkania) – dla osób w kryzysie bezdomności,

- b) 2 mieszkania – os. Kolorowe, ul. Zygmunta Augusta – dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej,
 - c) 4 mieszkania – os. Krakowiaków (3 mieszkania), ul. Bardosa – dla kobiet i kobiet z dziećmi,
 - d) 3 mieszkania – ul. Borkowska, ul. Kobierzyńska (2 mieszkania) – dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 3) 2 lokale o łącznej powierzchni 144,16 m² przeznaczone na mieszkania wspomagane dla osób w podeszłym wieku – ul. Kobierzyńska, ul. Rydygiera,
 - 4) Lokal przy ul. Konarskiego o powierzchni 90,28 m² przeznaczony na mieszkanie treningowe lub wspomagane,
 - 5) Lokal przy ul. Czarnowiejskiej o powierzchni 36,99 m² przeznaczony na mieszkanie służące zapewnieniu warunków w zakresie integracji społecznej osobom w kryzysie bezdomności,
 - 6) Lokal przy ul. Borkowskiej 27 o powierzchni 114,99 m² – placówka wsparcia dziennego,
 - 7) 2 budynki i 2 lokale, łączna powierzchnia lokali i budynków wynosi 930,39 m² – ul. Cieślewskiego 11/17–18, ul. Cieślewskiego 11/3–4, ul. Deszczowa 5, ul. Tyniecka 140A – placówki opiekuńczo-wychowawcze,
 - 8) Część budynku na os. Górali 19 o powierzchni 655,55 m² – Warsztaty Terapii Zajęciowej – użytkowanego wspólnie przez komórkę organizacyjną MOPS i WTZ,
 - 9) Część budynku na os. Krakowiaków 46 o powierzchni 731,19 m², w którym realizowane są też dwa inne zadania pomocy społecznej – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej,
 - 10) Zmodernizowany budynek przy Sołtysowskiej 13D o łącznej powierzchni 1 303,47 m² przeznaczony na dom pomocy społecznej,
 - 11) 4 budynki oraz części 2 kolejnych obiektów (w jednym realizowane są dwa zadania pomocy społecznej, w drugim – magazyn archiwum zakładowego i magazyn), łączna powierzchnia wynosi 3 348,02 m² - ul. Makuszyńskiego 19A, ul. Sołtysowska 13C, ul. Księcia Józefa 52, os. Krakowiaków 46 - ośrodki, schroniska i noclegownie dla osób bezdomnych,
 - 12) Lokal przy ul. Księdza Siemaszki 31 o powierzchni 179,03 m² – sklep socjalny,
 - 13) 2 lokale o łącznej powierzchni 376,03 m² – ul. Wodna 2B, os. Krakowiaków 2 – Centrum dla Rodzin, oferujące mieszkańcom Krakowa specjalistyczne wsparcie w formie poradnictwa psychologicznego, terapii rodzinnej, terapii par, poradnictwa rodzinnego i socjalnego. W lokalu na os. Krakowiaków 2 MOPS w partnerstwie z Krakowską Fundacją Psychoterapii i Rozwoju "DOM TERAPII" oraz Miejskim Centrum Profilaktyki Uzależnień realizuje w terminie od 01.08.2025 r. do 30.06.2029 r. projekt pn.: „Utworzenie Centrum dla Rodzin”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027,
 - 14) Lokal przy ul. Wadowickiej 8W o powierzchni 319,30 m² – Centrum Pomocy dla Dzieci, działające zgodnie z modelem zintegrowanej pomocy dziecku pokrzywdzonemu przestępstwem lub doświadczającemu przemocy, zapewniające kompleksowe i specjalistyczne wsparcie dla dziecka. W lokalu MOPS w partnerstwie z Krakowską Fundacją Psychoterapii i Rozwoju "DOM TERAPII" realizuje w terminie od 01.04.2025 r. do 30.06.2029 r. projekt pn.: „Utworzenie Centrum Pomocy dla Dzieci”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027,
 - 15) Lokal przy ul. Ujastek 5B o powierzchni 118,94 m² – Projekt pn.: „Wygrane Rodziny w Krakowie”, kierowany do rodzin mieszkających w Krakowie na obszarze zdegradowanym „Stara” Nowa Huta w Dzielnicy XVIII, borykających się z trudnościami, których same nie umiały przezwyciężyć, wymagających długotrwałego wsparcia z różnych dziedzin pozwalających przełamać

- nagromadzone od długiego czasu trudności. W lokalu MOPS realizuje w partnerstwie z Fundacją Nowe Centrum w terminie od 01.02.2025 r. do 31.01.2027 r. projekt pn.: „Wygrane Rodziny w Krakowie”, współfinansowany ze Środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- 16) 11 lokali o łącznej powierzchni 1 072,08 m² – os. Na Skarpie 35, ul. Brogi 26, ul. Dąbrówki 7/3, ul. Dąbrówki 7/4, ul. Kuczkowskiego 3/2u, ul. Morcinka 40, ul. Ugorek 1, ul. Konecznego 2/2U, ul. Nad Potokiem 6/117, ul. Wróżeńicka 49 (2 lokale) – programy aktywności lokalnej,
 - 17) 39 lokali o łącznej powierzchni użytkowej 10 562,86 m², w tym: powierzchnia bez piwnic, przyziemia 9 069,14 m², powierzchnia piwnic i przyziemia: 1 493,72 m² oraz powierzchnia magazynów archiwum zakładowego, magazynów: 2 180,77 m² – os. Teatralne 24 (3 lokale), ul. Józefińska 14 (2 lokale), ul. Limanowskiego 13 (4 lokale), ul. Mostowa 4, ul. Na Kozłówce 10, ul. Rakowicka 21/4, os. Górali 19, os. Szkolne 34, os. Szkolne 35, ul. Mazowiecka 4-6 (3 lokale), ul. Na Kozłówce 27, ul. Praska 52, ul. Radzikowskiego 39, ul. Rzeźnicza 2, os. Krakowiaków 2, os. Krakowiaków 46, ul. Mackiewicza 15, ul. Sikorki 19, os. Szkolne 15, os. Słoneczne 15, ul. Pana Tadeusza 6, ul. Ugorek 1, ul. Wąwozowa 34 bud. II (6 lokali) – zadania realizowane przez MOPS,
 - 18) Lokal na os. Szkolnym 27/3 o powierzchni 357,90 m² – pomieszczenia, w których organizowane są spotkania małoletnich umieszczonych w zawodowych rodzinach zastępczych oraz rodzinnych domach dziecka z ich rodzicami biologicznymi,
 - 19) Lokal na os. Zielonym 15 o powierzchni 416,88 m² – wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego,
 - 20) Budynek przy ul. Czerwonego Prądnika 19 o powierzchni 381,20 m² i 1 niezabudowana nieruchomość przy ul. Golikówka – rozpoczęte inwestycje pn. FEM-Działanie 5.6 – Budowane na miarę, polegające na przebudowie, rozbudowie oraz budowie ośrodków wsparcia,
 - 21) Lokal przy ul. Praskiej 52 o powierzchni 161,15 m² przeznaczony do remontu na potrzeby dodatkowych pomieszczeń Filii nr 5,
 - 22) 2 zabudowane nieruchomości o łącznej powierzchni 8 560,12 m² – ul. Widłakowa 58, ul. Praska 66 oraz 1 niezabudowana nieruchomość przy ul. Golikówka – przeznaczone do budowy obiektów na potrzeby zadań z zakresu pomocy społecznej.

W ramach zadań inwestycyjnych podjęto następujące działania:

- 1) Ukończenie budowy domu pomocy społecznej przy ul. Widłakowej 58 w Krakowie. W ramach zadania częściowo wyburzono ścianki działowe oraz zaktualizowano dokumentację projektową w zakresie projektu budowlanego przeniesienia stacji TRAFO. Łączny koszt zadania w 2025 r. wyniósł 16 079,26 zł.
- 2) FEM-Działanie 5.6 – Budowane na miarę. W ramach zadania w 2025 r. opracowano dokumentację projektową w zakresie budowy ośrodka wsparcia przy ul. Golikówka 125 oraz ul. Czerwonego Prądnika 19 oraz uzyskano ostateczną decyzję PNB dla budowy OW przy ul. Golikówka 125. Koszt zadania w 2025 r. wyniósł 168 264 zł.
- 3) Modernizacja budynku Domu Pomocy Społecznej przy ul. Sołtysowskiej 13D. W ramach zadania zmodernizowano DPS zgodnie z obowiązującymi standardami. W roku 2025 koszt zadania wyniósł 3 784 118,57 zł, w tym dofinansowanie – w ramach 8. edycji Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na kwotę 2 mln zł. Całkowity koszt wykonania robót budowlanych wyniósł 5 792 119,78 zł.
- 4) Zakupy inwestycyjne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W ramach zadania zakupiono serwer zarządzający oraz serwer plików NAS. Łączny koszt wyniósł 49 372,20 zł.
- 5) Modernizacja budynku, w którym realizowane są zadania pomocy społecznej, os. Krakowiaków 46. W ramach zadania w 2025 r. zmodernizowano podjazdy dla osób

z niepełnosprawnościami oraz częściowo wymieniono stolarkę okienną. Łączny koszt zadania w 2025 r. wyniósł 84 484,70 zł

W ramach robót budowlanych w 2025 r. wykonano remonty bieżące i inne prace budowlane w lokalach wynajmowanych przez MOPS oraz w budynkach pozostających w trwałym zarządzie, zarządzie oraz użyczeniu MOPS:

- a) w budynku przy ul. Józefińskiej 14 zrealizowano zastępcze usunięcie usterek po pracach związanych z przebudową obiektu. Prace obejmowały roboty malarskie, tynkarskie, posadzkowe oraz stolarskie – koszt robót 27 362,43 zł,
- b) w budynku przy ul. Józefińskiej 14 wyodrębniono dodatkowe pomieszczenie biurowe. Prace obejmowały wykonanie ścianki działowej z płyt g-k, roboty malarskie, roboty związane z modernizacją instalacji C.O. oraz instalacji elektrycznej. Ponadto poddano częściowej konserwacji/renowacji cokół elewacji budynku – łączny koszt robót 41 353,94 zł,
- c) w lokalu Filii nr 2 przy ul. Radzikowskiego 39 dostosowano pomieszczenie toalety do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz wyremontowano pomieszczenie socjalne dla pracowników MOPS. Prace obejmowały wykonanie ścianki działowej z płyt g-k, roboty malarskie, roboty okładzinowe i posadzkowe, roboty związane z modernizacją: instalacji C.O., instalacji wodno-kanalizacyjnej, instalacji elektrycznej oraz montaż nowego wyposażenia i stolarki drzwiowej – koszt robót 98 603,29 zł,
- d) w budynku przy ul. Radzikowskiego 39 wykonano remont korytarza pierwszego piętra oraz klatki schodowej. Prace obejmowały roboty malarskie, roboty związane z wykonaniem sufitu podwieszanego oraz prace związane z wymianą okładzin posadzkowych – koszt robót 91 925,89 zł,
- e) w lokalu Filii nr 3 przy ul. Rzeźniczej 2 wykonano roboty budowlane mające na celu likwidację skutków zalania lokalu. Prace obejmowały roboty malarskie, tynkarskie oraz posadzkowe – koszt robót 136 204,72 zł,
- f) w lokalu Filii nr 5 przy ul. Praskiej 52 dostosowano pomieszczenie toalety do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Prace obejmowały wykonanie ścianki działowej z płyt g-k, roboty malarskie, roboty okładzinowe i posadzkowe, roboty związane z modernizacją: instalacji C.O., instalacji wodno-kanalizacyjnej, instalacji elektrycznej oraz montaż nowego wyposażenia i stolarki drzwiowej – koszt robót 86 966,92 zł,
- g) w lokalu Filii nr 9 na os. Teatralnym 24 wykonano remont pomieszczenia toalety oraz pomieszczenia socjalnego pracowników MOPS. Prace obejmowały roboty malarskie, instalacje wod-kan., instalacje elektryczne – koszt robót 25 256,57 zł,
- h) w lokalu Programu Aktywności Lokalnej „Na Olszy” przy ul. Brogi 26 dostosowano pomieszczenie toalety do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Prace obejmowały roboty malarskie, roboty okładzinowe i posadzkowe, roboty związane z modernizacją: instalacji C.O., instalacji wodno-kanalizacyjnej, instalacji elektrycznej oraz montaż nowego wyposażenia i stolarki drzwiowej – koszt robót 32 897,86 zł,
- i) w lokalu na os. Krakowiaków 2 wykonano roboty budowlane mające na celu remont i adaptację lokalu z przeznaczeniem na „Centrum dla Rodzin”. Prace obejmowały roboty malarskie, tynkarskie, elektryczne, wodno-kanalizacyjne, posadzkowe. Ponadto dostosowując lokal do potrzeb osób z niepełnosprawnościami wykonano przebudowę chodnika przed lokalem celem likwidacji barier architektonicznych – łączny koszt robót 183 818,64 zł,
- j) w mieszkaniu treningowym dla bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością mężczyźni na os. Centrum D 2 wykonano remont pokoju po pożarze. Prace obejmowały roboty malarskie, tynkarskie, posadzkowe oraz wymianę stolarki okiennej – koszt robót 22 306,46 zł,
- k) w budynku Noclegowni i Schroniska z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Soltysowskiej 13C przebudowana została ścianka działowa w pomieszczeniu pralni oraz dokonano czyszczenia zewnętrznej kanalizacji sanitarnej – łączny koszt robót 15 912,00 zł,

- l) w budynku Ogrzewalni dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Księcia Józefa 52 wykonano dodatkowy przyłącz energetyczny – koszt robót 3 444,00 zł,
 - m) w budynku Ogrzewalni dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Księcia Józefa 52 przeprowadzono roboty budowlane związane z bieżącą konserwacją obejmującą roboty malarskie i posadzkowe – koszt robót 15 317,25 zł,
 - n) na nieruchomości przy ul. Bardosa 9 wymieniona została brama wjazdowa oraz furtka w ogrodzeniu – koszt robót 12 300,00 zł,
 - o) na nieruchomości przy ul. Praskiej 66 wykonano prace związane z poprawą zabezpieczeń terenu inwestycji oraz budowanego obiektu. Prace obejmowały częściową wymianę ogrodzenia nieruchomości, poprawę zabezpieczeń uniemożliwiających wejście do obiektu – koszt robót 43 515,86 zł.
- Łączny koszt przeprowadzonych remontów wyniósł 837 185,83 zł.